

ANTHOLOGIA HEBRAICA

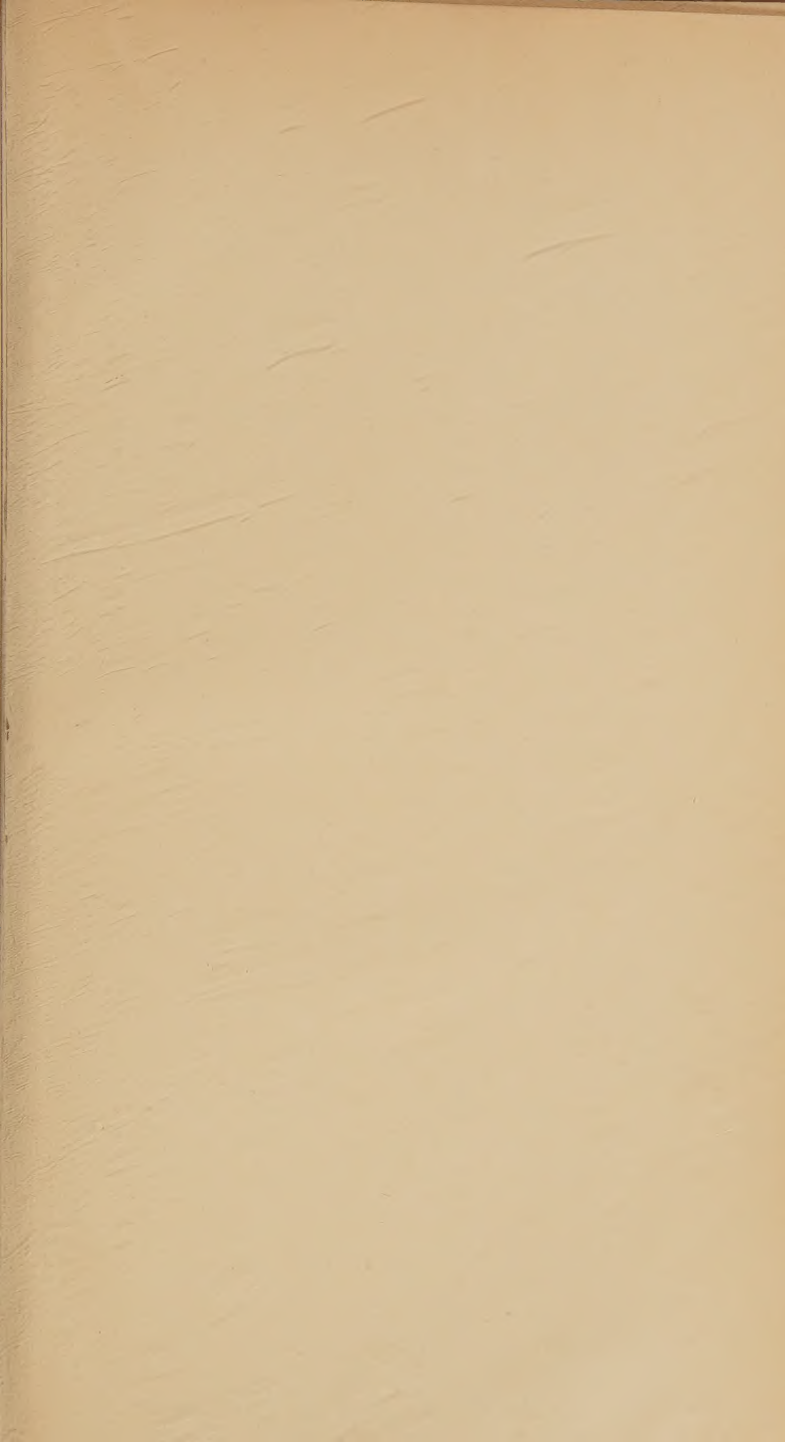

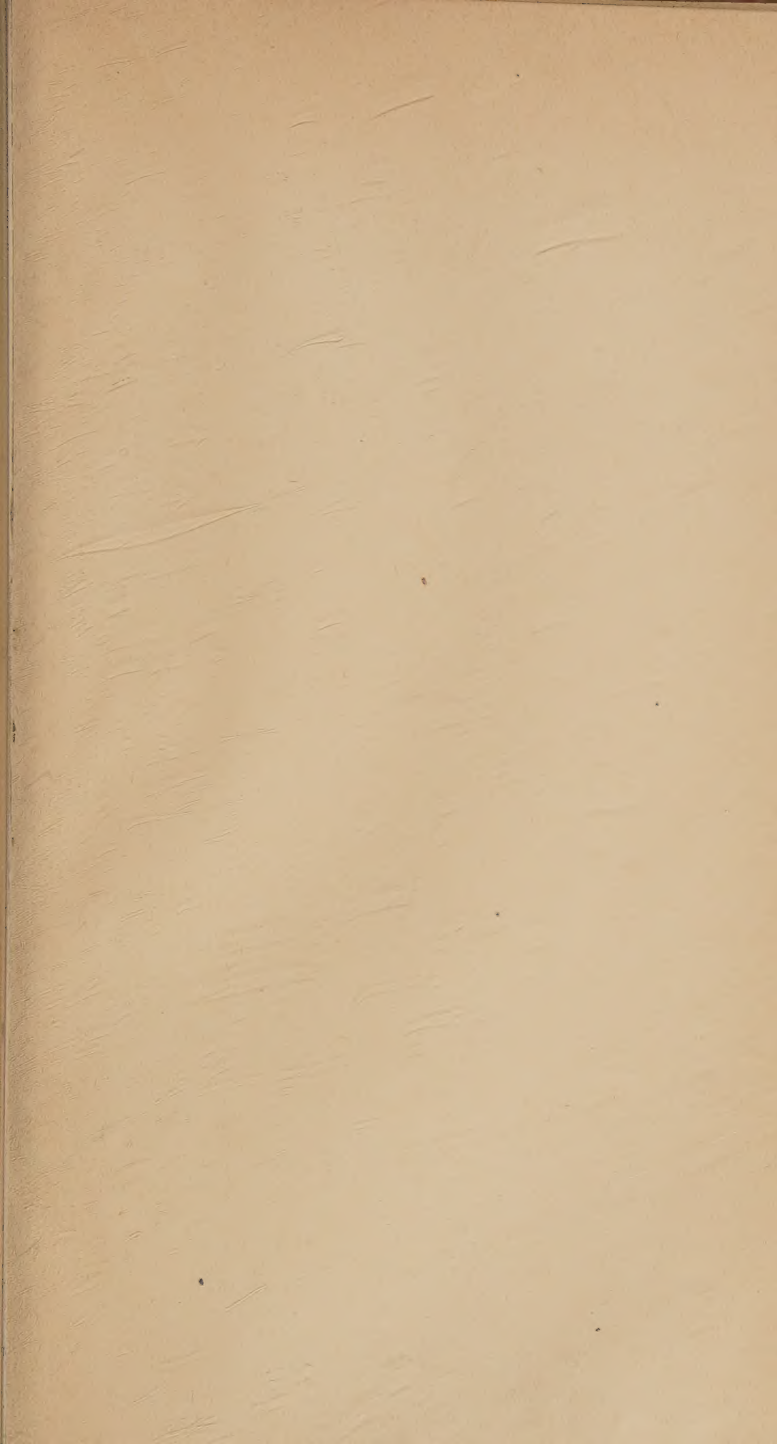

BIBLIOTHECA MUNDI

מבחר השירה העברית

למיוזם חתום כתבי הקדש
עדרגלות ישראל מעל אדמת ספרד בשנת
ה"א רנ"ב

ערוך ומתקן על ידי

חיים בראדי

בהשמתפות

מאיר וינר

תר"פב

ליפסיא, הוצאת "אינזל"

ANTHOLOGIA HEBRAICA

POEMATATA SELECTA
A LIBRIS DIVINIS CONFECTIS
USQUE AD IUDAEORUM EX HISPANIA
EXPULSIONEM (A. MCCCCXCII)

QUAE

DIGESTA ATQUE DISPOSITA

TRACTAVIT

H. BRODY

ADIUUVANTE

M. WIENER

MDCCCCXXII

INSEL-VERLAG ZU LEIPZIG

ראש דבר

בספרנו הזה כונתנו לתת לפני הקוראים קבוצה ממיטב שירתנו: שירים שהם צורות לנשמות ונופות לרוחות, שירים שיש בהם לב ונפש, רגש ומחשבה, הוד ויפי, וראוי להם שיעמדו לעד וישארו לגאון עולם משוש דור ודור. בהתבוננות עמוקה ובוהירות יתרה בחרנו אני וחברי לעבודה, מר מאיר וינר, את המתאים להיסודות שהנחנו לנו מראש, ורבות עמלנו ויגענו לקבץ את הנדחים מכל המקומות אשר הדרחו ואשר נפצו שם, מתוך ספרים נדפסים וכתבי יד, מתוך מכתבי־עת וקבצים שונים, והיו לאחדים בידנו. העקר היה לנו תכן השירים; לא שמנו לב לצורה פיוטית יפה ונהדרה ולא לשפה צחה ולמלים מצלצלים וערכים, כשהם לבדם, באין רוח חיים, באין נענועי הנפש, באין רגשות הלב, ובחרנו רק בשירים שיש בהם נצוץ של חי־עֶד, וכח מפרה בהם להשפיע על רוח ההוה ושירתו; שירים שהם מבליטים על ידי במוי חזק ויפה את רגשות האומה האמתיים, את שמחת לבה ואת תוגיון נפשה, את תקותיה ואת שאיפותיה, את משפטה ואת השקפותיה על העולם ומלואו, על החיים והמות, על העבר, ההוה והעתיד. פתגמים ומכתמים ושירים למודיים, שאין בהם רק חכמה או התחכמות, הרחקנו מעל גבולנו, מפני שאינם ממין השירים, אשר אנחנו מבקשים, וכן הרחקנו את המליצה, גם את המליצה החרוזית, כי שירים אנחנו חפצים לתת לפני קראינו, שירים בצורה פיוטית, ולא מליצה. אמנם יש אשר לפי מראית העין נטינו מן הכלל הזה, אבל עשינו כזאת רק במקום שראינו, אשר — לפי מעמנו והבנתנו — בקשה לה נפש פיוטית במוי מיוחד לרגשותיה ובראה להשתפכותה צורה המתאמת לה, צורה פיוטית שונה מחברותיה (ראה את תוכחתו של רבנו בחיי, צד ק"י, ואת הדוגמאות מספר בחינות עולם לר' ידעיה הפניני, צד רצ"ח).

ואנחנו ידענו גם ידענו, כי כשיבוא אחר הקראים לבחון את השירים אשר בספרנו אחד אחד ולבקר אותם, ימצא גם שירים שאין בהם כל המעלות והמדות שמנינו. סבת הדבר מקורה לפעמים בעובדה הידועה, „שאין כל הטעמים שונים“, ואשר יהיה בפי האחד כדבש למתוק יחשבהו אחר לחסר טעם כריר חלמות. אבל לפעמים הוכרחנו באמת להביא את הטוב ביחס ובערך, אף שאיננו מן המיטב כשהוא לעצמו, כי ספרנו יראה — אף שאין זה מעקר כונתנו — את ספרותנו בהתפתחותה, בעלייתה ובירידתה, בימי פריחתה ובשעת נבולה, ואין לנו הרשות לשטמש את הצורה האמתית ולברוא מושגים בלתי נכונים, כאלו היו פיסנינו ומשוררינו כלם בלי יוצא מן הכלל בעלי מקוריות גאונית, אישים, אשר רוח כביר אמרי פיהם וכל דבריהם כנחלי אש, וכאלו היתה ספרותנו בכל הארצות ובכל הזמנים קלה שְׁנוּה לטובה ועמדת במדרגה אחת, במדרגה היותר גבוהה. דור דור ופיטניו, דור דור ומשורריו; משתנים הרוח וההשקפה, משתנים הלשון, הסגנון והצורה,

הקראים לשם למור¹, ולא לחכמים הקראים לשם חקירה, כי אם למבינים החפצים בקריאה לשם תענוג רוחני, ואלה אינם מקפידים על קוצו של יו"ד ואין להם חפץ בשנויי נוסחאות המבלבלים את הקרא ומשחיתים את טעם השירים, ועל כן השמטתם. אבל לא הפצתי להסיר בזה את האחריות מעל שכמי, ולכן זאת עשיתי, כי הוספתי לציין „ברשימת הפיוטים והשירים“ אשר בסוף הספר על התחלת כל פיוט ופיוט וכל שיר ושיר גם את המקורות, אשר מהם שאבתי, והיה כל החפץ לבקר אחרי ישים עיני בספרים הרשומים שם וידע, כי כל נוסח שאינו נמצא בהם הוא מן השנויים ששנתי, ויוכל לחרוץ משפט אם לשבט אם לחסד. רק במקום שהשתמשתי גם בכתבי יד, הבאתי את כל השנויים שבכ"י לעמדת הנוסחאות שבספרנו², כי כתבי היר אין יד כל אדם ממשמשת בהם וראוי ונחוץ להעיר על הנוסחאות שבהם. ולהיות שאין ספר בלא טעויות הדפוס — ובוזה גורל ספרנו כגורל כל הספרים — הכנסתי ברשימתי גם תקוני הטעויות, וזלתי אלה שמקורם בשבירת הנקודות או בהשמטתם ממקומם בעת ההדפסה, כי קטנות כאלה ויכול כל קרא לתקן בעצמו.

ואחרי שהספר הזה — כמו כל ספרי הקבוצה³ שהוא חלק מחלקיה — נועד למבינים, נשארו השירים בלי פרושים ובאורים, ורק במקומות בודדים העירותי בענין זה הערה קצרה „ברשימת הפיוטים והשירים“, אולם כחצי פרוש, אשר יספיק למבינים, יחשבו סמני הקריאה והנקודה. ובנוגע להנקודה נתתי בו מנהגי שרברתי על אדותיו במקומות אחרים בארוכה⁴, ואדבר עליו פה בקצרה. בעקר הדבר שמרתי את חקי הדקדוק לכל כלליהם ופרטיהם, ובענין כתיבה תמה (מלא וחסר וכדומה) היתה לי המסורת לעינים. אבל יש שהמשוררים בעצמם נטו מהתקיים האלה, אם מפני הכרח המשקל והחרוז⁵, ואם מפני שהיתה להם השקפה שונה מהשקפתנו בכללי הדקדוק (למשל חשבו הם את השרשים החסרים לבעלי שתי אותיות, ועל כן לא הקפידו להבדיל בבנינים ונמיות בין נחי פ"י ופ"צ ובין נחי ע"י ונחי ע"ו).

¹ בשבילם נועד ספר „שער השיר“, אשר הוצאתי לאור ביחד עם הפרופ' ק. אלברעכט (ליפסיאה 1905).

² רק את שנויי הנוסחאות לשירי רשב"ג אשר בספר שירי שלמה לר"ל דוקעס השמטתי, כי את השירים האלה תקנתי עפ"י כ"י וספרים נדפסים רבים ושונים, ולא יכלתי להאריך ולהביא את כל השנויים, גם לא ראיתי הכרח לזה, יען אקוה, כי בקרוב אמצא מקום מכשר לדבר עליהם בפרוטרוט.

³ Bibliotheka mundi, הוצאת „אינול“.

⁴ ראה הקדמותי לדיואן ר"ה כרך א' ולספר שער השיר.

⁵ ראה למשל בקינתו של ר' מאיר ב"ב (צד רצ"ה), אשר בשביל המשקל הרבה להניע את הנח יותר משאר משוררים, וראה בשירו של רמ"ב (צד רפ"א), אשר נקד בשביל החרוז את הפעל לרבים נסתרים בקמצות הע"ן; גם בין זכר לנקבה לא הקפידו להבדיל, בפרט במקום שהיתה הברלה כזאת עלולה לקלקל את המשקל או את החרוז.

משתנים תנאי החיים וכל הנורמים התצוניים, ועמהם משתנים גם השירה והספרות, ואת כל השנויים האלה צריכה אספה כאספתנו להבליט בעל כרחת.

בנוגע לסדר השירים עלי להעיר, כי את המובא „מתקופת התנאים והאמוראים“ (צד ג' — ט"ו) סדרנו כמו שהוא בסדר התפלה, ובסוף הבאנו עוד מהנמצא בתלמוד, ולא הקפרנו על סדר הזמנים, כי הרב מן הבא לידינו מהתקופה הזאת לא נזכר עליו שם מחברו, וכשהוא נזכר עוד יש בו לחקר כמה ספקות וחששות. כמובן לא יכלנו גם בפרק שלאחריו, „מתקופת הפיטנים הקדמונים ע"מ השם“, לשים לב לסדר הזמנים, כי עוד לא נתבררו הסמנים, אשר על פיהם נוכל לשפט בצמצום ובדיוק, איזה מן הפיוטים שנתחברו בהתקופה הזאת מוקדם ואיזה מאוחר. אולם מומנו של יוסי בן יוסי והלאה השתדלנו עד כמה שאפשר לסדר את השירים על סדר הזמנים¹, ואף גם זאת עשינו שהודענו את הנודע לנו על אדות כל משורר ומשורר באיזה זמן ובאיזה מקום היה חי, כי ראינו בזה תועלת גם בנוגע להבנת השירים. אבל גם בזה יש שנמנענו להפריד בין הדבקים, וכן סדרנו למשל את שירי משוררינו הספרדיים מר"ש הנניד (צד ס"ה) עד ר' יצחק בן הרא"ב (צד ר"ט) זה אחר זה, ואחריהם נתנו מקום לפיטני ומשוררי שאר הארצות שבאותה התקופה. אנחנו בטוחים, כי כל מבין דבר לאִשרו יסכים לסדר הזה.

אחריות תקון השירים, הנהתם ונקודם מוסלת עלי, והנני להניד על ארתם דברים אחרים. נודע למדי, כי הפיוטים והשירים העבריים, בין אלה שבדפוס ובין אלה שבכתבי היד, כמעט שאין בהם אף אחד נקי מטעויות ושגיאות (יוצאים מן הכלל אלה שיצאו ברור שלפנינו ע"י שד"ל וע"י ר"ש זקש, ואחרים שנדפסו ע"י חכמי זמננו), כי הסופרים והמדפיסים או ששנו סתם, או ששנו מפני חסרון ידיעה וקלקלו על מנת לתקן, ויש ששנו גם מפני היראה. ובבואנו עתה להוציא את האספה הזאת, ראשית לי לתקן את השירים, לצרף את סיניהם ולהסיר את בדיליהם, לנקותם מכל טעות ושגיאה ושנוי במזיד, ולהחזיר מהרתם ליִשנה. כדי להניע לתכלית הזאת, ינעתי כמה יגיעות — ומר וינר עזר על ידי — להשוות את השירים והפיוטים עם הוצאות שונות ועם כתבי יד, לבקש ולמצוא בדרך הזו את הנוסח הישן והישר. אבל יש שלא היתה לאל ידי להשתמש באמצעים האלה מחסרון ספרים, ויש שהשתמשתי בהם באין תועלת, והיכרתי איפוא לשנות את הנוסח מדעת עצמי וככל אשר הורני רוח מבינתי. והנה לפי המנהג הנחוג בין החוקרים, מן הראוי היה להעיר על הנוסחאות השונים אשר בספרים ועל השנויים אשר שניתי מדעתי, למען יוכלו החוקרים לשפט וידעו מה לרחק ומה לקרב. אולם ספרנו נועד לא לצעירים

¹ רק שתי הסליחות לר' בנימן בן אברהם (צד רע"א) באו — מפני איזו סבה — שלא במקומם, כי המקום הראוי להם הוא לפני סליחתו של ר' משה בן אברהם (צד ש"ג), אחיו של ר' בנימן.

* * *

השירה העברית שלאחרי חתימת כתבי הקדש וימי הבינים רתית וצבורית היא בעיקרה, הן מצד תכנה ותעודתה והן מצד צורתה. החלק החולוני שבה אינו אלא כיוצא מן הכלל ועל הרב לא היה מיועד בשביל הקהל הגדול. גם המשורר בעצמו הסתכל על שירת החולין שלו כעל דברי שעשועים המבדחים את הדעת ותו לא. ולפעמים שהיה מתחרט עליה ובטל בעצמו את ערכה מתוך הלך-נפש דתי שהלך ונתחזק לעת זקנתו עד לכרי הכרזה על „חטאת נעוריו“ אלה, שאין בהם אלא להג מפל בלבד, ולא די שאינם מועילים, עוד יש בהם כדי להזיק את נפש קוראיהם¹. משוררי ספרד השתמשו אמנם במאורעות חיייהם הפרטיים בתור חומר לשיריהם החולונים, אבל הפיטנים שלפני התקופה הספרדית ושלאחריה (ובפרט הפיטנים האשכנזים והצרפתים) לא התכוונו להבעת רגשותיהם הפרטיות — רובן נשתקעו בתוך חיי רוח הכלל ובתוך בטוי צבורי, ואל הנשאר לא שמו את לבם ביותר אלא אם כן היה בפרט מה שיש בכלל; ובשביל כך כמעט שלא מצאו להם אלו כל בטוי מצוין ונאבדו מעולם השירה כאלו לא היו. וגם אופי ההבעה, צורת הבטוי החיצונית, התבלטו רק לפעמים רחוקות באופן אישי-פרטי. לפיכך קשה לפעמים לעמוד על אופים המיוחד של הרבה פיוטים ושירים מימי הבינים כשהם בני דור אחד וסביבה אחת, כמה הם משתנים האחד מהשני, שהרי להסוקר אותם סקירה שטחית דומים הם כלם זה לזה ואין הברל ביניהם — חוץ מפיוטיהם ושיריהם של יוסי בן יוסי, רס"עג, ר"א הקליר ושל אחדים ממשוררי ספרד הגדולים, שהתבלטו בהם אישיות מחבריהם באופן נכר, בעל כרחם, בהיסח הדעת, ואולי למרות רצונם! לרוב ותרמו המשוררים מרצונם על כל תנועה אישית בסגנונם והבעתם, וכל מה שחזק יותר הרגש המבקש לו בטוי יותר היו משקיעים אותו אל תוך הבטויים המקבילים מפי המסורה (ראה הקינות על הניירות והרדיפות וכדומה), ועל ידי כך נתגבבו שכבות שכבות של כִּנּוּת, רמזים ומשמעות על המבטאים ושברי הפסוקים התנכיים, שפשטו משמעותם הזמנית ולבשו משמעות כללית-נצחית, כדי לשמש בית קבול לרגשות האומה שבכל דור ודור. ומי שאינו רואה אלא מה שלפניו ואינו חודר אל תוכם הפנימי של מליצותיהם ואינו מכון למה שרמוז, לא ירד לסוף דעתם ולא יטעם לעולם טעמה המיוחד של שירת ימי הבינים.

¹ „מי שהוא חפץ לזכות נפשו ומחשבתו ימצא היוק מהתעסק בשירי האהבה“ (הכוזרי מאמר ב' ס'), ור' שלמה פרחון בספר מחברת שלו מעיד על רי"הל שעשה „תשובה“ לעת זקנתו „שלא יפייט לעולם“. ראה מאמרו של רש"י איש הורוויץ „ר' יהודה הלוי“ וספרו של ר"ח בראדי: שמודיען צו דען דיכטונגען יהודה הלוי'ס צד 14 הערה 1.

בין נחי ע"ו ובין נחי ל"ה, בין נחי ל"ה ובין הכפולים וכדומה). במקומות כאלה לא שלחתי את ידי לשנות, כי אם הטלתי עלי חובה, לתקן את מעיות הספרים ואת שגיאות המדפיסים, אין לי החובה ואין לי הרשות לעשות בשירים כאדם העושה בתוך שלו, לעבר על דעת המשורר ועל חפצו, ולשנות נגד השקפתו וכונתו. והנני מוסר מודעה, כי היתה כונתנו בתחלה לאכף אל ספרנו את שירי משוררינו עד ימינו אלה, אבל רבו מאד השירים ונאלצנו להפסיק כשבאנו עד תם השירה העברית בספרד בנלות ישראל מעל ארמטה, וגם בזה עברנו כבר את הנבול, אשר נכלו לנו המו"ל, והכרחנום להוסיף על מספר הנליונות שקבעו מראש. והיה אם תמצא עבודתנו חן בעיני הקראים, נוסיף על ספרנו זה חלק שני אשר יכיל את מבחר השירה העברית מנלות ספרד עד היום הזה.

אני מרם אכלה לדבר הנני נותן את תודתי להרב החכם ר"ז שווארץ נ"י בווינא, שהיתה בידו תמונה פוטוגרפית משירו של הר"מבן (צד רפ"א) על פי כ"י ומיקאן (Urb. 9), ובטובו מסרה לנו כדי לעטר את ספרנו בשיר היקר הזה. ותודתי נתונה גם להחכם המליץ והמשורר ר"י פאמאי נ"י בכוראפשט, אשר היטיב עמנו ושלח לנו משירי ר' משלם די-פיאירה ור"ש בונפיר, שהעתיק לעצמו בהיותו באוכספורד. תהי משקרתם שלמה.

פרנא, יום א' כ"ו מרחשון שנת ונ"לתי קנ"ג למ"ק.

חיים בראדי.

ואין להם למקרי הזמן ערך עצמי אלא אם כן יש למצא בהם צד השווה לאחר ממאורעות העבר העתיק ואפשר לדמותו אליו, כדי לדרוש ממנו בנין אב של נחמה, או מעין המאורעות שצריכים לבוא באחרית הימים על פי יעודי החוזים והתחכים תלמידיהם. ובשביל כך — ויש לזה עוד סבות אחרות המונחות בטבע הגזעי של האומה — כמעט שאין למצא בשירת ימי הבינים תאורים אפיים מיוחדים על מאורעות הזמן, ואפילו בהקינות על הגזירות והרדיפות, שהעובדות נרמזות בהן באופן כללי ובלתי מפורט (יוצאים מן הכלל: איזה משירי ר"ש הגניד ועוד אחרים הנותנים שבת והודיה על נסים שקרו להצבור). ואלה הפיוטים והשירים המועטים שיש למצא בהם סגלות אפיות מיוחדים הם על מאורעות ואגדות מהעבר העתיק (כגון: העקדה, יציאת מצרים, מיתת משה, עשרה הרוגי מלכות ועולה על כלם התאור האפי הנפלא של עבודת יום הכפורים בבית המקדש ליוסי בן יוסי). כשיש את נפש המשורר לספר על יסורי ההוה הוא כובשם דרך רמז באחת האגדות העתיקות (כגון על דבר עשרה הרוגי מלכות, חורבן הבית ועוד) או שהוא מספר את העובדות בלי כל תאורים מבליטים. — התאורים והציורים שבספר מקדש מעט לר' משה ריאטי ובחבורי ההולכים בעקבותיו אינם נובעים, כידוע, ממקור ישראל, וכן גם אלה שבתחכמוני לר"י חריזי ובמחברות לר' עמנואל הרומי.

בהפיוט הרתי ובפרט בהסליחה האשכנזית נמצא לפעמים שכל בית ובית עומד על כח עצמו, וכמעט שאין בהם לא התפתחות הדרגתית ולא השתלשלות הכרחית, אלא מתרוות של הכרזות וקריאות ליריות, גלים תלושים, בודדים, של השתפכות הנפש: פסוקים שאינם מתמלאים האחד מתברו ואינם מצטרפים קצתם אל קצתם להמשך שלם, „הגיוני ואורגני“. דרך כלל אין המשורר שם נפשו לכונן חן של קשור החוליות, כי אם פולט בבת אחת את מועקתו, את הקובלנא וההתאוננות, דברי פיוס ותחנון, או את התלהבותו הרתית הבוקעת ופורצת מתוך נהמת לבו — וזה כחם ותהלתם! ההבעות הישירות הבלתי ממוצעות האלה, שלא נסתרו על ידי חומר דיני הסדור ההגיוני, יוצאות מן הלב ונכנסות אל הלב, ואפילו באלה שאין בהם פניות אסתתיות (בעלי הסליחות האשכנזים השתמשו בחרוז ומשקל לא לשם קשור סתם, אלא כדי להכשיר את סליחותיהם לעבודה בצבור) אמת ההרגשה יש בהם וכח רב — וממילא גם יופי, אף על פי שלא נתכוונו משורריהם לכך. פיטני ספרד דקדקו אמנם הרבה על מהרת הצורה החיצונית בחרוז ומשקל, אולם גם בשיריהם ובפרט בפיוטיהם אין למצא קשור מוחלט בסדר ההרצאה ואולי משום כך התמסרו לכבלים הכבדים של חרוז ומשקל, כדי לכסות על ידי תקינות המדיקת של אלה. על רפיון הקשור בסדר ההרצאה. — החרוז והמשקל של שירת ימי הבינים וצורתה החיצונית בכלל מוצאם, כידוע, מהשירה הערבית, ומוטל בספק, אם עלתה יפה ההרכבה הזאת של צורה נכרית על תוכן עברי. כמה מגדולי הפיטנים והתחכמים (כגון ר"הל בעת זקנתו והרמ"ב) הכריזו על זרותה של הצורה הזאת

בעד הבעת רגשות צבוריות־דתיות בחרו בבטויים וציורים שנעשו לקנין הצבור מדורי דורות, ובמקום שאתה רואה ענותותם שם אתה רואה גדולתם. יִראו אלה שהשקיעו את עיקר חיותם הנפשית לתוך הלך־הרוח הצבורי להמעיט את דמותן של רגשותיהם על ידי בטוי היחיד ובחרו בהבטוי הכללי. מקרי הזמן לא הפתיעו אותם בהחלט ולא זעזעו אותם עד לידי ערעור היסוד, מפני שהתרגלו מדורי דורות ליסוד את הסתכלותם במאורעות הזמן על עיקר היסטוריה: מה שהיה ומה שיהיה כבר היה לעולמים, ואין כל חדש, וגם מאורעות זמנם, כונות פרעניותיהם, התוו וגנלו מקדם וגם קורות הימים הבאים צפו להם מראש וירדו לסוף דעתם, ולפיכך בחלו בחדוש ההבעה, אדרבה, צורך פנימי היה להם לבאר קורות זמנם ומהותן הרוחני על ידי הנבואה הקדומה, להתאים אותן אליה ולא־מַת אותה על ידן. נחמות הנבואה והבטחותיה לעתיד לבא אי אפשר היה לבטא אלא בסגנון הקדמונים, כמעט בלשונם ממש, שאלמלא כן הרי בטל כחם, ועיקר חיותם הכבוש באופים המסורתי־ההיסטורי היה הולך לאבוד על ידי הורקה מהדבור הנצחי אל תוך המליצה הזמנית. וכשהם מוסרים אפילו את רחשי לבם הכי אישיים ופרטיים בסגנון כללי־טפוס, במליצה משאלה מהתנך והאגדה ומפיטי משוררים שקדמו להם שנתקבלו ונתחבבו על הצבור, אין בזה משום עניות באמצעי הבעה, כי אם חוק נפשי, גזעי־שמי בכלל ועברי בפרט, הכריחם להתרחק מהרגשת אישיותם ולהבליע אותה אל תוך הבטוי ההיִאֶראטי הקדמוני שנתקבל מדורות¹. וגם הציורים המשליים והסמליים שהשתמשו בהם לא היו מציאים אותם מתדש לצרכם, אלא לקחום מהמסור והידוע. ואין כונתם להבליט ולצייר על ידם את העובדה הממשית ואת הסגולה הנופנית המיוחדת של המתואר־הנמשל, כמעשה השירה האֶפית (היונית), אלא לרמוז על ידם לערכו ומהותו הרוחני של הדבר. ולפיכך יש והסגולה הנופנית של הציור המשליי אינה קולעת בדיוק להתואר־הנמשל או שהיא אף מתנגדת לו, והמשורר לא שם את לבו להנגוד הזה — ועל הקורא לרדת לסוף כונתו ולא להסתפק בהמשמעות השטחית בלבד. משוררי ימי הבינים לא ראו אפוא חשיבות יתרה במאורעות זמנם כשהם לעצמם: עיקר ההיסטוריה נתהוותה בימים הקדמונים ומשחרב בית המקדש פסקה ולא תתחיל שוב אלא לכשיבוא הנואל. זמן הגלות הוא חלל ריק מחוסר חשיבות רוחנית

¹ היה מי שהחליט, שאין להעריך דברים שבאֶמנות אלא לפי מדת האישיות והעצמיות המתבטאת בהם, וכל שירה שאין בה מהסגלות האלה אינה אלא פרי תקופת המחקים נעדרי כח היצירה המקורית. אולם המתכונן בשירת עמי המזרח ואֶמנותם ורואה איך התרחקו יוצריהן בדעת ובכונה מלהבליט אישיותם, עד שהעמידו את הדבר הזה ליסוד חשוב ביצירתם, ודוקא בתקופותיהם הכי פוריות והכי מצלחות, לא יבסס את משפטו על ערך שירת ימי הבינים — השייכת לפי טבעה לאותו הסוג עצמו — על הכלל האמור, שנולד על ברכי התרבות המערבית ולא יכשר רק לבקרת פרי רוחה של אותה התרבות בלבד.

מִבְּחַר הַשִּׁירָה הָעִבְרִית

לְמִיזֵם חֲתוּם בְּתֵבִי הַקֹּדֶשׁ עַד-גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעַל אֲדָמַת סָפֶרד

(משמעון בן סירא עד רבי שלמה בונמיר)

להרוח העברי והביעו את התנגרותם לה, למרות מה שהשתמשו בה עצמם¹. ואין ספק שקשים היו לה הכבלים הכבדים והמעיקים האלה להתפתחותה הטבעית והעצמית של בת השירה העברית. אמנם, יהיה איך שיהיה, עלינו להתפשר עם העוברה, שהרי טבעה הצורה הזאת את חותמה על כל שירת ימי הבינים. וודאי, שמלבד הסכות החיצוניות והמקריות הסבו את קבלתה של הצורה הערבית גם איזה קורבה רוחנית, הכרה פנימי וצרכים אסתתיים, שאלמלא כן לא היה הוונ מתקיים זמן רב כזה ולא היה עושה פירות משכחות כאלה. והמעמיק חקר ומתמסר להכרת צורתו החיצונית של הפיוט בלי משפטים קדומים ותורר למחותה מתוך חבה מתנלים לפניו חנה ויופיה המיוחד.

השפעת השירה הערבית על שירת החול של פיטני ספרד גדלה עוד יותר מזו שעל שירת הקדש וחררה עד לתוך תוכה. כמוה היא רומנטית ורגשנית, נוטה להפרזה ולהפלגה ומשתמשת ברמזים ומשלים סתומים, מחבבת את החדוד וההתחל הדק. גם נושאי השירים משותפים להם: ירדות וחשק, שבח היין ושמחת החיים, אבל על מות קרובים וירידים, הספרים על מות גדולי הדור, שבח הנגידים והנדיבים, התולים וחדורים, מכתמים וחירות, בריחות, שירי צעצועים והזמנות — וגם שירי מלחמה נמצאו בה (ראה את השיר „הלי תעש“ לר"ש הנגיד). — ואף גם סגנון ההבעה של זו אינו אישי עצמי, כי אם מפוסס: פתגמיה, משליה ומליצותיה לקחות מהתנך, מהספרות הדתית ומשירי הפיטנים הקודמים בזמן. גם בה קשה לפעמים למצא קשור והמשך מתמיד בסדר ההרצאה ועל פי רוב אפשר להוסיף על מספר הבתים ולגרוע מהם בלי לערער את הבנין. ככלי החרוז והמשקל ואופן ההבעה המפוסס העיקר עליה עוד יותר מעל שירת הקדש — שהרי ההבעה הטבעית והאישית היא מתפקידה של שירת החול הלירית. אולם מבעד הלבוש המנובש המעיב בוקע ומאיר זוהר החוץ. בעלי הסליחות האשכנזים, שעברו שבעה מדורי הצער לא נכנעו מפני חומר חוקי החרוז והמשקל ושחררו את עצמם קצת מעול הצורה המקיפה; הצוחות והאנקות על צרות הכלל הנוראות פרצו באין מעצור מתוך הלב — ולא הוכשרה השפה לסלולי הצורה, והלכך „לקויה“ היא קצת ומגדלת פרא בפיוטיהם של האשכנזים וכפרט בסליחותיהם וקניותיהם. אולם דוקא מפני זה נשתמר בהם רגש אמתי חס, רפיקת לב האומה התוהה, הכואב והקובל לפני קונו כמעט עד לידי התרעמות. וחביבים עלינו בסווי התונה וההתאוננות האלה מיופי השלו של פיוטי ספרד.

הקריאה בשירת ימי הבינים דורשת התעמקות, עיון וחבה. אין היא משביעה את הקורא בה דרך אנב קורת רוח וזה ואינה מגלה לו את ברק הודה, אבל המקבל עליו מרותה והתורר בעד המסך המעורפל להתוך המזהיר והנצחי מובטח יהיה שיבא על שכרו.

מ. ו.

¹ גם הרמ"ם, „חרז ושקל“ בשעת הזמנות.

וַיִּשְׁנוּ לְנַפְל שְׁנִית	הָעַם כָּלֹז מִפְּנֵיו.
עָמָה בְּרַכּוֹנָא אֶת־אֲדָנִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,	הַמִּפְּלֵא לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ,
הַמְּגִדֵּל אָדָם מִרְחָם	וַיַּעֲשֶׂהוּ כְרָצְנוּ;
יִתֵּן לָכֶם חֲכָמַת לֵבָב	וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּינֵיכֶם,
יֵאֱמֹן עִם־שְׂמֻעוֹן חֲסִדוֹ	וַיָּקָם לֹז בְּרִית פִּינְחָס,
אֲשֶׁר לֹא־יִכָּרֵת לֹז וּלְזָרְעוֹ	כִּימִי שְׂמִים:

מִתְקוּפַת הַתְּנָאִים וְהָאֻמּוֹרָאִים

תַּפְלָתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן

רבון כל־העולמים!
 לא על־צדקתינו אִנְחָנוּ מִפִּילִים תַּחְנוּגִינוּ לְפָנֶיךָ,
 כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ הִרְבִּים:
 מָה אִנְחָנוּ,
 מָה תַּיִנוּ,
 מָה חֲסָדָנוּ,
 מַה־צָּדִקָנוּ,
 מַה־יִּשְׁעָנוּ,
 מַה־כֹּחָנוּ,
 מַה־גְּבוּרָתָנוּ?
 מַה־נֶּאֱמַר לְפָנֶיךָ אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, הֵלֵא
 כָּל־הַגְּבוּרִים כָּאֵין לְפָנֶיךָ,
 וְאֲנָשֵׁי הַשֵּׁם כָּל־זֶה־הוּא,
 וְחַכְמִים כָּבְלֵי מִדָּע,
 וְגִבּוֹרִים כָּבְלֵי הַשִּׁבְלָה,
 כִּי רַב מַעֲשֵׂיהֶם תִּהְיֶה,

שמעון בן-יוחנן הכהן

גדול אחיו ותפארת עמו,
אשר בדורו נבדק הבית,
אשר בדורו נכרה מקוה,
אשר בימיו נבנה קיר
הדאג לעמו מחתף
מה-נהדר בהשגיחו מאהל
ככובב אור מבין עבים,
כשמש משקרת אל-היכל המלך,
כגץ בענפו בימי מועד,
כפרח לבנון בימי קיץ,
ככלי זהב חפוי, ונאטיל
כנות רענן מלא גרנר,
בעטותו בנדי כבוד
בעלותו על-מזבח חוד
בקבלו נתחים מיד אחיו
סביב לו עטרת בגים
ויקיפוחו בערב-יחל
ואשי אדני בידם,
עד-בלתו לשרת מזבח
או יריעו בני אהרן הכהנים
וייריעו וישמיעו קול אדיר,
כל-בשר יחדו נמהרו
להשתחוות לפני עליון,
וימן השיר קולו
וירנו כל-עם הארץ
עד בלתו לשרת מזבח
או ירד ונשא ידיו
וברכת אדני בשפתיו

שמעון בן-יוחנן הכהן,
ובימיו חזק היכל;
אשיח בים בהמזגו,
פנות מעוז בהיכל מלך;
ומחזק עירו מצר.
ובצאתו מבית הפרכת!
וכירח מלא בימי מועד,
ובקשת נראתה בענן,
וכשושן על-יבלי-מים,
ובאש לבנה על-המחתה,
הנאחז באבני-חפץ,
ובעץ שמן מרנה ענף.
והתלבשו בנדי תפארת,
ויהדר עזרת מקדש;
והוא נצב על-מערכות,
כשתלי ארוים בלבנון,
כל-בני אהרן בכבודם
נגד כל-קהל ישראל,
ולסדר מערכות עליון.
בתצטרות מקשה,
להזכר לפני עליון;
ויפלו על-פניהם ארצה,
לפני קדוש ישראל.
ועל-חמון העריבו רגו,
בתפלה לפני רחום,
ומשפטיו הניע אליו.
על-כל-קהל ישראל,
ובשם אדני התפאר,

אִתָּהּ הוּא בְּעוֹלָם הָזֶה,
 וְאִתָּהּ הוּא לְעוֹלָם הַבָּא.
 קִדְּשׁ אֶת־שִׁמְךָ עַל־מִקְדְּשֵׁי שִׁמְךָ
 וְקִדְּשׁ אֶת שִׁמְךָ בְּעוֹלָמְךָ,
 וּבִישׁוּעַתְךָ תָּרוּם וְתִגְבֶּה קַרְנֵנוּ,
 בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקִדְּשׁ אֶת־שִׁמְךָ בְּרַבִּים:

*

תפלת תענית

עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי עֲנֵנוּ
 בְּיוֹם צוֹם תַּעֲנִיתֵנוּ,
 כִּי־בָצָרָה גְדֹלָה אֲנִיחֵנוּ;
 אֶל־תִּפְּן אֵל רִשְׁעֵנוּ,
 וְאֶל־תִּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ,
 וְאֵל תִּתְּעַלֵּם מִתַּחֲנֻנֵּנוּ;
 הִיָּה־נָא קְרוֹב לְשׁוֹעֲתֵנוּ,
 יְהִי־נָא חֲסִדְךָ לְבַחֲמֵנוּ,
 מָרָם נִקְרָא עֲנֵנוּ;
 בְּדָבָר שְׁנֵאֲמָר:
 וְהִיָּה מָרָם יִקְרָאוּ וְאֵנִי אֶעֱנֶה, עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֵנִי אֲשָׁמַע.
 כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי הָעֲנָה בָּעֵת צָרָה,
 פָּדָה וּמָצִיל בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה,
 בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָעֲנָה בָּעֵת צָרָה:

*

וימי חיייהם הָבֵל לַפְנֵיךָ,
כִּמּוֹ שְׂפָתוֹב בְּרַבְרִי קֹדֶשֶׁךָ;
וּמֹתֵר הָאָדָם מִן־הִבְהֵמָה אֵין כִּי הֵבֵל הִבֵּל!

אָבֵל אֲנַחְנוּ עִמָּךְ,
עֲדָרָךְ, צֹאן מִרְעִיתֶךָ;
זֶרַע אֲבֵרָהֶם אֲהַבֶּךָ,
שְׁנֵשְׁבַע־תֵּלֹז בְּהֵר הַמִּזְרִיָּה;
בְּגִי יִצְחָק יַחֲדָךְ,
שְׁנַעֲקֹד עַל־גֵּב הַמִּזְבֵּחַ;
עֲדַת־יַעֲקֹב בְּנֶךָ בְּכָרְךָ,
שְׁמֵאֲהַבְתָּךְ שְׁאֲהַבְתָּ אֹתוֹ,
וּמִשְׁמַחְתָּךְ שְׁשִׁמַּחְתָּ בּוֹ,
קִרְאָתָ אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁרוּן.

לְפִיכֶךָ אֲנַחְנוּ חֲיִיכִים
לְהַדּוֹת־לֶךָ וּלְשַׁבְּחֶךָ וּלְפַאֲרֶךָ,
וּלְבָרְכְךָ וּלְקַדֵּשׁ אֶת־שְׁמֶךָ,
וּלְתַת־שִׁבְחַ וְהוֹדִיָּה לְשִׁמְךָ.
אֲשֶׁרִינוּ,

מִה־מִּזְבֵּחַ חֶלְקֵנוּ,
וּמִה־גָּעִים נֹרָלָנוּ,
וּמִה־יָפֶה יִרְשָׁתֵנוּ!
אֲשֶׁרִינוּ,

שְׁאֲנַחְנוּ מִשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים עָרֵב וְכֹקֵר
וְאִמְרִים פַּעֲמִים בְּכָל־יוֹם:
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד,
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד!

אֲמֵתָה הוּא עַד־שְׁלֹא־נִבְרָא הָעוֹלָם,
אֲמֵתָה הוּא מִשְׁנִבְרָא הָעוֹלָם;

ועל-ישראל עמך,
 ועל-ירושלם עירך,
 ועל-ציון משכן כבודך,
 ועל-העיר
 הקבילה והתחבקה,
 וההרוסה והשממה,
 ויבלעיה לגיונות,
 וירשוק עבדי פסלים;
 ולעמך ישראל נתתה נחלה,
 ולזרע ישרון ירשה חורשתה!
 גערה אדני אלהינו מעפרה,
 והקיצה מארץ דוניה!
 גמח אליה בנהר שלום
 וכנחל שומך כבוד גוים!
 כיראתה אדני באש הצתה
 ובאש אתה עתיד לבנותה,
 באמור:

ואני אדניה-לה גאמיני חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה.
 ברוך אתה יי מנחם ציון ובנה ירושלם:

*

תפלתו של מר בריה דרבינא

אלהי!

גצר לשוני מרע
 ושמתי מדבר מרמה;
 ולמקללי גפשי תדם,
 וגפשי בעפר לכל תהנה!
 פתח לבי בתורתך

בְּרָכָה מֵעֵין הַמְּאוֹרֶעַ לְתַשְׁעָה בָּאָב

(א) הַנֶּסֶח הַבְּבִלִי

נַחֵם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ אֶת-אַבְלֵי צִיּוֹן וְאֶת-אַבְלֵי יְרוּשָׁלַם,
וְאֶת-הַעִיר הָאֲבֵלָה וְהַתְּרָכָה וְהַבְּזוּיָה וְהַשְׁמָמָה:

הָאֲבֵלָה — מִבְּלֵי בְּנֵיהָ,

וְהַתְּרָכָה — מִמַּעַנְתֶּיהָ,

וְהַבְּזוּיָה — מִמְּבֻזָּהָ,

וְהַשְׁמָמָה — מֵאֵין יוֹשֵׁב,

וְהִיא יוֹשֶׁבֶת וְרֹאשָׁה חֲפוּי,

כְּאִשָּׁה עֲקָרָה שְׁלֹא יָלְדָה;

וְיִבְלְעוּהָ לְגִיזוֹת,

וַיִּרְשׁוּהָ עַבְדֵי פָסִלִים,

וַיִּמְלִיכוּ אֶת-עַמָּהּ יִשְׂרָאֵל לַחֲרֹב,

וַיַּתְּרֵנוּ בְּזֻדּוֹן חֲסִידֵי עֲלִיּוֹן.

עַל-כֵּן צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה

וִירוּשָׁלַם תִּתֵּן קוֹלָהּ;

לִבִּי לִבִּי עַל-חֲלָלֵיהֶם,

מַעֲשֵׂי מַעֲשֵׂי עַל-חֲלָלֵיהֶם!

כִּי-אַתָּה אֲדָנִי כָּאֵשׁ הַצִּתָּהּ

וּכְאֵשׁ אֶתָּה עֲתִיד לִבְנוֹתָהּ,

כְּאַמּוֹר:

וְאֲנִי אֶהְיֶה-לָּהּ גִּאֲסִי חֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכַבּוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִנַּחֵם צִיּוֹן וּבִגֵּה יְרוּשָׁלַם:

(ב) הַנֶּסֶח הַיְּרוּשָׁלַמִי

רַחֵם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ,

בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים

וּבְחַסְדֶּיךָ הַנֶּאֱמָנִים,

עֲלֵינוּ

וּבְבֹן:

צְדִיקִים יֵרְאוּ וַיִּשְׁמְחוּ,
 וַיִּשְׂרִים — יַעֲלוּ,
 וַתִּסְדִּים בְּרָנָה יִגִּילוּ,
 וְעֲלֵתָה קַפְצָה פִּיהָ,
 וְכָל־הָרָשָׁעָה בָּלָה בְּעֵשֶׁן תִּכְלָה,
 בִּיַּת־עֲבִיר מִמִּשְׁלַת זָדוֹן מִן־הָאָרֶץ:

וְתִמְלֹךְ (אִתָּה אֲדָנִי) לְבָרְךָ עַל־כָּל־מַעֲשֶׂיךָ,
 בְּהִרְצִיּוֹן מִשְׁכֵּן כְּבוֹדְךָ
 וּבִירוּשָׁלַם עִיר קֹדֶשְׁךָ,
 בְּכַתּוּב בְּדַבְּרֵי קֹדֶשְׁךָ:
 יִמְלֹךְ יי לְעוֹלָם אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר תִּלְלוּיָהּ!

*

תְּקִיעַתָּא דְרַב

בְּתִיחָה

עֲלִינוּ לְשֹׁכֵם לְאֶדוֹן הַכֹּל,
 לַתֵּת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרָאשִׁית,
 שְׁלֹא עָשָׂנוּ בְּגוֹזֵי הָאָרְצוֹת
 וְלֹא שָׁמְנוּ כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאֲדָמָה,
 שְׁלֹא שָׁם חָלַקְנוּ בָהֶם
 וְלֹא גִזְרְנוּ כָּכָל הַמּוֹנֵם;
 שֶׁהֵם מִשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק
 וּמִתְפַּלְלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ,
 וְאַנְחָנוּ כְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים
 לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
 (תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא)

ובמצותיך תרדף נפשי;
 וכל-החשבים עלי רעה
 הִפֵּר עֲצָתָם וּמָלָקֵל מִחֲשַׁבְתָּם!

*

מלכות שדי

לרבי יוחנן בן-נורי (ז)

ובכן מן

פחדך על כל-מעשיך
 ואימתך על כל-מה-שִׁבְרָאתָ,
 וייראוך כל המעשים,
 וישתחוו לפניך כל-הברואים,
 ויעשו כֵּלָם אַגְדָּה אחת
 לעשות רצונך בלבב שלם.
 בְּמֹז שִׁידְעָנוּ (אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ) שֶׁהַשְׁלָמֹן לַפְּנִיָּה,
 עוֹ בִּירְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינְךָ,
 וְשִׁמְךָ נֹרָא עַל כָּל-מַה-שִׁבְרָאתָ:

ובכן מן

כבוד לעמך,
 תהלה ליראיך
 ותקנה לדרשך,
 וּפְתִיחוֹן-פֶּה לַמִּיחֲלִים-לְךָ;
 שְׁמִיחָה לְאַרְצְךָ וְשִׁשּׁוֹן לַעִירְךָ,
 וְצִמְחַת קָרֵן לְדוֹד עֲבֶדְךָ,
 וְעֲרִיכַת גֵּר לְבֹן-יִשְׁי מִשִּׁיחָךָ,
 (בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ):

זכרונות

אָתָּה זָכַר מַעֲשֵׂה עוֹלָם,
 וּפָקֵד כָּל-יְצוּרֵי קָדֶם;
 לִפְנֵיךָ נִגְלוּ כָל-תַּעֲלֻמוֹת,
 וְהִמּוֹן נִסְתָּרוֹת שְׁמִבְרָאשִׁית;
 אֵין-שְׂכַחָה לִפְנֵי-כֶסֶף כְּבוֹדָךָ
 וְאֵין-נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ;
 אָתָּה זָכַר אֶת-כָּל-הַמַּפְעֵל,
 וְגַם-כָּל-הַיְצוֹר לֹא-נִכְחַד מִמֶּךָ.

הַכֹּל גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵיךָ (אֲדֹנֵי אֱלֹהֵינוּ)
 צָפָה וּמִבֵּית עַד-סוּף כָּל-הַהָרֹת,
 כִּי-תָבִיא חֶק זָכְרוֹן
 לְהַפְקֵד כָּל-רֵיחַ וְנֶפֶשׁ,
 לְהַזְכֵּר מַעֲשִׂים רַבִּים,
 וְהִמּוֹן בְּרִיּוֹת לֹא-יִתְּכָלִית.
 מִבְּרָאשִׁית בָּזֹאת הוֹדַעְתָּ,
 וּמִלְּפָנִים אוֹתָהּ גָּלִיתָ,
 וְהַיּוֹם תִּתְּחַלֵּת מַעֲשֶׂיךָ,
 וּזְכָרוֹן לְיוֹם רֵאשׁוֹן,
 כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.

וְעַל-הַמְּדִינֹת בּוֹ יֵאמַר:
 אֵי-זוֹ לַחֲרֹב
 וְאֵי-זוֹ לְשָׁלוֹם,
 אֵי-זוֹ לְרָעָב
 וְאֵי-זוֹ לְשֹׂבַע,
 וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפְקְדוּ,
 לְהַזְכִּירָם לַחַיִּים וְלַמָּוֶת,
 מִי-לֹא-נִפְקֵד כְּהַיּוֹם הַזֶּה!

נוֹמָה שָׁמַיִם וְיֶסֶד אֶרֶץ,
וּמֹזֵב יָקָרוֹ בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל,
וְשָׁכִינָת עֹז בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים,
הוּא אֱלֹהֵינוּ אֵין עוֹד.
אָמֶת מִלִּבֵּנוּ, אָפֶס זִוְלָתוֹ,
בְּכַתוּב בְּתוֹרָתוֹ:
וַיֵּדַעַת הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל־לִבְכָּה כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים
בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאֶרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

מִלְכִּיּוֹת

עַל־כֵּן נִקְוָה־לָּהּ, אֲדֹנֵי אֱלֹהֵינוּ,
לִרְאוֹת מִהֲרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲזָה,
כִּי תַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן־הָאֶרֶץ
וְהָאֱלִילִים — בָּרַת יִבְרָתוֹ;
לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי,
וּכְל־בְּגֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמּוֹה,
לְהַפְּנוֹת אֱלֹהִיךָ כָּל־רִשְׁעֵי אֶרֶץ.
יִבְרִיחוּ וַיֵּדְעוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תִבְלִי,
כִּי־לָךְ תִּכְרַע כָּל־בָּרָךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לְשׁוֹן;
לְפָנֶיךָ אֲדֹנֵי (אֱלֹהֵינוּ) יִכְרַעוּ וַיִּפְּלוּ,
וּלְכַבּוֹד שִׁמְךָ יִקְרֶה יִתְנֶה,
וַיִּקְבְּלוּ כָלָם אֶת־עַל מַלְכוּתֶךָ,
וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם לְעוֹלָם וָעֶד,
כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא
וּלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּקִבּוּד,
בְּכַתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:
יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד!

וּבְרִיּוֹת בְּרֹאשֵׁית תְּרֵדוּ מִמֶּךָ,
 בְּהַגְלוֹתֶךָ מִלִּבְנוּ עַל־הַר סִינַי,
 לְלַמֵּד לְעַמֶּךָ תּוֹרָה וּמִצְוֹת,
 וּתְשַׁמְיַעַם אֶת הַזֶּה קוֹלֶךָ,
 וְדַבְּרוֹת קֹדֶשׁ מִלִּהְבוֹת אֵשׁ;
 בְּקִלְתָּ וּבִרְקִים עָלֵיהֶם נִגְלִיתָ,
 וּבִקְוֹל שׁוֹפָר עָלֵיהֶם הוֹפַעְתָּ,
 בְּכַתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִי' הַבֶּקָּר וַיְהִי קִלְתָּ וּבִרְקִים וַעֲנֵן כָּבֵד
 עַל־הָהָר וְקֹל שׁוֹפָר חֹזֵק מְאֹד וַיִּתְּחַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה:

*

תַּפְּלַת רַבָּא וְרַב הַמְּנוּנָא

אֱלֹהֵי!

עַד שְׁלֹא נִוצַרְתִּי אִינִי כְדִי,
 וְעַכְשָׁיו שְׁנוּצַרְתִּי כְּאֵלֹו לֹא־נִוצַרְתִּי.

עַפְרֹא אִינִי בְּחַיִּי,
 קֵל וְחֶמֶר בְּמִיתָתִי,
 הִרְי־אִינִי לִפְנֵיךָ בְּכָלִי
 מִלֹּא בּוֹשָׁה וּבִלְמָה.
 יְהִי רַצּוֹן מִלִּפְנֵיךָ
 שְׁלֹא אֶחְטֵא עוֹד,
 וּמָה שֶׁחָטֵאתִי לִפְנֵיךָ
 מֶרֶק בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים,
 אֲכַל לֹא־עַל־יְדֵי יִסּוּרִים:

*

כִּי-זָכַר כָּל-הַיָּצוֹר לְפָנֶיךָ בָּא,
 מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ,
 וְעַלִּילַת מִצְעָדֵי גֹבֶר,
 מַחֲשָׁבוֹת אָדָם וְתַחֲבֻלוֹתָו,
 וַיִּצְרֵי מַעֲלָלֵי אִישׁ.
 אֲשֶׁרִי אִישׁ שְׁלֹא-יִשְׁבַּחְךָ,
 — וּבֶן-אָדָם יִתְאַמֵּץ-בָּךְ,
 כִּי-דָרְשִׁיךָ לְעוֹלָם לֹא-יִכָּשְׁלוּ,
 וְלֹא-יִכָּלְמוּ לְנֶצַח כָּל-הַחַסִּים בָּךְ.

כִּי-זָכַר כָּל-הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא,
 וְאַתָּה דָּרַשׁ מַעֲשֵׂה כָלֶם.
 וְגַם אֶת-נֶחַם בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ
 וְתַפְקִדְהוּ בְּדַבָּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים,
 בְּהִבְיָאֵךְ אֶת מִי הַמַּבּוּל
 לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי רָע מַעֲלָלֵיהֶם;
 עַל-כֵּן וְכִרְזָנוּ בָּא לְפָנֶיךָ (אֲדֹנֵי אֱלֹהֵינוּ)
 לְהַרְבּוֹת וְרָעוּ בַּעֲפָרוֹת תַּבֵּל
 — וַיִּצְאָצְאוּ בַּחֹל הַיָּם,
 בְּכַתּוּב בְּתוֹרָתְךָ:

וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת-נֶחַם וְאֶת כָּל-הַחַיָּה וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
 אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל-הָאָרֶץ וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם:

שופרות

אַתָּה נִגְלִית בַּעֲנֹן כְּבוֹדְךָ
 עַל-עַם קְדוֹשְׁךָ לְדַבֵּר עִמָּם;
 מִן הַשָּׁמַיִם הַשְׁמַעְתָּם קוֹלְךָ,
 וְנִגְלִית עֲלֵיהֶם בַּעֲרַפְלֵי מַהֲרָ;
 גַּם-כָּל-הָעוֹלָם בָּלוּ חָל מִפְּנֶיךָ

מה-יעשו דיגי הרקק?
 בנחל-שוטף נפלה חרבה —
 מה-יעשו מי גבים?

8

האי ספדנא על-מות רב וירא
 ארץ שנער הרה וילדה,
 ארץ צבי גדלה שעשועיה,
 אוי-נא לה, אמרה רקת,
 בי-אברה כלי חמדתה!

*

ברכת פרידה

כי הוּוּ מפטרי רבנן מבי מדרשא
 עולמך תראה בחייה,
 ואחריתך לחיי עולם,
 ותקנתך לדור דורים.
 פיה ידבר חכמות,
 שפתותיה יביעו דעת
 ולשונך ירחיש רגנות.
 לבך יהנה תבונה,
 וכליותיך תעלזנה מישרים;
 עיניך יאירו במאור-תורה,
 ועפעפיך יישרו נגידה,
 פניך יזהרו כזהר הרקיע
 ופפעמך ירוצו לשמע
 דברי עתיק יומין!

ברכת נחמה

אחינו המיגעים, המדכאים באבל הזה,
תנו לבבכם לחקר את-זאת,
זאת היא עמדת לעד,
נתיב הוא מששת ימי-בראשית:
רבים שתו, רבים ישתו,
במשתה ראשנים משתה אחרנים,
אחינו, בעל נחמות ינחם אתכם!

*

מילי דהספרא

1

על-מזות רבה בר רב הונא ורב המנונא

גזע ישישים עלה מבבל
ועמו ספר מלחמת אדני;
קאת וקפד הקפלו לראות
בשד ושבר הבא משנער;
קצר על-עולמו וחמם נפשות,
ושמח בהם בכלה תדשה
רכב ערבזת, שש ושמח
בבוא אליו נפש צדיק:

2

בר קפוק על-רבא

בארזים נפלה שלהבת —
מה-יעשו אזורי הקיר?
לנותן בחכה העלה —

דור טהור

ויאתיו כל לעבדך,
 ויברכו שם כבודך,
 ויגידו באיים צדקה,
 וידרשוך עמים לא־ידעוך.
 ויהללוך כל־אפסי ארץ,
 ויאמרו תמיד יגדל אדני.
 ויזבחוך את־זבחיָהם,
 ויחפרו את עצביָהם,
 וישו שכם־אֶחָד לעבדך,
 וייראוך מבקשי פְּנֶיךָ,
 ויכירו פֶּחַ מלכותך,
 וילמדו תעִים בִּינָה,
 וימללו את גְּבוּרַתךָ,
 ויגשאוך לְכֹל לְרָאשׁ.
 ויסלדו בְּחִילָה לִפְנֶיךָ,
 ויעטרוך גִּזְרֵי תִפְאָרֶת,
 ויפצחו הרים רָגָה,
 ויצהלו אִיִּים בְּמִלְכָךָ,
 ויקבלו מלכותך עֲלֵיהֶם,
 וירוממוך בְּקֶהֱלָ עָם,
 וישמְעוּ רְחוּקִים וַיָּבֹאוּ
 ויתגדלוך בְּתֹר מְלוּכָה!

*

תזכרת

אֶתָּה מִבֵּין	שְׂרַעֲפֵי לֵב	וְעֲשֵׂתִנּוֹת אָנוּשׁ,
אָנוּשׁ תּוֹלַעָה,	מְחַלֵּל בְּעֹזוֹן	וּמִנֹּת אַחֲרִיתוֹ,
אַחֲרִיתוֹ לְמִנֹּת	וְתִקְנוֹתוֹ לְהִכָּל —	וְאַתָּה־מִי לְבִדְךָ;
לְבִדְךָ גִּקְרָאתָ	חֲנוּן וְרַחוּם	וּמִרְבָּה סְלִימָה:

פִּלְגֵי-מַיִם הִזְרִידוּ דְמָעָה כְּנַחַל, כִּי אֹתָהּ בִקְשָׁתָהּ לֹא נִתְדָּלְנוּ,
צְפוּ-מַיִם עַל-רֹאשֵׁנוּ, וּבְדָלִי מֵלֹא חֲבָנוּ יְבֹשׁ:
עַד-אֲנִי בִכְיָה בְצִיּוֹן וּמִסְפֹּד בִּירוּשָׁלַם!

מִרְבָּנוּ קָרָבָן וְלֹא-נִתְקַבֵּל, וּגְרִי פֶסֶק שְׁעִיר חֲטָאתֵנוּ,
רַחֲמֵנוּ בְשָׁלוֹ וְלִדְוִיָּהּ — וּמִזֹּל דְּגִים הָעֲלִים עֵינָיו:
עַד-אֲנִי בִכְיָה בְצִיּוֹן וּמִסְפֹּד בִּירוּשָׁלַם!

שָׁכַחְנוּ שֶׁבֶת בְּלִבּוֹת שׁוֹבְבִים — שְׂדֵי שָׁכַח כָּל-צִדְקָתֵנוּ.
תִּקְנָה לְצִיּוֹן קִנְיָה גְדוֹלָה, וְתִאֵיר לְרַבְתִּי עִם מְאֹר גְּדֻלָּה:
תִּרְחַם צִיּוֹן וְתִבְנֶה חֲזוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם!

*

וְדוֹי

אֲשַׁמְנוּ מִכָּל-עַם,	לְעֵינֵינוּ עֲשָׂקוּ עֲמָלָנוּ,
בִּשְׁנוּ מִכָּל-דּוֹר,	מִמֶּשֶׁךְ וּמִזֶּרֶם מִמֶּנּוּ,
גָּלָה מִמֶּנּוּ מְשׁוֹשׁ,	נָתַנוּ עָלָם עֲלֵינוּ —
דָּוָה לִבֵּנוּ בְּחֲטָאֵינוּ,	סָבְלָנוּ עַל-שִׁכְמֵנוּ,
הִתְכַּבֵּל אֲוִיָּנוּ	עֲבָדִים מִשְׁלֹ בָנוּ,
וְנִפְרַע פְּאֲרָנוּ,	פָּרַק אֵין מִידָם,
זָכַל בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ	צָרוֹת רַבּוֹת סָבְבוּנוּ,
חִרַב בְּעֵינֵינוּ,	קִרְאֵנוּךְ אֲדָלִי אֱלֹהֵינוּ,
טִירַתֵּנוּ הִיטָה לְשִׁמָּה,	רַחֲמֵת מִמֶּנּוּ בְּעֵינֵינוּ:
יָפִי אֲדָמְתָנוּ לְזָרִים	שָׁכַנוּ מֵאֲתֵרֶיךָ,
כַּחֲנוּ לְגִבְרִים —	תַּעֲזֵנוּ וְאֲבָדְנוּ —
וְעָדִין לֹא-שָׁכַנוּ מִטְּעִיתֵנוּ!	וְעָדִין לֹא-שָׁכַנוּ מִטְּעִיתֵנוּ!

*

לאה ומִי־אָדָם   צָבָא עַל־אָרֶץ   —   וּרְחֵמוּ רַבִּים,
 רַבִּים רְחֵמוּ,   מִקְרֵב רְחוּקִים   בְּרַחֲמִים וְלֹא־לָנוּ.
 לָנוּ תַעֲזֵר   יִנָּחֵם כְּרָגֵעַ   —   וְאַתָּה־חַי לְבָדֶךָ;
 לְבָדֶךָ נִקְרָאתָ   חַנוּן וְרַחוּם   וּמִרְכָּה סְלִיחָה:

שׁוֹר־נָא בְּעִנְיָנוּ   בַּעַת כִּי־נַעֲמֵד   לְפָנֶיךָ שָׁמַי,
 שָׁמַי כְּלִי־אָרֶץ   בְּכַעַם אֶל־תְּדִינֵנוּ,   בְּרַחֲמִים שְׁפָטֵנוּ,
 שְׁפָטֵנוּ בְּצִדְקָתְךָ,   כִּי־מֵאֵד צִדְקָתָהּ   —   וְאַתָּה־חַי לְבָדֶךָ;
 לְבָדֶךָ נִקְרָאתָ   חַנוּן וְרַחוּם   וּמִרְכָּה סְלִיחָה:

תַּפְלָה תַקַח,   תְּשׁוּבָה תִרְצֶה,   מְחִילָה תִרְכֶּה,
 תִּרְכֶּה לַעֲשׂוֹת   צִדְקָה בַּעֲדָנוּ   אֱלֹהֵי תוֹחַלְתָּנוּ,
 תוֹחַלְתָּנוּ אַתָּה,   לְבִדְ־כֶךָ נִזְכִּיר   —   וְאַתָּה־חַי לְבָדֶךָ;
 לְבָדֶךָ נִקְרָאתָ   חַנוּן וְרַחוּם   וּמִרְכָּה סְלִיחָה:

*

פיוט למחיה

אָנוּשׁ מִה־יִזְכָּה וְצָבָא דַּק לֹא־וָכּוּ בְּעִינֶיךָ!
 בְּלַחֲמִים אִם־תִּבְעֵר הָאֵשׁ וּמָה בְּתַצִּיר יָבֵשׁ?!
 גְּלוּי־לָךְ חֲשֵׁף כְּמוֹ־אֵזֶר, מְשׁוּטְט כָּל בָּעִין,
 דִּירְתֶּךָ בְּסִתֵּר וּגְלוּיֹת לָךְ כָּל הַנִּסְתָּרוֹת,
 תִּדֵּן יְחִידִי, וְהוּא בְּאַחֵד וּמִי יִשְׁיבֵנוּ,
 וְעַל־גּוֹי וְעַל־אָדָם יַחַד יִנְטֶה־קוֹ וְאִין מִי־יִרְשָׁע.
 זֹאת אִם־יָבִין יִצִּיר, לֹא־יִתְעוֹ־יִצֵּר לְחֶמְא לְיוֹצֵר:
 חֲתַלַת בְּאֵרוֹ, תַּפִּירַת בּוֹרוֹ, תִּשְׁבּוֹן בּוֹרְאוֹ;
 טַמָּא מִשְׁאֲרוֹ, וּמִטַּמָּא בְּעוֹדוֹ, וּמִטַּמָּא כְּמוֹתוֹ,
 יִמִּי־חַיּוֹ תַהֲוֵ, וְלִילוּתּוֹ בְּהֵו, וְעִנְיָנוּ הִבֵּל,
 בְּחִלּוֹם מִתְקִיץ נִדְמָה, בְּלִהּוֹת יִבְעָתָהּ תַמִּיד,

נאצות משמיע	בכל-יום, בכל-עת	ובכל-שעה נגדך,
נגדך ביהוא	כאון וכאפס	ועליו נחמת,
נחמת בחייו,	בייתהו הפה —	ואתה-מי לבדך;
לבדך נקראת	חנון ורחום	ומרבה סליחה:

ספרו חתום	כי כל-מעשיו	פתובים על-ספר,
ספר שנותיו	מגידך קלו	מבטן עד-סוף,
סוף בלדך	למשפט יבוא —	ואתה-מי לבדך;
לבדך נקראת	חנון ורחום	ומרבה סליחה:

עשתנות לבו	עמד במסת	ועל-יד עמסת,
עמסת לתזכחות,	בי-אתה תבחן	לב עקב,
עקב הלב	וסלה תדענו —	ואתה-מי לבדך;
לבדך נקראת	חנון ורחום	ומרבה סליחה:

פנה בכל-פשע	ועל כל-צעד	ירבה פשע,
פשע בארחתיו	וגם למצעדיו	רשתו פרושה,
פרושה היא-לו	למשכו ברשתו —	ואתה-מי לבדך;
לבדך נקראת	חנון ורחום	ומרבה סליחה:

צבר כסף,	מרבה-לו עשר	ונשפט בכל-צעד,
צעד מישרים	בעת פי-יוץ	וירדף צדק,
צדק לפעמיו	אז יועילם —	ואתה-מי לבדך;
לבדך נקראת	חנון ורחום	ומרבה סליחה:

קול ישמיע	בלחש, ויעמר	אל-אלזה קרוב,
קרוב הוא-לו	בעת יקראנו	ויאמר קנני,
קנני בתשובה,	כי-כאל ימי —	ואתה-מי לבדך;
לבדך נקראת	חנון ורחום	ומרבה סליחה:

ועד-לא רקע תבל על-תהו,	ומקלות מים אדיר ישמיעו,
ומרום שבתו והוא-רם על-כל,	ומביט אל-עני ונגכה-רוח:
ורתו תפנה שמים בכחו,	מארת וכוכבים מעשה אצבעתיו,
ומם במחשבת ותקם ותעמד,	יועץ בלבז ותעמד עצתו:
חסיד במעשיו, רחום למנסיו,	צדיק בדרךיו וקרוב לקראיו,
חפץ להצדיק יצורי כפיו,	תמיד ישקד על-טובת בחיריו:
מהור עינים, רצה בתשובה,	מרבה לזכות, להשיב אפז,
טובו בכל-דור, מדבר בצדקה,	פאר ראשו כובע ישועה:
ומינו פתוחה לכל-שבי פשע,	אמר בכל-עת: שובו ואשובה!
יצר מחמר צלם דמותו,	רתמיו על-מעשיו, ידע יצרנו:
כלז כבוד וישגיח לדבא,	מאזין לחש רגת לשון,
כל-צבא השמים משתתרים לו,	שמש וירח יכרעו לפניו:
לא-נטה קו נגד יצוריו,	בשבתו למשפט בריב מי-יכילנו?
למענו פעל מפעלות עולם,	קרא דרות מי יערך-לו?
מעמקי לב וסתרי כליות	מבין מחשבות כל-בני אדם,
מאון ומעמל וסתיר פניו,	מראות ברע ועלים עיניו:
נהה סביביו ושת-סתרו חשך,	כי לא-יראהו האדם וחי!
נורא עלילה, תשב עד-דבא	אנוש, כירשוב ונאריך ימים:
שגיא כח, לבש צדקה,	מי-אל במיד ארך אפים,
שגא ומתעב גול בעוזה,	אהב טהר-לב שמע משי-טוב:
עצר בנצרתו ויחריב ימים,	צרר בשמלה כל-מי בראשית,
ענה בחסדו מקרני ראמים,	מחה עונות כעב וכענן:

לִלְלָה לֹא־יִשְׁכַּב, יוֹמָם לֹא־יָנוּחַ, עַד־יֵרְדֶם בְּקֶבֶר.
 מִה־יִּתְאוּנֶן אָדָם חַי, דִּיּוֹ אֲשֶׁר־הוּא חַי!
 נוֹלַד לְעָמֶל, אֲשֶׁרְיוֹ אִם־יְהִי יִגִּיעוּ בְּדַת־אַמֶּת;
 סוֹפּוֹ עַל רֹאשׁוֹ מוֹכִיחַ — וְלָמָּה יִתְנִיף?
 עוֹד חֲזַתְמוֹ יַעֲרִידוּ עַל־פְּעָלוֹ — וּמִה־יִּנָּגַב דַּעַת?
 פָּעַל צָרָקוֹת אִם־יְהִי — יִלוּוְהוּ לְבֵית עוֹלָמוֹ,
 צָפָה בְּחִקְמָה אִם־יְהִי — עֲמוֹ תִתְּלוּנָה בְּכִלְחוֹ;
 קִצּוּף בְּדָמִים וּבְמַרְמָה אִם־יְהִי — תִּרְוּצִים יָמָיו,
 רְצוּנוֹ בְּהִיּוֹת בְּמוֹסָר — יָנוּב בְּשִׁיבָה טוֹבָה,
 שֵׁם טוֹב אִם־יִקְנֶה — מִשְׁמֹת נָעִים יִקְרָא:
 תַּחַת־כֶּן לְכֵן יוֹם־מִיתָה מִיּוֹם לָדָה הוֹטֵב!

*

רְשׁוֹת לְסֹדֶר עֲבֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים

אִמֵּן תִּהְיֶה לָאֵל הַמִּהְלֵל, אֲסַפֵּר בִּירְאָה מַעַט מִמַּעֲשָׂיו,
 אֱלֹהֵי מַעֲוֹלָם וְעַד־לֹא עוֹלָם, לִפְנֵי וְאַחֲרָיו לֹא־נוֹצֵר אֵל:

בְּלִבְדּוֹ הוּא וְאִין־זֶר אֵתוֹ, אִמֵּר וְעֲשֵׂה וְאִישׁ לֹא־עֹדֵר,
 בְּאַחַד יִשְׁפֹּט וְאִין־בּוֹ עוֹלָתָה, אֶמֶת אִמְרָתוֹ וְעַל־שְׁפָתוֹ חֶסֶד:

גִּבּוֹר בְּכַח, נִשְׂא עוֹן, גָּדֹל הַעֲצָה וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע,
 גָּלָה עֲמָקוֹת מְגִיחֶשֶׁד, יָשָׁב בְּסִתְרָה וְרֹאָה כָּל־סִתְרָה:

דַּעַת וּתְבוּנָה יִצְאוֹת מִפִּיו, וְעֵינָיו מִשְׁטָמוֹת וְעֵין לֹא־תִשׁוּרְנוּ,
 דִּבְרוֹ הַמֶּשֶׁל וּמִמֶּשְׁלָתוֹ סֵלָה, מָלֵא כָּל־הָאָרֶץ וְרוֹם לֹא־יִכִּלְנוּ:

הָצַר בְּלִבוֹשׁוֹ חַי עוֹלָמִים, הוֹד וְהִדָּר עָזוֹ וְתִפְאָרָתוֹ,
 הָאֵל תָּמִים, צוּר עוֹלָמִים, חָפַל יַעֲבֹר וְהוּא־לְכֹד יִמְלֹךְ:

אל אחד בארץ וקדוש בשמים, מפנים ושא שיר אדיר במרום,
אדר מתהומות, שבת ממאורות, אמר מימים, זמר מלילות,
אש תודיע שמו, עציוער ורגנו, בהמה תלמד צונו נוראתיו.
אמון שחקו דת שעשועיו, היא הגיונו עד עמד סגלה,
אז קדם לאלה דור עלתה במחשבת, ממנה תכונת מלאכת התבנית:

במרום הכין כסא מלכותו, פרשו עגנו ורק נטה לאהל,
בליצען ובל-יפע יתדתיו עד-בא קצו ויתחדש באמר.
בסם על-מים עמודי חלד ושגם מתניה בתהו ובסערה,
בליצומו ובל-ימצדו מכוניה עד-תבלה בכנר ותומר כמאז.
בהו ואפלה כסו פני-ארץ, ותבהיק אור מאור פני-מלך;
בהק נגה ליום לצאת אדם לפעל, ושת חשך לאישון לרמש חיתו-יער.
ברחף רוח בין שחקים למים שת תקרה בתוך, שאת חצי מדודים,
בם יודע פלאו לפעל בטוב, חשרת פיר פלג מלא מים.
בהבדילו בין מים למים השיק עלוקה, תפתה לבלי חק,
באש לא-גפח ולא נכבה נצח, ושטף מים רבים אליו לא יגיעו:

גדש למקוה מים אדירים ושם להם חול בריח ודלתים,
גדר בעדם בליכסו ארץ, עד נאמן-בית יעשם גזרים.
גלה אדמה לעבדת אגוש והדשיאה שיח ועשב מזריע זרע,
בם נטע בעדן גן רעננה לחפת כבדת אדירי חפץ.
במר להעלים אור שבעתים, וערף גרות למשל ביום ובלילה,
גבול לא יסיגו ולכת לא יאחרו, עד משרת אהל ידמימם בעמק.
גאו מפנים בריחי תהומות, אפיקי מגן, שגוני חצים,
גנו מהם למשמה נצחים, והכין בם כלא לציר הברת.
גבתי עוף צנו מרקק מים, לאכל שלחן מלך ומיל צבאותיו,
גור לתועבת עוף לא טהור, עד-בא תשבי ערבים כלכלוהו:

דגו מחלד מקרנים לזבת, חיות מאכל עם-בהמה ורמש;
דשון בהמות גבול הברי-אלף, בו ביום זכחו וגש חרבו.

פַּעַל וַעֲשֵׂה הַכֹּל בְּמֵאֲמֶר-פִּיו, כִּי כָל-דִּבְרָיו צִדְקָה וּמִשְׁפָּט,
פִּיו יֹאמֶר זֹאת-עָשׂו וְחִיו, כִּי לֹא אֶחָפֶז בְּמוֹת הַמֶּת:
צַפָּה רְחוֹקוֹת, נָשָׂא וְנוֹרָא, מְרוֹמָם בָּסָאוּ וְשָׁפַל יִרְאֶה,
צִעָה בְּרֶכֶת-כַּח וְרָאָה עַל-פְּנֵי-נָשָׂר, בַּחֵן לַבּוֹת וְאִין-לִפְנֵי שִׁבְחָהּ:
קִרָּא בְּקוֹל: אֲנִי-אֵל וְאִין-עוֹד, שׁוּבוּ אֵלַי וְאִשׁוּבָה אֲלֵיכֶם,
קִרְבוּ עָדִי בְּכַח הַתְּשׁוּבָה! וְאִזְנוֹ קִשְׁבוֹת לְקוֹל צַעֲקַת-דָּל:
רְחוּם וְחַנּוּן שִׁפְטָנוּ בְּרַחֲמִים, וְצִדְקָנוּ, כִּי-אֲנַחְנוּ עֹפֵר וְאֹפֵר,
רַם בְּעֲלִיּוֹנִים, מֶלֶךְ בְּשִׁחָקִים, שִׁמְעַם מְמַרְמִים וְעַקַּת אֲבִיּוֹנִים!
שְׁמִים בָּסָאוּ וְהֶאֱרִץ הֶלֶם-דִּגְלוֹ, צִדְקָה שְׂרִינוּ וּמֵאוֹר שְׁלֵמָתוֹ,
שְׁמוֹ נִקְרָא חַנּוּן וְרַחֲמִים, בְּכָל-דֶּרֶךְ וְדָר הִיא צִדְקָתוֹ:
תָּמִים דְּרָכּוֹ וְאִין-בּוֹ עוֹל, בְּכָל-בֶּקֶר יִתֵּן מִשְׁפָּטוֹ לְאוֹר,
תִּכְנֵן לַבּוֹת, רַב הָעֲלִילָה, מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת אֲדָנִי,
בְּכַתוּב:
מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת וְיִי יִשְׁמִיעַ כָּל-תַּהֲלָתוֹ:

יוסי בן-יוסי

(בארץ ישראל, לערך ד"א ש"ס—ת')

סדר עבודת יום הפסחים

אֲנִכִּיר גְּבוּרֹת אֱלֹהֵי נֶאֱדָרִי בַּכַּח, יְחִיד וְאִין עוֹד, אָפֶס וְאִין שְׁנִי,
אֲחִירוֹן אִין בְּחֶלֶד, לִפְנֵי בִשְׁחָק, אִין בְּלִיתוֹ קָדָם, זִוְלָתוֹ בְּעַקֵּב;
אֲדוֹ לַחֲשֵׁב, אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, נִמְלֵךְ וְאִין נֶעְדָּר, שָׁח וְאִין מֵאֲחֵר;
אֲמַר וַעֲשֵׂה, יַעֲזֵן וּמַקִּים, אֲמִיץ לְשֵׁאת וְנִבְּוֹר לְסִבָּל.
אֲשֶׁר-לוֹ רִנְנוֹת מִפִּי יִצְוִרִיו, מִמַּעֲלָה וּמִמַּטָּה יִשָּׂא תַּהֲלָה

לא יקנאו בחבל אחות אחים, אלהים נקרא מנת-גורלם,
 לחם האשים להם היכן, בהתקרבתם לאל בעת רחוק עגל.
 למדם מחקק סדרי עבודה, כי בשבתם פתח עליהם הפקד
 לרחץ, לסוד, לקדש בדם ושמן, ללבש בדים ולתגר במזוז,
 למלא ידם ימים שבועה — וישימה לחק לדרת עולם,
 ככתוב בתורה: באשר עשה ביום הזה צוה יי' לעשת לכפר עליכם:

משפחות ברורים גורל ימילו, לגדל סגן לעלתו בעשור.
 מערש יציעו שארו יבדילו, פן יטמא שבוע בשגגת נדה;
 מקום עצרת סגנים בית מושבו, הלא שם ילין כל ימי שבועה,
 מעלה מנחה ונתן סמים, וערף גרות וראשון בראש ורגל;
 ממפר שבתות וחלק משמרות חלקו בראש בנגד כלם.
 מחימי פתי יעמיתו-לו, לחנכו, לשגנו בחקי עשור,
 מראים לו בערב יום סליחה פרו ואילו וזבחי קהל;
 מה-נאה עבדתך — יאמרו — חוק ואמץ כי כל-אלה פעליך!
 מאכל ימעיטו ממנו לעת ערב, פן-יגדס ויקר מקרה-לילה,
 מחנכיו יחברוהו לזקני מטהו, וזבית רקחי רקח בשם ישביעוהו:

נענם בבכי כי הרשע כפתי, והם יבכו פן צדיק ירשיעו.
 נעמות מדרש ומקרא ישוחחו, אף בכתיבי קדש הם יעסיקוהו;
 נפשו ישובבו בשית מלכי-קדם, אם-בער הוא ולא-למד לקח.
 נתנים שאון בעיר הומיה להשביעו נדרים עדי-נשות,
 נסה לגנום שגתו יפרידו בנעימת אצבע צרדה, בפה ולא-בכנור.
 נצרי חקים בזוי מצות, להרים דשן תצות לילה הקדימו;
 נהדפו רצים במעלות מזבח, וישקדו להשביט מדנים בפיו.
 נוצלו וטבלו ועמדו עטרה והפיסו תחלה על-תיומת דשן;
 נצבעו שנית על-מעשה כבש ועל-דשון מזבח פנימי וגרות;
 נתחדשו שלישי לסמים, רביעי בתערובות לערף הנחתים:

שר פקיד נגיד מלאכת הקדש שלח לקדים צירי אמונה,
 שח למו: תביטו אם-עלה השחר, אם-הפיץ אור קדים עלי-ארץ,

מבח בעדו שה, בעת תפוש חרב מלאכי שלום מר צעקו בבכי,
טוב ורחים שה אל-תשחת נער, גרצה פעלכם בובת וגופת:

יסד איש תם בפתחי תעודה, מרם תאמר שגן אמריה,
יה מעולם בו נתפאר ובשמו לעולם יושב תהלות;
יזדעו נצב עליו במלון ושח: אני שמרה, צל על-ימינה.
יירדים ועלים קדשים למענהו, להביר תארו חקוק במרומים;
יוצר חפרו מעט מאלהים, ליחס במקלות בחמר ביד היוצר;
יראת חזון ארמי בעתתהו: אל-תנע בפן עמוס מני-כסו;
יודד אש להט בהאבקו עמו, כי לא יכל לו, וגתחנן בבכי;
ישע הפליא לו מחגור חרב, שטם ושמר איבת עולם.
ירש תאות ברכת הזריו, שנים-עשר שבט בשמרי הרקיע,
יוחד שלישי לראות פני-מלך, לשורר, לשרת, לבוא תדריו:

בעץ שתול על-פלגי מים, הפריח ממהו שלשת בדי קדש,
במופי סבל לאהל וקרשיו, תקצי יתר, פרשי וריעה,
בתף נטויה בעגלה מלמדת לעל עבדת קדש אדון כל-הארץ.
בגפן אדירת יפת פרי וענף הצמיח עמרם משרש לוי,
כי שלחה שלשת שריגי חמר: מכהו ורעה ואשה גביאה.
בגששת עת הדים פרחו; הוקם לשבר מסרות צען לפרוץ נדר שעל,
בסה בענן ונתקדש שביע, נצב בתוך בעת מתן אמר,
בח אדירים לפגיו נכנעו, מפוראז לא-עמד איש,
בלבל צאן קדש שאר בשימון ולחם שחקים עד-באם לארץ.
ברתה ברית עם-עלמה תופפת, גועה וגאספה ולא-היה מים:

לזוי עגני הזד ידירים נחגנו על-ידי מכהו בשלום ובמישור,
לו ולזרעו ברית אמת נחקקה, בל-תשבית מלח ברית הניחת.
לקנאת חמת-גבר גמול גמל אל וחדש חקו לדרת עולם.
לזר לא-יאתה נחלת כבודם, לא יירש אנוש ממת חלקם,
לצלמות הורדו עדת אנשי-שם, והושיבו עז מלך בבית החפשיית;

צִיץ פִּי מִקֶּרֶךְ צִצִי פְּנִינִים דְּבִק וְחֶבֶר לְנֹר הַקֹּדֶשׁ;
 צִנִּיף הוֹד שֵׁם בְּמִצַּח וְעָלָיו הִצִּיץ וְשִׁמְתָה שְׁעָר בֵּינוּ לְמִצְנֶפֶת,
 צוּר עוֹלָמִים שֵׁם הַנֶּעְרָץ חֲקוּק עַל־צִיץ בְּמִכְמַב חוֹתָם,
 צֹאת מְמָאָת עוֹן דָּם וְנִסְסָה יִרְצָה הִצִּיץ פְּנִיחָה מְהוּרָה.
 צִיץ נִבֵּל, תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ, נִחְשָׁב לְשֶׁרֶת לְחֵי הָעוֹלָם;
 צִפָּה פְּנִי־מֶלֶךְ וְכֹא בְּחֶדְרֵי־קֹדֶשׁ לְבָשׁ בָּדִים וְלֹא בְּכֶתֶם אוֹפִיר!
 צוּ עֲנֵשׁ מִיתָה לְכֹאֵי עוֹרָה, לְהַרְחִיץ יָדִים וְרַגְלִים בְּבֹאֵם,
 צִיר לָכֵן בְּטָרָם נִשְׁתּוֹ לְשֶׁרֶת יִמְהַר יִקְדָּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו;
 צָעִירָיו וַיִּשּׂאוּ אֶת תְּמִיד־הַשְּׁחֵר, קָרְצוּ וְקָבַל דָּמָו וְזֶרֶק,
 צָעַד לְהַקְטִיר קִטְרֹת וּלְהִיטִיב גְּרוֹת, לְהַקְרִיב רֹאשׁ וְנִתַּח תְּבֵתִים וְנִסְסָה:

קָדָם בְּצֵאתוֹ לְבֵית פָּרוּהַ בְּקֹדֶשׁ וְסָכוּ מִחִיצַת שֵׁשׁ בֵּינוּ לְבֵין עָם,
 קֹדֶשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשֶׁם וְעֵטָה כָּלִי בַד וְשֵׁב וְנִתְקַדָּשׁ;
 קָרַב אֶצֶל פֶּר תַּטְּאוֹתָו וְהוּא עֹמֵד בֵּין הָאוֹלָם וּלְמִזְבֵּחַ
 וְסוֹמֵךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וּמִתְנַדֶּה, וְכֵן הָיָה אָמַר: אֲנִי הָשֵׁם,
 תַּטְּאוֹתִי עוֹיְתֵי שְׁפָעֵתִי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי. אֲנִי בִשֵּׁם, בְּפֶרֶגֶא
 עַל־הַתַּטְּאִים וְעַל־הָעוֹנוֹת וְעַל־הַפְּשָׁעִים שֶׁתַּטְּאוֹתִי שְׁעוֹיְתֵי שְׁפָעֵתִי
 לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי, כְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדֶךָ: כִּי־בִיזִם הָיָה
 וְכִפֹּר עֲלֵיכֶם לְמַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל תַּטְּאוֹתֵיכֶם לְפָנַי יי — וְהַכֹּהֲנִים
 הַלְוִיִּם וְהָעָם הָעֹמְדִים בַּעֲזָרָה וְהַמְשַׁמְשִׁים בְּהִיכָל בְּזֶמֶן שְׁשֻׁמְעִים
 אֶת־הָשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בְּקֹדֶשׁהּ הָיָה
 כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִיִּים וְנִפְלִים עַל־פְּגִיחָם וְאֹמְרִים: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
 מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. אָף הוּא מִתְפַּנֵּן לְגִמְרָה אֶת־הָשֵׁם בְּגִנְדָה
 הַמְּכַבְּרִים וְאָמַר לָהֶם: תִּמְהָרוּ!

קִדְמָה לְשַׁעַר אֵיתָן לְצִפּוֹן מִזְבֵּחַ יְלוּוָהוּ בְּכַבּוֹד כְּהֵנִי מִשְׁנָה,
 קִימַת שְׁעִירִים הַלּוֹא שֵׁם הָיָה וּכְלִי בֵּית הַנִּחַת גְּרָלוֹת זֶהָב;
 קִבְּצָם עַל־יָד וְטָרַף וּמַעֲלָה, זֶה לְחֵי עוֹלָם זֶה לְמִיתַת צוּק.
 קָחָמוּ בְּיָמִין פֹּר חֲקוּק לְשֵׁם, סָגֵן יִשְׁמִיעֵלֹו הַגְּבִיָּה יִמִּינָה,
 קָשִׁי מַעֲלִי־דוֹר בְּשִׁמְאָל אִם יַעַל, רֹאשׁ בֵּית אָב וְיִשְׁתַּחֲלֹו הַגְּבִיָּה שְׁמֵאלָהּ;
 קָפִץ וְנִתְנָם עַל־שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְהַצִּירִיחַ בְּקוֹל רָם: לְשֵׁם תַּטְּאוֹת!

ספרו-לו כי-ברק נגה ורץ למקוה טהר לבית עזרה;
 סכו מחיצת שש בינו לבין עם לנהג-בו בגדל בלי-חזות מערהו;
 שמלת ערו ימהר יפשט, ויגד ויטבל ויעל ויסתפן,
 סגן המלכיש יעטהו בדים, ויסף לגדלו בעדי בגדי-פז;
 שש במעמה חוד ולב לא-יגפיה, לכשם לכבוד אל ולא למענהו.
 סדר מלחמות בהם ישאל, ועיניו למזרהו בתלמיד לרב;
 סוד יגלה-לו במשפט האוירים, אם-עלה אם-חדל, אם-לחרב אם-לישע.
 סלו לאלהים בני נוי גדול, קרוב בכליעת לבשר ישועות:

עלץ במלאך בשבוע מכןס-כד בפרש מוכן ציר אמת לשלחיו,
 ערות זמה בהם יכסה, כי כן מצותם לכסות ערוה;
 עלמות קומה ימלא בכתנת כפולה משבצת עד-פסי יד,
 עון בית יעקב יכפר בזאת, מכרי צדיק על-כתנת פסים;
 עז אבנט התאזר במזוז ארוג-כד, ולא-כלאים בכלימי שנה,
 עטרת ראשו כהוד המלוכה, צניף צפירת שש לכבוד ולתפארת;
 עטוי מעיל תכלת כזהר הקיע, ממלא בית-יד גלילי זרעיו,
 עגל שפת-פיו, ראשו כתתרא, מסב קלע בלי להקרע,
 על-פאת שוליו רמני צבעים ופעמני פז סביב בתוך,
 עת ישיקו קול זה בזה יכפר בעד-קול מכה רע בסתר:

פעלת חשב אריגת האפוד, משור שש שגני תכלת וארגמן,
 פתיל זהב נטוה בכל-חוש, ונתלש בו מלב ועד-טבור,
 פנות כתפיו כזהר המארת, מבהיקות אור מאבגי השתם,
 פתחם בשמיר זכרון שבטים המתחלקים בשמות ואתות;
 פרש ממנו חשב האפוד, ארוג כמעשהו, ויענדו לאחוריו,
 פרק עון צו ראש דברת קדש, אפדת מסכת אלהי זהב;
 פני לב האפוד קרע ורת על-זרת מקום ירכס חשן בטבעת זהב,
 פקד טורי אבן כמספר דגלים שמם תקוק בהם וימלאו חשן,
 פז מסבת במלאתם, מראה דמותם כמראה עינים;
 פז דבקים בין אפוד לחשן יכסה בשרשרת אבתת הזהב:

שָׁב וַיְמַרְנוּ בְּדַם הַשָּׁעִיר וַיַּעַלְבוּ בְּמִשְׁפַּט דָּם פָּר.
 שָׁלְמוּ כִדְת הַיּוֹת פְּנִימָה, בָּלָלָם וַיֵּצֵא לַחֲטָא מִזִּבְח הַקָּטָרֶת,
 שִׁיתְחִיל מִקֶּרֶן צְפוֹנָה מִזְרָחָה, וּבִמְקוֹם וַיֹּאמֶר שָׁם יִזֶּה שָׁבַע;
 שָׁפַךְ שָׂאֵר בַּחוּץ בְּיִסּוּד פָּנֵי פֶתַח, כִּי בָם יִכַּפֵּר עַל־עֲוֹנֹת הַקֹּדֶשׁ:
 וְאַחֲרֵי כֵן בָּא־לוֹ אֶצֶל שָׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְסוּמָךְ שְׁתִּי יָדָיו אֵלָיו
 וּמִתְנַדָּה, וְכֵן הָיָה אָמַר: אֲנִי הַשֵּׁם חֲטָאוּ וְעָוִי וּפָשְׁעוּ לִפְנֵיךָ
 עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אֲנִי בַשֵּׁם, בְּפֶרֶג־נָא עַל־הַחֲטָאִים וְעַל־הָעֲוֹנוֹת
 וְעַל־הַפָּשְׁעִים שִׁחֲטָאוּ וְשָׁעֲוִי וְשִׁפְשָׁעוּ לִפְנֵיךָ עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 בְּכַתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ: כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְמַהֲרָה
 אֲתֶכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ — וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהָעָם הָעֹמְדִים
 בַּעֲוֹנָה וְהַמִּשְׁמָשִׁים בְּהִיכָל בִּזְמַן שִׁשְׁמָעִים אֶת־הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ
 שְׁהִיָּה יוֹצֵא מִפִּי כֵהֵן גָּדוֹל בַּקִּרְשָׁה הָיוּ כֹרְעִים וּמִשְׁתַּתְּחוּיִם וְנִפְלִים
 עַל־פְּנֵיהֶם וְאָמְרִים: בְּרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. אֵף
 הוּא מִתְבָּנֵן לְגַמֵּר אֶת־הַשֵּׁם בְּגִיד הַמְּכַבְּרִים וְאָמַר לָהֶם:
 תִּטְהָרוּ!

תִּבְנֶן אִישׁ מוֹעֵד לְשִׁלְחוֹ, וְעֹלָה וְהַקְטִיר חֶלֶב פֶּר וְשָׁעִיר;
 תִּקְפּוּם בְּמִטּוֹת חוּץ לְמַחֲנֶה עִיר, שֶׁרְפּוּם כָּלִיל עוֹר וּבָשָׂר וּפָרָשׁ.
 תִּאָּר שָׁעִיר לְרֹאשׁ הַמִּדְבָּר, מִשְׁכוּהוֹ לִשְׁנֵן בְּחֻקֵּי עֲשׂוֹר;
 תִּחַלָּה יִקְדֹּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וַיִּפְשֹׁט כָּלִי בַד וַיַּעַט כָּלִי עֲשָׂרוֹ.
 מִם הִגְיוֹנוֹ פָּשַׁט וְטָבַל וְעָטָה שְׂמֹנֶה בְּגָדִים וְשָׁב וַיִּתְקַדֵּשׁ,
 תְּשׁוּרַת כְּבָשִׁים וְאֵילִים הַכָּלִיל, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט;
 תִּרְגַּל פָּעָמוֹ לְבֵית הַטְּבִילָה, טָבַל וְסָפַג וְעָטָה כָּלִי בַד.
 תִּלְמִידוֹ יַעַשׂ בְּדָבָרוֹ וְקִדֵּשׁ וַיֵּצֵא מִפְּנִימָה בָּף וּמִחֲמַת פָּר;
 תִּבְנֶן עֲבֹדַת כָּלִי בַד הַשָּׁלִים, קִדֵּשׁ וּפָשַׁט וְהִנִּיחֵם גִּצָּח.
 תִּכְבֵּף טְבִילָה וְלִבֵּשׁ כָּלִי פֹז, וְשָׁב וַיִּתְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו;
 תִּמִּיד הָעֲרֻבִים יַעֲשֶׂה כַסְפֶּר, וְהַקְטִיר קָטָרֶת בֵּין נִתְחִים לְגִסְדָּה.
 תִּכְלִית מַעֲשִׂים גְּרוֹת הַבָּעִיר, פָּרֵשׁ כַּפּוּס, קִדֵּשׁ וּפָשַׁט,
 תִּלְבַּשֶׁת שָׂאֵר תְּחִיבֵיו וְרִיצוֹ, יִלְבָּשֶׁם בְּכָבוֹד וַיֵּצֵא בְּמִשְׁוֹשׁ;
 תִּאָּרוּ הַקֶּרֶן בְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ, מִשְׁלַח לְשִׁלְחוֹ צִדְקָה וּמִרְפָּא,

קשר שני בראש המשתלח, דחפו למדבר וזה לבית שחיטה.
 ובאלו שניה אצל פרו וסומך שתי ידיו עליו ומתנדה, וכך
 היה אמר: אָנָּא הָשֵׁם, חַטָּאתי עוֹיְתִי פִשְׁעֵתִי לִפְנֵיךָ אָנִי וּבֵיתִי
 וּבְנֵי אֶהְרֵן עִם קְדוֹשֶׁיךָ. אָנָּא בָּשָׂם, כִּפְּרָנָא עַל-הַחַטָּאִים וְעַל-
 הָעֲוֹנוֹת וְעַל-הַפְּשָׁעִים שְׁחַטָּאתִי שְׁעוֹיְתִי שִׁפְשַׁעֵתִי לִפְנֵיךָ אָנִי
 וּבֵיתִי וּבְנֵי אֶהְרֵן עִם קְדוֹשֶׁיךָ, בְּכַתִּיב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדְךָ: כִּי-
 בַּיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְמַחֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ —
 וְהַפְּהִינִי הַלָּוִים וְהָעָם הָעֹמְדִים בְּעֹזְרָה וְהַמְשַׁמְשִׁים בַּהֵיכָל בְּזֶמֶן
 שִׁשְׁמָעִים אֶת-הָשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ שֶׁהִיא יוֹצֵא מִפִּי כֵהֵן גָּדוֹל בַּקְרָשָׁה
 הָיו כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנִפְלִים עַל-פְּנֵיהֶם וְאָמְרִים: בְּרוּךְ שֵׁם
 כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. אֵף הוּא מַתְבָּּן לְגִמְרָא אֶת-הָשֵׁם
 בְּגִגְדֵי הַמְּבָרְכִים וְאָמַר לָהֶם: תִּתְהַרְוּ!

רץ בדת וקבל דם בכלי, ואחר ימְרִסְנוּ בַּמַּעֲלוֹת אוֹלָם.
 רַמֵּם בָּבֶשׁ וְעֵלָה לְמוֹנֶכֶת וּבִנְדוּ מַחְמַת פִּו הָאֵלֶם
 רָצָפִים מְלֵאָה מִפְּנֵי מַעַרְב; יִרְדּוּ וְשָׁמָּה בְּרִכּוּ הַמְרַצֶּפֶת.
 רָעִיו יוֹצִיאֻהֶם אֶת-הַכֶּהֱן וְכָלִי בֵּית צְבִירַת דָּקָת הַדֶּק,
 רַקֵּחַ מְלֵא חֲפָנָיו וְנָתַן לְתוֹךְ כֶּף, נִטְלָה בְּשִׁמְאֵל וּמַחְמַת בְּיָמִין;
 רַבֵּב כֶּבֶד יָמִין עַל-שִׁמְאֵל וְהַשְׁמִיל בַּהֵיכָל בְּעֶקֶב הַפְּרָכּוֹת,
 רָגַל בְּקֶרֶבָם מִנְּגִב לְצִפּוֹן, וּבְהִנִּיעוּ שָׁב עַד-חֲצֵי הַבַּיִת;
 רֹאשֵׁי הַבָּדִים בְּמֵרָאָה שְׂדִים לְחוּצִים בַּפְּרָכָת וְאִין-דֶּרֶךְ לְעֵבֶר,
 רַב-כַּחַם יוֹדִיעַ וְיִדְחָה בַּפְּרָכָת וַיָּבֵא בְּלִי-פֶשַׁע בֵּין-שְׁנֵי הַבָּדִים,
 רֹאשׁ עֲפֹרוֹת חֹלֵד, אֶבֶן הַשְּׁתִּיָּה מְקוֹם מְכוֹן אֲרוֹן, שֵׁם שֵׁם מַחְמַת:

שָׁפַךְ בָּהּ קִטְרֵת וְתַמֵּר עֶשֶׂן, וְהִצְדִּיד פָּנָיו וַיּוֹצֵא בְּדִרְכּוֹ;
 שָׁנַע בְּעַד-עָם בְּקֶצֶר בַּהֵיכָל, אֲשֶׁר לֹא יִשׁוּר רַב עַל-צִעִיר.
 שׁוֹבֵב-לֹו דָם הַמְּמָרֵם בּוֹ, וְכֹא וְנִתְיַצֵּב בְּמִקּוֹם עָמְדוֹ;
 שָׁלַח אֲצַבַּע מִיָּמִנָתוֹ וּמָבֵל וְהִצְלִיף אַחַת לְמַעְלָה וְשָׁבַע לְמַסָּה בְּמִסְפָּר.
 שָׁב וְשָׁמָּה בָּבֶן וְשִׁחַט שְׁעִיר עִם וְקָבַל דָּם וְכֹא וְהִצְלִיף בְּדִרְכּוֹ;
 שֹׁנְהוּ בִּכְנֹו וְנִטַּל דָּם פָּר וְכֵן יִזְהַר בְּאַהֲלֵ מוֹל אֲרוֹן חוּצָה,

משמכר בכלי קדש נהרג בו   בלילה
נושע מבזר אריות פתר בעתותי   לילה
שנאה נטר אנני וכתב ספרים   בלילה
ויהי בתצי הלילה.

עזרת נצחך עליו בנגד שנת   לילה
פורה תדרך לשמר מה-   מלילה
צרח בשמר ושת אתא בקר וגם-   לילה
ויהי בתצי הלילה.

קרב יום אשר הוא לא-יום ולא-   לילה
רם הודע בילך היום אהלך   הלילה
שמרים הפקד לעירך כל-היום וכל-   הלילה
תאיר כאור יום חשבת   לילה
ויהי בתצי הלילה!

רבי אלעזר הקליר

(בארץ ישראל, לערך ד"א ת"ו)

יראת אלהים ותהלתו

(הימנון)

ובכן: לנורא עליהם באימה יעריצו!

אשר אימתך

בארצלי אמן, באבירי אמן,

בבלולי קרח, בכדודי קרח,

ומוראך עליהם;

ואבית תהלה

מגלומי גוש, מגרי גיא,

מדלולי פעל, מדלי מעש,

והיא תהלתך!

תהלה השמיים: לכו שתי בלב-טוב, אל נשא עון ועבר על-פשע!
תמימים ישרים לנהו ולווהו, שמחה יעשו בצאתו בלי-פגע;
תן-לנו מופת — באוננו יאמרו — נדע במה יכפר עון;
תתן ציר שעיר, והוא מבשר ישועות: הלבין בשלג אדם השני!

ינאי

(בארץ ישראל, לערך ד"א ת')

ליל שמרים

ובכן: ויהי בחצי הלילה!

אז רב נסים הפלאת
בראש אשמרת זה
גר צדק נצחתו בנחלק-לו
לילה לילה
ויהי בחצי הלילה.

הנה מלך גרר בתלום
הפתרת ארמי באמש
לילה לילה
וישראל ישר לאל ויבל לו
ויהי בחצי הלילה.

זרע בכורי פתרום מחצת בחצי
חילם לא-מצאו בקומם
לילה לילה
מישת נגיד חרשת סלית בכוכבי
ויהי בחצי הלילה.

יעץ מחרף לנפף אווי חבשת פגרוי בלילה
לילה לילה
לך בל ומצבו באישון
לילה לילה
לאיש-חמדוזת נגלה רו חוזת
ויהי בחצי הלילה.

ואבית תהלה

מקראי און,   מקראי בחנה,
מרחקי אמת,   מרקי צדק,
והיא תהלתך!

אשר אימתך

בשביבי אש,   בשבילי מים,
בתלולי רום,   בתלויי גבה
ומוראך עליהם;
ואבית תהלה

מבשר ודם,   מהכל וטהו,
מחציר יבש   מצל עובר
ומציץ גבל;

ממשלימי נפש,   ממפריחי רוח,
וממפועפפי חיה   ומחגיטי נשמה
ומוצאי יחידה,
וגשמים בדין,   ומתים במשפט,
ותיים ברחמים,   ונתנים-לך פאר
חי עולמים!

*

מעשה אלהים — ואדם

(היסגור)

ובכן: גדלים מעשי אלהינו!

מעשה אלהינו: אדיר בועודו,

ברום ובתחת חודו,

גלה אור לעבדו,

דבר מקום לעבדו,

לכן ותנאה   אין עוד מלבדו!

אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ
 בְּהִמּוֹן מְלָאכִים, בְּהִלּוּךְ מַחְנוֹת,
 בּוֹעֵד אֲלֵפִים, בְּנוֹכַח רַבּוֹת,
 וּמוֹרָאָךְ עֲלֵיהֶם;
 וְאֵבִית תְּהִלָּה
 מִיּוֹ שָׁנָה, מִזֶּהַר כֶּכָּה,
 מִחֲסָרֵי שָׁכַל, מִחֲרָשֵׁי רָשָׁע,
 וְהִיא תִּהְלֶתְךָ!

אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ
 בְּטַפּוֹת עֲרֻבוֹת, בְּטַפּוֹס שְׁחָקִים,
 בְּיִקְרַת עֲרָפֶל, בְּיִרְיעַת מַעֲנָה,
 וּמוֹרָאָךְ עֲלֵיהֶם;
 וְאֵבִית תְּהִלָּה
 מִכְּתוּמֵי שָׁמַיִן, מִכְּמוּסֵי דָפִי,
 מִלְּכוּדֵי פֶת, מִלְּעוּגֵי מָר,
 וְהִיא תִּהְלֶתְךָ!

אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ
 בְּמַסְלּוּלֵי זָכַל, בְּמַרְזְמֵי שָׁפָר,
 בְּנִטְוֵי דָק, בְּנִחְיֵי עֲבִים,
 וּמוֹרָאָךְ עֲלֵיהֶם;
 וְאֵבִית תְּהִלָּה
 מִסְּרוּחֵי מַעַשׂ, מִשְׁבְּעֵי רָגֹז,
 מִעֲדוּרֵי אָמֶת, מִעֲמָסֵי כְּסֹן,
 וְהִיא תִּהְלֶתְךָ!

אֲשֶׁר אֵימָתֶךָ
 בְּפִתְחֵי קְדוּשָׁה, בְּפִצְחֵי כְּרוּךְ,
 בְּעֲדוּדֵי אֲרָבָע, בְּעֲנוּפֵי שֶׁשׁ,
 וּמוֹרָאָךְ עֲלֵיהֶם;

מעשה אלהינו: מושל במפעלו,
 נוצר על-יבולו,
 סלודו בנגלו,
 עוז כרב חילו,
 לכן יתנאה שרפים עמדים ממעל לו!

מעשה אנוש: ישתתווה לפולחן,
 טרפו למצא מהלך,
 תבור עצבו משלך:
 זה-עמלו וריקם ילך —
 ואיך יתנאה כִּי-בהבל בא ובחשך ילך?

מעשה אלהינו: פארו בשמי מעוני,
 צפה ומביט עניני;
 קלום שמו בהמוני,
 רדה בקרב מוני,
 לכן יתנאה גדלים מעשי אדני!

מעשה אנוש: ומבקש חיל ומחסה,
 הוא פשעיו יכסה,
 דרך ובא עס-חמסי,
 גזול עניי רמוסי,
 ואיך יתנאה ובחשך שמו יכסה?

מעשה אלהינו: שדי רקע הארץ על-בלימה,
 שכניה בלי-חיות לשמה;
 תבן על-מים אדמה,
 תקוף שמו לרומה,
 לכן יתנאה עמה אור בשלמה!

מעשה אָנוֹשׁ: מַחְרוֹת רַחֲמֵי,
שָׁקַר נְאֻמִּי,
רַבִּים אֲשָׁמִי,
קָצַר יָמִי,
וְאֵיךְ יִתְנַאֵה אָנוֹשׁ בְּחָצִיר יָמָיו?

מעשה אֱלֹהֵינוּ: הַמְכִיר עוֹלָמִי עַד,
וְסִפֵּר וּמוֹנֶה עַד־עַד;
זִיו מוֹשְׁבֵי נֹעַד,
חֶלֶד צֶפֶה בְּמִסְעָד,
לִכֵּן יִתְנַאֵה הַמְכִיר לְאָרֶץ וְתִרְעַד!

מעשה אָנוֹשׁ: צָמֵאֵן בְּקִרְבּוֹ,
פָּתַח בְּלִבּוֹ,
עוֹן בְּחִבּוֹ,
שִׁנְאָה בְּאִבּוֹ,
וְאֵיךְ יִתְנַאֵה כִּי רוּחַ עֲבָרָה־בּוֹ?

מעשה אֱלֹהֵינוּ: טָעַן עוֹלָמוֹ,
יָדַע הִדְמוֹ,
בָּלְלוּ בְּנֵאֻמוֹ,
לְעַד לְהַקִּימוֹ,
לִכֵּן יִתְנַאֵה אֲדֹנֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ!

מעשה אָנוֹשׁ: גִּבָּנִים עִמּוֹ,
מְזוֹן לַחֲמוֹ,
לֵהֵם בְּנֵאֻמוֹ,
כַּעַם בְּיוֹזְמוֹ,
וְאֵיךְ יִתְנַאֵה וְלֹא־יִפְרֹנוּ עוֹד מְקוֹמוֹ?

בְּלִילֵי־זֶה קָדְרוּ וַחֲשָׁבוּ הַמְּאֻרֹּת
 לְחָרְבֵן בֵּית־קֹדֶשׁי וּבָטוּל מִשְׁמְרוֹת;
 בְּלִילֵי־זֶה סָבוּנִי אֶפְפוּנֵי צָרוֹת
 וְגַם־קָרָא מוֹעֵד לְחֹמֶשׁ גְּזֻרוֹת,
 בְּכִי־חֲנָם בָּכוּ וְנִקְבַּע לְדֻרוֹת,
 כִּי־הָיְתָה סִבָּה טַעַם אֲדֹנִי!

בְּלִילֵי־זֶה אָרְעוּ חֹמֶשׁ מְאֻרְעוֹת,
 גְּזֹר עַל־אֲבוֹת בְּפָרַע פְּרַעוֹת,
 וְדָבְקוּ־בֹ צָרוֹת מִצָּרוֹת וָרַעוֹת;
 מוֹכֵן הָיָה לִפְנֵעַ פְּנֻעוֹת,
 וְהָעֶמִיד הָאוֹיֵב וְהָרִים קוֹל־וָנֻעוֹת
 קוֹם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן אֲדֹנִי!

2

אֱהִי אֲשֶׁר תִּמְאֲבֶת עַד־לֹא בְּרֹאשֵׁית עַם־כְּפָא כְּבוֹד לְצָרְפוֹ,
 לְמָה לְנִצַּח שָׁדַד בְּיַד שְׂדָדִים
 וְנִהְיִית בְּעַמֻּיָּה, וְרַעֲשֶׁת וְרִגְנָת: וְעַתָּה מַה־לִּי־פֶה?

אֱהִי אֲשֶׁר קוֹמַמֶת לְאֹתָנִי קָדָם בְּחֶרֶדֶת מִי־אֶפּוֹא,
 לְמָה לְנִצַּח צָמַת בְּיַד צָרִים
 וְנִהְיִית בּוֹדֵד עַל־גֵּג, מֵר צָרִת: מָה לִּידִידִי פֶה?

אֱהִי אֲשֶׁר פָּצַת לְמַעַנּוֹ לְצוֹר: וְאַתָּה עָמַד עִמּוּדִי פֶה,
 לְמָה לְנִצַּח עָרָעַר בְּיַד עָרְלִים
 וְנִהְיִית כְּשֹׁנָא וְצָר, וְאַיָּה אוֹוִי: אֲשֶׁב פֶּה?

אֱהִי אֲשֶׁר נָחִית בְּעַגְנִי הוֹד לְאֶת־אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה וְאִיגְנוּ פֶה,
 לְמָה לְנִצַּח מֵאֵס בְּיַד מַרְדִּים
 וְנִהְיִית בְּלֹא־יֻבָּל לְהוֹשִׁיעַ, מַה־לָּךְ פֶּה וּמִי־לָךְ פֶּה?

מעשה אָנושׁ:   בָּנַע וְגַד בְּאַרְץ
 בְּקוֹמוֹ לְשׁוֹמֵט בְּאַרְץ;
 אִם-עוֹדְנוּ הַיּוֹם בְּאַרְץ,
 אֵינָנוּ מִחַר עַל-אַרְץ —
 וְאִיד וְתַנְאָה   כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאַרְץ?

*

קִינוּת לְתַשְׁעָה בָּאָב

1

בְּלִיל־זֶה יִבְכּוּן וְלִילֹו בְּנִי,
 בְּלִיל־זֶה חֲרַב קָדְשִׁי וְנִשְׁרָפוּ אַרְמוֹנִי,
 וְכָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ בִיגוֹנִי,
 וַיִּבְכוּ אֶת-הַשְׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף אֲדֹנִי:

בְּלִיל־זֶה תִּלְלִל עֲנִיָּה נִחְדָּלַת,
 וּמִבֵּית אָבִיהָ בַּחַיִּים מְבָדָלַת,
 וַיִּצְאָה מִבֵּיתָהּ וְנִסְגַּר הַדָּלַת,
 וְהִלָּכָה בַּשָּׁבִיָּה וּבְכָל-פֶּה נֶאֱכָלַת,
 שְׁלָחָה נִחְלָת בַּעֲרָה וְאֶכָלַת,
 וְאֵשׁ יִצְאָה מֵאֵת אֲדֹנִי!

בְּלִיל־זֶה תִּגְלָגַל סִבָּב הַחוּבָה,
 רֹאשׁוֹן גַּם-שְׁנֵי בֵיתִי נִחְרָבָה,
 וּבֵת לֹא-רָחֲמָה וּבֵת הַשּׁוֹבָבָה
 הִשְׁקָתָה מִי־רֹאשׁ וּבִמְנָה צָבָה,
 וְשְׁלָחָה מִבֵּיתָהּ וְגַם-נִשְׁתָּה טוֹבָה,
 גְּדוּלָּה הַשְׁנָאָה מֵאֵת אֲשֶׁר-אַהֲבָה,
 וּבְאֶלְמָנוּת חַיּוֹת בָּאֵשׁה גַּעֲזָבָה,
 וְתֹאמַר צִיּוֹן עֲזָבֵנִי אֲדֹנִי!

זה האחד אברהם הנה,
ובנה שלשה — אבות שלשה,
חק שנים עשר — הנהן שבמינה,
וששים רבוא, ושבעים ואחד —
סנהדריה.

טעמי תקשיבי ועשי תשובה;
וען היותך בלכך תשובה,
תהליך בעלץ ולשמה במובה,
ולא לקרא עוד בת השובבה!
„כִּי־אֵיךְ אֲשַׁמַּח וְקוֹלִי מִה־אָרִים,
הֵן עוֹלָלִי נִתְּנוּ בְּיַד צָרִים,
לְקוֹ נָבִיאִי וְדָמָם מִגָּרִים,
גָּלוּ מְלָכִי וְשָׂרֵי, וְכִתְּנֵי בְּקוֹלָרִים;

מִלֹּן מִקְדָּשִׁי בְּעוֹנֵי נָדָר,
דוֹדֵי מֵאָז בָּרַח וַיָּדָר,
נָעַם אֱהִלִּי בְּעַל־כְּרָחִי שָׁדָד,
רַבְתִּי עִם אֵיכָה וַיִּשְׁבָּה בְּדָד!”

שמה האשה לנביא ורמיה:
„שח לאלהיך בעד מפת סערה
עניה,

עדיננה אל ויאמר: ביה!
ויציל בני מחרב ושביה.”

פלל תחנה לפני קנו:
מלא רחמים רחם באב על-בנו!
צעק: „מה-לאב שהגלה בנו,
וגם אזי לבן שעל-שלחן אב
אינו!”

„קם לך, ורמיה, למח תחשה,
לך קרא לאבות ואהרן ומשה,
רעים ובאו קינה להנשא,
כִּי־זָאבִי עָרַב טָרְפוֹ אֶת־הַשָּׂה!”

שאג היה ורמיה הנביא,
על-מכפלה נהם כלביא:
תנו-קול בבכי אבות האבי,
תעו בניכם וחריהם בשבי!

אם כאדם עברו ברית,
איה זכות פרוטי ברית?
„מה אעשה לכם, בני,
גזרה היא מלפני!”

שמים מקדש מבלי באי מועד,
על פי-ידידים נתנו להמער.
תשיכם במאז, סומך וסוער,
תרחם ציון כי בא מועד!

אֶהְיֶה אֲשֶׁר פּוֹנֵנֶת מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ לְחֶפֶךָ לְחֶפֶז,
לָמָּה לְנִצָּח יַעֲזֶה בְּיַד יְהוּדִים
וְנִהְיִיתָ כְּמִשׁ בְּחֻלָּל, וְאִין-עוֹד נָבִיא, וְנִמְתָּ: הֲאִין פֹּה?

אֶהְיֶה אֲשֶׁר חֲנִית מָאֻז בְּתֹאזוֹ מִפֹּה וּמִפֹּז,
לָמָּה לְנִצָּח וְנָח בְּיַד זָרִים
וְנִהְיִיתָ כְּנֹתִיק יֵצֵא חוּצָה וְלֹא-עֵבֶר פֹּה?

אֶהְיֶה אֲשֶׁר הִכְנֵת לְהַשְׁלִיךְ בּוֹ לְפָנֶיךָ גּוֹרֵל פֹּה,
לָמָּה לְנִצָּח דִּחָה בְּיַד יְהוּדִים
וְנִהְיִיתָ כְּגֵר בְּאַרְץ וְנִמְתָּ: כִּי-לֹא נִסָּב עַד-בֹּאוֹ פֹּה?

אֶהְיֶה אֲשֶׁר בַּעֲזֹן בַּעֲצֵי חֲשָׁכוֹ כּוֹכְבֵי גִשְׁפּוֹ,
לָמָּה לְנִצָּח אֶפֶס בְּיַד אֲדוּרִים
וְנִהְיִיתָ כְּאֶרֶץ בְּמִלּוֹן, וְעַד מִי-לֶךְ פֹּה?

אַחֲרֵי וְנִקְדַּם מִפֹּה וּמִפֹּז,
לְכָל-דֹּר וְדֹר נוֹדַע קֶצְפוֹ וְחֶפְזוֹ,
עַל-מָה מִכָּל-אֵם שָׁת עָלֶי כֶּפֶז?
זֹאת בַּעֲלִיל כִּי-פִיד חֲקוּק בְּכֶפֶז,
רָפְאוּתִי בְּמוֹתָה כִּי רָגַע בְּאֶפֶס —
וְעַד-עֲתָה אֵיכָה יַעֲיֵב בְּאֶפֶס?

3

דְּמוּת יִפְיֹךְ כְּבִשָּׁר וָדָם, פְּחָדְךָ וַיִּרְאֶתְךָ בְּמִלְאָכִים לְבָדָם; „הֵן לֹא-אֲשֶׁר אָנִי וְלֹא גִלְם פָּחַת, יְדוּעָה הָיִיתִי בְּשׁוּבָה וְנִחַת; וְהֵן לְשִׁלְשָׁה אָנִי, וְלִשְׁבָּעִים וְאַחַד, וְלִשְׁנַיִם עָשָׂר, וְשִׁשִּׁים, וְאַחַד.	אֲזִי בְּמִלֵּאת שֹׁפָק יָפֶה כְּתֹרֶצָה, הֵן אֲרָאֶלֶם צִעְקוֹ חֲצָה; בֶּן-חֲלָקִיָּהוּ מֵאַרְמוֹן כִּנְצָא, אֲשֶׁת יִפְתָּח-אֶר מְנוּלָת מִצָּא. גִּזְרֵנִי עָלֶיךָ בְּשֵׁם אֱלֹהִים וְאָדָם; אִם-אֲשֶׁר לְשָׂדִים אָתָּה אוֹ לְבָנִי אָדָם?

אמתי בן-שפטיה

(באורי היא אוריה, לערך ד"א תר"ס)

סליחה

יְדַעֵי בִי מַלְעִיבִים: „מֵה-לָּכֶם עֲנִיִּים וְעֹלֹבִים, כִּי־מִקְדָּם כְּבָנִים חֲשׂוּבִים — וְעַתָּה כְּבָל־רִיק וּכְלָבִים?	אֵיךְ מִכָּל אַמּוֹת הַשְּׁפִלְתִּי עַד תְּהִמּוֹת, וּמִיּוֹם שֶׁנִּתְּתִי לְשִׁמּוֹת אֵין עֹזֵר וְתִקּוּמוֹת!

חֲזוֹת קֶץ גְּלוֹת עַד־מָתִי אַתֶּם בְּסִכְלוֹת? הֲלֹא תִדְעוּ בְּפִלְלוֹת כִּי־תִקְוֹתְכֶם הֶבֶל וְהוֹלָלוֹת!"	מִדּוּעַ כָּל שְׂכָנִים מִתּוֹךְ חֲרֻבְתֵּיהֶם נִבָּנִים, וְאֲנִי בְּמָה שְׁנִים בִּכְהָ עַל־שְׁנֵי חֲרָבִים?!

זֹאת בָּעֵת אֲשַׁמְעַ, עֵינֵי דֹמַע תִּדְמַעַ, בְּמַר־נַפֶּשׁ אֲזַעַק וְאֲשַׁמְעַ: „עַד־אָנָּה יְיָ, שׁוּעֵתִי וְלֹא תִשָּׁמַע!"	תִּרְבּוּכוֹת כָּל בְּנוֹת בְּשִׁמְחָה וּבְגִינּוֹת, וּבְנוֹת־יְהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל הָאֲנוּנוֹת תִּמִּיד בְּנֵהִי וְקִינוֹת!

קְדוֹשׁ, שֶׁכֵּן עֲרֻבוֹת,
 תִּפְלֹתֵינוּ תִּהְיֶינָה עֲרֻבוֹת;
 אֲשֶׁר הִרְאִיתָנוּ צָרוֹת רַבּוֹת
 הִרְאֵנוּ־נָא נַחֲמוֹת טֻבוֹת!

שפטיה

(באורי היא אזריה, באיטליה הרומית; מת ד"א תרס"ז)

פזמון

ישראל נושע בְּיִי תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים,
בְּסִיחֹתָם יוֹשְׁעוּ מִפִּיד שֶׁכֶּן מְרוֹמִים,
כִּי־אֵתָה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הַרְחָמִים:

שְׁעָרֶיךָ הֵם דּוֹפְקִים בְּעֲנִיִּים וְנָלִים,
צָקוֹן לַחֲשֵׁם קָשְׁבִיָּה שֶׁכֶּן מַעֲלִים,
כִּי־אֵתָה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הַרְחָמִים:

פְּחוּדִים הֵם מִכָּל־צָרוֹת מִמֶּחֱרָפֵיהֶם וּמִמְּגִדֵּיהֶם,
נָא אֶל־מַעֲנֶבְם אֲדֹנִי, אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם,
כִּי־אֵתָה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הַרְחָמִים:

מוֹכֵתֶיךָ וְקָדְמוֹ לָהֶם בְּיוֹם תּוֹכְחָה,
וּמִתּוֹךְ צָרָה הַמְּצִיאֵם פְּדוּת וּרְוַחָה,
כִּי־אֵתָה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הַרְחָמִים:

יִוָּשְׁעוּ לְעֵין כָּל וְאֶל־יִמְשְׁלוּ־בָם רָשָׁעִים,
כָּל־הַשְׁעִיר וְחִתְּנוֹ וְיַעֲלוּ לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים,
כִּי־אֵתָה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הַרְחָמִים:

הַקְּשִׁיבָה אֲדוֹן לְקוֹל שְׁוַעֲתָם
וְדַמְכוֹן שִׁבְתְּךָ הַשָּׁמַיִם תַּעֲלֶה תַּפְלָתָם,
כִּי־אֵתָה רַב סְלִיחוֹת וּבַעַל הַרְחָמִים:

וְבְרִיָּה

(נראה שהיה בן דורו ומקומו של אמתי)

סְלִיחָה

על־צִדְקָתֵינוּ אִין־אָנוּ סְמוּכִים,	אָדוֹן דִּין אִם־יִדְקֶדֶק,
פֶּשַׁע וְעוֹן מְלַכְלָכִים,	בְּחֶקֶר פֶּעַל אִם־יִדְקֶדֶק,
צִדְקָה־מֵצֵא מִחַן עֲרִכִים.	נָכַר לִפְנֵיךְ לֹא־יִצְדֶּק!
קוֹ אֶל־תִּמְתַּח בְּאַרְחֵינֵנוּ,	הַפִּי־תִמֶּן בְּצָבָא מַעְלָה,
רָמָה וְתוֹלַעַה אַחֲרֵינֵנוּ,	הוֹרֵב־מִלְאֲכִיד תִּשִּׁים תְּהִלָּה,
שׁוּא וְהֶבֶל שְׁנוֹתֵינוּ.	וְאַף־שִׁתָּה כְּמִים עוֹלָה!
תָּשׁוּב עַל־הִרְעָה תִּנָּחֵם,	זְכוּת וְצִדְקָה אִין־בָּנוּ,
וְהִדְרִיבֵךְ חֲנָם מִרְחֵם,	חֲמָא וְרִשַׁע בָּלְנוּ,
בְּרַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ רַחֵם!	טוֹב אֶל־תִּבּוֹא בְּמִשְׁפָּט עִמָּנוּ!
דְּרִכֶּיךָ לָעָנוּ לְהוֹרוֹת	יְהִימוּ מַעֲיָד עָלֵינוּ,
יִדְעֵתוּ שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה סְדוּרוֹת,	בְּרַחֲמֶיךָ פָּנָה אֵלֵינוּ
הַבְּטַחְתָּנוּ שְׁאִין־רִיקָם חוֹרוֹת;	לְבַלְתִּי בְּרַע מַעַלְלֵינוּ!
חֲנוּן־כֶּם סִדְרָנוּ לִפְנֶיךָ,	מְשׁוֹבְתֵינוּ רַבּוּ מִלְּפָנוֹת,
וְעַק קָשָׁב מִמֶּתֶחֱנִיךָ,	נִיחֻזִּים אֵין וְקִרְבָּנוֹת,
וְאֶל־תִּשְׁיבֵנוּ רִיקָם מִלִּפְנֶיךָ!	סְלִיחָה מֵצֵא לַעֲוֹנוֹת;

פזמון

יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנוּן,
אֶרְךְ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד וְאֶמֶת;
נִצֵּר חֶסֶד לְאֻלָּפִים,
נִשְׂא עֶז וְנִשְׁע וְחִטָּאָה, וְנִקְהָ —
וְסִלַּחַת לַעֲוֹנָנוּ וְלַחַטָּאתֵנוּ וְנַחֲלָתֵנוּ!

אֲזַכֵּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמִיָּה,
בְּרֹאֲתִי כָל־עִיר עַל־תִּלְהָה בְּנוֹיָה
וְעִיר הָאֱלֹהִים מִשְׁפָּלַת עַד־שְׂאוֹל תַּחֲתֶיהָ —
וּבְכָל־זֹאת אָנוּ לָיָה וְעֵינֵינוּ לָיָה!

מִדַּת הַרְחָמִים עָלֵינוּ הַתְּנַלְגָּלִי,
וְלִפְנֵי קִנְיָ תַּחֲנֹנְנוּ תִּפְּלִי,
וּבַעַד עַמֶּךָ רַחֲמִים שְׂאֵלִי,
כִּי כָל־לֵבב דְּוִי וְכָל־רֹאשׁ לַחֲלִי!

תִּמְכָּתִי יִתְדֹתִי בְּשִׁלְש־עֶשְׂרֵה תְּבוּזֹת,
וּבְשִׁעָרֵי דְמַעּוֹת — כִּי לֹא־נִשְׁלָבוֹת;
לְכֹן שְׁפָכְתִּי שִׁיחַ פָּנַי בַּחֲנֹן לְבוֹת —
בְּמוֹחַ אָנִי בְּאֵלָה וּבִזְכוֹת שְׁלֹשֶׁת אֲבוֹת!

יְהִי רִצּוֹן מִלִּפְנֵיהָ, שְׁמַע קוֹל בְּכִיּוֹת,
שְׁתָּשִׁים דְּמַעַתֵּנוּ בְּנֹאדָה לַהֲיּוֹת,
וְתַצִּילֵנוּ מִכָּל־גְּזֵרוֹת אַכְזָרִיוֹת,
כִּי־לָךְ לְבַד עֵינֵינוּ תְּלוּיוֹת!

רב סעדיה גאון

(מעיר פיום במצרים; מת בסורא ד"א תש"ב בהיותו כבן חמשים שנה)

תוכחה

אם לפי בחרך, צורני, באדם הזה הדל —
הוא כתור המעלה, ומה שמין דבר נשמע-בו?
אם לפי בגניז ורקמו — בחרש מן-החמר לקח,
מענינות דם נריר, מעונות רמה ותולעת!
אתפרית רוחי אם-אביע מעלליו,
נפשי תשתוחח מעשיו אם-אזכרה;
אוי לו מיצרו אוי לו מיצרו,
ידו בכל-יצור לשחתם ויד כל בו להשחיתו!

בעולמו נחשב הוא כבין צעדיו קמשנים,
וכלימי חיי הקלו על-שכבה ויתהלך;
כרד ושער קטב, חם חרב צרבת,
בתוך לבאם לתמים, כמה יפקח עיניו ויזהר!
בעט יבעט כשבעהו, ועת כי-ירעב ויתקצף,
גם-בלילה לא-שכב לבו, כי כלימיו מכאוב וכעס;
בית בבית הוא מגיע, ודיו ארבע אמות אתות-קבר:
יזכר זאת ויבוש ולפני עשהו יבנע!

נאות לבו תשיאהו להתנשא על-במתי עב,
ועל-פלחי יתיהר — ופתע נזקש ונלכד;
נבה אפו בל-ידרש, הוא ואפס עזר מלכו,
אך אל-שאול יורד, בדי עפר למוצק.
גוש באוש גלמהו, ורמת תעב מקפהו,
כשבולל אם ימס, גם-שמש לא ראה ולא ידע.
נחה חבלה ולדתהו ונמלט, נפל על-ראש —
נפל חלותו היא, אין לו תקומה ממנה.

רבי יהודה בן-קוריש

(בטוהראת, אפריקי הצפונית-מערבית; לערך ד"א תר"ס)

רהומה

ובכן: לה יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד!

לה אמר לבי גפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד
לה בני אלהים ידעו בך-יחד כוכבי בקר לעבוד
לה גבורי כח וצבא השמים משתתווים לסגוד
לה דגלי בני אלים ומראיהם כלפידי כידוד
לה המלח נהר די-נור ואליך אלפין משמשין בגדוד
לה ורבו רבון — זה יכרע ויקור, וזה ישא הוד
לה זבלי מרומים, ודרי הדמים, ומלכודת אין עוד
לה חילי עליונים, שבחך משנגנים, אליהם להם לכחוד
לה טפסרי טהרה, מפארים בשירה ברורה, לעגוד
לה ירעדו ויפתדו, ויתעתדו ויסלדו בסלוד
לה כל-כרך תכרע, וכל-לשון תשבע, וכל-סתום וכל-סוד והנצח וההוד
לה לבוש עז ותושעה, ועמק פליליה, וצדקתך תעמוד והנצח וההוד
לה ממשלה וגדלה, וכל-סוף ותחלה, מעוד ועד-עוד והנצח וההוד
לה נגד ונפק, ומשפט חזק, ודין עמק, וחסד כס בסעוד והנצח וההוד
לה שרפים עפים, וכנפיהם מרפים, וגבתם מחפים לרעוד והנצח וההוד
לה עירין לא-ישנים, יקצים לא-רדומים, שבחך לתמוד והנצח וההוד
לה פנים ארבעה פנים לאחת, אדם ואריה ושור ונמר, בפקוד והנצח וההוד
לה צבאות, גבות עינים מלאות, גביתן גבוהות, לשקוד והנצח וההוד
לה קלים בפרקים, חשים בבזקים, מתדפקים לרקוד והנצח וההוד
לה רוחות מלאכי אש, ומשרתים להטי אש, מתנקדים יקוד והנצח וההוד
לה שביבי נכון טאז, וגלגלי כס גאחו בדלק נור לרפוד והנצח וההוד
לה תהלה, ולא עולה, ולא מקח לשחוד — והכל לפחוד והנצח וההוד!

וְנוֹת יִקַּח לְבֹ, חֲכָמָתוֹ בְּלָעָה כִּי יַעֲגֹב,
בְּצַפּוֹר אֶל־פֶּחַ יְרוּשָׁן, נִפְשׁוֹ הִיָּקְרָה וַיַּעֲד,
וְעוֹ אֲבָרָיו מִפְּנֵי זָרָה, נִקְרַע הַסְּגוֹר מִן־הַשָּׂאֵר,
וְלֹא־יִמָּאֵס כָּל־טִמְאָה וְלֹא־יִגְעַל כָּל־דָּוָה.

חֲתָה אֵשׁ בְּחִיקוֹ וְלֹא־חֵשׁ, וּבָנָיו יָרַב הַמַּשָּׂא,
לֹא־יִשָּׂא לְמָרוֹם עֵינָו, יִזְכֹּר בְּרָאִיו וַיַּחְדֵּל.
חַץ כִּבְדּוֹ יִפְלֹחַ, חֲלָאֲתוֹ וְזַחְמוֹ בְּנִצָּתוֹ,
סִפֵּק בָּהּ אֶל־כַּף וַיִּתְנַחֵם עַל־הַמָּוִם אֲשֶׁר לֹא יֵאֲסֹפוּ;
חֲלָפָה כִּרְגַע תִּשְׁוֹקָתוֹ וְחִרְפָּתוֹ לֹא תִמְחָה,
חַיִּב לְאֵלָהּ בְּרִיתוֹת וּמַה־יֵּשְׁבוּ עוֹד מִמֶּנּוּ?
חַת הוּא מַעֲיָנִי כָל־בָּשָׂר וְעֵינִי אֲדֹנִי מִשְׁטָטוֹתָיו;
יִזְכֹּר זֹאת וַיְבוֹשׁ וּלְפָנַי עָשָׂהוּ יִכְנַע!

טָרַף נִפְשׁוֹ כִּי יַעֲשֶׂק וְעַם־גִּבּוֹר עַד יַחֲלַק,
וַיִּאָּהֵב קָלָלָה וּתְבוֹאָהּ, וְאֶת־הָאָבֶן וְאֶת־הָעֵץ כָּלָתוּ.
טַע שָׂדֶה זִמָּם קַחַת, חֲרִץ וְרִצָּח וְגַם יָרַשׁ,
תִּקְלַל חֲלָקָתוֹ בְּנִבּוֹת בְּעֶמֶק עֲכוֹר לְגִלִּים;
טָרַם וַיִּמְשַׁל כָּלָה מַשָּׁל, בְּבִשְׁת גִּבּוֹר כִּי יִמָּצֵא,
סִבָּלָה הַכִּסִּיל בְּחִיקוֹ וּפָנָיו חָפוּ בְּרִב־עַם.
טְמוּנָה קִנְאָתוֹ בְּלִבּוֹ בְּרֵאֲתוֹ טוֹבָה לְגִילָיו,
תִּמּוֹת נִפְשׁוֹ עָמָם יָאֵב, וּמִי כְמוֹהוּ מְרִים אֹזֶלֶת.

יְגֵרָה מְדוֹן בְּשָׁלוֹם וְלֹא בְיָד יִשְׁקִיט רִיב,
יִשְׁקֵךְ בְּלוֹא־לֶחֶשׁ, וַיְמִית וַאֲיוֹן יִכְלֹת לְהַחְיוֹת.
יִשְׁתָּה מִי הַיָּם וְהָאֲזִיחוֹ, יַעֲשֶׂק נָהָר וְלֹא נָח,
יִנּוּחַ הַכִּבְשָׁן מַעֲשָׂנוּ וְהוּא בְּקִנְאָתוֹ בִּיקְרָתוֹ.
יַצִּידָהוּ לְשׁוֹנוֹ לְמַדְחָהּ, סִפְחַת בְּגוֹזוֹ יִפְשָׁהוּ,
יִתְרַגְּהוּ כַּעֲסוֹ כַּפְתָּהּ, תִּגְמָאֵהוּ מִשְׁטָמָה לְמוֹתָת.
יַחַד מִקְנֵא וּמִקְנֵא יַעֲבִרוֹן וְכָל־קִנְאָתָם — יִהְיוּ הֶבֶל:
יִזְכֹּר זֹאת וַיְבוֹשׁ וּלְפָנַי עָשָׂהוּ יִכְנַע!

דהוהו למוסר מחנכיו, המריצוהו מכות והזגוהו,
אכן לשון יסורימו, והוא כעגל לא למד.
דעת ידרש פלימיו והיא רחוקה ממנו,
מדת ימיו וחדלו גשגכה לא יוכל לה.
דעת מה ילד יום מחר — נבער מדעת מה יהי,
עלבן מלא לבו פחד ועצבון, ישית עצות ויתעשת.
דעכו בפשתה מחשבתיו בפשתפול רעתו פתאם:
יזכר זאת ויבוש ולפני עשהו יפגע!

הנה גדולה עליו תאות מאכל לחמו,
כמו פראים ובגישחין ומלא חריו הטרף,
השוחים עד-כלותם, הרמש והשט עד-תמו,
והוא כמות לא-ישבע ובאבדון לא-יאמר הוין.
הנות יחשב על-משכבו ובאור הבקר יעשנה,
ישכים ביומם לעמות כלי חמס ואבירות;
התלים בפיהו מחוץ דעת הבריות לגנב,
אס-נחקר ויבחן נמצא כסף סיג מצפה.

וישמח בקל-שאט כי הבין להתהפך באמר אמונה,
רמיה כי-יחליף אף גילת-לו ורגן.
ומי-שמע בזאת, הישמח לאידו במפשו?
ולו השיב אל-לבו כי אתה מפרנסו דיו!
ולעת תבקע פרסו ויזרה הפרש על-פניו,
באמרת הא-לך שוטה כל-גזל שנתתה בי!
ותענוגי עשרו הוסרו ונשאר עונם בנפשו:
יזכר זאת ויבוש ולפני עשהו יפגע!

ועף אפו ותמתו איביו ארכיו המה,
תת-לו מזקש ומלכוד לארבע מיתות ודיניהם;
ולעף, דעוד ותעה כרכב ערוד,
ומשלח באניה בלבבים מטרפת והים הזלף וסער.

נהג ביונת אלם, יצפצף כעגור וכסוס,
והיה כירראה הרותה והכביר את-לבו והקשית.
נחפו ללכת צאת כשבא מכל-תקנה:
יזכר זאת ויבוש ולפני עשהו יפנע!

שב ותש כחו, בלע בקרה ואף עצר,
עד-שר ראשונה פקדה באה אחרת ונס מבהלה;
סם יאכלהו כצמר, עש יבלהו ורקבון,
שבע ימים ברב לנו מעט ורעים ומרות.
שקחולו גרי ביתו נעמותיו כי יראו מחוצה,
ולבו יודע מרתו ועלו כי נטל עליו.
סע מסע אחרי מסע אל-ארץ עפתה כמז-אפל,
שלף ויצא בבוא יומו מכל-יש ותענוג ועשתנות.

עליו נהפכו ציריו, חבלי-מות ואימותיו,
שטה בוס מות מר וימין חרשיה יגרם בקצף.
עמיניו מלאו ראש, ולען עצמותיו ישקה,
כבה הנר וידעך, ותקדר נפשו בעריפיה.
עצר חבל כספו וגלת הזקב נחבסה,
אולומים מגימו ויועם כתמו הטוב.
עפר מי-יגלה מעיניו לראות מה-יהיה אחריו:
יזכר זאת ויבוש ולפני עשהו יפנע!

פרחה נפשו אל-מעונה, ליצוע אשר יצעתהו
בצרור החיים — אם זכה, והמרשעת בתוך כף הקלע;
פרדה מתוך נדנה, וכל-שכן מאח ושוע,
גס-זה רעה חולה כי נותרה כצפור נודדת.
פגרו הרך והענג, אשר כל-ימיו יעזבדנו,
גמאס וגטבל בשחת, ונפשו עליו אכלת;
פני לבוש מי-יגלה וריחו מי-יוכל להרית,
פקוד ונתון באשמנו לעת מתן החשבון.

בְּחֶרֶב תִּדְהַ וְלָטַשׁ, אִם תִּמָּצָא יָדוֹ מִמַּשְׁלַת,
לְרִצּוֹת עֲבָדָיו וְהַמְרָעִים וְלֹא־יִגִּיעַ רְצוֹנָם סָלָה.
בְּתַרְוָהוּ כָל־צַד וַיִּקָּף, בְּלִי־עֵין יִרְצוֹן מְרוֹץ,
כַּמָּה בִּנְפָשׁוֹ וַיִּהְרֶה לְוִלִּי יֶסֶד שֹׁמֵר כָּל־יָצוֹר!
כְּסָרְסוֹר בֵּין אֵל לָעַם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ הַפְּקָד,
נָחַר גְּרוֹנוֹ מִלְּזַעַק, נָחַר מִפּוֹחֹ מִלְּצָרָף,
כַּמָּה יִבְרַח וַיִּלָּךְ לְבַל־יִקְשֹׁר עָלָיו קֶשֶׁר,
וַיִּבְהָרָף עֵין שְׁטָפוֹ שְׁטָף — אִי כְבוֹדוֹ וַיִּבְוֹרְתוּ?!

לְאַרְץ מִלְחָה נִדְמָה אִם־לָקָה וְלָקָה בְּעֲרוּרָתָהּ,
נִדְרָיו נִתְּכוּ כַּמִּים עַד יָגוֹב פָּרִי הַבְּטָן.
לְתוֹנָה לֹא רַב וְלָדָיו; יֵשׁ מֵהֶם לְאַבְחַת־תֶּרֶב,
וּמֵהֶם שָׂכַל וְאַלְמוֹן — לָרִיק יָגַע בָּם וַיִּטָּפָה.
לְחַלִּים יִדְאָג לְבוֹ, לְשֹׁמֵר סִמִּיָּהֶם,
יַעֲשִׁק־נָא פְּנִי־רַע הַבֵּן וַיִּתְּפָרֵץ מוֹמֵי הַבֵּת וּפְנִית־חֲלָל.
לַעֲתַת תִּתְקַפְּהוּ וַיַּחֲלֹף יִכְבְּדוּ בָנָיו וַיִּצְעְרוּ וְלֹא־יִבִּין לָמוֹ:
יֹזֶכֶר זֹאת וַיִּבְזֹּשׁ וְלִפְנֵי עֲשָׂהוּ יִכְבְּעוּ!

מִי יִמְלֹל־לוֹ וַיִּבְשְׂרָהוּ בְּעוֹדָנוּ רַךְ כִּי יִזְקִין,
יִשְׁמַח כִּי הִגִּיעַ אֵלָיו, מִשְׁאֲלוֹת מְבַרְכָיו מְלָאוּ;
מָצָא זֶה־יוֹם שִׁקְוָה וְלִבָּתוֹ עָלָיו רַטְפֶּשֶׁת,
נִמְצָאוּ יָמֵי רַעַתוֹ, שָׁנִים לֹא תִפֹּץ בָּמוֹ;
מִבֵּיתוֹ שֹׁמְרָיו זָעְזְעוּ וְאַנְשֵׁי חִילוֹ נִעְגְּעוּ,
מַעֲטוֹ טַחְנוּתָיו וַתִּקְהִינָה, וְרֹאזָתָיו אָסְפוּ נִגְהָם,
מִקּוֹל צִפּוֹר וַתִּגְזָדָר, וַצִּלְלוּ שְׁפָתָיו וּבְנֵי שִׁירוֹ:
אִם־יִשֹּׁם בְּאַלְהִים כִּסְלוֹ — כִּכְלוֹת כָּחוֹ לֹא יַעֲזִיבֵהוּ.

גַּעַר הָיָה וַיִּכְעַתְהוּ חֲצִי דָם וּבֶרֶק מִמְּרֹרְתוֹ,
חֲמַתָּם רוּחוֹ תִשָּׁת, כַּמָּה יִכְלָכַל וַיִּשָּׂא!
נִתְּקוּ סִמְפוּנֵי תִדְרָיו בִּימֵי בְחוּרָיו בְּתַקְדִּית,
וַיִּלֵּל עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְלֹא־צָעַק וְלֹא־שָׁב עַד־הַמַּכְּהוּ.

שכל-עוד נשמתי בי ורוח אלוה באפי
אריזה דמעתתי חטאתי, אנהך עוני בגמרין!
שדי אתה וצרתנו — חוס ורחם עלי-צוריה,
נצר מטעיה אנחנו — חמל-נא מעקור נסוע!
שובה וְהשיבנו בחסדיך ועל-רעתנו או תנחם,
לא-נבוש מכל-עלילותינו בכפרך לכל-אשר עשינו!

תושבים אנחנו לפניה, מעט ימינו עלי-ארץ,
בקשנו סליחה וחואלנו, אולי נמצא חן בעיניך;
תעש עמנו לשמך, כי ידענו כי-אין מעש,
תיטיב אחריתנו ברצונך ותקנותנו לא תכרת!
תאריך אפך עמנו ותהלך תחטם-לנו,
תתנהג במדת חנינותך מודעת זאת מני-עד;
תעניתנו תהא כפרתנו ותשניק בפשנו למחילה לה,
תרצה תשובתנו לחיים ומבני העולם הזה תשימנו!

רבי שלמה בן-יהודה הכבלי

(ברומא, לערך ד'א תש"מ)

סליחה

תערג אליך באיל על-אפיקים,
שחה צאת לרויה ואין-מפיקים,
רחוק ועמק ולילות לא-מספיקים,
קוים וחוזים ואמנה לא-מפסיקים!

צמאך צוק להם מיחול לבכם,
פניה לראות בית מעון חביבם,
עבר בסקר ועמוד שביבים סביבם,
סור ערל וסמא בעלי דבכם.

יבזו יבזו ידיך, יכנום בלבים,
טפשו ונבל, כמר תער הנלבים,
חרפתם שמעים עלובים ולא עלבים,
ור לא-נשלבים ועליך נלבים!

צור יקרא לרוח מעל ואלהארץ לדין בשר,
מניד לאדם מהשחו וכל אשר ישפח יזכרהו.
צדקה לגפשו בהמצא תאור באור החיים בדרך,
ובחלד בהפחד — שם פניאל לא יתמו שנותיו;
צפן אלה אוננו אם רבו פשעיו ולא-שב,
יקבצו פניו פארור, תאכלהו אש לא-גפח,
צפו עיניו בידו, שניו יחרק ונקם:
יזכר זאת ויבוש ולפני עשהו יפגע!

*

קינה היא וקוננוה בני אדם על-גפשותם,
מרים וספרו תספרים יקדמו מרוח במר בבי.
קיא צאה בשלשה עולמים, קיקלון על-קבודו,
קמל טובו ורחפיר, קדרנית כל-תהלוקיו.
קנן החר ומאס גבר, אף פי-אסור ומנוע,
קבצת הזן מה-יסבן-לו, ומה-יתרון לו בקל-עמלו?
קטננו בעינינו אנו, למי אלה הלא לנו,
מאסנו עולמנו מאסנוהו, מאנה לגנוע גפשונו!

רבו פשעינו עד-למאד, ומהם רבו רחמיה,
עמקו משפטיה עד-לתהום וצדקתה בחרריאל תבבשם.
רגננו מזכר כל-אלה ולא-תבננו לאתרינו,
אתה אלהינו תזכרם ולא-תמוד לנו נקם. —
רב-לך אדם מתעבותיה, מעט רע מעשיה,
אל-תגדל בנהר שחו פן-יכבד עליה שובך!
ראה-נא פרי תורה וישר בעולם הזה, על-אחת בפה
בפלים לעתיד, כי דוגמה היא לשכר טוב!

שמעתי ותרנו במני, גמרה דעתי באסר:
מה-לי עוד לחטוא, לא-אוסיה עוד לכסלה,

במרומי ערץ מלאכי-רום יחד,
 יצאים באימה ושבים בפחד;
 ומעריצים ברעד למלך המיוחד,
 שש כנפים שש כנפים לאחד;

ובשכונני ארץ קהלות קהלות
 קרבים היום בקמץ תפלות,
 ומקדישים האל בתשואות המלות:
 ואמה קדוש יושב תהלות!

במרומי ערץ שם-שדי נגמר,
 וכל-לכב יתר וכל-בשר סמר;
 שאלים „איה?“ משמר מול-משמר,
 וקרא זה אליזה ואמר;

ובשכונני ארץ נחלידת חקוקה,
 סגלת קדשים לשמו דבקה;
 ונגבה אלני צבאות ביד-חזקה
 והאל הקדוש נקדש בצדקה!

במרומי ערץ מלאכי צבאות,
 ובשכונני ארץ הגידת גבואות;
 אלה מעריצים בהמלות תשואות,
 ואלה מקדישים לאלפים ומאות:
 קדוש קדוש קדוש יי צבאות!

ואנחנו עמך נגדך זה עונינו,
העל-אלה תתאפק, תחשה ותעננו?
דפיתנו במקום תנים, ואליך עינינו,
גם גיא צלמות שממת מעונינו!

בנו נקרא שמך — אל-יתחלל!
בך כל-זרע ישראל יתהלל!
אם-עונינו רבו ומלאו חלל:
„אנכי אנכי מחה“ פיה מלל!

שניאות שים זדים ולא קנס,
לפנים משורת הדין לנו הקנס,
מפני קשם סלה יבוש האנס,
הנס יתנוסס ונרחי ישראל יכנס

הרץ בת-פוצי וקרבן-תשע,
קבץ יחדו עשירית עם-תשע,
מבע חטא ולא-יזכר רשע,
נשא עון ועבר על-פשע!

רבי יוסף בן-אביתור

(בספרד, לערך ד"א תש"ן)

קדשה

במרומי ערץ כסא שביתה,
ובשכונני ארץ עז ממשלתה;
אלה יעריצון גאון תפארתה,
ואלה יקדישון לשם ממלכתה;
אין-קדוש בני כיראין בלתה!

במרומי ערץ כסא מהללו,
ופגזות שוליו מלאים היכלו;
מהם מימינו ומהם משמאלו,
שרפים עמדים ממעל לו;

ובשכונני ארץ ידעים עם-האל,
נצבים היום כדל השאל;
מהללים ומזדים לצור פדה וגאל,
יהקדישו את-קדוש יעקב ואת-אלהי ישראל!

רבי שמעון בן-יוצחק

(במגנצא, לערך ד"א תש"פ)

סליחה

בְּשָׁל כַּחַה מִכְבֵּד סָבֵל,
בְּנוּרָה לִבִּי וְעִנְיָה לֵאבֵל;
לְגִנְיָה בְּלִמְתָּה מִצְרִיָּה לְהַתְנַבֵּל,
לֵאמֹר: „נוֹאשְׁתֶּם לְצֹאת מִסָּבֵל;

מִיּוֹם נִמְאַסְתֶּם בְּגוֹיִם לְגִנְיָה
מִנוֹסְכֶם אָבֵד וְכִיקוֹד מִקֶּדֶה,
נוֹתַרְתֶּם בְּגֵם וּבְצִי מִדָּח,
נִהְיָה יִקְרָכֶם בְּאִפֶּל מִגִּדְח!“

סִלְעֵנוּ וּמִצִּדְתֵּנוּ בְּשִׁמְךָ קְרוֹיָן,
סָבֵל עֲלֶיךָ בְּלִיּוֹן חֲרוֹיָן,
עֲנוּשִׁים וּמְכִים, בְּפֶרֶץ קְרוֹיָן,
עֲזוּזָה מִהֲמִיר בְּחֹמֶר קְרוֹיָן!

בְּנֵה לְחַיִּישׁ, אֵילוֹתַי, לְעִזְרָתִי,
בְּנֵי-אִמֹר הָאוֹיֵב: יִכְלֹתִי!
צִרִי יִגִּילוּ בִּי שְׂכָלְתִּי —
צִדְקָה עֲשֵׂה בִּי-כְמַעַט בְּלִיתִי;

קוּמָה וְהִנָּשֵׂא בְּעִבְרוֹת צוּרִים,
קֶרֶב יוֹם קָרָא נְצִרִים,
רְעִי גוֹיִם לְהִיזֹת מִצָּרִים,
רְאוּתֶם דְּרִיבֵת פּוֹרֵת בְּצָרִים;

אֲרָכוּ הַיָּמִים וְדַבֵּר בְּלִי-חֲזוֹן,
אֲרָמוֹן גָּטֶשׁ וְחֹדֶל פְּרוֹזוֹן,
בְּקוּי מִרְפָּא בְּעֵתָה וְרוֹזוֹן,
בְּטַחָה וְהַשְׁקֵט לְמִנוּסָה וְחִפְזוֹן;

נֶאֱלָה נֶאֱחָרֵת וְתוֹחֵלֶת מִמִּשְׁכָּה,
נֵלָה וְסוּרָה, קֶרֶב־נִיט, חֲשׂוּכָה,
דְּמַעְתָּה מִצִּיּוֹה בְּלַחֲיוֹה לְמִשְׁכָּה,
דְּרוּסָה, בְּעוּסָה, נְגוּחָה, נִשְׁוּכָה;

הוֹבָאָה בַּחֲשָׁד וְיוֹשֻׁבֶת הַדּוֹמָם,
הִמָּה לְבָהּ וּבְקֶרְבָּהּ יִשְׁתּוּמָם,
וְעִינֶיהָ מִיַּחְלּוֹת לִילָה וְיוֹמָם,
וְעֵצֶר בְּעִצְמָתֶיהָ בְּגַחֲלֵת לַחֲמָם;

וּמִנִּי קִצִּיָּה מְאֹד נִחְתָּמוּ,
וְהָרוֹת נִהְרוּתֶיהָ בְּעִבְרָה גִּעְתָּמוּ,
חֲבָאוּ נִדְחֶיהָ וּבְמִסְגֵּר נִסְתָּמוּ,
חֲטָאִיהָ הַשִּׁיגוּהָ בִּי נִכְתָּמוּ!

טַפְּלִי-שֶׁקֶר יִשְׁלִי בְּשִׁקְטִי,
טִירָתִם בְּטוֹחוֹת בְּעַל-שִׁמְרִי פִקְטִי;
יַעֲצִיבוּ רַעֲיָתְךָ בְּרָגוֹ לְמַקְטִי,
יִנְזוּזוּהָ כְּרַחֵל, גּוֹזִיתֶיהָ לְלַקְטִי;

רבי משלם בן-קלונימוס

(באיטליה, לערך תש"ן)

גאָלד

ברח דודי אל	מכון לשבתך;
ואם	עברנו את-בריתך,
אנא	זכר אוי קפתך,
	הקם קשט מלתך,
	בזנן משוש קריתך,
	העלותה על ראש שמחתך!

ברח דודי אל	שלם סבך;
ואם	תעינו מדרךך,
אנא	הצץ מתרפק
	והושע עם עני ומתפקד,
	חמתך מהם לשבך
	ובאברתך סלה להסתובך!

ברח דודי אל	לבך ועיניך שם;
ואם	ונחנו טוב מרשם,
אנא	שמע קול צבריך ורגשם,
	רזה מדם גושם
	ועפרם מחלב ידשן
	ופגריהם יעלה באשם!

ברח דודי אל	מרזם מראשון;
ואם	בגדנו בבחשון,
אנא	סכות צקון לחשון,
	דלתי מטבוע רפשון,
	גאל גצורי באישון
	באז בחדש הראשון!

אֲבָדְנוּ מֵאֶרֶץ טוֹבָה בְּחַפְזוֹן,
אָרְכוּ הַיָּמִים וּדְבַר כָּל-חַוּוֹן,
בְּיִשְׂרָאֵל תִּדְלוּ כָרוֹן,
בְּמִשְׁמָנוּ שְׁלַח רוֹן —
וְשׁוּב בְּרַחֲמִים עַל-שְׂאֵרִית יִשְׂרָאֵל,
וְהוֹשִׁיעֵנו לְמַעַן שְׁמִדָּה!

גִּזְלָה אַחֵר גִּזְלָה
גִּלְתָּה יְהוּדָה כָּלָה,
דָּנָה כָּל-הַיּוֹם וְכָלָה,
הִרְשָׁה וּמִבְקָשׁ אֵין לָהּ —
וְהָשֵׁב שְׁבוּת אֶהְיֶה יַעֲקֹב,
וְהוֹשִׁיעֵנו לְמַעַן שְׁמִדָּה!

הָעִיר הַקִּדְשׁ וְהַמְּחֻזָּזוֹת
הָיוּ לְחֶרֶף וּלְבֹזוֹת,
וְכָל-מַחְמַדֶּיהָ טְבוּעוֹת וּנְגֻזוֹת
וְאֵין-שִׁיּוֹר כִּי הַתּוֹרָה הוֹאֵת —
וְשׁוּב בְּרַחֲמִים עַל-שְׂאֵרִית יִשְׂרָאֵל,
וְהוֹשִׁיעֵנו לְמַעַן שְׁמִדָּה!

. . . . .

טַשׁ כְּנָשָׁר מִבְקָשׁ נַפְשָׁם,
טָבַח בַּחֲרִיקָהּ בְּבֵית מִקְדָּשָׁם;
יִסְפָּת לִיִּסְרָם וּלְעַנְשָׁם,
יִלְדִים וְאִם עַל-בָּנִים לְרִשְׁשָׁם —
וְשׁוּב בְּרַחֲמִים עַל-שְׂאֵרִית יִשְׂרָאֵל,
וְהוֹשִׁיעֵנו לְמַעַן שְׁמִדָּה!

כְּבִשְׁנוּ לַעֲבָדִים וְנִתְיַגְעֵנוּ,
כְּנִסְנוּ מִהָאָרֶץ וְהִלַּב פְּגָעֵנוּ,
לַחֵץ נָמַר עַד כִּי-יִגְעֵנוּ,

שור בעמך להוסיף אמצו,
שקד למהרו ולנקותו משמצו,
תשמר עדרך ברעה לרצו,
תשמיע: מזרה ישראל קבצו!

שנן ברק חרב בזעמך,
שבר חציד מגזי מזעמך,
מראש פרעות אויב בהנקמך,
ממה-שעשו בחללי עמך!

עבור נקמתך גוים הרנינו,
עליות ותחתיות הריעו ורנו,
והר וגבע ואילנות ירננו,
וגם ישבי סלע ירנו!

נקם תדם ונקם תחמם,
נמסך לצרים להגרם נכמם,
בכוס עמק ורחב להעמם,
בשחוק ולעג כחם ימם;

ראשונה תשלם משנה עונתיהם,
ראה חללם ארצה בשחיתותיהם,
יבשו זדים שקר עונותיהם
יפקדו מרב ימים בתטאתיהם!

צרפנו בכסף במועקה לגללה,
צמתנו ונזאשנו מן-הגאלה,
חללה לנפץ יד עס-סגלה,
חפץ פרוטה מכים אולה;

קגא לשמך ולקדשתך חס,
קרבנו אליך ובצלך נחס,
חזה איך-מפגיע עלינו להחס,
חלותך במשה ואהרן ופינחס;

זכר חסד ושבעת קדומים,
ועקתנו קשב משמי מרומים,
קזים לעמך ברית שלומים,
אל מלך יושב על-כסא רחמים!

רבנו גרשם בן-יהודה מאור הגולה

(במנצח; מת ד"א תשפ"ח)

פזמון

זכר ברית-אברהם ועקדת יצחק,
והשב שבות אהלי יעקוב,
והושיענו למען שמך!

רבי שמואל הנגיד

(בקורטובה; נולד לערך ד"א תשנ"ג, מת ד"א תתמ"ו)

תפלה

וְרוּעַ יְמִינֶךָ,	אֱלֹהֵי! חֲשֵׁף הַיּוֹם
בְּנֵי אָב הַמּוֹנֶךָ!	וּמִיַּד אֲדוֹם חֲלָץ
וְנֶאֱוֶן לְפָנֶיךָ —	וְלִלְכָּשִׁים גָּאָה
לְבַשׁ אֶת־גְּאוֹנֶךָ!	בַּעֲבָרָה וּבִנְעָרָה
לְעַבְרֵי רְצוֹנֶךָ,	וְהִפָּר בְּרִית שׁוֹמֵה
לְדוֹד קִצִּינֶךָ,	וְהִקָּם שְׁבוּעָתֶךָ
יְדִיהֶם בְּצִאנֶךָ,	וְעַל־עַם, אֲשֶׁר שָׁלַחִים
וְתִבְעַר — תְּרוֹנֶךָ!	תִּשְׁלַח — בָּאֵשׁ תִּיקַד

*

תהלה

אחרי תפלתו את-איבו בנפש בן-עבאד וחילו (י"ג תשרי ד"א ת"ת)

בְּפַעֲלֶךָ לְאֲבוֹת וְאֲצִילִים,	הָלִי תַעֲשֶׂה בְּכָל־שָׁנָה פַּעֲלִים
וְלִי תִזְכֶּה שְׁחִלִים כְּרַחֲלִים!	וְלִי תִשְׁחַט כְּפִירִים כְּצִפּוּרִים,
וְיִהְיֶה לְמַסְלוּלִים סְלוּלִים,	הַכָּל־שָׁנָה אֲנִי עֹבֵר בְּלִבִּי —
וְתַחֲלִיף לְהִבּוֹ לִי בְּסֻלָּלִים!	וְכָל־שָׁנָה אֲנִי הֹלֵךְ בְּמוֹ־אֵשׁ —
וְאַתָּה אֵל וּמִיָּדָה אֱיִלִים,	לֶךְ הַצּוֹר, לֶךְ גָּאוֹהַ תְּהִלָּה,
וְאַתָּה מַסִּיר בְּיוֹם נָקָם בְּדִילִים!	וְאַתָּה מַסִּית — בְּבּוֹא קֶצֶם — גְּסוּגִים,
וְאוֹדָה אֶת־שְׁמֶךָ בִּיגוֹת קִהְלִים,	אֲסַפֵּר אֶת־כְּבוֹדֶךָ בְּשַׁעְרִים,
וְנִסִּיד בְּתוֹךְ עַמִּי גְדִלִים!	וְאוֹגֵד פִּלְאָךָ בַּעֲדַת חֲסִידִים,
בְּיוֹם אִיד זֶה כְּמוֹ שָׁנָה, אֱוִילִים;	בְּאַלְמָנִי וּשְׁמָתִי לִי לִכְפֹּר,
בְּנֹו עֲבָאד אֶחְזוּנִי חֲבָלִים,	וְאַחֲרֵי מוֹת בְּנֹו עֲבָאם, לְבִיאַת
כָּלִיל מַלְכוּת, וְזֶה מֶן־הַטְּפִלִּים,	שְׁנִיָּהֶם רִדְפוּנִי, אֵךְ בְּרָאֵשׁ זֶה
מְלוֹכְתָם, וְעַל־פִּיו נֶאֱצִילִים,	וְעַל־פִּי זֶה אֲצִילִים יַעֲלוּ אֵל

לחם־בנו ולא הרגענו —

והשב שבות אהלי יעקוב,

והזשיענו למען שמך!

מכל־משעבדי אם שלישיה

משכה וארכה רביעה,

נתנה על על־עניה,

נהיתה תאניה ואניה —

ושוב ברחמים על־שארית ישראל,

והזשיענו למען שמך!

. . . . .

גאל חזק למענך פדנו!

ראה ב־אולת ידנו,

שור ב־אבדו חסידנו,

מפניע און בעדנו —

והשב שבות אהלי יעקוב,

והזשיענו למען שמך!

ברית אבות ואמהות והשבתים,

רחמים ותסדיך ברבות עתים,

יה זכר למכים וגמרים

ועליך כל־היום נשתמים —

ושוב ברחמים על־שארית ישראל,

והזשיענו למען שמך!

דרש דמים דין דיננו,

השב שבעתים אל־חיק מענינו;

חנם נמכרנו ולא־בכסף פדנו,

זקף בית־מקדשך השמם לעינינו —

והשב שבות אהלי יעקוב,

והזשיענו למען שמך!

הלא תאיץ לזנב נחשלים?
 גבורה יתנוקול בתלילים,
 אגג המת, ולא כלים לכלים —
 כמז נשים — ואלו הבועלים;
 ורגלים — בצבאים או יעלים,
 ומכללים, ועל-ראשם כלילים;
 ובהם — ומשלו משלים משלים.
 עמלק התרוגים הנעולים,
 וגבורים וכפירים וחלים,
 ושירים מלהלחם חדלים;
 לעמי הנמוכים האמלים,
 וגורלות עלי ארצם מסילים;
 ואישים בקרב ספים וכלים;
 והנזרא בקול שבועים דגלים,
 לחלות בו פני שכן וכלים,
 אשר יקח תילים בשעלים!
 ותחנונים פני אל עז מחלים,
 תשועה שאבים יחד ודלים,
 דבר-צדק, ואף מנעים וכלים;
 ואפיל בנעמים לך חבלים,
 אני אפיל לפניך נפילים!
 כיום פרעה וחילו הצלולים,
 והשננים — ולא אחר בתלים,
 במץ גרן וגבלו שם בעלים,
 ראם וכמו נדי וכמו עגלים,
 במלחמתם לנשים ועוילים,
 והפקד את-ימיניהם שמאלים,
 ושנה יוצעיו יחד סכלים,
 ושכרו — להמיתם מזה נכלים,
 אוי נסו עלי שבועה שבילים!

הלא תצא לצורך העופים,
 ועמדו חצצים לריב, ובענות
 ולא יבון לדמותם לאנשי
 אשר היו בעין יודעם לפנים
 בעת רכבם — ורצון בפראים,
 ומלבושם לבוש מלכות ורקמה
 בעצמתם וצבאתם וכחם
 ובראותי צבאות לא כצבאות
 וראיתי בגי-חיל וראים,
 וראשים הלכו לקרב בכבד,
 וזכרתי אשר בלבב עדתם
 מרעים חלקו סאו שללם,
 וראיתי בכור מות בעיני,
 הרימתי בשם אל, המכבד
 לעת צרה תכינותיו בלבו,
 להתגבר עלי-חיל צר בחיל צור,
 ולי אבות — בעת כזאת בשוע
 ומעפר — בתכל התפלה —
 בצדקתם ותמתם מליצים
 ולי אדון, אשר אמר: בטח בי
 אני אשבר לך שני כפירים,
 אוי לבש לבוש חמה ויצא
 ונגלה — לא בעד חלון וסתר,
 והתעלה עלי צרי, והיו
 והבהילים, והרקידם כמו כר
 והשם את-גבורתם, והיו
 ושלח ציר והטה השלחים,
 ושלח ציר ועזה את-עצתם,
 ושם שקד בפי ציריו ותריו
 ועת ראו אשר רדפו לנגדם —

ואדירים נתונים על-ארצות
ואליו ישמעו סרני פלשת,
ולדברו כמו יורה מצפים,
ובין מלכי ובינו ריב וקנאה,
שניהם בין מלכים פארוזים,
שניהם למדו למרף מלכים,
ומאז חללו ראשים פרשים,
ואין עמד באספמיא לגנדם
אזי יצא והתקרב למדון,
ולכד עיר וממלכה בדרך,
לצבאותיו אדנים בעבדים,
ואלפים בחילו לאלפים,
בארצותם בגי'עולה באבני
עליהם הערימו סוד ולקחו
להכרית אם בישראל, ולשמד
וכאשר רם לכב מלכם ודבר
ועברנו אלי ארצו בכת,
ועמנו גברים בכפירים,
ואישים — לא ברב בשר בבדים,
וכל-חגר ביום חמה חגרה,
וכל-מהיר אלי-חרב, וכל-רץ
בשרינים משבצים בגלים,
עלי סוסים כעב סעים וטשים,
ידיהם לא מלאות בתניות,
ולא-תראה לבד להם שלחים,
ושבנו אחרי הכות ושרוף,
ותריו מהרו אליו במלים
ופתוהו בפחוזותם ושקרם,
ובלע אל עצת שריו, ושנה
ואמרו-לו בשובנו: התשב

ברשיונו, וברצונו קטולים,
ולו יודו נשיאי ישמעאלים,
והניונו כמו סמר יחלים.
וזה מזה בארצותם בדלים;
וכל-מלכי אדמה בשתלים;
וכבירים בחרבם גאכלים,
וקדם זבחו אלים באילים,
לתמרותם, ואין מעל מעלים.
ועמד בחיליו על-גבולים,
ואין עצר ואין מכלים במלים;
ומאמיו בריאי גוף בחוזים,
ולו ראשים ועל-ראשם הגלים.
לשנותם בגי' אל-חי סקולים,
כלי זון וקנו הנעלים —
גביר ודל ויונק עם-גמולים!
בפיו עתק — תשכנהו התלים,
להנקם לאדירים גוולים,
ועם הרבה בארבה אז חסילים,
ולא חלב אשר על-הכסלים,
וכל-פשט למלחמה מעילים,
אלי-הרג בטוב לכב וגילים;
ומגנים אדמים בגוילים,
ובמזחות וכוכעים עגלים,
וברמחים — כאלו הם אשלים,
ולא-תשמע לבד רגש צהלים!
וידינו מלאות בשללים,
כמו סינים וכסבאים מהולים,
כאלו הם עלי נפשו רבילים;
תבונתם תבונת תעלולים,
בעיר מבצר ולא-תדרף בשלים?

נצרתני ומצבאות ערלים,
 ועל-צרי במכות וחבלים,
 אשר ארץ ושמים מחילים,
 כל-רועם, ועברה כאגלים,
 והשקית לצריו כוס רעלים,
 וארו כל-שבילי האפלים,
 יהושע, כליל נשאי סבלים!
 כהלכתם לי־שבִי האהלים,
 ימי סבה ועד צאת הרגלים,
 בתוך לבי, ואם תמצא מקילים,
 חילים מעבדתם במלים!
 עלי נסים אשר עשה כפולים,
 כלכם לענוים העמלים,
 לעם נברא בני סורים וגלים,
 לשבח שמו על-זאת יכלים!
 הדם מצור וכפת הדקלים —
 אפגני במבצרים נעלים;
 לכן-עבדו כעיר חומות וחלים;
 תבואה מעצי הדר שתולים;
 עלי נפשי בעלה או שקלים;
 בארבעה עלי-מים גדלים;
 אני קמתי והם נפלו אמלים!
 צרי שלח בעת מכאזב וחילים,
 בעזרי מזבל ירדים ועלים,
 שלל עמו, באף חלק חבלים;
 והמה מבקמתם אגלים,
 והם ענים דבר קנים ואלים!
 בזוי עמים ונקל בשפלים!
 אני רב מעודה, רע מעללים!
 ומפל התסדים הפעולים,

והיית לסתר לי ומצר
 ומשכת ומינד לי בישע,
 וציו מלאכי רעים מפעים,
 והשליכו עליהם כנשמים
 והשקית לעבדך כוס ישועות,
 ואזר לי ליל ערבת חג אסיפה,
 כליל אברם, כליל משה, כמנחת
 ושמרתי בישר מועדי אל,
 ימי שבת ויום שופר וכפור
 והיה ממנוזר חלול כמז-אש
 ואל שת כל-ימי בטול מלאכה
 אני אעש לאל שירים כפולים,
 אשר יליץ לכל-לצים, ויתן
 ואשמיע שבחיו, ואספר
 ואם אין כל-בני שחק וארץ
 בעת העם לסכותם יביאון
 בכפו רוממני צור, וסכו
 ובהביאם ערבה — שת ערבה
 והדור צוררי קטף — בקטפם
 והיו לי עלי גבת לכפר
 והתגדל עלי-מים בעם קם
 ובקרב צוררי לאכל בשרי —
 והכאיבו לבני — אך אלהים
 וצוה מלאכי שרת, והיו
 ואף על-עם, אשר אמרו לחלק
 אנחנו נעשה סכות בשמחה,
 ונחנו נענה הלל בחדוה,
 הלי זאת? ואני תולע ולא איש,
 ומה אני ומה חיי, אדני?
 אני קטן וצעיר מישועות

הלא זאת היא פִּעֲלַת אֵל אֲשֶׁר שֵׁת
 וְשֵׁת לָהֶם עֲבֹתִים עַל־יְדֵיהֶם,
 וְהָיוּ מִרְבּוֹתֵיהֶם לְנַפְשָׁם
 וְהִכְרִיתָם בְּרוּחַ פִּי, כְּמוֹ חוּט
 וְרֵאִיתִי מִכְבָּדִים אֲסוּרִים
 אֶל־מֶלֶךְ, בְּפִי חַי קִצְתָּם,
 וְנִלְאִיתִי רֹאוֹת מִכִּים וּמִכִּים
 וּכְפִי־רָגַל אֲשֶׁר לֹא־הִצָּנָה עַל־
 וְנִבְזָרִים מִחֻלָּיִם, נַחֲוִירִים,
 וְלִיל שְׁשִׁי כְּמוֹ קָרָא רִדְפָנוּם,
 וְהִפְלָנוּ גְבוּרֵיהֶם וּמִלְכָּם
 וְהָיוּ עַל־פָּנַי אֲרִץ כְּדָמָן,
 וַיַּעַר תִּלְפּוֹ מִן־הַתְּדָרִים,
 וְשָׁבִינוּ לְשָׁבִינוּ, וְהָיוּ
 וַיִּזְמוּ כִּי אֲנַחְנוּ נִחְלָתָם —
 וּבִמְחוֹ עַל־קִשְׁתוֹת וַחֲנִיתוֹת
 וּבִזְשׁוֹ כָּל אֲשֶׁר לָקְחוּ לְנַעֲלִים
 וְרָאוּ נִפְלְאוֹת נֹרָא עֲלִילָה,
 אֲשֶׁר עָלָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַפִּיל
 וְהַשּׁוֹעִים כְּתוֹלָעִים חֲשָׁבָם
 רֵאִיתִיד — וְאַתָּה תִּשְׁאֹג בְּשַׁחַל,
 וְשִׁרְתִּיד — וְאַתָּה תִּגָּאָה וְתִצְרַח
 וְנִגְלִית — וְהָמוּ כָּל־קָרְבִּים
 וְזַעֲמָת — וְרֵאִיתִי מִלְכִּים
 וְנִמְהָרִים בְּטָרֵם יַחְוּנוּ —
 וְשִׁמְתָה קִשְׁתֵּיהֶם כְּמוֹ־קֶשׁ,
 וְנִגְזַר דִּין בְּיוֹם שְׁנִי, וְשִׁמְתָה
 וְנִמְיִת בְּמִשְׁפַּט עֲבָדְךָ עַל
 וְהוֹשַׁעְתָּ לְבִן־אִיתָן בִּירַח
 וְאַחֵר צֵאת שְׁנַת תִּשְׁעֵי וְתִשְׁעִים —

פִּעֲלַתָּם פִּעֲלַת הַכְּסִילִים,
 וְעַל־לִבָּם צִמּוּדִים הַפְתִּילִים,
 לְמַכְשָׁלִים, וְסוּסִיהֶם כְּבָלִים,
 בֶּיֶד אֲרָג, וְקִצָּץ בְּפְתִילִים;
 וּמוֹבָאִים סְחוּבִים בְּתַבְלִים
 וּמִקְצָתָם בְּרִצְיוֹנוֹ קְטוּלִים!
 מְגוֹלָלִים בְּדָם גִּפְשׁ מְבוּלִים,
 אֲדָמָה — הִכְתָּה בְּנִהְלָלִים,
 וּמִשְׁלָכִים פִּגְרִים בְּנִבְלִים;
 וּכְאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַנְּחִילִים,
 וְשִׁרְיָהֶם וְעַבְדֵּיהֶם תִּלָּלִים,
 וְרֹאשֵׁיהֶם בַּעֲפָר בְּגִלָּלִים,
 וּמִתָּאִים מִרְנוּחִים וְאִילִים,
 אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לֹאֲכַלְנוּ — אֲבוּלִים,
 וְהָיוּ הֵם בְּיָדֵינוּ נַחֲוִלִים,
 וְנוֹשַׁעְתִּי בְּשֵׁם אֲדִיר בְּאִלִּים,
 עַל־יַעַם אֵל, וּמִלְבוּשִׁים תְּבָלִים,
 אֲשֶׁר יָשִׁיב לְחֹשְׁבֵי רָע גְּמוּלִים,
 גְּפִילֵיהֶם בְּאִפּוֹ כְּנִפְלִים,
 בְּקִצָּפוֹ, וַחֲתִילִים כְּנִמְלִים!
 וְהַצַּמְתָּה בְּשִׂאגָתְךָ שַׁחֲלִים,
 וְתַרְיַע וְתַפְיִץ הַתְּחִילִים!
 בְּתוֹךְ צָרִי, כְּמוֹ הַמֵּוֹת נִבְלִים,
 חֲרוֹן אַפָּי וְזַעֲמָי לֹא מְכִילִים!
 וְשִׁמְתָם עַת רְאוּתָנוּ עֲצָלִים,
 וְחִצֵּיהֶם כְּמוֹ־חִצֵּי פְסוּלִים!
 לְדִינוּ בְּחִמְיָשִׁי בָּם פְּלִילִים,
 פִּלְשֵׁת וְעָרַב — בְּנִמְצוֹת צָלָלִים,
 לְאִיתָנִים — עָלִי עֲבָדִי בְּעִלִּים,
 תִּשְׁוַעַת צִמְחָה לוֹ כִּיבוּלִים,

אֲשֶׁר הָיְתָה מְשַׁעֲרֶת;	וְלֹא חֲזָתָה בְּאֵיבָתָהּ
אֲזִי בָּרַחוּ בְּאַשְׁמֶרֶת,	בְּלִכְתָּנִי לְהַשְׁמִידֶם
לְרַעְהוּ בְּמַעֲבָרָת;	וּנְחָרְבוּ וְהָרְגוּ אִישׁ
בְּעִיר חֲזָמָה מְסֻגֶּרֶת,	וּבּוֹשׁוּ מֵאֲשֶׁר קִוּוּ
אֲשֶׁר נִמְצָא בְּמַחְתָּרָת,	וְהוֹבִישׁוּ כְּמֹז גִּנֵּב
בְּלִמְתָּם בְּאַדְרָת,	וְעָטוּ עַל-פְּנֵיהֶם אֶת-
כְּמוֹ כֶּבֶד לִיתְרָת,	וְהַבִּשְׁתׁ דְּבִקְהָה-בָּם
וּמִצּוֹ כּוֹס מְשַׁבָּרָת!	וְשָׁתוּ בּוֹ בְּקַבְעַת
בְּחִיל אִשָּׁה מִבְּכָרָת,	וְהָיָה חֵיל בְּתוֹךְ לִבִּי,
כְּמוֹ מָטָר בְּבִצְרָת —	וְשֵׁם הָאֵל צָרִי עָלָיו,
וְאֵיבָתִי שֶׁחֲרָחֶרֶת;	וְאֲזִי אֲזֹרוּ שְׁתֵּי עֵינֵי
וְהִיא קִינִים מִדְּבָרָת,	אֲנִי אֲשִׁיר בְּסוֹב לִבִּי —
וְהִיא בִּבְכִי מְמָרָת!	וְקוֹל שִׁשּׁוֹן בְּתוֹךְ בֵּיתִי —
לֶךְ נִפְשִׁי מוֹמְרָת,	לֶךְ, סִלְעִי וּמִשְׁגָּבִי,
חֲנוּנִיָּה מְסֻדָּרָת!	לֶךְ הָיְתָה בְּצֶרֶחַ תִּי-
אֱלֹהֵי הַמְּהַדָּרָת,	בְּנִי, שִׁים לְבָךְ אֶל-יָד
בְּמִקְרָא גַם וּבַעֲצָרָת,	וְקוֹם וּקְרֵא תְהִלָּתִי
עָלֵי יָדְךָ מְקַשָּׁרָת,	וְשִׁית אֹתָהּ כְּמוֹטָפֶת
בְּעַם בְּרוֹל וְעַפְרָת!	וְתִכְתֵּב בְּלִבְתְּךָ

*

על-קבר אחיו

אֱלֹהִים יַחְנֵךְ אָחִי!	אָהָה שִׁבְתִּי בְּצַר רוּחִי,
וְגַם-הַיּוֹם מְרִי שִׁיתִּי.	קִבְרָתֶיךָ בַּיּוֹם אָמַשׁ
בְּקֶרְאִי-לְךָ בְּכָל-בַּחֲוִי?	לֶךְ שְׁלוֹם! הֲלֹא תִשְׁמַע
עָגָה קִינִי בְּהִצְרִיתִי?	הַשִּׁיבֵנִי: הַתְּפִיר מִי-
וּמִכְתֵּשׁ מִמְּקוֹם לָחִי,	הַרְפָּתָה מִמֶּךָ עֲצָם
כֶּבֶד גַּם מִבְּכִי לָחִי?	וְגַם לַחֲדָה בְּלִילָה, בִּי
לְפַקְדוֹן בְּיַד גָּחִי,	עוֹבְתֶיךָ, בְּכוֹר אָבִי,
תְּהִי הוֹלֵךְ לְמִכְמִיתִי!	וְאַבְטַח בִּי אֱלֹהֵי שְׁלוֹם

*

ואם תשלים בעולם זה זכותי
במה-זה אעמד יום דין, ובמה
לאל עוז, אשר נראה בסופה
ולא-נתן כבודו לאחרים,
הכינותי כבר שירה, ועתה
ממלאה, עלי חשבון רעותה,
וענינים יקרים מפנינים
ואם השיר עקרה מלהוליד
שתיקהם בל-ימי חיי צמידים
ויום משפט תליצינה לפני
בני עמי, ענו עמי תהלה,
ושיתו את-אמריה נכונים,
ובאשר ישאלו „מה-זאת?“ בניכם
תהלה היא לאל גאל ירדו,
תהלה היא, גדולה נהדרה,

ותשיב לי כפי צדקי גמולים
יהי חזבי וחטאתי מחולים?
ובשערה עלי שערי אלילים,
ולא-הוריש תהלתו פסלים,
תהלה המאירה בכסילים,
בטורי שיר במהללי תהלים,
ובבני שיר במאזני שיר שקוליו
במוזון, ואבות השיר שכולים;
באזרעי ועל-אזני עגילים,
במלות נמפות מר ואהלים!
תהי שומה לראש כל-מהללים,
מסדרים בפי שבים ועילים!
למחר, יענומו השאולים:
חקרה לענות אותה גאולים,
לאל הדור ומפעליו גדלים!

*

בשירת נצחון ליוסף בנו

שלח יונה מבשרת,
באגרת קטנה אל-
מאדרת במי כרכם
ועת תעוף ותתנשא
למען אם פגשה נץ
ותתאחר ולא תחיש —
ועת תגע לבית יוסף
ועת תרד עלי ידיו
ויתיר את-כנפיה
בני, דע כי כבר ברחם
ונפוצה עלי הרים
ובדרכים במוצאן מ-

ואם היא לא מספרת,
כנפיה מחברת,
ובלבונה מקטרת;
שנה אתה באחרת,
ואם תפל במכמרת,
תהי שגית ממחרת.
תצפצף על-מרום קרת,
ישחק-בה בצפורת,
וכה יקרא באגרת:
עדת קמים מאררת,
במץ חלקה מסערת,
בלי רעה מפורת,

לְאַחַד מִיָּדָיו

הִנֵּה יַחֲדָתִי בְּלִילִיָּה
בְּנִתָּה גִדְּלָתוֹ אֲשֶׁר עֲצָמָה —
מִי אֵל בְּכָל-אֱלִים כָּאֵל עֲשֵׂה
כִּסֵּה מְעוֹנָתוֹ בְּעֵב עֵנָן
וּבֶרֶק עֵנָן אֹרֹז כִּמּוֹ נִיצוֹץ
תִּשְׁמַע שְׁאוֹן רַעְמוֹ בַּחֲזוֹלָתָהּ,
דּוֹמָה חַיֵּי קְלוֹת בְּהֶרְעָמוֹ
שִׁמְלָה קֶרְעָה אִישׁ בְּגָבָה נָם
וּזְבַל בְּגִלּוֹתוֹ פָּנָי שִׁמְשׁ
כְּדָמוֹת יִפְת־תֹּאֵר תִּגְלָה אֶת־
מוֹלִיד לְבָנָה עַל־שְׁבִילִים לֹא
תִקְרַב אֶל־שִׁמְשׁ וְתִתְקַבֵּא
חֲזוֹתָה יְמֵי חֶפֶז בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ
קֶצֶרָה לְשׁוֹנֵי מַלְחֻמוֹת אֶת־
נִפְשֵׁי, אֲשֶׁר מְכָרָה לְצוּרָה אֶת־
עֹזָבִי לְסֹפֵר אֶת־פְּעֻלַּת אֵל
שִׁימִי לְדַחֲךָ יוֹם, תִּפְתַּח בּוֹ
וְתִנֵּי לְצִיּוֹן — יוֹם אֲשֶׁר בִּכְיָה
עַל־בֶּת־יְהוּדָה הָאֶסּוּדָה בֵּין
אִמְרֵי עָלִי לְבָהּ בָּפָה שִׁיחַ
תִּקּוֹם וְתִתְנַגֵּד וְתִשָּׂא רֹאשׁ,
כִּי אִם־מִפְּצִים אֲבָדוּ מִשְׁרָה
הִנֵּה שְׁתִּיחֶן נִקְבְּצוּ הַיּוֹם
לִישָׁה וְלֹא טָרַף רַחֲלִיָּה,
רֹאשָׁהּ וּמַחְזִיק יָד לְרֹשֶׁתָּהּ,
פָּלִיל בְּכָל־קִשְׁרֵי תַפְלִיָּה,
מִשְׁרָה עָלִי שִׁכְמוֹ כְּשִׁירָתִי
תּוֹרַת אִמָּת עַל־פִּי מִסְדֶּרֶת,

תִּרְבֶּה לְצוּרָה מִתְלָלִיָּה,
וְתַעֲצִים שִׁירָיו בְּמִלָּה.
אֶרֶץ וְהַצִּיב אֶת־נְבוּלִיָּה!
לְמַטִּיר בְּאֶרְצוֹ מֵאֲנִלִּיָּה,
עָף עַל־פָּנָי כּוֹכְבֵי מִתְלָלִיָּה;
אֶרֶץ יִבְקַע קוֹל תְּלִילִיָּה,
בְּעֵב לְנִפְץ אֶת־נְבִלִיָּה,
הַשְׁלִיד אֶל־אֶרֶץ פְּתִילִיָּה;
וְתִכֶּם פָּנָי כּוֹכְבֵי זְבִילִיָּה —
לְחִיָּה וְתִתְקַבֵּא אֶת־עֲנִילִיָּה;
יִדְעָה, וְהוּא יָדַע שְׁבִילִיָּה,
בְּזָבַל — בְּכִלָּה יוֹם בְּלוּלִיָּה
הוֹרָה — וּבּוֹשָׁה מִבְּתוּלִיָּה!
גִּדְּלוּ, וְאִם תִּיטִיב בְּמִלָּה!
רוֹחָה וְלִבָּה עִם כְּסִלִּיָּה,
בְּפֶרֶט וּסְפָרִי אֶת־כָּלִילִיָּה!
קִשְׁרָה וְתִנִּיָּה אֶפְלִיָּה,
יִפְרִץ כִּמּוֹ פָּרְצוֹ נִחִלִּיָּה
רוֹדִים וּמִכְבִּידִים בְּבִלִּיָּה —
נָעִים, יִנְחֶם לֵב אֲבִילִיָּה;
לְמַצָּא מְנוּחָה מִתְכַּבִּילִיָּה!
וּכְלִיל כְּהִנָּה מִקְהִלִּיָּה —
בְּכִנּוֹ שְׁמוּאֵל בֶּן־אֲצִילִיָּה.
שׁוֹעָה וְשֹׁנֵא אֶת־נְבִלִיָּה,
רִכְלָה וּמַחֵץ רֹאשׁ רִכְלִיָּה,
גָּדוֹל בְּכָל־עֲטִי גִדְּלִיָּה,
תִּגַּח בַּחוּג־שִׁחַק כְּסִילִיָּה,
יִזְרָה וְלֹא יִפֹּל תְּלִילִיָּה,

אֲחֵרֵי עֵבֶר שִׁבְעַת יָמֵי אָבֶל אָחִיו

בְּכָר שְׁלָמוֹ יָמֵי אָבֶל,   וְלֹא שְׁלָמוֹ יָמֵי חָבֶל —
יָמֵי צִירֵי וְלִילוֹת יָהּ —   מִיּוֹן מַעֲי בָמוֹ חִילִי.
אֶהָהּ, אֵלָלִי, וְצָר־לִי צָר,   וּמַר־לִי מָר, וְאוֹיֵה־לִי
עָלִי אָחִי וּבֶן אִמִּי,   כָּלִיל רֹאשִׁי וּמִכְלָלִי!
הִזֵּה הָיָה מְנַת חֶלְקִי,   הִכָּה עָלָה בְּנוֹרִלִי?
וְאִי־כָכָה עָלִי כִתְרִי   וְנִזְרִי קוֹל נָהִי אֶעְלִי?
וְאֵלֹו צָר אֶתְחַוֶּה —   הִדְפָּתִיחוּ בְּרַב חִילִי,
וְלוֹ יָשׁוּב בְּמוֹ-כֹפֶר —   פָּדִיתִיחוּ בְּכָל־יֶשְׁלִי,
אָבֶל מָה אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם,   וְאֵלֶּה מִשְׁפָּטִי אֵלִי!

*

עַל־קִבְר אָחִיו

הַיִּם בִּינִי וּבִינְךָ   וְלֹא אַרְוֶץ כָּלֵב תִּרְדּוּ
אֶמֶת, אִם אֶעֱשֶׂה כְּזֹאת   וְאַשְׁבַּע עַל־קִבְרֹתֶךָ?
אֶהָהּ, אָחִי, אֲנִי יֹשֵׁב   אֶהֱי בְּגֵד בְּאַחֲוֹתֶךָ!
וְלֶךְ מִכְאוֹז בְּתוֹךְ לִבִּי   עָלִי קִבְרֶךָ לְעִמָּתֶךָ,
וְאִם אֶתֵּן־לְךָ שְׁלוֹם   כְּמִכְאוֹבִי בְּמִיתָתֶךָ!
וְלֹא־תִצָּא לְפָנָשְׁנִי   וְלֹא אֶשְׁמַע תְּשׁוּבָתֶךָ,
וְלֹא־תִשְׁחַק בְּקִרְבָּתִי,   בְּיוֹם בּוֹאִי לְאַדְמָתֶךָ,
וְלֹא־תִרְאֶה תְּמוֹנָתִי,   וְלֹא־אֶשְׁחַק בְּקִרְבָּתֶךָ,
לְמַעַן כִּי שְׂאוֹל בֵּיתֶךָ   וְלֹא־אֶרְאֶה תְּמוֹנָתֶךָ,
כְּכוֹר אָבִי וּבֶן־אִמִּי,   וּבְקִבְר מַעֲוֹנָתֶךָ!
וְרוּחַ אֵל תִּהְי נָחָה   שְׁלוֹמִים לְךָ בְּאַחֲרִיתֶךָ,
אֲנִי הוֹלֵךְ לְאַרְצִי, כִּי   עָלִי רוּחֶךָ וְנִשְׁמָתֶךָ!
וְאֲנוּם עֵת וְאִיקָץ עֵת —   בְּאַרְץ סִגְרוֹ אֶתֶּךָ,
וְעַד יוֹם בּוֹא תְּלִיפָתִי   וְאַתָּה לְעַד בְּנוֹמָתֶךָ,
אֲשֶׁר פָּרִידָתֶךָ!   בְּלִבִּי אֲשֶׁר פָּרִידָתֶךָ!

*

שיר אהבים

תְּרוּפָה בְּפָנֶיהָ   וְעַל־חוּט שְׂפָתֶיהָ,
 וּמִוֹת בְּעֵינֶיהָ   וְתַחַת לְמַדֵּיהָ;
 אֲשַׁחֵק בַּעַת תְּרֻצָּה   וְתִשְׁחַק בַּעַת אֶקְצֹף —
 רְצוּנָה יַחְדָּנִי   וְקִצְפִּי יַחְדָּהּ,
 כְּאֵלּוּ אֲנִי שְׁמַתִּי   צָבִי, דְּמַתָּה שֵׁנָא
 הוּא לָהּ — וְלֹא צִדְקָה —   לְהַכְעִים לְצַדִּיקָה!

*

על־היין

קַח מִצְבִּי כּוֹס וְאֶמְרֵלּוּ: קַח
 בְּקֶבֶק וְרוּץ לְכָד וּמֵלֵא וְהִבֵּיא,
 כִּי יֵשׁ כָּאֵב סְמוּךְ לְלִבִּי, וְיֵשׁ
 בְּכָד צָרִי שְׁמוֹר לְהַסִּיר כָּאֵבִי,
 הִבֵּא בָּלֵב גְּדִיב וְיוֹסִיף גְּדִי—
 בּוֹת, אִזּוּ בָּלֵב רַחֲלֵל וְיִגְבֵּר בָּלִבִּיא,
 מִיִּסִּיב לְבָב רַעֲלֵב, וְלֹא יִשְׁמְעוּן
 לְבוֹת בְּמוֹ שְׁמָעַם לְמֶלֶךְ וְגִבֵּיא.
 בְּכּוֹס מִנֵּת חֲלָקִי וְכוֹסִי, וְהוּא
 דוּדִי, אֲשֶׁר תִּפְּץ אֲנִי כּוֹ וְהוּא כִּי;
 בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר אֶמְצֵא גְבוּעִים אֲנִי
 שִׁכּוֹן, וְשֵׁם אֵלֶיךָ וְיִיטֵב לְבָבִי!

*

קריאה למשתה היין

יְדִידִי, קוּם! כְּבֹד אֶסְרוּ אֲשִׁישׁוֹת
 בְּבוֹר נִימָה לְכָל־עֵין וּפֶקֶד,
 וְאִין עָמִי לְבַד שְׁתָּה בְּלֵב־טוֹב
 עָלִי נִצַּת סְמֶנֶר לַח וְשֶׁקֶד,

זך בעצרת זכים וגאֹה בן
 מזה ובן-מוֹזים ומעמיד
 ראו בארצו כי גדלתו
 אמרו: לך תאזת גדלתה —

*

לאחר מידיו

נשמה מאשר תתאו גרועה,
 וגוף שמן ושבע ודשן —
 ואיש ענו מהלך על-אדמה,
 ומה-יוציל לאיש בשר בשרו
 ויש רעים מרעים לא מטיבים,
 ידמו כי להוסיף הזן אני סר
 ואם ראשי בציצת ראש פרועה,
 ולא ידעו מרעי סוד לבבי,
 ונפשם מבלי הכר והבין,
 היתאפק אשר נפשו לבנה,
 וישקט, עד אשר יאור במתניו
 ועד יפעל וישמעו פעליו,
 בחי האל וחי עבדי אלהים
 ברגלי אעלה סלע, וארד
 ואתפר את-שפת מדבר במדבר,
 ואשומ עד אשר ארום ואעל
 ותמצא לצרי כי תרדה,
 וארצע את-בני חרים באון,
 ולי נפש לרעים מחזקת,
 ולך תוקה צרונה מן-ידידת
 ידידת השמרה מנעורים,
 מפתחת בפתוחי ירקרק
 יהי לך יה באהבתך, ונפשך
 וישלח אל למושעות לך עד

ונפש מאשר תשאל מנועה,
 ונפשו הכבודה לא שבעה,
 ומחשבתו עלי-שחק שרועה;
 וטובתו — והנפש ברעה?
 גדלי גוף וזמתם גרועה,
 ונעמק מחניה אל-נסיעה,
 ובת-עין בפוך ליל קרועה —
 אבל, לא ידברו רעי בדעה,
 כנפש הבהמה השסועה!
 וכלבנה להתנשא יגעה,
 כנפיה, כאיש אור יריעה,
 ויוסיף עוד כים עלי-שמועה?
 — וכמני יהי שמר שבועה
 אל-פחת במעמקים תקועה,
 ואקרע ים בכל-שומה קלועה,
 אלי שיאה, תהי לעד ידועה!
 ותמצא לדודי כי תשועה,
 ולי און למדעי רצועה,
 ולי נפש למשמינים מנועה!
 מלאה, על-נהר אהב נטועה;
 כחתמת בטבעת קבועה,
 עלי שמשה בסף היכל קרועה!
 אשר אהב תהי מצר פדועה
 בלי-שמש וירח ישועה!

2

שאל להדות לך	לפי ולא-יכל,
לו יש תבונתי	רחבה כמו כלכל;
לפי הלא טרם	ישביל תהלתך —
גדלו חסדיך	עלי ועל-הכל!
מבלתך אין-לי	מבטח, ואיה צור
זולתך, סבל	עולם כמו אשפל?
הן לך אני נשלה,	איה לא אקנה-לך —
ובידך נפש	כל-חי ורוח כל!

3

שאלני שעפי התמהים:	למי תרוץ בגלגלי גבהים?
לאל חיי תשוקת מאווי,	ונפשי עם-בשרי לו כמהים!
משושי גם מנת כוסי ועשי,	אשר עת אופרה אותו ואהים —
הינעם טוב לנשמתי עד-כי	תברך שם אדני האלהים!?

4

שדי, אשר יקשיב	לדל וינעמר,
עד-אן תהי רחוק	מני ותסתר?
ליל ויום אעמך,	אקרא בלב נכון,
אודה לך תמיד,	כי-חסדך יתר;
מלכי, לך אוחיל,	לפי בך יבטח,
בחלם חלום סתום	יבטח עלי פותר —
הנה שאלתי	לקשיב תפילתי,
אותה אבקש, לא	פחות ולא יתר!

5

שתי לאל, יחידה התכמה,	ורוצי לעבד אתו באימה;
לעולמך פני לילך ויומך,	ולמה תרדפי, הכל ולמה?
משולה את בחיותך לאל חי,	אשר געלם כמו את געלמה;

וְעֵלָם סָב וּמִשְׁקָה כּוֹס, וְעֵלָם
 לְהָרִיק הַחֲבִיזוֹת רֵץ וְשִׁקְד,
 וּכְךָ עֵפֶר בְּעֵט מֵאִין דִּיז עַל-
 פָּנֵי כְּנוֹר כְּכַף כְּתָב וְנִקְד,
 וְהָאֶרֶץ בְּעֵינֵינוּ בְּעֵלְמָה
 מִשְׁחָקָת, וְהָעוֹלָם בְּרִקְד,
 וְשָׁמַיִם בְּחִיל נָח בְּלִיל
 וְכָל-אִישׁ שָׁם לְעַמַּת אָהֵלוֹ קֵד!

*

„חַטָּף וְאַשְׁתִּי!“

שׁוֹעַ וְרַע נְדִיבִים	וְשָׂאָר חֲסִידִים וְמוֹכִים,
מִתְדַּרְךְ צָא וְתִרְאָה	שִׁחַק מְקַדֵּר בְּעֵבִים:
אִם יֵשׁ בְּלִבְךָ כָּאֵב — קוֹם	אֶל-כֹּד מְרַפָּא כְּאֵבִים,
וְדַקֵּר בְּגִבּוֹ, וְהוֹצֵא	וּמוֹזַג בְּמִימֵי רִבִּיבִים,
וְשִׁתָּה מִמֶּלֶא בְּשִׁמְחָה	כָּל-לֵב וּמִרִיק עֲצָבִים,
וְחִיָּה בְּמוֹצָה, לְמַעַן	לֵךְ קֵץ וְחִיִּים כְּתוֹבִים!

רבי שלמה בן-גבירול

(מקורטובה, חי במאלקה, לערך ד"א ת"ת)

רשימות

1

שְׂאִי עֵין, וְיַחֲדָתִי, לְצִוְרָה	וְזָכְרִי בְּרִאדָה בִּימֵי גְעוּרָה;
לְפָנַי צַעֲקִי לַיִל וַיּוֹמָם,	וְלִשְׁמוֹ זְמִיר תְּמִיד בְּשִׁירָה!
מִנֵּת חֲלָקָה בְּעוֹדָה בְּאֶדְמָה,	וּמִבְּטָחָה בְּצִאֲתָהּ מִבְּשִׁירָה;
הֲלֹא הִכִּין לְפָנַי לָךְ מְנוּחָה	וּמִתַּחַת לְכִסְאוֹ שָׁם דְּבִירָה —
אֲנִי עַל-כֵּן אֶבְרָךְ אֶת-אֲדָנִי,	כִּמּוֹ כָּל הַנְּשֻׁמָּה לוֹ תִּבְרָה!

מעת היות עפר,
היתה גדלתי!

שחה לך נפשי
עד-לא כמו-שחק

9

אקדמך ברב פחד ואימה;
בתולעת קטנה באדמה.
הכמני יחללה, ובמה?
ועל-אחת אני במה וכמה!
אשר לשמו תהלל כל-נשמה!

שפל-דות, שפל-ברך וקומה,
לפניך אני נחשב בעיני
מלא עולם, אשר אי-קץ לגדלו,
הדרך לא-כילון מלאכי-רום
אשחר אל בראשית רעיוני,

10

בפחדי וחרדתי,
שמתי מצודתי;
אבים — ואין עור,
אפקיד יחידתי;
חלקי נתתה,
חשקי וחרדתי;
אשנה בך תמיד,
היתה עבדתי!

שמי בך מחסי
ושמך בעת מצור
לשמאל ועל-ימין
כי אם-בנידך
מכל-יקר ארץ
ומכל-עמלי את
הנה ברב אהבה
עת-תת ומרות לך

*

רשות לקדיש

שנאנים	שנאנים	בניצוצים	ילהבו,
להטיהם	ומעטיהם	פעין קלל	יזהבו,
מול כסא	מתנשא	בקול רעש	ירקבו,
הן במחזה	זה לזה	להקדיש אל	יאהבו:
		הבו לאדני בני אלים הבו!	

לך חיות	עליות	בתחתית כס	הנקבע,
ואראלים	וחשמלים	אזורי זו	הנצבע;

הלא אסיון צרך מהור ונקי — דעי כירבן מהורה את ותמה;
 חסין ישא שחקים על-ורעו — כמו תשאי נזיה נאלמה. —
 זמרות קדמי, נפשי, לצורך אשר לא-שם דמותך באדמה,
 קרבי, ברכו תמיד לצורכם, אשר לשמו תהלל כל-נשמה!

6

שחר אבקשך, צורי ומשגבי,
 אערך לפניך שחרי וגם-ערבי,
 לפני גדלתך אעמד ואבקהל,
 פיעינך תראה כל-מחשבות לבי;
 מה-זה אשר יוכל תלב ותלשון
 לעשות, ומה-כח רוחי בתוך קרבי?
 הנה לך תיטב זמרת אנוש, על-כן
 אודך בעוד תהיה נשמת אלוה בי!

7

שלשה גוססו-יחד לעיני, ושימון וזרך תמיד לפני;
 לשמיה — אני אפיר שמך, והם עדי לעדי נאמני;
 מקום שבתי — יערר מחשבתי, ברקעו אופרה רקע אדני;
 הגיג לבי — בהבימי בקרבי: בכל-עת ברכי נפשי אדני!

8

שמעה, אדון עולם, שמעה תהלתי,
 תפון לפניך קטרת — תפילתי;
 לבי בך חשק למאד, ולא-יוכל חשקו במלתי;
 לסתר עדי וראה, שובי לך מחר,
 סעת לעת אהשב ראשית תחלתי;
 פייממך היתה עמדי לפניך, ראשית תחלתי;
 הנה לך לא-לי לשכר פעלתי;
 ולשם בבורך לא

ניצוצים	נקבצים	לך יחד	ירגנו,
בעד עמסים	החמסים	לך קולם	יחגנו,
באימתך	ויראתך	רגליהם	יכוננו,
בקול חזק	כמו בזק	קדשתך	ישגנו,
ענות קדוש	לאל קדוש	למול קדוש	יערבו:
	הבו לאדני	בני אלים	הבו!

*

אופן

שאלו שחקים ושיתו לאדמה,
 לכם יספרו חוד ורוע רמה,
 מתח דק, וחלד מלה על-בלימה,
 הגוף ספח ונפח הנשמה,
 אשר בידו גפש כל-מי ורוח,
 יוצר הרים וברא רוח:

לבדו היה במרם יומים,
 ועד-לא גלגל חוג שמים,
 ובאין מעינות נכבדי-מים,
 בשום חשך על-פני תהום ורוח,
 יוצר הרים וברא רוח:

מקום ממשלתו למעלה הציבו,
 וכדמות אבן-ספיר תצבו,
 ורוח וענן ואש שם סביבו,
 מרום, השם-עבים רכובו,
 המהלך על-בנפירות,
 יוצר הרים וברא רוח:

הבין ברום מלאכי-רוח,
 ומיה נשאת אופן ברוח,

תהלתך	והלתך	יהודון מ-	תנות ארבע,
זה יצריץ	וזה ימריץ	לך זמר	ושיר יבע,
בני-חיל	יום וליל	במשמרותם	נצבו:
	הבו לאדני בני אלים הבו!		

מכון משמר	הנאמר	בראש מתנות	המוניך,
הלא נמסר	בנד השר	מיכאל	גאונך,
במרכבות	לרכבות	יעמד על-	ימינך,
ויקוו	וילוו	הרש איה	מעונך,
ושם סגוד	למול פרגוד	לך יסגודו	ויקרבו:
	הבו לאדני בני אלים הבו!		

המון מתנה	המשנה	על-יך	שמאל נזקף,
ועל-צבאו	ונשיאו	גבריאל	הנשקף,
בשורפים	לאלפים,	בחיל כבד	מאד נתקף,
זה איפה	ואלה פה	וכסא קד-	שך מקף
גזירי אש	אזירי אש	וסוסי אש	ירכבו:
	הבו לאדני בני אלים הבו!		

קול יצפצף	ושיר ירצף	צבא מתנה	שלישיה,
ונגריאל	שר האל	עמד בם	לתלפיה,
לשאטתם	ושעטתם	ירופף חוג	העליה
בקול איה	מקום אהיה	יוצר רום	ותחתיה
ראות גאדר	הנהדר	יום וליל	יתאבבו:
	הבו לאדני בני אלים הבו!		

מכוסים חוד	לך שהוד	ברביעית	יעידו,
ואמרתך	וזמרתך	עם-רפאל	יגידו,
וציץ מעוז	וכתר עוז	לך יקשרו	ויענידו,
וארבעתם	שיר מכתם	יתמידו	ויצמידו,
חברתם	ונברתם	לכל יגעו	וידאבבו:
	הבו לאדני בני אלים הבו!		

למחסה ומסתור,	הזחילי, עניה,
בלתוך התור,	ביעוד אשים
כיום אי בפתור,	ויפרח בפתור
ציץ אשר השלך —	ויציץ במצחק
אדני מלך,	אמרו לציון
יבוא לך!	הנה מלכך
באחת נמבע,	המוני לפנים
בקרוב נתבע;	ומנף ובכל
פעוט נצבע,	הייתי אני
מלכיות ארבע,	נקבצו עלי
ועוד לא-תשבע!	תאכל בשורי
לצור, אשר גשבע	הזחילי, עניה,
דוד אשר הלך —	כי בא יבא
אדני מלך,	אמרו לציון
יבוא לך!	הנה מלכך

2

צרופה בכור עני,	שביח, בת-ציון,
גשבעתי למעני;	שבועת אבותיך
עלתה למעוני,	שועתך גשמעה,
שמעתי כי-חנן אני!	
ידי כי אין לאל,	שחזתי למאד,
גדרש לכל-שאל,	שמך, טוב וסלח,
וולתך גאל,	שוכה, כי אין לי
שוכה אדני רבבות אלפי ישראל!	
יבא איש ריבך!	למי אפוא מכרתיד?
אריב את-יריבך!	למי ספר בריתות?
אני אהיה סביבך:	למגדל אש וחומה
למה תבכי ולמה ירע ללבך?	

אֶל-כָּל-אֲשֶׁר וּפְנֵה-שֵׁם הַרוּחַ,
וְשָׁבוּם וְרָצִים וְשֹׁשִׁים בְּרוּחַ,
לְהַקְדִּישׁ לְיָצְרָם בְּנִחַת רוּחַ,
יוֹצֵר הָרִים וּבִרְא רוּחַ:

*

גאלות

1

לָמָּה תִּבְכִּי,	שְׂכּוּלָה, אֲכּוּלָה,
מֵאֲשֶׁר תִּחְכִּי?	הַנוֹאֵשׁ לִבִּי
וְאֵרֶךְ תִּשְׁכְּבִי!	”קֶצִי נִמְשֶׁךְ
כִּי-עוֹד מָעַם, כִּי	הַזּוֹחִילִי, עֲנִיָּה,
לִפְנוֹת דְּרָכִי,	אֲשַׁלַּח מִלֵּאָךְ
אֲנַסֶּךְ מִלְכִּי,	וְעַל-הָרָצִיּוֹן
לִפְנוֹת שְׂבִילֶךְ —	יְבוֹא מִבֶּשֶׁר
אֲדַנִּי מֵלֶךְ,	אֲמָרוּ לְצִיּוֹן
יְבוֹא לָךְ!	הִנֵּה מִלִּפְךָ
כַּמָּה אֵיחָל,	”לֵאמֹר, אֵלִי,
גָּלוּת הַחֵל,	וְעַד-אֵן תִּמְשֶׁךְ
גְּזוּזִים בְּרַחֵל?	וּבְגִי רַחֵל
תָּמִיד אֵיחָל!	וְאֲנִי בְּכָל-זֹאת
לִפְדָּה וּמַחֵל,	הַזּוֹחִילִי, עֲנִיָּה,
אֲנִי כֵךְ בַּחֵל,	כִּי לֹא לְעוֹלָם
לִי וְאֲנִי לָךְ —	עוֹד מָעַם וְהִנֵּית
אֲדַנִּי מֵלֶךְ,	אֲמָרוּ לְצִיּוֹן
יְבוֹא לָךְ!	הִנֵּה מִלִּפְךָ
וְנִיַּע תוֹר,	”מִתִּי יִקְרַב
מִתִּי תִפְתּוֹר,	וְסִתּוֹם וְחִתּוֹם
מִתִּי תִסְתּוֹר?”	אֲרָמוֹן וָרִים

חשב בנפשו נבל: מפל שקר בתוכו, ישלך כאבן דומה, כחו לא-סמכתהו לכתני אשמתי, לזאת נפשי נשמה: משוגתי נשאתי, נכחה לא-חשקתי שאי נפשי אשמתך, עד-אדאג לעוני, פנה ממכון שבתך צור, הגן בעדני קולי שמע כחסדך, ראה עניי ועגני, שלח אמתך וחסדך, תסלח לאשמינו
 כעין שתול על-יובל — ונמס ממהלכו, ולא-ישא לבית מהומה, עת נפשו נשאתהו, הלוא-זה דבר נשמתי כאיש שכב בבלמה, ובלבכי קראתי: ובשורות לבי דבקתי — ראי חטאתך לעמתך: השיבוני רעיוני: ופתח-לי דלתך, ומעוני פדני, ביום אעמד נגדך, אני בידך הנני, לעם צעקים נגדך, ואל-תפקד עלמנו
 והוא לקברות יובל. ויפן כה וכה, מכל-אשר-לו מאומה, אף כ-אש אכלתהו. עד-היותי על-אדמתי; ערם אשוב שמה. אנכי חטאתי! מה-לך כי גועקתי? גם-את שאי כלמתך! נפלת-נא ביד אדני! כ-אין בלתך, ארחותיך למדני; אל-תמ באף עבדך, ואמה אדני חנני; ולי אני-עבדך, כי צל ימינו!

*

תזכחות

1

אדני מה-אדם? ימיו כצל עובר, פתאם יבוא אידו
 הלא בשר ודם! ולא-ידע בנודם, וישכב וירדם!

אדני מה-אדם? מלא תוד ומרמה, כעין נבל יצא, אם-תפקד עליו
 גו נרפש ונרמס, וגם-און ותמס, ותם השמש ונמס; עוגו הנבמס —

„למה אצעקה חמם ולא תענה?
להשמיד ולאבד יאמר המונה,
לזרים נמכרנו יחד ער וענה,
לעבדים ולשפחות ואין קנה!“

מי-את ותיראי מאנוש הבוזה?
מלאכי אשלה, במכתב החזה,
מזרה ישראל אסף מזה ומזה;
מחר יהיה האת הזה!

„מועד שמתי לי לקבץ שלישי —
מופת לא-אראה לקומם מקדשי;
משמיע שלום לא-בא לקדושי:
מדוע לא-בא בן-ישי?“

הן בי נשבעתי לאסף גבבשי,
הלא אז תמלכים לה יזבילו שי;
הנה עד לאומים שמתי לקדושי,
הנה ראיתי בן לישי!

*

סליחה

שממתי ברב יגוני, ליום ופקד ידוני, מה אמר לאדני?
אמללתי ונאלמתי, בזכרי אשר אשמתי, בשתי וגם-נבלמתי.
בהבל בלו ימי, מפני בשת עלומי, אין-שלום בעצמי;
גחלתי קדחת, כר-מגלה נפתחת, והנשה בא לקחת.
דבקתי במחשפי, ונפשי לא-ידעה, כי גרנותושב אנכי.
הי, כר-בא יומי! אזי איקץ מחלומי, ואשובה אל-מקומי,
ועל-חטאי אשר עבר, ועל-פשעי אשר גבר — מה-אשוב שלחי דבר?
ידון לבי השיאני, ועון אשר הלאני — מבטן קראני.

לְבַד גִּדָּף בָּעֵלָה,	אֲדִנִּי מִה־אָדָם?
בְּהֶבֶל יִסְלָה,	בְּמֵאוֹנִים לַעֲלוֹת,
בֶּן מִרְמָה מָלֵא;	וּבְכָלוֹב מָלֵא עוֹף
וְעַל־לִבֶּךָ יַעֲלֶה —	אִם־תִּפְקֹד עָלָיו
וּבְרָקֵב יִבְלֶה;	בְּמִזְעָשׁ יִכְלֶה
בְּחִסְדֶּךָ, לֹא כִחְסָדָם!	לִכֵּן חֲמַל וּגְמַל

2

נִפְשׁ הַמָּיָה,	שָׁבְתִי יְגֻגֶךָ
מִמַּצְקֵי נָשִׂיָה?	לְמָה תִּפְתָּרִי
יִשְׁכֹּן תַּחְתֶּיָה,	מִחֵר גּוֹפֶךָ
בָּאֵלוֹ לֹא־הָיָה!	הַכֹּל בְּשִׁכְחָה
וּמִמּוֹת חֵילִי,	נִפְשִׁי חֲשָׁבִילִי,
אוֹלִי תוֹעִילִי	וְלֹאֵל הוֹתִילִי —
בְּשׁוֹבֶכָה אֶל־קִוְנָךְ,	וּנִפְשָׁךְ תַּצִּילִי
פָּעֲלַת קִנְיָנָךְ!	יוֹם תַּצִּפִּי

נִפְשׁ גִּדָּהֶמָה,	לְמָה וְלָמָּה,
עַל־תִּבְלֵ אָדָמָה?	תִּלְבָּשִׁי שְׂמָמָה
גּוֹיָה נִאֲלָמָה,	בְּצֵאת הַנְּשָׁמָה,
לֹא־תִשָּׂאִי בְגָדֶךָ	בְּשׁוֹבֶכָה אֶל־יְסוֹדֶךָ —
אֶד־יַחֲיוֹשׁ גִּוְנֶךָ	מֵאוֹמָה מִבְּבוֹדֶךָ,
בְּצַפּוֹר אֶל־קִנָּךְ,	יוֹם תַּצִּפִּי
פָּעֲלַת קִנְיָנָךְ!	

בְּאֶרֶץ לֹא־מְשׁוּכָה,	מִה־לָּךְ, נְבוּכָה,
תִּהְיֶיךָ מְבוּכָה?	אֲשֶׁר־בָּהּ מְלוּכָה
וְהִיא בְּקִשְׁתִּי דְרוּכָה,	תִּדְמָה אֲרוּכָה —
וְכֹל־מְבוּכָה אֶבְנוּ,	כָּל־יִמְרָהָ בָּנוּ

אֶפֶךְ וְגַם-קֶצֶף
לִבְנֵי חֹמֶל וְגַמֵּל

אֵיךְ יִשָּׂא וְעָמָס?
כִּי אֵין-לֵאל יָדָם!

אֲדֹנִי מַה-אָדָם?
בְּשֹׁקֶר יִתְהַלֵּל
הַטְּהוֹר מִטָּמֵא
אִם-תִּפְקֹד עָלָיו
כְּמוֹ-עֹשֶׁב יִיבֹשׁ,
לִבְנֵי חֹמֶל וְגַמֵּל

בְּטִיט יִתְגַּלֵּל,
וּבִשְׁוֹא יִתְהַלֵּל,
וַיִּקֶּר מֵזִלָּל?
עֹן יֵצֵר מְעֻלָּל —
וּכְחֹצִיר יִמְזַלֵּל;
חֶסֶד כְּיוֹם אִידָם!

אֲדֹנִי מַה-אָדָם?
מִי חָסֵם יִשְׁתֶּה
וּכְיִם הוּא נִגְרָשׁ
אִם-תִּפְקֹד עָלָיו
יִסְפֶּה כְּחֹלֶשׁ
לִבְנֵי חֹמֶל וְגַמֵּל

יְהִיר לֹא-נָתַם,
וְלֶחֶם רַע יִלָּחֵם,
וּכְתָנוּר יִתֵּם;
חֶטָּא אֲשֶׁר-בּוֹ יִתֵּם —
עִם-גְּבוּר גְּלָחֵם;
וּכְפָר מַעֲבָדָם!

אֲדֹנִי מַה-אָדָם?
כָּל-חַיִּים יִבְגֹּד
אִם-תִּפְקֹד עָלָיו
וּכְבָּגֵד יִבְלֶה
לִבְנֵי חֹמֶל וְגַמֵּל
לְשֹׁכְנֵי בְתֵי-חֶמֶר

רַק נִתְעַב וְנֶאֱלָת,
וּפָנָיו בְּרַע יִשְׁלָת;
יְהִי גִרְפָּשׁ וְגִדְלָת,
וּכְעֹשֶׁן גְּמִלָת,
וּכְפָר-נָא וְסִלָּח
אֲשֶׁר בְּעֶפֶר יִסֹּדָם!

אֲדֹנִי מַה-אָדָם?
בְּבוֹא אִמֶּת בְּצִעֲזוֹ
וּיִכְבֶּה מֵאֲשֶׁר שָׂשׁ
אִם-תִּפְקֹד עָלָיו
כְּמוֹ שֶׁבִלּוֹל יִחְלֹךְ
לִבְנֵי חֹמֶל וְגַמֵּל

וְהוּא כְּעֵץ גִּקְסָם,
יְהִי כְּמוֹ-קֶשׁ מְרָסָם,
יִזֵּם יִרְקֵב כְּמוֹ-סָם;
עֹגוּ הַנִּבְכָּסָם, —
וּכְדוֹגֵג גְּמִסָּם;
וְאֵל-תִּדְרֹק בְּעֵדָם!

יבלע בַּחֲמַת־קְרוֹ,	הֲלֹא אִם־גִּלְדֵּךְ מָרִי
וְלֹא־יוֹעִיל הִזְהָב.	— וַיִּשְׁרֹף בַּלְהָב
פָּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה:	הָאָדָם הַנִּכְבָּאָה,
וְאַנָּה מוֹצֵאָהּ!	מֵאֵין בּוֹאָהּ
נִמְשַׁל בְּמִזְוֵי קִיקְיוֹן,	קֶצֶד, עֲנִי וְאַבְיוֹן,
וְעַד־בִּקְרָא לֹא־תִיָּה.	שְׁבֹן־לֵילָה הִיָּה
וְעָמַל לֹא־קִצְרָת,	מִזֵּב שְׁלֹא נִזְכָּרָת
וְאַתָּה בְּתוֹךְ הַמּוֹקֵשׁ!	— וְאַיֶּכָּה גְדֻלַּת תִּבְקֵשׁ
וְתִפְשַׁע עַל־פֶּת־לֶחֶם,	נִפֵּל אֶת מִרְחָם
אֲזִי תִמְצָא כָל־נִנְעָה.	— וְאִם־תִּתְמַהֲמָה רָנַע
בְּעוֹד יִשְׁבּוּ הָרוּחַ,	בְּשֶׁרֶךְ בָּאוֹר וְרוּחַ
נִשְׁאָר מִיט וְרֶפֶשׁ.	— וְעַתָּה תִּצָּא הַנֶּפֶשׁ
מְאוּמָה מִכְּבוֹדָךְ,	רְאֵה כִּי אֵין בְּיָדְךָ
וְאַתָּה תִּלְךָ רִיקָם.	לְזָרִים חֵילְךָ יוֹקָם,
לְתַאֲוָה הַקְּשָׁבָת,	בְּכָל־זֹאת לֹא־חֲשָׁבָת
מִה־תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתָהּ?	— וְאִם לֹא מִזֵּב רֵאשִׁיתָהּ
וְיֵשֶׁב לִפְנֵי מַלְכוֹ,	וְעֹזֵב רֶשַׁע דָּרְכוֹ
וּמִתְרוֹנֵו יִסְתַּר.	אוֹלֵי צוֹר יַעֲתַר
וְזָכְרוּ וְהִתְאַשְׁשׁוּ,	וְהִירִים הִתְקוֹשְׁשׁוּ,
אֶל־אֵל בְּשָׁמַיִם.	שָׂאוּ לֵב אֶל־פְּפֹיִם,
וְאֲזִי עַל־נִפְשׁוֹתֵינוּ,	הֵה עַל־חַטָּאוֹתֵינוּ
וְגַם־כִּצְאוֹן תַּעֲיִנוּ!	כִּירוּחַ רַעֲיִנוּ

והוא נמס וזב, ולאחרים נעזב;
ומה-יועיל הזנך,
יום תצפי * פעלת קננגך?

חמי גפן וחסות בוצר,
וכל אשר-ילך צעדיו הוא נוצר;
שובי נפשי לבקש חיוצר,
כר-חוס קצר ורחוק החצר;
נפשי שובבה, די-לך פת חרבה,
ושכתי מעצבה וזכרי מצבה,
וגורי יום דינך, פעלת קננגך!
יום תצפי

חרדי כיונה, עניה, אבינה,
זכרי בכל-עת מנוחה עליונה,
קראי לאל מענה בקל-רגע ועונה;
בכי תמיד לעיניו והתחנני לפניו,
והפיקי רצוניו ואז מלאכי מעוניו
וביאוד אל-גנך, פעלת קננגך!
יום תצפי

3

שכני כתי-חמר למה תשאו עין?
ומזמר האדם מנה-בהמה אין!
לנו יש לדעת, כראגננו תולעת;
לגב-חמר גבינו — ואיד יגבה לגנו?
מה-יתרון לגבר ואחריתו לקבר,
וזה יתנה-לז חלף, לו-חי שנים אלה.

3

עם-אֶהְיֶה כּוֹשֵׁן,	שְׁכַנְתָּ בְּתוֹךְ שָׂדֶה,
וְצִפִּי לְהִרְבֶּשֶׁן;	עֲמָדִי בְּרֹאשׁ בְּרָמֶל
יָפָה, שְׂאֵי עֵינִי,	לִבֵּן אֲשֶׁר נִחַמַם,
כִּי-נִמְלָאָה שׁוֹשָׁן!	וְרָאִי עֲרוֹגְתֶּךָ
כִּי-תַעֲזֹב גִּנִּי,	„מִה־לֶּךָ, צָבִי נִחְמָד,
וּבְתוֹךְ עֲצֵי דִישָׁן?	לְרַעוֹת בְּנוֹ-יִקְשָׁן
נֶאֱכַל מְגִדִּים שָׁם,	הִבָּה, רָדָה לִבֵּן
תִּשָּׁכַב וְגַם-תִּישָׁן!“	וּבְחִיק יִפְתֵּ-עֵין

4

קוֹמָה פִּתְחָהּ,	— שַׁעַר אֲשֶׁר נִסְגָּר —
אֵלַי שְׁלַחְהוּ;	וְצָבִי אֲשֶׁר בָּרַח —
לֵלִין בֵּבִין שָׂדֵי,	לְיוֹם בּוֹאֵךְ עֲדִי
עֲלֵי תְּנִיחָהּ!	שָׁם רִיחֶךָ הַטּוֹב
כָּלָה יִפְה־פִּיָּה,	„מִה־זֶה דְּמוֹת דּוֹדְךָ,
שְׁלַחָה וְקַחְהוּ?	כִּי-תֹאמְרִי אֵלַי:
אָדוֹם וְטוֹב רֹאִי?“	הֲהוּא יִפְה עֵין
קוֹמָה מִשְׁתַּחֲוִי!	רַעֲי וְדוֹרֵי זֶה —

5

עֲד־אֵן תְּהִי נִקְבָּר?	שָׁרֵשׁ בְּנוֹ יִשִּׁי,
כִּי-הִסְתִּיּוֹ עֲבָר!	הוֹצֵא לָךְ פָּרַח,
מִשָּׁל בְּבֹן-שָׂרִים,	לָמָּה יְהִי עֲבָד
שְׁעִיר הָלֹא נָבָר?!	תַּחַת מֶלֶךְ צָעִיר —
שָׁנִים אֲנִי נֶעְבֵּד,	מִנִּי-זָמָן אֶלֶף
לְקֹאֵת בְּתוֹךְ מִדְּבָר —	אֲדַמָּה בְּתוֹךְ גִּלּוֹת
לְשֹׂאוֹל? וְאִיךָ יִגְלֶה	הָאֵין לְבַשׁ בָּדִים
סֵתֶם וְחֵתֶם דְּבָר!	הִקְצָן — וְאֵל צִוָּה:

ומה-נבקש ומה-נדרוש   ועונות עברו ראש,
מאד רבו עונינו —   ואיך נשא פנינו?

הלך עמך משחת,   משל רום ותחת,
ואם הקשינו ערך —   ידיך אל-תרח;

הפק חמלתך   לעם דפקי דלתך,
בי-אמה אדנינו,   ועליך עינינו!

*

פיוטים קטנים

1

שחר עליה אלי,	הודי, ולך עמי
בי-צמאה נפשי	לראות בני עמי;
לך אפרשה מטות	זהב באולמי,
אערה-לך שלחן,	אערה-לך לחמי;
מזרק אמלא-לך	מאשפלת ברמי,
ושתה במוב לבב —	יטב לך טעמי;
הנה בך אשמח	שמחת נגיד עמי,
בן-עבדך ושי,	הראש לבית לחמי!

2

שכב עלי מטות	זהב בארמוני,
מתי יצועי, יה,	תכין לארמוני?
למה, צבי נחמה,	תישן — והשחר
עלה כנס על-ראש	שגירי וחרמוני?
מעל פראים סור,	ונמה ליעלת-חן,
הנני לכמוד,	ואת טוב לכמוני;
הבא בארמוני	ימצא במטמוני
עסים ורמוני,	מורי וקנמוני.

לו שפמה תבל בצדק בם
 נחו ולא יגעו, והשיגו
 לקחו בנות שמש והולידו
 למה תריבוני עלי שכלי,
 אם נקלתה חכמה בעיניכם —
 אם נסגרה כילבכם סגור —
 איך אעזב חכמה — ורוח-אל
 או תעזב אותי — והיא כאם
 או בחלי, או בעדי נפש,
 איך תאמרולי עדיך הורד
 בה יעלו לפני ובה יטב,
 לא טוב היות נפשי כמז-שמש
 מדי היותי אעלה נפשי
 כירושבעה עלי לבל-אשקוט,
 לא-נתנה טרף לבניה,
 רק מבלי-דעת ששוניה;
 סבלות ולא-היו חתניה.
 חוסי אדמה, קמשיניה?
 אתם מאד קלים בעיניה,
 הנה אני אפתח ארזניה!
 פרת ברית ביני וביניה?
 לי, ואני ילד זקניה,
 או כענק על-צוניה?
 ופשט רבידך מגרזניה?
 כירטתהו גחלי עדניה!
 שהחשיכה ענניה —
 ובעד ערפל שים מעזניה,
 עד-אמצאה דעת אדניה!

*

ברב חכמה רב-פעם

(לאחר מגדלי הדור)

זממי, תה, בחר כסל נבכים,
 ומה-יתרון באור שמש בעיני,
 ואדרך עז בגי-מים בנפשי —
 ונפתה בארום תבל לבכי —
 ורבלי עוד רדף תכלי זמנים,
 והתבוסס בדם-נער, ומאז
 נאם צמא למי חכמה והמה,
 רדוף יגון, שבע קלון, ומדם
 הדפוהו תלאות מנערי,
 ורעיוני יעירוהו, ובנאות
 ויגיע לעצר בהם, וימי

ועיני — ירמו להם דרכים,
 ולפי יתלך נגדו חשכים!
 ופני בחמת ימים דרכים,
 ושהיה ביד-זרים מעוכים;
 והלך אחרי לבות הפוכים,
 דמי נער ביד-ימים שפוכים!
 וימיו בעבות עמל משוכים,
 לבבו יסכו עיניו נסכים,
 וחציתו בצלעתיו מעוכים,
 מצוקים ילכו תלך ובכים,
 מזמתם בדלתי אף מסיכים,

ששונני רב בך, שכן מעוני,
 לך חסד ויש עלי להדות,
 מרומים לא וילון תעצמה,
 תבינני ותנני נכחה,
 קחה שבת מקום ובה, וייטב
 טהור עין, פקח עין לעני,
 נצר גדל תסדיך למעני,
 כמו שמך לפקדון בלבי —
 זכרתיה — ונס מני יגוני!
 ואין במה, לבד הגיון לשוני;
 ואיך יוכל שאתה רעיוני?
 ויפק את-רצונך רצוני;
 בקרבני ומנחת עשורני!
 שלח אורך והאר עורוני;
 יהי סתר עלי-גדל עוני!
 תהי רוחי בדרך פקדוני!

*

אמרתיו אתכם

„נפש אשר עלו שאזניה —
 תהמה ותדמה לעלות כאש
 האת כמו גלגל אשר יפב
 אז רעיונה כמו ימים
 איך תחזה תקנות לבך — כי
 הט-לבך מעל גתיב חכמה —
 אחר קנות בינה הלא תראה
 נפשי, ידידי, נחמו על-זאת
 תצמא לאיש שכל ולא-תמצא
 דרשו באנשי הזמן אולי
 אם-תאדמה חטאה עלי —
 אם-לא בעינה ראתה אורי —
 אם-בפרה ממחרת פני —
 גלגל אדמה שוב, ולא-תרים
 רב-לך עשות עול, ודי להיות
 הקל נקלי עם, אשר מהם
 זכרת ונב האמרים אלי:
 אנה תשלח רעיוניה?
 שיעלו תמיד עשניה!
 על-האדמה והמוניה,
 שהטבעו בהם אדניה?
 תבזה מקום עיש ובניה?
 תפרש לך תבל סדיניה;
 ראשי אדמה — אחרניה!“
 אף-נחמוה על-יגוניה,
 אדם ירנה צמאזניה;
 בהם אנוש יפיק רצוניה!
 ירק לבבי רק בפניה,
 די לאדמה עורוניה,
 אשוב ואסלח לעוניה!
 יד-הזמן על-יד גבוניה,
 ארזי אדמה קיווניה,
 קלו מאד עלי אבניה,
 „איה תבונה ואמוניה?“!

לי ממצוא כבוד והיא נוחלת;
 דלתי געורים אחרי נעלת.
 כבוד, אשר ימל כראש שבלת?
 בדמי בני-יום חרבך נגאלת!
 כי-שמעה אזני דבר בן-פלת!
 אין האדמה אהבה משפלת;
 נפשי — לרגלי היתה נפלת!
 נפש, אשר על-היקר חמלת;
 אכן יקרה ותהי נחלת,
 מבין אמריו חלבנה ושחלת;
 אנשי סדם התנדפקו על-ידלת!

כרמאסה נפשי — כאלו נואשה
 דלתי יגונים פתחה אלי, הכי
 מה-לאנשים יאמרו: „איך תאהב
 הן כיתבקש מעלות שנגבצרו —
 אמרו למוכיחי ומני: יחשו,
 אם-האדמה לא-תשימני לראש —
 לו ירעה מאתמול רום מעלות
 על-היקר אחמול — והאל יענה
 אולי אלהים שם בפי דבר כמו
 כשר אשר יושר וירח אף אנוש
 לו כצרי הוה בבית לזט ידעו

*

חכם בעז

וכתבונת אנוש ישר אמריו,
 בשור — סרם יבאוהו — מגוריו.
 ומזרשי לבבי הם יתרוי,
 נסע — הכאב לתמד אשריו;
 ועלי הפקדה למצות שמריו,
 בנפשי — כי-אני נפש פגוריו;
 ועלי סתפו נשמי מסריו,
 והייתי משעשע לחריו.
 כבר שלם, ולא-שלם נדריו,
 יקצץ בצדי בנפי נשריו;
 ברום יגבה וימרטו אבריו.
 ללקט כל-בדלחיו ודריו,
 ודי ללון לבדי בין מצריו,
 וכספר יחפש את-ספגוריו;
 ולמה יאמרו: „המר חגוריו“?

כשרש עץ יהי ארך אמריו,
 וכמומת לבב איש בן יגורו,
 ידידי! אהלז תקע בלבי,
 וגשבע — כל אשר יסע ויאבה
 ושם תבל בירי כום יגונים,
 והפקיד הזמן כל-עצבותיו
 ופגש קדקדי בענו תלאות,
 ופתן הזמן נשך צקבי,
 ומי ריבות יעדני — והנה
 ובל-אעוף עלי גבהי מזומות —
 והייתי כמו-נשר אשר כל
 ורק אשחה בים הבין לבדי,
 ודי לתפש בירי מחקר-ביו,
 כמו חשב אשר יעשה מלאכתו,
 ואיך יוכל אנוש ימרה לבבו,

ויעפיל לעלות אל-הר תבונה,
ומי יזביל למבצר יוד-יבזר,
ומילדים בגילם הם יראים —
ובגמזות אהלי-בין, על-ימנם
ומהמזות וריעותם חשוכות,
ויחד יקראו כלם בשם אל —
ואדדם לאט עד-בית אלהים,
הליכים גזסדו על-קו אמונה,
ויהמון להגות בהם, ולגוה
לאור עולם, אשר האיר מכונה,
ועלה מעלות חכמה וגבה,
לפניו יכרעו אנשי תבונה,
והקם על להזות משפטי-אל,
עטרת כל-מתי חכמה, וגזר
אדון נפשי, ראה כי יחלו-לך,
לפניך ללשם בין עמרים,
ובין העמדים לדרש תבונה
בנשוק נחשי סכלות תשו גם
ויום יום תערך גרות תבונה,
וואורו פניהם בהדרך,

*

יתרון לתחמה מן-הסכלות

לא-יהיתה ליל ויום עמלת!
האם אמתל — נמשכה תוחלת!
ובשר אתרים אהבה אכלת.
מכה אנושה תעריך אולת;
לו מצאה ידי כבוד קהלת!
אזר לבשה אז כסתה בתכלת,

”לו היתה נפשי מעט שאלת,
איד אעלו, רעי, ובמה אעלי?
הן מדרש חכמה בשרי גאכל —
”לו אמצאה סכלות מעט?” כי אין-לך
על-כן מאד אינע ולא-ארף מעט —
אפשט לבוש תבל, ותדעת לבוש

ובן-שחר יגלגל את-כסותו,
 ובגלל כי-אני שכל משחר
 ודמיתי קנות וספות חברים,
 ושבתני מזלע הירדות,
 ומי ירצה קנות מעם ומני —
 בחר מהקרב שלום והרף,
 ודע כי-לא אגוש נצל כמז-איש,
 ידוע רע ואזור בתבונה,
 ואידך ימרה אגוש דעת לבבו,
 ואידך אבוא בלהקת הפתאים,
 ואידך אלאה מצא פתח דברים,
 ובקרא אל בלי-לב עם ומני,
 וירום בלי-אוויל בז וחסר-לב,
 וכל נטה לבבו אחרי הזון,
 ולא אל יום יהי כל-סר ותגף
 ויעזו ונעלוו ישריו,

בארג היריעה על-מנזריו —
 ודעת, לא-ידעוני שחריו!
 היות לאיש תעלה בחסריו,
 בקצר שדפה רוח קציריו,
 בקרן הצבי יתן מחיריו.
 ואם-עזו וגם-רבו חגריו,
 צרפו הזמן שבע בכוריו,
 עדי כי-נמתקו עמו מריו,
 וישח לחציר יער וסיריו?
 והשכל הביאני חדריו?
 ועמי נפתחו דלתי שעריו?
 ויצר מבלי-קרן שוריו,
 וכל-יונק חלב אם מבחריו,
 ועבד בלעדי שדי סגוריו,
 כמז-קש מפני-רוח סעריו —
 ויבלו וימלוו יהיריו!

*

נחם לנפש

מה-לך, יחידה, תשבי
 בנפי רננים תאספי,
 פמה לבבי יאכל?
 דבקת ביגונה, עדי
 סגרי דלתך בעדך
 יקל בעיניך מאד
 ירבה שחרך עד-מאד,
 הנזרי מאתרי
 עמדי וצפי, עד-אשר
 מה-לך, אדמה בגדה,

דומם, כמלך בשבי,
 ובנה-יגונים תסחבי?
 פמה דמעות תשאבי?
 קבר בתוכו תחצבי —
 עד-יעבר-ועם חבי!
 אם-תצמאי אז תרעבי,
 ובאחרייתך תיטבי;
 תבל ואל-תתעפבי,
 ישקיך ויגרא ישבי!
 תתהלכי ותסובבי?

מגוריו קרבו ברחוק זממו,
ולמה יאמרו: "יגע לגפשו
ויראה האנוש חזבות אחרים,
ואיך יתיר חגור שכל ובינה
אשר סגר ביד גפשו בשרו,
וגפשמ ממתי בוו בשפיפן,
וגפשו גדרה פרצי שחקים,
דבריו מפלאות דעים, ושת עם
וקם לבום כסיל תחת פעמיו
בלב יסב עלי גלגל אדמה
וירויץ — כל אשר ירחק זממו —
אשר, לו אם יבקש קט הנחה,
אמר, אם-לא — בעת אוכת לבכי —
ואמר: מדרש שכל התסור,
דלך על-במתי ימי תבונה,
ודע כי-בעלותך הר תבונה —
ועוד לא-אשקטה מהר מזמות,
ולי עין משומטת בתבל,
ולפי פתחו תמיד שערו,
וירי בזמן תמיד קשורה,
ושמתי מלבוש ליל לבושי,
ואסיר מעלי עיני לבבי,
במזות שמש וקום ליל בתנין,
והסתר לבש חשן ירקרק,
ושת ענו עלי פניו למסוה,
ופתח אהל נצב, כנגיד
ועמד מעמד מלך, סביבו
ושלח כוכביו סביב, כרעה
וכראות מרפבות יום הם ינוסון,
וליל קדקדו ימשת במי-טל,

ורעיו רחקו מבית מגוריו —
וללכבו" — בהמס לאסוריו?
ויעלים עין לבבו ממעוריו.
אנוש, ומה-מרי פתח אזוריו!
והפקיד את-לבבו על-מגוריו,
מצאהו ביום קיץ מיריו,
ותפרץ ממקום עיש גדריו;
דבירי מעלות שמש דביריו,
ותחת פעמי עשרים ספריו;
ויחלק עלי-ששת עבריו,
להשיג, מבלי הפך, אסריו,
ונרתיהו ושרפתי גוריו!
באף יבער עשן-אש מגחיריו,
כאין כח בך למצא חקריו?
ובקע משדה שכל תרריו!
אבקש ממך לספר עפריו,
עדי כי-אעלה לטרף בפיריו;
אשר מלב אנוש תראה סתריו,
ושירי לששו שבע תעריו,
ואקשר יד לבניו על-שחריו,
ותפרתי כסות ככסות שחריו;
בהפיל מאפל ליל אפריו,
להשים על-פני ארץ חמריו,
שאלו מהדר שמש ואזריו,
כאלו יראו אזרי מאוריו,
למלחמה ואסף את-גביריו,
בחם אש מערכת מגוריו,
ישלח על-פני שדה עדריו,
ואיש יפרדו מעל חבריו,
לפניו כי-יגלח את-שעריו,

אִם־תִּצְרֶי אוֹ תִרְחֲכִי,	אִין־לִי בְּקֶרֶבְךָ גְּמֻלָּה,
עַד־אֲנִי וּמֹתִי תִקְרְבִי!	תִּמְאֹת לִבִּי לִגְדֹּל,
לִהְפֹּה עָלַי מֵא חִלְבִי	הֵן בֵּין שְׁוֹרִים נֶאֱסַר,
לִים יִשְׁעֶרֶוּה מֵאֲרִבִּי	לִהְפֹּה עָלַי קוֹם גְּדוֹ
וְעָלִי עֲפִים תִּנְסַבִּי	לִהְפֹּה עָלִי מִכְתִּי בִּהֶם
קֵד טָאֵל פִּיהַ תַּעֲגִבִי	לִהְפֹּה עָלִי זִמְאֵן אֲבִי
קֵד טָאֵק פִּיהַ מִטְּלִבִּי	לִהְפֹּה עָלִי סָקַע אֲלֹדִי
חֲתִי אִסְתַּבֵּד תִּנְרַבִּי	בְּקִית פִּיהַ מִפְרָדָא
אֲלֵלָה יַעֲלֵם מִדְּחִבִּי!	חַל אֵל נִתָּא מִקְאֲלֹתִי

*

מענה

(לְאַחַד מִגְּדֵלֵי הַדּוֹר)

וְהִנֵּחֶם וְהִרְף מִיְּגוֹנִים,	„עֲטָה הוֹד וְעֲטָה וְלִבֵּשׁ גְּאוֹנִים,
הֲלֹא תָקוּם וְלִבְקֹר רִנָּנִים,	וְדוֹם אִם־בְּבָבִי תִלִּין, וְקוּה —
וְשִׁירְךָ בְּחִירוֹנֵי צוֹרִגִים!	וְדַע כִּי־הִנֵּךְ יַחִיד בְּדוֹרְךָ,
וְאִי־כָה יִדְמֹו בָּיִם שְׂאוֹנִים?	עֲנִיתִיהוּ: וְאִיד אֶרֶץ וְאֵלֶם,
וְחֲצִי הַזֶּמֶן נִגְדִי נִכְלִים,	אֶפְפוֹנִי, הִדְפוֹנִי מִצּוֹקִים,
אֲנִי שְׁעָרָה וְהֵם קִלְעֵי אֲבָנִים,	וְיִרְגִי בְּנֹת יָמִים בְּאֵלוֹ
וְעָלִי גִסְעִים תָּמִיד וְחֲנִים;	וּמִכְנָפֵי זְמַנִּים יֵאָחֲזוּנִי,
וְדַעֲנִי אֶבֶל כִּי בִיגוֹנִים,	וְאֵתִי הַזֶּמֶן הִיטִיב, וְהוּא לֹא
מְאֹד חָזָק וְהִיָּה כְּאֲבָנִים,	וְלֹא־יִדְעוּ וְלִדְּוִי כִּי־לִבִּי
וְיִשְׁחַק אִם־יִבְאֹהוּ הַמּוֹנִים.	וְלֹא־יִדְעֹאג וְלֹא־יִשִּׁים אֲלֵיהֶם,
לִבְבוֹ בֶן כְּמוֹ בֶן־הַשְּׁמַנִּים,	אֲנִי הֵבֶן אֲשֶׁר טָרַם יִילֹד
וּנְפִשִׁי תִהְלַךְ עַל־הָעֲנָנִים,	וְגוֹי יִהְלַךְ עַל־הָאֲדָמָה,
וּמִאֲסֶת בְּרַב־עֶשֶׂר וְהוֹנִים,	וְיִתֵּר מַעֲלוֹת חֻכְמָה תִּבְקֶשׁ,
לְמַעַן אֲחִירִיתָהּ מַעֲדָנִים,	וְיִגְעִיתִי בְּחֻכְמָהּ מִנְּעוּרִי,
וּמִדְּעָה קִרְאָתִנִּי בְּבָנִים;	וְהִיא הִיָּתָה אֲחֹתִי מִנְּעוּרִי,
וְתִחַשֵּׁב הַפְּנִינִים כְּצִנִּינִים,	וּנְפִשִׁי מִכְּלִי חֲמֻדָּה יִקְרָה,

נפשי בִּיפִיךָ מֵאֶסֶה —
 אֶל־תִּתְּעוּ, כִּי־מִחֶרֶת
 שׁוּבִי, וַיְחִידֶנִי, לֹאל,
 הִתְחַנְנִי אֱלֹו, וְגַם
 אוֹלִי יֵצוּ וַיִּשְׁלַחַך
 מִבֵּין אֲנָשִׁים בְּעָרִים,
 אִם־תֵּאמְרִי — לֹא־יָדְעוּ
 אִם־תִּכְתְּבִי — לֹא־יָדְעוּ
 יוֹם תִּצָּאִי מֵהֶם — תִּנִּי
 יוֹם תִּצָּאִי לְרֹאוֹת אֲנֹוֹשׁ —
 דְּמִי, וַיְחִידֶנִי, לֹאל,
 קוּמִי, עֲנִיָּה סַעְרָה,
 קוּמִי וְגוּרִי בְּאֶשֶׁר
 קוּמִי וְשִׁכְחִי אֵב וְאִם,
 קוּמִי וְרוּצִי אַחֲרָיו,
 אִם־תִּמְצָאִי מִצּוֹק וְצָר —
 אִם־תִּדְרֹכִי עֶמֶק וְהָר,
 שִׁימִי סִפְרָד אַחֲרִי
 עַד־תִּדְרֹכִי צֵעַן וְגַם
 לָמָּה, עֲנִיָּה סַעְרָה,
 כִּי גַר אֲנִי נֶחֱשֶׁב, עַדִּי
 שֵׁם תִּדְרֹכִי כָל־עוֹ, וְשֵׁם
 הָעַל נִמְשַׁע עִמּוֹד, וְאִם
 כִּי צַל אֱלֹהִי בַעֲדֶךָ —
 וְכִרִי שְׁלֹשָׁה נִתְּנֹו
 אֵיתָן וְאִישׁ תָּמִים וְצִיר,
 חֲסוּ בְּגִלוֹתֶם בְּשֵׁם
 אֶרֶץ יְרִיבֵי אַחֲרִי
 גִפְרִית וְגַם־מִלַּח וְאִשׁ
 אִי־לֶךְ לְאֶרֶץ שִׁכְחִי

לַשּׁוֹא עָלַי תַּעֲנִבִי,
 תִּקְחִי אֶשֶׁר תִּתְּנֶדְכִי!
 שׁוּבִי וְלִבְךָ שׁוּבִי,
 דְּמַעַה לְפָנָיו שֹׁאֲבִי,
 מִבּוֹר, אֶשֶׁר־בּוֹ תִשְׁכְּבִי,
 שִׁתְּשָׁנָאִי וְתִתְּעִבִי,
 אִם־תִּצְדָּקִי אוֹ תִכְוִבִי,
 אִם־תִּמְחַקִּי אוֹ תִכְתְּבִי;
 תּוֹדָה וְעֵלָה קָרְבִי,
 אוֹ כְּאֲנוּשׁ תִּתְּשָׁבִי!
 דְּמִי וְאֶל־תִּתְּעִבִי,
 קוּמִי וְגַם־תִּתְּנִיָּבִי,
 תִּנְדָּעִי, תִּתְּקִבִי,
 צוּרָה, לִבְךָ, אֶחָבִי,
 קֶלֶה כְּנֶשֶׁר אוֹ צִי;
 אֶל־תִּפְחָדִי, אֶל־תִּרְהָבִי,
 אִם־בְּאֲנִיָּה תִרְכְּבִי —
 גּוֹד וְאֶל־תִּתְּעִבִי,
 בְּבֵל וְאֶרֶץ הַצִּיבִי!
 תִּבְלִי, וְלָמָּה תִדְּאָבִי?
 עֲצָמִי בְּקִבְרִי תִרְקָבִי?
 תִּנְשָׂאִי, תִּתְּנִיָּבִי!
 עַל־בֵּית מְגוֹרֶךְ תִּדְּאָבִי?
 אִם־תִּלְכִּי אוֹ תִשָּׁבִי!
 לְגוֹר, וּבָהֶם חִשָּׁבִי;
 גַּם מִפְּנֵי יָד אֵיבִי,
 צוּר, בְּעֶרְבוֹת לִבְךָ!
 תֵּאָר בְּקַלְלַת בֶּן־לֵבִי,
 תֵּאָכַל וְיִבּוֹלָה בְּעֵבִי. —
 יוֹם אַחֲרִי תַעֲנִבִי,

וְכָל לֹא־מֵצְאוּ עִמִּי יְדִיהֶם,
 וַיֵּשְׁבוּ מִקִּנְאִי מַעֲלָתִי
 וְאֶת־חֲחִי בְּאִפְיָהֶם אֲשׁוּהָ,
 וְאֶשְׁתַּקֶּם, וְאֶדְרֹךְ בְּמַתִּיהֶם,
 וַיְהִיו כְּנֹעֶרֶת מִפְּנֵי־אֵשׁ,
 וַפִּי כַל־דֹּכְרֵי־שֹׁקֶר יִסְכַּר,
 וְלֹא־יָרוּם לִבְכֶּם לֵאמֹר שִׁיר,
 וְהֵם לֹא־יַעֲלוּ עַל־לֵב לַעֲוֹלָם,
 לֹא־יָדָם הַשֹּׁחֵק עֲשׂוּ בְּנַפְשָׁם,
 וְאִמָּנָם לֹא לַעֲוֹלָם יִהְיֶה אוֹר
 וְשִׁירָנוּ כִּילְדֵי אִמָּנָה,
 וְכִי־נַפְשָׁם קְרוּצָה מֵאֲדָמָה,
 וְנַפְשָׁנוּ פְּגִינָה — וְעַל־כֵּן
 וּבֹו אֲרוּם וְאֶנְשָׁא עַל־כָּל־
 וְאֶתְנַפֵּר בְּשִׁירָתִי, וְאֶחְבֹּשׁ
 אֲשֶׁר הִמָּה עָרִירִי לֵב וְרַעִיוֹן,
 וְדַת אֵל חֲשֹׁב־כֹּהֶה מַחֲשֻׁבוֹת,
 וּמִתְכַּנֶּנֶת לְשׁוֹן עֲבָרִית עֲמָקָה
 וּבִינָה מִפְּלֹאִי תִּבְּנוֹת,
 כְּבוֹדָהּ הִיא לְנִכְבְּדֵי תִּבְּנוֹהָ,
 אֲשֶׁר אֵין־דֵּי בְּבִינָתָם לְהַפְּלוֹת
 אֹתָהּ, כִּי־הִזְמִן חֶסֶד תִּבְּנוֹת
 וְעַל־כֵּן כָּל־יָמֵי חַיִּי אֶקְנֶן,
 לְמַעַן נַעֲדָרוּ אֲנִשִּׁי אִמּוּנָה,
 וְתַחַת הַהֶדֶם סָרְפָד וְחוֹת,
 וְאִם הִתְמוֹטְטוּ נִבְּעוֹת תִּבְּנוֹהָ,
 הֲלֹא טוֹב הַשָּׂאֵר נִשְׂאָר וְנֹרָה
 וְחֹשֶׁב הָאֱלֹהִים זֹאת לְטוֹבָהּ,
 לְשׁוֹכֵב יַעֲקֹב אֵלָיו וְלֹאֶסֶף
 וּלְבָנוֹת נִגְדָעֵי הַנְּהָלָהּ,

וַיֹּדְדוּ לַעֲצָתִי בְּלִשְׁנֵיהֶם,
 מִלֵּאִים מִחֲמַת אֵשׁ הַחֲרוֹזִים,
 וְאֶתֵּן עַל־לְחֵייהֶם רִסְנִים,
 וְאֶשְׁבִּיעַ פְּגִיָּהֶם בְּקִלּוֹנִים,
 תִּלְהַט בְּעֻזּוֹהָ הַחֲסִנִּים,
 וַיִּמָּתוּ בְּאֵין פֶּת וְאוֹנִים,
 וְאֶף לֹא־יִזְכְּרוּהוּ בְּלִשְׁנֵיהֶם,
 וְכַמְתִּים בְּחֵייהֶם טָמְנִים.
 בְּשׁוּמָם כַּעֲצִיקֶשׁ קִנְמוֹזִים,
 בְּמוֹ חֲשֶׁד, וְחַיִּים בְּאֲשׁוּנִים!
 וְשִׁירָתָם כְּמוֹ יֶלְדֵי וְנוֹנִים,
 קְרָצוּהָ — בְּדָכִים — מִדְּמָנִים,
 גִּזְרֵיהֶם אֶנְחָנוּ מִפְּנִינִים;
 מִתִּי דוֹרִי וְעַל־כָּל־הַזְּמַנִּים,
 פְּנֵי שְׂנְאִי לַעֲוֹלָם בְּטָמְנִים,
 וְאִינָם שְׂמָעִים כִּי אִם־מֵאֲנִים,
 וְשִׁנּוּכָהּ וְהִרְבּוּ עוֹד זִדְנִים,
 וְקִשָּׁה לֹא־חֲחִי מוֹסֵר וּבִינִים,
 וְאִינָה כִּי לַחֲדֵי רַעִיוֹנִים;
 וְאֶף כִּי־לְנִמְלִים הַקְּטַנִּים,
 צַעֲרִי הַזְּבוּגִים מִשְׂמָנִים.
 וְנִמְלֵא טַעֲדַת רוֹזְנִים וְשׁוֹנִים!
 וְלִבִּי יַעֲשֶׂה מִסְפָּד כְּתַנִּים,
 וְסַפּוֹ כָּל־נִשְׂאֵי שֵׁם וּפְגִים,
 וּבְמִקּוֹם הָאֲרָזִים קִמְשָׁנִים!
 וְאִם הִתְפַּצְּצוּ הָרִי אִמָּנִים —
 כְּמוֹ־שֶׁמֶשׁ עַל־יָזִים הַעֲנָנִים;
 לְהַשְׂאִיר בֵּין שָׂאֵר עֲמוֹ אִמּוּנִים,
 פּוֹזִירֵי דַת לֹאֵל נִטָּה מְעוֹנִים,
 וְלִסְאוֹן שְׂפָטֵי הָרַע סְאוֹנִים;

ומראש מאסה נעם אדמה,
למען כי-ששוניה יגונים
ובתי מתמדיה הריסות,
תפתה כל-חסר ללב בניה
בשניה תשנה המצוקים,
ותשית רוגי היום כמזכר,
לקחם על-ורועתיו ודפם,
והתל בתברתם, ושחק
ראה עתה, אחי מוסר ובינה,
ויום יחשפובו מעריהם
חמתי נתכה עלי בשורי
ואשתק מעדתם הנבלה,
והם מתפארים עלי בשירים —
ולו התפארו עלי מאורי
פתאים חשבו סבלות, להשות
הבאלה לפני יערכון
אשר לא-ידעו בשיר לדבר,
ואלו יעלה שירם במשקל,
וטרים ילדו פרו קברים
עדרים מאסו רעה אמונה,
ואלו נפלו ידי, עליהם
וכלם המבעו בבץ צמיתת,
ואולם מפני שירי ישובון,
ויתרצו לכפר השנגות,
ערכוני והם לא ידעו כי
אני אחקר צפוני המליצה,
ואקבץ מנפציה חרוזים,
וגבגני הדריה שרונים
אני באתי לחדריהם, אשר הם
ואשיר שיר ישמח הנפשות,

ותייה בעיניה אסונים,
ומדוחות, ואזניה באונים,
ובתי מהלמיה נכנים.
כבעלת-אוב ואשת ידענים;
וואת לא-זאת תשלח בזמנים,
מחסרים בדעותם ושונים;
ואם-היו עלי חיקו אונים,
לעמתם, והראמו ששונים —
והבט יום בלותם כעננים,
ויראה כל-אנוש מהם קלונים!
פתאים חשבו כיהם מבינים,
ואכבד ואשקים השאונים;
ומי-ימן ויהיו מאזינים,
שחקים — החשכתים כעננים!
עצי-עדן בשורות הארונים;
צעירי הנמלים הקמנים?
ואינם להגות בז גאונים,
אזי יהנה כאבק ועשנים,
לשיריהם, ועמהם טמנים;
ולולא אל ובהתימו כצאנים,
נשאתים — נפלו הם ביונים,
ולא-יכלו שאתם העננים,
אשר יכנעו אליו גאונים,
ויתנוו להעביר העונים!
אני שמש אכסה במעוזים;
ואפתח שערי-דעת ובינים,
ואלקט מפווריה פנינים,
לפני, וארחיק נכנים;
לכל-מבין וכל-חכם צפונים,
וכל-לבות יחלץ מיגונים,

ועבד יהרג היום אדוני, ושפחה יסרה מלכה, ואמה;
 ובן יקום עלי אביו ואמו, וכן הבת באביה ואמה.
 ידידי! ראתה עיני בתבל, אשר המושב בעיני כל — מהמה;
 ומי חיי אנוש ישא עמלים, וישא אתריתו גוש ורמה!

*

תבל — תבל

(במות אחד מירדיו)

אחי תבל, שאל תבל,	שאל מה אתרית עמה,
אשר תאכל ולדיה —	והם לא-לחמו לחמה;
הכי תבל קראה —	למען היא והם בשמה,
ולו חכמו בגי-תבל,	אזי יעצו להשמה,
ואיש ידע אשר אדע —	לבבו קץ היות עמה.
ותבל בתלה נפשי —	ונפשי בתלה מומה . . .
ומדת לילה אחת,	והגני בעת תמה;
ואיד אישן — ולבי ער,	ועיני מאסה בומה?
אסת, עלי להוסר	ונפשי עוד להתכמה,
למען היא אשר תחנה,	אמת, אחרי כלות גשמה,
להסתופף בצל אורה,	להתענג בשוב טעמה;
ונס-תבין גתיבי אור	ותדע מחרת יומה,
בעת תעזב גויתה	ותשב אל-אשר שמה,
ותעל — באשר עלה	ידינו אלי רומה!
אשר היה פאר ארצי,	וספירה זיגלמה,
ואבירה וכבירה,	ואלקומה וזוממה,
והאשכול אשר נעם	מאד מאשכלות ברמה, —
ולמה שבלה אותו	אדמה, שבלה אמה?
קברנוהו — ואור קדר,	ותשמש בעז חמה,
ולולי כי-גשאוהו —	גשאתהו עלי שכמה!
אנחנו שכני תבל,	אשר נפלו בתוך תרמה,

לנחם לב שפלים ואמלים,
 ולרעות צאן מגדח באפסים,
 אמת, כי נהלם על-מי מנחות,
 והרום בתבונה עד-לשבעה,
 אשר חזק ידי דת אל אמונים
 אשר השיב פוגרי צאן תעודה,
 אשר הודע בעטו משפט-אל,
 וכמה תוצאות משפט יגלה
 והוא בעל לשון דת הקדושה,
 והוא פתח חגריה, וחלץ
 וישר משגיכה בצורים,
 והתיה משתתיה מקורים,
 והעמיד מפרציה שערים,
 נשוי קדקד, ולו שחק ערכו —
 אשר התם והישר לבושו,
 וירש מעלתיו מאבתיו,
 אבי הכל נשאהו עלי-כל,
 והשמיע כבודו בארצות,
 והשים את-תהלתו בפי כל-
 ואמנם הוא לכל-חכמי אדמה
 וכמוני — יאהב, כי אשוה
 ישירוה מתי מוסר, ויהגו

ומכותם לרפך בשמנים,
 והרזים לעדן בשמנים.
 והזבילם לחיי מעדנים,
 והשקם כיהרגום צמאונים;
 והעמידה עלי-ראש המכונים;
 והושיב נחליה מלפנים;
 ואליו יעלו עמו גדונים;
 בחקמתו, וימיר האמונים,
 ופיהו הממלל בגבנים
 חלציה, ותחדש ביה ישנים,
 ותשף מסתריה גאונים,
 והפיץ מנפציה עניים,
 וחלק מחלקותיה לפנים.
 גערו גערת אבות לבנים;
 ועטה החסדים בפדינים,
 וירשם לאחרייתו לבנים;
 והרים מעלתיו בתרגים,
 עדי אפסי שבאים אף-ידנים,
 מתי מוסר גדלים עם-קטנים;
 כמו-שמש והמה כעננים,
 תהלתו בפי כפעמנים,
 באדקתיו ימי עולם וישנים!

*

תהפכות תבל

ולב גבוב ותושיה סתומה,
 וארץ שתריה ימצאו רע,
 ותשב האדמה לאדמה,
 וגוף נראה ונפש נעלמה;
 ולא ששון לאדם באדמה;
 ותעל הנשמה לנשמה.

אַרְאֶה פָּנַי תְּבַל, יְדֵי, זַעֲפִים,
 עַל-כֵּן שָׁעוּ מִנִּי, אֶמְרָר בְּבָכִי —
 אֶל-תִּשְׁאַלוּ עַל-מָה שָׁפַתִּי צָלָלוּ —
 אֶבְדַּ יְקוֹתִיאל, אֲשֶׁר הָאֲבָדִים
 בִּפְתוֹר — אֲשֶׁר הִכָּה וְסָפִים רָעָשׁוּ,
 חֲשָׁד וְצִלְמוֹת מְאֹרִים נִגְאָלוּ,
 לֹא-יִדְעָה בַּפִּשִּׁי אָבֵל הַיּוֹם לְכָד,
 עַד לָקַחוּ מִבְּחַר אֲבוֹשׁ — וְאִדְעָה,
 אֲכֵן לַעֲמַתִּי פָנִיהֶם חִזְקוּ —
 אֶל-תִּמְאַמֵּן לָהֶם וְאֶל-תִּכְרַת בְּרִית,
 אִם נִדְרוּ נִדָּר לְהַשְׁחִית כָּל-יָקָר —
 הַיּוֹסֵדוּ, הַיּוֹעֲדוּ הַמּוֹשְׁלִים,
 חֹשֶׁשׁוּ לַעֲזָרְתִּי וְיָדֵי חִזְקוּ,
 גַּם-הִדְמָעוֹת נָרְעוּ חֵק נִחְלָה,
 אֵךְ הַלִּבָּבוֹת בַּשְּׂמִירִים חִזְקוּ,
 הַזֶּה, אֲשֶׁר לֹא-תִכְלֹו עוֹד בַּפֶּרֶה,
 יִקְפְּצוּ, יִנְפְּצוּ, יִמְצְצוּ,
 יִתְבַּלְלֹו, יִתְמוֹלְלֹו, יִתְגַּזְזְלוּ,
 תִּקַּל בְּעֵינָיו עַדִּי יִתְפַּלְצוּן
 אֶל-תַּעֲבִירוֹ קוֹל בְּאֶרֶץ הַצִּבִּי,
 עָמִי, סִפְדַּ כִּי תִפְרֹב סָר מִדְּבִיר,
 וְזַעַק לִפְנֵי-קֶרֶת וְהִילָל, כִּי אֲרוֹן
 נִהַפֵּךְ לֶךְ נִיסוֹ, אֲשֶׁר הָיָה לָנֶם,
 הַיּוֹם, אֲשֶׁר-עָלָה אָרִי מִסִּבָּבוֹ,
 הַיּוֹם, עֲמַרְתָּ עַם-צִבִּי בּוֹ נִפְלָה,
 הַיּוֹם, וְסוֹד הַיִּכָּל פָּנִימֵי הָעֶרְה,
 הַיּוֹם, בִּקְרִיב מוֹעֲדִי אֵל שְׁאֲנוּ
 הַיּוֹם, בְּתוֹלַת בְּתִי-הַיְהוּדָה הַנִּלְתָּה,
 נִשְׁבַּח בָּאֵב שְׂאוֹל וְיוֹנָתָן בְּנוֹ,
 וּבָאֵב גִּדְלִיָּה בֶן-אֲחִישָׁקִים אַחֲרָיו,

יִתְנַבְּרוּ אֵלַי וְלֹא-נִכְּרוּ —
 מַה-תִּקְצְפוּ עָלַי וּמַה-תִּגְעְרוּ?
 כִּי מַעֲלִי רֹאשִׁי צָלָלִים סָרוּ!
 בּוֹ עֲתָקוּ חֵיל וְגַם-נִכְּרוּ,
 יָכִין — אֲשֶׁר נָפַל וְגִלּוֹת סָרוּ!
 וַיְמִי אִדְמָה אַחֲרָיו יוֹאֲרוּ —
 אִם-יִמְאַסּוּ יָמִים וְאִם-יִכְתְּרוּ,
 כִּי יִלְדוּ אֲוֹן וְעַמֵּל הָרוּ,
 כִּי-אִדְעָה פֶשַׁעַם וְלֹא-יִחַדּוּ!
 כִּי עַל-דְּמוֹת מִלֵּאךְ בְּרִית קִשְׁרוּ,
 בּוֹ שָׁלְמוּ נִדְרָם אֲשֶׁר נִדְרוּ!
 הַתִּנְגָּשׁוּ, הַתִּקְדָּשׁוּ, הַבְּרוּ!
 כִּי מִחֲשָׁבוֹתֵי אַחֲרָיו נִאֲסְרוּ,
 כִּי כִאֲפִיקֵי נִחְלָה נִגְרוּ —
 כִּי נִשְׁאָאוּ כְּזֹאת וְלֹא-נִגְנוּ!
 הַזֶּה, אֲשֶׁר לָהּ כָּל-לִבָּבוֹת חָרוּ:
 יִמְאַסּוּ, יִנְתְּסוּ, יִתְרוּ,
 יִתְהוֹלְלוּ, יִתְחַזְּלוּ, יִאֲרוּ —
 לָהּ מוֹסְדֵי אֶרֶץ וְיִתְפַּוְּרוּ!
 פְּנֵי-רִגְוֹן הָרִיו וְיִתְעַרְעְרוּ!
 וּכְלֵי קֶרֶב וּכְלֵי יָקָר נִפְּזוּ,
 נִלְקַח וְלִוְחֹת הַבְּרִית נִשְׁבְּרוּ;
 נָסוּ צָלְלִיָּה וְגַם-עֲבָרוּ —
 הַיּוֹם, אֲרִיזוֹת עַל-אַרְיֵאל צָרוּ,
 הַיּוֹם, תִּמְיִדֵי מוֹזְבְּחוֹ הוֹסְרוּ,
 הַיּוֹם, בְּתוֹכּוֹ מוֹקְדִים בָּעָרוּ,
 הָאֲמָרִים לָהֶם עָרוֹ עָרוּ,
 הַיּוֹם, שְׁלָלָה אֲוִיבִים בָּזְרוּ —
 וּבָאֵב בְּנוֹ אֲמוֹן אֲשֶׁר דָּקְרוּ,
 וּבָאֵב עֲשֶׂרֶת שְׁפָטִים אִסְרוּ!

וּמִמֶּנּוּ כִּי צִלְמִינוּ   מִפְתָּחִים בַּחֲתָמָה;
 וְלָמָּה נִדְּאָגָה מוֹת   וּמוֹכְרוֹ מֵאֵד נִתְמָה?
 וְאֵיךְ יִכְסֶּה אֲנוֹשׁ מִכְסָּה —   וְהִיא כְּפָרָה וּפְדִיּוּמָה?
 וּמִדּוּעַ נִתְעַב בּוֹס —   וְעֲלִינוּ שְׁתּוֹת דָּמָה?!

*

קִינָה עַל־מוֹת רַבִּי יְקוֹתִיאֵל

בִּימֵי יְקוֹתִיאֵל אֲשֶׁר נִגְמְרוּ,   אוֹת כִּי שְׁתָּקִים לַחֲלוּף יֵצְרוּ!
 שִׁימוּ לִבְכֶּכֶם תִּדְעוּ כִּי הָיָה   יָכִין לָעַם שִׁיחוֹת וְלֹא נּוֹצְרוּ,
 יִקְחוּ וּמוֹתָיו עִם וְעַל־עַם יִתְּנוּ,   עַד־אַחֲשֵׁב כִּי עַם־אֲנוֹשׁ יִסְחָרוּ!
 לֹא־אֲדַעָה זֹאת, בְּאֲשֶׁר לֹא־יִדְעוּ   כָּל־אֲנָשִׁי לִבִּי אֲשֶׁר נִזְכְּרוּ:
 אִם הִנֵּפְשׁוֹת הַגּוֹיּוֹת מָאָסוּ,   אוֹ הַנִּפְשׁוֹת לַעֲלוֹת יִפְצְרוּ?
 מִה־נוֹאֲלוּ הָאֲמָרִים: תָּבֵל חֲלוֹם!   אֵיךְ שִׁכְחוּ דָּבָר וְלֹא־נִזְכְּרוּ:
 בֶּן־הָיָה כְּדַבְּרֵיהֶם, אֲבָל הוּא מֵאֲשֶׁר   שָׂוָא דָּבָרוֹ לְאִישׁ וְלֹא־נִפְתְּרוּ!
 הוֹכֵן בְּקִרְבָּהּ לַתְּלֹאוֹת מֵאֲרֵב,   וּכְמִפְנֵי הַבְּעָרִים נִסְתְּרוּ;
 כִּפְרֵי בְרִית מְלִכִּי אֲדָמָה עַם־שְׂאוֹל,   גַּם־מִחֲשָׁבוֹת הַרְזָנִים הִפְרוּ.
 מִה־קָּרְאוּ עַמִּים וְלֹא־מָרוּ, עָדִי   קָרָא שְׂאוֹל לָהֶם וּפָיו לֹא־מָרוּ!
 שָׁבַת גָּאוֹן עִזִּים וְשָׂרִים שִׁחְחוּ,   כִּי כַּעֲבָדִים אֶל־שְׂאוֹל נִמְכְּרוּ,
 פִּתְּאֵם לִפְתָּע יָרְדוּ יַחַד לְבוֹר,   לֹא־מִצָּאוּ כֹחַ וְלֹא־עֲצָרוּ,
 לֹא־מִצָּאוּ מְלִיץ יִכְפַּר בַּעֲדָם   מִכָּל־סִגְלָתָם אֲשֶׁר אֲצָרוּ;
 אֲשֶׁתִּלְלוּ יַחַד וְרִיקָם הָלְכוּ   מִתּוֹעֲפּוֹת בִּסְפָם אֲשֶׁר צָבְרוּ,
 לֹא גִאֲשָׁאֵר מִכָּל־כְּבוֹדָם בְּלַעֲדִי   הֵם הַבְּלוֹזָאִים בְּאֲשֶׁר נִקְבְּרוּ,
 בָּאוּ בְּמִחְשָׁבִים וְאוֹנָם פָּתְחוּ,   תַּחַת צְרִיחִים בַּעֲדָם סָגְרוּ!
 כִּמְרֵם מַעַם, מוֹת, וַיִּדָּד אֶסְפָּה —   מִה־תַּעֲרֵץ דָּלִים בְּיָד נִסְכְּרוּ?
 דָּמוֹ יִצּוֹרִים כִּי־בִצְדָק תִּשְׁפֹּטֵם,   וּדְבָרָהּ לֹא־כֵן כְּמוֹ־שִׁעְרוּ,
 כִּי כֵךְ אֲנָשִׁים גִּעְזוּרִים כָּשְׁלוּ,   וּכְךָ אֲנָשִׁים כָּשְׁלִים גִּעְזוּרוּ.
 אִם־לָעָנּוּ עוֹזִים וְעֲלִיוִים לָךְ —   הִגֵּה מֵאֵד מִפְּחָדְךָ סָמְרוּ,
 אֵשׁ בְּאֲרוּרִים נִפְלָה — מִה־יַּעֲשׂוּ

יִבְכוּ מַלְכֶיהָ עָלֵי צִיר גְּאָמֹן,
 יִבְכוּ גְבִירֶיהָ עָלֵי מַקַּל פָּאָר,
 יִבְכוּ זַמְנֶיהָ עָלֵי שִׁיבַת יָקָר,
 יִבְכוּ מְרוֹדֶיהָ עָלֵי מַעֲזֹן, אֲשֶׁר
 יִבְכוּ רַעֲבִיהָ עָלֵי שְׁלָחוֹ, אֲשֶׁר
 יִבְכוּ צַמְאִיהָ עָלֵי עָנֹן, אֲשֶׁר
 יִבְכוּ בְּגֵי עַמִּי עָלֵי נִגִּיד, אֲשֶׁר
 קָרַבְם בְּכַנּוּר וְהֶמָּה מֵאִין דְּמִי,
 הִתְנַזְּרוּ, הִתְנַזְּרוּ בַּסִּהְעֵלוֹ
 בַּמִּשְׁבֹּד דּוּמָם וְשֶׁק לֹא-פִתְחוּ,
 יָרְחוּ וַיִּתְּרוּ לְשִׁמְעַת מַקְצוֹת
 יִשְׁאוּ נְהִי נְהִיָּה וּמְרָה וַיַּעֲקֹוּ,
 לֹא-יִדְעוּ, עַד כִּי-שְׁנוּתָיו תִּלְפֹּן,
 תִּשְׁבַּח יְמִינָם אִם חֲסָדָיו יִשְׁבַּחוּ,
 שְׁבַט, בְּנֵי, אֹז כּוֹס עֲלִיכֶם עֲבָרָה,
 אֶל-תִּפְתְּרוּ — כִּי תִבְּוֹאָה דְּבָרָה:
 הִנֵּה יְקוֹתִיאֵל יִכְפֹּר פִּשְׁעֵכֶם,
 יִכּוֹן וַיִּחְשָׁב לֹאֵל דְּמֹז בְּדָם
 יִקְיֶץ וְגַם-עַמִּד לְגֹזְלוֹ בְּיוֹם
 פֶּסֶם אֲמוֹנִים וַחֲסִידִים גָּמְרוּ —
 וַיַּעֲצֹ אֹתוֹ וַיִּצְטִירוּ;
 תַּעֲזֹ וַיְמִינָם בּוֹ וַיִּתְּנָבְרוּ;
 בּוֹ נִשְׁאוּ פָּנִים וּבּוֹ נִהְדְּרוּ;
 וַיֵּאָסְפוּ יַחַד וַיִּתְּנֹזְרוּ;
 וַיִּתְּעַדְנוּ נִגְדּוֹ וַיִּתְּנִמְרוּ;
 פִּיָּהֶם לְמַלְקוֹשׁ יַעֲרָף פְּעָרוּ;
 בּוֹ נִזְסְפוּ כָּלֶם וּבּוֹ נִזְכְּרוּ!
 עַד כִּי-כִבְדֶּם שִׁפְכוּ וַיַּעֲרוּ,
 אַפֶּר בְּרָאשֵׁיהֶם וְשֶׁק תִּגְרוּ,
 עַל-שַׁעֲרֵי צֶדֶק אֲשֶׁר נִסְגְּרוּ,
 אֶרֶץ מְגוֹרֵיהֶם אֲשֶׁר-בָּהָ גְרוּ,
 כִּי בִיתוּמִים אֲחֵרָיו נִשְׁאָרוּ,
 כִּי תִלְפּוּ תּוֹרוֹת וַחֲק עֲבָרוּ —
 אִם יִסְחוּ הָרִים וְעַד יוֹסְרוּ!
 אֶל-תִּשְׁבְּרוּ בָּה עוֹד וְאֶל-תִּתְּעָרוּ,
 בְּכַשְׁלָם עוֹר מַעֲטַת נַעֲזָרוּ!
 לִפְנֵי אֲדָנִי מִלִּפְנֵיכֶם תִּמְהָרוּ,
 עוֹלוֹת, עָלֵי יַד-אֲהֶרֶן הִקְטָרוּ!
 יִצְרְפוּ רַבִּים וַיִּתְּבָרוּ! —
 בִּימֵי יְקוֹתִיאֵל אֲשֶׁר נִגְמְרוּ!

*

סַעַר בְּיוֹם סוּפָה

עָבִי שְׁחָקִים בְּשׁוּרִים גָּעוּ,
 וּכְמוֹ עֲנָנִים יִרְדָּפֶם סַעַר, בְּמֹז
 וּפְנֵי שְׁחָקִים בְּעֶרְפֶּל תַּעֲזֹו,
 שְׁמֵשׁ נִשְׁאָם עַל-כְּנָפָיו עַל-פְּנֵי
 פַחֲתֵי גִשְׁמִים רַקָּעָה רוּחַ, וְעַב
 כִּי הִסְתִּיתִי וְעָף וּפָנָיו רָעוּ,
 סִרְגִּי בְּקִרְגִּי יִזְבְּלִים תִּקְעוּ,
 אֶף כּוֹכְבֵי בֶקָר בְּאוֹרָם לָעוּ;
 אֶרֶץ, וְעַת כִּי-נִבְקָעוּ נִבְקָעוּ;
 קֶצֶץ פְּתִילָם עַד-שְׂאוֹל נִגְעוּ,

אֶל־תִּתְמָהוּ, אֲנִשִּׁי אֲדָמָה, עַל־דָּבָר
 לוֹ תִּרְדּוּ לִקְצָה כְּאִבִּי — יִרְדּוּ
 שְׁבַת מְשׁוּשׁ תַּפְּסִים וְהַגִּיל גְּאָסָף,
 נָפַל בְּרוּשׁ, עַל־בֵּין עֲבָתִים גְּבָהָה
 נָפַל שְׁנַת תַּשְׁעִים וְתַשְׁעַ שַׁר גְּבִיר,
 יִגְדַּל לְעוֹלָם שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב,
 רָאָה דָּמִי עֲבָדוֹ לִפְנֵי צַעֲקִים,
 יוֹם תַּת פִּקְדָתֶם שְׁנַת ת"ת הִיְתָה,
 הִיְהִי יְקוּתִיָּאל כְּתָרֵן הַעֲלָה
 הִיְהִי יְקוּתִיָּאל כְּזִית רַעֲנָן,
 הִיְהִי יְקוּתִיָּאל כְּמֶלֶךְ בְּגִדּוֹד,
 שֵׁם נִקְבְּצוּ דִיּוֹת, וְשָׁמָּה קִנְנוּ
 מִשְׁרַת מְלָכִים עַל־כְּתַפּוּי הִיְתָה,
 וְלִמּוֹעֲצוֹתָיו יִדְמוּ הַיַּעֲצִים,
 שָׁמוּ מְלָכִים בָּף לִפְיָהֶם, וְהִמּוֹן
 יִתֵּד, אֲשֶׁר מֵאֲהַלְנוּ גִּנְדָּעָה,
 גִּפּוֹן, אֲשֶׁר שׁוֹרֵק בְּכַרְמִי נִטְעָה,
 לְבִי לְצִיּוֹן בְּחִלְלִים יִחְסָה,
 תִּזְעַק: אָהָה, כִּי נִפְלָה חֻמָּה, אֲשֶׁר
 סָרוּ נְטִישִׁיָּהּ וְנִגְלָה הַיִּסּוֹד
 מִי־יִתְגַּנֵּי עוֹד וַיִּפְקֹד יוֹם לַיּוֹם
 מִי־מִשְׁכְּנֵי בַעֲבָתוֹת אֲהַבָה,
 מִי־יַעֲמֹד לִפְנֵי עֲדַת מִתְקוֹמָמִים,
 מִי־יַעֲמֹד בְּצַר לְהִשָּׁיב צוּרִים,
 מִי־יִהְיֶה שְׁנֵי כְּפִירִים שְׂאֲנִים,
 יִכְּבוּ בְּנֵי דָוִד עָלֵי אֲדָר יִקְרָה,
 יִכְּבוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן עָלֵי אִפּוֹד וְעַל־
 יִכְּבוּ בְּנֵי לֵוִי עָלֵי כִנּוֹר, אֲשֶׁר
 יִכְּבוּ מִתִּי־אֶרֶץ עָלֵי כְתֵם חָלִי,
 יִכְּבוּ פְּלִילֵינוּ בְּשִׁנְעָר אַחֲרָיו,

שִׁמְשׁ וְיָרַח אֲשֶׁר קָדְרוּ;
 לִקְצָה תִּהְיוּ וְלִפִּי שְׂאוֹל גִּפּוֹרוּ!
 יוֹם רָתְקוּ רַגְלָיו וַיּוֹם גְּאָסָרוּ,
 קוֹמַת סַעֲפּוֹתָיו אֲשֶׁר גִּצְמָרוּ,
 בִּיַּדִּי מְרַעִים אַחֲרָיו גָּעְרוּ;
 כִּי מִשְׁפָּטִי צִדְקוֹ מֵאֵד יִשְׁרוּ;
 וַיִּדְרָשֶׁם מִיַּד רָשָׁעִים זָרוּ,
 בַּיּוֹם אֲשֶׁר שׁוֹחָה לִפְנֵי כָרוּ. —
 עַל־הֵר, אֲשֶׁר־בוּ עֲבָרִים אֲשֶׁרוּ;
 אוֹ כְּאֲרוּזִים בְּלִכְנוֹן פָּרוּ;
 אֶל־אֲהָלוֹ הַמַּחֲנוֹת צָפְרוּ,
 כָּל־צִפְרֵי כִנֹּף וְשֵׁם דָּגְרוּ;
 וְלִפִּי דָּבְרוּ הַגְּבִירִים שָׁרוּ,
 וְלִמְחֻשְׁבוֹתָיו נוֹאֲלוּ, גִּבְעָרוּ;
 שָׁרִים בְּמִלְיָהֶם לֶךְ עֲצָרוּ. —
 הֵהָ לַחֲבָלִיָּה, אֲשֶׁר הִתְרוּ!
 הֵהָ לַעֲנִפִּיָּה, אֲשֶׁר גִּזְמָרוּ!
 וְלִקְוֹל בְּכִיתָהּ רַחֲמֵי גִכְמָרוּ,
 בָּהּ גִּשְׁנָבוּ עַמִּי וְבָהּ גִּבְעָרוּ,
 בָּהּ, וְאַבְנֵיהָ לְגִי הִגְרוּ!
 אִם יִכְבְּדוּ בְּנֵי וְאִם יִצְעָרוּ?
 מִי־יִתְמַכְּנִי עֵת צָעֲדִי צָרוּ?
 יִתְיַעֲצוּ עָלַי וַיִּתְאַמְרוּ?
 כִּי יַעֲרִימוּ סוֹד וַיִּתְעַכְרוּ?
 לְמִרְיָ שְׂאָר צֶאֱן אֲבָדוֹת גָּעְרוּ?
 בּוֹ לִכְשׁוֹ יִשַׁע וְעוֹ אֲזָרוּ;
 אוֹרִים וְגַם־תַּמִּים, אֲשֶׁר יִקְרוּ;
 בּוֹ נִצְחוּ שִׁירוֹת וְגַם שִׁנְרוּ;
 יִתְהַלְלוּ בְּשִׁמּוֹ וַיִּתְפָּאֲרוּ;
 כִּי־אֲזַלְתִּי דָם וְכָל חֲסָרוּ;

רבי משה הכהן נקטילת

(מקורטובה, חי בסרקוסטה, לערך ת"תכ)

נחמו נחמו עמי

(ביום חתנות)

אם־מראי את־מראיך, ישליו אהביך!

נא, עפרה, שבי אל־צדי,

ושכבי בערש מרבדי,

וצוץ חבד ארדה לבדי,

אך, צופיה, מנגדי

הסבי את־עיניך — ישליו אהביך!

יפו בד אמרי חשק,

בי־יפוך כל־לב עשק;

ענג למריח ונשק,

ובעפעפיד נשק;

בחוט שני שפתותיך — ישליו אהביך!

מה־טבו בנפוך שירים,

מה־יקרו בד מדברים,

בי־חן וחזר בד נקשרים;

אחות שמש — ואך בתורים

מה־נאו לתיך — ישליו אהביך!

הזרו לך יחד צבאים,

בי־נקראת סגלת ברואים,

ואיך ירדת בגלות פלאים,

ואל עשה מעשה חלאים

את־חמומי ירכיך — ישליו אהביך!

הוא הנלד נחת גדודָה וגם
גלה יבול הרים אשר נסתַר, כִּמוֹ
כִּלְהִסְתִּי בָכוֹ אֶנְנִי עַד־אֲשֶׁר
הכין תְּלַמִּיד עַדִּי נִזְרְעוּ!
סודות ידעם איש ולא נודְעוּ.
חיו עֲצֵי שָׂדֶה אֲשֶׁר נִזְעוּ!

*

בַּעֲבוּר סוּפָה

(תשובה לאיש ריבז)

יִשְׁלַם הַסְתִּי נִדְרוֹ, וְנָקִים
וְיוֹם קִיץ לִיד־חֶרֶף מִצָּפָה —
אֲשֶׁר תֵּלַד בְּלִי־עֶצֶב אֲדָמָה,
רָאָה כִּי שָׁחָקָה תִּבְלִי, וְרָכּוֹ
וְכִסּוֹ הָעֲרֻגוֹת בְּתַנּוֹת חוֹר,
וְנִבְיָהֶן כְּנָבִי הַבְּתָמִים,
וְקָם הַתָּר וְהָעֲגוּר וְהַסִּים
וְעַת כִּי־יִתְּנִי רֹאשׁוֹ לְקַפֵּץ —
בְּהַגְלוֹת הַדֶּרֶשׁ שִׁמְשׁ עֲלֵיהֶם
אָמַר אֲתָה: הַתּוֹכֵל אוֹר לְכַסּוֹת,
הַלֹּא־יִי כִי־תִשְׁוֶה לְבָבָהּ לִי
וְאֵיכָה תֵּאָנֶה עָלַי תִּבְקָשׁ,
וְאֵיךְ תִּזְרַק רִמְחֶיךָ לַגִּידִי,
וְסוֹסִינִי יִרְצוֹן בְּסֻלְעִים,
וְאֵיךְ תִּבְקָה מַעַט מְרִיב, וְתִקְרִיב
וְהַשָּׁנִים יִקּוּמוֹן מִחֲדָשִׁים,
וְאִם־אֲתָה בְּרֹאשׁ אֲנִשִּׁי לְבָבוֹת,
דְּבָרוֹ לְחִבְצָלָת עֲמָקִים,
יִבּוֹאֶהוּ לְבִשָּׁר הַיִּרְקִים,
וְהָעֵבִים יִלְדֶיהָ מְנִיקִים.
לְחַיֶּיהָ אֲשֶׁר הָיוּ תַזְקִים,
וְשָׁנֶי שִׁבְצוֹם עָבִי שְׁחָקִים,
יִמְרָאֶיהֶן כְּמִרְאָה הַבְּרָקִים;
לְהַתְפָּאֵר עָלַי יוֹנִי אֲפִיקִים,
תִּדְמָה פַּעֲמֶיהֶם כְּאֻזִּים,
יִכְסּוּ צוּרֵיָהֶם עֲנָקִים.
וְאִם־תּוֹכֵל לְהַשְׁפִּיל הַשְּׁחָקִים?
כְּמוֹ־סֵלַע, עַדִּי שִׁמְתּוֹ נְקִיקִים?
וְדַבְּרִי תֵּאָנֶה דָּקִים וְרָקִים?
וּמִנֵּי נַעֲוִירֵנוּ אֲפִיקִים,
וְכִסּוֹ הַשְּׁחָקִים בְּאַבְקִים?
עָלַי מִזְבַּח אֱלֹהֶיךָ נְתוּקִים?
וְהַיָּמִים יִקּוּמוֹן מִחֲלָקִים —
דִּלְהָ מֶלֶב אֲנוּשׁ מִיָּם עֲמָקִים!

כי ממקור בינה קרצת,
וממעון חכמה לקחת,
וממקום קדוש הבאת,
ומעיר גברים הוצאת —
מאת יי מן השמים!

נפשי, לבשי בגדי-שכל
והתאזרי אזור בינה,
ומלמי את-נפשך
מהבלי פגרה,
אשר את בן מתגוררת.
ואל-ישאך לבך בנעם תמדותיו,
ואל-יסיתך בשכיות תאותיו,
אשר ימאסו כמדומים
יתהלכו-למו;
וזכרי, כי לא לעזר
ולא להזעיל — ראשיתם,
כי לבשת
וגם-לחרפה — אחריתם!

נפשי, שוטמי ברחבות תבונתך,
וסבי בחדרי חכמתך,
ובאי עד-תכונת בגן משפיתך,
אשר בעפר יסדו;
הלא הוא גוף גמאם
ופגור מובס,
קרוץ ממעון נרפש
וממקור משחת,
בגוי מטפה סרוחה,
שרפה באש בסוחה,
גלם כדמות תולעה,

ותנה בקוועה;
עצור ברחם מטנה,
סגור בבטן מלכלה,
ילד בצירים ותכלים,
לראות עמל ותכלים;
כל-היום התאנה תאנה,
וסר ממוסר וממצנה,
בחשך בא ובחשך ולה,
כל אביון עני ונהלה,
לא דעת לו מבלעדך,
ולא-תבונה לו מבלתך,
בתייו — עפר,
ובמתו — אפר,
בעזו — תולעים יסובבהו,
ואחריתו — רמה וגוש עפר יכסהו,
לא ידע בין-מינו לשמאלו,
טמון בארץ תכלו!
לכן לכי-את ומלכי עליו,
כי לבני חכמה מלוכה תאות,
ועבד אויל לחכם-לב;
ואל-תלכי בשררות לבך הרע,
ואל-תנקשי במעצותיו,
וימאסי בבצע מעשקותיו,
ואל-תבטחי בעשק
ובגזל אל-תהבלי,
כי העשק יהולל חכם
ויאבד את-לב מתנה!

נפשי, שתי לבך למסלה
דרך הלכת,

חָרְדוּ לָךְ כָּל־מַשְׁכִּילִים,
 כִּי־זָכַרְךָ מֵרַ וְאֱהָלִים;
 מִה־יָפִית עֲפָרַת אֱהָלִים
 לְעֵינַיִם, עַתָּה בְּנֻעָלִים
 מִה־יָפוּ פָּעֻמֶיךָ — יִשְׁלִי אֶהְבִּידָהּ!

זֶה דוֹד, אֲשֶׁר אֶתְךָ חָלָה,
 יְבוֹא לְהַעֲלוֹת לָךְ תַּעֲלָה,
 לְהַשְׁמִיעַ עַל־כָּל־מַסְלָה:
 כִּי־יִבְעַל בְּחֹזֶר בְּתוֹלָה
 יִבְעֻלֶיךָ בְּנִידָה — יִשְׁלִי אֶהְבִּידָהּ!

רַבְּנוּ בַּחַי בֶּן־יִזְסָה

(בֵּין, לְפִי הַהֲשָׁעָרָה בִּסְרוֹקוֹסְמָה, לַעֲרֹךְ ד"א ת"ת — ת"תע)

תּוֹכַחָה

נִפְשִׁי, מִתְנוּמָתְךָ עוֹרִי וְלִפְנֵי יִצְרָךְ שִׁיר דְּבָרִי, וְלִשְׁמוֹ וְיִמְרִי, וְנִפְלְאוֹתַי סִפְרִי, וְגוֹרֵי מִמֶּנּוּ בְּאֲשֶׁר תִּגְדֹּרִי! נִפְשִׁי אֶל־תִּהְיִי כְּסוּם, כְּפָרֶד אֵין דְּבִין, וְכִשְׁכּוֹר גִּרְדָּם, וְאִישׁ גִּדְּהֶם;	בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֶת־יְיָ, וְכָל־קִרְבִּי אֶת־שֵׁם קֹדֶשׁוֹ! נִפְשִׁי, עַז תִּדְרָכִי וְצִוְרֶךְ בְּרַכִּי, וְחֵין לִפְנֵי עֲרָכִי, וְשִׁיתָה לְגִגְדּוֹ שִׁפְכִי, וְהִתְעוֹבְרִי מִשְׁנֵתְכִי, וְהִתְבּוֹנְנִי מְקוֹמְכִי: אִי־מִזָּה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי!

אֶת־הָאֱלֹהִים יֵרָא
 וְאֶת־מִצּוֹתָיו שְׁמֹר —
 כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם;
 כִּי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה
 הָאֱלֹהִים יָבֹא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל־
 נַעֲלָם,
 אִם־טוֹב וְאִם־רָע!
 וְאֵל תִּשְׁבְּחִי:
 בִּיד־כָּל־אָדָם וְחַתּוֹם,
 לְדַעַת כָּל־אֲנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ;
 וְזָכְרִי:
 אִין־חֲשֵׁךְ וְאִין צְלֻמּוֹת
 לְהַסְתֵּר שֵׁם פָּעֲלִי אֲנִי!
 בְּקָשִׁי אֶת־אֲדָנִי קָנֵה
 בְּכָל־כֶּחֶד וְאִזְנֵה,
 בְּקָשִׁי־צָדֵק בְּקָשִׁי־עֲנוּה,
 אֲוִלִי תִסְתַּרִי מִפָּנֵי אַף אֲדָנִי
 וּבִיּוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ,
 וְתִזְהָרִי כֹזֵהר הַרְקִיעַ,
 וּבְצֹאת הַשָּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ,
 וְתִזְרִיחַ עֲלֶיךָ שֶׁמֶשׁ צָדִיקָה
 וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶּיהָ. —
 וְעַתָּה, קוּמִי לְכִי וְהִתְחַנְנִי לְאֲדֹנֶיךָ,
 וְשֹׂאִי וּמְרָה לְאֱלֹהֶיךָ,
 הַלְלִי יְהִי כִּי־טוֹב,
 וּמְרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים,
 נָאוֹה תִהְיֶה!

כִּי אַתְרִי צִאתְךָ מִמִּסְגֵּר בְּגִרָה,
 תְּשׁוּבִי לְתִזְכַּחַת
 מִמִּשְׁכָּה נִצַּחַת,
 כִּי לֹא־יִתְכֵן לָךְ אִין
 עֲשׂוֹת טוֹב וְרָע,
 וְלֹא־יִזְעִילְךָ תְּשׁוּבָה —
 מִמִּשְׁכָּה,
 וְלֹא הִנָּחֵם לָךְ — מִרְשַׁע
 וְאַשְׁמָה וּפִשַׁע,
 כִּי הָעוֹלָם הַהוּא נָכוֹן לְחִשְׁבוֹן
 וְסִפֵּר כָּל־צִפּוֹן וְסִתּוֹם,
 אֲשֶׁר בִּיד־כָּל־אָדָם חֲתוֹם,
 וְעִרְוֵה לְשֵׁלָם שָׂכָר טוֹב
 לִירְאִי אֲדָנִי וְלַחֲשָׁבִי שְׁמוֹ,
 וְלִהְנָקֵם בּוֹ נֶקֶם־בְּרִית
 מִן־שִׁכְחִי אֵל,
 הָאֲמָרִים לְאֵל סוּר מִמֶּנּוּ
 וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא תִפְצְנֵנּוּ,
 מִת־שִׁדִּי כִּי־נִעְבְּדֶנּוּ,
 וּמִת־נִזְעִיל כִּי נִפְגַּע־בוֹ!
 נַפְשִׁי, אִם־חֲכָמָה — חֲכָמָה לָךְ,
 וְאִם־לֹאֶת — אַתְּךָ תִּלִּין מְשׁוּגָתְךָ!
 שְׁמַעִי מוֹסֵר וְחֲכָמִי וְאֶל־תִּפְרָעִי;
 שִׁיתִי עַל־לִבְךָ תָּמִיד
 דְּבָרִי קֹהֶלֶת בִּין־דּוֹד:
 סוּף דְּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע,

כִּי הִכַּל הָיָה מִן־הָעֶפֶר,
 אָמְנָם הִכַּל שָׁב אֶל־הָעֶפֶר,
 וְלִכְל־נִכְרָא וְנוֹצֵר
 יִשְׁקֶץ וְתִכְלִית,
 לָשׁוּב אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לָקַח,
 וְהַתִּיִּים וְהַמָּוֶת אֲחִים
 שִׁבְתָּם יַחַד,
 אִישׁ־בְּאַחִיהוּ יִדְבְּקוּ,
 יִתְלַבְּדוּ וְלֹא יִתְפָּרְדּוּ,
 אֲחֻזִּים בְּשִׁמֵּי קִצּוֹת גֶּשֶׁר רְעוּעַ,
 וְכִל־בְּרוּאֵי תֵּבֵל עֹבְרִים עָלָיו:
 הַחַיִּים מוֹכָאוֹ — וְהַמָּוֶת מוֹצָאוֹ,
 הַחַיִּים בּוֹנֶה — וְהַמָּוֶת סוֹתֵר,
 הַחַיִּים זוֹרֵעַ — וְהַמָּוֶת קוֹצֵר,
 הַחַיִּים נוֹמֵעַ — וְהַמָּוֶת עוֹקֵר,
 הַחַיִּים מַחְבִּיר — וְהַמָּוֶת מַפְרִיד,
 הַחַיִּים מַחְרִיז — וְהַמָּוֶת מַפְזִיר!
 וְדַע־נָא וְרֹאֵי,
 כִּי גַם־עַל־יְדֵי תַעֲבֹר־בּוֹס,
 וְתִצָּאִי מִמַּעוֹן חֲדָרְךָ בְּרָנֵעַ,
 כִּי יִקְרָךְ עַת וְפָנֵעַ,
 וְתִשׁוּבִי אֶל־בֵּית עוֹלָמְךָ;
 בַּיּוֹם הַהוּא תִרְצִי פְּעֻלָּתְךָ,
 וְתִקְחִי מִשְׁכָּרְתְּךָ
 חֶלֶף עֲבֹדָתְךָ,
 אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ בְּעוֹלָם הָהָא,
 אִם־טוֹב וְאִם־רָע!
 לָכֵן שִׁמְעִי־נָא וְרֹאֵי וְהִטִּי אָזְנְךָ,
 וְשִׁכְחִי עֲמֶךָ וּבֵית אֲבִיךָ,
 וְקוּמִי רָגִי לְמַלְכְּךָ

יוֹמֶךָ וְלִילְךָ,
 שָׂאִי אֵלָיו בָּפִים,
 וְהִשְׁתַּחֲוִי־לוֹ אַפִּים,
 וְעַפְעַפֶּיךָ יוֹלֹ־מִים,
 בְּכָרִיעָה עַל־בְּרָכִים,
 אוֹלִי יִתָּאוּ הַמֶּלֶךְ וַיִּפְּדוּ,
 וַיִּשָּׂא פָנָיו אֵלֶיךָ
 וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם,
 וַיַּחֲנוּ עֲלֶיךָ בִּימֵי עֲנֻךְ בְּעוֹלָם הָהָא,
 וְאַחֲרֵי שׁוּבְךָ לְמִנּוּחֶיכִי —
 כִּי מַעֲוֶדְךָ גָּמַל עָלֶיכִי!
 בְּפֶשֶׁי, הִכִּינִי צָדָה לָרֵב, אֶל־תִּמְעִיטִי,
 בְּעוֹד בְּחַיִּים חִיתְךָ וַיִּשְׁלַל־לֹאֵל יִדְךָ,
 כִּי רֵב מִמֶּךָ תִּדְרֹךְ;
 וְאַל־תֹּאמְרִי: לְמַחֵר אֶקַּח צָדָה,
 כִּי־פָנָה הַיּוֹם —
 וְלֹא־תִדְעִי מַה־יִּלְד יוֹם,
 וְדַעִי כִּי־תִמּוֹל לְעַד לֹא־יָשׁוּב,
 וְכֹל אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ בּוֹ
 שְׁקוּל וְסִפּוּר וְחִשּׁוּב,
 וְאַל־תֹּאמְרִי: מִחֵר אֶעֱשֶׂה,
 כִּי יוֹם הַמָּוֶת מִכְּלִי־מִי מִכֶּסֶּה;
 מִחֵרִי עֲשׂוֹת בְּכָל־יוֹם חֻקּוֹ,
 כִּי הַמָּוֶת בְּכָל־עֵת יִשְׁלַח חֲצוֹז וּבִקְרוֹ,
 וְאַל־תִּתְּמַקְּהִי מַעֲשׂוֹת
 חֵק דְּבִרְיוֹם בְּיוֹמוֹ,
 כִּי כַּפּוֹר נִוְדַדְתָּ מִן־קִנְיָה
 בֶּן אִישׁ נִוְדַד מִמְּקוֹמוֹ.
 וְאַל־תִּדְמִי בְּגִפְשֶׁךָ,

אהבות

1

מִהְרֵי קֶסְמִי-לִי,
מִשְׁאוֹל הָעֵלִי-לִי!

בַּעֲלֵת-אוֹב וְקֶסֶם,
וְעָדֵן אִישׁ-חֲמֻדוֹת

אֶפְנֶעֱה-נָא בְּמֶרְאִי
מוֹעֲדֵי קֶץ פְּלִאִיו?
לֹא, וְחִלְפוּ צָבָאִיו!
מַעֲצוֹתַי בְּהַפְּלִיא:
עַל-דָּבָר קֶץ בְּשִׁאֲלִי.

וַעֲמַד-לִי כְּרֹגַע,
אֲשֶׁאֲלֶה לוֹ: „הֲתָמוּ
כְּלִתָּה עֵין מִיַּחַל
יַעֲנוּנִי מִזְמוֹת,
”נִשְׁגָּבָה שְׁאֵלָתְךָ!“ —

אֶל-יִסְיִתְךָ בְּהִבְלֹז,
אֶל וּבִטְחִי בְּחִילוֹ,
יָךְ וְהַשְׁתַּחֲוִי-לוֹ
שֶׁם גִּדְּדָךְ תְּגִלִּי,
כִּי-תַפְתִּי וְתוֹכְלִי!

צַר מִנְקֵשׁ לִנְפְשִׁי
עוֹזְרֵי שִׁיר, וְחִלִּי
וְהִלּוֹא הוּא אֶלְכִי
שֶׁם, לִגְדֹךְ אֶלְכֶךָ,
וְתַפְתִּיו בְּחִפְךָ —

אֵךְ מִשְׁנָאִי קְרִבִּים,
בַּעֲצָמֵי מְרִיבִים,
אֶל-לִבִּי כְּרִבִּים,
צַר וְאוֹיֵב פְּלִילִי —
חֲסָא וְעוֹן פְּלִילִי!

חִדְלוּ כָל-קְרוֹזֵי,
לְהִטִּי אֲשׁ גִּדְּדִים
כּוֹנְנֵי חֵץ תִּלְאוֹת
מוֹתֶתְנִי בְּחִצִּיו
עוֹלְלוּ זֹאת לִנְפְשִׁי

אֵךְ יָמִין צַר אֶרְכָּה,
וְאֵנִי לוֹ — בְּרַכָּה,
תַּצְפִּנֵּנִי בְּסִפָּה;
אֵת מְנוּסִי וְחִבְלִי,
אֵת מְנוּחִי וְחִלִּי!

קִצְרָה יָד גְּאוּנִי,
לִי יִדְבֵּר בְּקִשּׁוֹת
אֵךְ בַּעַת יֶאֱרַב-לִי
עַת יִרְדֵּךְ קִשְׁתֶּיךָ —
וּבִהְרַק חֲנִיכִיו —

רבי יצחק בן-נחמיה

(מת בקירמאכיה ד"א תת"מס ונקבר באלכסאנה כ"ר מנח"י)

מאורה

על-מה	גרש מנאץ על-מה	מעיר אל-י שמה?
יחלף	אריה צבנת ארמון,	
יחלף	עפר בחיקה ארמון,	
יחלף	רקה בפלח רמון,	
שמה	נמן דכירה שמה,	נרד בגלל אשמה!
צדו	צעדיה מלכת,	
צדו	פארי לעיר ממלכת,	
צדו	עדיה לעיר מהפכת,	
דומה	ישבה בערי דומה,	יבסי ארית שומה!
תרש	תרש ברמותיה,	
שרש	נעם נמישותיה,	
ירש	את-כל-נבלותיה;	
רמה	ידו, בקשת רמה	את-לב צבנת דומה!
קצר	את-שגלי חסדתה,	
בצר	את-ענבי חסנותה,	
עצר	את-רחמי האותה;	
קמה	על-מי מנחות קמה,	בזה באף ונקמה!

1

דבר הודיו באוני,
ולחדרו אהובי סר, אלי חין קול פעמוני
ולרית קנמוני.
עברי חקים ועדות
העביר מני ידידות
נכבדות וחמודות;
השב לי ששון יש- עד, ואם עבר ראש ודוני —
נא העבר את-עוני!

2

יושב במעמק, מצולה, ומעמד
איו, וחמק, הודי, ומחמד
עין נמק; יום יום מלמד
ישדר לתלם יונת אלם, בפעם הולם בגדל וגאונה!

„צדק ידידי ואהבת כלולים
אזכר בחסדי, לאחו מחבלים
ברמים, וירי תרומם שפלים;
אפרש שלומי אל-בת-עמי, אך איש-חרמי למעצבה!“

חלקי וצורי! עדימה ולונן
איבי וצרי בביתה? — חונן
אינ-לי, ואורי החשיך מעונן,
ועל-בת גנדים יצאו גדודים ועבר עבדים בחרב להובכה!

„קומי ושכני אל-בית מנוחה,
אשבת ומיני אם-אשכחה,
והנה לשוני תדבק אליהך
אם-לא אזכרה ואחבש לשכרה, וגור פארה מתחבשי עלובה!“

*

שְׁכַרְתִּי בְּיִנָּה	אֶהְבֶּתָּה, יְדִידִי,
בְּהַשִּׁיבֶךָ כְּבוֹדֶךָ	לִי וְיִגַּל כְּבוֹדִי,
אֶהְבֶּתָּה עַל-לִבִּי	שִׁיר יְדִידָת לְדוֹדִי:
בָּא יְדִידִי לְבֵיתוֹ,	וְאַנִּי לֹא וְהוּא לִי,
וּבְלִפִּי אֶהְבִּיו —	מִדְּבַשׁ מִתְקוֹ-לִי!

ב

תִּדְעֶתֶם, יְדִידִי? הֵצֵבִי בְּרַח מִמְּלוֹנִי!
מִתִּי יָשׁוּב מְעוֹנִי?

יָגִיד לָכֶם כְּרוֹבִי:
אֶחָרִי נָשָׂא לִבִּי
אֵיךְ אִשָּׁא מַעֲצָבִי?
לֹא-יָדַע, בָּעֵת שֶׁ-הֵעֵלָה עִמּוֹ כָּל-שִׁשּׁוֹנִי,
עַל-מִי נָטַשׁ יְגוֹנִי!

צַר-לִי צַר עַל-גְּדוֹדִי,
סָר מֵעָלַי כְּבוֹדִי,
אֹזֶר יִפְעֶתוּ וְהוֹדוּ;
אֵי יָמִים שִׁפְתָּיו יִסְפּוּ נֶפֶת עַל-לִשְׁוֹנִי,
וְעֲנִקְיוֹ עַל-גְּרוֹנִי?

חֲנוּתִי אֵיךְ שִׁכְחָם?
שָׁעֲשָׁעִי אֵיךְ וְנָחָם?
וִידִידוֹת, בֵּין בְּנֵי חָם
הִרְאָה לִי בְּאֶמּוֹן, עֵת אֲשֶׁר מִפְתָּיו שֶׁת בְּמוֹנִי
וַיִּצָּא אֶת-הַמוֹנִי?

קָרַע יִסְסוּף לִפְנֵי,
הִרְאָה אוֹרֵו לְעֵינֵי,

תזכרה

מה-יתרון לאדם?	בעוף ותעופף בבוזם!
ואיך יתגאו בעוזם?	ופתאם יבוא אידם!
יבין איש לב ונבון,	כי סוף כל לרקבון,
ומעפר תצבנו	ועדיו עתה שבנו;
צפה רוח בקרבנו	לפקדון גבינו,
וכמעט עין תפקח —	ואת-ערבתו תקח!
חבלי אדם בתבל	חבלי רעי תבל,
ואס-נפלו בנעמים —	לא-מלאו תימים.
קום וראה בעיניך,	כי לא לך הזנך,
והאדם וקנינו —	למחר יבקש ואינו!
ברכות טובתך	התרב חדותך?
התרע כי לפי רבה	היוזת ועמל בקרבה?
רוח גאונה יבצר	בתי עולם יעצר,
בשומז מלכז שכלז,	המשל בכל-אשר-לז.
יערה בתבל הלכה	בסמי מות מסיכה,
ואס-מתקה ראשונה —	מרה תהינה באחרונה;
הועל אין לגבר	בזהב וכסף צבר,
ולא-ישא, יום מהומה,	מכל-אשר-לז מאומה!
ולאן אמה הלך?	וסביבה פלך,
ופעם לאט תהלך	ועל-שבכה ותהלך!
דיגי ימים בינו:	בבתים שכנים לנו,
ובקר במקום שבתם	ישבו אחרים תחתם —

פזמון

יום עירם אַעמד מצדקתי —
 צדקה מלבושי תנה וכסותי;
 חזכי כי יענה-בי ואשמתני,
 קדוש, אל-תדרש לעלמתי:
 מה אני, מה-פשעי מה תטאתי?

יום אלי תקרא מאדמתי,
 יום בו אסף רוחי עם-גופתי,
 יום גשתך לחקר לפעלתי,
 יום דין ממעשים מאד דלותי,
 הן אם-הרעתי — והזכותי!

ואיך במשקל יעלה הכל נדף,
 זכרוננו אפר ועשב נשדף?
 חציר איך נשפט וקש איך נרדף?
 טהור, אם-תקרא מזן קל גהדף,
 יענה: „מה אשיבך? הן קלתי!“

כבד עון נחם בשובו, שקל
 למול חסדך חטאו — מצאו נקל;
 נורא, איך-תעלה במאונני משקל
 סכל, על-פשעו ונתיב קלקל?
 ערכני במאונני שנה ופתי!

צור, לנפש תמר וללב יחם
 קרב, ויתלבן ודון בפחם,
 שב ומזדה תרצה ועזב ונחם,
 במאמרך: „מזדה ועזב ירחם!“ —
 אמנם תטאתי וישר העייתי . . .

רבי יצחק בן-ראובן

(בברצלונה, גולד ד"א תת"נ, מת אחר ד"א תתס"ג)

אהבה

יונה יעלת-חן, מה-לך פי תבכי?
 משיחך יבוא לך, קומי לך ולכי,
 כי אני מושיעך וגאלך אשר תחבי,
 אמנם פי גאל אנכי!

„צפים, אשר צפו, גבואה חרושה,
 לקרא לעזובה, אשר חיוס גרושה,
 חשוקה להיות עוד וגם-תהיה דרושה —
 כי לך משפט הנאלה ותירשה!“

חשקתיה, יפיפיה, אתך בראתי,
 בעברי עליך, בקרתי את-בריתי;
 אקבצך ותבואי אל-בית מנוחתי,
 אל-המקום אשר תכנתי

„קרוב ציר גאמן, בנתנו תושיה,
 וצוני להיות, מהרה ונקיה;
 אם-תשמרי, ואם-לא — תלכי בשביה,
 ויהי באשר פתר-לנו פן תיה!“

בחונה בכור עני, במסגר מנעולך,
 עוד תעדי עדיך, בומר מחללך;
 עטרת תפארת, אשר היא מכלולך,
 טוב תתי אתה לך!

התקוששו וקשו, ורחצו והטהרו	ומאליהם בושו, ומטנף הברו!
גאון לבבכם השפילו, ואיכבה יתגבר	וישרו ואל-תעפילו — שכבו למחר קבר?
יום ויום הזחילו כי חייכם — מותכם	למנות, ואל-תחילו, ומיתתכם — חייכם!
אך את-זאת תקרנוה כי אין בתבל הזעל	בדעת ומצאנוה; לאגוש כי בטוב פעל;
תכלית שמחה — אבל, אחיו מעלות גבהים	ראשה וסופה הבל, עלים אליה-אלהים!

*

נמר לשמע ישראל

אנשי לבב שמעו-לי בקראי: "אלהים אדני חילי!" שם כבודו אבאר בשבלי — לו עמי שמע לי!	חקרי כבודו תמהו, עמדו מראות והתמהמו; עיני שכלם מראות כהו — ויאמרו לוא-הוא!
יחיד, יחודו במספר אל-תחד, ירא ראשיתו ואחריתו ופחד; היותו בשם אהיה לא-גכחד — האחד את-האחד!	ידך על-שלשים תכבד, תחשבים אב ורוח געבד, ובן-מנות ונשוא על-כד מן-השלשה חבי נכבד!
צפון יקרו במעלות גבהים, גבהים אחר גבהים נהים, יעידון לכל-עין מסבות גבהים: אך יש אלהים!	צדיק גוי יעריצך ברוח גריבה, ימליכך בשפה ערבה, קרא: "אחד!" פעמים באהבה — ואל-השלשה לא-בא!

„חפצה לשמע   נבואות כל-חנה,
 וגם-אני נאכלת   כפי כל-צר בנה,
 והשב גמול לאיבי,   אשר לגנדי אחנה,
 והוצאתני מן-הבית הזה!“

ורוזה מבנות,   חטובה וחשובה,
 קרואה לא עמי,   כמו אשה צוובה,
 בניה אקבץ   אל-עיר חפציה,
 במבלי אדם אמשכם בעבתות אהבה!

(חקי הנעימים   באהבה הנמלתיך,
 ונתתיך את-קצף   ואמר רמתיך;
 גברוך אנהל   כמזל-אט גמלתיך,
 אהבת עולם אהבתיך!)

רבי משה בן-יעקב בן-עזרא

(מגרנאסא, נולד לערך ד"א ת"ת ובשנת ד"א תת"צח היה עוד בחיים)

אופן

התעוררו, תמהים,   ראות מבלי מחזה
 אדני האלהים   הקדוש הזה!

מפי נוראותיו   שמעו ממלכתו,
 ובעין נפלאותיו   ראו את-ממשלתו,
 ועלי מפעלותיו   דעו כי-אין בלתו,
 במראת מחשבותיו,   משכיל, ואור דעתו,
 יראה סביבתיו   כבוד יצרו, ואתו
 בארבע יסודותיו   ובגן מתקנתו
 ומבשרו יחזה —   את-זה לעמת-זה!

„גְּדִיבָה תִּיִּיתִי,   מְקַשֶּׁמֶת בְּכָל־פֶּאֶר,
 יִצְאֵנִי בְּנִי,   נִין וְנֶכֶד וְשֹׂאֵר,
 בְּחֶשֶׁךְ בּוֹר עֵמֶק,   וְאִין־לִי מִי יֹאֵר,
 וְהֶאֱבֵן גְּדִלָה עַל־פִּי תִּבְאֵר!“

רַעֲיָתִי, צֹאֵלֶךְ   מִבֵּין יְדֵי צָרִים,
 אֲשֶׁר הֵם מִפְתִּיךְ   בְּפִתּוֹנֵי דְבָרִים,
 יַעַן לֹא־אֵבִית   דִּלֶּק אַחֲרֵי יָרִים,
 לְבִלְתִּי־לָכֶת אַחֲרֵי תִּבְחֹרִים!

„אֲנִי בְּתוֹךְ הַגָּלוּת   עֲצָרָה בְּרָגִזוֹת,
 וְכֹלָם יִפְתּוֹנִי   וַיַּעֲנֵנִי עֲזוֹת,
 לַעֲזֹב אֶת־שִׁמְךָ —   וְאַתָּה עַד לַחֲזוֹת,
 יְיָ אֱלֹהֵי, אִם־עֲשִׂיתִי זֹאת!“

וְהַיּוֹם בְּמָה לָךְ   בֵּין אֲצִר וְדִישׁוֹן,
 וְלֹא־אֵבִית שְׁמוֹעַ,   נִצְוָהָ בְּבֵת־אִישׁוֹן!
 בְּרוּכָה אַתָּה בְּתִי,   הוֹצֵקֶתָ חַן וְלִשׁוֹן,
 תִּשְׁכַּבְתָּ תִּסְדֹּךְ הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן!

„בְּחֻנָּה תִּיִּיתִי   בְּתוֹךְ מַרְעָה רָחָה,
 בְּנִי נִשְׁקָעוּ   בְּבוֹר גָּלוּת וְנִבְּחָה,
 מִפְּנִיָּם בְּכָל־צַד —   וְגַם־אַתָּה תִּחְזֹה:
 וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה!“

נִשְׁבַּעְתִּי בְּשִׁמִּי   לְקַיֵּם מִמְּעוֹנִי,
 אֲמַהֲרָ לְהוֹצִיאֲךָ   מִבוֹר הָעֲנִי;
 הֵן אִם־לֹא לְמַעַנְךָ,   אֲנִי אֶעֱשֶׂה לְמַעַנִּי;
 אִם־אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח וְיִמִּינִי!

מאזרה

ה'אין בפי מלה,   להשיב לשאלי,
כי טמן פח   חטאי לרגלי!

גמשכו ימי   בגלות וארכו,
ואנשי שלומי   ספו ונחשכו,
ונגדתי שמי   עלי גהפכו,
ואני שכולה,   אכן בעלי
בצבי ברח   מעל אהלי!

יחלי, אימה,   כי קם ללבש
נקם, וחמה   בצניף יחבש,
ולחל וחומה   יחיה ויחבש,
סורה וגלה,   ולבם מעלי,
כי לא יונח   לעולם אלי!

מלכי איים   לחצוד בפרד,
יתנו שנים   לראות הדרד,
והלכו גוים   יחד לאזרד,
יום עיר תלולה   יבנה אלי,
באבני אקדח   ייסד גבולי;

שמש צדקה   תזרח ומרפא,
ובאב מצוקה   יכלה ויספה,
ועל מועקה   ישבר וינרפה,
ושנת גאלה   יקרא גאלי,
ארצי נצח   יהיה נחלי;

האל ירצה   אנקת צעקים,
ואתם יפצה,   כי בו חשקים;

שחק לא־יכילו	ותחת וכל־להו,
והעולם כלו	ברוחו וסבלהו,
ומליצי חדלו	אחריו ונהו,
להבין סוד פעלו,	ותפצו על־מה־הוא,
ואף כלם למולו	נבערו ותמהו,
ומספר גדלו	תכמיל לב להו,
כי דרכי שכלו	מהם נבהו —
ואיכה וציר נבזה	יתור על־מה־זה?!

הוא אדון האלגים	ואמרותיו הויות,
להשפיל גאיונים	ולב שפלים להחיות,
נתש ארמונים	ומקומם שאיות,
וחקר רעיונים	ולבזות וכליות,
ורוחות כל־המונים	להפריד מגויות,
היות מהם נכונים	אל־כפא עליות,
ומהם אל־שאונים	ולבור תחתיות —
נברים, עלו מזה,	ושמים, שבו בזה!

יציר חמר מבכה	מרב פתדה,
נגוע ומכה	מאש פלדה,
וכף ספק ומכה	מתגרת ידה,
מיחל ומחכה	פלאי חסדה,
אולי גם יזכה	לבוא בסודה,
דמע אשר יבכה	גא שים בנאדה,
ולב נגר מזה	אלהים לא תבזה!

מִמֵּעִי אִם קָרָאֲנִי
 וְשֵׁם חֲסִדוֹ נִחֲנִי
 וְלֹאֹזֶר הוֹצִיאֲנִי
 וְטוֹבוֹ הִבְטִיחֲנִי
 וְלֹא לְצָרְפוֹ בְּרָאֲנִי,
 לְכַרְךָ עַל-יִצְרֹוֹתַי,
 וּמִבְּמֶן הַזְכִּיר שְׁמִי,
 וְהִתִּיתָ יָדוֹ עָמִי,
 וְעֵינָיו רְאוּ גִלְמִי,
 כִּרְגַע עַל-שְׂדֵי אָמִי,
 כִּי אִם-לְצָרְךָ עֲצָמִי,
 וְעַל-גַּפְּלֹאוֹת גַּפְּלֹאוֹתַי!

שְׁלַח רוּחַ בְּאַפִּי
 וְיִשָּׁם יִדְבְּרוּ בְּפִי,
 וְשׁוֹחַ לְהַמִּישׁ בְּכָל-גּוֹפִי —
 וְעַם-אֹנִי וְעַפְעָפִי
 וּזְמַן טָרְפִי עַל-פִּי
 אֶהוֹדְנֶנּוּ בְּשִׁירוֹתַי —
 וַיִּפַּח בִּי נִשְׁמָה,
 לְבָאֵר אִמְרֵי מוֹמָה,
 וְהוּא עָפַר מֵאַדְמָה,
 לְשֶׁרֶת גִּפְשׁ חֲכָמָה,
 בִּרְעֵב וּבְצָמָה,
 וּמִי אֲנִי וְהִתְלוֹתִי?

הַפְּלִיא בְּשֶׁכֶּל וְדַעָה
 וַיְהִי לָהֶם יִשׁוּעָה,
 וּבְכָלוֹת זְמַן מְרַגְעָה
 עַד-שִׁיבָה הוּא רָעָה,
 עַד־כֵּן בָּאוּ שְׁנוֹת רָעָה,
 וְהִלְבִּינוּ קִנּוּצוֹתַי,
 סִגְלֹת יִצְוֵרָיו בְּתַבֵּל,
 וְהֵם הָיוּ-לוֹ חֲבֵל,
 הָיוּ בַּחֲרִים תַּבֵּל,
 וְעַד-זִקְנָה הוּא סָבֵל,
 וְהִנֵּיעוּ יָמֵי אָבֵל,
 וְהִתְשִׁיבוּ אֲרוֹתַי!

בְּמָה, צוּר, אֶהוֹדְךָ
 וְאֵיךְ אֲגִיד חֲסִדֶּךָ,
 וּמִגִּזְרֹת כְּבוֹדְךָ
 וּמִשְׁפַּע חוֹדְךָ
 עַד שׁוֹבֵי עֲדֶיךָ —
 בְּנֹאדְךָ שִׁים דְּמַעְוֹתַי,
 עַל-טְבוֹת גַּמְלָתַנִּי?
 אֲשֶׁר בָּם הִעֲנַקְתָּנִי?
 הַדַּעַת חֲנֻנְתָּנִי,
 חֲנֻפְשׁ נִתְתָּנִי,
 כִּי לְמֹת יִצְרָתַנִּי;
 לְהַשְׁקוֹת בָּם עֲפְרוֹתַי!

בתולה תצא   במחול משחקים —
ותשיר תהלה: בא קץ אבלי,
וקבור יזרח —   אדני אור לי!

*

אהבות

1

מהרונא אלי מעוני אהובים,
לעפרים אזי מעונים — והנם
אשמעה נאקת צביה, תיליל
על-אהובה תבך ואלוף נעורים,
סמכוני בבאששות ידידת

פזרם הזמן, ונותרו תרבים;
לכפרים מעון וגם-לזאבים!
מכלואי אדום ומאסר ערבים,
גם-תענה במאמרים ערבים:
כפרוני במגדני האהבים!

2

מה-לאהובי כייקצף ויתנאה
שבת זמן לבתי אחריו בעי מדבר
הן יקמלני לו אוחיל, ואם-יסתיר
לא-ישנו הסדי אדון אלי-עבר —

עלי — ולבי לו יגוד כמו קנה?
תאב, ואיד אקרא תיום ולא יענה?
פניו, ואל-טובו אביט וגם-אפנה!
כיי-איד געים-פתם יועם ואיד ישנא?

*

סליחות

1

אעירה שנת-עיני
ואגבירה גיב לשוני
אברך צור גחני
אף לילות יעצני —

לחבר את-זמרותי,
לנגן בנגינותי,
בצדקתו כל-זמתי,
יסרוני כליותי!

מה אשמו	ולא חכמו	קפאים על-	שמריהם,
ההלכים	במחשכים	אחר מח-	שבתיהם,
ובבסלם	את-בסלם	שמו ברב	קניניהם,
ויפתו	וגם-שתו	בשתק	דבריהם —
קרוב אמה בפייהם		ורחוק מכליתיהם!	

שם הודו	יכבודו	משוך מ-	או לידיעו,
והשמיע	והודיע	אמתו לכו-	שעשועיו,
והתאפקו,	יום רחוקו	מעליו,	המון מעיו,
ואם חלקו	וגם-מתקו	להם מ-	צוף רעיו —
מה-טובו דריהם		ומה עצמו ראשיהם!	

הנשכחו,	כי שחו	בבור מאסר	גלותם,
והכשו	וילכשו	את-שכי	דלותם,
ימצמו,	כי צמו	רדיד בשתם	ושפלותם,
והמבעו	והשקעו	באבן	בנים שבותם,
והקבירו עליהם		לחציהם ודחקיהם!?	

4

זמן הבלתי,	ימי סבלי	יפה לל-	בי שקריו,
וכוס פעלי	ביר אלי	השקה או-	תי שמריו,
יפי יצרי	בחק-יצרי	הסיתהו	מבתריו,
	פי יצר לב האדם רע מנעריו!		

מאשמים	בעלמים	ועונות	חוללתי,
ועל-חטאים	גפלאים	מנעורי	גדלתי,
וגלדותי	ושתרותי	אחריהם	הבלתי,
ויום אורי	עלי שערי	חיותי —	גבהלתי,
ואו לפי	עלי חוזי	קרעתי	ואבלתי,
ואש וגון	בין בתריו	עבר וש-	רף גוריו!

2

בְּלִילִי עַל-מִשְׁכְּבִי
וְהַתְנוּדוֹת עַל-חֻזְבִי
וְלַעֲמֹד עַל-מִצְבִי
לִרְאוֹת מַה-יִּדְבַּר-בִּי

עֲצוֹת בְּנִפְשֵׁי שְׁמָתִי,
אֲשֶׁמְרוֹת קִדְמָתִי,
לִפְנֵי אֲדָנִי קָמְתִי,
וְמָה אֲשִׁיב עַל-תּוֹכְחָתִי!

מִי זֶה יַעֲמֹד לִפְנָיו
וְאֵיכָה יִדְרֹשׁ רְצוֹנָיו —
וּמִמַּחְשְׁבֵי עוֹנָיו
וְהַקִּיפוֹהוּ וְדוֹנָיו
וּמִפְתָּהוּ בְּרַחֲמֵי —

וְלֹא יִירָא חֲרוֹן אַפָּיו?
וְדָמִים מִלֹּא כַּפּוֹ,
יִחַשְׁכוּ בּוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ,
כִּי־אֲרִי מִפּוֹ וּמִפּוֹ?
וְאַל-תַּסְדּוּ אֶרְחָתִי!

שִׁכְתִּי טוֹב אֲדַגִּיהֶם
כִּי אֲחֲרֵי עֵינֵיהֶם
וְשׂוֹא לִקְחוֹ בִּידֵיהֶם
וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיהֶם
אָהָה כִּי־תַפֵּל מִחֲמִי,

וְנָשִׁים חֶסֶד פָּעִלוּ,
תָּרוּ בְּעוֹלָם וְהִבְלוּ,
וּבָאוּ אֶל-הֵיכָלוֹ,
וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ:
וּבִהְבֵּל בְּמַחֲתִי!

הָאָמֵר וְהָעֹשֶׂה,
יוֹם בּוֹ אֲנָשִׁים תִּנָּסֶה,
וּמַעֲרָמֵינוּ תִּכְסֶּה —
מָעוֹז לְדָל וּמַחֲסֶה,
מֵאֶסְרָךְ פִּתְחָתִי,

אֶל-תִּפְּנֵן לְמַעֲשֵׂנוּ,
בְּדִין אֶל-תִּנָּסֵנוּ,
וּמִי בִלְתָּךְ יִכְסֵּנוּ?
בְּשֶׁר-נָא, חֲסִנּוּ:
וּכְדָּבָרְךָ סָלַחְתִּי!

3

בְּנֵי תַמִּימִים מִשְׁבִּימִים
וּמִדָּמָם וּלְחָמָם
וּמִי דָמָעַם עָלֵי פִשְׁעָם
וְהַתְנוּדוֹ עוֹנֵיהֶם

אֶל-תְּצַרוֹת יִקְרִיבוּ
שָׁמוּ מְקוֹם נִסְכֵּיהֶם,
וְעֻצּוֹת אֲבֹתֵיהֶם!

אֱלֹהֵיהֶם, קִרְבָּנֵיהֶם,
נִסְכֵּיהֶם,

שבעתי נדדים על-ערשות אנושים,
הריצני פעמי למעזנות קדשים,
בגפול תרדמה על-אנשים,
בשעפים מחזזנות לילה.

הסבלתי ואשנה כל-ימי שחרותי,
ונבלמתי ב-הבלתי זמן ילדותי,
לזאת היתה-לי דמעתי
לחם יומם ולילה!

ברכה, בכלוא הגוף נעצרת,
התבונני ב-העולם מעברת;
עורי עורי לראש אשמרת,
קומי רגי בלילה!

רוצי, זכה, יצר תאונה לשבר,
ודרך ישרה כל-ימותיך לבר;
הכי חלדך ביום אתמול כי יעבר
ואשמורה בלילה.

בעל פרחו אנוש יולד לעמל,
וכל-יצר מחשבותיו און ועמל.
והוא כציץ יצא ויטל,
ויבד בחזיון לילה!

ימים עליהם ישאו קולם,
מות ירעם ויסור צלם,
ועזבו לאחרים חילם,
רגע ימתו ותצות לילה!

יכבד עלי על יגוני בחטאתי,
כי לא-שבתי עד-כזה ממשובתי,
יגעתי באנחתי, וממתי בדמעתי
אשחה בכל-לילה;

עיני בחם לבי נגרה ולא תדמה,
לקאת מדבר אני דומה,
יומם במסתרים נפש תהמה,
ותקם בעוד לילה;

קדרת בגלות ימי שבתי,
הורידה לארץ עדתי,
תנוד ודמעה על לחיה —
בכו תבכה בלילה!

בנשף קדמתי דמעתי ואנוחה,
אשפכה דם לבבי ואניחה;
נפש עלי תשתוחח, ועם-לבבי אשיחה:
אזכרה נגינתי בלילה!

חלפו כצל ימי עלומותי,
וקלו מנשרים שנותי,
ולא-אזכר מזמן שמחותי —
לא-יום ולא-לילה!

זדים הציקוני והגדילו עלי בפיתם,
דברים שלום ונשכים בשניהם —
נא יזכר רע מעלליהם
לפניך היום — יומם ולילה!

שכחתי,	ימי נחתי	בעלומי,	ימי רעה,
וקויתי	וקסיתי	בעדנתי —	והיא תעה,
ואשמתי	ואסמתי	אזני למז —	רה דעה,
וקול חרדה	— ואין צדה —:	„לא זאת ה-	פרגעה!
לגיא מות	וצלמות	— יקרא — ק-	רבה נסיעה!
ולבי חל	במגוריו,	במה ש-	היה אחריו!

האל, אן	אלד ואן	אברה מ-	פניד?
והן חדלי	במר מדלי	ובאזן	בעיניד,
ובאפסים	בלי משים	תאחוני	ימינד!
היה זכר	נא אכר,	חרד מ-	דינד,
וקתהו	ונחהו	עלי-נחל	עדניד,
והשקהו	ממקוריו	ורבה מנ-	הו עפריו!

*

תאות-נפש

(מסתאניב)

נפשי אויתך בלילה!

אויתך נפשי אל-מקום נפשה,
 וכלתה אל-מקור שרשה,
 ונכספה לגנה קדשה,
 ללכת יומם ולילה!

נעם הכבוד בעין הדעת תראה,
 ומבלי-אבר אליו תדאה,
 ותשאף עדיו ותשמאה,
 בנשף בערב יום באישון לילה.

מעודי עלי דגל חסדך נודע —
 ואהל יראתך מלבי נגדע;
 אדני מקרמני ותדע,
 בחנת לבי פקדת לילה!

הבן מחפיר ומביש   ישא עיניו?
ואיד אמרו יגיש   לפני אדניו,
וחטאו לא-ימיש   מעל פניו,
ואם-ילך במחריש   יצף רעיוני —
כי על-דרך-איש   שם עינהו;
כל פעל אדני   למענהו!

וע מחטאתו —   יכפר עוניו,
צמא טל סליחתו —   ירו צמאוניו,
ואל-בית תפלתו   ינהג המוניו,
וכפר אדמתו   לעין כל ועיוניו,
והראני אתו   ואת-נהו —
כל פעל אדני   למענהו!

2

נורא מכל ואיום,   הדרש לשונעתי,
ומחטא המצא פדיום,   ואל-תחרש לדמעתי,
תנתן לי היום,   בשפכי את-עתירתי,
נפשי בשאלתי   ועמי בבקשתי!

משכתי בתבלי שוא   מנער את-עוני,
ובלבבי ומורשיו   שמתי מחשבות אזני,
וגופי, לא מלבושיו,   אנאלתי בדם ודוני,
והשפלתני, כי גושיו   אצים להקריב אסוני,
וזמן פחי מוקשיו   פרש, להשפיל גאוני,
ומות יקרא אתי,   לשום בשאול ביתי!

שחת יהיה-לי לאב,   יום לקברות אוכל,
ושמה בשרי יכאב,   ונפשי עלי תאכל,
ולפי כדונג ידאב,   כרסכל ויהבל,
ומר-פשע אשר שאב,   בתוכם יהיה נמבל,
וכל-עשר אשר תאב —   באחריתו יהיה גבל,
ולא-אשא יום מותי   לבד מוסר כלמתי!

התבשרי, בתי, כי עוד אנחילך חגי, ולאט אנחך ואניחך במעוני, כי אין גאל קרוב ממני — ליני תלילה!	קדשו עצרה ורחצו והתקדשו, הברו סיג לבבות והתאששו, המזכירים את-אדני אל-תחשו כל-היום וכל-תלילה!

*

פזמונים

1

מאד נזרא הוא, יודיעהו, היא תעידהו: למענהו!	כל-מעשה אדני נעלם — ומפעלו ולשון נפלאותיו כל פעל אדני

לשכן תבל, וישוב תבל, וליליו אכל? תקרב יכל, מעשהו? למענהו!	מה-תקנה ושבר יעוף בלי-אבר כל-ימותיו שבר היצידיק מי בקבר ואם-ימטר גבר כל פעל אדני

שנות אדם תלומים שכן בית שלומים בפנים נכלמים בא לדרש רחמים — ובחסדו בתמים יום איש יסתר כל פעל אדני	ומות פותר, וקצו חותר, ולב יבחר ולו יגתר, יבבם בנתר, מרעהו — למענהו!

הכי רעיוני יראוך, ימין האל, בנים ראוך,
 והאמינו בך והנאוך, כי רק בקרבם מצאוך,
 ודבקו בך ולא יצאוך, ועל-בנפי-שיר נשאוך,
 ואולם בפה השיאוך, ולעו בעת שקראוך,
 ואמנם, כי כבד-פה וכי- בד לשון אנכי!

*

אל רבי אברהם בן מאסיר ירדו

(אשר קראו למשפה הנו)

קראני גביר, הקדיש קראני, והקרני לחברה עם-ירעיו,
 לדדים מתקו אל-פי בדריו, ורעים יקרו עלי ברגיו,
 בנר-ביתן אשר חתן סביבו, והיפי לארבעת רבגיו,
 מלבש כתנת משי, ועטוי מעיל תולע ושש ושלל צבעיו,
 ערגותיו בלי רקם וחשב משבצים, ושושנים יצועיו,
 באלו הזמן קלע פניהם בתמרוי ומקלעת פקעיו,
 בזהב מעשה מורד עליהם מאור שמש, והשיחם — רקיעיו;
 ומימיו יגרו ארצה, בדמעי עלי מפקד אחי לפי ורגיו,
 ותר יתור לזמרתו הדסים, וסים ישיש עלי גפי נטעיו,
 ירגן בין עצי שרק, ושרק ועתרות פרחיו על-כל-פרציו,
 ועופות פרחו על-כל-פרציו, ביום ערו ישני גיל, ועצם
 ועמיו מהרו לעות יעפיו, והשלחן דמות גלגל, ואגן
 קערתי מלאות מעדנים, קערתי מלאות מעדנים,
 בחשק, קפאו מימי דמעיו, בקאץ מזהב אופיר פתילם,
 להסיר מלבב באב עצביו, להסיר מלבב באב עצביו,
 לאט יהנה וראש ינה, וישנה חמדותיו לאין קצה וקצב —
 אשר יול במל אמרו, וחסד — בידו מתנותיו הם ומסעיו,

הכל נער אהבתי — והוא כחלום חלמתי,
 הקיצתי וחסבתי, ועצות בנפשי שמתי,
 וכי שבתי ולא שבתי, מאד בשתי ונגלמתי,
 ועל פי לא-הקשבתי, אחרי שובי נחמתי;
 לזאת דמי הקרבתי, ואת-חלבי הרמתי,
 אולי צור ישועתי, יקרה לקראתי,
 ובמימי דמעתי, יהי מחה חטאתי!

*

תחנון

ממרום קול עבר, באוני לילה וחבר,
 והקול ארום שבר, ועורר שכני קבר,
 וקול אלי מדבר: „קום וחילים גבר!“
 עניתיו: „איך יתגבר, כבד-פה ומלון יחבר?“
 לא-ידעתי דבר, כי-נער אנכי!“

מלאכות אלהים נזרא, קמתי לעשות במוזרא,
 ועד-לא תופע נהרה, הקיצתי באשמונה,
 ונפשי אשר בך קשורה, הביאתיה תמונה,
 ולא-ראתה לך צורה, ואמנם לך — למקרא
 שמעתי — ואירא, כי-עירם אנכי!

שחר גשף ולילו, הערתי בגללו,
 ואצתי לתמוך בתבלו, ולהחזיק בשולי מעילו,
 נפל בנעמים אצלו, חבלים לי בהיכלו,
 וכי אתנצב למלו, אני נפעם במהללו,
 ואמר: „בי אדוני, לא איש דברים אנכי!“

אתה גְּדִיבִים לַעֲלֹץ אֶרְשׁוּ,
 דָּלִים גְּאוּנָה דָּרְכוּ עֶסְסוּ,
 אתה באוֹצְרֹתֶם יְדִיָּהֶם עֲשׂוּ,
 לוֹלֵי גְבִיעִים זְהִרָה עֶסְסוּ;
 מַעֲם, בְּרִשֶׁת הַנֶּדֶד נִתְּפָשׁוּ,
 אוֹנִים, לְחִיל זָקֵן מֵאֵד גָּרְסוּ;
 בָּם גָּחֲלִי הָאֵשׁ — אֲכָל נֶמְסוּ,
 וְאֵנִי לְבָדִי מֵאֲנוּשׁ חֶמְסוּ?
 כּוֹסֵי בְמִי עֵינֵי אֲשֶׁר נִמְאָסוּ!
 לְרַפּוּא, אֲשֶׁר לֵיל וְיוֹם הָרְסוּ?
 נִמְלֹ, וַיִּלְדִּיָּהֶם בְּצִלִּי חֶסֶם,
 יִתְּלָדוּ תּוֹגוֹת וַיִּתְּחַסּוּ,
 עָדִי, וּמִתִּי בָאֵף רָמְסוּ!
 כָּל־הַחֲסִידִים וְאֲמוּנִים פָּסוּ,
 הַשֵּׁם פְּלָאִים כָּרְעוּ קָרְסוּ;
 חֶרֶפַת בְּנֵי־אָדָם, אֲכָל רָמְסוּ,
 שָׁקָר וּלְחָם לַחֲמִים פָּרְסוּ;
 בְּדָמִי כְּסִילוּתָם וַיִּתְּבוּסּוּ!
 לֹא־סָקְלוּ לָהֶם וְלֹא־פָלְסוּ,
 לוֹ שָׁמְעוּ שְׁמַעִי וַיִּתְּקַלְסוּ —
 וַיִּסְחִי חֲרוּזֵיהֶם בְּעַפְרֵי כֶּסֶס!
 גִּנְעִי בְּנֵי־הַפֶּקֶד וּבְהֶם פָּשׁוּ,
 חִלָּאת פְּעֻלָּתָם וְלֹא־כִבְּסוּ,
 יִשְׁתֹּ, וּנְחֲלִי הָאֵמֶת נִרְפָּשׁוּ,
 בָּגֵד, וְדֵדֵי הַיִּדְיוֹת עֲשׂוּ —
 אֲתִי מְלִיצִי אֶהְבֶּה אֲנֹסוּ!
 שׁוּרֵי בְנוֹת־שִׁיר בְּעָרִים נָתַסוּ,
 שִׁמְשׁ בַּחוּמֵי מֵאֶמֶר רָכְסוּ;
 לָהֶם בְּגִי־עִישׁ: „פְּתָאִים הֵסוּ!“

חֵי סְבָאִים, סְבָאוּ בְּבֶת־כָּרֶם, אֲשֶׁר
 תִּמְשׁוּל בָּאֵף שָׁרִים — וּמִן־אֵז פַּעֲמֵי
 זָקְנָה וְאוֹר לֹא־רָאָתָה, מִיּוֹם אֲשֶׁר
 שָׁפָה זָמֵן עֲצָמָה, וְכִמְעַט נִעְלָמָה,
 אֵשׁ בַּעֲרָה — אֵד הַיּוֹגֵזִים בַּעֲרָה
 עָדֵנִי בְּנֵי עֲדָנָה, וְאוֹן נִפְשׁוֹת מִתִּי
 בִּי, מִזְרָקִי סִפִּיר, בְּמִים קָפְאוּ,
 אֵיךְ גִּמְלוּ חֶסֶד עָלַי כָּל־כְּאָבִים —
 אֲשַׁמָּה וְאֲשַׁתָּאָה, וְאִמְהַל אֶת־עֲסִים
 אֵיכָה לְפִי־רִנֵּעַ גְּבִיעִים יוֹכְלוּ
 הָרוּ בְנוֹת יָמִים עָלַי בְּרָכִי וְלֹא
 עַד עַל־שְׁמִי יִקְרָאוּ קִרְתִּי, וְלִי
 עָדִי לְבַד עָדוּ לְנַצֵּל אֶת־צְבִי
 בְּאֲתִי בְּאַחֲרִית הַזָּמָן, עַתָּה גָּמְרוּ
 וּבְנֵי בְלִי־שֵׁם גָּבְהוּ, בְּאֲשֶׁר מִתִּי
 סָפוּ כְּפִירֵי דָת, וַתִּחַתֶּם נִבְרָאוּ
 שְׁלַחַן כְּזָבִים עָרְכוּ, בּוֹ מֵאֲכָל
 זָכוּ בְּעִינֵיהֶם — וְהֵם יִשְׁמָאוּ
 אֶרֶח נְתִיכָה בְּאֶרֶג שִׁיר סָרְרוּ,
 קוֹרִיו בְּעַבְבִּישׁ, וְלֹזָאֵת יִלְעָנוּ —
 לוֹ חֲכָמוֹ בְּצוֹר קְלוֹנִם טָמְנוּ,
 אֲבָבָה פְּלִיטֵי תָם, אֲלֵיהֶם נִנְעוּ
 וַיִּנְאָלוּ בָהֶם, וּנְפִשָׁם טָנְפָה
 עַד נִדְּלָחוּ מִי מַעֲיִנִי־צֶדֶק, אֲשֶׁר
 וּשְׂדֵי אֶהְבִּים מַעֲכּוֹ שׁוֹנִים בִּיד
 קִמְמִי לְהַשִּׁיב אֶת־גְּמוּלֵיהֶם, אֲכָל
 קַח מִנְדְּלִי בָּצֵר לְהַבְצֵר, הִכִּי
 אוֹ טַבְּעוֹת כֶּסֶף, יְדֵי אָפוֹן לִיד
 שָׁרִים — לְדַבֵּר אִם יַעֲוִשׁוֹן — יִקְרָאוּ

רחב לבב, רחב-צעד להיטיב,
 ולכתו עם-אלהים ואנשים
 ולאבד במחשד היגונים
 ובז ינפשו מרי נפשים,
 ומי נקרע סגור לבו בחצי
 הכי חכו — כשמן דברתי,
 אנשים רכשו להם עבדים,
 עדי בשו לנדבתו עננים,
 ומי ורע ומי תיו חסדים —
 יהי שלו, עדי ינחיל כבודו

*

לאחר מידיו

עיני עננים בבכי נמאסו,
 בכו בחזק גזלים, וישחקו
 ענן אשר הנשים, ושחק רעמו
 הרעים, ואכן בעבור הרעים פני
 פנפי ברקיו אחזו כנפות בגי
 רצים ושבים, בנשרים נחפזו,
 לולי בגי-עב ירדו, לא-נעלו
 היו אפילות עד מטר-נשם וחם
 בשמי ערגת ורחו אכן ידי
 ריח אבק רזבל, וקרוח כמו
 הראו ופיר-פנים, אשר באפר סתיו
 חזרו בלי לשון לעבים ינקו
 פרים מעיל תולע וחזר עמו עלי —
 עיני בעיניהם פלאים וחוז,
 בם נרגרי שהם והם לחים, הכי
 מה-יָקרו, לו התרוצים לקטו
 נשיש בקול הפים, ותר אם-יענה —

עד עקבי גן ההדס נחמסו,
 שפתי ערגותיו אשר כעסו;
 פניו, ואפי האדמה ששו,
 שחר, ועפעפיו לקלו נסו;
 חלד וצבאי לילה פרשו,
 העת עלי-אכל בארץ משו;
 צאי אמירי גן והתנוססו,
 שמש להראות והרם נגשו;
 צפון צפוני מרקחיהם שפו,
 רכיל בסודיהם, אשר כמסו;
 חפו ומי הקר והתחפשו,
 אתם, ועיניהם עליהם חסו;
 בגד תכלת, בעדם פרשו,
 כי מעשה תשבץ פניהם עשו;
 אתם רסיסי לילה רססו —
 אתם וכפי גזלים כנסו!
 כנור ועוגב עגבים ומאסו;

כביר, ונכף ראש באגמנינו,
נפת בחכנו ובלשוננו,
נעם שמותינו וזכרוננו!
מאז בהורינו ובזקנינו?
חרפה חרושה על-פני בנינו!
כס ראש פתנינו ושוב ייגנו,
נשקט ומה-שוב גדעה בייגנו;
ידו — הנה אמה פליל דיגנו!
תשכן בלבנו ואישונינו;
הפריד, ועוד יסב להרנינו,
את-מפעלות האל ויתבוננו!
יבשי בתבך בפרה פנינו,
יבנו חסדיך ויכוננו!

גבוש באמרם כי ידיהם מצאו
נזכיר שמם תמיד ונמצא נחלי
ויאממו און לבלתי ישמעו
איד היתה בנו אשר לא-נשמעה
שמעה תהי לעד בקמינו, וגם
הנה לה, אחי, אמרים נמסכו
משפט וצדק נבחרה לנו ואז
אם אין אנוש יזכה ועלינו ישו
גור באשר תגור — במקום נאמן
נוחיל לאל, אולי זמן יחביר אשר
נשמת, ונבשו משנאים בחזות
שלו היתה, וכפי רצוננו חיה,
ימשכו ימים בתבלך עד אשר

*

לאחר מידיו

איכה בתזחלתי בעירם טענו?
מיזם ליום יסעו, ואף לא-יחנו!
וביום פאב עליהדמי ישענו —
יונים בענפי ההדסים קוננו,
חרב בספס חל בחיל יתאוננו,
עפרות מעונייהם ימי-עד חננו. —
אהמה וכליותי מאד ישתוננו,
הם בעסיסי צהלה ירונו;
חלי ודמעי הם אשר יאמנו!
יצרפו איבי ולא-יבחנו!
איד אהבים גלו וצרים שכנו?
ובאהליהם בעדי ירגנו,
איבה, עלי-יתר פזבים פוננו;

אם אהלי דודי בגפשי צענו —
שכרי ושמחתי וחברת אהבה
צר-לי עלי חשקים בדמעה ובמחו,
ברק יגדמו להתנודד, וקול
ינחמו פרי-נפרדו מהם, ועל-
התאבקי יחד ברבעיהם, ואת-
אבה ויתחמץ לבבי בעדי,
אשתה דמי עיני עלי נודם, ימי-
אם-לא בנגעי יאמינו שוררי,
אם המריבים נדברו בי, אקראה:
איד חדרו רעים — ורעים שקמו,
המה, אשר תנם לחומי ילחמו,
הרו במז-אפל לישרי-לב בחץ

לרבי יהודה אָחיו

(בהפרדו מפניו)

פֿער מעט פֿרוד וואל-תּוֹנֵנוּ,
 מִדָּם לִכְבוֹת שְׂאֵבוּ, עַד כִּי-לָדָם
 נִבְלִיג עָלַי יָגוֹן, וּבִצְדָה יָגֵל
 נָם נֶאֱנָק דּוּמָם, לִבִּלְתִּי יִשְׁמָחוּ
 לֹא תִרְבוּ מִי הַבָּכִי, לֹא תִרְבוּ
 נִהְמָה הַמּוֹת יוֹנִים עָלַי עֲנִפֵי הַדָּם,
 יִכְבוּ עַל־יָדַע, וַיִּטּוּ מִבְּלִי
 הַיּוֹם אֲשֶׁר עָלָה נֹדֶד בָּנוּ, הֲלֹא
 בְּכָלִי קָרַב לֹא נִזְכָּלָה לֹא — נִדְרָהּ
 נִצְבִּיא חִילִי הַבָּכִי, כִּי הֵם — בָּא־
 נִבְכָּה לְשׁוֹד פֿרוד, וְנִשְׁחַק לַהֲמוֹן
 עָלוּ בְּצִנּוֹר שָׁם, וְאֶת-סִבְלוֹ עָלִי-
 עֲצָם עֲצָמֵינוּ וְשָׁלַח-אֵשׁ בָּל-
 עַד-שִׁבְעָה נֶפֶשׁ בְּרַעוֹת עֲצָמוֹ
 יָשָׁב וּבָנוּ יִתְפַּךְ יָדוֹ בְּכָל-
 יָדוֹ, אֲשֶׁר רָשָׁת מְצוּדִים פֿרָשָׁה
 הִיא אֶרְכָּה עַד-רָשָׁשׁה הַזֶּם, וְעַד
 אֶךְ קִצְרָה לְבוֹ חֲסָדִים, דָּגְרוּ
 רוּחַ, אֲשֶׁר עֲבָרָה בְּנִשְׁף עַל-פָּנַי
 שָׂא אֶת-שְׁלוֹמֵנוּ לְאֶחִים בְּגָדוֹ
 וּקְרָא בְּאֻזֵּיהֶם הַנוֹאֶזֶת, קִצְרוּ
 תִּצַּר אֲדָמָה מִנְּשׂוֹא אֲתָם, וְאִף
 נִלְטַש לָרַע מַעֲשֵׂיהֶם עֵין חֲרוֹ-
 מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא-נִעֲשׂוּ מִיּוֹם הָיוּת
 אֶךְ עַם-אֲנוּשׁ לֹא-נִזְכָּרָה זֹאת בְּזָמָן,
 נִשְׁכֵּן בְּבוֹר קִצְפוֹ, וְהִמָּה יִחְסוּ
 יִתְלַחֲשׂוּ אִישִׁים יִמְנָם עֵתָקָה

וּלְאַט בָּכִי כִי תִשְׁכּוּ עֵינֵינוּ,
 הָיוּ בְּעֵצֵינוּ וּבִאֲבֵינוּ!
 סוּדֵי לִבֵּינוּ וּמִצְפֵּינוּ,
 צָרִים „וְהָאֵחַ!“ יֹאמְרוּ מוֹנֵינוּ;
 בְּתִי מְנוּרֵינוּ וּמִשְׁפָּנֵינוּ!
 כִּי-יִזְכְּרוּ פֿרוד וְיִתְאוּנֵנוּ,
 יִין כְּשִׁפּוּרִים וְיִתְרוֹנֵנוּ. —
 טוֹב לַעֲלוֹת מָוֶת בְּחִלּוֹנֵינוּ;
 קָשָׁת וְגַם נִתְעַל בְּסָרִינֵנוּ!
 פֶּס יָד — מְנוּסֵנוּ וּמִשְׁעָנֵנוּ,
 יִלְדֵי יְמוֹתֵינוּ וְלִמְנֵנוּ,
 שְׁכָם וּמוֹעָקָה עָלַי מְתֵנֵנוּ,
 בָּנוּ וְגַם-רוֹזֵן בְּמִשְׁמֵנֵנוּ,
 לִסְפָּר, וְאַרְצָה דְּבָקָה בְּטֵנֵנוּ,
 רִנֵּעַ, וְאֶךְ לֹא גִאֲמָרָה: תִּנֵּנוּ!
 מֵאֵז לַחֲפִינוּ וְלִנְבֻזֵנוּ,
 נִנְעָה בְּהוֹנֵנוּ וּקְנִינֵנוּ,
 בְּחִדָּר לִבֵּינוּ וְגַם-קִנְנוּ!
 רֵיחַ גִּרְדֵּינוּ וְשׁוֹשְׁנֵינוּ,
 — כִּי מִתְּלַךְ יִתְמַהֲמָחוּ יוֹנֵינוּ —
 מֵהֶם דְּבָרֵינוּ וְעֵנֵנֵנוּ,
 אֶרְכִי סִפְרֵנוּ וְנִלְיוֹנֵנוּ!
 גֵּנוּ, וְתִמִּיד נִחְרַק שְׁנֵינוּ,
 תִּבֵּל, לְשִׁמְעָם צָלְלוּ אֲנֵינוּ;
 כִּי עַם-לִבֵּינוּ וְרַעֲיוֹנֵנוּ!
 תַּחַת כָּנָף טוֹבוֹ וְיִתְלוּנֵנוּ,
 חֵיל, וְאַרְצָה יִפְלוּ פָנֵינוּ,

רגלי, וגם מים עד-ימים נעתי,
 תרתי מניחה לי ולא-הרגעתי;
 עיני בפור המאפל קרעתי,
 מסוה לנגד קר וחם הזקעתי,
 התגברו פני ולא-נודעתי;
 קיץ, ותם חרף — ולא-נושעתי,
 באתי מחוז חפצי ולא-הנעתי;
 „האח!“ ובפעמי בעו רקעתי,
 חסתי עלי הודי, ולא-פרעתי.
 צוקי, ובימיני אני פצעתי,
 מצת בני האב מאד פרעתי;
 בגד בנאמניו — ולא-שמעתי!
 כחי, וכל-ימי לריק נעתי?
 סובה, ושמחוי-לי ביום צלעתי;
 שרק וזרע האמת נטעתי?
 חטי ידיותי אשר זרעתי?
 נחל, ופשעו בי ולא-פשעתי,
 להם בתוך און זמן רצעתי;
 להם הרעתי ולא-הרעתי,
 ארץ ברע מעשי נגדעתי
 שרתי פניהם זעפים נכנעתי,
 באי ברגל בצקה פשעתי.
 ממהתלות מדבריהם זעתי,
 דעי להביט פעלם השעתי,
 לבם הנידתי ולא-הנעתי;
 נוספה תהלתי ולא-נגרעתי.
 אתכם בחי האהבה השבעתי,
 אה בין צלעי אהלם תקעתי,
 בודם בשפע הנדו שסעתי,
 שמח כבוד גפשי והשתמשעתי.

קצוי אפסים בפרקים רוצצו
 מסע אהלך אחרי מסע, ולא
 יזמם שופני מאור שמש, וליל
 ובכל תליפות הזמן פני בלי
 עד בי-למשתית נהפך הודי, וגם
 עבר זמן קציר, וכלו כל-ימי
 ספו חדשים, חלפו שנים — ולא
 אשא בשני את-בשרי, אמרה:
 לא-חמלה גפשי עלי גפשי, ולא
 על-מי אהי מלון — וגפשי עזלה
 כי לא-נבנותי, ומוסר ידעי
 כמה יעצני לכל אבסח עלי
 מיוה ושיחם, כי לתהו פם הזמן
 אנשי שלומי שלמו רעה מקום
 איך נהפכוי-לי אל-זמרי זר בני
 איך העלו קצים שרי-חמד, מקום
 האח! עלי אחים אשר בגדו כמו
 נעבד לזמים נתנו אתי, ואז
 חסר גמלתים מבלי תקוה, עדי
 ובעת זמן יצא למלחמתי, ועד
 רצתי ברגלי גאונה להם — ועת
 ולא-הלם סרתי גטוי גרון — ויום
 חלו ליום חולי עליהם, באשר
 פתו בשקריהם אמונתי, ועין
 עד נמכרו בידי עצת-כסל, ולא
 בגלל חמסי לבשו-בשת, ובה
 יזנים, תעופינה כעב אל-מערב,
 לשאת שלומי אל-ידידים רחקי,
 ותספרו להם, הכי לבי עלי
 ודרור אשר קן לה בצלעתי, ובה

פתים, אשר אשת בסילות בעלו,
 רעות בפיהם מתקו תמיד, ואש
 רקים אשר הזנם מקום אל עבדו
 מתם ומשכל בחרש יבשו,
 טמאו, ולו יובאו באשובכי תהום —
 בקעו צי-כסל והסבילו, הכי
 תצר אדמה מנשוא כסלם, עדי
 ראו בעיניהם תמונתי ולא
 לו עין מזמתם למושה היתה —
 אל-תדאני נפשי לדבריהם, הכי

ולבעלי חמם ותוך התחתנו,
 קנאה במורשי לבכם צפנו,
 מהאנוש, ופני עניים טחנו,
 משד ומכסל כפרים שמנו,
 אז יעלה באשם ולא-יתלבנו,
 לא-יסכנו להם וכם יסכנו;
 אפי שחקים בחזותם עשנו,
 שכלו תבונתי ולא-התבוננו,
 חסו בצל שכלי ובו התלוננו;
 הם — הם בעיני כל, ונחנו — נחנו!

*

לאחיו רבי יצחק

(ודברי שלום לבת-אחיו אהובת נפשו)

פתאם יצרי אהבים עזבתי,
 חבלי שעפי נפרשו להם, ופח
 איך שוטטו מדבר, ואיך התחפשו
 חלו פני ערשי, וליל כלו עדי
 לנו בבין שדי, עדי ארו פני
 לא-נאחז לי מפניהם בלעדי
 לו אדעה כיהחלום נראה פני
 אך מעדו רגלי משושי, בהרף
 וננפמו נשמי דמי עיני, הכי
 לולי יגזנים סגרו, אז בעדי
 מפעמקי המצוקים אצעקה
 לא-ערכה שנה לראותי, למן
 קצתי בחיי מסבב תבל וגם
 רדת תהום ועלות עלי-ראש בַּמַּתִּי
 עם-בהמות יער הליכתי, ומ-

תעים באישון לילה פנעתי,
 שנה עלי ערש דני הצעתי;
 באפר כסות ליל — ולא-ידעתי?
 נשף, נדדים מחלי שבַּעֲתִי,
 מנח ופרע מאפל פרַעֲתִי,
 ריח צרור הפור אשר קבַּעֲתִי,
 דודי — לרגלי החלום פרַעֲתִי!
 אתם ידי שחר והתרוצעתי,
 את-צור כבדי בבכי בקַּעֲתִי,
 שחתתי: „בצולת הבכי טבַּעֲתִי!“
 חמם, ומבטן נדד שוַּעֲתִי,
 היום אשר ממערב נסַּעֲתִי;
 למד ממדינה, ולא-בַּעֲתִי,
 עבים, עדי אמר: לזום הרַקַּעֲתִי!
 ראש הבר-יטרף בעוף הופַּעֲתִי,

לרבי משה ירדו

השמש בגביעים או להבים,
וממים אשר קפאו — אישישים,
יליד שרק בתוכמו כרוח
שתינוהו, ועמנו אנשים,
ומי צל ההרס נעדר לפניו —
וארנה לא יהי מצא נמרים —
ומתתקה עלי שרשי פעמים
ועין רצון תהראהו נכחות,
ודודי האמת היום מעטים —
אספר בעדם אמרי אמונה —
ירמוני בצוף אמר, להעלים
הלא יחטא זמן פעם, להקריב
אשר תעו נדיבי החסדים,
נגידי מאמר — אמרי חכמים,
ושיר משה, אמת, הנה למלך
גביר ישוב על-יחוג התעודה
בפניו זרחה שמש צדקה,
קשה-לב יום קרב שכל, ורכו
לכל-מתלה בפיו מרפא ומלקוש,
והוא יבא לבב צריו, ופיהו
ונגבו יעצים מי מחשבותיו,
ויום נצב לבאר תעלמות
ויונה נחלי חכמת חכמים,
ועמו מבלי כנף יעופף,
יריבוני באהבתו פתאים,
ויום מתאנה יצא לבבי,
והא הלק דבש, דודי, יחו פי
חרותים הם עלי לחות לבבי,

ומאדם, אמר, או דם-ענבים?
ואם ממחצב שהם תצובים?
לחיותם, והמה בקרבים,
קראנום את פקד בנים אהובים,
יהי ישוב בצלי הערבים,
לכל-יאבד יהי טרף כלבים!
לאישים — כל-ימותיו הם עצבים,
ועבי אף מאור צדק מעיבים,
ואם המה בשם אמן נקבים;
והמה דברו עלי כזבים,
הכי הם לי מרעים או מטיבים;
אשר הרחיק וירחיק הקרבים,
ונסנו ופנו אל-הרבים!
ושרי גולים — כפי נדיבים,
לשיר ערב במליו הערבים!
וישביה לפניו בתגבים,
ולבשה על-פני כל-שר ערבים,
אמריו עד לבב ארניה מדיבים;
בעת ימנעו לשקות רביבים,
צרי גלעד לרפא את-פאבים;
ולהם מתקו מים-גנובים,
מתי חכמה לעמתו נציבים;
ויעריב כל-מאור צחות ערבים,
בתתו אצבעותיו לו כרבים. —
עדי אשחק לרגלו המריבים,
בתביו הם אשר אתו משיבים;
יאורי האהבים לא מרבים,
ואך מנה ומנה הם בתבים!

לולא חיותה את־חיותי לא אהי
הנה לרגלה נלכדה רגלי בפח
ולמענה באתי בכור עני, ואת־
אחי, בכה עמה, והוי אחות ואח!
פה יעשה־לי אל, ויוסיף מחרון
אם־נשכחו מפי חסדיך, ואם
לבנת לבושי משחור עיני עלי
בבלי זמן אסרו פעמי מעמד,
אזחיל, ואולי אל יהי מחה במי
יחן, ורוח חן יהי מעיר עלי

שאל, ובמות לבד הפנעתי;
גרות כתזא מכמר והתנלעתי,
נפשי בקלע הנדר קלעתי!
כי עם־אדום נרתי ונתבלעתי,
אפו עלי נגעי זמן ננעתי,
מבית לבבי אהבה הקצעתי!
נודך — לארך הנדר — צבעתי,
אף פי־לחפצי מהלך נמנעתי;
דמעי מצוקי ואשר הרשעתי,
נפשי, ואחיה אחרי נועתי!

*

אל רבי יצחק בן־משכנאן ידידו

מנחלי בכה, אשר נסיו,
הקדרים מני נחלים יעברו,
על־מה הרגני הנדר ותנוללו
האם סנה חרב בצלעות חשקים,
עמי להתנזר בגי'ום חמדו,
הרבו מהומותי בשיבתי, אשר
חלף זמן, עבר בצל עזבר, וכל־
נשבת זמן נעם, עדי לא־ימצאו
רפיון ידי־שקר כצור חזקו, ועז
עד פעמי יצחק כאין שפכה
כי־אשמעה מפי חסדיו מדברי
אין לאנוש יתרון בשמע עד אשר
תאווה לכל־עין ומר תאווה
כי טל כתבו לא־יכבה תוקד,
אתמה לדודים חברו — איך גועו,

ציה וחם על־הלחי ישמיו,
עד כִּי־לאפם יחמרו, יהמיו. —
תמיד בדם דמעה ומר יבכיו?
כי־יבערו באש ולא־יכליו?
ובצל כנפי מאנוש יחסו,
לא־ימעמו לעד אכל ירבו,
מבחר ימותי בתלמים היו,
אתו מזמותי בעת יבעיו!
שוקי אמונה מה־מאד דליו,
מעל נתיב אמן — ולא־נמיו —
נעם, יפתוני ולא־יאתיו;
יתרון סגלת אחביו יחיו,
שנים באהבתו — ואז ישליו,
עד כי־נגשמי תארו ירנוי;
ולאהבים התפרדו — איך חיו?!

*

הם מִבְּצְרֵי תַקְנוֹתֶיךָ יוֹם הַקָּרֵב,
 נָפַל בְּהִתְאוּגָו וְקוֹנֵן חֲבִלֶךָ,
 וְזָמֵן לָךְ הַצִּיק, וְחוֹתֵם צֹר בְּעֵין
 נוֹעַ וְנוֹחַ הֵם חֲלַפְתִּיו, וְכָל
 נִישָׁקֶךָ מִי־רֹאשׁ בַּעַת צִמְאָה, כְּמוֹ
 הַכְחִיד יְדִידֶיךָ וְאַחִיד שְׁכֵם
 עָפוּ מִשׁוֹשִׁיד כְּמוֹ-קֶשׁ מַפְגִּי
 עַד שְׁמֶה מָשַׁל בְּפִי תִבֵּל, וְשֵׁת
 מִי רָגַלְךָ מְמוּמָה יְהִי תוֹמִיד, וְמִי
 אִזּוּ מִי יְהִי עוֹרֶה בְּיוֹם עֲבֶרָה, וְעַל
 הַיּוֹם, אֲשֶׁר בּוֹ צִלְלָה אֲוִנִי בְּמוֹת
 תֹּאבֵד וְלֹא-תִחַד בְּסוֹד יָמִים, אֲבָל
 עַץ רַעֲנָן, הִשְׁקָה בְּמִי-שָׁכַל, אָמַר:
 סוּפָה גִנְבֶּתְךָ, וְשִׁרְשָׁה שִׁרְשָׁה
 הִלֵּל בְּנוֹ-שֹׁחַר הַנִּפְלָת, וְאִיד
 אֲבִיט פְּגִי-שִׁמְשׁ, וְאֵד לֹא-אֶחְזֶה
 אֲשֶׁאֲפֶה לְרִיחַ מֶרֶץ, וְאִם לֹא-יַעֲרֶךְ
 וְאִמְעָמָה נֶפֶת, וְלֹא-יִמְתַּק לְפִי
 לֹא-נַעֲמָה אֲוִנִי בְּקוֹל כְּנוֹר, בַּעַת
 אֲלַעַג לְנוֹזְלֵי עֵב, בְּזֻכְרֵי מִשְׁבְּרֵי
 יִתְיַעֲצוּ שָׂרִים, וְאֵד לֹא-אֲשַׁמְעָה
 עֲצָמָה תִּלְאֶתְךָ כְּפִי עֲצָמָה, וְכֵן
 תִּבְלָה — וְתִתְחַדֵּשׁ תִּתְחַלֵּתְךָ, אֲבָל
 מִי־יִתְגַּנֵּי כְּפָרְךָ, אֲחִי, וְבִי
 גִדְתִּי יָמֵי חַיִּי עָלֶי גִדְדָה — וְהֵן
 אֵלֶיךָ אֲנִי קָרָא לְרַחוּם: אֲחִילִי,
 צִדְקָה לְפָנֶיךָ יְהִי חֶלֶק, וְשֵׁם
 תִּשְׁכַּב וְלֹא-תִפְחַד, וְרַחֲמֵי יִצְרֶךְ
 בִּי קִבְּרֶךָ כִּלְעֵת עֵנָן כְּבוֹד יָרוּ

הם תִּלְיֶךָ לֶלְחֵם וְהֵם כְּלִיד!
 וְסַפּוֹר וְתַקְרִיחַ בְּגוֹרְלֶךָ,
 מִדְּעָה הֵם מְרַחֲבֵי חֲדָלְךָ;
 הַיּוֹם יִשְׁחָרֶךָ לְהַכְהִילֶךָ,
 מִנָּה פָּרִי לַעֲנָה לְהַאֲכִילֶךָ;
 אֶחָד, וְאִין שָׂרִיד בְּאַהֲלֶךָ,
 רוּחַ, וְנָגְלוּ שְׁמֵי גִלְיָה,
 חִידָה לְכָל-יֹבּוּא מְרִי אֲבָלְךָ!
 בְּצֹר יְהִי עֶמֶק לְהַצִּילֶךָ?
 מִי יוֹם מִהוּמָה תַעֲזוֹב חֲלָדָה?
 יוֹסֵף, מִנְּדַח יְהִיָּה אֲפִלָּה,
 יִקְחָה אֲפֵל וְיִגְאָלָה!
 אִיכָה בְּפֶתַע נָבְלוּ עֲלֶיךָ?
 מִתּוֹךְ עֲרוּגָתְךָ, וְסֹר צִלְךָ!
 לֹא-זָע צָבָא מְרוֹם לְקוֹל נִפְלָדָה?
 הַחֹדֶר, אֲשֶׁר אִזּוּ נִתְּנוּ עֲלֶיךָ,
 בְּשִׁמִּי וּמִמֶּיךָ וּמַעֲלֶלֶיךָ,
 כְּדִבְשׁ אֲמִירָה וְצִוִּי מִלִּיָּה,
 טוֹב לִקְחָה אֲזוֹכֵר וְהוֹד קוֹלָה,
 יָם אֲצַבְעֶתִיךָ וּבִשְׁעֶלֶיךָ,
 בֵּין מַעֲצוֹתֶם תִּלְדוֹת שִׁכְלָה.
 מִכְּאֲבָךָ גִּדֵּל כְּפִי גִדְלָה;
 תִּרְקֵב — וְהוֹדֶךָ חִי וּמַהֲלִילֶךָ!
 תִּפְגַּע תְּמוֹתֶיךָ בַּל קָרֵב אֵלֶיךָ,
 אֲתֹאֵר לְקַבֵּר לְהִיּוֹת חֲבִלֶךָ,
 קָבֵר, וְקִבְרִי אֲחֻצָּב אֲצִלָּה!
 יָכִין צַעֲדֶיךָ וּמַעֲלִילֶךָ,
 הֵם מִאֲמִירָה וּמִשְׁמִילֶיךָ,
 אֲתוֹ, וְסֵל אֹרֶת יְהִי מִלְךָ!

לְאַחַד מִיָּדִיו

גִּבְרִי, בְּלִתִּי עֵינִי מִבְּבִים,
וְהַיָּמִים עָלִי צָדִי צָנִיגִם,
וּמִיּוֹם גִּדְּדָה אֲנֹדִי יְחִידִי
וְהָיוּ עִמָּךְ יָמֵי גַעֲמִים,
עָרִים מִבְּלִי מִתְּגַן וְסוֹסִים
אֲנִי עִמָּם פִּגְרָה בֵּין פְּרָאִים
וְלֹא-אֶרְאֶה לְבַד פָּנִים וְעוֹמִים,
אֶפֶת לְבִי בְּתוֹחֶלֶת, וְאֶרְאֶה —
וְכַמְעַט יִמְעָדוּ רַגְלֵי וְמִי
וְיוֹם שְׁלוֹם יִהְיֶעוּ, בְּפִיהֶם —
וְלֹא אֶמַּר לְמַשְׁכִּילִים מִסְכָּל,
דְּבָרִים יִכְשְׁרוּ לִפְנֵי מַלְכִים,
וְאוֹלֵי אֲוֶרֶךְ יֵאִיר בְּקֶדֶם,

וְעַל-מִפְקָדֶךָ דָּמִי מִפְּכִים,
וְהַלִּילוֹת בְּרֹאוֹתִי לְשָׁבִים,
וּבִינּוֹת בְּעָרִים מַעְרִיב וּמַשְׁבִּים,
וְלֹא-הִתְעַרְבוּ קָשִׁים וְרָכִים.
מִיָּגִים בְּעֵינֵיהֶם וּמַשְׁבִּים,
וְשַׁחַל עַם-עֲדַת קָפִים וְתָבִים,
וְלֹא-אֲשַׁמֵּעַ לְבַד מַלִּים מִרְכִּים;
בְּאֵין תַּקְוָה יִסְפוֹן הַמַּחְכִּים,
בְּשׁוּרֵי כִי לְרִיק לְבוֹת מוֹכִים,
פָּצְעִים הֵם צָפְנֵיהֶם וּמַכִּים.
וְלֵב מַעְרִים פְּתִיחָם וּמַחְכִּים,
וְכֵל יִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי חֲשָׁכִים;
וְלֹא-יִצִּיץ מַעַט מִן-הַחֲרָכִים.

*

עַל-מוֹת רַבִּי אֲבוֹן

אֶל-טַל עָלִי תֵּבֵל וְאֶל-מָטָר,
כּוֹכְבֵי שְׁחָקִים יִחְשְׁכוּ אַחֵר
אֶסְתִּיר מִבּוֹכְתִי פָנֵי קֶהֱל
בּוֹ גָּאֲתָה גִפְשִׁי — וְהֵן שְׁחָה
לֹא-אֶחָזֶה אֹזֶר אַחֲרֵי אֲבוֹן,

וְשָׁרֵי תְרוּמוֹת בָּהּ לְצִמְאוֹן,
אֲבוֹן וְגַם-יִהְיֶה לְדִרְאוֹן!
יוֹם יוֹם — וְתִגְלָה — בְּמִשְׁאוֹן,
כְּלִמָּה, וְשֶׁכֶר אַחֲרֵי גִאוֹן;
כִּי אִם-יִקְרוּת אֹזֶר וְקִפְאוֹן!

*

עַל-מוֹת רַבִּי יוֹסֵף אֶחָיו

(ד"א תת"פח)

עַל-הַדָּמִי תִבְכַּח בְּחוֹל חֵילֶךָ,
עַד-מָה לְבָבוֹת תִּהְיֶה שְׂאֵל דָּמִי
מִה-בְּצִעַךְ תִּמִּיד בְּהַתְנוּדָה, וּמִה-
יִרְשָׁף הַלֵּב יִקְדַּח הָאֵשׁ, וְכֵן
אִז בְּכִי, כּוֹאֵב, תִּשּׁוּ כְּסִלֶּךָ?
כֶּבֶד, וְהוּא נָדִיב בְּהַשְׁאִילֶךָ!
יִסְכֵּן לֶךְ דָּמַע וְיִזְעִילֶךָ?
עֵין הַמּוֹן-מִים תִּהְנַחֲלֶךָ,

הלך-נפש

הקיצתי תנומת רעיוני,
וחלפות הזמן תרתי בלבי,
ופי דעי יחוני גדלות,
וניגדלי צפוני תעלמות,
ואחז מחזה שדי בשכלי,
אשר נסתר וקר עדיו, ונגלה
בפני העלה נר, וכבודי
והוא האור, אשר ילך ויאור
ואלו לא יהי מסוד מאורו,
אחפש-בו חדר חכמה, ואעל
הכי חלדי כאן שם, ואלך
ואסע באשר נסעו אבותי,
ועל-כל אל וביאני במשפט
לזאת אמאם שכן תבל, לבלתי
נטשתי בטרם תפשוני
ולו שמש תשו גזר לראשי
ואצעדה תהי עש על-זרעי
אוי לא-אחמד עזה, ואלו
אבל חפצי נתן-ספי לספי
ובמה אשאפה לסור אליהם —
בתוך עם לא-ידעוני, וכן לא
בעת אמר נשקתימו לשלום —
תעודת חלפים שמתי מנתי,
ועמהם אני ממתיק לסודי,
ואם-אשחה בים שכלם אלקמ
ובם ישמעשעו עיני ולבי,
מאור עיני ושיר אזני וצוף פי,
ובם אתעל ואתהלל ואהנה

לישן תאות נפשי ועיני,
להשמיע עתידותי לאזני,
ויציב מפלאות צורי לפני,
עדי אחשב בגי-עליון שכני,
ואבין כי-בקרבי יש אדני,
במפעליו לעיני רעיוני,
ישיחני ש-ילי תחפמני,
ימי נער ויוסיף עת זקני,
אזי יסוף ספות כחי ושני;
כלי סלם אלי גנת עדני,
בדרך כל אשר הלכו לפני,
ואחן באשר חנו זקני,
ומעשי יהיו עדי ודני!
תסיתני ותשיא בי ודוני,
ותחליץ נעלי לרק בפני,
וסתר יהיה משהרני,
ובניה רבידי צורני —
תשנה מעלות כלל אטוני;
מתי מוסר ובינימו מלוני,
ורגלי ימשכו תכלי עוני,
אני מהם והם לא מהמוני;
ישיחון כי-נשכתימו בשני!
וספריהם צרי צירי יגוני,
ביען הם סגלת נאמני,
— להעדות נר-רתי — את-פניני,
ולהם יענו שפתי רגני,
ואל-אפי בריח קמוני,
ימי חיי ובם כל-מעני!

שיר אהבים

בנפשי ליל ידדות, זרחתה בו — עלי אף הזמן — שמש משושי,
 בליל הנה דבר עפרי במגדי, ופיו כוסי וזין רקז עסיסי,
 והוד פניו פשושני, וטורי לתיו נחשבו ענפי הדסי,
 והעת ישכו עיניו לבבי — מהרה אל-צרי חכו מנוסי!

*

קריאה למשתה תיין

זמן הקר בצל ברח, וגשמו וכל שמש בראש טלה עלי חק
 ותבשו מנבעות צצים גבעות, ומישור פתנות דשאו ועשבו,
 ישלח אל-נחירינו קטרת, ימותי הפתיו טמן ברחבו;
 תנה הכוס, אשר ישיב משושי ויסיר מלכבי מעצבו,
 וכבה את-יקד אשו בדמעי, למען פי חמתו בערה בו;
 וגור מהזמן, פי מתנתיו בראש-פתן מעט נפת בקרבו,
 והשיא נפשך בקר בטובו, ויחל תהפכותיו בערבו;
 שתה ביום — עדי יפן, ושמש עלי כספו יצפה את-יהבו,
 ובלילה — עדי יברח כשחור, ויד-שחר מאחו את-עקבו!

*

נודד בודד

ובן-יונה, בראש אמיר מקנן בגן-בשם, עלי מה-זה יקונן?
 אפיקיו לא-יכבדו למלו, וצל תמר עלי ראשו יגונן,
 ואפרחיו ירגנו לפניו והוא להם זמיר פיהו ישנן!
 בכה גזול, בכה נודד, ובניו למרחוק, ואין טרפם מכונן,
 ולא-יראה אשר יראה פניהם, ולא ישאל לבד אוב ומעונן,
 נהה עליו והתנודד לנדו, ואל נגדו תשו גילת ורגן,
 והבה-לו אבריק ויעוף אליהם, ועפר ארצם יחונן!

*

6

אֲשֶׁר בָּנָה עַל־אֶרֶץ מְעוֹנִים   וּבְתִי־שֹׁן, וְהָכִין בָּם עֲלִיזוֹת,
וְעַמָּדִים עָלֵי בָתִּים רְצוּפִים   מְרֻנָּחִים, וּמִחֲמַדֵּי שְׂכִיזוֹת —
לְפִי־רָגַע רְאִיתִימוֹ בְּגָלִים   בְּלִי יוֹשֵׁב, וְאַרְמֻזָּיו שְׂאִיזוֹת;
אָמַר: אֵיזָה אֲשֶׁר בָּנוּ וְשָׁכְנוּ   וּנְפִשׁוֹתָם, וְאֵיזָה הַגְּוִיזוֹת?
וּמִה־תִּקְנֶה לְאִישׁ מָוֶת וַיַּחַל,   וְעֵינָיו אֶל־שְׂאוֹל כָּל־יוֹם תְּלוֹיזוֹת?
בְּאֵלֵי הַזָּמָן נֶקֶד, וּמָוֶת   כְּמֵאֲכָלֶת, וְכֹל־הַיָּקוֹם בְּשִׁיזוֹת!

7

קו אַחֲרֵי קו הָאָנוּשׁ יִדֹּל,   וּמַעֲט מַעֲט יָמוֹת עָדִי וּבִלָּה,
חֲנָה — וּמִסַּע אַחֲרֵי מִסַּע   יִלְדֵּי אֶל־שַׁחַת, וְשֵׁם וּבִלָּה!

8

צָאָה לָךְ אֶל־חֲצֵר מָוֶת וְהַבֵּט   יִשְׁנֶיהָ, וְתִהְיֶה בּוֹשׁ וְנִכְלָם;
רָאָה גּוֹפִים מְכַסִּים בְּאַבְנִים,   וְהֶעֱפָר יִצּוּעֵיהֶם וְצֶלֶם,
וְזֹאת הִיְתָה מְנוּחָתָם וְחֻלָּקָם   בְּעוֹד תִּבְל, וּבְתִימוֹ לְעוֹלָם!

9

וְכֹל־שִׁנָּה בְּהוֹן עוֹלָם וְחִילוֹ,   וְהָאִמִּין בְּזָמָן הָרַע וְהַבִּלּוֹ,
וּפְתָהוּ בְּחֻלָּקַת מֵאֲמָרָיו,   וּבְלִשׁוֹנָם יִלְדִּיו כְּזָבוֹלוֹ,
דָּעָה כִּי יִשָּׁק צוּפוֹ מִיָּמִינוֹ,   וְרֹאשׁ־פָּתָן יִרְוֶה מִשְׁמָאלוֹ,
וּמִה־בָּצַע בְּקִנְיָן לְאִחִי לֵב,   וּמִה־הָיָה לְאָדָם בַּעֲמָלוֹ?

10

פָּנֵי הָאֵל לְבַד תִּמִּיד אַחֲלָה,   וְסוֹד לִבִּי לְאָדָם לֹא־אֲגַלָּה,
וּמִה־בָּצַע בְּיַד־נֶגֶד לְנֶגֶד,   וּמִה־הוֹעִיל בְּשִׁפְתֵי־רֹשׁ לְנִקְלָה?
מֵאֵם תִּבְל, אֲשֶׁר תִּשְׁפִּיל גְּאוּנָה   בְּיָדֶיהָ, וְקִנְיָנָה תִּבְלָה,
וּבָנִים יִלְדָה הִמָּה שָׁנִים;   בְּבִמְנָה — מֵת, וְעַל־נֶבֶה — מַחֲלָה!

שירים קטנים

על-תמורות הזמן והכלי תכל

1

בני עולם, אשר עולם בלבם נתנו אל לחק ביום בראש,
 והוא נחל אשר יגר, וישתו ולא-ירוג, ולו תים נשיאם,
 כאלו נתנו מימיו למלח, ולב צמא שתות אתם קראם,
 עלי פיהם המוניהם גיחון, ואך לא-ישברו לעד צמאם!

2

איה קברות אישים מתו על-הארץ מימי קדם?
 קבר נחצב על-גב קבר, רדם השפב על-גב רדם,
 חרי עפר יחד שכנו אבני-גר עם-אבני אדם!

3

תכל כאשת פתיות, הכל הדרה והודה,
 תמתיק אמרים, ואכן תחת לשונה מצודה;
 סבל עצתה, אחי בין, תמיר בקלון כבודה,
 חושה ותן לצמיתת ספר בריתת בודה!

4

יזכר גבר בימי חייו, כי למנות הוא לקות,
 ולאט יסע כליזם מסע, אכן יחשב כי ינות,
 דומה אל-איש שקט על-צי, אך ידא על-כנפירות!

5

חנם אדמה תעדה עדיה, אולי פתיים יחמדו יפיה,
 הבצרים תשיא במשפיות חילה, ותסיתם בטוב משיה,
 ותעציב אתם ברב צירי יגון, וכמעט קט יהי צריה,
 תאכיל פתייהם מעט מצוף חילה — ונפשותם תשו שביה;
 מי זה ישאל בעדה, תשב ננת תמדות היא — וזה-פריה!

רבי לוי בן-יעקב אלטבאן

(בסרקוסטא, לערך ד"א תת"ס)

סליחה

פגה-נא משמיה,	לך עיני צפיות,
מפני שאון קמיה,	ראה אדני כי-צר-לי
אפוגה אמיה,	זה פמה נשאתי
מפני זעמך!	אין-מתם בבשרי

גלכד בחבלי עוני,	ואנכי ילוד אשה,
סבלי ומחשבות אוני,	בקרבי ילון תמיד
ותם כחי וסר אוני,	ותם-לבי עלי חובי
בהבלי ואבלי ואוני,	ומעי מאד תמרמרו
דברתי בלשוני,	בהגיגי תבער-אש
עשה-נא למען שמך!	ואם עוני ענה בי —

קרא דרות מראש,	יה חלקי וצור חזקי,
מרור ולענה וראש,	זכר-עניי ומרודי
וצרי בגבי יחרוש,	ודמעי מסוד בדרמי,
ולתמאתי תדרוש,	וכי-תבקש לעוני
מכף-רגל ועד-ראש;	תבסני גערתך
הכימי אנוש ימיה?	היש מידה מציל,

לעם שקדי ספיה,	חנן חמל ומזב תגמל
ואל-תדיגם בקצפה,	זרה קשים במצלול ים,
הלא קצרו זעפה,	ואם רשעו ורע זרעו,
עליהם את-בפך —	והזכותם ותשט
ושוב מתרון אפך,	רפא עתה משובתם
הרעה לעמך!	ומעל הנחם על-

11

הִרְמַתִּי לֹאֵל עֲלִיּוֹן יְמִינִי,   אֲשֶׁר קָנָה שְׁחָקִים וְאֲדָמוֹת,
הִכִּי יֵשׁ בֵּין קְדָשִׁים לְאֲנָשִׁים   מְעוֹן-צֶדֶק, וְעוֹלָם לְנִשְׁמוֹת,
וַיֹּאבְדוּ הַפְּגָרִים בַּעֲפָרִים,   וְלֹעַד יִשְׁכְּנוּ מִדְּבַר יְשִׁימוֹת,
וְהִרְחוֹת בְּהִיכְלֵי תְהַנְחוֹת —   עֲלֵיהֶם תַּעֲבֹר רוּחַ גַּעְמוֹת;
בְּנֵי אִישׁ, אִם-תִּמְיתוֹן תִּאֲוֹתְכֶם —   תַּחֲיוּ בַּפֶּשֶׁכֶם גַּם-אֲחֵרֵי מוֹת!

12

שָׁלוֹם עָלֵי גָרִים בְּתוֹךְ חָרִי   עָפָר, וְהַשְׁכָּנִים בְּאֲשֻׁמָּנִים,
הַמָּה אֲשֶׁר הָיוּ אֲמָנִים עַל   תּוֹלַע וְהָאֲכָלִים לְמַעֲרָנִים,
לֹא-יִנְחָלוּ מִכָּל-כְּבוֹדָם כִּי   גָּלִים עָלֵי גֶבֶם וְצִיָּנִים:
תִּמְהוּ, בְּנֵי תֵבֵל, בְּמִרְאֵיהֶם!   הַנֹּכַחַי, הַנֹּסֵרוֹ, בָּנִים!

13

קָבְרִים מִן-זְמַן קָדָם יִשְׁנִים,   וּבָהֶם עַם שְׁנַת-עוֹלָם יִשְׁנִים,
וְאִין שְׁנָאָה וְלֹא קִנְאָה בְּתוֹכָם,   וְלֹא אֶהְבֵּת וְלֹא אִיבֵת שְׁכָנִים,
וְלֹא-יָכְלוּ שְׁעִיפֵי בַחֲוֹתָם,   לְהַפְרִיד בֵּין עֲבָדִים לְאֲדָנִים!

14

אֲשֶׁר נָסָה זְמַן בְּגֵד, מִצָּאוּ   בְּאֶהֱב יַעֲמָה מַעֲטָה מִשְׁנָא,
יִפְתָּה אֶד בְּדָבָר רַק, וַיַּחֲלִיק   אֲמָרְיוֹ לֹ — וַרְעָה לֹא יֶאֱנָה,
עַדִּי לֹא יַחֲלִיף נַעַר בִּזְקוֹן,   וְעוֹ פָּנָיו בִּיד שִׁיבָה יִשְׁנָה,
וַיִּקְרָא בְּשֵׁם אֶהֱב בְּפִיהוּ,   וְאֶכֶן הוּא בָּעַד אוֹיֵב יִכְנָה!

15

אֲנוּשׁ יִרְאָה יִקָּר תֵּבֵל בְּעֵינֵי   מוֹמָתוֹ — יְהִי גַמָּאם בְּעֵינָיו,
בְּזֹהֶב לֹא-יִישׁוּ כְּסָלוֹ, וְכֶסֶף   לְמִבְטָחוֹ, וַיִּקְלּוּ לְפָנָיו,
בְּעוֹדוֹ יְהִלֵּם אֶת-יְהִלְמָיו,   וְלֹא-יִפֶּן בְּפָנָיו אֶל-פָּנֵינָיו,
וַיִּבִּיו, כִּי אֲשֶׁר אֶצֶר לְמוֹקֵשׁ   לְמַעֲגָלָיו, וּמִטְבַּח לְכָנָיו,
וְלֹא עַל-רֹאשׁ כְּסִיל קָנוּ יְכוֹנָן,   וְעַל-גְּבִי בְנוֹת עִישׁ מְעוֹנָיו —
אִזִּי רוּחַ תִּלְאָה תַעֲבֹר-בּוֹ,   וְכִלְתּוֹ וְעִצּוֹ וְאֶבְנָיו!

רבי יהודה בן-שמואל הלוי

(מטוליטולא, חי בקורטובה; גולד לערך ד"א תת"ס, ולערך תת"קי נסע ממצרים
ירושלימה ועקבתיו נעלמו ולא נודעו עוד)

רשיות

1

יחידה, שחרי האל וספיו, ובקטרת תני שירך באפיו!
הלא אסתרדפי הבלי ומנה, ותאמרי כראמת הם כל-בשפיו,
ותלי אחריו לילך ויומה, ותערב לך תנומה מנשפיו —
דעי כראין בידך מאומה, אכל עין יבשו מחר ענפיו;
היי לפני אלהיך ומלכך, אשר-באת לחסות תחת-כנפיו,
שמו יגדל ויתקדש בפי כל, אשר נשמת אלוה חי באפיו!

2

יעירוני בשמך רעיוני, ושימו חסדיך לפני,
הבינוני דבר נפש יצרמה, קשורה בי והיא נפלאת בעיני,
ולבי ראך ונאמן בך, באלו מעמד היה בסיני;
דרשתיך בחיוני, ועבר כבודך בי וירד בעניני,
הקימוני שעפי מוצעי לברך שם כבודך, אדני!

3

ידעתי בטרם תצרני, וכל-עוד רוחך בי תצרני —
הישלי מעמד אסתהדפני, ואם לי מהלך אסתעצרני?
ומה אמר ומחשבי בידך, ומה אוכל עשה עד-תעורני?
דרשתיך בעת רצון — ענני, ובצנה רצונך תעטרני,
הקימוני לשחר את-דיכרך, ואת-שמך לברך עוררני!

רבי יוסף בן-סהל

(בקורטובא, מת ד"א תת"פד)

לאחד מגדלי הדור

ויש אישים חמדוה, והנם
 ואיכה יאביר נמל כנשר,
 צלח ורכב, נשיאי, כי בני-עש
 ואהביה שמחים בהדרה,
 ואמנם פי-שנתם לא-ערכה
 ועריה ברעיה יהודון
 ואיה תגמל לשרי מהללה,
 ואם השיר חלי כל-הנשיאים —
 גביר נפשי, לה נפשי רצועה
 ואין עמי לבד לשון ולבב,
 בזה — אשר לה שירי ידית,
 והפרת פגיאיש מענה-בו,
 ויגבר בשפתותיו למבין,
 יהי-נא צור לה פדה וגאל,
 וכוכב, ממך רדה, יגדל

בתחיתות ושכנת מרומים,
 ובן-עיר כמו ילדי רחמים?
 ומזלות למרפבתך רתומים,
 כליל שמחת גאולים מענמים,
 כליל לא-יחזוה בחלמים,
 לה כי אין-לה צרים וקמים;
 למען חק עלי נפשם מקימים?
 שבחיה באף השיר גומים!
 במרצע חסדים מעלומים,
 נתתימו לה כשדי חרמים:
 וזה — אעל באש-אהב שלמים,
 חלבו נעה או בר ותמים,
 הניביו נאמנים אם-מרמים. —
 ויטה-לה כמו נהר שלומים,
 אלהים את-שמו משמך פעמים!

המו קרבי	להיות קרבים אליך,
אולם עצבי	ירחקום מעליך,
יפו נתיבי	מעל נתיב מעגליך;
יה, למדני	באמתך הדריבני,
ולאט נחני	בדין, ואל-תרשיעני!

ואני בעדנה	לעשות רצונך מתרפה,
אף פי-בזקנה —	מה-זה איחל ואצפה?
אל נא, רפא נא,	כי עמך אל המרפא;
יום תתשני	זקנה, וכחי יגשני,
אל-תמשני,	צורי, ואל-תעזבני!

דבא ואמלל	אשב, וחרד לרגעי,
ערום ושולל	אלך בהבלי תעתועי,
ואני מחלל	מרב חסאי ופשעי;
בינה וביני	עון אשר יבדילני,
ויחשכני	לראות באורך עיני!

הטה לבבי	לעבד עבדת מלכותך,
ומחשבי	טהר, לדעה אלהותך,
ובעת פאבי	אל-נא תאחר רפאותך;
אלי עגני,	אל-תחשה ותעגני,
שגית קגני	ואמר לעבדך: הגני!

4

יִשְׁנֶה בְּחֵיק יְלָדוֹת, לָמַתִּי תִשָּׁכְבִּי? דְּעִי כִּי־נִעְוִירִים כְּנֻעֶרֶת נִנְעָרוֹ!
 הִלְעַד יְמֵי תִשְׁתַּחֲוֹת? קוּמִי זָאֵי, רְאֵי מִלֵּאכִי שִׁיכָה בְּמוֹסָר שְׁתָּרוֹ,
 וְהַתְנַעֲרִי מִן־הַזֶּמֶן, בַּצִּפְרִים אֲשֶׁר מְרִסִּסִּי לַיְלָה יִתְנַעֲרוּ;
 דָּאֵי כְּדֻרֹר לְמִצּוֹא דְרֹר מִמַּעַלְךָ וּמִתְלָדוֹת יָמִים כְּנִפִּים יִסְעָרוּ,
 הֵי אַחֲרֵי מִלְכָּךְ מְרֻדָּתָ, בְּסוֹד נִשְׁמוֹת אֲשֶׁר אֶל־טוֹב יִנְתָּרוּ!

5

כָּל־כּוֹכְבֵי בֶקֶר לָךְ יִשְׁרֹוּ, כִּי־וְהִרְיָהֶם מִפֶּה יוֹהִירוּ,
 וּבְנֵי אֱלֹהִים עֹמְדִים עַל־מִשְׁמְרוֹת, לֵיל וַיּוֹם שֵׁם נֶאֱדָר יֶאֱדִירוּ,
 וְקָהַל קֹדָשִׁים קָבְלוּ מֵהֶם, וְכָל־שֹׁמֵר לְשֹׁמֵר בֵּיתְךָ יַעֲרִירוּ!

6

יִקְרָה שְׁכֵנָה גִּוְיָהּ, כְּאוֹר יִשְׁכֵּן בְּמִאֲפִלְיָה,
 הֲלֹא תַחֲמֹד פְּרִידַת גֹּו, וְלִשׁוֹב אֶל־גִּאֲזוֹן עֲדִיָּה,
 וְתֹאכַל, יוֹם פְּרִידַתָּהּ, פְּרִי דָתָהּ — וְזֶה־פְרִיָּהּ:
 דְּבִש־עֵדֶן וְצוּף־נֶעֱם, לְהִשְׁבִּיעַ בְּמוֹזַב עֲדִיָּה,
 הַלִּיכּוֹת יִצְרָה תִרְאָהּ, וְתִשְׁפַּח אֶת־יְמֵי עֲנִיָּה,
 תִּתְלַל אֶת־שְׁמוֹ עִם־כָּל נִשְׁמָה שֶׁתְּהַלֵּל יֵה!

*

מִתְרַךְ

1

מִי־יִתְגַּנֵּי עֶבֶד אֱלֹהֵי עֲשֻׁנִי, כָּל־דּוֹר וְהוּא יִקְרִיבֵנִי!

יִצְרִי וְרַעִי, נִפְשִׁי וְגֹוִי קִנִּיתִי,
 בְּנֵת לְרַעִי וּמִחֲשַׁבּוֹתֵי רֵאִיתִי,
 אֶרְמִי וְרַב־עִי, וְכָל־דְּרָכֵי גִרִיתִי;
 אִם מִעֲזָרְגִּי — מִי זֶה אֲשֶׁר יִכְשִׁילֵנִי?
 אִז מִעֲזָרְגִּי — מִי בִלְתָּךְ יִתִּירֵנִי?

אופן

מקומך נעלה ונעלם!
בבזך מלא עולם!

יה, אנה אמצאך?
ואנה לא אמצאך?

אפס־ארץ הקים,
המבטח לרחקים,
אתה שכן שחקים,
ואת על־ראש מהללם,
אף פ־חדרי אולם!

הנמצא בקרבים,
המושגב לקרבים,
אתה ישב פְּרֹוֹבִים,
תתהלל בצבאך —
בלגל לא־ישאך,

על־כּם נשא ורם,
מרוחם ומבשרם,
פ־אין בלתיך, יצרים;
ועל מלכותך עלם,
ואתה גותן אכלם!

ובהנשאך עליהם
אתה קרוב אליהם
פיהם יעיד בָּהֶם,
מִי־זה לא יראך —
או מי לא יקראך —

בכל־לבי קראתיך,
לקראתי מצאתיך,
בקדש חזיתיך;
הן שמים וחילם
בלי נשמע קולם!

דַּרְשָׁתִי קִרְבְּתִי,
ובצאתי לקראתך —
ובפלאי גְבוּרָתִי
מי יאמר לא־דָאך?
יגידו מוראך

אֱלֹהִים אַת־הָאָדָם?
אֲשֶׁר בְּעֶפֶר יִסּוּדָם?
תְּהַלּוּתָם וּכְבוֹדָם —
הַעֲמָדוֹת בְּרוֹם עוֹלָם,
ואתה נשא כָּלָם!

הַאֲמָנָם כִּי־יֵשֵׁב
וּמִה־יִחָשֵׁב כָּל־חֹשֶׁב,
ואתה קדוש יושב
חַיּוֹת יוֹדוּ פְּלֹאֶךְ,
על־ראשֵׁיהֶם כִּסְאֶךְ —

שובי נפשי למנוח־יכי
כי יי גמל עליכי!

יִקְרָה, מִיָּקָר יִצְרָךְ לְקוֹחָה,
קוֹמִי, כִּי לֹא-זֹאת הַמְּנוּחָה!
הָאֵרַח רַב, קָחִי-לָךְ אֶרְחָה —
עַתָּה לַעֲשׂוֹת חֶפֶץ עֲשׂוֹיִכִּי!

הִנֵּה אָנִי תוֹשֵׁב בְּכָל-אֲבוֹתִי,
וּכְצֹל עוֹבֵר יִתֵּר שְׁנוֹתִי —
אִם-לֹא עָבָשׁוּ, אִמְרִי, מִתִּי
תִּפְדֵּי מִשַּׁחַת חַיִּיכִי?

וְאִם תִּהְיֶי יִצְרָךְ דִּרְשָׁת
וּמִסְמָאֲתָךְ מִתְקַדְשָׁת —
קִרְבִּי, אֶל-תִּירְאֵי מִגִּשָּׁת,
וְיִקְרִיבוּךְ אֵלָיו מֵעֲשׂוֹיִכִּי!

דִּרְכָּת עוֹ, רְאֵי עוֹלָמָךְ,
וְאֶל-יִבְטִיחוּךְ שְׁקָרֵי תְּלוּמָךְ;
קָצֵר יוֹמָךְ וְרַחֵק מְקוֹמָךְ —
דַּעֲי מַה-תֹּאמְרִי לֹאדְנִיכִי!

הִלַּחֲזוֹת בְּנַעֲסֵי צִמִּית
וּלְשָׁרֵת פָּנָיו עוֹלָמִית?
שׁוּבִי שׁוּבִי, הַשׁוּלְמִית,
אֶל-בֵּית אָבִיךָ בְּנִעְוִרִיכִי!

פלו עיני אל-אל אדיר, מרום חביון משגית,
 ובחמלתו אבטח בכפיר, פי-ידעיו לא-יוגית,
 שרשיהם לנצח יותיר, בלתי נדח ידית,
 ובאזר חיים להם יאיר, חסדו על-ראשיהם שפיר,
 ובאב את-בן יוכית, אהבה יעיר!

הולך ואזר נשף אסיר, אל-קץ ישעו יפית,
 תפוגנ עיר מקדש ודכיר, בדבר חזה מבטית,
 ישוב אל-בנו שר וגביר, וביראת אל ירית,
 יורש עצר בשמו יכתיר, ולוים ישיב אל-השיר,
 ופני כהן משוח כיום יאיר!

*

אהבות

1

יפו בעיני כל-דרכיה, גם יקרולי מהלכיה,
 אין-בם לאיש מכשול ולא מזקש, פי-אין פתלתל בם ולא עקש,
 התהלכתי ארחתיה, פי-נמשכתי בעבתיה.

הנה בך שברי ומאני, את צור-לבי, את מקור חיי,
 עיני הדרה נכספה לראות, אך זאת לכמני בלי יאות;
 עת נכספתי לראותך — הסתופפתי אל-ביתך.

ואסבלה סבל עין עמי, ואט אלי על סבלו שכמי,
 לא-אפרשה כפי פני אל זר, כי-לא בזולתך אני נעזר;
 אם נעבדתי על-דתך — לא-עבדתי זולתך.

יודי, אשר ירי בך תרום, פלו-לך עיני אלי מרום,
 עני ומעזי בך סלה, הן-תקטלני לך איחלה;
 הן קבלתי עברתך — בן יחלתי חמלתך!

מֵאֵרֶת

1

וְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה, אֵיךְ	בְּתוֹךְ אֶהְיֶה קָדֵר
שְׁנִיתָם, וְלֹא תֵאָר	עֲלֵיכֶם וְלֹא הֶדֶר?
הַמִּזְנִים, אֲשֶׁר שָׁכְנוּ	לְפָנַי בְּתוֹכִי,
חֲרָבוֹת עֲזָבוּנִי	וּפָרָץ בְּלִי נִגְדֵר,
וְהִלְכִי כְּלִי-קֶדֶשׁ	בְּגוֹלָה וְהָיוּ חֵל —
וְאֵיךְ תִּשְׁאַלְוּ הֶדֶר	לְשׁוֹשֵׁן בְּתוֹךְ הַדֶּדֶר?
דִּחְוִי שְׁכֵנֵיהֶם —	דְּרוֹשֵׁי אֲדִנְיָהֶם,
לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא	וְאִישׁ לֹא-יִתִּי נֶעְדֵר,
הַדֶּדֶר בְּרֹאשָׁנָה	יִשׁוּבֵב בְּאַחֲרָנָה,
וְיֵאִיר כְּאוֹר שְׁבָעָה	מֵאוֹרָם אֲשֶׁר קֶדֶר!

2

יֹם אוֹר בְּהִיר אוֹ עֵת זְמִיר	יָד עָמַל לֹא יִנִּיחַ,
לֹא גֵרַם יָקָר מִזְהִיר	יָגוֹן מִלֵּב מִקְשִׁיחַ,
דִּלְגָּה מִזְרֵד בְּיוֹם סִגְרִיר	אֶת-שֵׁשׁ בִּלְתִּי יִמְרִיחַ —
אֵד קֶרְבֶּתְךָ אֵלַי אֶזְקִיר,	הִיא שְׂמִמַּת לֵב, לֹא יוֹם קָצִיר,
וְרַחֲמֶיךָ יָדִים	סֵלֹן מִמְּאִיר!
הַזְבִּישׁ מִכֶּם יוֹשְׁבִים בְּאֶבֶר	מִבְּצָר דִּלֵּת וּבְרִית,
מִה־הַזְעִיל הֵזֶן וְזָהָב אוֹפִיר	וּסְחָר-כּוֹשׁ כִּי יִצְלִיחַ?
לֹא הָעֲדִיף מְרָבָה עַל-מַחְסִיר —	וּבְיוֹם מָחָר יוֹכִיחַ:
אֲזִי יָשׁוּב יִרְאֶה, אֲזִי יִכִּיר	בֵּין מַחְזִיק בְּךָ לְאֲשֶׁר יִזִּיר
וְדַרְכֶיךָ מִנִּיחַ,	מִכִּישׁ מִתְפִּיר!
וְאֲשֶׁר חָשַׁב כִּי שֵׁם יִשְׁאִיר,	אֲחֲרָיו פָּרַח יִפְרִיחַ,
יִתְבּוֹנֵן: אֵיזָה מִבְּצָר עִיר,	אֵיזָה אָרֶז יִצְמִיחַ?
אִי מִסָּב נִגֵּן מְרָבָה שִׁיר,	אִי בִשְׁעָר מִזְכִּיחַ?
אִין יוֹדֵעַ בָּם, אִין מִזְכִּיר	בְּשִׁמְם, כִּי-נִשְׁכַּחְתּוּ מִעִיר,
אִין שִׁיג לָהֶם, אִין שִׁיחַ —	יִבֵּשׁ חֲצִיר!

המה לפי עת אִזְכְּרָה
 אֶהְבֶּה מִקֶּדֶם נוֹצְרָה,
 לִשְׁוֹן לֹא-תוּכַל סִפְרָה,
 בִּיקוֹד גְּחִלִּים בַּעֲרָה,
 רוּחַ קִנְיָה בִּי גִשְׁבָּה, עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבָּה!

*

גאלה

השקי אֶת-כּוֹס מִרְנוֹה,	ירוּשָׁלַם, לְמוֹנִיָּה
וְשֵׁב הַצִּי אֶל-חֲדָרוֹה,	בָּאָה עֵת תַּעֲנוּגִיָּה
שְׁלוֹם מִכָּל-עֲבָרֶיךָ:	שְׁמָעִי מִהֲמוֹן חוֹנְנִיָּה
שְׁלָמִי גִדְרֶיךָ!	תִּגִּי יְהוּדָה חֲבִיבָה,
וְאַמְצִי בְרָכִי גִבְשָׁלִים,	הַבְּמִיתִי לֵב גִּבְהָלִים
יִבְאוּךָ בְּשֵׁלֶשׁ רְגָלִים —	כִּי-עוֹד אֶרְבֶּעָה רְגָלִים,
אֲשֶׁר מֵאַהֲבָתְךָ חוֹלִים,	תִּהְיוּדִים הָאֲמֻלָּלִים,
הַחֲנֻגִּים אֶת-עֲבָרֶיךָ!	מִתְאַבְּלֶיךָ וְנוֹנִיָּה,
כִּי סָר מֵעָלַי צִלִּי,	וְאַמְרוּ מִכְּבִידִי עָלַי,
חֲזַק, וְהוּא לַעֲשׂוֹת יִפְלֵא	וְאַנִּי יִדְעָתִי גָּאֵלִי
לִשְׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רְגָלִי:	בְּקֶדֶם, יוֹם הָרִים דְּגָלִי
יִחֲזַק בְּרִיחִי שְׁעָרֶיךָ!	כֵּן יֵאָסֵף נִפְלְגִיָּה,
תַּחַת יָד לַחֵץ וְדַחַק,	דֵּל בְּיָד-הַמֶּלֶךְ לָמָּה
וּבֵת-אֲדוֹם שִׁכְבָּת בְּחִיק?	נָע וְנָד עַל-פָּנַי אֲדַמָּה,
הַמַּצְרִית נִגְדָה מִצַּחֲק:	הוּא יִבְכֶּה — וּבִן-הָאֵמָה
וְלֹהֲשִׁיבֶךָ אֶל-גְּעוּרֶיךָ!	כָּל-זֶה לְצַרְף סִינִיָּה,
וְאֲדָנִי בַעֲמוֹ רוֹצָה,	הִנֵּה הָעוֹן גִּרְצָה
צָרִי וְתַעֲלָה יִמְצָא,	וְלִנְפֶשׁ קִצְרָה וְקִצָּה
אֶל-כָּל-עַמּוּךְ מִקִּצָּה,	וְרוּחַ מִמְרוֹם יִצָּא
וְלִשְׁלַח אֲסִירֶיךָ!	לַפַּחַת בְּהִירוֹנִיָּה,

*

התאמצה נפשי בעבדתך, ותחזק בכנף ידויתך,
כל עברו עלי תרונך — לא-שכחה נפשי רצונך,
התחזקתי בבריתך, מה-אהבתי תורתך!

2

מה-לאחזתי כי תשבה, ימים על-מצור נצבה?

יונה, מה-לך תתנוכדי,
כצפור על-נג תתבוכדי,
לאמר: מתי בא מועדי?
במתי לך מאשר תפקדי —
הן תוכלתך לא-נבוכה, הוחילי הנה קרבת!

„היום במה אוחיל צרי
לחלי, חליתי מתרי
אפק, ויתשד תארי
אכל ממעללי פרי,
ובתנור להמים אשכבה מיום שמחתי ערבה!

ויאמרו אויבי: נואשה
זאת מישועה, כי בוששה;
מי גאלה — איך לא-תפשה,
לנו לצמיתת נששה?
אכן לשקר כתבה חזון, וגבואה נכתבה?”

די-לך, רעיתי, הגני
משיב בבוד אל-מתני,
אכרית זר מנחלת בני,
ושמי אודיע, כי-אני
לגאול נחלתי אקרבך, לרפא למשכה שובכה!

לָהֶם יִקְרָאוּ „רְחוּקִים קְרוֹבִים“, וּבְאֵין הִלִּיכָה רָצִים וְשָׁבִים,
וְהִלִּיכוּתָם הִלִּיכוֹת אֵלֵי מַלְכִּי בִקְדָשׁ, יְיָ בָּם סִינִי בִקְדָשׁ,
יִדְבְּרוּ — וְאֶבֶן בְּרִשְׁיוֹנָה, וְנִעְשׂוּ — וְאוֹלָם בְּרִצְוֹנָה,
בְּזֹאת יֹאמְרוּ שְׁמַעִי מִלִּיהֶם, כִּי פִיד הַמַּדְבָּר אֲלֵיהֶם!

רֹאשׁ הַמִּמְשָׁלָה הָרִאשֹׁנָה וְחִלְיָהֶם, וְכָל-צָבָא הַשָּׁמַיִם נִשְׂאֵי כְלֵיהֶם,
שָׁכֵן אֹר עוֹלָם עֲלֵיהֶם, וַיְהִי שְׁלוֹם בְּאַהֲלֵיהֶם,
מַעֲנֵן חֲכָמָה מֵאַתָּם יוֹצֵא, וּמִקּוֹר חַיִּים עֵמֶם וּמֵצֵא,
וְאִין-חֲשָׁד וְאִין-צִלְמוֹת, וְאִין-חֶסְרוֹן וְאִין-מוֹת;
אֲשֶׁרִי אִישׁ אֲשֶׁר בָּהֶם יִתְעַרֵּב, לְהַקְדִּישׁ בִּקְדָשְׁתָּם בְּקָר וְעֶרֶב,
לִקְרָא בְּדוֹר לִקְרָאת מַעֲרָכִיו: בִּרְכוּ יְיָ מִלְּאֲכָיו!

הַמִּמְשָׁלָה הַשֵּׁנִית: צָבָא הַשָּׁמַיִם, וְחִזּוֹת מְרַכְבָּה גְבוּת מְלֵאת עֵינָיִם,
מִיֻּמִּינִים וּמִשְׁמָאֵלִים, רָצִים וְשָׁבִים — עֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם נִצְבִים,
וְהַאֲפָנִים יִנְשְׂאוּ לְעַמְתָּם, וְלִהְשִׁתְּחוֹת לִשְׁכִינְתָּהּ מִנְּמָתָם,
דִּגְלֵי רִכְבוֹת חִלִּים חִלִּים, בָּלָם תַּחֲכַמְנִים וְרַב־פְּעָלִים;
הָעֲלִים אֲתֵרֵיהֶם: שְׁמֵשׁ וַיְרֹחַ, אִישׁ אֶל-מְקוֹמוֹ שׂוֹאֵף זֹרֵחַ;
לָהֶם יִתְחַבְּרוּ כָּל-כּוֹכְבֵי אֹר, הַנִּתְּנִים לְמִמְשָׁלוֹת רְבוּת וּלְמֵאֹזֶר;
אֲלֵיהֶם יָלוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, וְהַמִּים אֲשֶׁר מַעַל הַשָּׁמַיִם,
דִּרְשִׁים לַעֲבֹד עֲבֹדַת מִמְשַׁלְתּוֹ, אִישׁ-אִישׁ מִמְּלֹאכְתּוֹ,
וְאִין לְמוֹ מַכְשׁוֹל וְלֹא מִזְקָשׁ, וְאִין בָּהֶם גִּפְתָּל וְעַקְשׁ;
נִתְּנִים רְשׁוֹת זֶה לָזֶה, וּמִקְבָּלִים רְשׁוֹת זֶה מִזֶּה,
יַחַד יִרְנּוּ יִשְׂאוּ קוֹלָם, בְּשֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם;
וְלָהֶם קָרָא מִשׁוֹרֵר בְּמִקְרָאָיו: בִּרְכוּ יְיָ כָּל-צָבָאָיו!

הַמִּמְשָׁלָה הַשְּׁלִישִׁית וְחִלְיָהּ: הָאָרֶץ וְכָל-אֲשֶׁר עָלֶיהָ,
מִפְּרִשְׁיֵירוֹחַ וְאֵשׁ וְתִלְדוּתֵיהֶם, וְהַיָּמִים וְכָל-אֲשֶׁר בָּהֶם,
תּוֹצְאוֹת אֵשׁ וּבָרָד וְשֶׁלֶג מֵאוֹצְרוֹ, וְרוּחַ סַעֲרָה עֹשֶׂה דְבָרוֹ,
וּפְלִגְמִיִּים בְּאַמְרָתוֹ הַתְּפִלָּגוּ, וְעַנְפֵי לְבָגוֹן בְּחֻכְמָתוֹ הַשְׁתַּרְגְּנוּ,
דִּשְׂא לֹרֶעַ וְעֵץ לְנֹטַע, וְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה לְבִהֶמָּה לְשֹׁבַע,

סלוק

אֱלֹהִים אֵל-מִי אֲמַשִּׁילָהּ? וְאֵין עֲרֵךְ אֵלֶיךָ!
 בַּמָּה אֲדַמָּךְ? וְכִלְדָּמוֹת טָבַע חֲתָמָךְ,
 גְּבַהֶת מִכָּל-מַרְכָּבָה, וְגֵאִית מִכָּל-מַחֲשָׁבָה!
 דְּבַר-מִי יִכְלָלָהּ, וְלִשׁוֹן-מִי תְכִילָהּ?
 הַיֵּשׁ לִבָּב יְגוּרָהּ, וַיֵּשׁ עֵין תִּשְׁוֹרָהּ?
 וְאֶת-מִי נֹעֲצֶת וַיְכַיֵּךְ — וְלֹא-נֹצֵר אֵל לִפְנֶיךָ!
 זֶה עֹלָמָךְ יַעֲדֶךָ, כִּי-אֵין בְּלַעֲדֶיךָ:
 חֲכָמָתְךָ בְּכָל מִבְּאֵרְתָּ, וְאוֹת חֲתָמָךְ נִכְרָת.
 טָרָם הָרִים יִלְדוּ, וְעַמּוּדֵי שַׁחַק עָמְדוּ,
 יִשְׁבֹּת מוֹשֵׁב אֱלֹהִים — וְאֵין עַמָּקִים וְאֵין גְּבָהִים;
 כָּל-כֹּלֶת הַכֹּל וְכָל לֹא-יִכְלָלָהּ, וּמֵלֶאֱתָ הַכֹּל וְכָל לֹא-יִכְלָהּ!
 לִבְבוֹת עָמְדוּ מִלְּדָרֶשׁ, וְלִשְׁנוֹת נִלְאוּ מִלְּפָרֶשׁ,
 מַחֲשָׁבוֹת חֲכָמִים יִתְמָהוּ, וְרַעֲיוֹנֵי מַהֲרִים יִתְמָהוּ;
 נֹזֵרָא תַּהֲלוֹת נִקְרָאֵת, וְעַל-כָּל-תַּהֲלָה נַעֲלִית,
 שְׁנִיא-כַח אֵיךְ נִפְלֵאֵת, וְהַשְׁמַיִם וְהָאָרֶץ מֵלֵאֲתָ,
 עֵמֶק עֵמֶק — מִי יִמְצָאֵנִי, וְרַחוּק רַחוּק — מִי יִרְאֵנִי!
 פֶּעֱלִיךָ הֵם הַדְּרוּשִׁים, אֶת-אֲמוֹנָתְךָ בִּקְהַל קְדוּשִׁים,
 צִדְקָתְךָ הִיא הַנִּשְׁמָעֶת, וְתוֹרָתְךָ הִיא הַנּוֹדַעֶת,
 קִרְבָּתְךָ קְרוֹבָה לְשָׁבִים, וְרַחוּקָה מֵאֵד מִן-הַשׁוֹכְבִּים;
 רֵאוּךְ הַנִּשְׁמָוֹת הַמְּהֻרֹּת — וְלֹא-נִצְרָכוּ לְמֵאֲרוֹת,
 שְׁמַעוּךָ בְּאֲזָנֵי רַעֲיוֹנֵיהֶם — כִּי תַחֲרֹשְׁנָה אֲזוּנֵיהֶם,
 תָּמִיד קִדְּשָׁתְךָ קִרְאוֹת: קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ יְיָ צְבָאוֹת!

„יְיָ צְבָאוֹת“ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ, „יְיָ אֶחָד“ שֵׁם אֱלֹהוּתְךָ,
 הַמִּזֵּן מַלְכוּתְךָ לֹא-יִסְפֹּר וְלֹא-יִדְּבַר, וְאֶל-אֱלֹהוּתְךָ שְׁנֵי לֹא-יִחְבֹּר,
 וְכַמָּה פָּנִים לְפָנִים הַנּוֹרָאִים, וְכַמָּה אַחֲרִים לְאַחֲרִים הַנִּרְאִים,
 דִּגְלֵי מַרְכָּבָה הַקָּמֶת לַעֵד וְלֹאֹת, כִּי תִדְּבַר מֵאֵת יְיָ צְבָאוֹת;
 הַכֹּל עֲבָדֶיךָ מִשְׁתַּחֲוֵי פָנֶיךָ, גִּבְרֵי כַח עֲשֵׂי רְצוֹנְךָ,
 הֵם הַנִּעְלָמִים מֵעֵינֵי בְרוּאֶיךָ, הֵם הַנִּרְאִים לְעֵינֵי גְבִיאֶיךָ,

הַתְּקַשִּׁי עוֹד רוּחְךָ, עָדִי אֶבֶר נִצְחָךְ
וְתַם לְרִיק בְּחֶדְךָ? תִּנֵּי לֵב אֶל-אַרְחֶךָ
וְשִׁימִי עֵינֵיכִי:

אִי-מִזָּה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי!

הַמַּעַט מִמֶּךָ, מִשְׁחַקְתָּ בְּתֵבֶל,
בְּתַעֲנוּגֵי זְמַן כְּשֶׁנִּי יוֹבֵל?
בְּחֶשֶׁךְ בָּאת וְתִלְכִּי בְּהֶבֶל —
הַנֶּזֶר, כִּי-קָרְבוּ יָמֵי אֲבָל,
נָטִי מִתַּעֲתָעִים וְחִבְלֵי שְׁעָשׂוּעִים,
וְקָרְעִי לְרִגְעִים לִבְבֶּךָ לְקָרְעִים
וְקִרְאִי לִבִּי:

אִי-מִזָּה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי!

וְאִם-לֹא עָתָה תִּתְנַצְּלִי עֲדֶיךָ,
מִתִּי תוֹכְלִי לְשֵׁלֶם אֶת-נִשְׁגֶּךָ
מִדְּמֵי מַרְיָךְ וּמַחֲזוֹבוֹת קִשְׁיֶךָ?
עֲזוּבָה חֲלִיךָ — וְתַעֲנִיתֶךָ צָרֶיךָ,
בְּוִדְיֶיךָ דִּיךָ, בְּתַשְׁמִיעֶךָ בְּכֶיךָ,
וְרֹאֵה אֶת-עֲנִיְךָ מִמִּיתֶךָ וּמִתֶּיךָ
וְנִשְׂא עֲזוּבִי —

אִי-מִזָּה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי!

דְּבַרִּי עֲזוּבוֹת, אֲשֶׁר רֹאשֶׁךָ עָבְרוּ,
נָאֵה לִבְבֶּךָ — וְהֵם גָּאוּ וְנָבְרוּ,
וְאִם יִשְׁבֵּר לִבְבֶּךָ — וְשִׁבְרוּ;
הַכּוֹנֵן, כִּי לְמַלְחַמְתֶּךָ חֲבָרוּ,
הַדִּיתִים מִקְרַבֶּךָ וּמִתָּרִי אֶת-חֶבְדְּךָ,
וְהַקְרִיבִי לָבֶךָ וְהַקְסִירִי חֲלָבֶךָ
וְדַמְעַתֶּךָ נִפְסִי:

אִי-מִזָּה בָּאת וְאַנָּה תִּלְכִּי!

השריץ דגים ויתניניהם, ויתמונות צפרי כנף למיניהם,
 ערך השלחן ותוצא הארץ — בהמה ורמש ויתו-ארץ,
 לתת הפל ביד אדם פקידה, תמשילהו במעשי ידיה,
 עקב תוציא מחלציו מלכים, ממלכת כהנים ומתנה מלאכים,
 ולהודות לשם קדשך בראתם, ולהשתבח בתהלתך קראתם,
 נקדשת בתוכם ונבבדת, ומפי עוללים ויונקים עז יסדת,
 ותגדל על-כל שם כבוד מלכותך, בפי עשי מלאכתך ושלוחי מלאכותך,
 ובכן זמר געים ומרות לעשיו: ברכו יי כל-מעשיו!

ברכו יי בכל-מקומות ממשלתו, אין-קדוש בני כיר-אין בלתו,
 ישרון אשר יקר מזלל הוציאו, וימשהו מים ביד משה נביאו,
 ויזרד כבודו למקדש הדומו, ויעל נביאו לענני מרזו,
 משך נבואה משך לידעיו, ורוח גדיבה שפך על-שמעיו,
 הדריכם בסדר עברתו הנכונה, לדמותם לממשלה הראשונה;
 כמותם כמלאכי השרת מקדישים, ותודות קדשה מקריבים ומגשים,
 פגיו מכפרים ומתכפרים, ותהלות יי מספרים,
 ומתעטפים כשרפים ואראלים, ונמשלים לתרשישים וחשמלים,
 רצים ואצים ומתקבצים, וללכת עמך מתאמצים,
 יראה לבשים ומתבששים, מתאששים לעבדך ומתקששים,
 מעריצים ומקדישים וקדשה משלשים, לאל נערץ בסוד-קדשים . . .

*

סליחות

1

יונה פותה, יקושת כל-מעבר,
 תראי הכר ותנשי המכבר,
 חלדך עבר ותפח לא-נשבר —
 ומה-תשיבי את-שלחך דבר?

דלים עפר יסודם: החכמה מאין?
ומותר האדם   מן-הבמה און —
רק לראות צור כבודם   ראות-לב לא ראות-עין,
ומצא מעיני סודם   המזכים מיין,
כירכן, בשר ודם,   תמצא את-אלהיה!

יה, אהיה אשר אהיה,   אשר בלי-חפצו פעל,
הממית ומחיה,   מוריד שאול ויעל,
עמד למשפטו וחתיה,   ועזב מרר ומעל,
לאמר: מתי ואיה   ומה-למטה ומה-למעל —
ואולם תמים תהיה   עם יי אלהיה!

*

בקשה

אדני נגדך כל-תאותי,   ואם-לא אעלנה על-שפתי:
רצונך אשאלה רגע — ואגוע,   ומי-פון ותבוא שאלתי,
ואפקיד את-שאר רוחי בידך,   ולשנתי וערבה לי שגתי!
ברחקי ממך — מותי בחי,   ואם-אדבק בך — חיי במותי —
אכל לא-אדעה במה אקדם,   ומה-תהיה עבדתי ודתי.
ירכיה אדני למדני,   ושוב ממאסר סכלות שבותי,
והורני בעוד ישרי יכלת   להתענות, ואל-תבזה ענותי,
בטרם יום אהי עלי למשא,   ויום יכבד קצתי על-קצתי,
ואבנע בעל-כרחי, ויאכל   עצמי עש ונלאו משאתי,
ואסע אל-מקום נסעו אבותי,   ובמקום תחנתם תחלתי. —
בגר תושב אני על-גב אדמה,   ואולם כי בבטנה נחלתי;
נעירי ער-הלום עשו לנפשם,   ומתי גם-אני אעשה לביתי,
והעולם אשר נתן בלבי   מנעני לבקש אחריתי?
ואיכה אעבד יצרי בעודי   אסיר יצרי ועבד תאותי?
ואיכה מעלה רמה אבקש,   ומחר תהיה רמה אחותי?
ואיך ייטב ביזם טובה לבני,   ולא אדע הייטב מתרתי,

הנך יפה, לחמה נמשלת,
 לולי היותך בדמים מתגללת;
 לא מטהרה אבל מתנאלת —
 ואיך ננאלת נשמה נגעלת?
 הרבי-לך ברית, ובקשי האחרית,
 ותבואי בברית, ומגדי-שוא ארית
 זרי מתוככי:
 אי-מזה באת ואנה תלכי!

2

ישן אל-תרדם	ועוב התלהלהך,
הרחק דרכי אדם	ושור דרכי גבהיך,
ורוץ לעבד צור קדם,	פרוץ כוכבי נהיך,
די-לך, מה-לך נרדם?	קום, קרא אל-אלהיך!
הקץ לראות שמי	ואת-מעשה אצבעותיו,
והבט אהל מרומו	תלום בזרעותיו,
וכוכבים חותמו,	פתחי טבעותיו,
ופחד מפני אימו,	ויחל את-ישועותיו,
פן-ומן וגביהך —	ורם לבבך בגבהיך!
וצא בחצות הלילות	בעקבי אנשי שמות,
אשר בלשונם תהללות	ואין תזכר תוך ומרמות,
לילותיהם תפלות	וימותיהם צומות,
לאל בלבם מסלות	ולקם בכסאו מקומות,
דרכם סלם לעלות	עד יי אלהיך!
דמעות תזיל עינך	ותתחרט על-פשעים,
והתחנן למול קונך	ואל-תתחר במרעים,
והשפל מאד את-גאונך	וקח הטוב כי נעים,
בבד אל מהונך	לעת יעלו מושיעים
ורשאו קול המזנה:	הבון לקראת-אלהיך!

הנה עבד עבדים   לפני מלך מלכים
 עמד, ועיו כבדים   ודמעיו נהלכים —
 לך יצרו נעבדים   בעוד חיו נמשכים,
 וכל-אבריו מזדים   ומתודים ומברכים,
 סלח לרע מעללו,   אשר בחול משקלו!

*

פיוטים קטנים

1

מאז מעון האהבה היית,   חנו אהבי באשר חנית —
 תזכחות מריבי ערבו-לי על-שמה,   עזבם — יענו את-אשר ענית!
 למדו חרונה איבי — ואהבם,   כי רדפו חלל אשר הבית;
 מיזם ביותני ביותני אני —   כי לא אכבד את-אשר ביותני;
 עד יעבר-ועם ותשלח עוד פדות   אל-נחלתך ואת אשר פדית.

2

יעבר עלי רצונה   באשר עבר חרונה —
 הלעזלמים עוני   יעמד ביני ובינה?
 ועדי מתי אבקש   אתה עמי — ואינה?
 דר בכנפי הכרבים,   הפרשים על-ארונה,
 העבדתני לזרים —   ואני כנת ימינה!
 גאלי, לגאול המוני   רם והשקף ממעונה!

3

ידידי, השכחת   חנתה בבין שדי?
 ולמה מכרתני   צמיתת למעבדי?
 הלא אז בארץ לא   ורעה רדפתיה,
 ושעיר והר-פארן   וסיני וסין עדי,
 והיו לך יודי   והנה רצונה בי —
 ואיך תחלק עמה   כבודי לבלעדי?

והימים והלילות ערבים
ולרוח יזרון מחציתי,
ומה אמר ויצרי ירדפני
ומה-לי בזמן אם לא רצונך,
אני ממצעים שולל וערום,
ועוד מה אאריך לשון ואשאל?
לכלות את-שארי עד-כלותי,
ולעפר ישיבון מחציתי?
באונב מנעורי עד-כלותי?
ואם אינך מנתי מה-מנתי? —
וצדקתך לבדה היא כסותי —
אדני נגדך כל-תאותי!

*

תחנון

יעירוני רעיוני
הגות דברי תחנוני
ולא אתן שנת לעיני
לחזות בנעם-אדני
וקיצתי ואחשב:
והנה קדוש יושב
ונתן באוני קשב,
וכל-עוד רוחי השב
צור, אשר הנשמה לו
ואתפלל לפניו —
ובקעו דמעי ענניו
ונבה לבי בעיניו,
בקעב לפני אדניו
וכי יזכר מחמלו
דום ליל והקבד
עד-יתרצה עבד
וישפך דם לב וקבד,
ויתיחד העבד
וישיר וישא משלו
ואחר שחר מבוא,
בתחנוניו אל-רבו,
ויגיד נגעי לבו,
עם-המלך במסבו,
לשם דגלו ומגדלו!

לקראת מקור חיי אמת ארוצה, על-כן בתי שוא וריק אקצה;
 לראות פני מלכי מגמתי לבד, לא אערץ בלתי ולא אעריצה!
 מי-יתגני לחזותו בחלום — אישן שנת-עולם ולא אקיצה,
 לו אחזה פניו בלבי ביתה — לא שאלו עיני להביט חוצה!

עבדי ומן עבדי עבדים הם — עבד אדני הוא לבד חפשי,
 על-כן בבקש כל-אנוש חלקו — חלקי אדני אמרה נפשי!

המשורר לפי מהללו

יזנה תקונן על-אמריה,	ימר לבבי לאמריה,
פי אמצאה מכאוב כמכאובה,	ויקרני כן כמקרה;
אבכה עלי עמי ומולדתי,	כי-תבך היא על-בית מגוריה;
אבכה עלי אנשי נאלי,	כי-תבך על-פרוד חבריה;
אבכה עלי ימי אשר חלפו,	כי-תבך לזמני נעוריה;
קצו סעפתי ושרשי	ימים אשר קצצו אבריה;
מכל-עברים אמצאה מוקש,	במזקשים לה מעבריה;
מיד ליד אפחד לכל-ציד,	באשר תפחד ממצריה!
היו בני ימים בני אשפה,	ואני כמטרה ליוזריה,
שפכו מריהם מורתי,	וישלחו אש בין בתריה;
לולא סמכתי נדיבת ה-	נפש, אשר רע לא יגרה,
מתי בגרותי בתוך ארץ,	חשך וצלמות סדרה;
עלתה כמו-שמש וחלילה	לערוז ולשוב לאחריה!
איד אפחדה מאיש — ולי נפש	חתו אריות מכפיריה,
איד אדאנה מריש — והחכמה	אחצב פנינים מהרריה;
אם-ארעכה — הנה מגדיה,	או אצמאה — אמצא נהריה!
איד אשבה שומם — וכנורה	אתי ישעשע בשיריה,

דחוייה אָלי שער, הדופה צדי קדר,
 בַּחוּנָה בְּכוֹר וְנוֹ, מַעֲנָה בְּעַל מְדִי —
 תִּישׁ בְּלִתֵּךְ גָּאֵל, וּבְלִתִּי אֲסִיר תַּקְנָה?
 תִּנְהֲצֶנְךָ לִי, כִּי לֶךְ אֲתִנְה דוֹדִי!

4

יִיטֵב בְּעֵינֶיךָ גָּעִים, שִׁירִי וּמִיטֵב מִהֲלָלִי,
 הַדּוֹד, אֲשֶׁר הִרְחִיק גֵּדֵד, מִנִּי, לְרַע מַעֲלָלִי,
 וְאַחֲזֹק בְּכַנְף יָד־יְיָ, דוּתוֹ וְהוּא נוֹרָא וּפְלִי;
 דִּי־לִי בְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְהוּא חֲלָקִי לְבַד מִכָּל־עַמְלִי;
 הוֹסֵף כָּאֵב — אֲזִסִּיף אֶהָב, כִּי גִפְלָאָה אֶהֱבֶתְךָ לִי!

5

יַעֲלֶת־חַוֹּ, מִמְּעוֹנָה רַחֲמָה, אֶהְבֶּה כַּעַם — וְלָמָּה צַחֲקָה?
 צַחֲקָה עַל בַּת־אֲדוֹם וּבְנוֹת עַרְב, הַמְּבַקְשׁוֹת לַחֲשֶׁק דּוֹד חֲשָׁקָה!
 הֵן פְּרָאִים הֵם — וְאֵיךְ יִדְמוּ אֵלַי, יַעֲלָה עַל־הַצִּבִּי הַתְּרַפָּקָה?
 אִי גְבוּאָה, אִי מְנוּרָה, אִי אֲרוֹן, הַבְּרִית, אִי הַשְׂכִּינָה דְּבָקָה?
 אֶל־מִשְׁגָּאִי, אֶל־תִּכְבוֹ אֶהְבֶּה, כִּי תִכְבוֹתָ וְהִיא אֵשׁ גִּשְׁקָה!

6

יְמִין אֲדֹנִי, הֲלֹא אָתָּה, הֵיךְ תִּמְשָׁנִי כְּהַיּוֹם
 וּמִשְׁאַתִּי תִּלְאוֹת, וּמִשְׁאֵי חֲמָסִי, וְאֶל־גָּאֵל
 הַתְּעוֹבְרִי לִי, כְּמִאֲזֹל, מִבֵּית עֲבָדִים וְתַפְדִּי!
 הָיִיתָ לְעוֹר בְּגִגְדִּי, בְּבוֹד מַצּוֹקוֹת לְבָדִי,
 נִהַפְּךָ לְחֶרֶב לְשׂוֹדִי? אֶקְרָא אֲדֹנִי לְעַבְדִּי,
 בִּילָל יִשְׁמֹן בְּצַעְדִּי, מִבֵּית עֲבָדִים וְתַפְדִּי!

7

בְּכָל־לֵבִי, אֲמַת, וּבְכָל־מְאֹדִי, אֶהֱבֶתְךָ, וּבְגִלוּנִי וְסוֹדִי;
 שְׁמֶךָ נִגְדִי — וְאֵיךְ אֶלְךָ לְבָדִי? וְהוּא דוֹדִי — וְאֵיךְ אֲשֵׁב יְחִידִי?
 וְהוּא גִרִי — וְאֵיךְ יִדְעֶךָ מְאֹרִי? וְאֵיךְ אֶצְעֵן — וְהוּא מִשְׁעֵן בְּיָדִי!
 הַקְּלוּנִי מֵתִים, לֹא יִדְעוּ כִּי קְלוּנִי עַל־כְּבוֹד שְׁמֶךָ כְּבוֹדִי —
 מִקּוֹר חַיִּי אֶבְרָכְךָ בְּחַיִּי, וּמִמֵּתִי אֲזַמְּרֶךָ בְּעוֹדִי!

וכל־סבה מצוֹאה במסבֶּה,
 ולא־חבר אָנוּשׁ כִּי אִם־לפֶּרֶד,
 ולולא נפֶּרְדּוּ מֵאֵז בְּנֵי אִישׁ,
 וְיֵשׁ דָּבָר אֲשֶׁר יִיטֵב וְיִרַע,
 בְּהִתְקַצֵּף אָנוּשׁ יִזְמוּ יִקְלַל
 וְהוּא הַיּוֹם יִכְרֹכֶהוּ אַחֲרֵים,
 וְכֹל־מֵאֲכָל בְּפִי כְּרִיא כְּנֶפֶת —
 וְדָאג׳ יִהְיֶה אֲזֵרִים בְּעֵינָיו
 בְּעֵינָיו יוֹם שָׁכֵן עֵנָן עֲלֵיהֶם
 מְקוֹר חֲכָמָה, אֲשֶׁר אֲמַצָּא בְּפִיהוּ
 יִדְדוֹת קֶשֶׁרֶת נִפְשֵׁי בְּנִפְשׁוֹ,
 בְּעוֹד לֹא־נִסְתָּה נִפְשֵׁי פְרִידָה,
 יִלְדוּנוּ בְּנוֹת יָמִים פְּרָדִים,
 אֲמָנִים עַל־עֲרוּגַת הַבְּשָׁמִים,
 וְכִרְתִּיד עַל־י הָרִי בְּתָרִים
 וְעַפְעָפִי מְגוֹלָלִים בְּדַמְעָה,
 וְכִרְתִּיד וְנוֹכְרֵתִי לְיָמִים,
 הַמִּירָד לִי וְמִן בְּגֵד בְּכֹל־אִישׁ,
 אֲדַבֶּר־בָּם וְאִם אֲמַצָּא בְּפִיהֶם
 חֲמָסִי וְחֲמָתִי עַל־פֶּתָאִים,
 אֲשֶׁר קָרָאוּ לְשִׁקְרֵיהֶם אֲמוֹנוֹת,
 אֲשֶׁר זָרְעוּ וְקָצְרוּ שְׂבִלֵיהֶם
 וְחִיצוֹנֵי דְבַר חֲכָמָה תְּדַרְיוּ,
 וְלִי גֵרוֹת אֲחַפֵּשׁ־בָם תְּדַרְיוּ,
 וְלֹא־אֲשַׁקֵּט עַד־י תִּשְׁתַּחֲוֶיֶן.
 וְסָכַל כִּי יִבְקֹשׁ־סוֹד עֲנִיתִיו;
 וְאִידָּה עַל־לֹא מְקוֹם זָרַע אֲבִקֵּשׁ
 וְצִרְכִּי לְזִמּוֹן נֶקֶל, וְנִדְמָה
 אֲשֶׁר מִדִּי יִכְלוּהָ תַחֲתִים,

וְכֹל־חֲדָשׁ כָּבֵד הִיָּה פְעָמִים!
 לְהוֹצִיא מִלֵּאִם אֶחָד לְאָמִים,
 אֲזִי לֹא־מִלֵּאָה אֶרֶץ עַמָּמִים. —
 וְבוֹ שִׁקּוֹי וְרִקְבִי לְעַצְמִים;
 וְיִקַּב אֶת־רִגְעָיו הַזְעוּמִים,
 אֲשֶׁר אֹתוֹ יִבְלוּ בְּנֵעִימִים;
 וְהִנֵּפֶת בְּפִי חֲלָה רְתָמִים;
 וְלֹא יִרְאֶם וְהֵם לֹז נִעְלָמִים —
 לְגֵד מִשָּׁה, וְהֵם יִרְדּוּת וְרָמִים!
 מְקוֹם הַפֹּז וּמִחְצָב הַכְּתָמִים,
 בְּעוֹד רִכְבִּי נִדָּד אֵינָם רְתוּמִים,
 וְאֹתָנוּ בְּנֵי יָמִים שְׁלָמִים;
 וּבֵת אֶהְבֶּה וְלִדְתָנוּ תְּאוּמִים,
 וְיִגְקִי שֹׁר שְׂדֵי בֵּת הַכְּרָמִים!
 — תַּמּוּל הִיוּ בְּדֵי הָרִי בְּשָׁמִים —
 וְהִדְמָעָה מְגוֹלָלָה בְּדָמִים;
 עֲבָרְנוּמוֹ וְהִיוּ כְּחִלְמִים. —
 אֲשֶׁר לְבוֹ קָרֵב וּבְפִיו שְׁלוּמִים,
 תְּמוּרַת מִנְּךָ חֲצִיר וְשׁוּמִים;
 אֲשֶׁר הִמָּה בְּעֵינֵיהֶם חֲכָמִים,
 וְקָרָאוּ שֵׁם אֲמוֹנֵתִי קִסְמִים,
 וְשִׁמְחוּ בָם וְאִם הִמָּה צִנְמִים,
 לְכַסּוֹת הַפְּנִינִים הַפְּנִימִים;
 וְאֹצִיא מִגְּנָזִיו הַלְשָׁמִים,
 בְּחֲכָמָה לְאַלְמָתִי אֲלָמִים!
 עַל־י אֵף הַחֲזִיר מֵהַלְגָּזִים?
 עֲנִי לְעֶרֶף עֲלִיו גִּשְׁמִים?
 כְּמוֹ־צִרְךָ נִשְׁמָה לְגִשְׁמִים,
 וְאִם־נִלְאוּ — עֲזוּבָתָם צָלָמִים. —

איך אדרש'ה רע ישיחני — עת אשמעה חכמת דבריה,
 נבלי וכנורי בפי עמה, גני ופרדסי — ספריה.
 אמרו לתבל תעשה חפצה — חזק לכבי משמירה,
 אם-אמעמה משהתה שמניה, לא-אועמה משהתה שמירה,
 כי נסתה נפשי עדי נתנה כדבש בפי קטב מרירה.
 תאמר אדמה — בלעדי נפשי, מבזר אסירה אסירה,
 אתפרצה מאת עבדתה, אתחטאה מתוך שכריה,
 לא-אחמד יפיה, ואם ערכה תמיד למול פני מאורה;
 בלתי — הסיתוהו חדריה, ואני — חשבתיו קבריה,
 הן אעזב הונה ומשפיתה, בעזב נשמה את-פגריה!
 התנבלה — איך אאמירה? התבאשה — איך לא אאמירה?
 כי-בתרו לרע בתריה, ונקבצו פארוז פאריה.
 אתי אמונה לא אאמירה, גם זאת בריתי לא אפירה,
 ואיחלה אור מפני נאור — אולי יבקע את-שחריה,
 אסבל ואתאפק לצרתי — רגע וימסו אסוריה;
 הנה פקדתי תעירני, אוחיל ליום מועד מגוריה,
 אוחיל — ואין שנה לעפעפי, צפות לעפעפי שחריה,
 נפש אשר תקום ותתעורר — יפתח אלהים לה שעריה!

*

שירי ידידת

1

לרבי משה בן-עזרא

ידענוך נדד מימי עלומים, ונחל הבכי נחל קדומים;
 הרב עסיהזמן על-לא תטאה? ועס-ימים? ואין עון לזמים!
 פלכים הם בקורצדק ירוצון, ואין נפתל ועקש במרוזים —
 הנה חדש? ואין תבל חדשה, ותקיה באצבע אל רשומים,
 ואיך ישנו דבריה? וכלם בטבעת ימין עליון חתומים,

אין לה בִּינְיָה מִחֲמַד כִּי אִם
 וּרְאוֹת פְּנֵי מַלְכָּה וְאַבִּירָה,
 הוּא הַחַיָּה חֲכָמָה, וְאִידָּה יֹאמְרוּ: „חֲכָמָה תַּחֲנִיחַ אֶת-בְּעֻלָּיהָ“?
 תֹּאמַר — וְהוּא פֶשֶׁר אֲמָרִיהָ,
 בַּת רַעֲיוֹנָה זָרָחָה לוֹ, אִו
 שִׁירֵי בְנֵי אֶסָף יִרְאוּהָ
 נִשְׁקִיו עֶפֶר מִדְּרֹךְ נַעֲלִיהָ,
 לֹא חֲטָאָה כִּי-נִדְבָּה לַעֲבֹד
 מֵאַהֲבַתָּה פֶּרָקָה גִּזְמָה,
 אִידָּה אֲמָרָה כִּי-אַכְפָּה עָלַי —
 לֹא-קָבְדוּ עָלַי דְּבָרָיו, לוֹ
 עוֹרָה, אַבִּיר חֲכָמָה, וְהַנֶּעֱר,
 כִּי לִבָּהּ שָׁרָשָׁה יִמְטָעָה,
 מִי זֶה בְּמַלְחַמָּתָה אֲשֶׁר יַעֲמֹד
 וְלָהּ לְבָדָד הִיא, וְזוֹלָתָהּ
 הִנֵּה לָהּ בַּת אַהֲבָה מֵאֵת
 אִם-לֹא כִּךְ תַּפִּיל חֲבָלֶיהָ —

*

שירי אהבה

1

מִה־לָּהּ, זָבִיחַ, תִּמְנָעִי צִירֶיךָ
 לֹא תִדְעִי כִּי-אֵין לְדוֹרֶךְ מוֹמֵן
 אִם הַפְּרִידָה עַל-שְׁנֵינִי נִגְזְרָה,
 לֹא-אֲדַעָה אִם בֵּין צִלְעֵי נֶעְצָר
 חִי אַהֲבָה! זְכִירִי יָמֵי חֲשָׁקָה, כִּמּוֹ
 כֹּאֲשֶׁר דְּמוּתָהּ בְּחִלּוּמֵי יַעֲבֹר,
 בִּינִי וּבִגְיָנָה יָם דְּמָעוֹת יִהְיוּ
 אֵךְ לוֹ פֶּעַמִּיךְ לַעֲבֹדוֹ קָרְבּוֹ,

מִדּוֹד, צִלְעִיו מִלֹּאֵי צִירֶיךָ?
 בְּלַתִּי שָׁמַע קוֹל שְׁלֹמוֹתֶיךָ?
 עֲמָדִי מַעֲט עַד-אַחֲזָה פְּגִידָה!
 לִבִּי וְאִם יִלָּךְ לְמַסְעִידָה.
 אֶזְכֹּר אֲנִי לֵילוֹת תְּשׁוּקוֹתֶיךָ,
 כֵּן אֶעֱבְרָה-נָא בְּחִלּוּמֶיךָ!
 גִּלְיוֹ, וְלֹא-אוּכַל עֲבֹר אֵלֶיךָ,
 אִו נִבְקָעוּ מִימִיו לִכְךָ רִגְלֶיךָ.

הם הם ימי תבל וליליה —
התגברה כִּי־לִבָּשָׁה רַקְמָה,
רַקְמַת עֲרוֹגַת צִיץ, עֲרוֹכַת פֶּן,
דִּמְעַת עֲנֹן־בֶּקֶר עָלִי לַחֲיָה,
לֹא גָלְתָה מִפֶּת יְבוּלִיָּה,
מֵאֵת עֲצֵי עֲבוֹת צָלְלִיָּה,
רוּחַ שְׁמַחוֹת נִשְׁפָּה נִשְׁפָּה,
כִּי תִקְעוּ כִּי־תִקְעוּ דוֹדִים
תִּשְׁלַח לַחֲלִי אֶהְבֶּה רִיחַ,
הִיא שׁוֹבְכָה רוּחָם וְחֹשְׁבוּ כִּי
עַל־רַצְפַּת שֶׁשׁ שִׁחְקוּ מִיָּם,
יִשְׁתַּקְּשְׁקוּ גִלִּים וְיִהְיוּ עַד
תִּפְסֹב עֲלֵיהֶם כּוֹס מְלֹאָה אוֹר,
בֵּת מִי זֶהָב אוֹפִיר גִּנְזֵיָּה,
אֶל־תִּשְׁאַלּוּ עַל־מִלְחָמוֹתֶיהָ,
לֹא בִלְתָּה אֵךְ יִסְפָּה עֲדָנָה
יָפָה מִמֵּאֲנֵת לְהַסְתֵּר,
לֹא־הָעֲלִימוּהָ כְּלִי־שֶׁהֶם,
דָּלָה וְכִמְעַט לֹא יִדְעֹנָה,
כִּי רַקְחִיָּה רַקְחִי בִשֶּׁם,
תִּהְרֹג — וְהִיא חַיִּי הִרְוִינָה,
לֹא־הָעֲלִים עֲצָה בְּכִלְיוֹתֶי
כֹּזֶה וְכֹזֶה שׁוֹתָה תֵּבֵל
כִּמְעַט וְאִמֵּר בַּעֲדָה לֹא־זֹאת —
הִתְבַּאֲשָׂה עִם כָּל־גִּדְיָבִיָּה,
לָרִים בְּסִילִים עַל־בְּסִילִיָּה,
תִּפְרִיד וְלֹא תִחְבִּיר, כְּאֵלֹו אֵל
עַת יִשְׁמְאוּלוּ מִמֵּינִיָּה,

אֶל־נָא תִּסְתַּדֵּךְ בְּהַבְלִיָּה!
אָרְגוּ יָדֵי עַבְד־מֶל פְּתִילִיָּה,
מִמִּשְׁבָּצוֹת זֶהָב מְעִילִיָּה,
כִּי־בִקְרָה וּבִבְךָ עָלֶיהָ;
עַד־קִנְיָה בַּצָּבָא וְכִלִּיָּה,
מִטְלָלִי אוֹרֹת טָלְלִיָּה,
וּמִחֲאוּרֵי כָּל־שְׁתִּילִיָּה,
אֶת־אֶהְלִיָּהֶם בֵּין אֶהְלִיָּה,
פֶּן־תִּגְפֹס אֶהְבֶּה וְחִילִיָּה,
מִתְתָּה לֹא־הֲלֹן בֵּין יְבוּלִיָּה. —
זָכוּ כְּאֶהְבְּתֶם גִּחְלִיָּה,
הָיוּ לְפִימוֹת עַל־כְּסִילִיָּה. —
לֵב הַנְּזִירִים יִשָּׁם עָלֶיהָ,
עַד־טָהֲרָה מִכָּל־בְּדִילִיָּה,
כִּי לֹזֵט וְנֹחַ מִחֲלִיָּה;
עַד־הֵן — וְהִנֵּה דָם בְּתוּלִיָּה!
תִּסְחַב סְבִיבָה אוֹר בְּשׁוּלִיָּה,
אֵךְ תִּבְאֹו תַּחַת מְעִילִיָּה,
לֹוִלִי בְּשָׂמִים הֵם רְכִילִיָּה,
גַּם רְכִילִי הַמֶּר בְּרִכְלִיָּה;
תִּחְלִיא — וְהִיא מִרְפָּא לַחֲלִיָּה,
מִשׁוֹשׁ אֲשֶׁר תִּחְבֹּא בְּכִלִּיָּה. —
גִּנְדִּי, לְנִשְׁוֹתֵי עֲמִילִיָּה,
לֹוִלִי אֲשֶׁר אֶפִּיר פְּעִילִיָּה;
גַּם שְׁלַחָה יָד אֶל־אַצִּילִיָּה,
וְעֲלוֹת נָפְלִים עַל־נְפִילִיָּה;
יָצַב עָלִי פְּרוּד גְּבוּלִיָּה,
אוּ יִאֲמִינוּ מִשְׁמְאִילִיָּה,

את עפרה,	צבית ארמון,
ושכרה	בין הרמון,
תמונה	ותנע בארמון,
אמר-נא: המרד חמשך יקרד,	או שכרת מתירושך?

בסעיף	שני רמונים,
פנתעף	בם עין שונים
בעד צעיף	דמות צפעונים,
נחש בלחי ימשך —	שערך, מרחוק לבבות נשך!

צפעוני,	אכל השלם לך,
בת עיני	תמונה בלך,
ברצוני	לאט תתהלך;
רית קנמון מלבושך,	אברך יקרא אל-פני פרשך!

באי-נא	לארמון וערש,
בת לבנה —	אכל בת-חרם,
באמונה	אתך אארש,
כי אצמא לסל מלקושך,	המוזג בגחלי דבשך!

יפת-מראה	וקולך ערב,
בך אראה	יפי מתערב,
מוצאי	בקר וערב,
על-לחיד ושער ראשך	אברך: יצר אור ובורא חשך!

יגיע	זמן בת-ציון,
להרגיע	בתוך אפריון,
ונריע	עליהם עליון:
קומי לך שכונת מושך,	אורך הנה-בא ונרח שמשך!

לו אַחרי מוֹתִי בְּאֹנִי יַעֲלֶה
 או תִּשְׁאַלִי לְשָׁלוֹם יְדִידֶךָ — מִשְׁאוֹל
 אֲכֹן עָלַי שֶׁפָּקַד דָּמִי לְבִי שְׁנֵי
 אֵיךְ תֵּאמְרִי „לֹא-כֵן” וְהֵם עֲדֵי עָלַי
 מִה־תִּתְּפָצִי מוֹתִי? וְהֵן אֶחָפֶץ אֲנִי
 אִם-תִּגְּזֹלִי נוֹמִי בְּלִיל תִּשְׁקִי הֲלֹא
 מִימִי דְּמָעוֹת לְחֻכָּה אֲשֶׁךְ וְגַם
 בְּאֵתִי בְּאֵשׁ תִּשְׁקָךְ וּמִי בְּכִי, אֶהְיֶה,
 בֵּין מֵר וּמְתוֹק יַעֲמֵד לְבִי, וְהֵם:
 אַחֲרֵי דְּבִרְיֶךָ בְּפִתִּים רָקְעוּ
 מִרְאֵה דְּמוֹת אָדָם עָלַי סִפִּיר בַּעַת
 שִׁמְשׁ בְּפִנְיָךְ, וְלִיל תִּפְרָשִׁי
 מִשִּׁי וּרְקֻמָּה הֵם בְּסוֹת גּוֹפֶךָ אֲבָל
 מִשְׁכִּית עֲלֻמוֹת מַעֲשֵׂה יְד-אִישׁ, וְאֵת—
 חֶרֶם וְסֵהר, עֵשׂ וּכְיֻמָּה קִנְאוֹ
 בָּנִים וּבָנוֹת תִּחְשְׁבוּ, אִם תִּפְשׁוּ,
 לֹא-אֲשְׁאַלְהָ מֵהוֹן זְמַן חֲלָקִי לְבַד
 יַעֲרִי וּדְבָשִׁי בֵּין שְׁפִתֶיךָ, כְּמוֹ
 שְׁמִתֶּיךָ כְּחוֹתֶם עַל-יְמִינִי, לוֹ אֲנִי
 אֲשַׁכַּח יְמִינִי מִשְׁמַמְאֵלִי, יַעֲלֶה,
 הֵמֶר גִּדֵּד לְבִי בְּזֻכְרֵי יַעֲרַת
 רִיתִי בְּרִיחַ מֶר-דְּרוֹרֶךָ אֲמַהֲרָה,
 הִנֵּה כְּבוֹד נָשִׁים תִּהְלָתֶךָ, וְאֵת—
 בְּשׂוֹרָה בְּנוֹת-חֶשֶׁק אֲלֻמוֹת אֶהְיֶה
 מִי־תִגְּנִי אֶחָיָה עַד-אֶאֱרָה
 לֹא-אֲשַׁמְעָה קוֹלֶךָ, אֲבָל אֲשַׁמַּע עָלַי
 פִּקְדִי, בְּיוֹם פִּקְדֶּךָ לְחַיּוֹת תִּלְלִי
 נִפְשִׁי לְהַשִּׁיב אֶל-גּוֹיֹתִי, בְּיוֹם
 בְּשָׁלוֹם יְדִידֶךָ, יַעֲלֶת-חֵן, שְׁאַלִי
 שׁוֹבִי, וְצוּרִנִּי יִשְׁיבֶךָ אֶל-מַחֲזֹ

קוֹל פִּעָמָן זָהָב עָלַי שׁוֹלֶיךָ,
 אֲשַׁאֵל בְּדִרְיֶךָ וּבְשִׁלְמוֹךָ!
 עֲדִים: לְחַיֶּיךָ וּשְׁפִתוֹתֶיךָ —
 דָּמִי וְעַל-כֵּי שֶׁכָּבוּ יְדֶיךָ? !
 שְׁנַיִם לְהוֹסִיף עַל-שְׁנֵי חַיֶּיךָ,
 אֲתֵּן שְׁנֵת עֵינִי לַעֲפָעְפֶיךָ!
 אֲבָנִי לְכַבּוֹת שְׁחָקִי מִיָּמֶיךָ,
 לְבִי בְּדְמָעוֹתַי וּנְחִלֶיךָ!
 רֹאשׁ תִּגְדֵּד וּדְבַשׁ תִּשְׁקוּתֶיךָ,
 אַתּוֹ, פִּתְיָלָם קַעְצוּ יְדֶיךָ.
 אֶרְאֶה שְׁפִתֶיךָ עָלַי שְׁנֵיךָ,
 עַל-זִהְרֹנִי — עָבִי קוֹצוֹתֶיךָ;
 חֵתֵן וְחִיפִי בְּסוֹת עֵינֶיךָ,
 תִּהְיוּ וְתִחְמָדָה שְׁכִיזוֹתֶיךָ;
 לְהַיּוֹת בְּאֵתֶיךָ וְאֶחֱיוֹתֶיךָ,
 לְהַיּוֹת עֲבָדֶיךָ וּשְׁפִחוֹתֶיךָ.
 מַחוּס שְׁפִתֶיךָ, תִּגְזֹר מִתְּנֶיךָ;
 נִרְדִּי וּמְרִי בֵּין שְׁנֵי שְׁדֵיךָ.
 אֶהְיֶה כְּחוֹתֶם עַל-זִרְעוֹתֶיךָ;
 אִם-אֲשַׁכַּח אֶהְבֵּת כְּלוֹלֶתֶךָ!
 נִפֶּת שְׁפִתִי מִנְּשִׁיקוֹתֶיךָ;
 אוֹלִי בְּרִיתִי אֲשַׁקָּה אִפְּיךָ!
 בְּךָ נִכְבְּדוּ חַיִּים תִּהְלוֹתֶיךָ;
 תִּשְׁתַּחֲוִינִי לְאֲלֻמוֹתֶיךָ!
 בְּשֵׁם וּמֵר מִבֵּין הַלִּיכּוֹתֶיךָ;
 סִתְרִי לְכָבִי קוֹל צְעִדוֹתֶיךָ!
 תִּשְׁקָךְ וְיוֹם בּוֹ יִחְיוּ מִתֶּיךָ,
 נִסְעָךָ בְּצִאתֶךָ יֵצֵאתָ אַחֲרֶיךָ.
 אִם תִּזְמַן יִשְׁאֵל שְׁאֵלוֹתֶיךָ;
 תִּתְּפָצֶךָ וְאֶל-אֶרֶץ מְכֻרֹתֶיךָ!

אהבת ציון

1

לבי במוֹרֶחַ וְאֶנֶכִּי בְּסוֹף מַעֲרָב —
 אֵיכָה אֶשְׁלֵם נְדָרֵי וְאֶסְרִי, בְּעוֹד
 יִקַּל בְּעֵינֵי עֹזב כָּל־טוֹב סִפְרִי, כְּמוֹ
 אֵיךְ אֶטְעֶמָה אֶת אֶשְׁר־אֵכֶל וְאֵיךְ יַעֲרֵב?
 צִיּוֹן בְּחֶבֶל אָדוֹם וְאֵנִי בְּכֶבֶל עָרֵב?
 יִקַּר בְּעֵינֵי רְאוּת עֲפָרוֹת דְּבִיר נִחְרָב!

2

צִיּוֹן, הֲלֹא תִשָּׂאֲלִי לְשָׁלוֹם אֶסִּירֶיךָ,
 מִיָּם וּמִזֶּרַח וּמִצָּפוֹן וְתִימָן שְׁלוֹם
 וְשָׁלוֹם אֶסִּיר תִּאֲוָה, נָתַן דְּמַעְיוֹ כְּמַל־
 לִבָּפוֹת עֲנוּתֶךָ אֲנִי תָנִים, וְעַתָּה אֶחְלֵם
 לְבִי לְבֵית־אֵל וּלְפָנֵי־אֵל מְאֹד יִהְיֶה,
 שֵׁם הַשְׁכִּינָה שִׁכְנָה לָךְ, וְהִיצִרֶךָ
 וּכְבוֹד אֲדֹנִי לְבַד הָיָה מְאוֹרֶךָ, וְאֵין
 אֶכְחָר לְנַפְשִׁי לְהִשְׁתַּפֵּךְ בְּמִקְוֶם אֲשֶׁר
 אֶת בֵּית מְלוּכָה וְאֶת כִּסֵּא אֲדֹנִי, וְאֵיךְ
 מִי־יִתְּנֵנִי מְשׁוּטָט בְּמִקְוֹמוֹת אֲשֶׁר
 מִי יַעֲשֶׂה־לִּי כְּנָפִים וְאַרְחִיק נֹדֶד,
 אֶפֶל לְאִפִּי עַל־י אֶרְצֶךָ וְאַרְצָה אֶבֶר־
 אֶף כִּי־בַעֲמָדִי עַל־קְבֻרוֹת אֲבֹתִי וְאֶשֶׁר־
 אֶעֱבֹר בְּיַעֲרֶךָ וּכְרַמְלֶךָ וְאֶעֱמֵד בְּגִל־
 הַר הָעֲבָרִים וְהַר הָהָר, אֶשְׁר־שֵׁם שְׁנֵי
 חַיֵּי נְשָׁמוֹת אֲוִיר אֶרְצֶךָ וּמִמֶּרֶד־דִּירוֹר
 יִנְעַם לְנַפְשִׁי הַלֵּךְ עִרְם וְיִחַף עַל־
 בְּמִקְוֶם אֲרוֹנֶךָ אֲשֶׁר נִגְנֹו, וּבְמִקְוֶם כְּרוֹד־
 אֲנִי וְאֶשְׁלִיךְ פֶּאֶר נִזְרִי וְאֶקַּב זָמֹן,
 אֵיךְ יַעֲרֵב לִי אֵכֶל וְשִׁתּוֹת בַּעַת אֲחֻזָּה,
 אוֹ אֵיךְ מְאוֹר יוֹסִי יִהְיֶה מִתּוֹק לְעֵינֵי בְּעוֹד
 כּוֹס הַיְּגוּזִים, לֹאֲמֹ! הִרְפִּי־מַעַט, כִּי כָבֹד
 דְּרָשִׁי שְׁלוֹמֶךָ, וְהֵם יִתֵּר עֲדֶרְיֶךָ?
 רְחוֹק וְקָרוֹב שְׂאִי מִכָּל עֲבָרֶיךָ,
 חֶרְמוֹן וְנִכְסֶף לְרִדְתָּם עַל־הַרְרֶיךָ!
 שִׁיבֹת שְׁבוּתֶךָ אֲנִי כְּנוֹר לְשִׁירֶיךָ!
 וְלִמְחֲנִים וְכָל פְּנְעֵי טְהוֹרֶיךָ,
 פֶּתַח לְמוֹל שְׁעָרֵי־שַׁחַק שְׁעָרֶיךָ,
 שֶׁמֶשׁ וְסֶהַר וְכוֹכָבִים מְאִירֶיךָ.
 רִיחַ אֱלֹהִים שְׁפוּכָה עַל־בְּחִירֶיךָ;
 יִשְׁבּוּ עֲבָדִים עָלֶי כְּסֹאוֹת גְּבִירֶיךָ?
 נִגְלוּ אֱלֹהִים לַחֲנוּךְ וְצִירֶיךָ,
 אֲנִיד לְבִתְרִי לְבָבִי בֵּין בְּתֻרֶיךָ;
 נִיד מְאֹד וְאֲחֻנֵּן אֶת־עַפְרֶיךָ,
 תּוֹסֵם בְּחִבְרוֹן עָלֶי מִבְּחַר קִבְרֶיךָ!
 עֲדֶךָ וְאַשְׁתַּזְמַמָּה אֱלֹהֵי עֲבָרֶיךָ,
 אוֹרִים גְּדִלִים מְאִירֶיךָ וּמִזִּירֶיךָ.
 אֲבָקָת עַפְרֶךָ וְנִפְתַּת צִוְּף נִהַרֶיךָ;
 חֲרָבוֹת שְׁמָמָה אֲשֶׁר הָיוּ דְבִירֶיךָ,
 בִּידֶךָ אֲשֶׁר שָׁכְנוּ חֲדָרֵי חֲדָרֶיךָ!
 חָלַל בְּאַרְצְךָ טַמְאָה אֶת־נְזִירֶיךָ —
 כִּי יִסְחָבוּ הַכְּלָבִים אֶת־כְּפִירֶיךָ?
 אֶרְאֶה בְּפִי עֲרָבִים פִּגְרֵי נִשְׁרָדֶךָ?
 מְלֹאוּ כְּסֵלִי וְנַפְשִׁי מִמִּרְרֶיךָ,

3

ליל גלגלה אלי צביה גערה חמת לחייה וצמת שערך,
 צהב כעין אדם בכפתו עלי רקת בדלח לח תמונת תארה,
 דמתה כשמש, בעלתה תאדים את-עגני נשף בלהב זהרה!

4

לקראת חלל חשקך קרב החזיקי, ובאש גדר האהבה הדליקי;
 מאסת בי על-כן תריקין לי חנית, ואני בנפשי אמאסה — הריקין!
 רעית צבי, לא-טוב היות דודך שבי, קרבי ורכבי הגדר הרחיקי,
 ערש דוי הפכי לערש מענוג, ודבש וחלב אהבך הניקי!

5

מי הברית, דודי, ומייד ומי האהבה שירתה בי חצי;
 אמ-לא אהי עבד לאהבה רצעה • אזני ולבי בתרה בחצי!

6

יום שעשעתיהו עלי ברפי — וירא תמונתו באישוני;
 נשק שתי עיני — מתעתע, את-תארו נשק ולא עיני!

7

(לחתן ביום חתונתו)

בכל-אף יעלה ריח לבונה, ביום הילל מחבר אל-לבנה,
 ועל-פל-פאתי תבל נהרה, וקאזר צח ואין עליו עננה,
 ויתעלם לבב-כל באהבים, ויעלם זמן בכנף רננה;
 חדה ושמח ורוח עם-כבודה, ובת-מלך פנימה שאננה,
 הלא דודים וריוך בודים ומרברים וערש רעננה!

*

ונדירות מצחקת במים,
 ופעם תעשה מהם גרנות,
 בעת התגברם דמו אריות,
 וראשנים דלקום אחרנים
 וצי אדיר בקט ופל באדיר,
 והתבה וקניה נבכים,
 ומשכי החבלים — בחבלים,
 ורוח תבלה מחבליהם,
 ואין יתרון לחזק התרגים,
 ונחשבו לקש תרגי ארזים,
 ונטל חול בגב הים בתבן,
 ועם יתפללו כל-איש לקדשו —
 ותזכר מפלאות ים-סוף וירדן,
 תשפח למשבית שאון ים,
 ותזכר-לו זכות לבות טמאים —
 יחדש נזראותיו כי תחדש
 וישיב הנשמות לפגרים,
 ורגע ישתקו גלים, וידמו
 והליל — כבוא שמש במעלות
 ככושית משבצות זהב לבושה,
 וכוכבים בלב הים נבכים,
 וכדמותם בצלמם יעשו אור
 פגי מים ושמים עד-ימים
 וים הזמה לרקיע בעינו,
 ובינותם לבבי ים שלישי,

כנשאי העמרים בדישים,
 ופעם תעשה מהם גדישים,
 ועת התלשם דמו נחשים,
 כצפענים ואין להם לחשים;
 והתרון והגם נחלשים,
 בתחתים שנים בשלשים,
 ונשים ואנשים — נאנשים,
 וקצו הגויות בגפשים,
 ואין חמדה לתחבלת ישישים,
 ונהפכו לקנים הברזשים,
 וברזלי אדנים כחששים,
 ואף פנה לקדש הקדשים,
 אשר על-כל-לבבות הם חרושים,
 בעת שינגרשו מימיו רפשים,
 ויזכר-לך זכות אבות קדשים!
 לפגיו שיר מחול מחלים ומושים,
 ויחיו העצמים היבשים,
 עדרים על-פגי ארץ נטשים,
 צבא מרום ועליו שר חמשים —
 וכתבלת במלאת גבישים,
 בגרים ממעונייהם גרושים,
 בלב הים בלהבות ואשים,
 עדי ליל מטהרים למושים,
 שניהם אז שני ימים תבושים —
 בשוא גלי שבתי התדשים!

תשובת המשורר למזכירו על-תשוקתו ללכת לארץ ישראל

דבריה במור עבר רקותים,
 ולך ולבית אבתיה חמדות,
 ומצור הברי המור לקחים,
 אשר ילאו להשיגם שבחים.

עת אִנְכֶּרָה אֶהְיֶה אֲשֶׁתָּה תִּמְתֵּךְ, וְאִין צִיּוֹן כְּלִילַת יָפִי, אֶהְבֶּה וְחֵן תִּקְשְׁרִי
 הֵם הַשְּׂמָחִים לְשִׁלּוֹתְךָ וְהַכֹּאֲבִים
 מְבוֹר שְׂבִי שְׂאֵפִים נִגְדֶּךָ וּמִשְׁתַּחֲוִים
 עֲדְרִי הַמּוֹנֶה, אֲשֶׁר גָּלוּ וְהִתְפֹּרוּ
 הַמְתוֹזִיקִים בְּשׁוֹלֵיךְ וּמִתְאַמְצִים
 שֶׁנֶּעַר וּפְתוּזִים הִיעָרְכוּךָ בְּגִדְלָם? וְאִם
 אֶל־מִי יִדְמוּ מִשִּׁימֶיךָ וְאֶל־מִי נָבִיר
 יִשְׁנֶה וְיִחַלֵּף כְּלִיל כָּל־מַלְכוּת הָאֵלִיל,
 אִנִּי לְמוֹשֵׁב אֶלְתֶּיךָ, וְאֲשֶׁרִי אֲנוֹשׁ
 אֲשֶׁרִי מִחִכָּה וְנִינֵעַ וְיִרְאָה עֲלוֹת
 לְרֹאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ וְלַעֲלוֹ בְּשֵׁם־
 כִּר אֶהְלִיכָה — וְאַמְצָה אֶת־שְׁמֶיךָ!
 מֵאֵן, וּבְךָ נִקְשְׁרוּ נַפְשׁוֹת חֲבֵרֶיךָ,
 עַל־שְׂמֹתֶיךָ וּבָכִים עַל־שְׁבָרֶיךָ;
 אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ אֶל־נֶכֶח שְׁעָרֶיךָ,
 מִהֵר לִגְבָּעָה, וְלֹא שִׁכְחוּ גְדֵרֶיךָ,
 לַעֲלוֹת וּלְאָחוֹז בְּסִנְסְגֵי תִמְרֶיךָ.
 הַבֵּלֶם יִדְמוּ לְתַמִּיךָ וְאוֹרֶיךָ,
 אִנִּי וְאֶל־מִי לוֹנוֹךְ וְשָׁרֶיךָ?
 חֲסִידְךָ לַעֲזוֹלָם, לְדוֹר וָדוֹר גְּדוֹרֶיךָ;
 יִבְחַר יִקְרַב וְיִשָּׁבֵן בְּחִצְרֶיךָ!
 אוֹרֶךְ וּבִקְעוֹ עָלָיו שְׁחָרֶיךָ,
 חֶתֶךְ בְּשׁוֹבֶכָה אֶל־יָד קִדְמַת נְעוּרֶיךָ!

3

הַמְשׁוֹרֵר מַעֲזֵר אֶת־נַפְשׁוֹ לְשׁוֹם לְדָרֶךְ פְּעָמָיו צִיּוֹנָה

הַתְרַדֵּף נַעֲרוֹת אַחֵר חֲמָשִׁים? וְתִבְרַח מַעֲבֶדֶת הָאֱלֹהִים,
 וְתִדְרַשׁ אֶת־פְּנֵי רַבִּים, וְתַטַּשׁ
 וְתַעֲצֵל לְהַצְטִיד לְדַרְכָּךְ,
 הֲלֹא אָמַרְתָּ לָּךְ עוֹד נַפְשֶׁךָ: הוֹן! —
 גִּמְהָ מַעַל עֲצָתָה אֶל־עֲצַת־אֵל,
 וְהִתְרַצָּה לִיצְרָךְ בִּיטֵר
 וְאֶל־תִּדְרַשׁ בְּלֵב וּלֵב רְצוֹנוֹ,
 הִנֵּה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ עוֹ כְּנִמֵּר
 וְאֶל־יִמּוּם בְּלֵב יָמִים לְבָבָךְ,
 וּמִלְחִים יוֹדִיָּהֶם כְּמִלְחִים,
 שְׂמִיחִים הֵלְכִים נֶכֶח פְּנֵיהֶם —
 וְאַקְיָנוֹם לְפָנֶיךָ לְמָנוֹם,
 וְיִמּוּמוֹ וְיִגּוּמוֹ קָלְעִים,
 וְיִמִּיךָ לְהִתְעוֹפֵף חֲמָשִׁים!
 וְתִכְסֹף אֶל־עֲבֶדֶת הָאֱנָשִׁים,
 פְּנֵי אֶחָד לְכָל־חַפֵּץ דְּרוֹשִׁים,
 וְתִמְכֹּר חֶלְקֶךָ בְּנוֹד עֲדָשִׁים?
 וְתִאֲנוּתָה תִּבְכֶּר לְחֻדָּשִׁים?
 וְסוֹר מַעַל חֲמַשְׁת הָרְגָשִׁים,
 יִמּוּתֶיךָ אֲשֶׁר אֲצִים וְחָשִׁים,
 וְאֶל־תִּלְךָ לָּךְ לְקִרְאָת גִּתִּים;
 וְקַל בְּצִבִּי וּגְבוֹר בְּלִישִׁים,
 וְהָרִים תִּחְזוּה מָמִים וּמָשִׁים,
 וְחִכְמֵי הַתְּרָשִׁים מִחֲרִישִׁים,
 וְשָׂבִים אֶל־אַחֲרֵיהֶם וּבָשִׁים,
 וְאִין מִבְּרַח לָּךְ כִּי אִם־יְקוֹשִׁים,
 וְיִנּוּעוֹ וְיִזוּעוֹ קָרָשִׁים,

5

בהיותו בדרך ציונה

יפה גוף, משוש תבל, קרית למלך רב!
 לך נכספה נפשי מפאתי מערב,
 המון רחמי נכמר כי-אזכרה קדם:
 כבודך אשר גלה, ונגד אשר חרב;
 ומי-יתנני על-בגדי נשרים עד
 ארזה בדמעותי עפרך ויתערב!
 דרשתיך ואם-מלכך אין בך, ואם במקום
 צרי גלעדך נחש שרף וגם-עקרב —
 הלא את-אבניך אתנן ואשקם, לפי מדבש יערב!
 ומעם רגביך

6

על-הים

הבא מבול ושם תבל תרבה? ואין לראות פני ארץ תרבה,
 ואין אדם ואין חיה ואין עוף — הסף הכל ושכנו מעצבה?
 ובראות הר ושוטה לי מגוחה, וארץ הערבה לי ערבה —
 ואשנית לכל-עבר ואין-כל, אבל מים ושמים ותבה,
 ולויתן בהרתיחו מצולה, ואחשב כי תהום יחשב לשיבה,
 ולב הים יכחש באניה, כאלו היא ביד-הים גגבה,
 וים יועף — ונפשי תעלו, כי אלי מקדש אלהיה קרבה!

7

על-הים

הציקתני תשוקתי לאל חי, לשחר את-מקום כסאות משיחי,
 עדי כי-לא גמשתני לנשק בני ביתי ואת-רעי ואחי,
 ולא אבכה עלי פרדם נטעותי והשקיתיו והצליחו צמחי,
 ולא אזכר יהודה ועזראל, שני פרחי יקר, מבחר פרחי,
 ואת-יצחק, אשר כפן חשבתיו, יכול שמשי וטוב גרש ירחי,
 וכמעט אשכחה בית התפלה, אשר היו במדרשו מגוחי,

פגשתי במדברים ערבים,
 דברים ארבו תוכם דברים,
 ואם כִּי־לא שלום שלם יבקש
 למען בית אֱלֹהֵינוּ נבקש
 ואם כִּן־הוא כְּדַבְרֵיכֶם — ראו חטא
 וחטא הורים שְׁכֵנוֹהַ כְּגֵרִים
 ותהו מעשה אבות חֲנֻמִּים,
 והיו בעֲבוּרָה נֶאֱנָחִים —
 ולִירֵק מוֹבְחֹת אֲבוֹת בְּנוִיִּם,
 הַטּוֹב שֶׁיְהִי מֵתִים זְכוּרִים,
 נִשְׁחַר אֶת־מָקוֹם שַׁחַת וְרָמָה,
 הִלְנוּ נִחְלָה רַק מִקֶּדֶשׁ־אֵל —
 הִישׁ לָנוּ בְּמִזְרַח אוֹ בְּמַעְרֵב
 אֲבָל אֶרֶץ אֲשֶׁר מְלֵאָה שְׁעָרִים,
 כְּהַר סִינִי וְהַפָּרְמֶל וּבֵית־אֵל,
 וְכִסְאוֹת כְּהֵנִי כִפָּא אֲלֵנִי,
 וְלָנוּ גַם־לִבְנֵינוּ יַעֲדָה,
 הֲלֹא כֵן נִתְּנָה קֶדֶם לְאֲבוֹת,
 וְהֵם מִתְחַלְקִים אֶרֶפָה וְרַחֲבָה,
 וְהֵם גֵּרִים וְתוֹשָׁבִים וְדֹרָשִׁים
 וְשֵׁם הַתְּחַלְכוּ לִפְנֵי אֲדֹנִי,
 וְאָמְרוּ כִּי־רָפְאִים שֵׁם יְקוֹמּוֹן,
 וְכִי שֵׁם תַּעֲלֹזָה הַגְּנוּזָה,
 רָאָה נָא גַם־רָאָה, דּוֹדִי, וְהָבֵן
 וְאַל־תִּשְׁאַף חֲכָמַת יוֹגִית,
 וּפְרִיָה כִי אֲדַמָּה לֹא רְקוּעָה,
 וְאֵין רֵאשִׁית לְכָל־מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
 שִׁמְעַ דְּבָרֵי נְבוּזִיָה נְבָכִים,
 וְתִשׁוּב לָךְ בְּלֵב רִיקָם וְנִעוּר,
 וְלִמְהֵרָה אֲבַקֶּשׁ־לִי אֲרָחוֹת

בְּתוֹכֶם אֲרָבִים נִשְׁאֵי שְׁלָחִים,
 וְתוֹךְ יַעֲרַת דְּבִשׁ קוֹצִים בְּסוּחִים. —
 בְּעוֹדָה מְלֵאָה עוֹרִים וּפְסָחִים —
 שְׁלוֹמָה, אוֹ בְּעַד רָעִים וְאֻחִים?
 עָלִי כָל־כְּרָעִים נִגְדָה וְשָׁחִים,
 וְקִנּוּ שָׁם לְמַתִּיָּהם צְרִיחִים;
 וּפְגִרֵיהֶם אֵלֵי אֶרֶצָה שְׁלוּחִים,
 וְהָאֶרֶץ מְלֵאָה נֶאֱלָחִים;
 וְלִשְׁוֹא קָרְבוּ שָׁם הַזִּבְחִים!
 וְהָאֲרוֹן וְהַלְחֹת שְׁכוּחִים?
 וְנִשֵּׁשׁ אֶת־מִקְדָּשׁ חַיִּי נִצָּחִים?
 וְאֵיךְ נִתְּנָה לְהַר קָדְשׁוֹ שְׁכָחִים?
 מָקוֹם תְּקוּהָ, נָהִי עָלָיו בְּסוּחִים,
 לְנִגְדָם שְׁעָרֵי־שַׁחַק פְּתוּחִים,
 וּבְתֵי הַנְּבִיאִים הַשְּׁלוּחִים,
 וְכִסְאוֹת הַמְּלָכִים הַמְּשֻׁחִים,
 וְאִם צִיִּים שְׁכֵנוֹהַ וְאֻחִים —
 וְכֵלָה נִחְלַת קוֹצִים וְחָחִים,
 כְּמַתְּחֵלֶק בְּפִרְדָּם בֵּין צֻמְחִים,
 מָקוֹם־קֶבֶר וּמְלוֹן שֵׁם כְּאֲרָחִים,
 וְלִמְדוֹ הַשְּׁבִילִים הַנִּכְחִים,
 וְיִצְאוּ שְׁכָבִים תַּחַת בְּרִיחִים,
 וְתִשְׁבְּנָה נַפְשוֹת לַמְּנוּחִים!
 וְסוּר מִמוֹקָשִׁים צָנִים וּפְחִים,
 אֲשֶׁר אֵין־לָהּ פְּרִי כִי אִם־פְּרָחִים,
 וְכִי לֹא אֶהְיֶה־שַׁחַק מְתוּחִים,
 וְאֵין אַחֲרִית לְחִדּוֹשׁ הַיְרָחִים. —
 בְּנוִיִּים עַל־יְסוֹד תְּהוּ וְסִיחִים,
 וּפָה מְלֵא בְּרַב שִׁיגִים וְשִׁיחִים —
 עַקְלָקְלוֹת, וְאַעֲזוֹב אִם אֲרָחִים!?

וַיִּתְּמְרוּ מִיָּמָיו,	קָדְרוּ שְׁמָיו,
וְנָשְׂאוּ דָבָרִים,	וְעָלוּ תְהוֹמָיו
וְקוֹל וְצָרִית,	וְסִיר נְרָתִית
לְהִמּוֹן קָשִׁים,	וְאִין מְשָׁבִית
וַיִּנְחֲלוּ אַפִּיקִים,	וְרַפּוֹ תוֹקִים,
וְהָרִים חֲצִים,	חֲצִים צִמְקִים
יָרְדָה וְעֹלָה,	וְהִאֲנִי חוֹלָה,
לְחֻבְלִים אֵיִם:	וְעִין תֵּלָה
אֶקְוֶה לְמַמְשָׁה	וְלִפִּי מַחְשָׁה —
אֶהְרֹן וּמִרְיָם,	כָּעַל יְד־מִשָּׁה
וְאִירָא עֲזָנִי,	אֶקְרָא אֲדָנִי
יִהְיוּ טָרַח!	פֶּן־תִּתְּנֻנִּי

וְקָדִים יִפְצֹץ	וְיָם מִתְרַצֵּץ,
רוּחַ קִצְפוֹ,	אֲרֻזִּים, וְיִפֹּץ
וַיִּנְבְּהֵל סָרְנָם,	שְׂחָה קָרְנָם
לִפְרֹשׁ בְּנִפְיוֹ;	וְנִלְאָה תִרְנָם
וְלֵב מִתִּיאֵשׁ	יִרְתַּח בְּלִי־אֵשׁ,
בְּמִשּׁוֹמַ מְנִיפִיו,	בְּעֵת הַתִּבְאֵשׁ
וַיִּנְרָפִים סִבְלִיו,	בָּלִים מִשְׁלִיו,
וְעוֹרִים צָפוֹ,	וּבְעָרִים חֲבָלִיו,
יִתְעַמֵּעַ וַיִּהְפֹּר,	וְהִאֲנִי כְשִׁפּוֹר
שִׁכְנִי כִתְפוֹ,	בְּלִי־הוֹן וּמִכֹּר
בְּעַד יָם אֵיתָן	וְזֶה לוֹיָתָן
לְמִשְׁתָּה אֶסְפִּיו,	יִקְדִּישׁ בְּחֶתֶן
תִּאָּהֵב לְכָנוּם,	וְיִד אֶקְנִינֹם
וְאֶפֶס מִבְּרַח!	וְאֶבֶד מְנוּם

נִגְדָד אֲדָנִי,	בָּלוּ עֵינִי
שִׁי אֲשִׁיבָה,	וְאֶת־תִּתְּנֻנִּי

ואשכח מענוני שבתתי
 ואמן את-כבודי לאחרים,
 המירותי בצל שיחים תדרי,
 ונפשי שבעה ראשי בשמים —
 ותדלתי הלך על-כף ועל-אף,
 עדי אמצא הדום רגלי אלהי —
 ואסתופף בהר קדשו ואקביל
 ואפרים במי ירדן נרדי,
 אדני לי ואיך אירא ואפחד —
 אהלל את-שמו מדי תיזתי,
 והדרת מועדי וכבוד פסתי,
 ואעזוב לפסילים את-שבתי;
 ובמשכת סבך חסן בריחי,
 ורית נעצוץ שמתני רקחי,
 ונתתי בלב ימים ארחי,
 ושמה אשכבה נפשי ושיחי,
 לפתחי שערי-שחק פתחי,
 ואשליח בשלח שליחי —
 ומלאך רחמי נשא שליחי?
 ואודנו עדי נצח נצחי!

8

בלב ים סער

יעץ ומקים
 ועל-ים רחקים
 לא לאיש דרכו —
 שער נסכו
 עלה מבזר
 ים, ושש כנבזר
 חטאו עקש
 ומערב בקש
 ידע כילא
 יעמיד דגלו
 אז שב והודה
 ומרב עבדה
 אנה אלך
 ואנה מפד
 במרום שחקים,
 צדקו סרה,
 ואם אין במלכו
 ולריק ימרח!
 יום רץ לעבור
 לרוץ ארח,
 דרכו במוקש,
 והנה מורח;
 בלחו ושכלו
 ויפס ויארח,
 בנפש מרדה,
 קול מר יצרח:
 מרוחק,
 ניד אברח!
 המו גלים
 ועבים ומלים

ברוץ גלגלים,
 על-פני הים,

בהיותו בדרך ממצרים ארצה ישראל

היוכלו פגרים	היו אתם תדרים
ללבנות קשרים	בבגדי נשרים?
לאיש קץ בתייו,	וכל-מאניו
לגלל לחייו	במבחר עפרים;
ופחד וחרד,	ורמעו במזרד,
להשליך ספרד	ולתור עברים,
ולרכל אנחות,	ולדרך בציות,
מענות אריות	והררי נמרים;
ונער בדרים	ובחר נדרים,
ונמש תדרים	ושכן חדרים,
ומצאו בעיניו	ואבי יערים
בחן הבתולות	בעיני נערים,
וחשב יענים	לשרים ונגנים,
ושאגת כפירים	שרקות עדרים;
ושם שעשועיו	במוקדי צלעיו,
ופלגי דמעיו	כפלגי יארים,
ויצל גבעות,	וירד בקעות,
להקים שבעות	ושלם נדרים;
ויסע ויצעו,	ויעבר בצעו,
לארץ כנעו,	למבחר הדרים,
ותזכחות מריביו	חליפות סביביו —
וישמע ויחריש	כלא איש דברים;
וכמה יריבם?	וכמה ישיבם?
ומה יעציבם —	והמה שזכרים!
ואיך אשרוהו	בעבדת מלכים,
אשר הוא בעיניו	עבדת אשרים?
המוב כי-יִאשר	אנוש תם וישר,
כצפור מקשר	ביד הצעירים,

וארצו תחתי,	אחרד לעמי
לך אקריבה,	וקול בן-אמתי
אשר לא-יסוף,	בזכרי ים-סוף,
שיר אימיתה,	ערב וקסוף
בם אתעבון,	ונוראות ירדון
לב ארחיבה,	וקמו בעדן
והפך לעזרה	לממתיק מרה,
ויום מיריבה,	יום אף ועברה
לאל שמים,	והעינים
עזים נתיבה,	נותן במים
מחמתו,	חם אדמתו
יתן-קרח!	ומנשמתו

מבן-אמתו,	השיב חמתו
משאול פדה,	ואת-נשמתו
לעשות שלמות	ורצו מרמות
ואין קול תרדה,	בין התהמות —
הפך לחמאה,	ומימי קנאה,
ונסה קפדה,	וסרה יראה
למלאך רחמים	ושמעו ענומים
קול הצעדה —	מן-המרומים
עם, קץ במאסר,	בכה יבשר
עליו בדה,	ונידצר ומוסר
דמתה אנגיה,	וסערה עניה,
מזמור לתודה:	תשמע שגיה
מאפל ענני,	צאי, בת-אמוני,
עליך זרח!	כי כבוד אדני

וַיֵּרָא אֲנִי מִ־	עֲזֻזֹת נְעֻרִים,
אֲשֶׁר הֵם בְּסִפְרִי	אֱלֹהֵי סְפֹרִים,
וְאֶף כִּי־עֲזֻזֹת	יְמֵי הַזְּקֻנֹת,
חֲלִיפֹת וּמִתְח־	דְּשׁוֹת לְבָקָרִים;
וְאִי־לִי תְשׁוּבָה	בְּעַד הַמְּשׁוּבָה,
וְאִנֶּה אֲנִי־כָא	בִּבְיֵן הַמַּצְרִים!
אֲסַכֵּן בְּעַצְמִי	וְאֲשַׁכַּח אֱשָׁמִי,
וְנַפְשִׁי וְדַמִּי	בִּיד־חֲטָא מְסֻרִים —
אֲכַל יֵשׁ בְּטַח	בְּמַרְבֵּה סֶלַח,
וְחִיל וְכַח	לְמוֹצִיא אֲסִירִים,
וְאִם דָּן וְנִפְרַע	וְיוֹסִיף וַיִּגְרַע —
עַל־טוֹב וְעַל־דָּע	שִׁפְטָיו יִשְׁרִים!

רבי יהודה בן-יצחק בן-נפא

(בגרנאטה, לערך ד"א תת"ס)

שיר ידית

לרבי יהודה הלוי

מִה־זֶה מְרִי שִׁיחֲכֶם? הֲאִם לֹא־נִחַתִּי?	מִבֵּין עַפְאִים הַמּוֹת יוֹנִים כְּהִמְיָתִי —
תַּנִּים וּבְת־יַעֲנָה בָאוּ לְעֹנְתִי!	אִם הִבְכִּי מִכָּאֵב רוּחַ וְלֵב יַעֲזֹר —
אֲתִי, וַיִּדְרָשׁוּ עַד־לֹא שְׁאֲלָתִי;	הִנֵּה דַמְעֵי בְּטָרֶם אֶקְרָאָה יַעֲנֵנִי
לְחַיִּי, הִכִּי מִכְּבֹדִי הֵם בְּבִכּוֹתִי,	בְּדַמּוֹת פְּנִינִים וְאִם כְּדַמִּי נָקִים עָלִי
כִּי־רָתַחוּ מִיְקוֹד צִלְעֵי וְנוֹפְתִי;	מִכְּנִחְלִי אֲשֶׁר רָתַמִּים חֹם יִקְדֹּר לְהַטֵּם,
לֹא תֵאָכְלֵנִי וְלֹא תִכְבֶּה בְּדַמְעָתִי,	מִזֹּפֶת בָּאֵשׁ לְהַטֵּה לִבִּי בְּמוֹפֶת סִנָּה:
כְּשִׁחֲזֹר — לִבִּי, וְכִשְׁלֹג — קוֹצָתִי!	אֲשֶׁלֶם יִקְרָה בְּצִלְעוֹתַי עַדִּי שְׁוֹתָה
גֹּל — בְּגִזְלוֹ בְּחִירוֹתִי — תְּנוּמָתִי;	בְּכִבֶּה עֲלוּמִי אֲשֶׁר הִפְכֵנִי, וְאֲנֹד וְמֵן
וַיִּתְּנֵנִי לַעֲנָה וְרֹאשׁ בְּכָרוֹתִי.	וְלִפּוֹ נְעֻרֵי וּמִתְקֵי יַעֲרִי מִכְּרוֹ,
חִילִי וְקִנְיִם צָבָא חֲרָפִי וְנִלְדוֹתִי?	מִה־זֶה אֵיחֹל וּמָה, אַחֵר אֲשֶׁר נִגְפּוֹ

והגרים וחתים,	בַּעֲבֹדַת פְּלִשְׁתִּים
אֱלֹהִים אֲחֵרִים,	וּלְבָז מִפְּתִים
וּלְעֹזֵב רְצוֹן אֵל,	לְבַקֵּשׁ רְצוֹנָם
וּלְעֹבֵד יְצוּרִים?!	וּלְבָנֹד בִּיצֹר
בְּעֵינָיו שְׁחֹזְרִים,	פָּנֵי הַשְּׁחֹרִים
בְּפִיו מַמְרוּרִים;	וְכֹסֶם מִמֶּתְקִים
וּלְחֹץ וְאֵמֶל,	מִיָּגַע וְעֵמֶל,
וּקְרִית יַעֲרִים,	וְנִבְסָף לְכַרְמֶל
בְּקִבְרֵי מְנוּחֹת	לְבַקֵּשׁ סְלִיחוֹת
אֲשֶׁר שָׁם קְבָרִים;	לְאֲרוֹן וּלְחֹת,
וְאֶעֱטֶף בְּקִבְרָם,	אֲצַפֶּה לְעֵבְרָם
יִפְיֹצוּן נְהָרִים,	וְעֵינֵי לְשִׁבְרָם
חֲדָדִים לְסִינִי,	וְכָל־רַעֲיוֹנֵי
לְהַר הָעֵבְרִים!	וּלְבִי וְעֵינֵי
וְדַמַּע אֲפָכָה —	וְאֵידֶךְ לֹא אֲבַכָּה
תַּחֲתֵי פָנָיִם,	וּמִשָּׁם אֲחַכָּה
וּלְחַת כְּתָבִים	וְשֵׁם הַכָּרְבִּים
וּבְמִקוֹם סִתְרִים,	בְּעַד הַרְגָבִים
וְעֵין הַנְּבוּאוֹת,	מִקוֹם הַפְּלֹאוֹת
פְּנִיָּהֶם מְאִירִים —	וּבְכִבּוּד צְבָאוֹת
וְאֶצְלוֹ אֶקְנֹן,	עֲפָרוֹ אֲחַנֵּן,
בְּעַל־הַקְּבָרִים,	וְעֲלִיוֹ אֶקְנֹן
הַיּוֹת מִשְׁכָּנֹתֵי	וְסוֹף מַחְשַׁבּוֹתֵי,
וּבְרָשׁוֹת מְהוֹרִים!	בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתֵי
וּדְרָשֵׁי מְדִינָה,	עָלֵי, הַסְפִּינָה,
בְּתוֹכָהּ חֲדָדִים,	אֲשֶׁר לְשִׁכִּינָה
וְיִדְּאֵל תִּנְיָפֶךָ,	וְחוּשֵׁי בְעִיפֶךָ
בְּכִנְפֵי שְׁחֹרִים,	וּקְשָׁרֵי כְנָפֶךָ
בְּרוּחַ קָלְעִים,	לְנָדִים וְנָעִים
לְאֵלֶיךָ גּוֹזְרִים!	וּלְבֹת קִרְעִים

לו עֲנֵה-בִי שְׁפֹת מִצְּפוֹן לְבָבִי, אֲנִי בָּא עַד-תְּכוֹנֶנֶת אֲהַבְיוּ בּוֹ וְאוֹתִי!
 רָקִם כְּתָבוּ וְכָא רְצוּף צִפּוֹן אֲהַבָה, תִּקְטֹן הָיִית בְּעָרֹו נִפְשִׁי נְמוּלָתִי,
 פָּגְיוּ כְּלָחִיו וּפְוֹד טוֹרִיו כָּלֵב חֲמָדִיו, מָלְיוּ צְרוּפִים כָּפוֹ, וְכִים כְּאַהֲבָתִי,
 נִפְךְ רָשָׁמִיו וּמִנֶּפֶת טַעֲמִיו וְרוֹ- חוֹת מֶרְדְּרוֹר נִפְּפוּ טוֹרִיו לְנִשְׁמָתִי,
 יַעֲזוּ וַיַּעֲלֹ לְבָבִי בָם, בְּהִשְׁתַּוְּמָמִי הֵם שַׁעֲשׁוּעִי וּבָהֶם כָּל-נִגְיָנָתִי;
 שִׁיר הִחִיו מִפְתִּיו מִתִּי שְׁשׁוֹנִי, וְנִפְ- שִׁי הָעֵלֹ מַעֲפֵר רִנְבִי קִבְרָתִי,
 אֲמָצָה נָבִיעַ עֲסִים רָקִח לְקוֹל תּוֹר וְסִים מִיָּן רָקִחְיוּ — וְלֹא מִיָּן וּמִרְתִּי;
 צָרִיו יִרְפָּא כָּאֵב נִפְשִׁי לְנוֹד, הֵמָּ- אֵתוּ מוֹרִי וְסֵאתוּ תְרוּפָתִי!
 צִיר, הַמְבַּשֵּׁר כָּבֹא רָקִמָת יָמִין כְּתָבוּ, הֵא-לֶךְ בְּשֶׁרָה לְבָבִי, לֹא חִלִּיפָתִי;
 נִטַּע בְּלִבִּי נָעִים וְכֶרֶךְ עֲצִי אֲהַבָה, קַח מִפְּרִיָהֶם תְרוּמָתִי תְנוּבָתִי. —
 טָרָם רְאוּתָךְ בְּצֵל קִירוֹת לְבָבִי מְקוֹם מִשְׁכָּנְךָ, לֹא בְּצֵל סִפִּי וְקִרְתִּי;
 נִשְׁבַּע לְבִלְתִּי שָׁכֵן אַחֵר מְקוֹמְךָ, אֲבָל אִם לֹא עֲנִיתוּ — וְנִקָּה מִשְׁבַּעַתִּי!

רבי יוסף בן-צדיק

(דִּין בְּקוֹרְטוּבָא, סֵת ר"א תת"קט, בְּהִיוֹתוֹ כֶּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה)

שיר תהלה

לרבי יצחק בן-מֵהָאֲנָר

אֵשׁ נִצְצָה כְּבָרֶק לִיל בְּכוֹס תְּאִיר,
 מִנְזְלֵי מוֹרֶק כִּי אֲחִיזוּ יֵאִיר!

לֵב נִחְלָה נִחְפּוֹ לִמְצֵא צִירֵי מְדוּה,
 חֶמֶר כְּעֵין אוֹפּוֹ צִקְלֹו לְפִי מְרֻה,
 מַעַל כְּלִי מוֹפּוֹ — פִּתִּיל בְּאֵין מִטְוֶה,

ליל מחלפותי לאור יומם ושערתי;
 נער כתובים, והן נמחו בשיבתי,
 עד-צאת בלהב תנית שיבה לנקמתי,
 עלו שחריו והעלו את-ארכתי,
 שיבה בברק ובקע את-אפלתי.
 שלג שגור לבנו כתמי משובתי,
 ציאו לאור תעלמות חטא שגיאתי;
 הקשיב אמת ואטם אזני תבונתי. —
 נטה לבדי ואחזר לא נסוגתי;
 כותי, ועל-מעגל תעה מרוצתי,
 אקצר פרי כחשם ראשית תבואתי;
 ריתם עלי הנדד יפקד לחטאתי,
 בדור, יקלע בכף-קלע יחידתי;
 כסף מחיר מכרה ארץ מכורתי,
 נחל ארצות אשר לא מירשתי;
 ארץ אגמא, וסוף ארץ מגמתי,
 נשא, ורוח עצרה-בי לרכבתי,
 לא אחנה ירתמו רכבי נסיעתי,
 אחי בקול צעקים עלי באדמתי —
 איזה מכוני ואי מקום מנוחתי!
 ולבית מעון אהבי ישר מסלתי,
 בותיו ארוה בטי דמעות תשווקתי;
 שם אתנה-לו צפון דודי ולבתי,
 אשבר כלי מחנה מסעי וגולתי,
 פיהו יכבה יקד חשקי וצמאתי!
 גול שגתי ולקח את-ערכתי?
 הוא מחמדי והוא ענין תהלתי!
 וגל צעיפי ענן אפלי וחשפתי;
 הפליא חכמי ונפלא ממומתי.
 לבי מגיורו ועל-תיו מגורתי;

אסלח לימים ואם רע יזמו בתלופ
 הנה שערי כמו טורי דיו מעון
 וביד שחרחר בצוארי ישו מחנק,
 ובליל פרידה, אשר ארד ולב החלי,
 ויכס לחי ענן שער כליל, וחץ
 כפר אני, אהבי, לימי וקנים, כמו
 ויטהרו לב בדם-נער מגאל, והו-
 נער, אשר מראות עיני יעצם, ומ-
 מי-יתגני שתם עין בנער, ולא
 השנו נעורים בארח לא סללה הלי-
 תרשו כלפי אליל ויורעו מעוה,
 בלה כענו זמן חלב שנותי, ואח-
 יצנף צנפה לבדי מבלי מעמד
 קצרה שאתי מענתי ואתי בלי
 אמדד ברגלי עמקים לא קניתיים, ואת-
 סוסי כנשר וגלגלי כסופה, וכם
 אחשב כאלו עלי כנפי נשרים אני
 טרם נטות אהלי יצען לגודי, ועד-
 נגזר לנפשי נדד-קון ואם אין דמי
 נשאי כלי מחנה, מעיר לעיר שאלו:
 רכב מרוצץ בעב, התנהלה בי לאט,
 ארצה אבניו ועפרותיו אחגן, וחר-
 אולי אבקשה לנפשי את אשר אהבה,
 אולי אבקשה מקום משכן יהודה, ושם
 אעוז בדדיו ואנעם ממגדיו, וטל
 מיזה אשר מאדום בא עם שעפי-חלום,
 הוא נחמד מצורר כסף וממר-דרור,
 הפיץ מאוריו כהילל מכנף שחרו,
 הזסיף שמו על-שמעתו, בשכלו אשר
 מיום אשר נשבורחות בשמיו, בתוך

רבי דויד בן-אלעזר בן-בסקודה

(בספר, לערך ד"א תתק"י)

תחנה

אדני!

דאנה שברה לבי, ומכבר עצמי
 חשבתי ימים מקדם, ואדברה בצר רוחי,
 גם-היום מרי שחי: מי-יתגני ברחמי-קדם!
 ידי נגרה ולא תדמה, ונפשי עלי תהמה
 כי-אזכרה מקדם; דמעתי שימה בנאדה,
 ותפלה כיום חסדיה, מענה אלהי קדם!
 בעניי כמעט אבדתי, לולי שברתי והוחלתי
 לרכב בשמי שמי-קדם; רחום, פקד גפן זאת,
 ולמה מצאתנו בל-זאת — ואלהים מלכי מקדם?
 איה המון רחמיך שמענו, אבותינו ספרו-לנו
 פעל-פעלת בימיהם בימי קדם? לשמה אירא בעת צרה,
 משגב לעתות בצרה, הלוא אתה מקדם?
 עד-אן בגלות אטבעה, ואיבת הרשעה
 עליוה מימי-קדם? זכר חזון השמעת,
 וחסד אשר-נשבעת, לאבתינו מימי קדם,
 ראה בעני עמך, והפר בעסק וועמך,
 זכר עדתך קניית קדם, לציון ברצונך הימיתה,
 השיבנו יי אליך וגשובה חדש ימינו בקדם!

לא מִשְׁבָּא הָעֵתָק,   כִּי מִשְׁדִּי בְּצִיר,
טַעֲמוֹ כִּמֶּן יִמְתָּק —   וַיְהִי לְמִרְפָּא צִיר!

לֵיל הַנֶּדֶד חֲשָׁבִי,   לֵיל לֹא לְמַשְׁהוּ,
סִהַר, וְאַת־דָּרְכִי   עַד־בוֹשׁ נְמַשְׁהוּ;
הָאִם צָבִי — מִלְכִּי   בְּכִלּוֹא חֲבַשְׁהוּ?
וַיֹּאמְרוּ: לֹא, כִּי   פִּתְחֵי לְבָשְׁהוּ
נֶגֶד פָּנַי יִצְחָק,   שֶׁר זָהְרוּ בְּהִיר,
לְשָׁאֲלִים יִצְחָק,   וְלִהְיוֹת מִתִּיר!

אָמִיר יִפֶּה קוֹמָה,   עַב טַל בְּיוֹם צָמָא,
דְּבִרְתָּךְ חֲמָה,   מִשְׁרִתָּךְ אֵימָה,
עַל־הַזֶּמֶן רוֹמָה   לֵאמֹר: „אֲנִי חוֹמָה“,
כִּי יָד לָךְ שׁוֹמָה   עַל־מַעְלוֹת כִּימָה;
הַדּוּדִי קָרֵב וְרִחֵק —   אֹזֶר וְכָרֶךְ יוֹפִיר,
הַיָּלֵל בְּרוֹם שְׁחַק   מִי לִי אֲשֶׁר יִכִּיר?

אָמְרוּ לְכַל־הֶלֶךְ,   יִינַע בְּעַד חֲפָצוֹ,
מִשׁוֹמֵם בְּכַל־פֶּלֶךְ   בֵּית אֶתְנֶה לְמִצָּא,
אֶל־מִשְׁכַּנּוֹתָיו לָךְ   וּבֹא מִלּוֹן קִצּוֹ,
וּבְלִי נֶדֶד תִּשְׁלָךְ,   כִּי נִעְמָה אֶרְצוּ;
דַּע קִמְעֶךָ אֶל־אִמָּךְ   יֵא אֹזֶר אֶל־צִדְדֵךְ,
אֶעְרַג עָלַי יִצְחָק   סִלִּיל מוֹהֲאֲנֵר!

רבי אברהם בן-מאיר בן-עזרא

(נולד בטוליסולא, חי בקורטובה, ומת ברומא בשנת ד"א תתק"כו, בהיותו כבן ע"ה שנים)

רשיות

1

אֶשְׁבַּע בַּעַת אֶרְעֵב לְהִלָּלְךָ, אֲרוּחַ בְּיוֹם לַעֲבֹד לְךָ אֶצְמָא;
 בְּמַח אֲנִי אֶשְׁכּוֹן בְּפִתְחֵיךָ, מִמֶּנּוּ, וְאֶלְבֹּשׁ בְּמַעֲלֵי אֵימָה;
 רַמְתִּי בְּיוֹם שַׁחֲמִי לִפְנֶיךָ, אֶשְׁפֹּל אֶכֶל קֶרְנִי בְּךָ רַמָּה;
 הִרְבֵּה פְדוּת עַמִּי בְּיוֹם עֲבָדִי לְשִׁמְךָ בְּנִי-אֵח גַּם-בְּנֵי אִמָּה —
 מֶה עָרְבוּ כָל-עַצְבוֹתַיךָ לֵב וְלִירוּחַ וְלִנְשָׁמָה!

2

אֵיךְ תַּחֲשֶׁה נַפְשִׁי — וּמֵאוּיָהּ, לַחַיִּית עַדִּי תִדְבֹק בְּצוּר הַחַיָּה!
 בָּהּ מַעֲיִנִי חֲכָמָה וּמִמֶּנָּה, תִּשְׁקָה קִצִּירֶיהָ וְזֶה-פִּרְיָהּ;
 רַקֻּמַּת גּוֹיָתָה מְהִדְרָה, תִּדְמָה לְכֹלָה תַּעֲדָה עֲדִיָּה,
 מִהֲלֵל אֱלֹהֶיהָ יִסְפֹּר דּוֹר, אֶל-דּוֹר, וְעַם גִּבְרָא יִהְלָלֶיהָ!

3

בְּדַת-אֵל אֲדַבֵּקָה חַיִּי בְּשָׂרִי, אֲקוּחַ מֵאֲדָנָה תַּת שְׁכָרִי,
 בְּגוֹן-עֲדָנָה לְהַתְעַדֵּן רְצוֹנִי, וְעַתּוֹת צְמֵאֲוֵנִי הִיא נִהְרִי!
 רְאִיתִיךָ בְּעֵין הַלֵּב וְאַחַר, בְּתוֹרַתְךָ, בְּכַח נֶאֱדָרִי!
 הִבִּינִי עֲשׂוֹת דֶּרֶךְ נְכוּחָה, אֲגִדְלֶךָ — וְאַתָּה תִּגְדִּיל תְּדָרִי;
 מְרוֹמִים וְהִדְוֹמִים לֹא-יִכִּילוֹן, שֹׂאת גִּדְלֶךָ, וְאַף כִּי מֵאֲמָרִי!
 חֲסוֹת בְּךָ אוֹתָהּ נַפְשִׁי בְּעוֹדָה, וּבְשַׁחֲוִיתִי שְׁמֶךָ שְׁמַתִּי תְּדָרִי!

4

אֲבַטְחָה עַל-פְּעָלִי עַד-אֲנוּעָה, אֶשְׁכְּנָה בְּמַח וְלֹא-אֶתְרַעָּה,
 בּוֹ לִבִּדּוֹ אֶעֱמֹד לֹא-אֶפְשָׁעָה, אֲגַבְּהָה בְּשִׁמּוֹ וְלִשְׁמוֹ אֶכְרַעָה,
 רַחֲמִיו רַבִּים, וְנַפְשִׁי יִדְעָה, כִּי-תַחֲי עוֹד אִם בָּקְלוֹ שְׁמָעָה,
 מִחֻזָּה פָּנָיו בְּמַעֲשָׂיו אֶפְגָּעָה, הֵן תְּמוֹנָתוֹ בְּהִקְיֹן אֶשְׁבָּעָה!

רבי חַיָּא בְּרֵאֵלְדֹאדִי

(בקשמיליא, מת ד"א תתקי"ד)

קִדְשָׁה

גְּבִהֵי שָׁמַיִם	לֵךְ כֶּסֶף כְּבוֹד,
וּגְבוּלוֹת אֶרֶץ	הָדָם מַלְכוּת וְכְבוֹד —
אֵלֶּה יַעֲדוּ	אֶת כָּל־הַכְּבוֹד,
וְאֵלֶּה יַגִּידוּ	לְמִי זֶה הַכְּבוֹד:
אֲדֹנֵי צְבָאוֹת הוּא	מֶלֶךְ הַכְּבוֹד!

גְּבִהֵי שָׁמַיִם	חֲצוּבֵי אֵשׁ וְרוּחַ,
הָרוּחַ בְּאֵשׁ	וְהָאֵשׁ בְּרוּחַ,
הַלֵּהב לְבָרֶק	וְלַעוֹף הָרוּחַ,
הַכְּרוֹב לְמַרְקָב	נָכוֹן לְכָל־רוּחַ,
וְכָדָם טוֹב וְרָד:	שָׁכֵם אַחֵד לַעֲבֹד!

וּגְבוּלוֹת אֶרֶץ	יִבְשֶׁת וּמִיִּם,
עֲבָדָה לֵךְ רִבָּה	וּרְחֻבַת יָדַיִם,
כִּי יַד הַמַּלְכוּת	מִכָּל־אֲנָפִים,
מַעֲמָקֵי אֶרֶץ	וּמְרוֹם שָׁמַיִם —
רַק אַתָּה תַעֲמֹד	וְהֵם יֵאָבְדוּ אֲבֹד!

גְּבִהֵי שָׁמַיִם	אִיִּמִּים יִלְהָבוּ,
לִפְנֵי הַכְּבוֹד	לְנֹצַח נֹצֵבוּ,
וְהַתְנַצְּצוּ וְרָצוּ,	וְהַתְפַּלְּצוּ וְשָׁבוּ,
וְקִרְאָה זֶה אֱלֹהֶה	לְהַקְדִּישׁוּ וְנָבוּ:
בְּנֵי אֱלִים הָבוּ	לְאֲדֹנֵי כְבוֹד!

הָכִי מִזֵּב עֲשִׂיתָ   וְאַנְכִי אֶרְשָׁע,
וְחֻזְכִּי כִסִּיתָ   וְאֶל־שׁוֹעֵי תִשָּׁע,
וְאַחֲרֵי נִסִּיתָ   לִבִּי בְּךָ נִוְשָׁע,
וְחַיִּי גְּאֻלָּתָ   וּנְפָשִׁי הִצַּלְתָּ, מַעְזֹר לֹא־חֲדַלְתָּ!

מְרוֹמִים שָׁכַנְתָּ   וְשָׁחִים מָלֵאתָ,
וְכָל־יֵשׁ חִזְנֶךָ   וְלַעֲשׂוֹת הִפְלֵאתָ,
וְכִסֵּא כִנְנֶךָ   וְעָלָיו גַּעֲלִיתָ,
וְהַכֹּל פָּעֻלְתָּ   וּבְכָל מַשְׁלָתָּ וְעַל־כָּל גְּדֻלָּתָּ!

*

אזפן

אֲתָמוּ   אֱלִים פָּנִי כִסֵּא, כְּבוֹד נַעֲמֹ
יַחְזִי,   שְׁשִׁים בְּשָׁבָן עַד וְקֹדֶשׁ שְׁמוֹ!

בְּנִינִי   עוֹלָם כְּמִנִּין הַסֶּפֶר יִסְדּוּ,
עֲנִינִי   עֲשֹׂר אַחֲדִים מְלִכֵּד נִפְרְדּוּ,
בָּם בְּנִי   אֱלִים יִקְרְאוּ וְהִתְאַחֲדוּ
זוּ בָּזוּ,   אַחֵר מְסֻבּוֹתָם מְסֻלוֹת כְּמוֹ
נִגְרָזוּ,   אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאִישׁ עַל־שְׁמוֹ!

רַחֲפוּ   רוּחוֹת כְּבוֹדוֹת עַל־מְתִים גִּשְׁאוּ,
נִשְׁקָפוּ   אוֹרִים עָלֵי לִבָּם וְהִתְנַבְּאוּ,
יִחְשְׁפוּ   לָהֶם פְּלִיאֹת, שֵׁם לֹאֵל יִקְרְאוּ,
יִרְמְזוּ   כִּי־בֹ תַחֲלֵת כָּל וּבֹ חֲתָמוֹ,
נִגְנְזוּ   סוֹדוֹת אֱלֹהֵינוּ, אֲדָנֵי שְׁמוֹ!

מְנוּהָ   קִדָּשׁ יְהַלְכוּ קֹדָשִׁים בְּלִי
הַעֲוָה,   יִלְכוּ לְזֹנֵב אוֹ לְרֹאשׁ הַתָּלִי,
נְאֻוָּה   שִׁירָם לֹאֵל שֵׁם כּוֹכְבֵיהֶם בְּלִי,
יִרְגְּזוּ   אִם־יִדְמוּ קֵט מְזֹכֵר נַעֲמֹ,
יַעֲלִזוּ   עַת שְׁלֹשׁ קֹדֶשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ!

*

אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי,	בְּשֵׁמֶךָ אֲשַׁחֲרֶךָ,
וְזָכְרֶךָ פָּאָר עוֹלָם —	וְאֵיךְ פִּי יִפְאָרְךָ?
בְּהִתְבּוֹנְנִי כִּי־סוֹד	בְּרוּאִים תְּהִלָּתְךָ,
לִבִּי בְּךָ יִהְיֶה,	לְשׁוֹנִי תִסְפָּרְךָ!
רְצוֹנִי לְהַבְדִּיל	לְשִׁמְךָ, וְאֵיכָה לֹא
תַּחַפֵּשׁ חֲדָר־בֶּטֶן —	וְנִשְׁמַת אֲנוּשׁ גִּרְךָ!
הֲלֹא אַתָּה מַעֲזֵן כָּל־דּוֹר,	וְגֵר הִנְנִי עִמָּךְ,
פָּרַשׁ חֲסִידְךָ עָלַי	וְאַל־תַּעֲזֹב גִּרְךָ!
מִשׁוּשֵׁי בְּךָ תָּמִיד,	וְכָל־אַחֲלִי נַפְשִׁי
הֵיוֹתִי לְעוֹלָם חַי	לְמַעַן אֲזַמְּרֶךָ!

*

רְשׁוֹת לְקַדִּישׁ

אֱלֹהֵי הַרוּחוֹת	לְכָל־בֶּשָׂר אַתָּה,
וְחֻכְמָה בְּטָחוֹת	בְּחֻכְמָתְךָ שְׁתָּה,
וְגַם דְּבַר צִחוֹת	בְּיַד־לִשׁוֹן תִּתֶּה,
אַמֶּת כָּל חוֹלָלָתָ וּבֹו לֹא־עֲמָלָתָ,	בַּק בְּפִיד מַלְלָתָ!

בְּיַדְךָ עֲתוֹתִי —	וּמַהֲיָה פִּי יַעֲגֶה
וְקִצְרוּ שְׁפָתוֹתַי?	וְכָל־רִנֵּעַ הִנֵּה
בְּקִרְבִּי אֶתוֹתִי,	וְאֵן לִבִּי יִפְגֶּה
וְאַתָּה הַגִּבֹּלָתָ?	בְּדַת שְׁהִנְחַלְתָּ לִּי בְּרָכָה אֲצִלְתָּ!

רַחֲבִים וְאַרְבָּיִם	חֲסִידֶיךָ עִמִּי,
וְרַעֲיוֹנֵי רַבִּים	וְלֹא־אֲבִין גָּלְמִי,
וְעֵת־נוֹם וּבְהֻשָּׁפִים	בְּךָ עֲצֵם עֲצָמִי,
וְעָלִי תַמְלָתָ	וּמִזְבוֹת גְּמָלָתָ לִי, גָּמוּל לֹא־שָׁאַלְתָּ!

היכל יקרו   נתן ביד כל-ער להקציר,
 וקנו כבודו   נלה אלי קדר ושעיר,
 ולטול דבירו   מקדש מעט יבנה בכל-עיר,
 יעלה ויבא   שמה ויגיד כל-לקבו!

מעון, המקרה   אחד לנאמנים ושונים?
 תאנה במרה,   תשמר אשר שמרו אמנים,
 תשקיף ותרא   כי-חק נתתו לו לפנים
 הוא לא-ענבו,   כי-אהבת נפשו אהבו!

*

זולת

אמר לצפון: תני   חילי ועבאותי,
 תימן, שאי את-בני   לשבן בחצרותי,
 וימין אדני, בני   ביתי וחמזתי,
 יעלה ויבא בעיר   עני ורעב בעיר,
 ואני בתוך הדביר   אבוא בכנור ושיר
 לעבד עבדתי!

באו ומי-גיל ולא   יכלו ומי עולם,
 יהיו וגונים כלא   היו וכל-חילם,
 כי-משפנות אהליו   יבנה עלי תלם
 הדוד, אשר נאמו   נפת ומן מעמו,
 נזרא ופלאי שמו,   יעשה להפליא במו
 תשבי ואפרתי!

„רעיה, צאי מושבי   לצבי ולעטרת,
 כימי נעורים שבי   ביקר ותפארת,
 כצבי לארץ צבי   שובי מפזרתו“
 יגדל כבוד אחרית,   ידל מחלל ברית,
 כי מאריק מעגית   יקח בידו חגית,
 ואני — תפלת!

מאזרה

אָשאַ עיני לְכַל־דָּרֶךְ:   אָן מַלְפָּנַי, אָן דודי בְּרַח?

בְּרַח דודי וּבְכֻרֹבִי	שָׁכֵן בְּבוֹדוֹ,
מִי־תִתְּלִי יְמֵי מוֹבִי	מוֹתִי בְּיָדוֹ —
טָרָם בֹּא צַר וְיִרְדָּה בִּי	מָאָן, וְעוֹדוֹ
עַל־בְּמוֹתַי בָּאָף הִרְךָ —	כִּתִּי בְּמַתְנֵי עָלִי לְמַרְחָ!

רַד־לִי הַיּוֹם אֲשֶׁר שָׂאוּ	עָרִי תִהְלֶה,
סָפּוּ חַיִּים וְנִדְבָאוּ	רָאשֵׁי סִגְלָה,
תִּלְפּוּ יְמֵי וְלֹא־בָאוּ	יְמֵי גִּאֲלָה,
קִצְרָה נִפְשֵׁי בָרַב אֶרֶץ	מִסְגֵּר, וְעֵינֵי תָמִיד לְאַרְחָ!

„מִי הַשְׁלִיכְךָ בְּתוֹךְ זָרִים? הֲלֹא עֲזַנְךָ!
שׁוּבִי אֵלַי, וְהֵן אֲרִים   גָּסִי לְעִיגָה,
מִסְפְּנֵי יִרְעָשׁוּ הָרִים —   אֲבוֹא לְמַעַנְךָ,
קוּמִי אוֹרִי כִּי־בֹא אוֹרְךָ,   וּכְבוֹד אֲדָנִי עֲלֶיךָ זָרַח!“

*

אהבה

אֶל־אֵל וְטוֹבוֹ   יִפְתָּח וַיִּנָּתֶר עִם קָרְבוֹ!

בְּגֵד יִדְמָה	כִּי־אֵין צָרִי עוֹד לְנִגְוָעִים
לְעַד, וְחֻבְמִי	גִּזְרִים וְשִׁיתוֹן תַּעֲרָעִים;
מִה־תִּשְׁאַלּוּ מָה	הָיָה לְיֹלֵד שַׁעֲשׁוּעִים?
אֲבִיו עֲצָבוֹ —	נִי־צוֹ שְׁלוֹחֵיו לְהַשִּׁיבוֹ!

רַעִיץ בְּמוֹקְשׁוֹ	יֹחִיל לְגֹאֵל חֵי מְכָרוֹ,
יָשׁוּב לְקִדְשׁוֹ	שְׁנִית, וַיִּשִׁיב שָׁם הִדְרוֹ,
נִשְׁבַּע בְּנִפְשׁוֹ	עַל־זֹאת, וְלֹא יִחַל דְּבָרוֹ —
הִנֵּה כָּתְבוֹ,	כְּמַת נִבְיָאִים חֲתֻמֹּבוֹ!

מה-טוב נשא בשבי שְׂבָא   לעג, ובזו בזו ואָרם,
לא על-גִּמּוּל יד רִהֶבָה —   כי אִם-לִחְשֶׁק רב וְרָם.
לעבד לשִׁמְךָ אֲתָאָבָה,   עבד לאל זר יִהְרָם!
יגל ויִפְתֹּר חֲלוּם   אֶל-בֶּן מִכְרָתוֹ, וְהֵלֵא
די-לוֹ סתום קִץ וְחַתוּם —   יעֲלֶה ויָבֹא נֶאֱלוֹ!

*

סליחה

אֲשַׁמְתִּיךָ אֲפִים אֲרָצָה, כִּי אֵין לְמַטָּה מִמֶּנָּה,
אֲתַגַּפֵּל לִפְנֵי עֲלִיוֹן, גִּבְהַת עַל-כָּל-גִּבְהִים.
בְּמָה אֶקְדֶּם פָּנָיו? כִּי אִם-בְּרוּחִי! הֲלֹא-הִיא מֵאֲתוֹ,
בְּמִבְחָר גּוֹפְתִי הוּא יִחְיֶה — וְאֵין לֵאשׁ נִכְבֵּד מִנִּפְשׁוֹ.
רֹאשׁ וְסוּף אֵין לַגְדֵּלְתוֹ — וְלִשׁוֹנִי אֵיךְ תִּגְדֵּלְנִי?
רְחוֹק רְחוֹק מִשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם, וְקָרוֹב קָרוֹב מֵעֲצָמִי וּבִשְׁרִי!
הִנֵּה-בֹאֲתִי לָךְ אֱלֹהִי, כִּי-אֵין מוֹעִיל וּזְלוֹתָךְ;
הֲלֹא כָל-צָבָא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ כֻּלָּם נִבְרָאִים בְּמַנִּי,
מִהֶם אֵיךְ אֲדַרְשׁ תִּשְׁוַעָה — וְתִשְׁוַעַת כָּל-יָצוֹר כָּזָב!
מָנוּס אֵין לְעַבֵּד בְּלֹתִי לְאִשָּׁר קִנְהוֹ! —
מָה אֲחַשְׁבָּה לְדַעַת? וְיִדְעָתִי כִּי-לֹהִיטִיב לִי בְּרִאתָנִי.
מִסְפֵּר עֲצָמוֹ חֲסִדֶּיךָ — וּמַחֲזֹל הַיָּם תִּמְאָתִי.
עֵין אֵיךְ אִשָּׂא אֵלֶיךָ? וְהִיא-גַּם-הִיא תִּמְאָה.
עוֹד מִה-יַעֲנֵנו שְׁפָתֶיךָ? גַּם-הִמָּה תִּרְשִׁיעוּ!
זֶדוֹן לִבִּי עָשָׂה לְנַפְשִׁי אִשָּׁר אוֹיֵב לֹא-יֻכַּל עֲשׂהוּ,
וְלַעֲפָה אֲחֻתָּנִי מִמֶּנּוּ — אוֹיֵלִי כִּי-מְרִיתִי!
רַע יָצְרִי הִתְעַנִּי, כִּי לֹא-הָיָה רְצוֹנִי לְהִכְעִיסְךָ,
רַעוּתִי לִי לִבְדִּי הִרְעוּ — וְאַתָּה לְבִדְךָ תַעֲשֶׂה חֲסִד!
הוֹדִיעֵנִי דְרֶךְ יוֹעִילִנִי, כִּי כָל יְדַעְתִּי אַתָּה הוֹדַעְתָּנִי.
הַשְׁמַעְתִּי דְבָרִי לִבִּי לְאֻזְנִי — וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם!

*

מחסי, באב מחצי · רפא תרפא, חיל!
 הסר חמס לחצי, יש אהבי הנחל,
 פי מועדים וחצי מועד פדות אוהל,
 קוצא בשמך ענה, עדר מכרתו קנה,
 גדר הרסתו בנה, חדר נמשתו תנה,
 חושה לעזרתו!

*

גאלה

אחשק ולא אדע מקום עפר וסתר אהלו,
 מירלי ויוגני הרם רגליו ומדרך נעלו?

בינות צלעי נחלי חשקו כתנור יבערו,
 לשטף לחיי נחלי עיני כמים יסערו;
 ידעי באב לב נחלה על-לב קשה-יום ודברו,
 אחלי שאו אליו שלום נדרש למי לא-שאלו;
 ילך לנודו ותלם, ילאה סבל על סבלו!

ריבות שפת מריב אני אשמע — ולי מה-מתקו;
 אם בשבי אראה עני, אז בי צעירים ישחקו —
 עוד קט מעט ולמעני רחמי ידיר יתאפקו,
 יקרא בקול: „יקרב הלם נא לעבר שם פעלו!“,
 יבנה באבני יהלם כסאו, ותחש ינעלו!

העם קניתו נחלה, הבן קראתו בן-בכור,
 יד לעגים בו משלה, ישבע בתרפה ממרור,
 יזעק לרב המחלה: „אבי חסדיך וכוזר!
 וברה אלהי לי בתם לב, וך וישר פעלו,
 וזכר אדני לאדום יום זר ומזר מעלו!“

תוכחות

1

מפני כבוד ודוני,	אין מלה בלשוני
כִּי־תבקש לעוני?	בגבראִיך מִי־אני,
ואן תלכי בלא צדה,	אִי־מזה באת, יחידה,
איך תאמרי לא נממאת?	ותחליפי חי במת —
גזרתך, כִּי־כדין דבר	ביני בעודך, שֶׁכֶּכר
הרב עמ־שני יסור?	שפתים אך למחסור,
ראשה וסופה הבל,	ראי, כִּלְחַמֶּדֶת תבל
ועתה השמרי נא!	ולעמל אין בינה —
באור היזם מגוללות,	הגויות כשמלות
נבלתם בפיוחה!	ובלילה, עת מנוחה,
מקומך איך שכחת?	ממרום שלחת —
שובי אל־גברתך!	במדרם ובא עתה,
באשר תשחי — ירימך,	עורי לרצות תמך,
שמים רעות עשה:	במשלך בוצר נשא,
והלך אחרי תהי;	וגח מקום תהיה
והוא ימות באין מוסר!	ואתרו לבו איך סר,
ואל יתן־לך חלף	רחקי ממך סלף,
מהלכים בין העמדים.	שבמך בקרב אבדים —
בנאד הגוף אספני,	אבי, אל־תהדפני,
לך אדני הוחרלתי!	ואם בתמאי כשלתי —

2

אם־לא תדעי נפשי אחריתך,	
קחי־לך מופת ואות מראשיתך:	
הבל יסודך ועל־תהו בנותך,	
בואך בצאתך וסניך במותך,	
ורומ־שוא תרעני?	ולמה תרעני
במז־אהל רעי,	פני־לך, כִּי־תסעי

פזמון

אל-בית המלך	לבוא נקראתי,
רעדה אחזתני,	כִּי־פִיהוּ מְרִיתִי,
אלני, שמעתי	שמעך נראתי!
במה, יחידתי,	להתנצל תוכלי,
יום על-כף מאוני	המשפט תעלי?
מה-תלוגי? ואל	בדרך שם כלי
להיטיב — ותרשיעי,	בהכל תהבלי,
בלבך לא-תחשבי,	בשכלך לא-תשפלי
לאמר: מה-זה-לי,	ולמה נבראתי?!
רצית ללכת	אחרי תאותך,
תתענגי פה, ולא	זכרת אחריתך,
יום אל יפרידך	מעל גונתך,
ואל-חיקך ישיב	תגמול פעלתך,
כִּי־בספר רשום	חקקה אשמתך —
היום לעשותך	נתיבתם הזריתי!
הלך דבש ראית	בגנות ארצה —
אכלת ותטמאי,	ולא-אמרת: אנה
אלהי המשפט,	יום יאסוף גווי
הארצות לדין	והמתים ומה?!
ותאמרי בלבך:	אולי לא-יהנה!
אדרש מאוני	לבי — ובריתי!
מראות עיניך	בשואל ישליכוך,
ותאותיך לך-	ךך רע ידריכוך,
לא יועילוך, אכל	לתפת יזליכוך,
מקום גחלי בידו-	די אש יתיכוך,
ומארת חלדך	במשפט יחשיכוך,
תנחמי ותאמרי:	אוי כי-נטמאתי!

מה-לך, תבל, תסיתני להבל?
 תני או לקחי — אני עוד לא-אקבל!
 איך אשמח על-זמן או אתאבל?
 מעם אשכנה בך — ינשא או יגבל,
 יעלה או יוריד, ישקט או יחריד,
 ואעבד או אריד — המות יפריד
 ביני וביגך —
 ואיך על-זה לא-פקחת עיגך?

*

על-מות לבן

אבי הבן קרב לספר, כי אל ממך רחוק
 את-בגך את-יחידך אשר אהבת, את-יצחק!

אני הנבר ראה שבר, ומשזשו נלה,
 הנה, פקדתי פרי בטני ועל-לבי לא עלה,
 כי-חשבתני לעת זקנה היותו לרוח והעלה!
 אך לריק יגעתי וילדתי לבנהלה,
 כי-איך ישמח לבי — ויגוע וימת יצחק!

בכה אכבה בכל-רגע ואשא נהי נהיה,
 בזכרי זה שלש שנים מותו בארץ נכריה —
 וצאתו ממקום למקום, ונפשי עליו חמיה,
 עד-שהבאתיו אל-ביתי לילה ויומם בזכיה;
 כמה תלאות מצאוני — ואלה תולדת יצחק!

רעי תרפה ממני, אם-תנחמני — תגיעני,
 מחמל נפשי אל-תזכר ושמו אל-תשמיעני,
 נחלתי אשר נשארה-לי בבה זמן — ואם ירעני!
 שממות עולם השמני ויקח מחמד עיני,
 בלה שארי ולבבי — באשר בלה יצחק!

ותבקשי ואיגד —
ואיד על-זה לא-פקחת עיגד?

בתאזה דבקת, אשר-היא איבתך,
ולא-התבוננת, כי-תקרב אתך;
ינה יונד וגם-פתה תפתך,
עד יעפו אנשי מלחמתך,
ונשאי בליך יתיו עליך,
וישוב אליך גמול מעלליך;
הסירי ייגד —

ואיד על-זה לא-פקחת עיגד?

רב-לך לדרש את-אשר תעזבי,
אל-טוב אדני תנהרי אם-תאבי;
איד תהפכות בלבך תחשבי,
פעמים תשובי ופעם תשובי,
אם אחת לקונד — ורבות לרצונד?
ואיד יהם עיגד, והשטן לשטנד?
יעמד על-ימיגד?
ואיד על-זה לא-פקחת עיגד?

התל ומן בך, לעמל נדחת,
לבנות ולקנות — ועודך לא-נחת!
הכל יכלה — ועל-מה בטחת?
הלא בתענוגך שכרך לקחת!
לאל מי את אמה לעבדהו, ולמה
עבדת האדמה? שובי ודעי מה-
תאמרי לאדגד —
ואיד על-זה לא-פקחת עיגד?

בָּבְרוּ מְצוּקוֹתַי כְּחוֹל הַיָּם, וְאִידֵךְ
 אִידֵךְ יִרְדּוּ עֵינֵי נְהִירוֹת מִבְּכִי
 עָבְרוּ עָלַי יָמִים וְלֹא מָכְעוּ?
 עַל־לִבִּי לִבִּי וְלֹא יִשְׁקָעוּ?
 וְאֶשְׁאַלָּה אִישִׁים אֲשֶׁר נָגְעוּ —
 קֶרֶת, וְלֹא־נִרְאוּ וְלֹא־נִשְׁמָעוּ!
 חֲסֹאת בְּנֵי יָמִים וּפְשָׁעִם אֶסְלַחָה,
 כִּי־יַעֲשׂוּ חֶסֶד וְיִרְאוּנִי פָנֵי
 הַרֵב, וְאָרִיעַ וְיִתְרַעֲעוּ!
 כִּי צָלְלוּ אֹנִי וְעֵינֵי שָׁעוּ,
 מָה אַעֲשֶׂה עִמָּה וְיָדֵי אֵין לֹאֵל,
 מָרוֹד אָנִי עַל־כֵּן דִּבְרִי לְעוֹ!
 מָרוֹד אָנִי עַל־כֵּן דִּבְרִי לְעוֹ!

2

לרבי יוסף בן-עמרן

אֵי יֵשׁוּ, מִחֲדָשׁ גִּילִים,
 כָּל־דָּם נֶאֱסַר לְאֲצִילִים,
 אֵי שִׁירַת עֲנָבִים?
 בְּלִתִּי דָם־עֲנָבִים;
 לֹא יוֹכִלוּן שְׂאֵתָךְ בָּלִים —
 בָּא וּשְׁכֹן קֶרְבִּים!
 הֵנָּם חַל עָדִי תַקְדִּישָׁם,
 בְּרוּךְ מַעֲמָךְ,
 בֶּן־רֶכֶב לְנַפְשׁוֹ אֵשׁם,
 גִּזְעָם וְעַמָּךְ!

הַבִּיאוּ צָרֵי אָדָם אֵל
 וִיחִי עוֹד; וְהִנֵּה גֹאֵל
 מִכּוֹת לֵב אֲנוּשׁוֹת
 מִרְפָּא הַנִּפְשׁוֹת —
 הֵם חֲכָמֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל!
 עַד־אַלֶּךְ וְאֵן וְאַבְקָשָׁם?
 עֲלִימוֹ, וְחֹד הַלְבִּישָׁם
 מִכּוֹת לֵב אֲנוּשׁוֹת
 מִרְפָּא הַנִּפְשׁוֹת —
 יְהִימוּ רַחֲמֶיךָ
 מִסּוֹת נַעֲמָךְ!

בְּקִשְׁתִּי בְּקִצּוֹי תִּבֵּל
 זֶה חֲשֵׁב וְזֶה שָׂר גִּבֵּל,
 מִי הוּא רַב־פְּעָלִים?
 זֶה נִשְׂא מִשְׁלִים,
 מִחֲכָמוֹת לְכֹלָם — חֲבֵל,
 יַעֲרֵף לַחֲתָךְ בְּנִשְׁמָם,
 כִּי אֵל חֲכָמָךְ,
 יָקִים נֶאֱמָךְ!
 כִּשְׂאֵל בְּטוֹרֵי לִשָּׁם

מעון, אשר הכל בידו, וחפצו עשה בכל-יצוריו,
דבר על-לב אב נכאב, ירא שמך מנצרו,
רוח תנחומים עזר עליו, ויעבר בין בתריו,
הורה חמודו וראתה, ללכת בדרך הזריו,
עזרנו נער אתה הכתה לעבדה ליצחק!

*

שירי ידידות

1

לרבי שמואל בן-נאמע

נבחי שתקים אל-הדם נבגעו, או האדמות אל-זבל נגעו?
קרב אנוש אל-מלאכי עליון, עמד עלי סודם ולא ידעו!
ההוא שמואל בין מתי חכמה לאיש נחשב, ובלעדיו שורים געו;
מטה אלהים הוא, והוא מופת ואות בידור, ומסות האליל נגדעו;
דלתי תבונות נפתחו על-פיו בלי יגע, ובלעדיו לריק יגעו;
ההוא מאשר עברי דרך עליו ישר, ובלעדיו פשיות תעו!
באו לגן-עדן, מתים, וגעו בעץ דעת ועץ חיים, ואל-תשתעו,
עושו ובאו, תמצאו דעתו מקור חיים, ובלעדיו כדב תפגעו;
באו, רעבים, לתבואת, לחמו לחם חמדות עד-אשר תשבעו,
באו, צמאים, שאבו מפעינות שכלו, לימין גס-שמואל נגעו!
צדקו שפתינו, כי-ברוחם באמת ימית בגי-רשע, ולא רשעו;
בו ישמחו אנשי שמחות, אם שמו שמעו אבלי לב — והשתעשעו;
טבו והסיבו במגעפיו בגי ימים לכל-רעי, ובי פשעו!
למה למטרה בשרי נתנו, וידרכו קשת וחץ תקעו?
באו שנות רעה, וחלפו כל-ימי אכל, והם פשעלים נבלעו!
התתברו עלי גודדי הנדר, חנו סביב לבי ולא נסעו,
עמי בחוקה גלחמו, ואזחלה פן-אנועה טרם אשר יגעו,
ויאחזו גרון לענותי באף, ויתצו ביתי ושמריו ועו;
יפעו ילדי את הדורים אהלך, נהפך שמי להדר ועירי פעו,

אינע להצליח ולא-אוכל, כי עותוני בוכבי שמי;
 לו אהיה סחר בתכריבין — לא-יגועון אישים בבל-ימי!

אשפים לבית השר — אמרים: בבר רכב!
 אבא לעת ערב — אמרים: בבר שכב!
 או יעלה מרוב, או יעלה משכב —
 אויה לאיש עני, גולד בלי כוכב!

3

אדם מכבד את-מקומו

בבודי במקומי ואם-אשפיל שבתי,
 ולא-אבחר מקום בנקלים בנאזנם,
 אשר המה חשבים היוזם ראש מושב,
 והמושב להם יכסה עלבונם;
 אני הוא המקום והמקום אתי,
 והמה — המקום ימלא חסרונם!

רבי יצחק בן-עזרא

(בנו של רא"ב, בספרד; מת בהיות עוד אביו בחיים)

תאלמנה שפתי שקר!

(לאחר מידיו)

בי הזמן חצי נדד שלח, פצע לבבי מבלי-שלח,
 הכהה שתי עיני בעוד יומם, הנים מאור לחיי ועודי לת,
 הלביש ימי השחרות שחרות, אחר אשר חלף והתנולח,
 חרש בגיבי ואני אסבל, פשע בגנפשי ואני אסלח.
 לו הזמן היה כפי חפצו, הגלה ידידיו עד-גבול לחלח.
 הה, ורחב-ידי וחלי עפר, כי שן-בהמת בי תמול שלח:

תפארת שמך רבה, צורך יצרה,
 גר מערב, אשר לא-יבכה — בנה את-רד;
 בכרית עמך שחק בא, ארץ תעזרה,
 ימים לעבדים כבשם, כי מתקוממיו
 יבחשו-לך, ותבישם עד-תם לתמיה!

נלאה פי, ולך התודה על-קצר תהלה,
 כי ים דעתך אין מדה, מה-תכיל מגלה?
 ולך יאתה כל-תמדה, תורה עם-גדלה,
 כי כבוד וחוד תירשם מאב קדמך,
 בן ייטיב אלהים את-שם שלמה משמך!

*

התלים

1

על-הזבובים

למי אנוס לעזרה מתמסי? אשנע מפני שד הזבובים!
 אשר לא-יתנו השב לרוחי, בכל-כחם יעיקוני באיבים,
 ועל-עיני ועפעפי ירצון, באזני יאמרו שירי ענבים;
 אדמה לאכל פתי לבדי — והם בז יאכלו כדמות ואבים,
 ועוד ישתו בכוס ייני, באלו קראתים באהובים אז קרבים;
 ולא ירצו לבד חלקם, פקדתיים ביין עתיק ומשמן שה כשבים,
 וימעט רק אכל מאשר לפני — ליין משתי ופת אכלי תאבים;
 ובי-אקרא מידעי לאכלה — והנם ישיבים ראש המסבים!
 יקו לבי סתו, כי הוא יכלם בקר רוח שלגים אז רביבים,
 ולולי זאת אני קץ מפניהם — בכן אודה לישוב הכרובים!

2

גבר לא-יצלח בימיו

גלגל ומולות במעמדם נטו במהלכם למוצתתי;
 לו יהיו גרות סחרתי — לא-יחשך שמש עדי מזתי!

נְפֹזֹת לְמָקוֹם רָשָׁעִים, לְהַכְנִיעַם בָּאֵשׁ,
 נִאֲלָחִים בָּם בְּדוֹנֵג מִפְּנֵי הָאֵשׁ,
 בֵּית לְחֹשְׁמֵלָה, מִרְאִיהָ בְּמִרְאִית אֵשׁ,
 בְּנִגְהָ סָבִיב בְּקִשְׁתָּ בַעֲנֵן אֵשׁ,
 רְצוּא וְשׁוֹב הַחַיּוֹת דָּאוֹת בְּאַנְפִּי־אֵשׁ,
 רַחֲשׁוֹת: „בְּרוּךְ כְּבוֹדוֹ!“ בְּלֶחֶק יִקְדִּי־אֵשׁ,
 שְׁעוֹנֹת בְּמֵאמְצֵי רֶם, שְׂכִינָתוֹ בָּאֵשׁ,
 שְׁאֵנוֹת בְּאֵרִי קוֹל בְּלֶהֱב־אֵשׁ,
 מֵאֲחֵד כְּתֹר בְּפֶלֶל בֵּית־יַעֲקֹב אֵשׁ,
 מִשְׁבִּיעוֹ שָׂרָף לֵהֵט שְׂבִיב אֵשׁ,
 וּמִזְדַּעְזְעִים חִילִי מִרוֹם מִשְׁלַחֲבִי אֵשׁ,
 וּמִרְעֵשׁ מִתְגַּלְגָּלִים גְּלִגְלִי בִס־אֵשׁ,
 אֶף רִקְיעִים אֲחֻזָּתָם חֲרֹדֶת אֵשׁ,
 אֲזִי יִשְׁלְשׁוּ בִקְדָשׁ לְנִשְׁפָּט בָּאֵשׁ,
 לְשִׁמְאֹל וּלְיָמִין שְׁנֵי שַׁרְפֵי־אֵשׁ,
 לְאַטִּים הֶרְגֵּל מִלְהוֹכִיר עֵגֶל־אֵשׁ. —
 אֲנֹא, עֲזִזוּ וְנִבְזֹר, נַעֲרֵץ בְּכִתִּי־אֵשׁ,
 אֱלֹהֶיךָ הָעֵל שְׁנוֹעַ לִקְחֵי דֶת־אֵשׁ,
 מִפְּעַל הָר מִזֹּר נַעֲקֹד עָלֶי עֲצִים וְאֵשׁ;
 מִצּוֹקָה נִנְצֵל, מִמִּדְרֵת עֲצִים וְאֵשׁ,
 נָא, אִם־חֲסָאָה נִמְשָׁכָה וּבַעֲרָה בָאֵשׁ,
 נְחֹמֶיךָ יִגְלוּ בְּשִׁבְתְּךָ עַל־כֶּסֶּא אֵשׁ,
 וְהַכֶּסֶּא יִפְגִּיעַ לָרֶכֶב בְּמִרְכַּבֶּת אֵשׁ,
 וַיִּשָּׁר יִלְצֻוּ בַעֲדָנוּ חַיּוֹת אֵשׁ . . . .

אֶתְנַכְרָה אֶל־דֶּת בְּנֵי־נָכָר,
מֵה־לִּי לְחֶבְרֵת שְׁנָאִי שְׁלוֹם,
הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא מְלֹא סִיגִים
כָּתַב כְּתָבֵת יָדָעִי דָּעֵת —
כִּי כָל־כְּלִי הַבֵּין וְהַמּוֹסֵר
יָדַע לִכְבִּי בְּאַמֶּת כִּי לֹא
צוּרֵת אֲנוֹשׁ אִם־תִּדְרָשׁוּ — רֹאשׁוֹ
יָמוֹת בְּלֹא עֵתוֹ וַיִּשְׁוֹמֵם,
תָּבֵל הָלֹא תָבֵל וְהַמְרוֹם
אֵיךְ נִהְרֹזֵת מוֹסֵר נָכוֹב לִכְבֹּ
כְּמָה בְּדַבְרֵי הַכֶּסֶל אֲשֶׁעָה,
שְׁלוֹם לָךְ מֵאֵת אֲסִיר תִּקְנוֹה,
שְׁלַח לָךְ לְבוֹ בְּמִכְתָּבוֹ,
עַד־אֵן אֲסִירִי הֶעָנִי נִהְיָה?

אֶתְנַכְרָה לְלִשׁוֹן בְּנוֹ שְׁלַח!
אַחֵר כְּבִדִּי הַנָּדָר פִּלְחָ?
לְבוֹ, וְכֹלֹ סָג וְגַם־נֶאֱלָח,
לֹא־זֶן וְלֹא־הִזְקִיר וְלֹא־פִלַח,
עַל־הַכֶּסֶל יוֹצֵר וְלֹא יִצְלַח;
עַל־הַתְּמוֹר רוּחַ אֲנוֹשׁ תִּצְלַח,
בֵּין נִיגוּה נִמְצָא וּבֵין פִּלַח.
יָבוֹא אֵלַי קָבְרוּ בְּאֵין פִּלַח,
יָכֻלָּה וְהַשְׁחַק הָלֹא נִמְלַח!
יִרְפֹּשׁ וּמִיָּמִי הָאֶמֶת יִדְלַח?
כִּי־אֲכַלָּה תִּפְּל בְּלִי־מִלַח? —
סִמִּי שְׁלוֹמוֹתָיו לָךְ מְלַח,
גַּם מִכְּבֹדוֹ הֵא־לָךְ פִּלַח;
עַל־גֹּב זְמַן בְּגֵד רִכְבֹּ וְיִצְלַח!

רבי בנימן בן-שמואל

(מקוסטני, גורמנדיא, לערך ד"א ת"ת)

קדשה

וַחֲמִיזַת בְּעֵרֹזֵת, מְרֵאִיָּהוּן כְּנַחֲלִי־אֵשׁ,
בְּזֹחַל סִבְלוֹת בִּם אֵשׁ אֲכָלָה אֵשׁ,
נִסְתָּמוֹת גְּוִיזְתִּיהֶן בְּרִשְׁפֵּי לִבְת־אֵשׁ,
נָאֵם הַדְּבֹר מִשְׁמוֹעַ, הִנֵּתִן בְּאֵשׁ,
יִסְבְּלוּ סִבְלֵי גְזֵלִים עַל־רֵאשֵׁיהֶם אֵשׁ,
יַעִיר לֹז לֹזִי וְלֹא־נִשְׁקַעַת הָאֵשׁ,
מִשְׁלָחִים יָד שְׂרָפִים תַּחַת כְּנִפֵּי־אֵשׁ,
מִשְׁלָכִים בְּכַנְפֵיהֶם גִּחְלִי לַהֲבוֹת אֵשׁ,

לְחַצוֹנִי, רַעְצוֹנִי כָּל־יוֹצֵא וְבֹא,
 אֲכַלּוֹנִי בְּכַל־פֶּה עַד־כָּלּוּ בְּחִי —
 מִהֵר חוֹשָׁה לְאַנְקַת בְּנִיךָ
 הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים וְהַנֶּעֱלָבִים!
 גְּלֹאֲתִי נָשָׂא גְלוֹת וְשִׁבְיָה,
 מִרְפֵּשׁ רַגְלִי גִז־נָכַל וְלֹא־עָם,
 שׁוֹחֲתִים: „אִי־מִלִּפְנֵי וְצוֹר מֵעֲזָבְכֶם?
 וַיִּחְשֹׁף וְרוּעֹז וַיִּגַּן עֲלֵיכֶם!
 עָמִי גְּאֻלָּה מְנִיתֶם וַנִּגְמְרוּ,
 וְתַקְנוֹת הַתְּשׁוּעָה פָּסְקָה וְהִלְכָה־לָּהּ!“
 פָּרְצוּף פָּנַי כְּבוֹשׁ בְּקַרְקַע,
 בְּשִׁמְעִי נְאוּצִים וְנִבּוּל חֲרָפְתָּם. —
 צֶדֶק דִּינֶיךָ וַיֵּשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ
 מִצְדִּיק אָנִי עַל־כָּל־הַבָּא עָלַי;
 קוֹמָה אֱלֹהִים, רִיבָה רִיבִי,
 וְהוֹצֵא לְאוֹר מִשְׁפָּטִי וְדִינִי!
 רְאֵה שְׂמִמְתִּי וְשִׁמְמוֹת הַיִּכְלָה,
 אִם־לֹא לְמַעַנִי עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ;
 שְׁבַעַת הַזֵּרִים וּבְרִיתוֹת בְּרִיתֶם
 אֶל־תִּפְרֹ, כִּי־אֵל גִּאֲמָן אַתָּה!
 תִּזְכֹּר אֶתְבָּתֶּם וְתַחֲיָה וְרַעַם,
 טָרֶם יֵאָבְדוּ בְיַד מַעֲבָדֵיהֶם;
 בְּנִיךָ הֵם, מִטַּע גִּעְמוֹךָ,
 יִכְמְרוּ רַחֲמֶיךָ עַל שְׂאֲרֵיתָם!

2

אַחֲרִישׁ וְאַתְאֲפֹק וּלְבִי תָלַל בְּקִרְבִּי,
 בְּרֹאֲתִי כְּרָעִי־לִבֵּל וְדָרְשִׁי־לִמַּת הָיוּתָם בְּעֲצָבִי;
 בְּפִי מַחֲסוֹם שְׁמִרְתִּי וְנִגְעַר בְּאָבִי —
 מַעֲי מַעֲי אוֹחִילָה קִירוֹת לְבִי!

רבי בנימן בן־זרח

(חי, כנראה, באשכנז ועיני ראתה גורות שנת תתנ"ו)

סליחות

1

אֲדַבְּרָה וְיִרְחֹחַלִּי, כִּי־רוּחִי הִצִּיקְתָּנִי
 עַל־מְרוֹרוֹת נַפְשִׁי וְעַל־כְּבֹד שֶׁעָבֹדִי!
 בֵּין־כָּל־אֵמָה וְלִשׁוֹן אֲנִי־לְבַד נִקְשָׁתִי,
 לָקַת מִיֶּזֶם־לִיּוֹם לְאַחֲזֹר וְלֹא־לִפְנִים;
 גִּמְרָתָּ אָמַר לְדֶרֶךְ־נֹדֶד עָלִי,
 בְּלִי־לִגְלָגֵל רַחֲמִים לְהוֹצִיאִי לְחֵירוֹת;
 דָּחָה דְחִיתָנִי בְּבִשְׁתֵּי יָדַיִם,
 וְלֹא־כִדְחָה בְּשִׁמְאֵל וּמִקְרַב בְּיָמִין!
 הִכְנַעְתִּי בְּשִׁשְׁךָ וְהִשְׁפַּלְתִּי בְּמִדִּי,
 הִמְבַּעַתִּי בִּינוֹן וְעַתָּה בִּי־דִיר־שָׁעָה —
 וְאִם־כַּח אֲבָנִים כַּחִי, אִם־בְּשָׂרִי נָחוּשׁ,
 לִשָּׂא וְלִסְבֹּל כָּל־אֵלוֹ הַצָּרוֹת?
 זֶה־לִּי בְּמַת־שָׁנִים חֲרָבָה וְשִׁמְמָה,
 אֶלֶף וְעוֹד שְׁכוּלָה וְגִלְמוּדָה,
 תְּבוּשָׁה בְּבִתִּי־כָל־אִים, חֲרוּשָׁה כְּשָׂדֶה,
 תְּפוּרָה כְּנֶגֶב, תְּפוּי־רֹאשׁ בְּאֶבֶל;
 מִסָּאֻ מִקְדָּשִׁי וְחִלְלוּ קֹדֶשִׁי,
 נֶאֱצֻ וּפִגְלוּ נִיחוּחִי אֲשִׁי —
 יִקַּשׁ תְּמָאִי וְעֶצֶם פִּשְׁעִי
 וְעֵזֶן עֲקָבִי הֵם גְּרַמּוּ־לִי!
 כְּבִיר כַּחַת, הִלֵּא־גִלּוּי לָךְ,
 כִּי־לִקִּיתִי בְּכַפֵּל עַל־כָּל־סֵאָה סֵאתִים,

שעיר וחתנו סערוני וישיטוני בתה,
 וזה לא־לֹוֹה, וזה אותי להצמיתה —
 עד־אָנָה תִּחְרֹשׁ ותביט אֲנִי ועולתה,
 ולא־תרחם את־ירושלם ואת ערי יהודה אֲשֶׁר זַעֲמָתָהּ?

פָּעַרוּ פִּיהֶם לבלֹעַ וגלגלם פָּתוּחַ כְּקֶבֶר,
 לגזר מִכְּל־צַד וּלְאָכֹל מִכְּל־עֵבֶר;
 צִרְחָתִי מִכָּאֵב לֵב בְּרֹאשִׁי אַחֲזֵר־שֹׁבֶר
 ואמר מִי־תִתֶּן־לִי אֶבֶר!

קִצְרָה רוּחִי וְכָל־תְּהַלָּה נִפְשִׁי
 מִסִּבְלוֹת זָרִים וּמַעֲבֹדַת בָּלָשִׁי —
 רִיבָה אֲדֹנִי אֶת־יְרִיבִי וְרִיבִי נִפְשִׁי,
 ואל־תִּפֶּן אֶל־קִשִּׁי!

שְׁחַרְתִּיד — הַמָּצָא לִי, נִשְׂאָ וְנִגְעָלָם,
 תִּהְיֶינָה אֲזִינוֹת קִשְׁבוֹת מִמְּכוּן־שֹׁבֶת אוֹלָם;
 בְּךָ נִצַּח יְהִי מִבְּטָחִי, נָא אל־תִּחְזֹרֵנִי נִכְלָם —
 יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְיָ מַעֲתָה וְעַד־עוֹלָם!

רבי דוד בן-שמואל הלוי

(חי במגנצא או באשפורה, לערך ר"א תתנ"ו)

סליחה

אֲדֹנִי אֱלֹהִי! רַבַּת צָרוּנִי מִנְּעוּרִי,
 בַּקִּשְׁתִּיד — אִמְצָת לִבִּי בְּהִיזְתִּךָ בְּעוּרִי;
 נִבְּרוּ עֲמָה וְגַם־עֲתָקוֹ שִׁבְרִי,
 לְבָרִים בִּי — רָעוּ כָל־אֲבָרִי!

גְּבֵרָה עָלַי לְמָאד יָד הַמַּעֲסָה,
 רָדָה בָּאֵף וּבְחֶרֶז מִפְּרִיָּה וְשִׁסָּה;
 דִּבְאוּנִי לְחֶצִי וְהַשְׁלַכְתִּי בַּפֶּגֶר מִבֶּסָּה,
 אֲשַׁחֲהָ בְּכָל-לַיְלָה מִטְּתִי בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אִמָּסָה!

הִרִיתִנִּי לַחֲמֹר וְנִמְשַׁלְתִּי כַחוּץ לַעֲבָרִים עָלַי,
 גּוֹי הִכָּה וּלְחִי נִמְרָטוּ מִבֶּת-עֻיָּלִי,
 וְאֵבִיט יָמִין וְשִׁמְאֵל וְאִין-תּוֹמִיד מַעֲגָלִי —
 וְאֲנִי בְּמַעַט נָטִיו רַגְלִי!

וְאֵת אֲשׁוּב אֶל-לִבִּי וְקִרְבִּי חֲמַרְמַר:
 עֲבָדֵי-מִשְׁכִּיזֹת עָמְדוּ בְּטַעַמָם וְרִיחָם לֹא-נָמַר,
 חִלַּפְתִּי וְהוֹרַקְתִּי מִכְּלִי אֶל-כְּלִי וּבְבוֹדִי נִתְיַמַּר —
 הִנֵּה לְשָׁלוֹם מִרְ-לִי מֹר!

טִבַּעְתִּי מְצוּלָה בִּיד-אַרְיֵה וְנִדְאָבְתִּי בְּדוּוּהָ,
 הַמּוֹן עִיר עֹזב וְאַרְמֹזֶן נָטַשׁ וְנִהְרָסָה הַקִּרְיָה;
 יִקְרַנִּי הַדָּב וְשָׁמָּה שָׁכַלְנִי בְּשִׂאֵיהָ,
 בְּאֲנוּ-בָאֵשׁ וּבַמֵּיִם — וְתוֹצִיאֵנִי לְרוּנָה!

בַּחֲתִי נִכְשַׁל בְּעוֹנֵי וְרוּחִי נִקְצָר,
 בַּעֲת רְדוּת הַצִּפּוֹר וּבִשְׁנֵרָה גַּעֲצָר;
 לִגְחִי מִבֶּטֶן קִרְאָתִי — וְעֲנֵנִי מִמַּצָּר,
 בְּכָל-צָרְתָם לוֹ צָר!

מִה-מָאד עָתָה גָּבְרוּ מַעֲלֹלוֹת וַתִּרְבַּ אֲשָׁמָה,
 בַּחֲתִי לְהַטְטֹן וּבַחֲקִי לְהַתְעַלְמָה;
 נִחַלְתִּי נִצָּתָה וּלְחֶרֶבָה הוֹשָׁמָה,
 שָׂאוּ עֲרִים טָאִין יוֹשֵׁב וְהִאֲדָמָה תִּשְׁאָה שְׁמָמָה!

בך תזחלתי ושברתי, רם וגשא, גאָה, גדול ונורא,
 רחמיך וחסדיך אבקש ולישועתך תמיד אשברה;
 שפטה משפטי ונקם דם-עבדיך, שפכו בני גבל בעברה,
 מנר מתקוממי ושלח-בם חרון אף וועם ועברה וצרה!

ואתה, קדוש ישראל גאָלם, מלכם וגאונם,
 אשרם אסיהמו ולבם הלך אחר עינם —
 לעמל וגונם ולכבד על גלותם הבט מונם,
 הבט לבירית והמלא רחמים על-פליטת שאונם!

לעזרתי קומה והחזק נשק לקראת צרי ואיבי,
 וישמחו וירגנו חוסי בך, פיר-תבוש מכאבי,
 יבשו ויחפרו ויפגו אחור תפצי קרבי,
 חזק ואמץ מאמיניך, גאלי וצור ישועתי, אל אלהי אבי!

רבי קלונימוס בן-יהודה

(באשפירה או במנצא, ד"א תתנ'ו)

קינה

על-הרגי אשפירה, וזרמישא ומנצא

מיימן ראשי מים ועיני מקור נוזלי,
 ואבקה כל-ימותי ולילי
 את חללי טפי ועזללי וישישי קהללי,
 ואתם ענו אזי ואבוי ואללי,
 ויבכו בכה רב והרב
 על-עם יי ועל-בית ישראל פי נפלו בחרב!

הייתי חרפה ביניהם, משל ושנינה,
 וידו-אבן בי והאריכו עלי מענה,
 ודים הליצני בפיהם, ולשונם שתו כחרב שנונה,
 חשבים עלי מחשבות רשע בלי חנינה!

טפלים שקר וכזב להתגלל ולהתנפל עלינו —
 יפלו ממעצותיהם, והשפלתם תחזינה עינינו!
 בלתה נפשנו לישועתך, לאמר: מתי תנחמנו?
 למען שם קדשך עשה, לא לנו, אדני, לא לנו!

מדת טובך וחסדך הגבר על-צאן מרעיתך,
 נענינו לך, מחל, רבה סליחתנו במחילתך;
 סעדנו ונושעה והטלנו לאור גתיתך:
 עננו, אדני, עננו, כי טוב חסדך ואמונתך!

פדה והצל עמך ורעיתך מבף מתקוממיהם,
 צור, צדיק, גדול, גבור ונורא, אל מושיעהם;
 קדש קדשת שמך, עליון, קרוב מצדיקיהם,
 רעץ תרעץ בכלה ונחרצה איביהם וקמיהם!

שחרנוך בתחנה, הקשיבה אלהינו, מלכנו וקדושנו,
 שלום רב תרבה לסגלתך, כבודנו ומרים ראשנו,
 תבענה שפתינו תהללתך, כי-תצילנו מרששינו,
 תורתך ועדתיך שעשעינו וכם תחי נפשינו. —

דבב שפתי וקול תחנוני שמעה והאזינה,
 ושיחות דברי לפניה יגעמו וכקטרת רצה-נא;
 וריבי ריב וסית קנה גער ומקנה תורדנה,
 דביר קדשך וארמונה על-משפטו לכוננה.

קהל וזרמי־שֵׁא בְּחוֹנָה וּבְחוּרָה,
 גִּאֲוֵי אֶרֶץ וְנִקְיֵי מְהֵרָה,
 פְּעָמִים קִדְּשׁוּ שֵׁם הַמִּיּוֹד בְּמוֹרָא,
 בְּעִשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה בַּחֹדֶשׁ זִיו לְמַהֲרָה,
 וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בְּקִרְיַת הַלֵּל לְשׁוּבְרָה,
 הַשְּׁלִימוּ נַפְשָׁם בְּאַהֲבָה קְשׁוּרָה —
 אֲהִימָה עֲלֵיהֶם בְּכִי יִלֵּל לְחִשְׁרָה,
 כְּלוּלִי כְּתֹר עַל־רֹאשָׁם לְעִטְרָה;
 וְעַל־אֲדִירֵי קֹהֵל מְגֻנָּצָא הַהוֹדָה,
 מְנַשְּׂרִים קִלּוֹ, מְאַרְיוֹת לְהַתְנַבְּרָה,
 הַשְּׁלִימוּ נַפְשָׁם עַל־יְחִוֹד שֵׁם הַנוֹרָא,
 וְעֲלֵיהֶם וְעַקְת־שֹׁבֵר אֲעַעֲרָה,
 עַל־שְׁנֵי מִקְדָּשֵׁי יְסוֹדֶם כְּתִיזִם עֲרַעֲרָה,
 וְעַל־חֲרֻבוֹת מַעַט מִקְדָּשֵׁי וּמִדְּרָשֵׁי הַתּוֹרָה;
 בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בַּשְּׁלִישִׁי נֹסֵף לְדָאָבוֹן וּמְאָרָה,
 הַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפֵּךְ לִיגוֹן וְצָרָה,
 בְּיוֹם מָתָן דָּת שִׁבְרָתִי לְהַתְאֲשָׁרָה —
 וּבְיוֹם נְתִינָתָהּ בְּמוֹכֵן אִז חוּרָה,
 עֲלִתָהּ־לָהּ לְמָרוֹם, לְמָקוֹם מְדוּרָה,
 עִם תִּיקָה וְנִרְמִיקָה וְהִדְרָשָׁה וְחֻקָּה,
 לְמִדְיָהּ וְשִׁנְיָה בְּאִישׁוֹן כְּמוֹ בְּאוֹרָה!
 שִׁימוּ־נָא לְבַבְכֶּם מִסְפָּד מֵר לְקִשְׁרָה,
 כִּי שְׁקוּלָה הִרְיַנְתֶּם לְהַתְאָבֵל וּלְהַתְעַפָּרָה,
 כְּשִׁרְפַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ, הָאוֹלָם וְהַבִּיּוֹרָה!
 וְכִי אֵין לְהוֹסִיף מוֹעֵד שֹׁבֵר וְתַבְעֵרָה,
 וְאֵין לְהַקְדִּים, זִוְלָתִי לְאַחֲרָה,
 פִּתַּח בֶּן הַיּוֹם לוֹיָתִי אֲעוֹרְרָה,
 וְאַסְפָּדָה וְאִילִילָה וְאַבְכָּה בְּנַפְשׁ מְרָה,
 וְאַנְחֲתִי כְּבֹדָה מִבְּקָר וְעַד־עֶרֶב —
 עַל־עַם יִי וְעַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בַּחֲרֹב!

וְדַמַּע תִּדְמַע עֵינַי וְאַלְכֶּה-לִי שָׂדֶה בָּכִים,
וְאַבְבָּה עָמִי מְרִי לִבִּי הַנִּבְכִּים,
עַל-בְּתוּלוֹת הַיָּפּוֹת וְיֻלְדִים הָרַפִּים,
בְּסִפְרֵיהֶם נִכְרָכִים וְלִשְׁבַח נִמְשָׁכִים;
אֲדַמּוּ עֵצִים מִפְּנִינִים, סְפִירִים וְנִפְכִּים,
כְּמוֹ טִיט חוֹצוֹת נְדוּשִׁים וְנִשְׁלָכִים,
סוּרוּ טִמָּא קְרָאוּ לָמוֹ מִלְקָרֵב —
וְעַל-עַם יִי וְעַל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בְּחָרֵב!

וְתַרְדּוּ עֵינַי דְּמָעָה וְאַיִלִּלָּה וְאַנְדָּה,
וְלִבִּי וְלִחְנִי שֶׁק אֶקְרָא לְהַסְפִּידָה;
מִפּוֹ יִקְרָה וּמִזֶּהֱב חֲמוּדָה,
כְּבוֹדָה פְּנִימָה כְּבוֹד כָּל-כָּלִי חֲמֻדָה,
רְאִיתִיהָ קְרוּעָה שְׁכוּלָה וְגִלְמוּדָה;
הַתּוֹרָה וְהַמִּקְרָא וְהַמִּשְׁנָה וְהַאֲגָדָה;
עֵנִי וְקוֹנֵנִי זֹאת לְהַגִּידָה:
אֵי תוֹרָה וְתַלְמִיד וְתַלְמֻדָה?
הֲלֹא הַמָּקוֹם מֵאִין יוֹשֵׁב חָרֵב —
וְעַל-עַם יִי וְעַל-בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בְּחָרֵב!

וְעַפְעָפִי יִזְלוּ-מִיָּם, דְּמַע לְהַגִּידָה,
וְאַקוֹנֵן מִר עַל-הָרָגִי אֲשַׁפִּידָה,
בְּשָׁנִי בְּשִׁמְנָה בּוֹ, בְּיוֹם מְרֻנּוֹעַ הַקְּרָה,
מְרֻנּוֹעֵי לְרֻנּוֹעֵי נִחְלָפוּ לְהַבְעִירָה,
נִהְרָנוּ בְּחֻרֵי חֶמֶד וְיִשְׁיִשִׁי תִדְרָה,
נֶאֱסָפוּ יָחֵד, נֶפְשָׁם הַשְּׁלִימוּ כְּמוֹרָא,
עַל-יָחִיד שֵׁם הַמֵּיחָד יָחִיד בְּגִבּוֹרָה,
נִבְרִי כֹחַ עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְמַהֲרָה,
וְכִהְנִי וְעַלְמֵי נִגְוָעוֹ כָּלֵהֶם עֲשֵׂרָה;
יִבְמַר יְגוֹנִי וְעֲצָפִי יִלַּל אֶתְבִּירָה,
קַהְלוֹת הַקֹּדֶשׁ הִרְיָגְתֶּם תִּיּוֹם בְּזִכְרָה:

רבי דוד בן-משלם

(ד"א תת"נו; מקום מגורו בלתי ידוע)

סליחה

אֱלֹהִים, אֵל-הָמִי לְדָמִי!
אֶל-תִּתְּרֶשׁ וְאֶל-תִּשְׁקֹט לְמַתְקוֹמִי,
בְּקִשְׁהוֹ, דְּרָשְׁהוֹ מִיַּד מַחְרִימִי,
בְּלִתְכַסֶּהוֹ אֶרֶץ בְּכָל-מְקוֹמִי!

גַּל יִגְלֶה וּלְפָנֶיךָ יִשְׁפָּד וַיִּזְלַח,
גַּם-בְּפָרְפוּרֶךָ מְלֹא גִיזֹת יִגְלַח;
דּוֹן יִדּוֹן שִׁפָּד — חֲלָף בְּחֲלָף —
דָּמִי צַנִּיף, הַנִּשְׁפָּכִים בְּשִׁנְרֵי אֱלֹהֵי.

הַתִּיַּעֲצוּ יַחַד סוּד מִסָּד רַעַל,
הַלּוֹט הַלּוֹט פָּנֵי כָל-הָאָרֶץ לְהַעַל,
וְלֹא-יִזְכֹּר שֵׁם-יִשְׂרָאֵל הַמוֹעֵל,
וּלְכַת אַחֲרֵי הַתְּהִי מִשְׁקָץ וּמִנְעֵל.

זָרַע קָדֵשׁ, בְּגִים לֹא יִשְׁקֹרוּ,
„זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ“ זַעְקוּ וְשַׁרְרוּ;
חֲבֵל נִחַלְתֵּנוּ הוּא וְבוֹ נִתְאַמְרוּ,
חַיֵּית יַחֲדָתָם בְּצִרּוֹר חַיִּים צָרְרוּ.

טַף וְנָשִׁים הִשְׁלִימוּ יַחַד לְעֶקֶד,
טְלָאִים הַמְּבַקְרִים בְּלִשְׁכַּת בֵּית הַמוֹקֵד:
„יַחֲדִיד וְנִשְׂא, עֲלֶיךָ גִּהְרַג וְנִשְׁמַד,
יַחֲסוּ הַזֵּמָה אֵלָיו רֹאשׁ מְלִיקֵד!“

על-אלה אני בוכיה ולבי נהם נהימות,
 ואקרא למקוננות ואל-התכמות,
 אלי ואלוא כלם המות;
 היש מכאוב למכאובי לדמות?
 מחוץ תשכל-חרב ומחדרים אימות,
 תללי חללי-חרב, מובלים ערומים וערומות,
 נבלתם פסוּחה לחית ארץ ולבהמות;
 יונק עם-איש שיבה, עלמים ועלמות,
 מתעתעים במו מזני ומרבים כלמות,
 "אי אלהימו" — אמרו — "צור חסיו בו עד-מות,
 יבוא ויושיע ויחזיר נשמות!"
 חסין יה מי-כמוך, נשא עלמות,
 תחשה ותתאפק ולא-תחגר חמות,
 באמר אלי מלעיני: "אם-אלהים הוא ירב
 על-עם יי ועל-בית ישראל כי נפלו בחרב?!"

עיני עיני ירדה מים, כי-נהפך לאבל משורר
 ועגבי לקול בכים — מלתפג ולקרר;
 מי יגוד לי? ואין מחזיק להתעורר!
 חמה בי יצאה וסער מתגורר,
 אכלני הקמני הצר הצר,
 שבר עצמותי זורר ומפורר,
 סלה כל-אבירי הטבור והשורר,
 מכתתי אנושה באין מתעיל ומזורר,
 רמיה ומזור אין לזורר,
 על-כן אמרתי: "שעו מני אמר
 בבכי, דמעתי על-לחיי לצרב,
 על-עם יי ועל-בית ישראל כי נפלו בחרב!"

דמעות מִפּוֹ וּמִפּוֹ נִבְעִים וּמִקְלָחִים,
וְשִׁחְמִים וְנִשְׁחָמִים אֵלּוּ עַל-אֵלּוּ גִנְחִים,
דְּמֵי אֲבוֹת וּבְנִים נִבְעִים וְטַפָּחִים,
בְּרַפֵּת הַזֵּבַח „שָׁמַע יִשְׂרָאֵל!“ צִרְחִים.

יִרְאֶה יִרְאֶה פְּעֻלַּת בְּנוֹת בְּמַחֲוֹת,
בָּחַם הַיּוֹם עֲרוּמוֹת לְשִׁמְשׁ נִשְׁמַחֲוֹת,
יָפָה בְּנָשִׁים מִבְּקָעֵי כְּרֶשׁ וּמִפְּלָחוֹת,
מִבֵּין רַגְלֶיהָ שְׁלִיָּה וְלֵד מִפְּרִיחוֹת.

שְׁמוֹעַ אִם-נִשְׁמַע אִזּוֹ אִם-נִרְאֶה,
לְהֶאֱמִין מִי יֶאֱמִין, גְּדֻלָּה פְּלִיאָה:
מוֹלִיכִין בְּנִיָּהֶם לִשְׂבַח בְּלַחֲפָה נָאָה —
הַעֲלֵ-אֵלָּה תִּתְאַפֵּק, רָם, גָּאָה גָּאָה?!

קָדָם נִשְׁעֲנוּ וַתַּעֲמִד עֲקֻדַּת הַר-מֹר,
טָמוֹן לְיִשְׁע בְּכַל-דֶּר וְדֶר לְשֹׁמֵר;
נִתְּוֶסְפוּ אֵלָּה וְכֹאֲלָה עַד-בְּלָתִי לֵאמֹר —
חֵי, וְכוֹזֵד קָנוֹם תִּשְׁמֹר-לָנוּ וְצִרְוֹתֵינוּ תִּגְמֹר!

רבי אליעזר בן-נחמן

(במנצח, ראה שבר עמו בשנות רעה ד"א תת"נו ותתק"י, ומת אחר שנת ד"א תתק"יב)

וולת

אֱלֹהִים, בְּאַזְנוֹנוּ שְׁמַעְנוּ, אֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ-לָנוּ,
פֶּעַל פְּעֻלַּת בֵּימֵי קָדָם לְמַעֲנֵינוּ;
בְּכַל-דֶּר וְדֶר נוֹרְאוֹת שְׁמַתָּה עֲבוֹרָנוּ,
רְבוֹת עֲשִׂיתָ אִתָּהּ יְיָ, נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחֲשַׁבְתֶּיךָ אֱלֹהֵינוּ.

בְּבָשִׁים בְּגִי-שָׁנָה לְעֹלָה תְּמִימִים,
בְּבָשׁוֹ לְזִבְחַת כְּזֹבְחֵי אֲמוּרֵי שְׁלָמִים,
לְאַמּוֹתֶם אִמָּרִים: „לֹא תִכְמְרוּ רִתְמִים,
לְקַרְבֵּן אֲשֶׁה לִי נִתְבַּקְּשָׁנוּ מִמָּרָמִים!“

מִפְּרָפְרִים הַיְלָדִים, וְזֶה עַל-זֶה מִפְּרָכָסִים —
מִמַּהְרִים שְׁחַט אַחֲרִים וּבִדְמֵיהֶם מִתְבּוֹסָסִים;
נָתַן עַל-רֹגְד הַיְכָלָהּ וְאָף לַמַּמְרָסִים,
נִגְדַּ עֵינֶיהָ לְעַד יְהוּ תִזְסָסִים!

סָדְרוּ לְפָנֶיהָ סְדוּר מַעֲרֶכֶה גְדֻלָּה,
סוֹבֵב וְגַם הַיִּסוּד קָטָן מִהַכִּילָהּ,
עוֹלָלִים וְיוֹזְקִים הַנּוֹזְבִתִּים כָּלִיל לְעֹלָה,
עוֹלָתָהּ יִדְשָׁנָה יִזְכֹּר כָּל-מִנְחָתֶיהָ סָלָה.

כְּפֻת וְעֶזְרוֹת מְלֹאוֹ קָרְבָּנֵי זִבְחִים,
כְּדָרִים וְאַכָּרִים הֶרָאשׁ וְהֶרְגֵּל וְהַנְּתָחִים,
צְרִידֵי מִנְחֹת כַּמָּה עֲשָׂרֵי מַחִים,
צִדְקָנִיּוֹת קִנְיָהֶם הִפָּה עֲלֵלֵי מַפְחִים.

קִיץ לַמִּזְבֵּחַ הֵם בְּגִי בִי-רֵב,
קָרְבַּן הָעַם לִכְפָּר — תִּלְמִיד עַם-צָרֵב;
רַחֵשׁ מְרַבֵּד זֶה מֵאֵז לֹא-נִקְרַב,
רֵיחַ נִיחַח מִנְחַת יְהוּדָה תִּעָרֵב.

שְׂרָתִי כִהְנֶה כְּשָׂרוֹ נָשִׁים בְּאֲנָשִׁים,
שְׁחִטָּה וְרִיקָה וְקִבְלָהּ מִקְרִיבִים וּמִגִּישִׁים;
תִּקְרֹבֶת מִנְחָה טְהוֹרָה נִפְשׁוֹת הַקְּדוּשִׁים,
תִּנּוּפֶת חֲזָה וְשׁוֹק וְלִחְיֵי הָרָאשִׁים.

ספר התורה, נתעוללה ביד צרים,
וגם שכלו דרשיך מפנינים יקרים;
עלבונך תבעי ועלבון נפש אדירים,
בבתולה חגרת-שק על-בעל געורים.

פני אדני שפכי לבך לאבדם,
לנקם נקמתך ישכיר חציו מדם,
צורכיו תאכל חרבו מחרב מאדם,
עזרת מצר הבה ושוא תשועת אדם.

קומה אדני באפך לשפט קמים,
ולא יחצו ימיהם אנשי דמים;
רצים אתריך ונפשם למות משלימים —
ברבים תחלק-למו שלל עצומים;

שיתה אדני מזרה לאנשי ריבה,
לבל יענו עוד ורע אהבה;
תקים למו אשר הבטחת בנביאך:
ונתן-לך רחמים ורחמך והרבה!

חשף ורוע קדשך שגית קנזתנו,
באשר מנף גאלת את אבותינו;
אמץ ורוענו כאז בים העברתנו,
חושה לעזרתנו אדני תשועתנו!

נאלתנו בחזק יד מנחש וצרים,
מארי ודב ונמר ושאר צוהרים,
דבאונני עתה רגלי חוירי יערים —
במעט נסיו רגלינו ושפכו אשירים.

הלא אתה אלהים ונתתנו לשכחה
יותר מאלף שנים בגיון ואנחה,
ותננח משלום נפשנו בפרץ וצוחה,
ביעליך הרגנו כל-היום, נחשבנו כצאן טבחה.

זמן אחר זמן נפשנו חבטה,
וארד הקץ וארבה לא עלתה;
חשבון ר"נו ליעלב חבינו ישע בעתה —
קנה לשלום ואין טוב, לעת מרפה והנה בעתה!

טוב קוינו — והנה אפל ואשמנים,
במחזור ר"נו אחת עשרה שנים;
יחדו נוצצו גוי עז פנים —
אוי עבר על-נפשנו המים הידונים.

בחרות אפם בנו חיים בלעוננו,
טף ונשים כצאן לטבחה התקוננו,
להכרית עולל מחוץ בחורים מרחבזיננו,
פני כהנים לא נשאו וזקנים לא חננו.

מקול מחרף ומנדף, אויב ומתנגם,
סמך להפריש, דרך ארחותיך לעקם,
נפשנו נבהלה מפני חמת המעקם:
העל-אלה לא תפקד-בם ולא תתנגם?

רבי יצחק בן־זרחיה הלוי

(מוצאו מגירונדא בספרד, ועל כן נקרא גרונדי או ירונדי, אבל מקום מגורו לא נודע; בשנת ד"א תתק"י היה עוד בחיים)

תזכחה

יחידה עמך בְּרוּךְ   בְּקֶץ יוֹמָן לֹא אָרוּךְ,
וּפְעֻלָּךְ לְמִשְׁפָּט עָרוּךְ —   יְהִי מִכִּירְךָ בְּרוּךְ!

יִצְרִי אִישׁ נֶדְדִים,   סְכָלִים וְלֹא מְחַכְּמִים,
לְבָשָׁתָם וּכְלֻמָּתָם   יַעֲרוּ מִשְׁנָתָם;

צִמְאִים לְהַשְׁיג תְּאוּהָ   וְלַעֲלוֹת בְּמַתִּי גֵאוּהָ,
בְּאֵלֵינוּ הוֹן יִצִּילֵם   וּמִמֹּת יִגְאָלֵם!

חַתַּת מוֹת לֹא יֵרָא   אֲנוּשׁ, בַּתְּאוּהָ מִתְנַהֵרָה,
רֶדֶף אַחֲרֵי שְׁלוֹמִים   נִגְאָהִים וְנִעִימִים;

קַט בְּהִיוֹתוֹ רַעְיוֹן,   בְּבֵיתוֹ שְׁלוֹ וְשֹׁאֵנוֹ,
יֵצֵו אֵל פָּנֵעַ וְעִמּוֹ:   שָׂאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ!

הוֹלֵךְ עַל־מִשְׁעָנָתוֹ   בְּמַח לַעֲשׂוֹת מְלֹאכָתוֹ,
וּמֹת שׁוֹטְטָה בְּעָדוֹ   וּתְתַפְּשֵׁהוּ בְּבִגְדוֹ:

לִכְה־נָא אֶקְחֶךָ,   הִרְפָּה מְרוּחֶךָ,
דְּבִרְתֶּמְלֶךְ נְחוּץ —   לְמָה תַעֲמִד בַּחוּץ?

וּמַה־זֶּה עוֹד תִּתְאַחֵר?   הִישָׁבֵעַ כִּי־תִשְׁחַר?
הִישָׂא כֶּפֶר מְאוּמָה?   וְשִׁחַד בַּחַק חֶמֶה!

יִקְרָא לְאִנְשֵׁי אָמוּנִיו,   יֵצֵהָ עַל־קִנְיָנִיו,
יִמְחֲרוּ לְחֻצַּב קָבֵר   טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר;

רבי יעקב בן-מאיר

(הוא רבנו תם, נולד ברומרוג לערך ד"א תת"ס, חי בסרוויש ומת ד"א תתק"לא)

פיוט לסכנות

יגזני ומר חכי — נדדי וגרושי,
ואזכיר שמך מלכי — ותגל בך גפשי!

ירמון מסלזתי — מענה מגמתי,
וארים מצלותי להיטיב גנינתי,
ואשים תהלותי לפניו תרוסתי,
דמעי אשו נסכי, בשרי בהגישו,
עצמי עצי ערכי, ולבי יקר אשי.

עצומים בלי מספר חסדיו ותגמוליו,
ובמה יציר עפר יקדם הדם-רגליו?
ואף כי-ברית הפר ופרץ גבול מליו!
ואיד יאמץ בקרי וירום גאון ראשי,
ועיניו עלי דרכי, ורגלי בפח מזקשי?!

קדוש יעקב שמשי וזכרון שמו בלי,
ותסדו צניף ראשי ומי יערך אלי?
ומה-תהמי גפשי ותשתזחחי עלי?
לאל יחלי, חכי ולילה ויום דרשי,
עבדת רצוני, כי דרור היא וגם חפשי.

בדרכי רצונך גחני והורני,
ואמצא לפניה, צבי חן ומיני,
ובשוב בעיניך ברויחך תגיתני,
ואשבח ימי חשכי, ולילי נדד אשי,
ואשבע בתוך סבי דגני ותירושי!

דיי לשאת חמסים   ולשמע קול נגשים —
בחרי עפר אהלי   ושנתי ערבה לי!

יש מעשה ודעת   ברוחי המרשעת,
פקדו ונגנו עזות   את־הארונה הזאת!

זמות רוח נתקו   בשמעה אמרים עתקו,
מה־תשיבני חרפי —   גם־אני לא אחשך־פי:

ברשעו אל שפטהו,   בריבו אל־תנקהו,
בדם פשעו מתגלל —   הוצא את־המקלל!

רעות בכל־עת חרש,   ותאות געורים ירש —
ואיך הנצל יאבה?   כזב ושר ירבה!

והנוף ישיב גדלות,   ערות רוח לגלות:
אל־תחמלו עליה,   סמאתה בשוליה;

לוח כתב נפרטת   הנפש החטאת —
ואיכה אל־אלניה   העזה פניה?

בפשעה פה נקראתי,   אשר־הסמת אתי,
לכת בחלק דברים   אחרי הבחורים;

ראו: מיום נסעה —   התמצא בי רעה?
באשר אשכב שמה   לא־עשיתי מאומה!

כשמן רבו דבריו,   אכן סביביו צריו:
אני אשיב בבת־מד,   הנצבת עמכה!

הן בשוכך לעפרים   ולמחלות הקברים
באתי אני אחר־ך —   לו יהי כדברך;

בפתע נפשו תפרח, בדרך עולם תארח,
ותעבר מעליו ולא יספה שוב-אליו!

רעיו נקבצו לספדו: הוי אדון והוי הדה!
רק הלילה בביתו לא-תלין נבלתו;

זעפים פניהם ולבם, יעטף חמם בקרפם,
ליום מחר יעלו — בוז כסף בוז!

רצים אתו למדבר, בארץ איש לא-עבר,
ונשאו על-כתפיהם יעשה-לו כנפים;

חבל צפנו ימד, אץ להעמיק, לא יעמד,
והשליכו בבור חפר, וכסהו בעפר;

גד הנוף שאלה, ורוחו תשוב למעלה,
יחד שבים יסודם — וזאת תורת האדם!

הנה אחרי כל-זאת גדולים חקרי-פלא
באות חדשות רגזות, ונכבדים מאלה;

יום האלהים ידרשם ולמשפט יגישם,
וישמיע קול תרדה: באו ימי הפקדה!

רב-לכם ולתלאות! המעט מקם הלאות,
החטאים האלה? ויאמרו: לא געלה!

ורוח מעל יענה: עוד יש-שבר משנה,
חוקו מאד פשעים: ואשימם בראשיכם!

נצב הנוף באימה, דברי פיהו מרמה:
מי זה יוסיף סרה? ומי-כמוני יקרא:

בְּבוֹד עוֹלָם, גְּדוֹל וּמִתְנַשָּׂא,
וְאַתָּה נָעֲלָם מִכָּל נֶשְׂמָה,
וְאַיֶּךְ אוֹלָם יִדְבִּיר לָךְ מִכְסֶּה?
לָךְ מִמָּשָׁל עַל-כָּל-גִּבּוֹר מָשָׁל,
וְלֹא נִמָּשָׁל אֶתָּה בְּפִי מָשָׁל!

יְהִי חֶקֶר אֶל-כָּל-יֶקֶר נִמְצָא,
וְאִין חֶקֶר קִין הוֹדֶה יִמְצָא,
וְכָל-בֶּקֶר מִשְׁפָּט לְאוֹר יִצָּא,
וְלֹא יִתְדַל לְעֵד וְלֹא יִדָּל,
אֲבָל יִגְדַּל שִׁמְךָ וְיִתְגַּדַּל!

רבי זרחיה בן-יצחק הלוי

(מוצאו מנירונדא וחי בלונדל; מת ד"א תתק"מו)

תוכחת לנפשו ההמיה

וּנְעֻנְעִים לְאִתּוֹ רַבִּי בְּרַכְיָה

מִה־תִּהְיֶה נִפְשִׁי וּמִה־תִּשְׁתַּחֲוֶה עָלַי בְּרַב-בְּכָה וְדַמְעָה עַל-לִחִי?
לָמָּה כִּי־לִדָּה תִּחִלִּין מִמָּצוֹר
מִבְּעַל חַצִּים וְנִי־צוֹצִים וְלֹא
חֵיהָ, לֵאלֹהֵי חַי יִחְלִי, אֶל-תִּירָאִי
מִלֶּהֱטִי חֲרָבוֹת וּמִן מִתְּהַפְּכוֹת
הִנֵּה תַּצִּיבָה מִכְּבוֹד עֲלִיוֹן, וּמִ-
אֵיכָה לְמַחֲשָׁבִי אֲדַמָּה הָאָרֶץ
לְשׁוֹב כִּי־זֶנֶה אֶל-אַרְבֶּה עוֹפְפִי,
מִי־יִשְׁוּעָה שֶׁאֶבְרִיךָ מִמְּקוֹר
הַתְּקַדְּשִׁי, הַטְּהַרִּי מִנְּאֻלִּי
עָלַי בְּרַב-בְּכָה וְדַמְעָה עַל-לִחִי?
קִינָה, וְלָמָּה זֶה כְּנֶשֶׁר תִּקְרָתִי,
צִים בַּעֲתוֹד וְיִמְרָרְךָ מִרַּע תִּצְרָתִי?
מִבֶּן-אֲנוּשׁ יָמוֹת, וְאֶל-תִּתְּנִיתִי
סָבִיב, וְאֶל לִשְׁחֹק יִלְדִּי תִשְׁמָתִי!
אוֹר צֶחַ עָלַי כִּלְהִמְאוּרִים תִּזְרָתִי —
רַח הַשְׁפֵּלָה תִּרְדִּי אוֹ תִצְנִתִּי?
עַד לַעֲלוֹת אֶל-בֵּם מְלוּכָה תִצְלָתִי,
חַיִּים, וְאֶל מִיָּמָיו בְּרַגְלֶךָ תִּדְלָתִי!
תִּבֵּל, וּפֶת-בִּנְיָה וְיִינָה תִזְנִתִּי,

אך אל-שאול ירדת ומחיים נכתדת —
ואשובה אל-שרשי ותנצל בפשי!
מבין כל-נסתרות וידע כל-ספרות,
בגדלה, שכן שחק, מדבר-שקר תרחק!
נורא בצדק יענם, במשפט האמת ידינם,
יחברם בפעם בפעם, וישלחם ביד-פושעם;
וכאשר חטאו יחד בעודם לבשר אחר,
כן יצו עשותם כלה את-אשו הגדולה!
מי זה ירא וחרד, מתמאיו יפרד,
לבלתי ינחנו התלים איש על-הנחלים!
אם עיני לא-שמתי עלי ועל-נשמתי
אז-יזם אז יזמים — מי-לי בשמים?!

רבי ברכיה בן-יצחק הלוי

(מוצאו מגירונדא ומקום מגורו לא נודע; חי לערך ד"א תת"פ — תתק"ל)

רשות לקדיש

ברום גלגל סובב עלי מעגל —
שמד יגל, אים וגם-נדגל!
ראיתיך יצרי בעין לבן,
קראתיך רחוק, ובמסבי
מצאתיך שכן בתוך קרבי,
לך מכלל-יפי וציץ מהלל
בפי מעלל ישיש וגם-עזלל!

רבי אליה בן־שמעיה

(לערך ד"א תתק"י; מקום מגורו בלתי נודע)

סליחה

אזיכים חיבים אין לנגדם פחדיה,
אצים מנאצים, יועצים להכחיד מיתחיה;
באים בצבאים, וכלבאים שאגים אגודיה:
למה נמות נגדה?

נזרים והירים אכזרים עלידידיה,
גדרם פרץ, ערץ גלגלת תרדיה,
דמע זלגים בפלגים והגים מכבדיה:
למה תעשה כה לעבדיה?

המון מעיה אלימו התאפקו רחמיה,
הזללים המתהללים באלילים מעוזללים רחומיה,
ועד מתי יעלוזו וירגיוזו געימיה,
למה יי יחרה אפה בעמיה?

ולעפה אחזה ורעדה חזכיה ממליכיה,
זעקים נאקים העלות למו ארכה,
תנותם קנותם שגית הצץ מחרכיה,
למה תתענו יי מדרכיה?

מרד מפרד סתום בלא מל,
טהור עינים בלע ולא חמל,
יען הלען — מען הכין נאמל:
למה תראני און ועמל?

כלו עיני בראתי אויל משריש,
כמו נחש ישר וקצפעני יפריש,
לחץ ומחץ מתי מפני תוריש?
למה תביט בוגדים תחריש?

עירי, בחיק הבלי אדמה שכבה, עירי ליום אחרון ועין תפקחי,
 שבט ושוט מוסר לנבד נפלו מידי זמן — הוסרי, הוכחי!
 ממות עלומים נתקי לצאת לבית חפשי, ומוסרי גאווה התפתחי,
 שובי לצור היצרה, ברה, והי יום תצאי ממאסר גוף, ויום
 חקיו ומצותיו שלחני עשה, לז שלמי פרי שפתיה, ואת
 זכרי והזכירי תהלותיו וחסי המעלה מתחתית עפר, ומ-
 באי, חסי תחת כנף רחמיו וחס עבדי כאמה אל-אדניך והש-
 דפקי עלי דלתי תעודתו, ומנ- כפתיל נערת חטא נעורך יהי
 לבך וידך עם לשונך יעשו כי הזקנים משחו ראשך בטל
 עדמה ועד-מתי, עניה סערה, אם תשבי תהמי כים סער, ואם
 חשקת בגרותך לסורך מעלי ותבחרי יום שוב ותלוי לאת, יום תשקי-לו מנשיקת פה, ויום
 מפיו בלחים ואקדח תלקחי, קוי לצור ישעך ומושיעך, וצ-
 ישום למאוס מאסיה, ואשר ימחה דמעות מעלי לחיך, ביום
 ימד פעלתם אלי חיקם ומ- יאמר לרוח מרצונו גשבה:
 עד-אחריך כחי בצור גתי ומכ-

עירי ליום אחרון ועין תפקחי,
 מידי זמן — הוסרי, הוכחי!
 חפשי, ומוסרי גאווה התפתחי,
 זכי והכרי ליום תלקחי,
 אהל בתוך מחנה אלהים תמתחי!
 דבר דעי וראי להשיב שלחי,
 לבך לרצון לך לתודה תזבחי;
 הו לך, ואל את-כל-גמוליו תשבחי,
 ציל מבכי עינך ורגלך מדחי!
 נותיו, ואל-נא בנדיבים תבטחי,
 תחוי להר קדשו ולשמו שבחי,
 עולם ביר-דעת והשכל תפתחי;
 לך — בהריחו אש תשובה תקדחי,
 שם טוב בשמן טוב — ובו תמשחי,
 אזרת, ראי כי-מתרת תתגלחי!
 על-הסעפים השנים תפסחי?
 לשוב לעמך תאמרי — תפסחי!
 צרים, באמנם לך: עדי געבר שחי,
 לניה לבית לוי, ובו תספחי;
 בתוות הדר פניו כשושן תפרחי,
 מפעשיו מר ואהלות תרקחי!
 פי מפתיו ובגפלאותיו שותחי,
 סחו עפרך ואבניך — סחי,
 יתן בתומותם ומגדלם מחי,
 שבר ילילו, ורגה תפצחי,
 באי ובהרגי פרדתם פחי!
 מיחי, ורוחי — בתוות אחי — תחי!

רבי יצחק בן-מאיר

(בנרבוניה, לערך ד"א תת"ס)

תתנה

יומם עיגינו תלויזת, צפות לרב עליליזת,
חסדך, בחן פליות, קרב לבני גליות,
חוב שטרי פליליות, ורה נחר שלוליות,
קראתי שמך יי מבור תחתיות!

אזלרמים מגי'ים — עוד ישובין לקוים,
בני מארץ שבים, לא-שבו למא'ים,
גם-נצלו את-עדים, אדבאל ומבשם וגביות —
קראתי שמך יי מבור תחתיות!

דרושה ארץ הנשמה — תעבד ונסב שמה,
הגנו בגדלה אשמה, לא שבנו עיר יי שמה,
וחמת עשו את-אשימא, נערו בגורי אריות —
קראתי שמך יי מבור תחתיות!

זה העץ יש תקנה — אם-יפרת עוד שנה,
חלפה מאתי תאנה, לא-שבה עוד לתאנה,
טרדוני בגות עלנה, אדמית צדנית תתיות —
קראתי שמך יי מבור תחתיות!

ישמן, גכחדות ערים — עוד ישובו בשערים,
פלולה אהבת נעורים, לא-שבה קרית יערים,
לתוכה ירקדו שעירים, אד-שם נקבצו דיות —
קראתי שמך יי מבור תחתיות!

מֵאִסְתָּנוּ הַשְׁלִכְתָּנוּ מִצִּוְלָה בְּלִבְבֵי יָמִים,
 מִשְׁחָק בְּמִרְחָק הָיִינוּ לִלְאָמִים אֲיָמִים,
 נִהְגְּנוּ כְצֹאן, שֶׁמֶר שְׁבַעַת קְדוּמִים,
 לָמָּה לִנְצַח תִּשְׁכַּחַנוּ תַעֲזֹבְנוּ לְאַרְךָ יָמִים?

סוּד הָעָרִימוּ אֶהְיֶה אֲדוֹם וְיִשְׁמַעְאֵלִים,
 סִפְתָּ חֲמַתְךָ שֶׁכֶּר נִזְרָאִים מְעוֹלָלִים,
 עִוְרָה מְהֵרָה, כִּלָּה מִסְתּוֹלָלִים וּמִתְעוֹלָלִים,
 לָמָּה יֵי תַעֲמֹד בְּרַחֲזֹק תַעֲלִים?

פֶּקֶד רֶשׁ מְגִרֶשׁ נִפְרָשׁ מֵאַרְמוֹנְךָ,
 פָּדֵהוּ רָצֵהוּ שֶׁבַעְהוּ טוֹב מִשְׁמִינֶיךָ,
 צְפוּנֶיךָ מֵלֵא בָטֹן נִטְעֵי נַעֲמֶיךָ,
 לָמָּה תִשְׁיֵב יָדְךָ וַיִּמְיֶנֶךָ?

קָמִים אִסְרוּנִי וְאִין אֲגוֹדִי מִתִּיר,
 קָדָם פָּנֶיךָ כָּל-מַעֲתִיר וּמִכְתִּיר,
 רָעִיף חֲפִץ כְּגֹדֶל זְרוּעֶךָ לְהוֹתִיר,
 לָמָּה פָּנֶיךָ תִּסְתִּיר?

שׁוּבָה וְהִדְרֶשׁ לְחִלָּה-כַּח שְׂאֵל,
 תִּמְכְּהוּ מִלִּבְהוּ כִּי יָד לֹאֵל,
 תִּחְיֶשׁ הַחֲזוֹן: „וּבֹא לְצִיּוֹן נִזְאֵל“,
 לָמָּה תֵּאֱמַר יַעֲקֹב וּתְדַבֵּר יִשְׂרָאֵל?

אֵלֵי תִשָּׂה אֱלֹהֵי אֲזוּנְךָ,
 בְּרַחֲשֵׁי שְׁמֵעַ, יַעֲרֵב הַיָּגִי לְפָנֶיךָ,
 תִּחְשַׁב זַעַק קוֹלִי בְּהִסָּפִית מִמְּעוֹנְךָ:
 לָמָּה זֶה אִתָּה נִפֹּל עַל-פָּנֶיךָ?

נשתי לפניך ברוח נשברה,
דבריי פי רצה וקבל עתירה,
שמעני קולי אקרא!

האם עונות תשמרנה?
ואם בפעל כל-גויה,
מי יצדק לפניך, רב העליה?

זאת אשיב אל-לבי:
חסדי אדני סלעי ומשגבי,
על-כן צמאה לה רוחי בקרבי.

מלטלתי מלטלה גבר,
ישבתי חלה כאם על-משבר,
ואנעק חמם ואקרא שבר.

בצפור נודדת מן-קנה,
להטתי מפנה לפניך,
ואין-מנוח לי ולא-חנינה.

מרב כבד חטאתי,
נסתי מפני ארי ובדב פגעתי,
ובבית נחש, כבקר נסמכתי.

סבבני פרים רבים,
עצמוני אריות ודבים,
אכלוני הממוני כזאבים.

פניתי לעזרה הקדומה,
צעקתי ללבש נקמה:
ילבשו שוטני בלמה!

קראתיה, אדני, ממעמקים,
ריבה ריבי, שכן שחקים,
עשה משפט לעשוקים!

מַעוֹת־יָם יִחַשּׁוּ גִלִּים וְקוֹל הַמּוֹן בְּתִגְלִים —
 נִחְנוּ הַלְכִים וְדָלִים, לֹא־תִדְלוּ גִלְגִּלִּים,
 סְבוּנוּ רִדְפִים קָלִים, בְּיָדָם חָרֵב פִּיפִיז —
 קִרְאֵתִי שְׁמֶךָ יְיָ מְבוֹר תַּחֲתִיזֹת!

עָלוּ שְׂכָנֵי הָרָעִים עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים,
 פָּרְצוּ, עָמְדוּ וְרָעִים, קָרְעוּ לִבִּי קָרָעִים,
 צִוְּחַת אֲחִים וְרָעִים תִּקְרָא בְּרֹאשׁ הַמִּיזֹת:
 קִרְאֵתִי שְׁמֶךָ יְיָ מְבוֹר תַּחֲתִיזֹת!

קִנְיָה לְצִיּוֹן קִנְיָה וְלִגְלָה אֲשֶׁר בְּבִלְגָּה,
 נָגִיד בְּעַמְּךָ מִנָּה מַמְסָה בְּנִי־פִנָּה,
 רָגַשׁ אֲשָׁפָה תִרְגָּה עַל־מוֹאֵב וְעַל־קְרִיזֹת —
 קִרְאֵתִי שְׁמֶךָ יְיָ מְבוֹר תַּחֲתִיזֹת!

שְׁבוֹת עַמְּךָ הַנּוֹתֶרֶת תִּגְלָה שְׁלוֹם עֲתֶרֶת,
 תִּקִּים עַמּוּד וְכִתְרֶת בֵּית קֹדֶשׁ לְתַפְאֶרֶת,
 מִזִּבְחַת עֲלָה וְקִטְרֶת, קַעְרוֹת כַּפּוֹת מְנִקִּיזֹת —
 קִרְאֵתִי שְׁמֶךָ יְיָ מְבוֹר תַּחֲתִיזֹת!

רבי משה בן-שמואל

(מקום מגורו לא נודע; לערך ד"א תת"ק, ואולי לפני הומן הזה)

סְלִיחָה

אֵלֶיךָ אֲדֹנֵי שׁוֹעֲתִי,
 בְּצַרְתָּה לִי קִרְאֵתִי,
 אֶל־תַּעֲלֵם אֲזַנְךָ לְרוֹחֲתִי לְשׁוֹעֲתִי!

כמה עלי יעבר — אהרג ולא אעבר, חקעולם ולא יעבר;
לנפשי הניעו וידונים, ערכו עלי כידונים, בעלוננו זולתך אדנים —

עד-מתי יי?

משולים תוריד ויוניד, בניד בני בחוניד, שורד סבות לעיניד;
נא הבט מפעלתיך, סבחה סבחה סגלתך, התיצב על-עלתך —

עד-מתי יי?

שנאתי מעשה תעתעים, והדמים מודיעים, לבקרים לרנעים;
עליך פרמי נמלקים, קול דמיהם צעקים, והנה עבדיך מבים —

עד-מתי יי?

פתח שער אנך, מוניד בלה בחרונך, מתקוממיד בימינך;
צור את מחלליך, ועל כל-הקמים עליך, שא-נא בליך —

עד-מתי יי?

קנא בעריץ בער, מתערה כרענן יער, מדוע לא-יבער?
רדף פליטה הנשארת, השכם לו כבמתתרת, ועשית לו מסגרת —

עד-מתי יי?

שלח ברשת רגליו, שלם פרע מעלליו, וחמישתו יסף עליו;
תבער מארצי קמים, ורשע מהרי בשמים, כי ארכו-לו שם תמים —

עד-מתי יי?

אהלי שחד אכלו, יגיע בפיו בלו, בנבליהם אשר-נבלו;
סערו לבלעני תנם, חרקו עלי שגם, תנה-עון על-עונם —

עד-מתי יי?

ראה תראה בענין, דלפה לך עיני, אך אם-אתה לו שמעני!
ימינך מחיקך בלה, ותגידיל לעשות עם-אלה, אתה האל עשה פלא —

עד-מתי יי?

מה-ארוך עלי פרך, כבשו עלי דרך, והלכו גוים לאורך;
בקול עליך נדך, הייתי תמיד נהדך, והאלהים יבקש את-נדרך —

עד-מתי יי?

ראיתי קץ לכל-תכלה, ואין-קץ לישבת בגולה, חפשה לא גמוללה;
רחמיה מיום-ליום צפה, למתי מעלה תרופה, עשה שחר עיפה —

עד-מתי יי?

שִׁמְעֵה, אֲדוֹן, תִּפְלְתִּי,
תִּקְבֵּל בְּרַחֲמִים תַּחֲנֻנִּי,
כִּי־לֹךְ יְיָ הוֹחֲלֵתִי;

מִמְכוֹן שְׁבִתְךָ הַשָּׁמַיִם בְּרַחֲמִים הַמָּלֵא,
שְׁאֲרִית מוֹדִים אֵלֶיךָ הַפֶּלֶא,
עֲשֵׂה עִמָּנוּ נִסִּים וּפִלָּא!

רבי אפרים בן-יצחק

(מרינגשפורק, מת ד"א תתק"לה)

זולת

אֱלֹהִים לֹא־אֲדַע וּזְלַתְךָ, מוֹשִׁיעַ אֲנִי בַלְתְּךָ,
בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ נֶאֱוָה הִנֵּה לֹאֵשׁ וְלִהְבָּה,
עַד־מָתִי יְיָ?

גַּם כִּי אֲזַעַק וְאֲשׁוּעַ — מִיָּד נִפְשִׁי קָבַע,
דָּתְךָ לְהַעֲבִיר בִּקְשׁ דוֹר אֲנִימִיּוֹד וְעַקֵּשׁ,
עַד־מָתִי יְיָ?

הָיִיתִי כְנֻמָּה לְרַעְיָה, כְּנוּם לִכְפָּה לְדַחְיָה,
וְאַתִּי נִגּוּעַ בְּתוֹכָחֹת מִפְּנֵי שְׁקָר טָחוּת,
עַד־מָתִי יְיָ?

וְדִים בִּקְשׁוֹ נִפְשִׁי, הִפָּר מִצְוֹת קֹדֶשׁ וְחָלַל שְׁבִתִּי וְחֻדְשִׁי;
חִי, רֹכֵב עַל־עֵב קַל, הִבִּיט אֶל־עַמָּל לֹא תוֹכֵל, לָמָּה זֶה אֲשַׁכֵּל —
עַד־מָתִי יְיָ?

טָפְלִי שְׁקָר בָּלָם, הַמַּרְחִיקִים מֵעַל גְּבוּלָם שֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם,
יִרְצֻוּ כָל־קֹדֶשִׁים, לְנִפְשָׁם עוֹלִים לְאֲשִׁים, עַל־גְּבֵי תְרָשׁוֹ חֲרָשִׁים —
עַד־מָתִי יְיָ?

רבי יצחק בן-סעדיה

(נראה שחי בצרפת לערך ד"א תת"ס — תתק"נ)

סליחה

איך אוכל לבוא עדיך,
ועבדי וזלתיך לא-עובדו לעבדך?
והמה בקשו להפרידי מיחיך —
ואני לא-עובתי פקדיך!

איך גליתי ואלך בכל-הלך ופלך,
ומלכו עלי ממליכים למלך?
והמה דינם עמד ומלכם מלך,
ואני לא נקראתי לבוא אליהמלך!

איך הלכו גחלים מדלך דמעי הדלוח,
ונמסרתי לפעלי און וסלוח?
והמה יבגיהם ירני חץ שלוח,
ואני בקבש אלוף!

איך זמן קצי נחתם ולא-נודע,
ומרני גדע איבי משחת פדע?
והמה חשבים חכמתם פהימן ודרדע,
ואני בער ולא אדע!

איך מרפה מלכות לממלכת עם-סגלה,
וארכה מלובה למלכי עולה?
והמה יושבים לבטח בשמחה וגילה,
ואני בתוך-הגולה!

בִּידוֹ לַפְּדוּת עַם-קָרְבוֹ, וְעַד-מָתִי אֲצַפֶּה לְשׁוּבוֹ, וְלֹא-אֶץ לְבוֹא!
יַעֲרָה מִמְּרוֹם רוּחוֹ, וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, הָשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת-נִדְחָיו—

עַד-מָתִי יִי?

צוּחַ יְשׁוּעוֹת עֲמֹד, עֲזַרְתִּי הִיְתָה מְעֻמָּה, אֵין-גָּאֹל קְרוֹב מִמֶּנּוּ;
חִי גָאֹלִי חֲכֵמָה, בִּפְשִׁי, לֶךְ כָּלְתָהּ, כִּי גָאֹל אַתָּה —

עַד-מָתִי יִי?

מִיָּם קוֹל צִפֹּרֶיךָ: עַד תַּעֲבֹרְנָה אֶלְפִיךָ, וּפְרִשְׁתָּ עָלַי כְּנָפֶיךָ;
קָרֵב שְׁנַת הַגָּאֻלָּה, הִסֵּר מֵעָלַי כָּל-יְגוּלָּהּ, כִּי לֶךְ מִשְׁפָּט הַגָּאֻלָּה —
וְאַתָּה יִי!

רבי אלחנן בן-יצחק

מדמפיר [דנפירא]; אמרים עליו, כי נהרג בשנת ד"א תתק"מד, והחקרים מפקפקים בזה

פתיחה לסליחות

אֵשֶׁת נְעוּרִים הָאֵהוּבָה,	חֲבוּשָׁה בִּשְׁשׁ וּמָשִׁי כְּלוּלָה,
אֲשֶׁר-אַרְשָׁתָהּ בְּרַב-מֵהָר וּרְבִי-מִזֹּכָה,	הִיא-הִיְתָה בְּכָל-הָאָרֶץ מְחֻלָּלָה,
וְאִידָּךְ עִתָּה יִשְׁכַּת עֲלוּכָה,	וְאִידָּךְ עִתָּה נִחְשָׁכַת מְחֻלָּלָה,
וְעוֹלָה, מְאוֹסָה וְעוֹזוּכָה?	לִלְעַג וּלְבִשָּׁת וּלְקַלָּלָה?

לְבִשָּׁה בְּעָרֵי עֲדִיִּים,	גוֹת פְּעָמִים בְּנֻעָלֶיהָ,
אֲשֶׁר-הִבְאֵתָהּ בְּבִרְיָת וּבִתְנָאִים,	אֲשֶׁר-כְּנָפֶיךָ פָּרְשִׁים עָלֶיהָ,
וְאִידָּךְ עִתָּה סוֹכֶכֶת דִּלְתִּים	וְאִידָּךְ עִתָּה נִגְפוֹ רִגְלֶיהָ
וְשֹׁכֶכֶת בֵּין שְׂפִתַּיִם?	עַל-הַהָרִים אַחֲרֵי עֲלִיָּתָהּ?

גַּא, יֹשֵׁב הַכְּרָבִים,
תֵּרָא: לֹא-פָנְתָה אֶל-רֵדְהִים,
וְלֹא עַל-פָּרָשִׁים וְעַל-רֵדְהִים,
כִּי עַל-רֵחַמֶיךָ תִּרְבִּים!

- איך יִשְׁבְּתִי בְּדָד וְאַחִי לְגִדָּה,
מִכְבֹּד יְרוּדָה, בְּגוֹיִם נְדוּדָה?
וְהִמָּה צִלְחוֹ וּמִלְכוֹ וּמִמְשָׁלָתָם עֲמֻדָה,
וְאַנִּי שְׂכוּלָה וְגִלְמוּדָה!
- איך חֲרַפְנוּ מֵעוֹלָלִי וּמִהוֹלָלִי בָלָהֶם,
צֶלֶם אֲצִלָּם וְלֹא-סֵר מֵעֲלֵיהֶם,
וְהִמָּה קִרְאִים: „הָאֵחַ הָאֵחַ!“ בְּמִלְיָהֶם,
וְאַנִּי הִיְיָתִי חֲרָפָה לָהֶם?
- איך בִּיגִיָּהֶם נִשְׁאַרְתִּי דָאָג וְדָאָב,
מִפְּלָגִי יְגוֹנִם וּמִמְקוֹרֶם שָׂאָב?
וְהִמָּה רִבְצִים וְשִׁכְבִּים בְּעֶרְבִי וּכְזָאָב,
וְאַנִּי עָנִי וּכְזָאָב!
- איך שָׁנְאִי כָל-טֹהֶרֶת שְׂכֵנוֹ בְּצִיּוֹן —
מִי־הָאֱמִין בָּזָה וּמִי עָלָה-לוֹ בְּרַעֲיוֹן?
וְהִמָּה עֲשִׂירִים נְשָׂאִים נְתָנִים עֲלִיוֹן,
וְאַנִּי עָנִי וְאַבְיוֹן!
- איך דָּרוּ בְּהִיבְלוֹתִי וְשִׁכְנוֹ-בָּם שָׁכוֹן,
מֵעֲלִיוֹן לְתַתְּמוֹן וּמִתַּתְּמוֹן לְתִיכּוֹן?
וְהִמָּה יִרְשׁוּ עֶשֶׂר, זָהָב וְאַדְרָכָּוִן,
וְאַנִּי לְצֹלַע זָכוֹן!
- איך הִמְזוּנִי נִפְצוּ — וְהִמָּה עָלוּ בְּמַחְשְׁבוֹתַיִךְ?
זָכְרָנוּ גָאֻ וּפְקַדְנוּ בִישׁוּעָתְךָ,
וְהִמָּה בָּלָעַם, קָלַעַם מִמְּכוֹן שְׁבָתְךָ,
וְאַנִּי בָרַב חֲסִדֶּיךָ אֲבֹא בֵיתְךָ!

- איד פֿום הערעלע שתייט וואָנעם,
בכיתי וואָדמע מעל משא ומשמע?
והמה לעגים עלי: „הקשיבה ושמע!”
ואני בחרש לא אשמע!
- איד מתצני אלתי ומכאזבי לא-חבש,
ומעיל תפארתי לבני-אדום הלֵבֵשׁ?
והמה נפת אכלים וחלב ודבש,
ואני בעשב איבש!
- איד סבבני קדר בתרוגי דֵּדֶן ושָבָא,
הקראים נביא לאיש מעולם לא-נבא?
והמה עשים חיל גדוד וצבא —
ואני אנה אגידא?
- איד פקדתי עלי באשר הרעתי,
בשני אריות ולבאים נאכלתי?
והמה צעיר ורב אמר: „מצאתי גם-יכלתי!”
ואני באשר שכלתי שכלתי!
- איד קדר פוכבי וחזרו גלגלי,
ועבדי גלולים גללו גלילי?
והמה רחקו רגלי מעלות רגלי,
ואני במעט נסיו רגלי!
- איד שמרת מעוי ונטרת חובי,
ומריבי נפשי לא-רבת ריבי?
והמה תקפם וכתם להכאיבי ולהדאיבי,
ואני בחסדך בטחתי יגל לבי!

רבי יצחק הכהן הקר

(מקום מגורו לא נודע; חי לפי ההשערה ד"א תת"ס — ד"א תתק"ס)

סליחה

קרוב אמה לרחקים,
רוצה תשובת רשעים!
שדי, המצא לדרשדי,
תאמר "הנני!" למבקשדי,
יבשרו "סלחתי!" קראי בשמדי,
צדק במשפט עם מיחדדי;
חסם מנול מלהרשיע,
קצף במשטין מלהשטין,
הקם לנו מליץ ישר,
"כפר מצאתי!" תשמיע לשוכבים!
השלכנו עליך יהבנו,
נא אתה תכלכלנו;
העתר לנו בתפלתנו,
תפצנו ובקשתנו מלא ברחמים.
בך תלינו במחוננו —
רחמיך מהר יקדמונו;
חזק ואמיץ, שמך לא-שכחנו,
אנא לנצח אל-תשכחנו!

אדון, בפקדך אנוש לבקרים,
במצוי הדין אל-תממתה!
נוף ונשמה אם-תריבם —
דחו ולא-יכלו קום.
היובל נבר לזכות במשפט?
ואם-יש בידו מעש להצטדק?
ורוי יחומו מלחה סרוחה,
חבוי ארבו בקרבו טעת הולדו,
טמון ברחבו ברשת לרגליו,
יסיתתו בכל-יום לשחת להפילו;
כח וגבורה בנוף אין
לפניו לעמד ולהתניצב.
מיום עמדו על-דעתו
נפשו ישים בכפו להביא לחמו;
שבע כל-ימיו פעם ומכאבות,
עד שובו לעפרו לא-ישקט.
פנה, אדון, בעצבון רוח,
צפה בשברון לב;

רבי שלמה בן-אבון

(חי בצרפת לערך ד"א תתק"ל — תתק"נ)

רשות לנשמת

הנשיג ערך שיר לאל מפלא,
ולו פה רננות כנים מלא?

שחקים, אשר-בם יקר אהלז,
ומרום ומי-ים בזיו שעלו
יחוו בלי-פה הדר פעלו —
וציץ מאדמה, ואד יעלה.

למי פה ולשון יחו היקר
לסודיו, ורבו לאין מחקר;
הלא לב חכמים לזאת נעקר,
להבין אשר-לו יהי נגלה.

מכון כס כבודו ברום תקנו,
כנגד דביר בן-ככור שכנו,
בניה צור לבד משנה חסנו
ועולם באשכול ישו נתלה.

המון מי מעונו באש חפרם,
ברוחו ושרתון לפיו — אשרם,
ונגלגל יסודם, אשר אשרם,
ירוצץ לגיבו ולא יכלה.

ברית אב המונו ונעם שמו
ימים למענו לבן רחמו,
מעניו ביום יום בהלחמו,
ויחיש פדות עם שמו יחלה!

בְּנֵךְ לְעֵינֶיךָ,	רְצוֹן וְכִתּוּת,
בִּינִי וּבִינֶךָ	שְׁמֵת כְּרִיתוּת;
רֹאשִׁית אֹזֶנְךָ	נִמְכַּר צְמִיתוּת.
אֵיבִי שְׁלָלִי —	וְחֶרֶפִי בְּקוֹלִי,
זָכְרָה־נָּא לִי	אֱלֹהֵי לְמוֹזָבָה!

„אֶל־תִּדְמֵי בְּנִפְשֶׁךָ	לֵאמֹר, מִכְרָתֶךָ,
כִּי בַעֲזֹד נִמְשָׁךְ	שָׁכַר שְׁכָרְתֶּךָ;
אֶתֶּן בְּרֹאשֶׁךָ	נֹזֵר, וְשִׁמְתֶּךָ
לְגֹאזֹן וְצָבִי,	וּמִפְּנֵי אֵיבִי
אֵךְ כְּמַעַט חֲבִי,	כִּי הִנְגִּי־בָא!

שְׁמָעוּ, יְהוָה,	אֶתֶּם וְאַמְכֶּם
כִּי־מִי שְׁמִי	יַעֲמֹד שְׁמֶכֶם,
וּמִי־דִקְמִי	אֶדְרֹשׁ דְּמָכֶם;
אֲשִׁיב נָקָם	לְצָרִי לְחִיקָם,
וְחֶרֶפִי רִיקָם	לֹא אֲשִׁיבָה.

רָפִי וְשִׁמְחִי	וְרֹאֵי בְּשִׁנְאוֹךָ,
הֶאֱמָרִים: שְׁחִי	וְנַעֲבֹר עָלֶיךָ,
. . . . .	
אֶעֱלֶה אֶרְכָּה	וְאֶתְנַךְ בְּרוּכָה,
וְעַדִּי מְשׁוּכָה	בְּתִכְלִי אֶהְבֶּה!"

רבי יוסף בן-אשר

(גראה/שהוא רבי יוסף מקרטרש, אשר ראה בעיניו גזרת יורק בשנת ד"א תתק"נו, והוא אז כבן שלשים שנה)

אהבה

יַעֲלֶה נְשׂוּאָה	בְּכַנְפֵי נָשִׁים,
אֶהוּבָה קְרוּאָה	וְאִשָּׁת נְעוּרִים,
וְהִיזֵם שְׁנוּאָה	עֲזוּבָה לְזָרִים,
עַד-אֵן תִּסְתִּיר	פָּנִים וְתִכְתִּיר
אֲזִיבִים, מַעֲתִיר	נְשִׁיקוֹת אֶהְבֶּה?

„וַיָּמָה קוֹל-הַצֹּאן,	בְּאֲזִנֵּי צִעֲקוֹ,
לְמִצָּא רְצוֹן	לִי יוֹעֲקוֹ,
וְאִנְשֵׁי לְצוֹן	לֵה שֵׁן חֲרָקוֹ?
שָׁרָשָׁם אֶכְרִית	עַד-אֵין שְׁאֲרִית,
וְלָכֶם אֶחְרִית	אָמֵן וְתִקְוָה!"

שִׁימָה בְּנֹאד	דְּמַעַת עֲשׂוּקִים,
בְּנִפְשׁ וּבְמֹאד	בְּשִׁמְךָ דְּבוּקִים,
שְׁחֹ עַד-מֹאד,	וְתִמִּיד דְּפוּקִים
מִמְחֹז חֲפָצִם,	שְׁבָה רִבְצִם,
וּמַעַל אֶרְצִם,	אֲשֶׁר-נָרוּ בָהּ!

„פָּנִי יִלְכוּ	וְהִנַּחְתִּי,
שְׁנֵאִי, מַעֲבֹ	דְּדִי אֶחָתִי,
דְּמִים שְׁפָכוּ —	לֹא תִרְיַחְתִּי;
יוֹצֵת שְׁבִי,	בְּדַמִּיךָ תִּי,
אֶחָתִי אֶת תִּי	לְאַלְפִי רִבְבָה!"

הכה שמי עיני בסגור הנדר,
אחרי היותי אז בהיכל אל כגר
עת אנכרה יום-דין לארץ ופלו
הנה בעיני העבדים אל-ידי
עד כיישיבני לאפריון יקר,
עד זהרם חשך ולא ראיתי,
הלך, בגוף אפל הלא כהיתי;
פני ואימה במעיל עטיתי.
אדון שמי עיני לאל תליתי,
לחסות בצלו באשר חסיתי!

*

פתוני יצר לב האדם

נפש יקרה, איך בשכלך תבטחי?
כי אחרי מותך באפס תהיי,
אתמול השוב אחרי לכתו? וכן
אכן בעודך בגויה שוכנה —
אז תוכלי מובה לעצמך לעשות,
למה גוה משוש ושלוח תסגרי,
הרצחים המה בברזל הרגים,
תבל גוה תענוג, ולמה מנוה
שכלך נתנה תוך פלוא המאסר,
שמחי בטרם מנותך תצאי,
האל עלי-כל-הברואים יחלק
מנעי, יחידה, מבכי קולך, ונפ-
אם-תעלי מבזר ענותך תגבהי,
כי את בתוך גופך כמו כוכב, ועת
אך אחרי צאתך דעי כי לא לעד

גילי, וחלקך מזמן אל-תשכחי,
לא-תשמחי יותר ולא תאנחי!
איש אחרי מותו לעולם לא-יחי,
אז תוכלי לעלוז ובה אז תשמחי,
לכן בעשקי ריק ושוא אל-תבטחי!
אך שערי יגון לגפשך תפתחי?
ובלי כלי גפשך, עניה, תרצחי!
התענוג אל-המצוקים תברחי?
לכן עניה סערה התפתחי,
גילי מאד טרם אשר תלקחי!
טובו — ולכן מהרי חלקך קחי!
שך מנשוא עמל, ורגלך מדחי;
אם-תצאי מתוך חשכים תורחי,
מותך תהי בשאול לכל-רגל סחי,
לך יאמרו: באי ותוך גופך פחי!

*

יהודה — וירושלם

1

נפשי לציון מספרד גלתה,
גיל הרבתה יום ראתה תר-אל, והוא
במה חסידים נכספו לראות ולא
ממעמקים עד-שחקים עלתה,
היום אשר מיום היותה אותה;
וכו, והיא חטאה — ובמה נכתה?

רבי יהודה בן-שלמה חריזי

(נולד בספרד לערך ד"א תקק"כה ומת שם לערך ד"א תתק"פה, אחר אשר שבע נדרים בנגב צרפת ובארצות המזרח)

עגמת נפש

מתיכלי גלגל יקר גליתי,
וישלחוני מגלילי מעלה
אתמול בחיק צורי פעלמה צחקה,
אחר היותי כבתולה ארשו
ויבעלה אתי בממאתו, ומ-
אלד עלי כרפיו בכל-יום רבבות
אתיל לפרוד אהבי הוד וק-
לבי לפרודו בחליל יהמה,
לא-יכלו הרים סבל חשקו וגל-
למה ונחני באשה ונתה
למה פרעני והשקני במי
לו יעורוני עגני עיני אזי
אחפר בבת-עיני בארות עמקו,
אבכה בשורי הנשמות הקדו-
כל-עוד בגוף אשכן אני בז נחשבה
היה ברזם קני כמו יונה, ומ-
על-הררי בשם בגלגלי וכל
ואשאפה רקת בזכרי וצרי,
הן בעדו עברי דרכים אשאלה,
נא, עברי דרך, שאו שלום לדוד
נא ספרו אליו תשוקתי, חכי
מיזם גלותי מאכל על-שלחנות
מיזם אשר כסות אהביו גמנעו
ומר לחכי צוף-דבש בלתו, וכל-

ובבור חשכים אהלי נסיתי,
לגוף, ותוכו בית-זבל פניתי.
מתרפקה, משתקשקה, הייתי,
אתי, וגוף טמא לאיש קניתי,
ילדי וגוניו יזם וליל הריתי,
בנים, וטפחתי וגם-רביתי.
ראשון, ועליו יזם וליל פכיתי,
עד מסבל האהבה חליתי,
או מנשוא אתו — ולא-לאיתי.
תחת אדניה — ולא-וניתי?
מרים מאררים — ולא-שמייתי?
תכל במבול הפכי פסיתי,
גם-מכבדי מי-בכי דליתי,
שזת יעלו אל-אל — ולא-עליתי.
מתה — ואלו אצאה חיייתי!
שחק אל-ארץ בעוף דאיתי,
שושן בגני אהבה רעיתי,
גם מכבדו מר-דודר אריתי.
ועלי נתיבות בעדו צפיתי;
שאהבה בפשי ולו כליתי,
לרות במימי נעמו צמתי;
מובז הלא בפשי בצום עניתי,
מפי, בכסות לענה רויתי,
כבוד — לבד הוד אהבי — בזיתי.

B

לציון שאפה נפשי ורוחי,
בחשקה ינעמו-לי התלאות,
ולא-אתאו לבלתה בל-ימתי,
ואיד אבסך לטוב רקתי בשמים?
אתנן את-עפריה בכל-עת,
עפרה אעשה מרפא לנגעי —

היות בה בל-ימי חיי מנוחי,
ואתן בה למכה ראש ולחי,
עדי אנוע וגם כחי ולחי,
והיא בשמי וטוב רקתי וריתי!
עדי ישאיר עפרה אות במצחי;
ואמרת על-שחין לבי ונחי.

*

שירי אהבה וחשק

1

צבית חן, לבנה בלבנה,
קצת חן לבד לקחו עצמות,
כאלו קנאו אורים ליפיה,
וכוכבי רום בלהבי התניתות,
ואלו איש אסיר שיבה ישורה,
שפתה צוף, ולחיה מן, ורקת
והיה היפי נדר וגלה,
לאורה נהרו עורים חצות ליל,
ואלו יחזה יפיה חכם-לב —
ובה בלהוד וכל-כבוד מחבר
ואיבה תדרשו ערך ליפיה?
ואם תאמרו, הכי כזה ראיתם,

ושערה על-מאזר לחיה עננה,
ולו בל-היפי היה למנה;
וללחום שלפו חרב שנונה,
והפטר בסחרה וצנה,
יהי שב מזמן וקנה לעדנה.
כטל אורת, ופניה כגנה,
עדי פגע מעונו בה וחנה.
וגשמע מלשון אדם רננה,
עזבתהו בל-שכל ובינה;
וכל-יפי — ואין קץ לתכונה,
והוא נעדר בכל-עיר גם-מדינה!
דעו כי לא ראיתם בל-תמונה!

2

ראו כגור בחיק עלמה ירנן
כמו יונק בחיק אמו מבכה,
וימשך לב בהוד קולו וצביו,
והיא תשיר וצחקת לבכיו.

צור החליץ גופה בציון, אחרי
ובנרפתי מערב כמתה נחשבה,
ציון, אשר כמה מדינות נהדרו,
לא-אדעה אם-המרומים שחתו
העיר אשר בה השכינה שכנה,
על-הילדים צלחה רוחה, וט-
עין, אשר לא-ראתה ויו תארה,
יפתה ואם נותרה ערמה מיקר —
עיני כחם לפי לאנתתה הלא
איה שכינת אל, ואיה זהרה,
נבעת לבונה איד בתחמית שפלה,
גלתה עדתה ממענות היקר,
העזבה אלוף נעוריה, אבל
רוח-קנאת עברה עליו, ומי
ותהיה אלה בתוך עמה, עדי
תוחיל להטהר במי גלות, ועוד
זה-לה שנות אלף ועל-מאה ואר-
היא גרשה מתוך גוה ציון, וצ-
תוחיל לעת רצון, ועינה מחכות
תבכה בעת תראה עדת זרים, אשר
לא-קצרה יד-אל להושיעה, וע-
עוד צור ושיבנה לאפריון, ועוד

אבדה וגם לחה ועינה כהתה,
עד כי-בציון עיר אדני תיתה.
אך בהדרה עין אנוש לא-תוזה,
גנדה, ואם-היא על-מרומים עלתה;
ולעין בני אישים יקרה גלתה,
רם יקראו אל-הנבואה ענתה;
לא-תסרה חשך ואור לא-ראתה,
ובלי חלאים בעלת-חן יפתה!
מהצלעות מי דמעות גלתה;
שמש יקר איד כחצות יום פנתה?
אחר אשר על-במתי רום נאתה?
כי מאמר צור יצרה לא-עשתה,
חשקה בזולתו ותחמיו שטתה,
מרים מאררים כשטה השקתה,
גפלה ירכה חיש ובטנה צבתה;
לא-טהרה עד-בה ועוד לא-נקתה,
בעים שמנה מנותה גלתה,
יון שבתמיה עד-יכה רצתה,
בהה, ונפשה כלתה עד-כלתה;
יעלו לבית האל, והיא לא-עלתה.
מו לאסף, מושיב יחידים ביתה —
תשוב לעדנה אחרי כי-בלתה!

2

שלום לעיר שלם, אשר יפיה
כל-יום אחנן את-עפרה, כי
עיני, בעת כי-ראתה אורה,
האל, אשר אוה למושב לו,
בכה לנד הנדה — בשובו לה

נעלם וראים יאמרו: איה?
היא מתלת נפשי והיא צריה;
לא-נעצרו בה עגני בכיה.
יראה ברב עניה ושב שביה;
ימחה דמעות מעלי לחיה!

8

יַעֲלֶה, אֲשֶׁר לִבִּי בַחוּט מִשְׁכִּתְהוּ, וּבְגִחְלִי חֲשָׁקָה בְּיוֹם שְׂרָפְתְּהוּ,
חֲמָלִי עָלִי חֲשֵׁק נִפְשׁוֹ מִכְּרִתְהוּ, וּבְמֶאֱסֵר אֶהֱב עֵינָיו נִתְּנָתְהוּ;
נָא רַחֲמֵי עָלָיו וּפְנֵי בָחוּן אֵלָיו, פֶּן־יֵאָמְרוּ עָלָיו: "אִשָּׁה הִרְגָתְהוּ!"

*

שבת היין ונגותו

1

בַּת הַנְּפָנִים יִקְרוּ דְמִיָּה, מִדָּם כְּבִדִּי יִחְמְרוּ מִיָּמִיָּה,
חַיִּים כְּמוֹב טַעֲמָה וְאוֹר שְׁמֵשׁ בְּיוֹם לַחֲיָה וְהַמֹּר מִרְקָחוֹת סְמִיָּה,
תִּתְּכֶם בְּכּוֹס שֶׁהֵם וְאִזְּ תִתְּנֵל וְאִין דְּכָר יִכְסֶּנָּה וַיַּעֲלִימָהּ;
אֲדָמוּ לַחֲיָיָה כְּאֵלֹו זִיו פְּנֵי רָאִים יִכִּישְׁנָה וַיִּכְלִימָהּ,
הַכּוֹס כְּלִי שֶׁהֵם וַעֲיִנָּה יִהְפֹּךְ אַתָּה לְעֵין אָדָם וַיֵּאֲדִימָהּ;
תּוֹךְ הַכְּלִי תִדְמָה לְמַתָּה נִטְמָנָה, רַק תִּחְיֶה עֵת יִשְׁפְּכוּ דְמִיָּה,
אַחֵר בִּלְתּוֹת תֵּשׁוּב לְעִדְנָתָהּ, וְאִם תִּזְקִין — בְּכִלְחָה חִדְשָׁה יָמֶיהָ;
אֲמָנָם כְּשֶׁשֹּׁמֵשׁ הִיא בְּגִלְגֵּל הַיָּפִי, רַק הַנְּבִיעִים נִחְשְׁבוּ שְׁמִיָּה.

2

בַּת הַנְּפָנִים יִחְשְׁכוּ שְׁמִיָּה, אֵלֵי־דְעֵי מוֹמָה וְתַעֲלִמָהּ;
זָכָה לְעֵין הַבְּעָרִים, אָכֵן לְעֵין חֲכָמִי לִבְבוֹת יִחְמְרוּ מִיָּמִיָּה,
תּוֹזֵב בְּדָם לִבְעָלִים אַתָּה, וְלֹא תִמְחַר לְעוֹלָם מִמָּקוֹר דְּמִיָּה;
טַעַם מְרִירָה כְּרֹאשׁ יִמָּצֵא לַח בּוֹ צוּף־דִּבְשׁ פִּיָּה וּמִטְעָמֶיהָ,
מִבֵּיט בְּעֵין שִׁכְלוֹ לְחִלָּאתָהּ הִלֹּא יִמָּאֵס בְּטוֹב רִקְחָהּ וּבִבְשָׁמֶיהָ;
מִיּוֹם הַיּוֹתָהּ בַּעֲבֻרוֹת גּוֹלְדָה, גַּם בַּעֲבֻרוֹת יִמְלֹאוּ יָמֶיהָ,
כֹּל־הַחֲטָאִים מִבְּנֵי אִישׁ נִכְרָתוֹ, לוֹ נִכְרָתָה מִתּוֹךְ בְּנֵי עַמִּיָּה!

*

3

צבי החן, אשר לחיו
ועיניו שלפים עלי
שפתיו צוף ופניו נון,
בגן לחיו משוש עיני
אכל נפשי באש חשקו
שתי עיני בגן-עדן,
בספירים מעלפת,
ברק חרב מעופפת,
ושניו דר ופיו נפת;
בעצ צפה ונשקפת,
צרוכה היא ונשרפת;
אכל לבי בתוך תפת.

4

יעלה הביאתני לבית אהבה,
ובסור צעיפה גלתה תאר,
זרח בליל אורה וחרדו כל,
שחמתי: „אהה נגלו צפוניה!“
ומתהפך עליו ענן שער
בדה ותמה באביגיל,
החפיר בגפיו בת-אביתל,
וירקדו הרים כמו-איל;
ותחשף ידה כבת-חיל
שחור — והיום הפכה ליל!

5

עיני צביה דרכו-לי קשת,
נפשי כמו צפור ברשתה גלגדה,
עינה דמות קשת, אכל פרשה ענן
על-כן שעפי נראו מנשת;
אך אהבתה היתה הרשת.
שער ועליו נראתה תקשת!

6

סובב חשק על-יד היאר,
וירא עלמה היא רחצת
ונשקוהו — לא לכבודו,
בן יש אדם סבא ישמה
וכאב חשקו פצעי זון,
מלבוש הזדה על-העין,
רק לכבוד חכלילי עין;
החמץ לכבוד היין!

7

יפת מראה מנגנת בכנור,
באצבעות פשרבימים, לבנים
תעזור מיתרי כנור לשירי,
ועת מתפץ גור לב חשקיה,
ואש חשקה יפלת הלכבות,
ושערה ליל אכל לחיה שחרים;
בעין מן או בולחים ודרים,
ותמשך לב במשכה היתרים,
תחנן קול — ויגור גורים,
כלפיד יעבר בין הבתרים!

4

הבערים הלבשים נאה ונאון

הם כבהמות מבלי זנב, אבל להם זנבות — רק בערפם נקשרו;
 אות על-קפץ ידם בעת תחפץ ראות, שור — מאתריהם ידיהם אפרו;
 אסתאסף מנין לך מהם, תפ — לתך אסורה, פי — עשרה יחסרו!

*

שירים קטנים

1

וי הוא נחלתו

עת כל-אנוש ישים בתבל חשקו אשים באל חשקי ואשמר חקו,
 ובעת בני-איש ינחלו נחלת וקר נחל אדני את-יהודה חלקו.

2

הזמן הרע

וראה בלבבו זמן רע ונתיבו בנקרת צור יבוא ונחבא במחלה;
 ותבל כמסחר וכל-איש בה יסחר, ומה-זה בה אבחר, והיא רעה חולה?
 וספת טובתה אני פסל אתה, למען תמתה מרבה מצלה!

3

רק רע כל-היום

למתי נע ונר אהיה בקו, הלום יגון ולא שכר ויון?
 אקו ישע ולא אהוה, ואולם מצוקים אהוה עין בעין,
 כמו עור במחשבי בלאים תצות ליל וקו-לאור — ואין!

4

עד-מתי עצל תשקב?

ישן למתי עינך עצמת? אוי כי בחיק התאנה גרדמת!
 גנים אשר לא ידעו בורא דר — ואת שנה ולא-נבלמת,
 ראו מאור צדקו — ואתה מראות אור האמת מסוה בעינך שמת!

התלים

1

על-הפרעש

לפי לפרעש, חלל יצועי,
לא אשקטה עד-אשיב גמלז,
מועד ושבת לא-יעצרני
אמרו חברי: הן התכמים
ואמרה: הם אמרו תחלה
ורזת בךמי כל-תענוגז,
וביד עונז כיום אמוגז,
להפך לאכל חדשו וחנוז;
אסרו כיום השבת להרגז?
„הבא להרגך השכם להרגז!“

2

נגד כל-קהל ישראל

שמעו, בגי-שכל, פליליות,
באתי לגא אמן, וקניתי
ואמצאה אישים במצרים,
ואעבר משם לדמשק,
ואשכחה אידם בעם צובה,
ואמאסה כלגה, תכי לעצר
אולם באשור נשכחו כלם,
אם-ארדה כן כל אשר אלך —
בם תלמדו דעות ותושיות:
בינם כמו הדג בתוך ציזות;
איך-בם לאנשי היקר מחיות;
אל-עם אשר תעו כמו שיות;
כי הם בחרב לה שתי פיות;
הונם ידיהם תקפות היות;
כי הם בהמות או כמו חיות;
אמצא בני בכל בתחתיות!

3

על-היין

ובן-שרק חשבתיז גאמן לי,
אהבתיזו ובגד בי בערמה,
אני שמתיז היות שמור בקרבי —
והוא יפרש כמו נחש וישיא,
וימשך את-לכבי לו ונפשי;
והוא עלה היות שמר לראשי!

קִינָה

על־מזת רבי אברהם בן־רבי משה בן־מימון

אֲהֵה! נִלְקַח אֲרוֹן־דָּת עִם־כְּרָבִים, וְאִין מִבֵּין וְאִין־שָׁם עַל־לִבָּבִים,
 וְהִלַּחַת, וְהֵם מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים מִפְתָּחִים בְּאֶצְבַּע אֵל כְּתָבִים,
 וְאִישׁ עָשָׂה כִנָּף אוֹתָת וּמִפְתִּים, וְתַחֲמִיו שִׁחַחוּ עוֹרֵי רִהָבִים,
 וְאִישׁ יָבֹא בְכָל־עֵתִים לִקְדָּשׁ, וְיִשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר בֵּין כְּרָבִים.
 וְיָמִי רָאָה בְּעֵין לִבּוֹ אֱלֹהִיו, וְעָלָה רוּם כְּרָבִי מִחֲשָׁבִים?
 וְיָמִי קָרַע בְּשִׁכְלוֹ יָם תְּעוּדוֹת, וְנָתַן בּוֹ לְאִנְשֵׁי־לֵב נְתִיבִים?
 וְיָמִי עָמַד בְּצוּר בַּעֲבַר אֱלֹהִיו, וְהִתְכַּפָּה עָדִי עֹבֵר בְּעֵבִים?
 וְיָמִי מִן־הַסִּנָּה נִקְרָא, וְנִגְלָה אֱלֹהִיו לֹא בְּלִהְבֵת שְׂבִיבִים?
 וְיָמִי בָקַע בְּצוּרוֹת דָּת יְאֻרִים, וְהוֹרִיד מִן תְּבוּנוֹת לְרַעֲבִים?
 הֲלֹא מֹשֶׁה, וְכִמְהוֹ כְּמֹשֶׁה, וְהֵם מִמְּחַצֵּב קֹדֶשׁ חֲצוּבִים!
 וְיָמִי הֵאֱמִין בְּכָל־לֵב בְּאֱלֹהִיו, וְהָיוּ הַצְדָּקוֹת לוֹ חֲשׁוּבִים?
 וְיָמִי צִלְמִי כְּסִילוֹת קָם וְשָׁבַר בְּיַד שִׁכְלוֹ, וְעָגְלָה שָׁם שְׂבָבִים?
 וְיָמִי נָטַע בִּנְיָן אֶשֶׁל, וּפִתַּח דִּלְתָיו לְאִשָּׁר הַלְכִים וְשָׁבִים?
 וְיָמִי עָקַד עָלַי מִזְבַּח תְּבוּנוֹת, יָלִיד מִחֲשָׁב בְּיַלְדֵי הַכְּשָׁבִים?
 וְיָמִי עָמַד אֱלֹהִיו בֵּין בְּתָרִים, בְּרִית כֶּרֶת בְּלִפְיֵדִי לְהָבִים?
 הֲלֹא אֲבָרָם, אֲשֶׁר בְּתֵר לִכְבוֹת בְּיוֹם מוֹתוֹ וְקָרַב הַקְּרָבִים!
 שְׁנֵי אִישִׁים — וְהֵם כְּבָנֵי אֱלֹהִים, בְּעַד אֶרֶץ — וּמִשְׁחַק גְּנוּבִים,
 גְּאוּנֵי יַעֲקֹב, רֹאשֵׁי יִשְׂבּוֹת, וּמִשְׁלִיהֶם כְּמִפִּי אֵל לְקַחִים,
 בְּמוֹתָם גִּבְלָעוּ חֲקִים, וְהָיוּ וּמִצְרִים כְּגֹן־אֵל הַיּוֹתָה בָּם —
 וְיָמָּה אֲאָרִיד — וְשׁוּלֵי מִהְלָלָם עֲלִיהֶם יִבְרִיּוֹן יַלְדֵי מְלוּכָה,
 וְיִאֲנַח עֲלֵיהֶם בָּם יִשְׁבֹּת, וְיִאֲנַח עֲלֵיהֶם בָּם יִשְׁבֹּת,
 וְכָל־מִבֵּין בְּחֻכְמַת הָאֱלֹהוֹת, וְיִאֲנַח עֲלֵיהֶם בָּם יִשְׁבֹּת,
 וְכָל־בֵּית־דִּין בְּעִיר נְעִיר וּמִדְרָשׁ, וְיִאֲנַח עֲלֵיהֶם בָּם יִשְׁבֹּת,
 וְהִתְכַּמְּהָ וְהִבִּינָה עֲלֵיהֶם וְיִאֲנַח עֲלֵיהֶם בָּם יִשְׁבֹּת,

במה קראוך בלי-פה קראת ימים, ואת נרדם ועזר לא-קמת,
 רצו חבריך תצות ליל, והש- כימו לשחר אל ולא השכמת;
 תישן בתוך תבל וטבות תחלם — מה החלום הזה אשר תלמת?

5

על-ארץ הגלות

חסין, גבורות ירך גלם כיום, ואיך תוכל להתעלם?
 רצוץ בבור גלות ישועתך יחלם כמזעבד פדות חלם,
 ישאל בעד הקץ ואין ענה, ידמה לעזר ישאלה אלם;
 זה-לו שנת אלף יקו, אולי תפקד עון צריו — ולא-שלם.
 יה, שוב והתראל לישראל תשיב, ויבא יעקב שלם!

רבי אלעזר בן-יעקב הכבלי

(בבגדאד, נולד לערך ד"א תתק"לה ומת לערך ה"א י')

מזב לתסות באדני

אלהי, לא יכילוך שחקים, ואיכבה יכילוך קרבים?
 ואת קרוב ותראה כרחוק, ואת געלם ונראה ללבבים!
 ועל-מי בלתך אבטת, ואתה למבטח לרחקים עס-קרבים?
 ואל-מי ממך אנוס לעזרה, ותחתך שתחו עזרי רחבים?
 ואן אברת, ובית מועד לכל-מי לפניה, ולמות בתובים?
 ואסתר בך — ממך, ואשקוט בעת אינאך ישב ברוכים!

רבי יצחק בן-יהודה השני

(מבלקיייר, חי במלנצנה וכתב פיוטים בשנת ד"א תתק"ס וד"א תתק"ף)

רשות לקדיש

האל העירה וראה,
 צר על-עם שפל יגאה;
 פרץ גדר חדר עדר הנלאה,
 נע במדבר, נשבר בבר, אין ראה!

שעיר, חזה מדות,
 בגוה קדשך במוח;
 אל חי! כמה שמה שמה יגוח,
 גם יתעון חמדן ומדן עם-שוח?

נסעה יונתך, חנה,
 בכפר ובקרח לנה,
 גם-בחרב ערב ארב ליונה,
 לבה מאל שאל: גאל יבוא-נא!

„יונה! כי-כי תוכלתך,
 ראיתי בשבי שבתך;
 גאון לבשי, חבשי, וגשי צוק עתך,
 חבי, בתי, עמי — אתי משכרתך!

ראש ישאו בנים הרשי,
 לי עמים יובילו שי;
 צאני אמנה, אקנה, אבנה מקדשי,
 אהנה דרש יורש שרש בן-ישי!

יבן בספר וגם-ספר וספור
למען כחשו בהם גרנות,
עזבונו ככל-רעה ונסעו —
יצו לנו אלהינו חסדיו,
ובכותם יסכך בעדנו,
עליהם ירעפו עיניו רביבים,
ואין תירוש ויזקה ביקבים!
ואיד יתערבו רעים במזכים? —
ויסר מלכבינו כאבים,
ויבנה מנאות יעקב חרבים!

*

שיר ידידת

אל אבו אלרצא (מישאל) בן אלנצאירי

עדי-אן תאריבן המריבים
ואיכה תאמינו אל-משנאיו,
ואיד תאמרו: „עזב יין ושכר!“ —
והוציאה צמחיה אדמה,
ושושנים מפתחים וצצים
ושכבת-טל עליהם כבדלת,
ענפים חבקים איש את-חברו,
וקול התור עלי ראשי עפאים,
תעלה תעלה אל בין ערגת,
תנה, דודי, תנה כוסי רויה,
עדי יחיו ויבנו מגדלות שיר,
רביבי הנדיבים לו כמפה,
ועטו החליף עת החזיק-בו,
יחי לעד ויתנשא ויגדל,
ויראה מתמד לבו יחזקאל
הכי יזכה להבין תעלמות,
ועזרא תאות כל-לב ונפש,
ויוציא מעמקי-דת לאזנה,
שגני אזרים, אשר לולי שערכם,
בתבל יחיו כל-עוד רביבים

עלי-גבר עברו יין אהבים?
והמה דברו עליו פזבים!
והימים ימי כבוד ענבים,
ועליה אפל ענן ועבים,
ירקים עם-לכנים עם-צהבים,
וכסופרים עלי-חשן כתובים,
כתבק אהבים את-האהובים,
כקול חשק ישורר שיר ענבים,
ומימיה כפופת האהבים?
ארוה-בה קרבי החרבים,
למישאל צבי צבאות נדיבים,
וטפתו בעינם כרביבים,
ומדרך נעלו העלה עשבים!
ותרום מעלתו אל-כרבים,
ככל-תפצו ותפץ כל-לכבים,
וסוד תורה נביאים עם-כתובים;
צרי פיהו ירפא כל-כאבים,
וששים בה לכל-הדרש נתיבים;
אזי לא-תאטה עין ערבים,
ירויה ויוציאו עשבים!

ואם דמעה תזילי —
בזאת נפשך תצילי;
בכנף עצתי תחסי,
דעי וראי מה-תעשי!

דרשתי רעיוני
להוכיחם בהגיוני:
העתירו אל-מלככם,
נכת אדני דרככם!

הרבו בביתו שירה,
ונביא לפניו תשורה
מטוב הגיונינו,
לכרד את-אדנינו;

באו שערו בתודה,
תודה וזמרה תמודה,
ותשמחו-בו בפעלכם,
וישמח נס-הוא בכם!

נגידים לפניו אמלל,
ואם אמןע מהלל —
למה על-אדמתי
תחיה אדני אותי?

תכן איש אדמה
בגפש מיה עצומה,
ושת בכת הנפשים
ארבעה תרשים.

נבראתם, בני אדם,
בנפלאות אשר קדם,
מאפס נקראו
ומאין יבאו.

אזנים ואפים
שתי בהם, וידיים,
ועין לראות פעלו,
ותקד אכל וטעם-לו.

לכב בעל חכמה,
וניפה חן מרקמה,
וצר משחית אחריו,
ישב לו בתדריו.

השיא לבו בחטאו,
כי לחטא משיאו,
ולא הבין כבער,
כי עורנו נער.

איד נסכל אחי רמה,
איש נוצר מאדמה;
יצרו בתבל עבד,
ואחריתו עדי אבד!

יאחר על-הנין,
ויאהב כל-יפת-עין,
ויחשק, נעור ונרק,
אשה בנחל שורק.

יבנה מלאכי מגדל
ציון, וכבוד צר ידל;
רוחי אשב אשב יושב שח גבדל
תוך אלמי עמי, ושמי יתגדל!

*

תוכחה

במי דמעה התרחצי, וגם לקנך התרצי, וחיל תהי סבלת כאשה מתאבלת.	יחידה החטאה ביום דין הנה באה להתנדות על-מעלה, ואדני יסלח-לה!
נחלית בשחין חליה, הבה אתך מעלה; דבלת תפלה מרחי על-השחין ויחי!	צידה תם ועתרה קחילך, מצטערת, וחסד הכיני עוד, מלב הדרך מאד!
יגעת ברב הבל, בדרשך תענגות תבל, כיתתני בלבושה ותישב את-ראשה.	חלי-נא פני יצרך, ושברי את-גאון יצרך, בכי עליו והתעני, קומי נא והשתני!
הקריבי מקום מגחה לכבד, ושפכי שיחה, והאל כתמלתך ותן את-שלמך.	קומי, מהרי ונהרי אל-אדני, והטהרי; כי עד-כה מפשעי לא-רחצת למשעי.

אחרי אתו קברו
עליו עפר צברו,
ואיש איש ירים קלות:
גלו אבנים גדלות!

יאכל עש ולא יחמול
בשרו, והגה אתמול
קם בגופתו באש,
ועתה ירום ראשו.

רעים אשר חדרו
מאתו נפרדו,
והוא ישאר נגזו
אל-הסלע הלז.

למשלח עז ולמרמס
עזרי רנע וימס,
כל-ערקי ובשו,
ועצמי עששו.

יצא יום תקפדה
מחרדה לחרדה,
ועבים בשית ימיר,
והוא-ישוב בשמיר.

עד שנים-עשר חדשים
נשפח מלב אנשים,
הוא רקב ויבל,
ושם האיש נבל.

הגויה תיקרה
בתבת חמר סגורה,
גל עפר שכבת,
והיה היא רכבת.

אתמול בבכי זעקו
רעיו — ועמה ישחקו,
וימתו ימי בכיתו —
והגה משמה בביתו!

ויקצו המועזים,
המה התולעים,
או יעלו באישוניו,
וינקרו את-עיניו.

בכה יקרה לגבוה
כל-ילוד אשה, וכוה
ימתון כל-בני נשיה,
ואין קצה לגויה.

לו יש אדם דבר
בעת שכבו בקבר,
יענה בללב נמס:
פגעתי את-סס!

ורע על-כל-אלה,
יום לדין האל עלה,
ומלאכי משפט יחזה
מזה ומזה.

נִפְתָּה! אֵיךְ לֹא תִזְכֹּר
עוֹן, אוֹתְךָ יַעֲבֹר?
וְיוֹם דִּין כָּל-מַפְעֶלְךָ
לְמוֹעֵד שְׁמוֹר־לְךָ!

אֵיךְ תִּשְׁמַח, הַגָּבֵר?
מִחֵר אַתָּה בַקָּבֶר,
וְתִהְיֶה לְשֹׂאֵל סֹחֵר,
וְנִהְפַכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר!

הֲלֹא תִרְאֶה מוֹת גָּבְרִים
קָבְרוֹם אֲנָשִׁים אֲחֵרִים,
הֲלֹא תִבִּיט בְּעֵין שִׁכְלָךְ:
הֲמָה עֹשִׂים גַּם-לְךָ?

וְזֶה עוֹדְנֵנו לֹא-שָׁב,
עַד כְּמַתִּים הוּא נִחָשֵׁב,
וְיִהְיוּ אֹתוֹ נִשְׁאֵים
בַּקָּצָה עַמְק־רָפְאִים.

זָרְקָה בּוֹ שִׁיכְתּוֹ,
וְזָעוּ שְׁמֵרֵי בֵיתוֹ,
וַיִּקְרַב אֶל-הַפֶּתַחַתִּים,
וַיַּחֲתוּ לְמַמְתִּים.

וְהִגְהִיבָא עַד סוֹפֵי,
וַיִּשְׁחַת אֶת-גּוּפוֹ,
וְאֶת-רוּחוֹ יִגְבִּיהוּ,
כִּי מִלֹּאד יִרְצָבֹאוֹת הוּא:

מֵאֲתָו גִּפְרָדוֹת
אַרְבַּע הַיְסוּדוֹת,
וּמִמֶּנּוּ נִתְּכִים
חֲמִשָּׁת הַמְלָכִים.

לֹא-יָבִין וְלֹא-יִרְגִּישׁ,
וּמִמְקוֹמוֹ לֹא יֵמֵשׁ,
וּמִשְׁפָּתָיו הַבְּרוּרִים
אֵין אָמַר וְאֵין דְּבָרִים.

מָרַם יִדְיָחוּהוּ —
בְּמִים יִדְיָחוּהוּ,
וְנִפְתּוֹ הָאֲמֵלָה
הִיא לוֹטָה בְּשִׁמְלָה.

כָּעַת מִחֵר בְּנִסְעוֹ,
יַעֲוֵב לְאַחֵר יִגְיעוֹ,
וְנִיחַת כָּל-מְאֹדוֹ,
וּמֵאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ.

הָעַת שָׁב לְהִבֵּל
יִגְדֶּהוּ מִתִּבֵּל,
וַיִּדְעִיו, יוֹם שִׁפְרוֹן,
נִשְׁאִים אֶת-הָאֲרוֹן.

לְבַלְעוֹ פִּיהוּ פִּצָּה
אֲבִדוֹן, וְהָאִישׁ יֵצֵא
מִרְעָה אֶל-רְעָה,
וְנִסֵּב הַקֶּרְקָעָה.

יִי יְיָ! רַמָּה יָדָךְ, הִנָּקֶם בְּתוֹכָחוֹת לְאֲמִים
 בּוֹסְסִים, חֲמָסִים נַחֲלַת חֶבְלֶךָ, רִמְסִים נִגְשִׁים וְחִלְמִים,
 יִגְיַעְנוּ חֲמָפִים וְטָרְפִים וְסוֹד מַעְרִימִים,
 רִדְפִים וּמְרִדְפִים וּמְנַדְפִים וּמְאַיִמִים,
 זֶה מַכָּה וְזֶה מַדְכָּא וְזֶה מְנַכָּה בְּדַמִּים —
 לָמָּה לְנֹצַח תִּשְׁפָּחְנוּ תַעֲזֹבְנוּ לְאַרְךָ יָמִים?

יִי יְיָ! בָּצַר פִּקְדָנוֹךְ אֲנוּחִים וְנִיגִים, נְמוּגִים מִפָּרֶךְ,
 מְתַלְתְּקִים, נִתְּנִים, נֶאֱקִים, סָפְקִים יָד עַל־יָד;
 יָדָךְ הֵיטָה בָּנוּ לְשִׁכְלוֹן וּלְכִשְׁלוֹן בָּרֶךְ,
 יִפְיחוּ צוּרֵי צָרוֹר: „אֵימָה מְתִי יִגִּיה אוֹרֶךְ?“
 זֶה שֹׁחַץ וְזֶה נַחֵץ וְזֶה לַחֵץ וְזֶה מַחֵץ בְּלִי־אַרְךָ —
 לָמָּה פִּרְצָת גְּדִרֶיךָ וְאֲרוּיָה כָּל־עֲבָרֵי דָרְךָ?

יִי יְיָ! חֲנֵנוּ, לֶךְ קוּיֵנוּ מִיַּד עֲרִיץ לְחַלְצָנוּ,
 אֲכֹרֹר לֹא יִרְחֵם שְׁלֶךְ חֲרָבוֹ מִתַּעֲרָה לְהַפִּיצָנוּ,
 עַל־יָחוּד שִׁמְךָ כָּל־הַיּוֹם הֲרַנְנוּ: כְּתִיבֵנוּ בַּחוּרֵינוּ וְקִנְיֵנוּ וְקִצְיֵנוּ,
 שְׂרוּפָה, קְרוּעָה, רְמוּסָה בְּרִגְלִים חֲמֹדֶת תּוֹרַת חֲפָצָנוּ,
 מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ חָרַב וּבֵית קְבוּצָנוּ,
 הַעֲלֵ־אֵלֶּה תִּתְאַפֵּק, שְׁמֵרְנוּ וְצַלְנוּ?
 עַד־מְתִי תִּתְּרִישׁ וְתִתְּחַשֶּׁה, וּמִתְּהוֹמֹת מְתִי תַעֲלֵנוּ וְתִקְבְּצָנוּ?
 צָרוֹת עַל־צָרוֹת הִדְבִּיקָנוּ עַד־נִפְשׁ לְהַמְצִיאָנוּ,
 רֹאשׁ וְלִעְנֵה רוּיָנוּ, כּוֹס־רַעַל שְׁתִּינוּ וּמָצִינוּ,
 קִצְנוּ בַּחַיִּינוּ מִחֲרַפַּת צָר מְנַאֲצָנוּ,
 זֶה מִכָּר וְזֶה חִכָּר וְזֶה עֵכָר וְזֶה אִמָּר קָרַב קִצְנוּ —
 לָמָּה־פָּגִיף תִּסְתִּיר תִּשְׁכַּח עֲוֹנוֹנוּ וְלִתְצָנוּ?

וְשָׁבַע מִפְּרִי יָדָיו,	וְלָכֵן שָׁמַע, אִישׁ לִבָּב,
פְּרִי מַגְדָּיו עַל־תְּסָדָיו,	וְכָל־אִישׁ בְּדַרְכּוֹ שׁוֹכֵב,
וְבוֹ לְעַד יָקוּם בְּחֹשֶׁךְ,	לְשֶׁרֶת פְּנֵי־אֵל יַחַד,
וְיָשׁוּב עִמָּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ.	וְלַעֲבָדוֹ שָׁכַם אַחֵד:

לָזֹאת אוֹכִיחַ לְבִי,	אִם־נָא תִדְרָשׁוּ לְשִׁכְנוֹ,
כְּלִיזִים רוּחִי בְּקֶרְבִּי,	תִּשְׁכְּעוּ מִזִּי עֲדָנוֹ,
כִּי יִדְעָתִי: לֹא	בְּהִיּוֹת מִשְׁרָשׁוֹת כָּלָם,
יִתְּנָה אַחֲרֵי גִפְלוֹ.	הַעֲמָדוֹת עַל־תָּלָם.

עָתָה בִּינוּ וְמָמִי,	אֲלֵיכֶם אֶקְרָא, אִישִׁים,
וְעֹבְדֵי עֲרוֹת עֲלוּמִי,	יַחֲדוּ בְּרֹאשִׁים בְּרָשִׁים,
שָׁמְעוּ וְהִטּוּ אָזְנוֹכֶם,	לַעֲבֹד פְּנֵי אֵל קָדָם,
וְיִשְׁמַע אֱלֹהִים אֲלֵיכֶם!	כִּי־זֶה כָּל־הָאָדָם!

רבי אלעזר בן יהודה

(מגרימזא, נולד לערך ד"א תתק"כה, מת ד"א תתק"צח)

תחנון

יְיָ יְיָ! מַעֲזֵן אֹתָהּ הָיִיתָ לָנוּ, יָדֶךָ לֹא־קִצְרָה,
 אֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ־לָנוּ עֲנִיּוֹתָם בְּצוּם וְעִצְרָה —
 זֶה בְּמָה שָׁנִים מֵאַסְתָּנוּ, הָיִינוּ כְּאִשָּׁה מִצְרָה,
 גִּתָּנוּ לְשָׁבִי וְלִבָּהּ וְלִהְרָגָה בְּיַד בְּנֵי־אָדָם וּבְצָרָה,
 זֶה מִתְּגוֹלָל וְזֶה מִתְּעוֹלָל וְזֶה שׁוֹלָל וְזֶה מִתְּחוֹלָל וְזֶה מְעוֹלָל לְבִצְרָה —
 לָמָּה יְיָ תַעֲמֹד בְּרַחֲמֶיךָ תַעֲלִים לַעֲמֹת בְּצָרָה?

מַצְלִיחַ דְּרָכֵי	הָאֵל בְּהִתְהַלְכִי,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
בְּלִעְבְּרֵי דֶרֶךְ	סָפְקוּ עָלַי יְרֵד,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
נִמְצָאתִי כְעֵבֶב,	לְרֹאשׁ וְלֹא לְזֵנֶב,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
הָיוּ צָרִי לְרֹאשׁ,	הָרֹנִי מִי־רֹאשׁ,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
שָׁח לְצִבְאֵי רָעִים:	„אֵיכָה אֲשָׂא עִם“,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
אֵיכָה בּוֹדֶדָה	הָעִיר הַחֲמוּדָה —	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב!
עֲלוֹת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים	זָרוּ מִמָּרְמִים,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
אֲרֻחוֹת חֲדָלוּ,	דְּרָכֵי־עִיר אָבְלוּ	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
פָּנִיאל נִזְכַּרְתִּי	כְּמַעֲט שְׁעֵבֶרְתִּי,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
שָׁלֵם עֵת אֲזַכָּרָה	נִפְשִׁי לִי מָרָה,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
צָדֵק גַּם לִרְדֹּף	וְאֶת־אִיבֵי לַחֲדָף,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
צָדִיק הוּא אֲדַנִּי,	רַדְפוּנִי עֵינִי,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
קוֹל קוֹרְא: „לִדְבֹא	פֶּתַח תִּפְתָּח יְרֵד!“	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
בְּנִידִיָּה פֶרֶשָׁה	צִיּוֹן נִחְרָשָׁה,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
רַבָּה, נִחְטָבֶת	כְּטַח לְשִׁבֶּת,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
נִלְתָּה יְהוּדָה,	מִקְנֶה נְדוּדָה,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
שָׁמוּ חֶסֶן לַעֲמֹד,	וְאֲרָצוֹ לֹא לַחֲמֹד,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
פָּרַשׁ צֹר יָדָיו	עַל־כָּל־מַחֲמָדָיו,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
תִּקַּף מוֹשִׁיעַ	וְנָפֹן הַסִּיעַ,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
נִפְרָצוּ גְדֵרֶיהָ,	רַבּוֹ אֲרָרֶיהָ,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
יָם כִּסָּה אִיבֵי,	וְלֹא פָתְרוּ אֲהָבֵי,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
בְּאֲזָנֵי קוֹל־פְּחָדִים,	וְאָבֵל לַיהוּדִים,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
חֵי גְאוּלִּים שָׁגַב	עַל־יִשְׁבֵּי נָגַב,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
גָּבַר וְהַחֲלִי רָשׁ,	רָצַח וְגַם יָרַשׁ,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
יְהִי, כִּפֹּר אֲשַׁבֵּל,	הַמַּטִּיר מִן לֶאֱכֹל,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
שְׁלֵמָה בִּי יִדְּכֵל,	וְהָיִיתִי לֶאֱכֹל,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
אֲלוּפִים נִבְחָלוּ,	בְּאֵימֹת נִפְלוּ,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
לְאִיבִים נִהַפְּכוּ,	וְדָם נָקִי שִׁפְכוּ,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
בְּרָנָה, כְּעַל גִּשְׁרִים,	נִשְׁאוּ הַבְּחִירִים,	בְּלִבִּי לְהַר חֶרֶב;
לְיוֹצֵא וְלִבָּא	אִין־שְׁלוֹם וְמוֹצָה,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב

רבי יחיאל בן-יעקב

(מאיונכא באשכנז, ד"א תתק"צה)

קנינה לתשעה באב

בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב,	וְאִיבִיהֶם נָפְאוּ	אֲסִירִים בְּשִׁיר יֵצְאוּ
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב?	עַל אֲדָמַת נֶכֶד,	אֵיךְ יִשְׁיֵר נִמְכָּר
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	מִתְהַלֵּךְ בְּתוֹכִי,	בְּרֹאשׁ עֵבֶר מִלְכִּי,
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	וְהִדְר בַּת-צִיּוֹן,	וַיֵּצֵא עֲלִיוֹן
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	וְרָאָה עֵנִי עָמִי,	גֶּרֶשׁ עַם-חֲרָמִי,
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	וְרָאָה כִּי-צָר-לִי,	שְׁמַע-יְיָ קוֹלִי
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	אֶתִּי לְאֶרֶץ צָבִי,	דוֹד אָמַר לְהִבְיֹא
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	לִפְנֵי, כִּי-הָצַר —	תָּבֹא רַעַת צָר
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָיו,	הַשְׁמִיעַ יִתְּדוּ
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	עַל-אֵלֶּה בּוֹכִיָּה,	יִרְדֶּה פְּרִיָּה,
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	צוֹנִי אֵיזִם,	„וַיִּקְרָאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם”
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	תְּחַלּוּ כָל-קְרוֹבֵי,	קִרְאתִי לְמֵאֲהָבִי —
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב,	בַּחֲמַת בָּרָה	זָכָה וּמְחַרָּה,
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	”מִמֵּאֲתָה בְּשׁוֹלִיָּה” —	נָמוּ עָלֶיהָ:
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב,	רֵן לִילִי שְׁמוֹר	חֲלָף שִׁיר, וְתִמּוֹר
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	וַיַּעֲקֶה גְדֻלָּה —	בָּכָה בְּלִילָה
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	וְלַחֲמִי לְשֹׁבַע,	טוֹב רַקְמַת צָבַע,
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	לֶחֶם מִבִּקְשִׁים,	נְעָרִים וַיְשִׁישִׁים
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	מוֹט עָלִי שֹׁבֵר,	יְהִי, בְּהִפְתָּיו עֵבֶר,
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	וַיִּנְשָׁקֵד עַל פִּשְׁעִי,	וְרוּ מִיִּדְעִי
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	בְּאֵשׁ תִּיּוֹקֵד תִּמְדִּי,	כִּפָּר לִי הָעֵמִיד
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	מִמְרוֹם שְׁלַח-אֵשׁ,	יוֹם נֶאֱצָה נִמְאָם,
בְּלָכְתִּי לְהַר חֲרֵב;	שִׁבְרֹתִי סָלָה,	לַעֲלוֹת בְּמִסְלָה
וְהַר צִיּוֹן חֲרֵב.	סָלוּ אֲבִירִי,	וּבַעֲבָרָה צוֹרְרִי

הלא ודוֹנָה, בל הלה,
נכתב בשם־המלך,
בכו לפי רקבון
אש יצאה מחשבון.

בשוא יענה גו שיחות:
„אל אלהי הרוחות,
לילה אתי עזבה,
ובבקר היא שבה!

נפש בפשעי עלמות
החטאת היא תמות,
והגו שב לרגבה,
רמה את־רעהו!”

הסבת, גו מלא אשמה,
לשונך תצמיד מרמה,
כי אין בדרי מטה
אדם, אשר לא־יחטא.

חטא ופשע הרבית,
שמנת עבית;
שבדונך אחי לעיים —
למה לי חיים?

ברום וצרמני גאלי,
אלהים אדני חילי!
ויום חליפות — בנבלך.
הטהורה תקח־לך.

רטוש גו בהיכלו
ומתלעות לבוא לו;
לתולעים יהי גמסר,
ואכלו את־הבשר.

רשעים משל לגמרים
בגנים, חברים
שמרי גן פרי שיחים,
העורים והפסחים.

בו שר נבאה פארות
תאני הבפרות,
עור נשאו אחריו
על חלקת צואריו.

ישבו לעט פרי שית,
בם עור ופסח;
ואתרי מלא כרשמו,
ילכו איש למקמו.

יבר האיש ראתן
אל־גנת הביתן;
חד על־פרי בכורים,
אשר אכלו הנערים.

ויקרא: „מי עות?
חרה־לי עד־מות!
ומרת פרי הלולים
הלא אתם האכלים!”

יָצְאוּ כְּנָחִים	מִסְלַע נוֹזִלִים,	בְּלִכְתִּי לְהַר חֶרֶב;
כְּנָחַל דִּמְעָה,	וְשִׁמוּעָה רָעָה,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
עֵין לֹא-כִהְתָּה,	וְשִׁמְלָה לֹא בָלְתָה,	בְּלִכְתִּי לְהַר חֶרֶב;
וְנָהִי יְרוּדִים,	וְכִכְבֵּד עֲדִים,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
קְרוּאָה חֲבָצֶלֶת,	אִימָה כְּנִדְנָלֶת,	בְּלִכְתִּי לְהַר חֶרֶב;
חֶרֶב לְטוֹשָׁה	נִנְעָה עַד-נִפְשָׁה,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
בְּתוֹכִי צוּר נוֹעַד,	וְהָיָה לִי לְמִסְעָד,	בְּלִכְתִּי לְהַר חֶרֶב;
עֹב אֶת-בֵּיתוֹ	וְנָטַשׁ נִחְלָתוֹ,	וְהַר צִיּוֹן חֶרֶב.
חֹק נִקְרָאתָ,	וְגֵאֲלִי הָיִיתָ,	בְּלִכְתִּי לְהַר חֶרֶב;
תָּשׁוּב תַּעֲלֵנִי,	וְתִסָּב תִּנְחַמְנִי,	גְדֹלְתִי תִרְבֵּ!

רבי שלמה בן-יוסף

(מאולן בצרפת, ד"א תתק"צו)

תזכרה

נִפְשִׁי! בִּי מַה-תִּהְיֶה מִי?	לְצַלְעוֹ נִכּוֹן שָׁבֵר,
אֵךְ לֵאלֹהִים דָּמִי	קְבוּרַת חֲמוּר יִקְבֵּר;
עַתָּה צִבְאָךְ עָלַי תִּבֵּל,	בְּחֶשֶׁשׁ בּוֹ יַעֲנֶהוּ,
כִּי יִקְרְבוּ יְמֵי אֲבָל!	וְחֹשֶׁב עִם-קִנְהוּ.
שְׂבָעִים לֶאֱנוֹשׁ שָׁנִים,	מֵאִין לָךְ בְּרוֹם מַחֲסָה
וְאִם בְּגִבּוּרַת שְׂמוּנִים,	רַע עָלַי תִּמְעָשָׂה,
וְטָרָם יָבֵא יוֹמוֹ —	וְאִם בְּשֹׂאוֹל תִּתְּלֵם —
אִם-יִבְלַעְנִי מִמָּקוֹמוֹ.	לֹא תִיכַל לְהִתְעַלֵּם.

רבי בנימין בן-אברהם

(ברומא, נולד לערך ד"א תתק"ע, מת לערך ה"א מ')

סליחות

1

„עליהאזות והסמנין הנגזרין עליהצבור“

אתוּמִינוּ לֹא-רָאִינוּ וְאִין-יִדַּע לַעֲתוֹת,
בְּגֶד בּוֹגְדִים בְּגֶדוֹ, אֵשׁ קִנְאָתָם לַחֲמוֹת,
גַּם כָּל-מַחֲשַׁבְתָּם לְהַשְׁנִיָּה וּמִנִּין וְדַתוֹת,
שָׁמוּ אוֹתָתָם אֲתוֹת.

דְּתִיקָהּ שְׁנוֹת וּמִשְׁתַּנּוֹת וּמִפְתָּחָם אָנוּ תְּתִים:
הַנִּסְתָּר יָחַד עָלֵי, יַעֲרִימוּ סוּד וְחֲתִים;
וְאֵיךְ קִנְאָתְךָ וּגְבוּרָתְךָ, הַעִירוֹת רַבּוֹת עֲתִים,
בְּזֹרַע נְטוּיָה וּבְמָרָא גָדֵל וּבְאֲתוֹת וּבְמִפְתִּים?

זְכַר-זֹאת: אוֹיֵב בְּכָל-מוֹצֵא וּמְבֹא
חֲרָף בְּנִאָוָה וּבֹז עִם-קִדְשְׁךָ לְהַלְעִיבוּ;
מַעַן: „אֵיךְ אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט? יָרִיב רִיבֹו,
שְׁתֵּי אֲתַמִּי אֱלֹהֵי בְּקִרְבּוֹ!“

יּוֹם יוֹם וּבְתָבוּ עָמַל וְאֵלֵי יִתְמַרְמוּ,
בְּבוּדֵי מַעֲלֵי הַפְּשִׁיטוֹ וְאֶדְר שְׁלֵמוֹתֵי הַמִּירוֹ,
לְבָשֵׁתִי תַרְדּוֹת מִפְתָּחָם, וְאִירָא כִּי-יֵאֱמָרוּ:
„הֲלֹא שְׂאֵלָתָם עֲבָרֵי דְרָךְ וְאֲתָתָם לֹא תִגְבְּרוּ!“

מִתִּי תַעֲשֶׂה בְּרַחֲמֵי מִשְׁפָּט, אֵילוֹת מְחֻלָּל,
נֶקֶם תִּלְבֹּשׁ וְקִנְאָה תַעֲשֶׂה, גִּזְרִם לְחַלֵּל?
סָבֵל עֲצָתָם וּמַחֲשַׁבוֹתָם, וּכְעָלִילוֹתָם לְמוֹ עוֹלָל,
מִפֶּר אֲתוֹת בְּיָדִים וְקַסָּמִים יְהוֹלֵל!

סומא השיב בערמה:
 „לא-עשיתי מאומה;
 מני פרי געלם, כי
 צור תלא אנכי!“

קדוש דינם יתנה,
 כי מלאכיו יצנה,
 גמול השב והפרע;
 ליום איד יחשך רע.

פסח הקשיב קשב,
 לבבו לא-בן יחשב:
 „תיהיה גבה רגלים
 גמר בת-דבלים?“

ולכן אקרא: „קדשי,
 הצילה נפשי,
 ולך אשוב בתחנון,
 כי אתה אל-חנון!“

חברם באשר אכלו,
 בגבליהם אשר-נכלו;
 שפטם באחד שכל,
 נצר תאנה יאכל.

אליה, משגבי,
 זאת אשיב אל-לבי:
 אשוב יום פני מותי,
 ומתנודה תטאתי!“

נד הוא יפקד עליהם,
 בן יעשה להם;
 אמת ישפט יום מועד
 תיזדע ועד.

מהרו, עזבו מבאיש,
 אשר יעלה על לב-איש;
 ואיש מלב תהלתו
 ימול בשר ערלתו.

צור על-רע יתנקם,
 ומודה ועזב ירחם;
 קרוב לשבי צלו,
 אשרי כל-חזכי לו!

דחת הדחתי ואין דורש ביד עמי הארצות,
הייתי חרפת מִשָּׁל בְּגוֹיִם, שִׁמְמוֹת נַחֲרָצוֹת,
וּתְשַׁמְפּוּךְ לְאֶרֶץ מִרְרָתִי בְּהִשְׁתַּפֵּךְ לְקִלּוֹן וּשְׁמָצוֹת
אֲבִי-קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל-חֻצוֹת.

זאב ערבות שִׁדְדֵנִי וְעוֹרֵר עָלִי חֲנִיתוֹ,
חֲצִיז וְקִשְׁתִּי וְדִרְכוֹת בָּאִפּוֹ וְחִמְתּוֹ,
מִגֵּף נִבְלָתִי בְּסַחֲזָב וְהִשְׁלַךְ, אֵךְ פָּגְרִי נִבְלָתוֹ
כָּלֵם שָׂכְבוֹ בְּכִבּוֹד אִישׁ בְּבֵיתוֹ.

יִדְעֵנוּ יי כִּי-צִדֵּק מִשְׁפָּטֶיךָ עַל-אַמְתָּם,
כִּלְה בְּחִמָּה צָרְרִי עִמָּךְ וַיִּתֵּנוּ בְּחִטְאָתָם;
לְלַעַג וְקָלָם שְׁלַחוּ יָד לְסַחֵב בְּחֻצוֹתָם
הַנִּגְאָה־בָּיִם וְהַנִּעְיָמָם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם.

מִתִּי תַחֲשֵׁף זִרְעֶךָ לְבִקֵּשׁ שְׂאִירֵי הַנִּדְחָה,
נִדְחֵי עִמָּךְ אֲשֶׁר הִדְחָתָם בְּחִטְאָתָם וְאִין מְנוּחָה?
סִפּוֹ תִּמּוּ בְּיַד אִי־בִיָּהֶם, נִחְשְׁבוּ כְּצֹאן סִבְחָה,
וְתַחֲיֵי נִבְלָתָם בְּסוּחָה!

עֲצָמוֹת מֶלֶךְ-אֲדוֹם שָׂרְפוּ — הֲלֹא פָקַדְתָּ לְנַקְמוֹ,
פָּקַד עֲצָמוֹת עֲבָדֶיךָ הַמוֹצֵאִים מִקְבְּרוֹתָם יוֹם בְּיוֹמוֹ;
צָרִים הָצִירִים הָשִׁב פְּעֻלָּם אֶל-חֵיקָם לְשִׁלְמוֹ,
לִכְן פָּקַדְתָּ וּתְשַׁמִּידֵם וּתְאַבֵּד כָּל-זָכֵר לְמוֹ.

קוּמָה יי בְּאַפְךָ, הַנִּשְׂא בְּעִבְרוֹת צוּרְרֵי וְגֹאֲלָתָם,
רָגַשׁ צָבָאָם תִּכְרִית, וְתַמְחָה מְדוּר אַחֵר שְׁמוֹתָם;
שֵׁם וּשְׂאִירֵי תַתֵּן לְעִמָּךְ, וְעוֹד בְּחַיִּים תִּתֶּם
יְבוֹא שְׁלוֹם יְנוּחוֹ עַל-מִשְׁכְּבוֹתָם!

עזרר ישעיה לעמך, להצילו מיד משנאו,
 פריאמר אנכי וכלתיו, ויתפאר בהתנשאו:
 „צורו אלה, השם בקרב שם מזכאו
 אות, לכלתי הכות-אתו כל-מזכאו?”

קצים וזמנים עברו, ונפשי כלתה לתשועתך,
 ריבי למתי תריב ותפר בעם עברתך;
 שאון זרים תכניע כמאז נוראות בעשותך,
 ניראו ישובי קצות מאותתך.

תלביש בשת וכלמה כל-בעלי מדני,
 בגדי-ישע ומעיל צדקה לעמך אמוני;
 נגשי ובשו, בעשותך עמי לנגד מוני
 אות, כי אעלה בית אדני.

יעשו חרפה וכלמה המנדילים עלי לחרפני,
 מדהבת נגש פי-תשבית ותשוב לרחמיני;
 נאדרי, חשף ורוע קדשך באשר יחלמני,
 עשה-עמי אות למזכה ויראו שגאי ויבשו,
 פי-אתה יי עזרתי ונחמתני!

2

„על-מחשבי שכבי”

אזיה לי כי-גרתני משך, אהלי קדר ונעתם,
 בין אריות ופריצי חיות החרקים מתלעותם,
 גאים, הקפאים על-שמריהם בתייהם ובמותם,
 השכבים על-מטות שן וסרתיים על-ערשתם!

דָּבָא לְאַרְץ תִּיְתִי וּבִמְחֻשִּׁים הוֹשִׁיבֵנִי בְּרִיבוֹ —
וְיֹצְרִי מִצְרֵי עוֹדְנִי בְּמִרְדּוֹ, בְּחֻשְׁבוֹ
כִּי-לֹא יִי פָעַל כָּל-זֹאת, וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ
לֵאמֹר: שְׁלוֹם יִהְיֶה-לִּי!

כָּשָׁל בַּעֲוֹנֵי כַחֵי וְלִבִּי סִחַרְחַר וַיִּלְבֹּט,
כִּי יִסַּר יִסְרֵנִי יְהוָה, וְאוֹתִי יוֹם יוֹם כִּקְצֹחַ חֲבֹט,
וְלֹא-שָׁבַתִּי עַד הַמָּכָה אֹתִי, הַבֵּיט
יָמִין וּרְאֵה וְאִין-לִי!

יָמִים מִקֶּדֶם חֲשַׁבְתִּי, עָנִי מִצְרִים אֲשֶׁר עָלִי נִמְנָה,
וְלִקְחָן מֵאֲתִימִם וְעֲשֹׂר שָׁנָה זָכַר בְּרִיתוֹ וְאוֹתִי קָנָה,
וְשָׁמַע צַעֲקָתִי וְאֵלֵי סָר וּפָנָה, וְעָנָה
דֹּדִי וְאָמַר לִי.

בַּשָּׁנָה הַגָּלְנִי בְּכֹלָה וְנָלָה כְּבוֹדוֹ עִמּוֹדִי,
וְלִפִּי מְלֹאת שְׂבָעִים שָׁנָה פִּקְדֹנִי צוּרִי וּפְדִי,
וְהִצִּיץ מִן-הַחֲרָפִים וַיַּעֲבֵר קוֹל דֹּדִי
דוֹפֵק: פִּתְחֵי-לִי!

רַבַּת שְׂכֵנֶה-לָּהּ גִּפְשִׁי בְּאַהֲלֵי קֶדֶר וַיִּשְׁמַעְאֲלִים,
רַד יוֹמִי וּפָנָה, וְחִשְׁדָּה אוֹרִי וְנָסוּ הַצִּלְלִים,
וּקָץ גְּלוּת נִסְתָּם, וְנִחַתָּם חֲזִינִי, וַיִּי הָעֲלִים
מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי!

שְׂאֵלֹתַי נִבְיָאִי וְחֲזִי, הַנִּבְּאִים בְּגָלְלִי:
הִיִּדְעָתָם מִתִּי קֶץ הַפְּלֹאוֹת, אֲשֶׁר אָמַר לְגֵאֲלִי?
וַיַּעֲנֵנִי אֹתִי: לָמָּה זֶה תִּשְׁאָל וְהוּא פֹלְאִי? וְאִין מַגִּיד לִי!
רִוִּי-לִי רִוִּי-לִי אוֹי לִי!

הן, וי! מה-תמן? אחרית וקלון ושפמו,
 בשטף מכה לשטף צרים מתי עמך יערימון;
 נפשות תסידך על-רב שלום ונעמו,
 יחיו מתיך גבלתי יקימון.

יסח יי בית גאים מתקוממים, המשחיתים
 מקמן ועד-גדול, טף ונשים, כל-עיר מתים;
 נכרך שמו הגמל טבות ושפט אמתים,
 אשר לא-עזב חסדו את-החיים ואת-המתים.

חסדיך הרבים זכר, ולא כמעשה השאל
 וזלתך יעשה למחבה-לו — כי אין גאל;
 קנזא ונקם, לשמך הן כבוד והכרת צר נזאל,
 וינדע כי-אתה אלהים בישראל!

רבי מרדכי בן-שבת הארדי

(ביון או באיטליה, לערך ד"א תת"ק — ה"א)

סליחה

טאנה הנחם נפשי על-חרבן מקדשי וצרות אשר עלי עברו,
 וידי כבדה על-אנחתי ותמיד עיני נגרו,
 חס-לבי בקרבי ומעי חמרמרו,
 ראה יי כי-צר-לי!

רעות רבות וצרות על כראין אלי בקרבי
 מצאוני, ושאתי מנהמת לבי,
 נפוגתי ונדביתי, וי ענה כי
 ושדי הרע-לי.

מהר קומם שפלותי ותופיע אלי מלכי,
ראשי אֵזי תָּרִים ותאיר גִּרִי ותגיה חֲשָׁבִי;
הַאִירָה עֵינֵי בִישׁוּעָתְךָ וּבְאוּרָךְ — כִּי
אֲשַׁב בַּחֲשָׁךְ יְיָ אֹזֶר לִי!

*

עקדה

מִפְּלִטִי אֵלֵי צוּרִי, סִתְרִי וּמַגִּנִּי
וּקְרֹן יִשְׁעִי, מִשְׁגָּבִי בְיוֹם צָר־לִי וְאוֹנִי,
הַשְׁכַּמְתִּי לַחֲלוֹת פָּנֶיךָ מֶלֶךְ רַב, וְאֲנִי
אֵלֶיךָ יְיָ שׁוֹנְעֵתִי וּבִבְקָרִי.

בְּקָר רַחֵם תִּזְכּוֹר חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲבִיתָנִי,
אֲשֶׁר בְּחֶרֶת בּוֹ וְהֶאֱמִין בְּךָ, רֹאשׁ לְמַאֲמִינִי,
זָכַר בְּרִיתוֹ וְהוֹשִׁיעַנִי מִטַּמְאָתִי, אֲדֹנִי
בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָרִי!

בְּקָר דְּבָרְךָ עֲמוֹ וְנִסִּיתוֹ לְשִׁלְם־לוֹ מִשְׁכָּרְתִּי,
וְזֵרוֹת עֲמוֹ תִּבְרִית לְהִיזֹת לוֹ לְמִשְׁמָרְתִּי;
אֶהְבֶּתוֹ וְרָצִיתוֹ וְקִבַּלְתּוֹ בְּקִטְרֶת
סָמִים בְּבִבְקָר בְּבִבְקָרִי.

בְּקָר בּוֹזְכּוֹ הָאִיר, בְּחִפְצָךְ לְהִרְאוֹת צִדְקָתוֹ הַגְּדֹלָה,
וְנִסִּיתוֹ בְּעֲשִׂירֵי וְתֹאמַר לוֹ: קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ, וְלֹא־תִקְלָא,
עַל אֶחָד הַהָרִים, וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה,
אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִבְקָרִי.

בְּקָר יִחַד שִׁמְךָ וְשִׁמְעֵךְ לְקַלְךָ וְהִרְאָה אֶהְבָּתוֹ,
וְשֵׁשׁ בְּכָל־לֵב עַל־אַמְרָתְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ;
הָאֶהְבָּה קַלְקֵלָה הַשּׁוֹרָה — וַיִּקָּם בְּשִׁמְחָתוֹ,
וַיִּשְׂכֵּם אֲבָרָהָם בְּבִבְקָרִי.

בשתי וגם-נגלמתי כִּי-אין דבר-י בפתח, ואין מענה אֱלֹהִים, ולא יודע ער-מה, ואין חוה, ואדעה כי מהאֱלֹהִים היא לִיפְרִי, בעבור זה עשה יי לי.

תענה לְבָבִי וּפְלִצוֹת בַּעֲתָתִי וְהִיִּיתִי נְדָהם, וְכַמַּעַט נָמִיד רָגְלִי רְאוֹת אִיבִי כִּי-יָגִיעַ נָגַהִם, לֹאִלִּי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אֲבֹתָהֶם וּפְתַח יִצְחָק הִנֵּה לִי.

יום ליום השְׁבַרְתִּי שְׁבַר אַחֲרֵי שְׁבַר, וְכָלִיתִי בְּאַרְבַּעַת שְׁפָטִים אֲשֶׁר סָבְבוּנִי בְּכָל-עֵבֶר, וְאֵינִי הַשְׁבָּעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר-לִי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לִי?

הִיִּיתִי כְּשֹׁכֵר וּכְגֹבֵר עָבְרוּ יְיָ, מִרַב יְגוֹנִי וּמִן-הַעֲבָרָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עָבְדוּ-בִי מַעֲנִי; צוּרִי, וְאַחֲרֵי גְלוּתִי לְפָנֶיךָ, אֲדָנִי אֱלֹהִים מִה-תִּתֶּן-לִי?

הִנֵּה זֹאת נִחַמְתִּי בַּעֲנִי וְאֲשֶׁר שְׁאַלְתִּי מִלְּפָנֶיךָ: גְּלוּתִי תִכְפַּר עַל-עוֹנוֹתִי, סְלִיחָה מֵצֵא בְּדִינֶיךָ; אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ — וְאִם מֵצֵאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ, הַמֶּלֶךְ, וְאִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב, תִּנָּתֵן לִי!

רְאוּהָ, כִּי-לֶךְ קוִיִּיתִי וְנִגְדֶּה עֵינִי תְדַמֶּעַ, וְכִי לֶךְ מִשְׁפָּט הִנָּאֵלָה וְנִאֲלָנִי מִיַּד מִשָּׂא וּמִשְׁמַע; מִשְׁכְּנִי וְאַחֲרֶיךָ אֲרוּצָה, אֵךְ שִׁמַּע בְּקֻלִּי וְלֶךְ מַחֲלִי!

רבי מאיר בְּרִיחִיאל

(מסולי, היא תלא בוכסן; לערך תת"ק — ה"א)

קִינָה

על־עשרה חֲרָגִי מלכות

אֲרֹנִי הִלְכָנוּ, אֲדִירֵי הַתּוֹרָה,
 בַּעֲלֵי תְרִיסִין בַּמִּשְׁנָה וּבַגְמָרָא,
 גַּבְרֵי כַח, עַמְלִיָּה בַּמִּהְרָה,
 דָּמָם נִשְׁפָּךְ וְנִשְׁתָּה גְבוּרָה —
 הֵנָּם קִדְּשֵׁי חֲרָגֵי מַלְכוּת עֲשָׂרָה.
 וְעַל־אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֶיָה וְעֵינֵי נִגְרָה,
 זֹאת בְּזָכְרִי אֲזַעַק בְּמִרְהָ:
 חֲמֻדַּת יִשְׂרָאֵל, כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ, גִּזֹּר וְעֲטָרָה,
 מְהוֹרֵי לֵב קִדְּשִׁים, מָתוּ בְּמִיתָה חֲמוּרָה!

יְהוּ גִזֹּרֶל מִי רֹאשׁוֹן לְחֶרֶב בְּרוּרָה;
 כְּנָפֶל גִּזֹּרֶל עַל רֶכֶן שְׁמֵעוֹן פֶּשֶׁט צִוְּאוֹ וּבִכָּה כְּנִגְזָרָה גִּזְרָה.
 לְרֶכֶן שְׁמֵעוֹן חוֹר הַהֲגֻמוֹן לְהִרְגוֹ בְּנִפְשׁ גִּזְרָה —
 מִזְרַע אֶהְרֵן שָׂאֵל בְּבִקְשָׁה לְבָכוֹת עַל בְּרִית־הַגְּבוּרָה;
 נִמָּל רֹאשׁוֹ וּנְתָנוּ עַל־אַרְכְּבוֹתָיו, מְנִרָה הַמִּהְרָה,
 שָׁם עֵינָיו עַל־עֵינָיו וּפִיו עַל־פִּיו בְּאַהֲבָה גְּמוּרָה,
 עָנָה וְאָמַר: „פֶּה הַמִּתְגַּבֵּר בַּתּוֹרָה
 פִּתְאֹם נִקְנְסָה עָלָיו מִיתָה מִשְׁנָה וְחֲמוּרָה!“
 צִוָּה לְהַפְשִׁיט אֶת־רֹאשׁוֹ בַּתַּעַר הַשְּׂכִירָה,
 קִים בְּעוֹרוֹ: אָמְרוּ לְנַפְשׁוֹ שְׁחִי וְנִעֲבָרָה;
 רָשַׁע הַפֶּשַׁם עַת הִגִּיעַ לְמָקוֹם תַּפְלִין מִצּוֹת בְּרָה,
 צָעַק צָעָקָה וְנִזְדָּעַע עוֹלָם וְאָרֶץ הַתַּפְזוּרָה.

בְּקֶר הִכִּינוּ לָכֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנָה, אִיזִם,
הֵבִן לָקַח עֲצִים וְהָאֵב לָקַח מֵאֲכָלֶת, לִשְׁחַט בְּלִי פְדִיּוֹם;
קָרְאִים וְהַלְכִים לְתַמָּם — רָאוּ כְבוֹדָה בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי בַּהִית הַבְּקֶר.

בְּקֶר אֲזַר בְּנֶבֶר תִּלְצִיו וְלַעֲקֹד בְּנוֹ קֶדֶם,
וַיִּקַּח הַמֵּאֲכָלֶת לִשְׁחַטוֹ, וְלֹא חָשַׁב אָדָם,
וַיֹּאמֶר: הַיּוֹם אֶקְרִיב עֲלָתִי וְאֶזְרֹק בָּם-
זִבְחִי, וְלֹא-יִלִּין לַבְּקֶר.

בְּקֶר רַחֲמִיךָ נִכְמְרוּ עַל-בֶּן יִחִיד וְעַלְיוֹ זֶרְחוֹ,
וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֵּאָה יִי: אֶל-הַנֶּעַר יָדִים אֶל-יִשְׁלַחוּ,
כִּי בִיָּצֵחַק יִקְרָא לָהּ זֶרַע, וְזָכְרוּ לְדֹרֹת הַנִּיחוֹ
לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד-הַבְּקֶר.

בְּקֶר בָּשָׂרוֹ וַיִּשְׂרוּ וַצִּדְקוֹ יִלִּץ בְּעַד-עַם אֵלֶיךָ קָרֵב,
וַאֲפָרוֹ תִּמִּיד יִרְאֶה לְפָנֶיךָ לְכַבֵּסֵם הָרֵב;
תִּנָּתֵן לָהֶם נַפְשָׁם בְּשִׂאֲלָתָם כִּי-לֵךְ נִכְסְפָה, בְּעֶרֶב
הִיא בָּאָה וּבַבְּקֶר.

בְּקֶר קוֹלָם שָׁמַע וּתְכַפֵּר עֲוֹנוֹתֵיהֶם,
וְעֶרְךָ תַּפְלָתָם תַּחֲשַׁב בְּעֶרְךָ קָרְבָּנוֹתֵיהֶם;
זָכְרוֹן צִדְקַת אֲבוֹתֵיהֶם לָקַחוּ בְּיָדָם וְכֹאֵן, וְהֵם
הִבִּיאוּ אֵלָיו עוֹד גְּדֻכָּה בַּבְּקֶר בַּבְּקֶר.

בְּקֶר תַּפֵּן אֵלֵינוּ וְרַחֲמִיךָ עֲלֵינוּ יִכְמְרוּ,
וּתְשַׁלִּיךְ בְּמִצְלוֹת יָם כָּל-חַמְאֹתֵינוּ וְלֹא-יִזְכְּרוּ;
צוֹ לְהַעֲבִיר עֲוֹנֵנוּ מִלְּפָנֶיךָ, לֹא-יִשְׁאִירוּ
מִמֶּנּוּ עַד-הַבְּקֶר.

תוה התנופה ושוק התרומה טרפו אריה והכפירה.
 ייטיב יי ולא-יוסיף עוד ליסרה,
 אמן ברבים בשלות חלק יעקב מושיעו בעת צרה;
 לצדק ומלך-מלך, יאמר: "שלמו ימי אבלך", לאורו נסע וגלך!

רבי משה בן-נחמן

(נולד בנירונדא לערך ד"א תתק"נה, בשנת ה"א כ"ז נסע לארץ ישראל, ומת שם לערך ה"א ל')

מאה בתים

שלחם לקרובו ורבו רבנו יונה

לי יזעקו רעי ולי ישאלו:
 אים ואיפה הם? התדע שתרם?
 הגד: השובו, ואם נתנו זמן
 לנו לשזוב כל כלי המדה וכל-
 נעם וכל-תאוה לגפש תרעב
 אין על-פרונו רביד זהב ואין
 גם סבעתינו ברזון גפלו,
 הורד גאון הודם ואין גור וציץ,
 מבין עפאים קול זמיר עגור וסוס
 רגלי צבאינו גבעות קפצו
 ומחול עלמות תופפות לנו כקול
 נראה בנות החן — וכבנות יענה
 אך עת תקוננה — פלאים נגרו
 כזכר חברים, נעמור-לנו מאד,
 אם-נעשה לבות בשמיר — אחרי
 אכן בלבנו — לתנחומים — כאב
 מתו עצמינו בחיתם, ואל

ימים, אשר בגאון זמן צהלו,
 ולקץ ומועד ממה נשאלו!
 לנו לשזוב את אשר גזלו?
 שמחה וששון, כל-יקר שללו?
 היו לימינו — ועמם גלו!
 כתר, אשר מנצרות הרגלו,
 הורד צבי עדים והתנצלו,
 אך מחגרת שק בלי יתדלו.
 היו למשאות ויסתבלו,
 אתמול, והיום ברחוב בשלו,
 תנים, ואונינו בשיר בחלו;
 היו בתולתיו ולא הוללו,
 כבות ובשלש דמעות בלו,
 אבדו ולא גדע לאן הובלו;
 הפרדם — חזק, ולא יכלו,
 אבדן ימי גער אשר אולו.
 שכני קברים באמת נמשלו;

מאחריו הביאו את רבי עקיבא, עקר הרים וטחננו זו בזו בסברה,
וסרקו את-בשרו במסרק ברזל להשתברה,
יצתה נשמתו „באחד!“ ובת-קול אמרה:
אשריה, רבי עקיבא, גופך טהור בכל-מיני טהרה.

בן-בבא רבי יהודה אחריו הביאו בשברון לב ואזרה,
נהרג בן-שבעים שנה בידי ארורה,
יושב בתענית הנה, נקי וחסיד במלאכתו למהרה.

רבי חנניא בן-תרדיון אחריו, מקהיל קהלות בציון שערה,
יושב ודרש וספר תורה עמו — והקיפוהו בתבילי ומורה,
את-האור הציתו בהם, וכרכוהו בספר תורה,
ספוגין של צמר הניחו על-לבן שלא ימות מהרה.

חסיד רבי ישכב הספר הרגוהו עם עמרה,
ורקוהו והשליכוהו לכלבים ולא-הקבר בקבורה,
יצתה בת-קול עליו, שלא הניח פלום מתורת משה לשמרה.

ואחריו רבי חצפית ביום עברה —
עזף הפרח גשרף בתבל פיו כבמדורה.

צדיק רבי אלעזר בן-שמוע באחרונה נהרג במדקרה,
יום ערב שבת הנה, זמן קדוש, ויקדש ויקרא;
חרב שלפו עליו ולא הניחוהו בתיים לגמרה —
יצתה נשמתו „בברא אלהים“ יוצר וצר צורה.

כהנה וכהנה הוסיפו בגי-עולה לענות בגערה,
בסקילה, שרפה, הרג וחנק — מי יוכל לשערה?!
נותרת ממנה יאכלו אריות שם פזורה,

מַעֲשִׂים בְּלִי מִבְּחֵן חֲכִי יִשְׁתַּבֵּשׁ, כִּי יֹאמְרוּ עֶקֶר בָּעֵת יִהְיֶה,
אֲסֹאֲמוּ לִכְתֹּב — וְהִנֵּה יִמְחָקוּ, אוֹ יִחַשְׁבוּ בְּרֹד — וְהֵן קָלְלוּ;
לָהֶם אֲנִי־שֵׁיט בְּלֵב יָמִים, וְהוּא הִיָּה כְּעוֹפֶרֶת וּבּו צָלָלוּ,
יִדְמוּ לַהֲתַחֲכֵם בְּסוֹד מִקְרִים, וְעַתָּה בָּאֵם — וְהִנֵּה נִשְׁאוּ נֹאֲלוּ;
הָיוּ כְּשִׁפְזִים, וַיּוֹם הַנּוֹעֵדִם יִתְגַּדְּרוּ וַיִּמֵּי בַחֲרוֹזֹת אָלוּ,
נָעְמוּ וּמִנִּיהֶם לְמַלְחָמוֹת, וְאֵל נָשִׁים בְּיָפִים בְּעָרִים יִכְסְלוּ;
אֵל סְבֵא־יִינוּ וְאֵל הַזֹּלִלִים וּמַעְרָד אָנוּשׁ שִׁפְלוּ,
בְּסָפֶם עֲצָבֵיהֶם וּבְזֻהָבָם יְהִי מִכְשׁוֹל, וַיִּמֵּי יִתֵּן וְהִתְדַלְּלוּ!
רַבִּים אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּיַד הַנְּעֻרוֹת, לֹא יָדְעוּ נִפְשָׁם עַדִּי נִחַשְׁלוּ;
קִוּוּ רְאוֹת שִׁיבָה בְּרֹאשֵׁיהֶם, וְהֵן מִנְּעֻמָּה זָקְנָה לִירְאֵי חֲטָא, בְּמוֹ
אֶל־הַתְּשׁוּבָה נִשְׁאוּ נִפְשָׁם, וְאֵם אֶל־הַתְּשׁוּבָה נִשְׁאוּ נִפְשָׁם, וְאֵם
צוּמוֹת יְמוֹתֵיהֶם וּכְרוֹתָם בְּמִי צוּמוֹת יְמוֹתֵיהֶם וּכְרוֹתָם בְּמִי
יִתְפַּלְלוּ תָמִיד וַיִּתְּנוּ, חֲכִי יִתְפַּלְלוּ תָמִיד וַיִּתְּנוּ, חֲכִי
יִזְדּוּ לֹאֵל חֲסִדוֹ, וּבְכַשְׁלֵם בְּיוֹם יִזְדּוּ לֹאֵל חֲסִדוֹ, וּבְכַשְׁלֵם בְּיוֹם
וּמַהֲלִילִים לִשְׁמוֹ וְלֹא יִשְׁתַּחֲוּ וּמַהֲלִילִים לִשְׁמוֹ וְלֹא יִשְׁתַּחֲוּ
מוֹכֵם בְּצִדְקַת אֵל, וְרַעְתֶּם בְּעַד מוֹכֵם בְּצִדְקַת אֵל, וְרַעְתֶּם בְּעַד
לֹא־מַצְאוּ חֲטָאת וַיִּשְׁמְנוּ מְרִי, לֹא־מַצְאוּ חֲטָאת וַיִּשְׁמְנוּ מְרִי,
חַיִּי בְּשָׂרִים יִתְפַּצְצוּ, כִּי־יִרְדְּפוּ חַיִּי בְּשָׂרִים יִתְפַּצְצוּ, כִּי־יִרְדְּפוּ
שְׁמוֹ תִשְׁוֹקְתֶם לַעַת מִנְּאֻלִּי שְׁמוֹ תִשְׁוֹקְתֶם לַעַת מִנְּאֻלִּי
עֲצָה וְתוֹשִׁיָה לְרַב שָׁנִים, וְכֵם עֲצָה וְתוֹשִׁיָה לְרַב שָׁנִים, וְכֵם
זֶרֶת וְקָנִים הַשְׁתַּחֲקִים מִדָּדָה, זֶרֶת וְקָנִים הַשְׁתַּחֲקִים מִדָּדָה,
יִנְבִּיָה לְבַב שִׁיבָה בְּמִרְפָּכָה, וּבֹי יִנְבִּיָה לְבַב שִׁיבָה בְּמִרְפָּכָה, וּבֹי
בִּינֹת שָׂרִפִּים מִהֲלָכִים לָהֶם וְתוֹדָה בִּינֹת שָׂרִפִּים מִהֲלָכִים לָהֶם וְתוֹדָה
בְּנֹן וּבְפִרְדֵּם מִסִּכְתָּם, וְעַם בְּנֹן וּבְפִרְדֵּם מִסִּכְתָּם, וְעַם
בְּטַחוֹ בְּעוֹלָם הַנְּשֻׁמוֹת, לַחֲזוֹת בְּטַחוֹ בְּעוֹלָם הַנְּשֻׁמוֹת, לַחֲזוֹת
אֶל־נֹן וְאֶל־טוֹבוֹ בְּעֶדֶן יִנְהָרוּ, אֶל־נֹן וְאֶל־טוֹבוֹ בְּעֶדֶן יִנְהָרוּ,
מִשֵּׁם לַהֲתַעֲלוֹת לַעֲץ דַּעַת, וּבֹי מִשֵּׁם לַהֲתַעֲלוֹת לַעֲץ דַּעַת, וּבֹי
מִשֵּׁם לַעֲץ חַיִּים, לַחֲיִי מִלֵּאכִי מִשֵּׁם לַעֲץ חַיִּים, לַחֲיִי מִלֵּאכִי
כִּי שֵׁם יִתְּנוּ שִׁיר לֹאֵל עֲלִיוֹן, וְשֵׁם כִּי שֵׁם יִתְּנוּ שִׁיר לֹאֵל עֲלִיוֹן, וְשֵׁם

ילדות וְהַשְׁתָּחוּת לְאֵם הַתְּנַנְבוּ,
 יִפְעַ וְיִתְדַת אֶהֱלֵם, גַּם נִתְקוּ
 קוֹמַת בְּחוּרִים, בְּאֶרְוִים הִיתָה,
 הַנִּלְתָּ תַּהֲלֵת הַנְּעוּרִים, הַנִּלְתָּה
 רֵאִים תַּמּוּרוֹת וְחִלּוּפֹת יָלְדוּ
 יִתְנַחֲמוּ אֶל-אַחֲרִית וְלִיּוֹם חִלּוּף,
 יוֹעֵם זֶהָב הוֹדֵם וְכֶתֶם תֶּאֱרָם
 אֶל אוֹצְרוֹת חֲשֵׁךְ וּמִטְמָנִים וְאֶל
 יִכְבוּ, וְעַתָּה עַת סְפוּדָה, כִּי נִפְתָּחוּ
 שְׁמָחוּ לֹא דָבָר, וְהַמִּתְעַצְבִּים
 שָׁמְעוּ עֲצַת נֶפֶשׁ יְרוּעַ הַחֲלִי,
 עֲתִים מְזֻמָּנוֹת בְּהוֹלְדוֹ לְאִישׁ —
 יִלְדוֹת וְעַתּוֹתָיו לְאֶן נִחְשָׁבוּ,
 וְלִשְׁתָּחוּת תִּבּוּאָה זְמַן מִרְהִיבָה
 עֲרוּךְ לֶךְ שְׁלֹחַן וְיָדָיו יַעֲשׂוּ
 לֶחֶם בָּנוּבִים יֶאֱכֹלֶהָ, וְעוֹד
 יָמִים יִרְנְנוּ וְיִשְׁרִיּוּ לֶךְ,
 תִּלְבַּשׁ לְבוּשׁ רִקְמָה וְעָדִי תַעֲדָה,
 אֶרֶץ בְּרִגְלֶיהָ עָדִי יִתְנַנְפוּ,
 לֶהֱם גִּבְעִים טַעֲסִים רַמּוֹן וְיִין
 תַּחֲשָׁב לְהֶאֱחֹז וְהַנְחִיל גִּתְלָה
 וְיִדְרָכוּ קִשְׁתָּם לַחֵץ, לֹא יִחְמְלוּ,
 אִינְלִי בְּעוֹלָמִי לְבַד הַכֹּר יָמִי
 יָמִים אֲשֶׁר יִדְעוּ בּוֹלֵת הַזְמַן,
 יָמִים יִבְיֹאוּךָ חֲדָרָיו לַחֲזוֹת
 יָמִים אֲשֶׁר יוֹדוּ בְּאוֹלָתָם, וְאֶת-
 כִּי הַנְּעוּרִים לְאַנּוּשׁ מוֹקֵשׁ, וְאִם
 מַצָּב וּמִשְׁחִית בָּם, בְּשִׁחְתָּם גִּתְפִּשׁוּ
 אִם יִשְׁרֻ לְבוֹת וְאִם יִתְמָמוּ —
 דַּעֲוֹת בָּרַב יוֹעֵץ, וְרַק בְּתַאֲנוּה

כִּי לֹא בְּמִקּוֹם נֶאֱמַן אֶהְלוּ,
 חֲבָלִי וְרִיעוּתָיו וְגַם נִפְלוּ,
 יִבְשׁוּ סַעֲפִיה וְיִתְמַלְלוּ,
 כָּלָה, וְהַלְבוֹת כָּבֵד נִזְחִלוּ;
 יָמִים — לַעֲשֹׂקֵי הַזְמַן נִבְהִלוּ,
 וְלַעֲת בְּתִיתָם גְּמִקִּים חָלוּ,
 יִשְׁנֹא, וּבְכִלּוֹת שְׁאֲרָם חֲמָלוּ,
 אֲבָקַת רְכִלָּתָם אֲשֶׁר רָכְלוּ
 בָּם שִׁעָרֵי דַמְעָה וְלֹא נִנְעָרוּ. —
 אֶל רַעֲיוֹן רוּחַ וְהַתְהַלְלוּ,
 הַתְּגַלְלוּ יָמִים וְהַתְנַפְּלוּ:
 צִדְקוֹ, וּמִשְׁפָּטָם בָּקוּ בְּלִפְלוּ;
 לֹא פָּעֲלוּ דָבָר אֶבֶל גִּפְעֵלוּ,
 בִּשְׁוֹא, וּפּוֹד עֵינָיו לֶךְ כְּחָלוּ;
 לְשִׁחּוֹק בָּהּ לֶחֶם וְיִתְעַלְלוּ,
 כְּמַעַם, וּבּוֹ הַטְחָנוֹת בְּטָלוּ;
 שְׁמָחוּ לַפְּגִיָּה וְגִילָה גָלוּ,
 תַּחֲשׁ וּמִכְלָלִים לֶךְ יִנְעֲלוּ,
 מִרְב לְדִרְכָּם נַעֲלִיָּהֶם בָּלוּ;
 חֲלָבוֹן בְּכִסּוֹת לַעֲנָה הִרְעֵלוּ,
 בָּהֶם, וְהִמָּה מִמֶּה נִשְׁלוּ,
 אֶל-יִלְבָּשׁוּ סָרִין וְאֶל-יִתְעַלְלוּ!
 שִׁיבָה וְהַשְׁנִים אֲשֶׁר הִכְפִּילוּ,
 שָׁנִים אֲשֶׁר בִּתְאוֹת גִּעֵלוּ,
 סִתְרוּ וּמִצְפְּנֵי וְאוֹנָה גָלוּ,
 אֲזֻנִּים בְּעִרְלָתָם וְהַלֵּב מָלוּ.
 חֲכָמוּ כְּאִיתִיאל וְאִם יִסְכְּלוּ,
 אִישִׁים, בְּגִבְלֵיהֶם אֲשֶׁר-נִכְּלוּ,
 יִתְעַקְּשׁוּ בָּהֶם וְיִתְפַּתְּלוּ.
 יִתְעַרְבוּ מַעֲשָׂיו וְיִתְבּוֹלְלוּ,

רבי משלם בן-שלמה די-פיאירה

(חי בצרפת, ואולי בא שמה מספרד; בן דורו של רמ"ב)

התעשה בדרך היאמונה

ילבין ערפל בחלום נגשו,
 וביצרים במחנה פגשו,
 אין מענה — עמדו והתבששו!
 אישים אסירי דת ולא חפשו!
 עולם ומבית תענוג גרשו,
 לבות, אשר מן-הנמול נזאשו!
 הכו מתי ללב ולא חבשו,
 בלבב אמונתם ויתלחשו,
 עד כי-אמונות מאנוש יתלשו,
 בהם מזמות מאמין נזקשו.
 שטים להטות מחשבותי חשו,
 דעות לבבי בו ויתקוששו.
 שם הזמן, כי-הדברים קשו,
 גבי בתוכחות אהבה חרשו;
 נטעי אמונות לבך שרשו,
 חרב, במצפון דעתך לטשו,
 עלה מזמות שכלך יכבשו,
 היום ועמודי ענך מושו,
 לבב ידיעות היסוד נטשו;
 כי-שבשום דעות וישתבשו,
 אבדן מתי תקוה ויאנשו,
 סוד, רעיוני לבך רחשו!
 כי-שחתו דרכם ולא-נענשו?
 האל, אשר על-שם כבודו חשו?
 סודות ביד-ימים ולא-פרשו!

אמרו, אשר סוד האמת דרשו
 וילבין ערפל בחלום התהלכו
 יראי אלהים דברו עלי, ואם
 עמדו עמדו, עבדים מאהבה,
 אי שמרי מצוה, שבחי תאות
 נפתים לתוחלת משוכה — החיו
 מפת מבוכה הפתה נפשי, ובה
 הכו מתי ללב ואז יתמהו
 ומכתשים באל נכחות יאמרו,
 גם על-לשונם תוכחות מוסר, אשר
 חושו לעזרתי, מתי-אמן, בעזר
 יצא דבר-חקמה, עדי יצרפו
 מן-אז נבנותי בנפשי תהלה
 אמנם הליצני מחכמים, ועל-
 «אם-באמונה תמכה ידך, ובה
 הרף, חכם-לב, פן-תלהט מדקרות
 ומשל ברוחק, ואשר על-רוחק
 סכל עצת-נפשך ושוב טרם פגות
 ונטוש דבר-מחקר, וכמה בעלי
 במחקר נשתבשו הידעים,
 אראה ומהם אבדה עצת ביום
 הסתר מזמנה וחרף, פן-תגל
 באת בתמהון לב אלי-בית המרי,
 אז לבך נבהל למסת שחרי
 ידע לכתב: לזמן מנהג, אבל

בפשם במזב תליו, למען ישבעו
 עוד אל-צורר חיים להתעטר, ובו
 יתנשאו לשוב לגופתם ובא
 מתים, בגלותם לשם אל נשאו
 בלות ועל גלות וולת מצאו,
 כבלם בגלם בעדי להם, ואם
 תמך אשוריהם במעגלם, ולא
 עשו רצון קנם, לדעתם יקדם
 מוציא אלי הרג בכור בנים, ואם
 שקר פרי בטנם לה, הצור, ולך
 לא-יקראו הרג למתי מרבה,
 אך יאמרו: "חיים בדמינו!" בעת
 אלה מתים ידך ואלה חבלך,
 נאזר, תמונתך בהקיץ ישבעו
 להם שחקים יולו-צדק ושל
 יתחדשו נער, ונופם רמפס
 יתעטרו כבוד ויכתרו בהוד,
 למאזר פניהם תפרה תפה ולו
 עולם תתיה לעדי-עד, נבלעה
 מלך באור-פניו מקור חיים, ובו
 כי אל גמלות הוא, ועל רעות ומזב
 עולם יחדש עוד, ונגלו כמו-
 וביה אדני צור לעולמים, לעד

משד כבוד שדי ותזכם מלו,
 כבוד ותפארת יפי כללו,
 בצור ובמחלות ויתגלגלו.
 עבדת ובקבדת, ולא סבלו;
 וינחלו כבוד ביום הולו,
 יראו אשר ודים ובנדים שלו,
 נסע לבכם מן-גבול הנבלו,
 אסון במצותיו — ולא נעצלו;
 יבכה ודמעתי בגיל יגלו,
 יתילדו בנים ולא שכלו;
 לא-יספרו להם ויתאבלו,
 יתבוססו בדם ויתנאלו;
 לא-נפרדו ממך ולא-נבדלו —
 ופני שכינתך ויתקבלו!
 חיים, ומבטן שאול חוללו,
 מטללי אורת אשר יולו,
 לא דממו אליו ולא פללו,
 בשו מאזרי אור וגם אפלו.
 מות אשר בה כל-יצור חבלו,
 יתנהגו לעד ויתנהלו,
 נקם ושלם לו בעל גמלו;
 ספר שמי מרום והתקלקלו —
 ישתבחו מעשיו ויתהללו!

ידידי, מה-לך לדכיר וארמון,
מקום תורה, מקום בעלי אספות
עשוקים הם בעמקה של-הלכה,
ומה-בצע לשולמית בעמית,
מלא ימים, ואין לבו ועינו
ולא-יבוי בקשרי עדינה,
ולא-תפש בידו בענקות,
כרוב ממשה, גולתני עילי
ולא-אזכיר יגון חבלי אהבי,
ומחלתי — ויש מחל לאנסו,
אהה חשק, אשר ימחל ידידות
במספר מחשוקים נחמוני —
וזכרו תברית מתוך דאגה,
מתוקה-לי ידידות מתחלה,
ומצאתי בחשקים אש תשוקה,
אבל חכמי אהבים אמרים, כי
וישקט בין אהובים ריב ומדון,
אני האיש שכחוני אהובי,
צבי-החן, תהלתך אננו —
עשויים לך, גביר, חשן ואפוד,
אני מן-הידידים לא-ידעתם,
לכנזרי ישירון שיר עלמות:

לבית מדות ותלונות קרעים,
ומדרשים לכל-חכמה קבועים,
ולזמנים בהגדות שקועים?
אשר חשק בדברי שעשועים,
לעינים אשר בפוד קרעים,
ולא-יראה צעדות על-זרעים,
ולא-שלח ימינו בקמיעים?
בפה חלק ועינים צנועים,
ומחלתי לך אתן נגעים,
בלב נבוה ועינים דמועים.
וישכח אהבת נער לרעים!
כנגוע ינחם מנגועים,
ומתוך תככי מופתים ידעים.
עדי גודע למי היו פצעים,
וראתי אשר לראות שבעים —
אסיר חשק וכסה על-פשעים,
וימתיק סוד ויפגיע לפשעים.
ולא-נעשה לבב חשקי קרעים. —
וימתיק קול חלילנו ונגעים,
וכל-פחי וקבינו רקיעים;
וכמה לעבדתך רצועים!
עלמות הן ועיניהם צבועים!

*

מיטב השיר קובו

שאלוני: חכם-ללב, ומי זה
ולשיר אל-מתי הדור בכבוד —
ולבו האמת און וחקר?
השיבתים: מידעי, אני הוא,
אני הוא המשורר המשקר!

*

בְּלִל וְיִצְרִים עַל־מְחוּנָה יִהְיֶה,
 יִתְהַלְכוּ עַל־קו מִסְבוֹתָיו וְלֹא
 עוֹלָם כְּמִנְהֶגּוֹ, וְטוֹב צָפוֹן אֵלַי
 וְאֵת נְחֻלַּת עַבְדִּי אֶלְהִינִי, וְעַל־
 כֹּה דִבְרוּ עָלַי, וְכִמְעַט נִטְתָּה
 אָדָם לְמוֹכִיחִים, וְתוֹכָחוֹת בְּפִי
 וּבְכוֹן לִקְץ יָמִים מְלִיצִי מִשְׁכּוֹ
 לְמַשְׁחֲרֵי מוֹסֵר אָמַר, צִיר נֶאֱמָן:
 הוֹכֵן בְּעֶדֶן גֵּן מְקוֹם שָׁם יִחְנוּ
 וְיוֹ הַשְׂכִּינָה הַנְּשֻׁמֹּת יַעֲמוּ
 קוֹלֵי אֱלִיבָם, כְּאֲבִים, וְיִתְחַפְּשׂוּ
 בְּנוֹת תְּקוּנָה אֵלַי מְתִים, אֲשֶׁר
 עָזְבוּ יִרְשׁוֹת בְּעַמֶּל אָדָם, וְעַל־
 הַיָּדָעִים מָה אַחֲרֵי הַמּוֹתָה,
 אָמְרוּ שְׁלוֹם מְתִים לְיֹרֵד בְּבִכּוֹ,
 אֵלֶּה מִסְבוֹתָיו וְלֹא־נִעְקָשׁוּ,
 יִתְיַלְדוּ מְקָרִים וְיִתְחַדְּשׁוּ,
 חוֹכָה — וְאִם הַמּוֹפְתִים בִּשְׁשׁוֹ,
 הַפְּשָׁעִים בְּדִי שָׁאֵל יִרְעֶשׂוּ.
 רַגְלִי, וְתִקְוָה רַעֲיוֹנִי נָשׁוּ.
 דוּמָם יִצְעֲקוּ וְיִתְנַעֲשׂוּ —
 אֲתִי וּמִמִּי הַמְּבֹכָה מָשׁוּ!
 כִּן־הוּא כְּדַבְּרִיכֶם וְלֹא הִכְחָשׁוּ!
 בַּפְּשׁוֹת מְהוֹרֵי לֵב וְיִנְפָּשׁוּ,
 כְּמַעֲלֵל לְיוֹם מוֹת וְיִתְלַבְּשׁוּ.
 בְּאִפֶּר מְבֹכְתָם וְיִתְפַּלְּשׁוּ,
 לִפְנֵי אֱלֹהִים לַעֲבֹד נִקְדָּשׁוּ,
 נַחֵל עֲדָנִים נַחֲלָה יִירָשׁוּ.
 עַל־פִּי תְכוּנוֹת חֲלָפִים הִרְנָשׁוּ,
 אָמְרוּ, אֲשֶׁר סוּד הָאֱמֶת דָּרָשׁוּ!

*

שִׁיר אֶהְבָּה

(שְׁלוֹת לְאַחַד מִיָּדִידִיו)

עֲלָמוֹת הֵן וְעִינֵיהֶם צְבוּעִים,
 וְאִם יוֹנִים אֲשֶׁר כָּעַב יַעֲוִפוּן,
 יִנְיֵעוּן רֹאשׁ וְיִטּוּ צוּאֲרֵיהֶן,
 יִשׁוּטוּן בֵּין רְקִיעִים עַל־עֲרֶגֶת,
 בְּהִתְלַבֵּשׁ אָדָמָה צִיץ יִרְקֶרֶק,
 לַעֲת כּוֹזֶת, בְּקוֹם רוּחַ נְדִיבָה
 בְּהִתְהַלֵּךְ עֲנִינִי לְאַטָּם,
 נְשִׁיקוֹת שְׁלַחוּ־לִנִּי חֲשׂוֹקוֹת
 נִהַג וְלֵךְ, צִבִּי־חַן, יַעֲלֵת־חַן
 קִצְעוֹת כָּל־בְּגָדִינוּ, וּבִגְדֶךָ
 וְעִנְפֵי הַחֶדֶם לָנוּ שְׂכָכָה,
 וְאִם יוֹנִים אֲשֶׁר מִבֵּין סָלְעִים?
 וְכִנְפֵיהֶם דְּמוּת רְקִמַת צְבָעִים?
 וְצוּ לָצוּ וְיִשׁוּטוּן בֵּין רְקִיעִים,
 בְּהִצִּיץ מִחֲרַפְיָהֶן וְנָרְעִים,
 בְּהִתְנוּצֵץ סְמִדָּר בְּנִטְעִים;
 וְהַנֶּשֶׁם וְהַשְׁלֵג מְנוּעִים,
 כְּאֵילִים אֲשֶׁר מְרוּץ יִגְעִים,
 בְּיַד צִיר נֶאֱמָן יָקָר וְנָעִים —
 לְאֶהְלִים בְּתוֹךְ נְנוֹת תְּקוּעִים,
 וּבִכְרָפָם תִּלְמִינוּ וְרוּעִים,
 וּמִלְעֵי הַנֶּדֶר לָנוּ קָלְעִים;

רבי נחום

(חי לפי ההשערה בנגב ספרד או בפאס; לפני שנת ה'א ס')

מאורות

1

הסתיו ארח — ארח מעצבי,
עץ פרי פרח — פרח גיל לבבי.

נתנו ריח — יחדו הנרדים,
צין וצמח — פרחם המנדים,
שש ושמח — בקהם לב ידידים —
שוב, צבי מרח, ברח מפלובי,
בא, שתה רקח — ייני עם-חלבי!

חלפו תונות — יום חלפו ערגות,
בהרס סונות, ברקמות ארגות,
מבלי פונות; נסו הדאגות;
מנדלות מרקח — נטפות מור סביבי,
האגוז — סרח — דליו על-מסבי.

נעצי חמדה — נטו בין צללים,
משמאל קדה, מימין אהלים,
כוס בעין פמדה — וכמעשה גלילים,
בין בעין אקדה — מסוד מרביבי —
ריש ואזן אשכח — הטמון בחבי.

מה-לרוד, היה — רעה בין עפרים,
לעזב קריה, לשכן בין יערים?
בא לחיק רעה, מעטף לך בשירים,
העלה, דוד צח, לי גר מערבי,
בך, ברוב ממשח, ינה אור שביבי!

המצבה

בְּעֶבְרִי עַל־מָקוֹם קְבוּרוֹת שְׁכֵנִי, וְהִנֵּה מַצֵּבוֹת רַבִּים לִפְנֵי,
וְשֵׁם קֶבֶר מִצֵּין דִּין וְעֵנֶשׁ, וּמַצְבָּה אֲשֶׁר שָׁנָא אָדָנִי,
וְשֵׁם קֶבֶר וְהוּא קֹדֶשׁ מִקְדָּשׁ, וְלֹזֶה קְרָאִים קְדוֹשׁ בְּאַזְנִי,
וְעָלְיוֹ רָאִתָּה עֵינִי בְּמִרְאָה עֵנִי כְבוֹד אֲשֶׁר נִרְאָה בְּסִינִי!

רבי שם טוב בן־יוסף פלקירה

(חי לפי ההשערה בספרד, לערך ה"א — ה"א ג')

לשמחתה מה־זה עשה

הִישָׁמַח הַיְּהוּדִי הָאֲמֻלָּל? וְחִלְקוֹ בֵּין בְּנֵי אָדָם מְקַלָּל!
וְאִם הַיּוֹם יִהְיֶה עֲשָׂרוֹ כְּחֹל יָם — לְמַחֵר יִהְיֶה עָרוֹם וְשׁוֹלָל.
וּמִה־יִצְדָק יִלּוּד יַעֲקֹב וַיִּזְכֶּה, בְּעוֹד אֵיבֹו יְדִיגְהוּ וּפְלָל?
וְאִיךָ יָרִים לְרֹאשׁוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהִנֵּה הוּא בְּדָם מְכוּת מְגוֹלָל?
אֱלֹהִים, עֲמֹד הוֹשֵׁעַ, אֲשֶׁר אֲנִי תִקְדָּשׁ אֶת־שִׁמְךָ הַמְּחַלָּל!

*

חזק־לב

אִם אֵיד בְּמוֹ־סָלַע — בְּמוֹ פָטִישׁ אָנִי,
וְאָנִי כְמוֹם — אִם־תִּלְאַה רֶשֶׁף;
לְבִי בְבוֹזָאָה יַחְזֹק, כִּי הוּא כְמוֹ־
סֶהַר, מְאֹורוֹ יַחְזֹק בְּנֶשֶׁף.

גאלה

גרך וברכם צץ בגני, קמשן ימל וקמל,
ועלי יבלי נחלים, החרם הגץ וגמל.

חלפו סות אלמנותם כל-עציר-עדן וצצו,
מתדר ויו מתלצותם עלוז דודים ועלצו,
תר וסים על-משמרותם פשרו פיהם ופצו;
שם יתנו עז לקני, זה במצהל, זה בצלצל,
על-ערכים בין צללים צפצפו שירים ומהלל.

וערוגת הנודים תעטה הזר סות מאדם,
על-סעוף רמון ריידים שש ובר לבן אדמדם,
בו יגילון אז ירידים יעלזבו ער ונרדם;
בעלות רוח צפוני הבשמים ילד-טל,
טל להרניע עמלים, טל ישבח ריש ועמל.

מפאת מורח לעיני בא מאור שמשו וזרח,
מעציר-עדן בגני צץ שתיל רענן פאזרח,
אשמעה קרא באזני: ציץ לישי צץ ופרח!
אהבי ראה בעני — על-מעוזו חס וחקל,
בא דרור וזמן גאולים אל-אסיר תקנה — ונגאל!

נאנוה, בעז התאזרי,   כירעזר מעם תעזרי,
אם מכאב לב תצרי,   גלעד עלי וקחי צרי!

נחלה ומי יגון, אשר   גברו וכנר נצבו,
רוח אלהים יעבר   אל-עם בתוכם ישכבו,
אל-תאמר פיה באר,   רגע וחרב יחרבו;
מה-לך בדודך תפצרי,   כי עם-ארי תתגזרי?
מתוך גוית הארי   דבשך רדי, מורד ארי!

„חסן אביר, המחרב   ים-סוף ושם בים שביל,
לב הצביה האדיב   בין עברי צלם אליל;
לא יעצב את יעצב   אתי, ולא יחלה לחיל
לבי; ידיד בא בחרו,   איך רדפני בחרו?
כי כאשר יוכל מריא   אוכל לטבח על-מרי!

ואני בך אבטח, ולא   על-בלתך עוד אבטחה,
האל אשר ארץ מלא   כבוד, וידך טפחה
גבלי שחקים — תעלו-   זה אם, בדתך תשמחה!
שלחה צרי ויפה פרי-   תאר — בגלעד הצרי,
לעזר בעת צר צוררי,   להיזות למגדל, עזרי!

מציץ בעד חרד אני,   וכצעקתך אענה,
קומי, צאי מבית עני,   ציון עלי אל-משכני
עפר, בתחנתו חני —   אז נענה כל-נענה;
השקבה תחת ברי-   ח הנוד, התעזרי,
לעלות להר-אל מהרי,   ולשוב אדני נהרי!

רבי אברהם בן-שמואל

(מקום מגורו לא נודע; חי לערך ד"א תתק"ס — ה"א ס')

סליחה

אל-מי מגאלי דם אצעק — וידי שפכו דמי?!
 בַּחֲנֻנִי לְבוֹת מִשְׁנָאִים — ואין שגא אתי בלִבִּי,
 רַבִּים פָּעָעִי אוֹזְבִים וּמְבוֹתָם — ואין מכה וּפָעָע בְּנַפְשִׁי,
 הִדְרִחוּנִי מִשְׁחִיתִים לְחַבֵּל — ואין מִסִּית וּמַדִּיחַ בְּעֵינִי,
 מִנְחַל אֶל-נֶחַל הִתְהַלַּכְתִּי — ולא שִׁרְפַתְנִי אֵשׁ בָּחַם מֵאֹתִי,
 בִּפְתִּיחַם גִּלְפִּדְתִּי וּבְמַצּוֹת — ולא לְכַדְנִי מוֹקֵשׁ בְּלִשׁוֹנִי,
 נִשְׁכּוֹנִי נָחַשׁ וְעַקְרָב — ואין נִשְׁדָּה בְּשָׂרִי בְּשֵׁנִי,
 שָׂרִים עַל-קַל רִדְמוֹנִי — ואין רִדְף אֹתִי בְּרִגְלִי,
 מִכְּאֹבִי עֲצָמוֹ וְאֲמָצוֹ מִמְּנִי — ואין מִכְּאֹב בְּמַרְיִי,
 וַיִּרְבוּ מְדוּי לְבָבִי — וַעֲזוּנִי יִתֵּר מִכָּלֶם.
 אל-מי אצעק ועל-מי? וּמַחְרִיבִי מִמְּנִי יֵצֵאוּ!
 לא-מַצָּאתִי לִי טוֹב כִּי אִם-לְבוֹא בְּסִתֵּר רַחֲמֶיךָ;
 רַחֲמֶיךָ הַפְּלִא עַל-לֵב גְּדֻהִים,
 אֵל מֶלֶךְ יֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא רַחֲמִים!

רבי דויד הכהן

(מקום מגורו לא נודע; חי לערך ד"א תתק"ס — ה"א ס')

רשות לברכו

הַשְׁתַּמְחוּ וּבְרָכִי   לִפְנֵי צוּר מַעֲזוּנִי,
 וְהִתְלַלִּי וּבְרָכִי   נַפְשִׁי אֶת-אֲדָנִי!

דָּלוּ מְאֹד שִׁפְתֵּי   מַדִּי מִהֲלָלוֹ,
 לֹא-רַב סֵפֶר שְׁנוֹתַי   מִמִּסְפַּר תִּילּוֹ,

רבי אברהם בן־מנחם

(באשכנז או בצרפת, לפני שנת ה'א ס')

סליחה

אבן הראשה	לעיים ולחרישה,
ונחלי מורשה	מנוד ראש בלאמים.
בקרבי לב נבאב,	נדוה ונדאב,
נשארגו כאין אב,	והיינו ביתומים.
רבה ועגנה,	בשושנים סוגה,
עתה היא נוגה,	מסורה ביד־קמים;
היתה באלמנה	קרית גאמנה,
וורע מי מנה	נמכרו בלא דמים;
מעגנה ורבה	צלחה למלוכה,
מעניתה ארבה	זה כפה ימים!
בית יעקב לבנה,	ללעג ולליוה,
והעיר העליוה	למטעי כרמים;
רויזה מרעלה	ביר בגיעולה,
הרצויה כעלה	וכקטרת סמים;
מאסה לונות	תורת אבי ונות,
ולא־מצאה מנות	לילות וימים!
נורא אל עליון,	ממך יהי צביון,
להשיב לריב ציון	שנת שלומים;
חדש ימינו בקדם,	מענה אלהי קדם,
ולבן בצמר אדם	וכשלג בתמים;
חזקנו ביראתך	ובקיום תורתך,
ופקדנו בישועתך	אל מלא רחמים!

רבי מאיר בן ברדיה

(מרוטנבורג, נולד לערך ד"א תתק"עה, ונחפס ומת במגדל אנוישהיים ה"א נ"נ)

קינה

על שרפת ספרי התורה בשנת ה"א י"ד

שְׁאֵלִי, שְׂרָפָה בָּאֵשׁ, לְשָׁלוֹם אֲבִלֶיךָ, הַמִּשְׁתַּחֲוִּיִּים עַל-עַפְרָא-אֶרֶץ וְהַכֹּאֲבִים, הַלְכִים חֲשָׁכִים וְאֵין נֹגֵה, וְקוֹיִם לְאֹזֵר וְשָׁלוֹם אָנוּשׁ נֶאֱנַח, בְּכֹה בָּלֵב נִשְׁבֵּר, וַיִּתְּאוּנֵן כְּתָנִים וּבְנוֹת יַעֲנָה, אִיכָה נִתְּוִנָה בָּאֵשׁ אֲכָלָה תֹּאֲפֵל בָּאֵשׁ עַד-אֵן, עַד יְנִיָּה, תְּהִי שְׂכֵנָה בְּרַב הַשְּׁאֵמָה, תִּשְׁכְּבִי בְּרַב גִּאוּן לִשְׁפֹּט בְּנֵי אֵל בְּכָל-עוֹד תִּגְוִרִי לְשָׂרָף דֵּת-אֵשׁ וְחֻקִּים — וְלֹא צוּרִי בְּלִפְדִּי וְאֵשׁ הִלְבַּעְבוֹר זֶה נִתְּוִי, סִינִי, הָעֶלְבֹן בְּךָ בְּחֵר אֱלֹהִים וְיִמְּ לְהִיזֵת לְמוֹפֶת לְדֵת כִּי-תִתְמַעֵם וְתִמְּ מִשָּׁל לְמֶלֶךְ אֲשֶׁר בָּכָה לְמִשְׁתָּה בְּנוֹ, תַּחַת מַעֲיֵל תִּתְּבֶם, סִינִי, לְבוֹשֶׁךָ בִּשְׁקִי, אֹרִיד דְּמָעוֹת עַדִּי יִהְיוּ כְּנַחַל וְיִמְּ מִשָּׁה, וְאֶהְרֵן בְּהֵר הָהָר, וְאֶשְׂאֵל הַיֵּשׁ חֹדֶשׁ שְׁלִישִׁי וְהַקֶּשֶׁר הָרְבִיעִי לְהִשָּׁבֵר גִּדַּע לְלַחֲזוֹת וְעוֹד שְׁנָה בְּאֻלָּתוֹ אֶתְמָה לְנַפְשִׁי וְאִידִי יַעֲרֵב לִחְבִּי אֲכָל, אֶל-תּוֹךְ רַחֲבָה כְּנִדְחָת, וְשָׂרְפוֹ שָׁלֵל לֹא-אֶדְעָה לְמַצָּא דֶרֶךְ סֹלֵלָה, הִכִּי יִמְתַּק בְּפִי מִדְּבַשׁ לְמִסְךָ בְּמִשְׁקָה דְּמִי יַעֲרֵב לְעִינֵי שֹׁאֵב מִימֵי דְּמָעֵי עַדִּי אִידִי יַחֲרִבוּ בְּרִדְתָם עַל-לִחְוִי, עֲבוֹר

הַמִּתְאוּיִם שָׁכֵן בְּחֶצֶר וּבְלִידֶךָ, הַמִּשְׁתַּחֲוִּיִּים עָלֶי מוֹקֵד גְּוִילֶיךָ, יוֹמָם, עֲלֵיהֶם אֲשֶׁר יוֹרֵחַ וְעֲלֶיךָ; תְּמִיד מְקוֹנֵן עָלֶי צִירִי חֲכָלֶיךָ, וַיִּקְרָא מִסְפָּד מֵר בְּגִלְדֶיךָ! בָּשָׂר, וְלֹא גִבּוֹ וְזִידִים בְּגִחְלֶיךָ? וּפְגִי פִרְתִּי הֵלֵא כְּסוֹ חֲרָלֶיךָ? הַמִּשְׁפָּטִים וְתִבְיָא בְּפִלְדֶיךָ, כֵּן אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלֵם-לְךָ גְּמוּלֶיךָ! — גֵּךְ, כִּי בְּאַחֲרִית תִּלְהֵט אֵשׁ בְּשׂוּלֶיךָ? אִם בְּגִדְלִים וְזֹרֵחַ בְּגִבְלֶיךָ, רַד מִכְּבוֹדָה? וְהֵן אֶמְשַׁל מִשְׁלֶיךָ: צָפָה אֲשֶׁר יִגּוֹעַ, בֵּן אֶת בְּמִלְדֶיךָ! תַּעֲמָה לְבוֹשׁ אֱלֻמְנוֹת, תַּחֲלִיף שְׂמֻלְדֶיךָ. גִּיעוֹ לְקַבְרוֹת שְׁנֵי שָׂרֵי אֲצִילֶיךָ, תּוֹרָה חֲדָשָׁה בְּכֵן שָׂרְפוֹ גִּלְדֶיךָ? חֵית תִּמְדֶּתְךָ וְכִלְיֵיפִי כִלְדֶיךָ; לְשָׂרָף בָּאֵשׁ דֵּת — הִזֵּה תִשְׁלוֹם כְּפִלְדֶיךָ? אַחֲרֵי רְאוּתִי אֲשֶׁר אָסְפוֹ שְׁלִילֶיךָ עֲלִיוֹן אֲשֶׁר תִּמְאַסֵּי לְבוֹא קַהֲלֶיךָ! הִיוּ אֲבָלּוֹת גְּתִיב יִשְׂרָאֵל מִסְלֶיךָ. עוֹת, וְלִרְגִלִי הִיוֹת כְּבוֹל בְּכָלֶיךָ; כֵּלֹ, לְכָל-מַחְזִיק בְּכִנְיָ מַעֲלֶיךָ, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֵי לִגְדִי בְּעֲלֶיךָ.

אינדי ברב ימותי	ספר הזר פֿעליו;
אָמנם בָּרן ובבכי,	ממסד רעיוני,
צור שְׁחָרִי, וְתִלְכִי	לְדָרֵשׁ אֶת-אֲדֹנִי!

ובעת תהום אֶרְחִיו	יָרֵד רֵעִיוֹנִי,
ובחוג שְׁמִי שְׁבָחִיו	יִתְהַלֵּךְ לְשׁוֹנִי,
מִלֶּהֱטִי שְׁלָחִיו	סְגוּרִים בְּעֵינִי,
מִתְהַפְּכִים בְּהַפְּכִי	אֶל-אַחֲרֵי תְבוּנִי,
בְּלֹא-מַצָּאָה — בְּעָרְכִי —	דַּעַה אֶת-אֲדֹנִי.

יַעֲמֵד וְדָרְפִים לֹא	יִשְׁיֵגוּ כְבוֹדוֹ,
כִּי יִחְשִׂיךְ בְּהִלּוֹ	מִהֲבִיט בְּהוֹדוֹ,
כָּל-הוֹד וְכָל-יָקָר לוֹ,	יִתְבָּרֵךְ בְּיָדוֹ;
מִי הוּא אָנִי וּמִי, כִּי	אֲרַבֶּה-לוֹ רִנָּנִי?
אֶחָשֶׁךְ, תְּכִי בְּחֹשְׁכִי	אוֹדָה אֶת-אֲדֹנִי.

דוּמָם אָנִי מִחַיָּה	כִּי לוֹ הַגִּדְלָה,
כִּי אֶתְרִישׁ מְקוֹה —	וְאַהֲנִיה לְמִלָּה,
אוֹחִיל עַדִּי יִצְוָה	עָלַי צוֹר גְּאֻלָּה;
אֶתְפַּאֲרָה בְּמִשְׁכִּי	עַל חֲסִי אָמוּנִי
עַם-עַל שְׁבִי, בְּתִמְכִּי	בְּאַהֲבַת אֲדֹנִי.

כָּל-מַחְנוֹת כְּרוּבִיו	בָּרְכוּ אֵל, וְלִשְׁמוֹ
הוֹדוּ בְּסוֹד אֱהוּבִיו,	כָּל-עַצָּם לְעִצְמוֹ,
נֹרָא כָּל-סְבִיבִיו	אִישׁ לוֹ מִמְקוֹמוֹ
הִשְׁתַּחֲוּוּ, בְּשַׁפְּכִי	שִׁיחִי תַחֲנוּנִי,
וּמִשְׁרָתִיו, בְּבָרְכִי	נַפְשִׁי אֶת-אֲדֹנִי,
[בָּרְכוּ אֶת-אֲדֹנִי הַמְּבָרֵךְ.]	

קוֹמָה כְּתָמָר, יוֹם בְּבוֹר צִנְחָה;
 שׁוֹא לְזִמְזוּהָ כָּל־זִנִּי מְרַקְחָת!
 מִוֹת וּבְרָקוֹ בְּקָרֵב מִשְׁלַחָת!
 שְׁמָרִים, כְּחִגְרֹת וְכַמְפַּתְחָת?
 יִתֵּר שְׂאֵת בְּשֵׂאֵת וְכַסְפַּתְחָת?
 אֲמִיץ הִיקָדַח מִשְׁכִּיב קִדְחָת?
 גּוֹפֶת עֲנָקִים אֵיךְ בְּעִי גְמֻלַּחָת?
 כִּימָה מְקוֹם רָקֵב וְסֵם מְנַחָת?
 חֶמֶר, וְאִין נַחַת לְאֵלוֹף נַחַת;
 נַח וּמְנוּחַ וְלֹא מְנַחַת;
 שׁוֹאָה יְנִיקוֹת הַיָּקוּם כִּסְחָת.
 תִּבֵּל, וּמֵאִין קָרָאִים נִפְתַּחָת,
 מָגֵל, וּבוֹר מִזְרָה, וְשַׁחַת רַחַת.
 יִבְכוּ — וְלֵב מַעֲלָלִים מְקַשְׁחָת!
 תִּינִיק, וְגוֹרִים רִבְתָּה מִכְתָּת!
 תִּגְאִי כְּשִׁלְטָת וְכַנְצָחָת?
 עֵינִי מִשׁוֹבַחְתָּךְ רְאוֹת נִפְקַחָת!
 תִּמְלִמֵּי יוֹם תִּבְרָחִי, רִצְחָת?
 כִּי אֶת בְּחֶרֶבְךָ כָּל־אֲנוֹשׁ אֲכַחָת.
 רוּחוֹת, וְיִשְׁבִּי אֵי וְאֵי מִפְּחָת,
 מְתִי תִהְיֶה לְמַעְוָה סִלְחָת?
 עֵינִי, וְלִפִּי מִתְמוֹל גְּנַחָת,
 בְּדִי, וְאַחֲשֶׁבְךָ כְּעִיר גְּדַחָת;
 כְּכַבּוֹד אֲדֹנֶךָ יִדְּמִי שִׁלְחָת!
 צָנָה, בְּשִׁמְן תִּיקָר גִּמְשַׁחָת!
 תִּגּוֹד וְאֶל־חֲרוּל וְקוֹץ נִסְפַּחָת?
 וּבְכִי וּתְמָרוּרִים לְשִׁפָּה אַחַת,
 שִׁכְמָה, וְנֶפֶן מִסְפְּדֵי סֶרְחָת.
 סֵר, יוֹם אֲרוֹנֶךָ יִדְּבֵל לִקְחָת,
 עִירְךָ בְּיוֹם נִצָּחֶךָ נִסְחָת!

הַתְמַהֲמָהּ, כִּי רַפְּאִיכֶם יִחְנְמוּ
 מִה־לִּבְאֵשׁ קִדְחָה, וּמִר לְצִחְנָה?
 הַתְמָרְמוֹ, הַשְׁתַּרְרוּ, שְׁלֹמוֹ בְּיוֹם
 אֵיךְ יַעֲלֶה גִנְף בְּחִלּוֹן, לְהַקֵּת
 אֵיךְ נִסְחָפוּ מַחִים בְּשַׁחֲפָת, וְרֵב
 שְׁלִיט הַיָּאֲנֵשׁ בְּחִיל מִצְעָר, וְלֵב
 אֵיךְ תִּנְפָּלִים יִפְּלוּ בְּנִפְּלִים,
 אֵיךְ תִּאֲמָרוּ „עֲשֵׂה־כֵּאלֹהִים!“ מוֹל עֲשׂוֹבֶת
 שְׁשִׁי וְתִלְמִי שֵׁם בְּתִלְמִי מַעֲבָה
 לֹא מִחֲמַת מִוֹת מְנוּחָה מִצְאוֹ
 וּמִחֹל בְּגִי מִחֹל לְחִיל תִּפְקֵד בְּחֹל
 דִּלְת עֲלוּקָה סִבְבָּה עַל־צִיר מְתִי
 יִלְדֵי אֲדָמָה יִזְרְעוּ — אֵד מוֹתָה
 הוּא אִם מִשְׁפָּלֶת עֲפָרִים מִפְּחָה,
 אוֹיָה לְאִמְנַת תִּבְכַּעַע אֲשֶׁר
 תִּבֵּל בְּתִבְלִיתְךָ הַבִּינּוֹתִי, וּמִה־
 מִה־תִּלְכִּי בִלֵּט וּמִה־תִּתְנַפְּרִי?
 אִיָּה מְקוֹם מִפְּלֵט וְעִיר מִקְלֵט, אֲשֶׁר
 מִכָּל־עֲבָרִים גִּאֲלִי־דָם תִּמְצָאִי —
 רוּחַ תִּלְאוֹת תַּעֲבִירִי עַל־כִּנְף
 תִּסְפִּי נָקִים מִכָּלִי פֶשַׁע וְחַטָּא —
 וְאִנִּי הַלּוֹם הַלְמוֹת עֲמִלְךָ שֶׁרָרָה
 וְתִחַשְׁבֵּנִי כְּאַשְׁרָה לְעָקָר
 נָקֵל בְּעֵינֶיךָ שֹׁד וְחַמֵּס, עַד הָיוֹת
 מִגֵּן צִבִּי גִנְעֵל, וְשַׁחַת גִּמְבֵּלָה
 אִיכָּה גּוֹיֹת עִיר וּקְדִישׁ מִדְּבִיר
 כָּלֵל יִגּוֹנוּ כָּל־שִׁפָּת יִדְּעִיו בְּשִׁיר,
 אֵד בְּנֵהִי אֶקַּח שְׁכֶם אֶחָד עָלִי
 הָשָׁר מִשְׁלָם! מַעֲדָתְךָ כָּל־עֲדִי
 קִרְיָתְךָ תִּשָּׁח בְּסוֹר יִקְרַחָת,

לקח צרור כספו, הלך בדרך למ- ואני כשכול וגלמוד נשארתי לבד
 ומהם, בתרן בראש הר מגדליה. לא אשמעה עוד לקול שרים ושרות, עלי
 כי נתקו מיתרי תפי חליליך, אלבש ואתכם בשק, כי לי מאד יקרו,
 עצמו כחול ירביון נפשות חליליך. אתמה מאד על-מאור היום אשר יזרח
 חליליך, ולו יזכר אהבת פליליך; ועקי בקול מר לצור על-שברונך ועל-
 יצאה לחלק וספתה את-תלוליה! חגרי לבוש שק עלי ההבערה אשר
 שבמי ישרון וירים את-שפליך; כימי ענותך ונחמך צור, וישיב שבות
 תלכי במחול וצהלי במחוליה; עוד תצדי בעדי שני, ותף תקחי,
 ביה לחשפך ויאירו אפליך; ירום לבכי בעת צורי לאור לך וי-

רבי אברהם בן-יצחק

(נקרא על שם עיר מולדתו בררשי, נולד לפני ר"א תת"קצ, חי בפירפיניאן, ומת
 לערך ה"א ס')

קנינות

1

על-מזות רבי משלם

(דון בונפום רוננט)

גרו לנפש נודדה מפחת יזמם, ולילה — נפלה בשחת,
 מפח למצוד תהלה, ממהמר לסד, ומפחת לפח ברחת,
 מפוקשים תנום — וימים יפרשו רשת, עדי במוקשים בטחת,
 תדפק עלי-דלת ומי יפתח, ויד יגון בתוך קרבי תהי מברחת?
 כפה וחפניה בעמל נמלאו, תיגע ולא-תמצא מלא כף נחת!
 אמר לכבות להבות עצבי — ואז רוח תלאות גשבה לפחת,
 חילים בגורי רעיוני להטו, תונה במורשי פאש קדחת.
 תחד כברי בהמון שרים וסוד שועים, ועם-המון שלים נכחת;
 איכה למשרתכם ממתים ילענו, איך יד-קטב חיל שיאכם נצחת!
 פלך ומבצר תלכדו — איך ריחכם למחפלים הזמה ומשתותחת!

וכִּית מְלוֹנָךְ אֵי־הוּא	רַחֵם הַנָּשָׁר אֶמֶת־אִישׁ,
יִחַשֵׁב לְהַשְׁבֵּר?	וְגַם־אֶפְסוֹ הַמִּסְגָּרוֹת,
זֶה הַיָּם גָּדוֹל	וְאֶמֶת, בְּר־אָדָם,
אֲשֶׁר־אֶמֶת בְּקֶרְבוֹ:	— עַל־כִּרְחֹק אֶמֶת חַי —
הַתִּתְּפָאֵר עָלָיו,	עָבַר עָלָיו תָּמִיד
גַּם־הַשְׁתַּרֵּר עַל־פְּרָשָׁיו וְרִכְבּוֹ?	מִיּוֹם הַיּוֹתֵד לְאִישׁ.
צֹא־נָא עִתָּה וְהִלָּחֶם בּוֹ!	בְּהַבִּימָךְ קֶצֶר הַמַּסְלֹל
גַּם כִּי־תִחַג וְתִנּוּעַ	וְאִין־דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמָיו וְשִׁמְאוֹל —
מִיָּין תִּנּוּאוֹת גָּאוֹנָךְ,	הַתִּתְּפָאֵר בְּיָד וְשֵׁם?
אֲשֶׁר יוֹנֹד,	בְּהִצִּיץֶךְ אֲבִדוֹן וְמוֹת לֶךְ חוֹמָה
מַעֲסִים רַמְנֵי רוֹמְמָתְךָ,	מִימִינְךָ וּמִשְׁמָאלֶךָ —
שֶׁהָמָה רַמּוֹד,	הַנֶּעֱמַד לְבָךְ, הַתִּחַזְקָנָה יְדִידָךְ?
כַּמַּעֲט	וְכִי תִתְּהַלֵּל בְּחֻמְדַּת קִנְיֹן
— בַּמַּעֲט נִטּוֹתֶךָ אָנָּה וְאָנָּה —	וְרַב עֲנֹנוֹ,
תֹּאבֵד כְּרָגֶע בַּמַּצְלוֹת מִבְּהִילוֹת,	אֲשֶׁר אֶסְפָּתוּ בִּזְרוּעַ חֲשָׁפָתוֹ,
וְדַמָּה מִיָּדָם אִין מִבְּקֶשׁ;	אֲשֶׁר בִּקְשָׁתוֹ בִּקְשָׁתְךָ
תִּלָּךְ מִתְּהוֹם אֶל־תְּהוֹם,	וְתִרְדַּ לְרִשָּׁתוֹ בְּרִשָּׁתְךָ?
נָבִיד בְּגִבְכֵּי־יָם —	מִה־תַּעֲשֶׂה לְזַעַף הַיָּם וְהַמוֹנוֹ
וְאִין־אִמַּר הַשֵּׁב!	כִּי יִתְנַעַשׂ וְשִׁטַּף וְעָבַר,

*

הנפֿש המדבֿרת מדבֿרת

אֶמֶת הַרְפֵּכֶת אָנוּשׁ מֵרֹאשׁ
 מְנוּיָה שְׁפֵלָה, סִכְלָה, שְׁכוּלָה, הַצִּלְלֵת בְּתַהֲמוֹת נִקְמוֹת וּמֵאֲרוֹת,
 וְרוּחַ יִקְרָה יִדְעַת בִּיגִינוֹ מִה־שׁוֹב,
 אֲצִילָה מִכְּבוֹד, הָעֵלָה הִיא לְמַעְלָה וְהַיָּתָה לְמֵאוֹרֹת.
 יְיָ אֱלֹהֵי, בְּתַבּוּנַת מְלֹאכֶת מַעֲרֶכֶת תְּבִנִית יִצְרִי גְדִלָת מָאֵד,
 נִפְלְאוֹת מַעֲשֵׂיךָ בְּנִפְשֵׁי הַיִּדְעַת.

רוחי — ואם ארחק — לציון קברך מתנפלה תמיד ומשתטחת.
 לבשי שממה, שה פזורה, על-ארי, הרחב בגשר, על-כפיר, קרחת!
 רב מאניה לאניה, מבלי תרן ומאין גם בים צלחת.
 דלים בצל מי יחסו, כייבשה גפן בערי מסכנות פרחת?
 גדו לשוע, בנדבות שוממה עינו, ועל-צוק שברכם משנחת,
 שבת צרור-כסף ומדהבה, אשר מלא כליכם מן, ובר אמנת!
 שור האביל ולבב שרידיו תאביל, נפשו אכל רן בזבל פצחת;
 תבל כשחק מאזנים תשבה, ותחשק שחק וגו זנחת,
 ותארה שם מפרי ידה בסוד חיות, ובין כנפי כרוב ארחת,
 לה מהלכים בין כמתי תרשיש, ועל- גפי ערכות אהלה מתחת!

2

במות הנשיא רבי קלונימוס בן-רבי מאיר

אני גבר לכל-שבר, ושבר לכל-חלם חלום מרד ורפיון,
 אני מודע לכל-פגע ונגע, אני מראה לכל-מראה ודמיון,
 אני אח אל-נהי ואח, והאח מבערת בלב בל-דל ואביון,
 אני — עיני וכליותי ומתני יספון חיש וידדון כחזיון,
 אני כאב לכל-נכאב וכאם, לאם דרך מקום חרב וציון,
 אני — מחלה ונעה שם בנתי, ושם בני, אמת, מחלון וכליון!

רבי ידעיה הפניני בן-אברהם

(בבררש, לערך ה"א ל' — ה"א ק')

העולם

העולם ים ועף,	ראשו אחוז בחבלי ההעדר
רב מצולה, רחב ידים,	תקדם להגותו,
והזמן אשר רעוע	ותכליתו לראות בגעם מתמיד,
בגוי עליו.	לאור באור-פני-מלך.

הלא תבוש ותאלם,
ואביה ירק וירק בפניה הלא תכלם,
ובין כה וכה יהיה בשתה — מבעתה,
והפרת טמאתה יחזיק בשוליה לאמר:
אם-גנב גנבתי ממקום שלמות וכבוד,
וגם-פה לא-עשיתי מאומה להשלים חסרוני,
הלא טוב-לי עוד אמנה עם אשר-עדן לא היה!
בכל-כחי אעבד את-אלהי,
אעלה אל-אבי בתימרות עשן ענן-הקטרת המורח לאפי מריחו,
בכל-יכלתי אדמה לעליון,
אחזה בסנסני ההנהגה הירדת מבוכבי רקיעיו!
ידעתי כי למחיה שלמני אלהים לישיבי הארץ.
כי כלם פגרים מתיים;
לא כי-כונה החכמה להמיתני — אבל להחיתם,
אף לא להשפיל כבודי — כי אם-להרבות ביקרם —
ואם נשאתני רוח אלהים וישלכני באחת הגאות,
עוד יעטרני רצון אחר שלוחי.
ככחי אז וככחי עתה לעמד בהיכלו;
הן עוד היזם גדול,
בהשקע הדרתי ביון מצולה —
יול כטל סביב מחנותי כבוד אלהים, מאיר עיני חשכתי.
ואף כי-שמו אתי כבוד — שפעת אני ראה,
שפע שבע רצון ממלא כל-גדותי,
ישפק ברחב שעורו לעבר ממני לזולתי מהפחות השכנים אלי,
עד הרגילי גויתי גם-הוא, הקרב אל-ביתי במכסת נפשת,
לבילתי השתמש במשניהם או לעשות כל-מלאכה,
כי אם-חפץ בה השכל להעזר בהצלחה;
לכלם חלקתי מכבדי איש לפי אכלו,
ובגרדי הודי התבשמו וגם שמו בכליהם,
ויזם התרשלהם מהתאמץ לעזרתי.

אתה עשית לנו את-הנפש הזאת,
גנבת היכלי מלך, שכוונה באהלים,
עליונה מתנוגרת במורד, שושנת העמקים.
אתה הקצית מקום לשבתה,
מצע קצר בבסלי, חשך משחור תאור;
פניית הבית,

הכניות כסא לה — משכן עלמה בצלעי,
ותעשה-לה רגבים ורקב, מחלקים בקו, מסגרת טפח סביב,
ותכסה בחלצה וקדרות מצפים על-חרש,
ותחמרה בחמר ובזפת.

זאת כבודה בת-מלך פנימה
תזכר יקר משפחתה ובית אביה, ולא-ידעה מיי-הביאה חלם.
בשננה רעיונה — בעז חביונה,
ושגבה מחשבה — במחצבה,
לא יחרידה העדר וכלה, וכפלה תעדה כלי יקר;
ובתמה על-לב,

כי-שלחה ממנוחה לאף וחמה, לעבד את-האדמה,
וכי-גרשה מתצר המלכות ללקט בשדה,
ולבקש טרפה — בנעת אפה,
לחבק אשפה — בזכבי נשפה,
ולשבע בחרפה — בימי חרפה,
תתעצב במעצבה כי הכלמה אביה,
תתבס בצעיף אלמנותה ותתעלף.

מה-זאת עשה אלהים לה,
להעתיק אהלה — מזבלה,
לגור בין נזרים אשר לא-ידעה,
לשלח לעזאזל אילת שחקים,
אשר לא-נסתה כפ-רגלה תצג על-הארץ?
אם-צורה — מכרה ועשה — הכעיסה,
וישת עפר לחמה, ורגבים המעימה, לבעבור הרעמה —

ומכשלי הוֹמָן הסִבֵּכִים בְּעִיר, הַעֲטָרִים אֶל־חֲמֹדוֹתִי לְתַפְשָׁם,
וְהִנֵּה כָּל־מַחְמֹד עֵינִי יָשִׁימוּ בְּיָדָם וְלִקְחוּ,
וְאַבְדֶּתֶם מִהֲרָה, אַתֶּם רֹאשְׁנָה הַמְּטַבְּעִים בְּהַפְסֵד,
וְהִנֵּה לִי חֲבֵרְתְּכֶם לְמוֹקֵשׁ לְהַאֲבִידֵנִי גַם־אֲנִי עִמָּכֶם;
וְכִי יִהְיֶה לְבַבְכֶם וּקְרֹאתְכֶם לִי לְתַשׁוּעוֹת — מֵאֵין אוֹשִׁיעֲכֶם?
הַמְּגִרְנִי תְּבוּנוֹת אֲשֶׁר סִכַּלְתִּי?
אוּ מִיִּקְבִי גְבוּלֹתִי אֲשֶׁר שִׁכַּלְתִּי?
כִּי אִם־אֶת־הַטּוֹב לֹא נִקְבַּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים —
גַּם־לִי גַם־לְכֶם לֹא יִהְיֶה . . .

רבי משה בן-אברהם

(ברומא; היה חי עוד בשנת ה"א ג"ב)

סליחה

על־ספרי התורה שנקרעו

אֲבוֹת עוֹלָם, יִשְׁנֵי מִכְּפָל, מֵה־לָּכֶם
מַחֲשִׁים עַד־עֵת קֵץ עַל־עַלְלֵיכֶם?
בִּינוּ לְשֵׁאת בְּעֶדֶם רָגָה וּתְפִלָּה בְּהִלּוּלְכֶם,
הַמְּזִכְרִים אֶת־יְי, אֶל־דְּמֵי לָכֶם!

גִּזְעֵי יַעֲקֹב, שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁבָטִי קָהְלוּ,
שִׁקְדוּ לְהִתְפַּלֵּל לְכָלוֹ אִמֵּר כְּבוֹד בְּהִיכְלוֹ,
דִּין תּוֹרָתוֹ לְתַבַּע מִצֹּר הַמִּתְקַוָּם לְמָלוֹ,
וְאַל־תִּתְּנוּ דְּמֵי לוֹ!

הֲלֹא מֵאֵן רָעָה נֶאֱמַן הַשִּׁיב בְּעֶסֶיו,
הַמְּקַבֵּל מִיד לִיד שְׁנֵי לַחַת מַעֲשָׂיו,
וְאִיד עֲמָה לְקַחוּהָ, חֲסִפּוּיָהּ יַחַד מִכְּעֶסֶיו,
הַיָּדִים, יָדֵי עֲשׂוֹ?

בייפתום אֱהָבִים מְרֵיבִים, וּמְחֻגְזֹת מַעֲגָזֹת יִתְּלֹכוּ,
 לְהַתְעַלֵּם בַּעֲצָבִי עֲשָׂבִי עֲדָנִים,
 לְהַשְׁבִּיעַ נֶפֶשׁ בְּהִמָּתָם וּלְרַעוֹת רוּחָם הַמְרַחֶפֶת עַל־שְׁלֵהֶבֶת מֵאוֹתָם —
 אֲחִלִּיק לָהֶם אֲמָרִים אֲמֵת,
 לְבַלְתִּי־לָכֶת אַחֲרֵי מִהְרָסִי
 וְלָשׁוּב מֵאַחֲרֵי מִחְרִיבִי, אֲשֶׁר בָּחֲרוּ,
 לֵאמֹר: מִה־לָּכֶם, רַעִי, לְבַקֵּשׁ אַחֲרֵי רַעֲתֶכֶם,
 וּלְתוֹר אַחֲרֵי שִׁנְאֵיכֶם מְנַדִּיכֶם?
 הִנִּיחוּ רֵאמוֹת וְנָגִישׁ לְאוֹיִל!
 הִידַעְתֶּם כִּי לָנוּ חֻכְמוֹת רְמוֹת,
 וְנִנְחֵנוּ מִחֲשִׁים מִמָּשָׁל בְּחִמְדָּתָם וּמִצָּאָנוּ עֲזוֹן!
 הִנֵּנִי בְּתוֹכְכֶם כְּגֹזַת צֶמֶר הַשִּׁכְבָּת בְּאֶרֶץ צִמְאָה:
 בָּרַדְתָּ שִׁכְבַּת הַטֹּל,
 בְּאֲמֵת, עַל־הַגֹּזָה יִהְיֶה־טֹל וְעַל־הָאֶרֶץ יִהְיֶה חֶרֶב —
 אַחֲרֵי הַתְּנַעֵר רְסִיסֶיהָ עַל־מְקוֹם מוֹשָׁבָה,
 תִּרְטֹב גַּם־הִיא מַעַט בְּתַמִּידוֹת שְׁכֻנָּתָה;
 אֲבָל בְּהִיזוֹת חֶרֶב אֶל־הַגֹּזָה עַם־רַפְיוֹנָה וּסְפוּגִיוֹתָהּ,
 אֵיךְ עַל־הָאֶרֶץ הָעֵינֶפֶה יִהְיֶה־טֹל? —
 וְכֵן כָּל־אֲשֶׁר תִּתְיַשֵּׁר דֶּרֶכִּי וְאֶרֶץ לְהִתְקַשֵּׁר בַּשִּׁפְעַה,
 אֲמַרְתִּי: אֲנִי בָצֵלְוּ אֶתִּיהָ,
 וְגַם־אַתֶּם יִיטֹב לָכֶם בַּעֲבוּרֵי וַחֲיוֹתָם בְּגִלְלִי,
 כִּי־הִיְתָה בְּרַפְתִּי יְיָ בְּכָל־אֲשֶׁר יִשְׁלִי וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם לְרִנְלִי;
 אֲכֹן בְּנִטּוֹתְכֶם מֵעָלִי
 לְהִתְכַּסּוֹת בְּאֶפֶר תַּפְאֲרַת הָעֵתִים,
 לְהִתְפַּלֵּשׁ בְּאֶפֶר אוֹפִיר,
 לְהִתְעַפֵּר בַּעֲפֻרַת זָהָב,
 וְנִהַפְכֶתֶם אֶל־הַרְזֻדָּה וְהַיִּיתֶם לִי לְאִיבִים —
 מִה־נִּקַּל לָכֶם לְתַפְסִיק חוּט הַחֶסֶד הַמְשׁוּדָּה עָלַי,
 כִּי בַמַּהֲרָה יִנָּתֵק לְחוּלְשָׁתוֹ,
 וּמִצְאוֹנִי עוֹד הַמְנַעִים הַהִכָּרְחִיִּים הַיֹּשְׁבִים מִמְּלִי,

קומה יי, ריבה ריבה מאיביך בלהם,
מתניהם תמיד המעד ומלא קלון פניהם,
רשפם באש חרונה וברוח סופתך תבלהם,
תתן להם מנגת-לב תאלתך להם!

שפרם כוס חמתך ותנם למשקה ובזות,
חרב נקמת נקם-ברית דמם להזות,
תפארת כבודך למען ידעו הכל במחזות,
כי יד-י עשתה זאת.

מהר לשלם גמולם בראשם ועינינו ישרון,
ורועה הגדלה לחשף לעין תבצלת השרון,
שבתך אז יתנו הכל ויעידו בכשרון:
אין כאל ישרון!

השב שבות עמך ובנה מקדש אריאל,
קנים נעם דברך: "ובא לציון גואל";
חזק ואמיץ, הראנו נקמתך בצר גואל,
ויודע כי-אתה אלהים בישראל!

רבי עמנואל בן-שלמה

(ברומא, נולד לערך ה"א ל', ומת לערך ה"א צ')

טוב לחסות ביי

אם-תקטלני, אל, לך אוחילה,   אנוס לעזרה ממך — אליה,
אתכם בכנפות חסדי יום צר, ומ-   חמתך אברח עדי צלה,
אבטח ביום חשך ומדרות ועמך,   לאור באור ישעך וגר הלך;
הנה לבבי עם-לבבות עמך —   עמך נדבת הם ביום חילך!

*

זאת התעודה בישראל, מני-קדם משעשעה,
בגדי אלמנות לבשי והסירי עדיי שעשועה,
חגגי לקנך ואל-תתני פוגת, להמניעה
קולך מבכי ועיניך מדמעה!

מפסרי רום, משרתי אל נזרא ועליון,
רגש שונעה השמיעו לפניו, וזאת תבעיון:
יהירים, חטפו תורתו, מדשן עפרם ירניו;
מלאכי שלום מר יבכיון!

כל-בית ישראל יתאספו יחד בזריות,
אנשים ונשים, לקרא עצרה ולשקד מזוזות,
לחץ יען גבר מחמד עינינו לתבזות,
ונצומה ונבקשה מאלהינו על-זאת!

מה-תפץ בחיים ליתר פליטה הנשארה
באין חיון ונביא ואין זבח וכפרה?
נוסדו-יחד זרים לשלח ידם בעברה,
לקח את ספר התורה!

סוד מחשבות רשע יעצו עבדי למלה,
רפס ורמס תורת חסד בסחוב והשללה;
עיני חשכו על-קריעת תורתי בהיכלך
בתער הספר והשללה.

פחדו בציון חמאים מפני פחד אדני,
העת הראות כח ממשלחו לדין דיני!
צעקתי קשב לגקם נקמת תורתך לעיני,
ועתה יגדל-נא כח אדני!

כה אומרה, נכאב, ויצר עין
 בחן לכליותי, וידו רקמה
 גלמי, וכל-רעי בספרו נכתבו;
 הוציא יסוד עולם ליש מאין
 משקיף סתרינו, ואיד נחתכמה
 לסתר עצתנו — ודינו נצבו!

*

בית מועד לכל-חי

ימם לכבי יעמד נפכם,	עת אחזה קברי בני העם
איד היתה ארתם וגם-דבכם,	בי-אברה השכבים שמה,
אזכר נסבה סבבה נסעם.	אזכר ימי שבתם בתבל, אף-
עד בי-למרחק נשאו דעם,	בהם אנשים חכמו למאד,
הדברים שלום לכל-זרעם;	הדרשים מזה אלי עמם,
וישלחם האל ביד-פשעם;	בם בהמות שדי בתכנית איש,
אף-בעלי חטאת בירבכם,	בם בעלי אשמה כמו אמן,
ומקדשים העם במגעם,	האמרים לעברים סורו,
אף-המכו לו שמעו שמעם,	יתהללו יתמללו אימים,
ביהחליף צבעם ולא מבכם,	נלאה זמן לרפא משובותם,
הטו לבכם אחרי בצעם.	לא-נתנו לבם לאחרייתם,
שם יעצי ארץ במדעם,	שמה רשעים תדלו רגו,
חפשים, ושם ברה, אמת, נגעים,	שמה עבדים מאדניהם
שם מצאו נפשם ומרגועם,	שמה יגעים בזמן נחו,
שם רבדו ערשם ומצעם,	קטן וגדול שם, וכל-היקום
לא שמעו נגש וקול רעם,	יחד אסירים שאנגנו שם,
לפני חשפים, מלאו ועם,	לא-נכדו שזעים ונכבדים
לא-עוד יקוו לחזות נעם.	התיאשו הם מראות מזה,
לא-אשמחה עת אחזה צלעם,	לפי סתחרר בחזות כל-זאת,
יום יום אני הלך למסעם,	צירלי, ואם אהיה כמתעלם —

מִי מְשַׁפֵּט-אִישׁ

אוֹיֵה לְנַפְשִׁי, מִה־מָּאֹד יִרְאֵתִי!
 אֵלֹה אֲנִי קְרוֹא לְמִשְׁפַּט־מִלֶּךְ,
 יוֹלֵ כְּטַל דִּמְעֵי וְרוּחֵי חַלֶּק,
 נַפְשִׁי אֲנִי לַמּוֹתָה הָעֲרִיתִי.

צִרְלִי, עֲמִיתִי, וְאֲנִי נִקְרָאתִי
 לִפְנֵי אֲדוֹן עוֹלָם, רְאוּ אֵיךְ אֵלֶּךְ,
 מִן מַתְּבוֹנָה וְאִמּוּנָה הֵלֶךְ?
 טוֹב-לִי אֲנִי עוֹד שֵׁם וְלֹא-נִבְרָאתִי!

אוֹיֵה, יַחֲדָתִי, וְאֵיךְ לֹא-תִחַשְׁבִּי
 מִתֵּר אֲשֶׁר תִּסְעִי? רְאֵי אֵן תִּחַנִּי,
 יוֹם שִׁיד־בֶּרֶךְ רְאֵי מִה־תַּעֲנִי!
 מִכֶּם רְדִי, נַפְשִׁי, וְעַל-עֶפֶר שְׁבִי,
 עֲרֹשׁ רַבְדֹתָיו לֶךְ תִּמּוֹל שֵׁם תִּשְׁכְּנִי,
 מִצָּרָף וְכוֹר לֹאֵל — וְבוֹ תִּבְתְּנִי!

*

עֵין רֵאָה

תִּרְתִּי בְּלִבִּי: אִם יִלּוֹד אִשָּׁה קָצֵר
 יָמִים שְׁבַע-רָגוֹ וּמִשֵּׁשׁ אָהֳלִי,
 יִשְׁמַר תְּנוּעוֹתַי וַיִּשְׁקִיף פָּעָלִי —
 אֲוִסְרָה, אֶתֶּן לְרוּחִי מַעְצָר,

אִישׁר פָּעֻלוֹתַי וְאֶהְיֶה נֶעְצָר;
 אִם-כִּי יִהְיֶה אֲנִי וְנִגַּע אוֹ חֵלִי,
 אֶבְתּוֹשׁ גָּאוֹן לִבִּי בְּרִיפוֹת בַּעֲלִי,
 אֶאֱרִי פָנַי נַפְשִׁי כְּמוֹ-אוֹר וְצֵר.

דדי ערבו לצביות חן
 לא-שגכה עפרה ממני,
 אם-תסתתר במסתרים —
 לו תחבא אל-תוך הים —
 אם-תגביה בנשר או
 אז כעת במרום תמריא —
 אשפילנה עדה-ארץ,
 אנכי בדרך, וזמ'
 לראות הדודאים, לרעות
 שם ראיתי עפרה ברה
 יום ציר חונן הצורות
 לא-הוליד על-תבל כדמו
 יום הלדת הנכבדת
 ראשה עליה בברמל,
 ומאורי אור בשמים
 שררה אגן סתר לא-ית —
 ולתייה — כל-האזרים
 ובגדדם לב בגדם יעור,
 עיניה לרט החרב,
 עשתנתי ומזמותי
 משתאות מחשות לדעת,
 לא-הבחנתי, אך האמנתי
 חמותי ראיתי אור, כל-
 לא-ידעתי אם אש חשקה
 אז מפרום שלח בי אש
 אמרתי: מה-יפית, עפרה,
 אם-עיניך לי תמחצנה —
 חוסי עלי, ותגינא לי
 כשמע עפרה שש לבה,
 אמרה: בשמים תתחתן

ויבאו אל-קרבתה,
 לא-תבצר עיר ציונה,
 האנכי לא-אראנה?
 משם ידי תקחנה,
 בין כוכבים תשים קנה,
 משם ידי תורידנה,
 עדה-עפר אניענה!
 כי נחני אל-תוך גנה,
 בגנים, ללקט שושנה.
 ומקטרת מר ולבונה,
 אתה — מכל-עשק פנה,
 תה, וכצלמה עוד לא-שנה,
 כל-ההרים פצחו רנה;
 ושפתיה מן תטפנה,
 קדרים מול זהר יפענה,
 סר, וערמת חטים בטנה,
 בם תורחנה, בם תערבנה,
 ובגירדם כאור תארנה;
 תתהפכנה אל-כל-פנה,
 גם-עיני בהן תבטנה,
 אם-תגרשנה אז תקראנה —
 כי הן אמרות: לכנה שבנה!
 יומי כאש בן תבערנה,
 הוא את-נפשי ילהיבנה,
 על-עצמתי ויורדנה.
 יפעת הודך מי זה מנה?
 יריך אתי תרפינה,
 מדודאי חשקה, יונה!
 גם-עיניה בי תצפינה,
 בי היום, גור הבינה!

יִנְחָה זְמַן אֹתִי וְיִתְפַּלֵּא
אֶרְדֵּ שְׂאוֹל תַּחֲתִית, וְאֹנִיעַ
יִשְׁקָה זְמַנִּי לַעֲנָה וְרֹאשׁ
יִשְׁפִּיל גָּאוֹן לְבִי וַיִּכְנִיעַ
לֹלִי אֲשֶׁר יַעַד אֱלֹהִים חֵי
עַת יִקְצוּ כָל-שִׁכְנֵי עֶפְרַיִם
וְלִהְיוּ לִי עֲצָמוֹת מְקַדְּשֵׁי
זֹאת בְּחֻזְתִּי יִפְלוּ פָנַי,

כִּי, בְּאֲשֶׁר נָחַם וְהִסִּיעַם,
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יָרַם וְהִנִּיעַם,
לִי, בְּאֲשֶׁר הִשְׁקָם וְהִשְׁבִּיעַם,
עָרְפִי, כְּהִשְׁפִּילָם וְהִכְנִיעַם.
לָשׁוּב לְרַחֵם אֶת-אֲשֶׁר וְעַם,
חֲסִדּוֹ וְעֻזּוֹ לְהַזְדִּיעַם,
אֶת-מְלָאכָיו יִשְׁלַח לְהַרְגִּיעַם —
יִמָּס לְבָבִי יַעֲמֵד גִּפְעָם!

*

תָּבֵל — תִּבְל

תָּבֵל — כְּשִׁמּוֹ הִידוּעַ, יִדְמָה אֶל-נֶשֶׁךְ רְעוּעַ,
תַּחֲתִיו בְּחַל שׁוֹטֵף עֲמָק, בּוֹ נִתּוֹן חֶבֶל גְּרוּעַ,
דֹּלָה עֲצָל, יָמָיו כְּצָל, רֹאשׁ פָּרוּעַ, אִישׁ-צָרוּעַ,
וְדָלִי רְצוּץ, נִבְזָה, נִפְוֶץ, קְלוּמָה, שָׂרוּעַ, קָרוּעַ —
יוֹם בָּא לְדָלוֹת נֶפֶל, וְתִ- שֹׁכֵר כֹּד עַל-הַמְּבֹעַ!

*

שִׁירֵי אֶהְבָּה וְחִשְׁקִי

1

הִנֵּה לְזִמְנִי, כְּתֵב שְׁמִנָּה
בִּימֵי חֲרָפִי הַשִּׁיר עַל-פִּי
כָּל-הַשִּׁירֹת מְבוֹר שִׁירֹתִי
מִרְמָס רִגְלֵי הֵם תִּרְעִינָה,
לֹא הִמְלִיכוּ מֶלֶךְ שִׁירֵי
הַיִּיטִי שֶׁעָשׂוּעִי לְבוֹת,
כִּי תִשְׁכַּחנָּה אֵידוֹן, אֹתִי
וּבְחֻצְרֵיהֶם וּבְמִירְתָּם

עָלִי, לֹא-הִשְׁאִיר לִי עֲדָנָה!
רַחֵם וּרְכֹב, עַל-פִּי חֲנָה;
חֵי תִקְחָנָה וְתִמְלֹאנָה,
מִרְפֵּשׁ רִגְלֵי הֵם תִּשְׁתַּיֵּנָה,
חִשְׁקִי — שִׁירֹתִי תִמְלֹכָנָה.
יַעֲלֹת הַחַן כִּי תִגְלָנָה,
עַל-רֹאשׁ שְׂמִיחָתָן תַּעֲלִינָה,
הַיִּיטִי קְרוֹא רֹאשָׁנָה;

2

מה־יֵעָשׂוּ אֵלַי צָבָא מְרוֹם,   מה־יֵעָשׂה שְׁמִשׁ, וְאִם־מֶרֶד?
 אֲחֻזָּה צְבִית־חַן לְאֹזֶר יוֹסֵם —   מה־תַּעֲרֵץ, לְבִי, וּמַה־תִּתְחַדֵּד?
 תִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֹהֲלֵי וְהִנֵּה אֹזֶר,   תִּתְבַּס וְתִתְעַלֵּף — וְהִזֵּם כֶּד!

3

לְבִי סִתְרָחַר בִּי,   עֲפָרָה צְבִית־חַן,
 מִיָּם וּשְׁבִלָת   תִּשְׁקָד שְׁטָפְתָּהּ;
 גַּם מִפְּנֵי קֶצֶף   אִזּוּ יוֹם חֲרוֹן אַפֶּיךָ,
 עַד־נִעְרַת חֶצֶף   בִּיּוֹם תִּלְפָּתָהּ;
 חוֹסִי עָלַי נִפְשִׁי,   בִּי, יַעֲלֵת הַחֹן,
 פְּנִי־אֶמְרוּ עָלַי: אֵשׁה הִרְנָתָהּ!

4

אֶפְקֵד צָבָא מְרוֹם וְאַרְאֶה, בִּי   נִפְקֵד מְקוֹם צֶדֶק וְאֹזֶר נִגֵּה,
 וְאַשְׁאֵלֶת כָּל־הַבְּרִי שֶׁחֵק: מִי זֶה וְאִי־זֶה הוּא אֲשֶׁר שָׁגָה,
 לִגְנֹב בְּחִזּוֹם כּוֹכְבֵי מְרוֹם   וּלְהַעֲמִיד אֶרֶץ עָלַי תּוֹנָה?
 וַיֹּאמְרוּ־לִי: דֹּד, שְׁאֵלְתָּךְ   לְמָאֵד תִּקְרַנּוּהָ לְהַשִּׁיגָה!
 לֹא־נִעְדְּרוּ צֶדֶק וְנִגֵּה, בִּי   עַל־חֹג אֲדָמָה וְהָרִם יִגֵּה,
 אֵךְ יִרְדּוּ הַמָּה וּשְׁכֻנּוֹ רֹאשׁ   עֲפָרָה, בְּשׁוֹשֵׁן הִיפִי סוּגָה;
 שׁוֹר עֵין וּמִינָה — תִּתְחַזֶּה צֶדֶק,   שׁוֹר עֵין שְׁמֹאֵלָה — תִּתְחַזֶּה נִגֵּה!

*

לץ היין

יֹאמֶר יוֹן: עֹז אֲזִרְתִּי,   לְפָגְרִים נִפְשׁ הַחֲזִירְתִּי;
 אֵין לְתַמָּה, אִם־לִי תִכְרַע   כָּל־כֶּרֶךְ עִסְיוֹ וְצִרְתִּי,
 בִּי רַבִּים מִמּוֹת אֲנָאֵל,   וַיְמִי רַבִּים בֶּן הַקִּצְרִיתִי.
 זֶה חֲסָדִי עַם־רַעִי, בִּי כָל־   מִצְאִי יֹאמֶר: אֵךְ עֲשִׂרְתִּי!

אֶחָלֶק גּוֹפִי לְשָׁנֵי מָנוֹת —
 הָאֶזְזוֹר הוּא יִגְבּוֹל־אֶתֶם
 הַעֲמֵק שְׂאֵלָה אוֹ הַגְּבֵהָ,
 עַתְּ שִׁמְעֵתִי, לֹא־יִדְעֵתִי
 עֵינֵי יֹאקוֹ מִמְּרוֹת עֵז
 אֹן אֲמַרְתִּי: נִגְזַרְתִּי, כִּי
 לֹא־יִדְעֵתִי בְּלִמִּי הַיּוֹם,
 כִּי עֲפָרָה יֵד חֲשָׁקָה תִּקְפֹּץ,
 וְנִקְלַמִּי עוֹד מִזֹּאת, כִּי
 אֶף לְכַבֹּדָהּ, עֲפָרָה, אֶקַּח
 בְּשִׁמְעֵי זֹאת עֲפָרַת הַחֹן,
 וּתִשָּׁבַע: חֵי הַחֲשֵׁק,
 יַעַן הִי־תִהְיֶה זֹאת עִם־לִבָּהּ,
 חֵי־אֲנִי — הָאֶזְזוֹר תַּחַת
 וּמִשְׁלַלֹת בְּכָל, וּשְׁתִּי
 אֹן הִלַּכְתִּי עִם עֲפָרַת־חֹן,
 אֲכַלְמִי יַעֲרָה, אֲרִיתִי
 וְזִמְנִי עִתָּה הִלְאֲנִי,
 לֹא־תִחַשְׁקֶנָּה בִּי, וּבִקּוּלִי
 אִם־אֲמַרְתִּי לַחֲשֵׁק עֲפָרָה —
 לֹא־תִחַפְּצֶנָּה מִיָּדִי וְ
 אֲצַעֵק חֶמֶס לְצַבִּיּוֹת, כִּי
 לֹא־נִשְׁתִּי לֹא־נִשְׁוִי־בִי,
 אֶתְמַה עַל־כִּי תִקְצֶנָה בִּי,
 לֹא נָחֳלוּ עַל־שִׁבְרֵי כַּיּוֹם,
 לוֹ נִמְכַּרְתִּי בְּקִשְׁטָה אֶל־
 לוֹ אֶתְנָה פֶטֶר לַחֲמוּן —
 כִּי הִלְבִּין שַׁעְרִי, וְזִקְנִי
 כִּי־צֵא קֶצֶף הַשִּׁיבָה,
 וּבַחֲר־לֶךְ אַחַת מִהֶנָּה,
 בֵּין עֲלִיזָה לַתַּחְתּוֹנָה,
 כִּי מָנוֹת לֹא־לֶךְ אֶתְנָה!
 אִם־אֲשַׁמְּלָה אִם־אִימָנָה,
 וּתְבֹאנָה וְתִדְלָנָה,
 נִפְשִׁי כַּיּוֹם לִקְחָה בְּשִׁנָּה!
 נִפְשִׁי עַד־כֹּה לֹא־הִכִּינָה,
 וּבֹאִישׁ חִיקָה תִרַּע עֵינָה,
 כְּאֵלָה אֲתִי תִקְרָאנָה,
 לִי הַמָּנוֹת הָעֲלִיזָה.
 אֹן כְּלִיזְמִיתִי תַעֲלִיזָה,
 חֵי חֲשָׁקָה, לִבִּי עֲנָה!
 כִּי לְגִדִּיבוֹת לִבָּהּ פָּנָה,
 בַּפּוֹת רַגְלִי שֵׁם אֲכִינָה,
 הַמִּמְלָכוֹת לֶךְ תִּהְיֶינָה!
 עַד־בָּאתִי אֶל אֶפְרָיִם,
 מִזְרָה, גַּם־שִׁתִּיתִי יִינָה. —
 וְצַבִּיּוֹת חֹן לִי תִבְרָיִנָה,
 לֹא־תִשְׁמַעֶנָּה, לֹא־תִאֲכִינָה;
 חֲשֵׁק אַחֵר יִשְׁכַּבֶּנָּה,
 בֵּת, עוֹלָתִי לֹא־תִרְצִינָה.
 כְּגִמּוֹל יָדִי לֹא־תִגְמָלָנָה,
 כִּי רָעָה עָלַי תִּתְרַשְׁנָה.
 כִּי טָמֵא וּכְסִיל תִּשְׁכַּרְנָה,
 אֵלֹו מֵתִי — לֹא תִבְרָיִנָה,
 עֶקֶר — אֲתִי לֹא תִפְדִּינָה,
 לֹא־תִפְדֶּנִּי, לִי תַעֲרַפֶּנָּה —
 מִזְהָב אֶל־כֶּסֶף שָׁנָה,
 גַּם־הַחֹל גִּנָּף מִזְקָנָה!

וצבא־רום בְּזָכַל נִשְׁאַרְתִּי, קִדְרוֹ שָׁמַשׁ וּלְבָנָה, אֵךְ
 בֵּין אִם־יִהְיֶה בֵּין לֹא־יִהְיֶה — בְּקֶהֱל רַב צֶדֶק בִּשְׁרָתִי,
 בָּמָחוּ אִישִׁים בְּנִדְרִי — אֵךְ
 לֹא־נִמְעַמְתִּי אֲבָצֵר, עָלִי פָצוּ פִיהֶם חֲכָמִי
 וְלַעֲזֹר עֵינִי חֲשָׁבוּ, וּבְחֻשְׁבָּם כִּי אֲתִי שָׁתוּ —
 חֲשַׁפְתִּי מִצָּפוֹן לְבוֹתָם, בְּזוּגִי יַעֲזֹן נִמְכָּרְתִּי,
 אֲשַׁכִּיר יוֹם יוֹם אִישִׁים אֵין־קֶץ, וּבִרְגָלֵיהֶם אִם־נִרְמָסְתִּי —
 אִישִׁים הוֹצִיאוּ דָבָרְתִי —
 וּבָעֵת כִּי עָלִי קָשְׁרוּ, לֹא־הָיוּ לָהֶם יָדַיִם,
 שִׁבְרָתִי רָאשֵׁי תַנִּינִים, לֹא־נִמְלָטוּ מִיַּד רָשָׁתִי,
 אַמִּים הִשְׁפַּלְתִּי עַד־אַרְץ, וּבִשְׁבָתִי בָדָד, דּוּמְיָה,
 אֲמָנָם עַת צָפוּ־מִים עַל־

וּלְבָדִי נָבִיא נִזְתַּרְתִּי, אוֹרִי יֵהֱלֶה, לֹא קִדְרָתִי!
 בְּקֶהֱל רַב צֶדֶק בִּשְׁרָתִי, לֹא־קִנְיַמְתִּי שְׁנִדְרָתִי;
 שָׁדָה לֹא־אֲזַרַע קִצְרָתִי. עוֹלָם, אָמְרוּ כִּי סִרְתִּי,
 אֲכֹן עֵינֵיהֶם עֲזָרְתִי, עַל־חוּג רֹאשָׁם נִתְבַּצְרָתִי,
 וּבִקְרָבָם סוּד לֹא־הִשְׁאַרְתִּי, שָׁכָחוּ כִּי־אַתֶּם מְכָרְתִּי,
 אֵךְ מִיָּמִי לֹא־שָׁכַרְתִּי, אֲזָכֹר כִּי רַבִּים יִסְרָתִי.
 נָפְלוּ תוֹךְ שַׁחַת חֲפָרְתִּי, תוֹךְ לְבוֹתָם אֲזוּ נִקְשַׁרְתִּי,
 יוֹם פָּנִי סָהָם הִסְתַּרְתִּי. וּבָעֵז תֵּינִם פּוֹרְרָתִי,
 הֵם חָלְמוּ — אַף־פָּתַרְתִּי, שָׂרִים בָּעֶפֶר עֲפָרְתִּי.
 בָּמָח לְבִי אַף־נִנְעֹזְרָתִי, רֹאשִׁי — אֲמַרְתִּי: נִגְזַרְתִּי!

*

התלים

1

רפא אלל

נְדִיבִי עִם קָרְאוּנִי לְרִפְאוֹת, מִצְּאֵתִיָּה בְּמַסַּת־שׁוֹן, אַחוּזָה
 וְאֲמַרְתִּי: שְׁלוֹמוֹת לָךְ, צְבִיָּה, וְשִׁלַּחְתִּי אֲנִי אֶת־יָד יְמִינִי
 צְבִיָּה חֲלָתָה יָמִים שְׁמֹנֶה, בְּחִבְלֵי־בוּץ, עָלִי תוֹלַע אֲמָנָה,
 שְׁלוֹמוֹת לָךְ בְּעָרֶשׁ רַעֲנָנָה! לְמַשָּׁשׁ בּוֹ בְּדָפֶק יְד־יְמִינָה,

ובעת ממני ישבע איש,
 מלב אסיר תונה אסיר,
 ולהניעו למחוז חפצו
 חיו שכני עפר, יום על-
 איש לא-שתה יין ועף,
 הייתי שמחת תוצורים,
 מן-לדתי מל ילדתי,
 מיזם נת נטע פרם,
 בי ותהלל כל-מתהלל,
 ולהראות העמים יפוי —
 ערם וראוני — לא-אבוש,
 כל-איש יחשק את-פיו לנשק,
 שר עם-סחר פני שחר,
 אסיר שפה אל-נאמנים,
 אפריר לבות הנצמדים,
 ובתלות נובבתי, וביר
 כל-החשקים לי ובחו,
 כי בהמה שמן חלקם,
 כל-דרך אדרוך נגה אור,
 אישים חשבו לקבר אתי —
 אותי דמו להרג — ובעז
 את שהתירו אסרתי,
 ובעת שחקו אז בכיתי,
 ובעת פרצו — בגיתי,
 ובעת עקרו — נטעתי,
 ובעת דברו — החשיתי,
 ובעת שמרו — השלכתי,
 קשר אמיץ אתיר, וברית
 שושתי עיר אף-ממלכות,
 ויסדי עיר גליתי, אף

יאמר: דבר לא-חסרתי!
 שמחה וגיל לו עזרתי,
 במשומות שכלי חתרתי;
 לבם מל אורת המסרתי.
 יאמר: כח לא-עצרתי!
 ושנת טובתם עסרתי.
 אוקן — אז תגדל תפארתתי,
 למלך על-תבל נבחרתי;
 על-כל-מענונים אשרתי,
 על-גלדי שק לא-תפרתי,
 לא-חפרתי כי נהדרתי.
 ובעיני ראי יקרתי,
 ופני אחר לא-שחרתי.
 ולשון נלעגים הנבחרתי,
 חשק עם-עפרה החבירתי,
 תחשקים אתם הסגורתי,
 אף-קשרו אל-מכמרתי,
 ולהמציא חקם מהרתי.
 יקם לי אמר גורתי.
 זה כמה אתם קבירתי,
 ידי על-כלם נבחרתי,
 את שאסרו התרתי,
 ובעת פכו אז שזרתי,
 ובעת פנו אז סתרתי,
 ובעת נטעו — עקרתי,
 ובעת החשו אז דברתי,
 ובעת השליכו שמרתי,
 פרות בין רעים הפרתי,
 ונבלות עמים הסרתי,
 אבני-גר לפי הנרתי,

מה-לי ולך, עדן, ואת אספת
 כל-בעלות מומים וכל-איש-בשת,
 על-כן חשבתיך בעיני און;
 תפת בעיני חן והוד יספת,
 כך כל-צביה תיקר לבשת,
 ותאסף כל מחמדי-עון!

3

עבד עברי

כל-הקנה עבד עברי, קנה אדון לו בגבוליו.
 נתתי אל-עבדי זרת — בקש אמה לו במשלו,
 אמרתי: סורה ושבה-פה — בקש פר לשבת עליו,
 אמרתי: אכלה מצירי — בקש לשתות עם טוב מליו,
 אמרתי: לין — בקש חצר, ברזל ונחשת מנעליו,
 אוכלתו פת, אשקנו יין רקחי — בקש מן ושליו,
 הלכשתיהו אפוד ומעיל — בקש רמזנים על-שוליו —
 לכן ארים קול בשופר, מטעם מלך וגדליו:
 לקנות עם-העבד — מקל ורצועה לפרי מעליו!

רבי יוסף בן-דוד בן-סולי

(חי בטליטולא בשנת ה"א ס"ו)

תוכחה

שובי גפשי לקנה	יום דינך שכחת
והפלמי מעונך —	וצור עונך ונחתי,
עד-מתי תלין בקרבך	נדפת יצר הולם,
מחשבות אונך?	מאנת הפלם.

ומגדל לבכה נתנה על-
 אוי גדל מאד לבי בעיני
 ועם-חשבי יעצני לבבי,
 ומששתי אוי על-הלכנה
 ואמרתי: ואיכה תחרשון,
 לכו מהר, קחו קרני ואבים
 וחלב תרנגלת בת-שנתה,
 וקח נצת כנף ערב אדמדם,
 וקח מן-הצפרדע זנבו,
 והרמח תוך כלי דונג ובשל
 ותשטחם עלי עזר הנמלה,
 ואם-מאן תמאן למאן לעשות זאת,
 ושרפוה במי ים-סוף למלה,
 וקח שערות שחרות, צמחיה לה
 והנה-זאת חקרנוה וכן-היא,
 ראיתיה בספרי הנבונים,
 ומשעם אבן-זהר וראוי

ימינה סות כמו ממלית לבנה.
 וחשבתה להתל בה פיונה,
 ושמתה על-מקום דפק לבנה,
 במחתה היתה אצלי נתנה,
 והעלמה מאד רב עצבונה!
 ומיץ-שיש וזהר הלכנה,
 ועין אשיות ומרת תר ויונה
 וצל הבור ורית הלכנה,
 וקול התור וחלב בת-יענה,
 בתוכם תאמי פרדה שמנה,
 ולערב תבוש אתם בבטנה.
 קחו ילדה ומרטו את-זקנה,
 והעלמה תקבל את-עשנה;
 בכף ידה, לגרר כם לשונה.
 וכזאת היא עצתי הנכונה,
 למחלתה נתתיה למנה,
 ואפוקרט וראשי התבונה.

ב

ערן ותפת

נפשי בקרבי תחשב מחשבת,
 לקוץ בעדונו ולרצות תפת,
 כי-אמצאה שם צוף-דבש עמ-נפת,
 שם כל-צבית-חן וקול ענבת.

מה-לי בעדונו ואין אהבת
 שם, רק שחרות משחור או זפת,
 שמה וקנות בעלות ולפת,
 נפשי בחברתם תהי נעצבת.

רבי יצחק בן-ששת ברפת

(גולד לערך ה"א צ', חי בברצלונא, בסרקוסטא ובבליגסיאה, ומפני הגזרות הלך מספרד לאלגיר ומת שם ה"א קס"ח)

קינה

לשד עירי גדול פים שבירי, ולחמי ראש ותלאה.

יחמני צור-חלקי ולבבי,
יסימני למטרה אל-איבי,
ותחמני ארגו, ובבשרי אין-מתם, ונגע נראה.

צערי צד מלכת ברחבתי,
ושם בסר פעמי מרפבתי,
והן יסר בציון אל-עירי פנת יקרת מסלאה.

תמדותי למרגיו אל לנחלה,
ודמעותי למבתי כ-נחלה,
ובחזמותי ובביתי, כבוד יערי, באו רבים ונכאה.

קרא אבל ומספד אל-יודעי נהי,
וציר וחבל אל-כל-עבר לזא-יהי,
כל-נגבל לקול בכים וכנרי, לנחלתי כ-נגלאה.

ברחיה בעדי ארצי לעולם,
פתחיה נסגרו ואנו באבלם,
צמחיה עכשו, ועיר הדרר נגאלה והוי מוראה.

ואחרי ראות עיניך
הלכו רעיוניך,
ומוסר לא שמעו,
גם-הכלים לא ידעו.

שמלת גילי אקבע,
כירפני לעשות רע
בחלמיש שמתי —
על-כן לא נכלמתי.

כרי בחשי אכלתי
ועל פשעי סבלתי,
נשאתי חרפתי,
בשתי וגם-נכלמתי.

בנים לאל תמאו
ולמי-ישע צמאו —
בזכרם כל-אשר אשמו
יבשו ויבלמו.

נאלמתי דומיה
ונפשי בי המיה;
בשורי הרי עוני,
בסתה כלמה פני.

סרתי מני-דרך,
לזאת אספק על-ירך;
מחטאתי פחדו
וכלמתי נגדי.

ושעופי ושיבוני
ומחשבותי וריבוני:
הרדף רע ומזמות
לא יסג כלמות?

למשרתיו בעד נפשי
יצו מלכי וקדשי:
”בסוד ברים תשימוה
ולא תכלימוה!”

יהי חסדך לנחמני
וחמלתך תקדמני;
ידע כל-נעלם,
אל-ישוב דך נכלם!

לידו כירחק ממנו

לכל צרי אמצא	כי אם-לגד דודים,
דאגות לבבותי	בזלו תנומתי;
מדי תמונתו	אשור, בהפכד
חשך בכל-ביתי —	תרב דאגתי.
אחי! היש מענוג	מתוק כסוד רע,
אשב לעמתי	או הוא לעמתי?
האעלצה אחר	גדו ופרודו,
שקול בהפרד	רוחי וגופתי?!
הה על-זמן הפריד	ביני וביניהו,
ואמסקה ייני	בעדו בדמעתי!
צורי! היש תכרה	לי מפרידתו?
טרם אסיפתו	ערבה אסיפתי!

רבי שמעון בן-צמח דוראן

(נולד במיורקא בחדש אדר ה"א קכ"א, חי בארגון ומפני הנזרות הלך לאלגיר ומת שם ה"א ר"ד)

ארץ חמדה

אכסף לספר כבוד ארץ מקדשת, נפשי לזאת תהמה תמיד ורחשת,
נאה לקרית מכון שבת אלהים היות זכרה לפי מדבש מתוק ונדרשת;
יחד לבבי יקר, אהבה בעת אזכרה, תותה לעיים וגם-שדה ונחרשת.
שנה ואם-אהיה אלי-יחשב-לי לחטא האל, ונפשי לזאת כפר מבקשת;
מי-ערך לה כבוד גוים, ואידך אערך נפקד וספיר במו ברזל ובנחשת?
ערך תדרה בלי נמצא בארצות אדום ובכל-גלילות ערב ובצר ובפלשת,
ובמו גברת אשר תמשול בשפחה תהי, כי היא לבדה לבוש חפש מלבשת.
גוף זה ינופף משוש תבל, ובו הוא יסוד אבן שתיה, אשר תבל מאששת,

ראות נקם
להתקם
גמול לחיקם,

אקו בשעיר ובצמון,
ליום הרגה, שכול ואלמון,
ורוע אלי עירי, בממלכה החטאה!

בהניגי
למבליגי
אזכרה נגי-

תבער-אש בקרבי,
שד ושבר בקל-סביבי,
נתי ערבי ושחרי, ואשתומם על-המראה.

יה, הקצר
וצר יעצר
ואמרה צר

קצרה ידך מפרות?
בעמך בכבדות,
"האח", בנפל נזרי, "החרבה אמלאה!"

שבי גבור
ואם ישבור
בבית הגבור

היקח או ימלט?
מטת צר, בי שלמ?
ירדה בי בחרו, ובכבד משאה!

שבי נאנחה,
וגם-קרחתה
ולשמחה

בת עמי, ושק חגרי,
הרחבי כנשרי,
מה-זה עשה, אמרי, התקרב ותבאה?

תהי מסעד
לב-תמעד,
ומגלעד

ועזר אל-נולתי
ושובבה אל-נחלתי,
הביאה-נא הצרי לשארית הנמצאה.

חוק גמור
ברוש תדקור
בראש כל-הר

לבב נבאה לחר ציון,
בנות היכל ואפריון,
יהיה נכון הרי, ועל כל-נבעה נשאה!

ציד־מן ומי הבאר ושליו וענו, ויום
 קרן לסיתון ועוג נגדע, ואז ירשו
 רצוא תרוצץ ושוב חמה לספר כבוד
 שוא יחזו קסמים, אך תחזה מתזה
 תחיל גברת ביד שפחה, אשר היתה
 אויה לבנים אשר גלו, בארץ גדר
 נפשי לציון מאד תהמה, ומזור בלי
 יום התרבה הלא נמלאת בכל־מחמד
 שפך כבדי אלי־ארץ, וגם־נגדה
 מבזז אמתי, אשר תרדה בפרך ולא
 עד־מה, אלהים, אהי נשכח ובי תאנף?
 ויפלו איבי כליות חסידי ולא
 נקם לא־בתך תשיב, אשר שוא וריק
 חפצי להשלים, אני שלום אדבר והיא
 זכרה לרעה, ידי, אהבת כלולות לעת
 קרב ישועה אלי מתאבלים, גם־פאר
 נחם אבלים ואז יורח עליהם, ויד
 צרים אשר בנססו מקדשך, אל, תכל
 חושה עתדת אלי־עם שבעו בזו, ופח
 אבלי לששון חפך, נואל לציון תגל,
 מתי בעז אדרכה על־במתי איבי,
 נדתי תכנס — ואז נזים וביאזן עלי־
 קץ לא יכזב — לזאת תוד מאסרי אקו
 דת נתנה רעשה ארץ מגעשת,
 ארצם, הכי לתמה יד־אל ומרשת,
 האל, ועת נלחמו תלם ומחרשת —
 שבי עדתי, ולא כהם מנחשת.
 מאז שמנה, והיא רזה וכתשת;
 רגלם נתונה במו ברזל ובנחשת!
 תמצא, ולא רפכה גם־לא מחבשת,
 צר מעמירה, והיא היום מרששת!
 עיני בדמעה, צדי עתקה ועששת,
 תחמל, ותשד במו אפעה ומפרשת.
 יזמם בחשך הלא ידי ממששת,
 חמלו, ואהיה אני מצב לבן־קשת!
 תהנה ותתנצבה לריב ורגשת;
 און בקרבה, ורע חנה ורחשת.
 תלבין לבנים וקש היתה מקששת,
 תתן לישבה בתוך אפר ומרפשת;
 אויבים במו־יום תהי חשך מפנשת,
 מהר, ורשעה אלי תחפור ומבאשת.
 תשבר ויפלטו מבור ומרשת,
 נפש ישמח אשר הזמה ורעשת.
 הגר מענה תהי תחמי ונבאשת?
 כתף ערים ועל־כרפר ונדבשת;
 מועד ישועה ואס־תוחר ובששת!

בָּרָא אֱלֹהִים יִצִּיר יָדָיו בַּעֲפָרוֹת צָבִי, בּוֹ נֶאֱצַל זֶו כְּבוֹד נֶפֶשׁ וּנְפֻשָׁת,
 רָצָה בְּקִרְבָּהּ כָּלִיל אָדָם וְהֶבֶל וְאִישׁ תָּמִים וְאֵבוֹת כְּמוֹ עֵבֶת מְשֻׁלָּשֶׁת,
 צָלַל בְּשִׁטְף יִסּוֹד תְּבֵל, וְלֹא גִשְׁמָה אֶרֶץ טָהֳרָה, הָיִית מָכָה וּנְעֻנָּשֶׁת,
 מִשְׁכָּב מְנוּחָה אֵלֵי אֵבוֹת אֲזִי נִבְחָרָה, גּוֹפֶת קְדָשִׁים בְּלִי תַרְקִיב וְעִבְשָׁת,
 חַיִּים יִמְתּוֹן, וְאִם-כֹּה נִקְבְּרוּ עוֹד לִקְץ יָמִין בְּנֶשֶׁר הֵלֹא נָעַר מִחֲדָשֶׁת.
 נְעֻנָּשׁ מִדְּבַר לְשׁוֹן סָרָה בְּאֲבִי-יִקְרָה, כִּי לֹא לִישָׁבִים תְּהִי אֲכֻלָּה וְחֻלָּשֶׁת,
 רַבַּת אִמָּת הִיא כֶּבֶת-מֶלֶךְ, לְזֹאת מְרָדִים בָּאֵל מְקִיָּאָה כְּסִיר חֲלָאָה וּנְבִאָשֶׁת;
 חֶסֶר בְּלִי מִצָּאוֹ הַשְׁכָּנִים בָּהּ, אֲכַל בְּדָבֶשׁ וְחִלָּב וְכִלְטוּכָה מִחֲמֻשָּׁת,
 זָרַע לְשִׁמְטִים הֵלֹא תוֹסִיף, וְאִם-נִעְבְּדוּ בָּהּ נְעוּבָה אֲזִי תְהִי מֵהֶם וּנְטָשֶׁת,
 קָנָאוּ בְּלֹא-אֵל לֹאֵל, מִשְׁפָּט בְּלִי יָדְעוּ, שְׁלַחָה אֲרִיזוֹת אֲוִיל לְכַתּוּשׁ בְּמִכְתָּשֶׁת.
 נִבְחַר מַחֲזֹזָה לְבֵית עֵלָה וְאִשָּׁה וַיִּין נִסְדָּ וְסוֹד מִתְּבַת תַּנּוּר וּמִרְחָשֶׁת;
 צִדֵּק בְּקִרְבָּהּ בְּלִי יִמִּישׁ וְלִילּוֹן, הִכִּי עֲזוֹן וְחֻטָּא גִשְׁמָה לָעַם וְכִבְשָׁת,
 חֲפָאֵת וְאִם-אָדָמוֹ תִּלְבִּין, וְהוֹרִית תַּגֵּל סוֹד זֶה, וְעֵין מְרָדִים אִידָּהּ זֶה מִכְתָּשֶׁת?
 אִמָּנָה שְׂכִינָה בְּתוֹךְ עֲמָה, וְעֵדוֹת בָּאֵשׁ שִׁחַק וְגַר מַעֲרֵב, מֵאִיר בְּנִבְרָשֶׁת;
 בֵּית-אֵל מְכֻוֵּן לְמוֹל שַׁעַר שְׁחָקִים, עֲלוֹת בּוֹ תִּתְפַּלּוֹת כְּמוֹ דֶּרֶךְ מִפְּלָשֶׁת.
 גִּיא מַחֲזָה נִקְרָאָה, כִּי לִנְבוּאָה לְבַד נִפְלֵאֵת, לְחִדּוֹד מֵאֹד רַעֲיוֹן וְלִטְשָׁת,
 דִּיגִי נִפְשׁוֹת, וְכֵן מִקְרָא יִרְחִים, וְכָל-הָדָר וְיִתֵּר שָׂאת לִקְחָה וִירָשֶׁת,
 הִכְשֵׁר נִסְכִּים וְזִית שְׁמֹן מְנוּחֹת וְגַר לָהּ, כִּי בַעֲץ מִזֵּב בְּגוֹן הָאֵל מִשְׁרָשֶׁת,
 וְלִפִּי קִצִּירָה יְהִי חֲשָׁבוֹן תִּקְפּוֹת לְבַד, כִּי הִיא תִּבְכֶּר וְכָל בִּלְתָּה מְלַקְשָׁת.
 וְכַחֲתִי קְדָשִׁים הֵלֹא תִּבְרוֹן לְזֹאת נִבְחָרָה, כִּי צֹאֵן וְבִקֵּר רַעִי עֲשֵׂה וְרַכְשָׁת.
 חֶסֶד אֱלֹהִים עָלֵי שְׂכָנִים בְּתוּכָהּ, וְהוּא פִקְדָם בְּבָנִים וְאִם-נִפְשָׁם מִיָּאֲשֶׁת;
 טַח מְרִאוֹת עֵין אֲוִיל נִטַּשׁ מְגוּרָהּ, בְּמוֹ מִצּוֹת מֵאֹד רַחֲבָה מִדָּה וּנְטָשֶׁת,
 יֹאוֹת עֲנוּשׁ לֶץ אֲשֶׁר מוֹצִיא עֲבָדָיו, וְזוּג מִרְדּ בְּזוּגוֹ בְּזָה אִשָּׁה מְגֻרָשֶׁת.
 כְּדָמוֹת פְּלָאִים יְהִי נֶגַע בְּקִיר עֵת מִצָּא חֵיל הֶאֱמָרִי — לְזֹאת תִּתֵּן וּנְטָשֶׁת.
 לְלַחֵךְ עֲפָרָה הֵלֹא עֲבָדִי אֵלִיל יִהְיֶמוּ כִּים, וְאִם הִיא בִּיד יִשְׂרָאֵל מַעֲקָשֶׁת:
 מוֹרֶשׁ עֲדִי-עַד לָעַם קְדוֹשׁ הֵלֹא נִתְּנָה — אִךְ אִם-בְּרִית יִשְׁמְרוּ בְּדֶת מִפְּרָשֶׁת.
 נֹאוּה לְמִי יֵאָתֶה בְּלִמִּי לְבִן-אֲהָבִים? לֹא-יִתְּנוּ אֶל-יְלִיד בֵּית — מִחֲפָשֶׁת!
 סוֹדוֹ לְעַסּוֹ הֵלֹא נָלָה אֱלֹהִים, וְלֹא כִּחַר בְּזָרָה כְּמוֹ עוֹר מְגֻשָּׁשֶׁת;
 עַל-יַד גְּבִיר גִּאָּמָן הִכָּה לְמִצְרֵי בִיד הוֹיָה, בְּפִשְׁעָהּ הֵלֹא כְּשֻׁלָּה וְנוֹקְשָׁת,
 פֶּלֶא אֲשֶׁר לֹא לְכָל-גּוֹי נַעֲשֵׂה יוֹם אֲשֶׁר נָעַר בֵּים-סוּף וְעַם עֶבֶר בִּיבֻשָּׁת,

תזכחות מוסר

1

אָנוש חשב יקר עולם לרשתו —
 ומה-יזעיל אָני בל-הון בנסתו,
 הַיֵּשׁ תַּקְנָה לָנוּ בְּשָׂאוֹל, בְּרִדְתּוֹ
 הַיֵּשׁ מָנוֹס לְאִישׁ, אַחֵר קִבְּרָתוֹ
 אָני תִּבְרִי סָחַר יָדֶךָ סִתְרָתוֹ,
 וְשֵׁם תִּקְצֹר קִצִּיר-אֲנוֹן וְרַעְתּוֹ,
 וְתִהְיֶה בְּצוּר חֶרֶב לְמִשְׁתּוֹ,
 וְתֵאכֹל בָּאֵשׁ בִּפְהַ נִּפְחָתוֹ,
 וְתִקְרַב אֶל-מָקוֹם מִשְׁפָּט זִנְהָתוֹ,
 וְלֹא-תִמָּצֵא לְבַד חֶסֶד גִּמְלָתוֹ,
 נִמּוֹשׁ חֲמֻדַּת זְמַן, שִׁמְנוֹ וְסִלְתּוֹ,
 רֹאה כִּי-לַעֲנָה מִסֵּד בְּגִתּוֹ,
 בְּטָרִם תִּהְיֶה נִתְפָּשׁ בְּשִׁחָתוֹ,
 בְּעוֹדֶךָ בֵּין יְמֵי בְּחֵרוֹת בְּחִרְתּוֹ,
 וּלְפָנַי בֹּא זְמַן שׁוֹבָה גִּעְלָתוֹ —
 שֹׁבֵר רֶשֶׁת, לִיד-מַעְגָּל פְּרִשְׁתּוֹ,
 וְהִנָּחֵם עַל-פֶּשַׁע פִּשְׁעָתוֹ,
 וְסוּר מֵאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבָּתוֹ,
 זִנָּח יִצְרָה, אֲשֶׁר עֲדִיכָה עֲבֹדָתוֹ,
 בְּקוֹל תּוֹדָה — בְּיוֹם צָרָה עֲרֹכָתוֹ,
 קָרָא לֵאל, וְכָל מָכוֹן לְשִׁבְתּוֹ,
 „סִלַּח-נָא לַעֲוֹן בִּנְיָ, אֵת יִלְדָּתוֹ,
 רֹאה כִּי-הוּא כְּתָהוּ עֵת פִּקְדָּתוֹ,
 וּמֵה-יִצְדֵּק אָנוּשׁ עֲמֹךְ בִּדְעָתוֹ,
 הֲלֹא מִמִּחְצָב הָבֵל תִּצְבָּתוֹ,
 קִצֹּר יָמִים שִׁבְע־רָגוֹ נִתְּתוֹ,
 כִּצֹּל יְמִיו, וְאַף-גַּם-זֹאת: צִרְפָּתוֹ

אַתָּה לַיּוֹם, אֲשֶׁר תַּפַּל בְּרִשְׁתּוֹ!
 וּמֵה-יִסִּיף לָךְ קִנְיָן אִסְפָּתוֹ?
 לְבֵית מוֹעֵד, וְאַס־יָשׁוּב בְּלִכְתּוֹ?
 בְּתוֹדָה אֲרוֹן, הַיִּקָּב חֵר בְּרִלְתּוֹ?
 וְתִרִים אֶבֶק רוּכַל רִכְלָתוֹ,
 וְתֵאכֹל מִפְּרֵי עֵץ-שָׂוֵא גִמְעָתוֹ,
 וְתִיָּרָה בְּכֹרֶקֶשֶׁת דִּבְרָתוֹ,
 וְתִנָּקֵשׁ בְּמִפְחַ פֶּת וְקִשְׁתּוֹ,
 וְתִזְכֹּר דִּין אֲשֶׁר הִנֵּה שְׁכַחְתּוֹ,
 וּכְשָׁרוֹן מַעֲשֵׂה מַאֵז פָּעִלְתּוֹ.
 וְעִזְבָּהוּ וְלֹא תָשׁוּב לִקְחָתוֹ,
 לְשׁוֹן אִפְעָה וְרֹאשׁ-פֶּתֶן בִּפְתּוֹ,
 וְעֵצִים עֵינֶיךָ עָלָיו פִּקְחָתוֹ.
 בְּחֻזֶּק יָד יִמִּי-נֶעַר חֲמֻדָּתוֹ,
 וְתָם לְרִיק עֲוֹנוֹ יָדֶךָ חִשְׁבָּתוֹ.
 בְּתָם לִכְבֹּד גֹּדֵר פֶּרִץ פִּרְצָתוֹ,
 וְעַל-מֶרֶד וְעַל-מַעַל מַעְלָתוֹ,
 וְהִקָּר בְּגִלְדֶּךָ מִיָּקָר יִקְרָתוֹ.
 וְדַע צִוְרָה, עֲדִיכָה לֹא יִדְעָתוֹ;
 לַיּוֹם מִשְׁפָּט לְחֹזְכִים יִסְדָּתוֹ —
 וְאִין עוֹד מְלִכּוֹ אֵל וּבִלְתּוֹ:
 וְשֹׂא נָא חֲטָא אָנוּשׁ, אֶתָּה יִצְרָתוֹ!
 וְעַתָּה קִצּוֹ כְּטִיט שָׁתוֹ וְשִׁמְתּוֹ —
 וּמֵה-יִזְכָּה חֲשֵׁשׁ, בְּקֶשׁ הִדְפָּתוֹ?
 וְצוּק עֵתוֹ בְּמִצְקָתוֹ יִצְקָתוֹ,
 וְאַחֲרִיתוֹ בְּאַצְרֵי גִישׁ אֲצִרָתוֹ;
 בְּכוֹר סִבּוֹת, וְאוֹר מְקָרִים שְׂרָפָתוֹ,

רבי שלמה בן-משלם די-פיאיר

(נולד לערך ה"א ק' — ק"י בקסטיליא, חי בסרקוסטא ומת לערך ה"א קע"ו)

מתוך

נפש יקרה, צחלי
מסלול ודרך סקלי,
קולך בתוך האהלי,
לאור באור חי גאלי!

שקדו שעפי, לחקור
שום יעבר אס-נעקור
קץ כל-ימים, סוד כל-יסוד;
שרשם וגזעם עד-אבוד,
חיים וסוד הדר והוד?
אמצא ביד שבלי כלי
יגהה כאב או יחלי.
טוב פעלי או מעלי —

לבי — יסדו מצור
נפשי, ואס-יתן צור
עפר, ושווא יחפץ גאול
בספו פדות מיד שאול;
בקש, וזה הרחיב שאול —
זה כל-ענק, זה כל-חלי,
כבוד ועדן נחלי.
אף מעבוד יצרן דרור
זה כל-פרי הסר חלי,
רוחי, וכזה נחלי

מה-תהמי, נפשי, עלות
מה-תרנוי מיום גלות
גבהי מרומי יצרה?
הורה בבזר גו תערה?
טהרה ובא אור וטהרה,
יבשוב נדגה אל-בלי —
עו תדרכי, בית-אל עלי,
אז, יום פקדת פעלי!
יפרי פעלים תאכלי

התעוררי, חמדת כליל
קומי לעופף על-גליל
הודי, צאי מבית שבי,
גוים ועל-קל תרפבי,
ובכם יקר וצבי שבי,
לאל כממר יחלי,
נפשי, ולשמו גדלי!
התעוררי, חמדת כליל
קומי לעופף על-גליל
עזבי עמל שוא ואליל,
ובקום שאון חיל שללי —
ולצור יסודה הללי,

אִמָּנֶם בְּקֶרְבִי הַזְמִיר יִזְקִין, וְלֹא
 חֲדַשׁ לְשִׁירֵי הַזְמָן עֲדָנָה לַעַת
 עַד-כֹּה זְמַן הַכְּאִיב מְלִיצוֹת וְאֲנִי
 אִם-שִׁיר לְשׁוֹן גִּבּוֹן עָדִי בְּדִי שָׁאֵל
 עַל-מַפְלְאוֹת אֶתּוֹת לְשׁוֹנֵי גַפְלָאוֹ
 מֵרֵב יְמֵי שִׁיבָה רִנְנִי לְהוֹ,
 וְקִנְהָ, וְהַמְלִיכוֹ וְהַמְשִׁילָהּ;
 אֶחָבֵשׁ, וּמֵאֲמָרֵי מִזְרֵם גִּהּ.
 יָרַד — זְמִירֵי רוֹם וְכָל גִּבְחָהּ;
 גִּנְגִּים, וְחִמְכֵּי הַזְמָן יִתְמָהּ!
 *
 שִׁיר יוֹדִית

לְרַבִּי וְרִחְיָה בְּמוֹנֶטְפֶּלִיר

סָמֶן לְמַסְפָּר בְּתֵי הַשִּׁיר (ע"ו):

עִ"ז תִּדְרָכִי, בְּפֶשֶׁי, וְעוֹרֵי בְּבָרִי
 יוֹרֵי דְבִשְׁבִּין מְנוּיֹת הָאָרִי,
 יִתֵּר שְׂאֵת יִשְׁלֹף וְיִתֵּר עִ"ז, הִכִּי
 שִׁיר, בְּרַכִּי חֲדוּהָ, וְחִיל תּוֹנָה אָרִי,
 כִּי הוּא אֶדְנִיךָ, וּמֵר שִׁירֹו אָרִי;
 שִׁחַל זְמִיר מִלְבָּד — וּמָה עִ"ז מֵאָרִי?!

בְּגוֹר אֲרִיָּה, יוֹגֵק מְבִשְׁנוּ —
 וְנִשְׂאֲנִים לְהִתְנוּסִם, וְשִׁנִּים
 לְמִיֵּל בְּעֲרֻגוֹת שִׁיר, וְלִרְעוֹת
 לְהִשְׁתַּעֲשַׁע בְּבִין אֲבִי נַחְלִיו,
 וּבְחִלִּיל — בְּכֶרְמִי גִיל וְחֲדוּהָ —
 יִמְהַיְמָרִין, בְּגִיב יֵלִין, לְהַפִּיץ
 בְּמוֹב לְבוֹ בְּמַחְשָׁבוֹ — וְרוּחַ
 וְקֶאֶם שְׂאוֹן בְּתוֹךְ בְּרֶמֶז, וְהֶרֶם
 וְרוּיִן בְּחִמְת־קָרִי וּבְהָרִי —
 וּמְרוֹתָיו לְאֶפֶס הַזְמוּרָה
 וְנִבֵּל צִיץ בְּגוֹ-עֲדָנֹו, וְיִבֵּשׁ
 וְעַל-מִלְמֵי גְדִידָיו קוֹץ וְדִרְדֵּר,
 וְעֻזְנִיָּה — מְקוֹם צְפוּר מְהֵרָה —
 וְיִתְהַלֵּל, בְּמוֹ עוֹלָל יִמְלָל,
 לְכִבִּי קֶם תְּמוּל, יָרַד לִגְנוֹ,
 חֲלָצִיו, לְעֶבֶר נַחַל עֲדָנֹו,
 בְּשׁוֹשְׁנֵי חֲבָצֶלֶת שְׂרוּזֹו,
 לְהִתְעַדָּן בְּנִמְעֵי גַעְמָנוֹ,
 יִחְשֹׁב לְעֻלּוֹ עַל-אַף זְמָנוֹ —
 זְמִיר עָרִין, וְנִדִּיץ בְּאִבּוֹזֹו!
 גְּדוּלָּה בָּא וְהִבְהִיל רַעֲיוֹנוֹ,
 גְּדֻרָתָיו, וְעֵלָה קִמְשָׁנוֹ,
 וְאִין-אֲשָׁכּוֹל וְאִין-עֵנֵב בְּגִנְפוֹ;
 תִּשְׁלַחנָהּ, וְסֵר סָבָאֹו וְיִינוֹ,
 מְקוֹר מִיָּמִיו וְחֶרֶב מַעֲנֵנוֹ,
 וְנִעְדֵּר גִּרְדֵּי וּבִשְׁם קִנְמוֹנוֹ,
 תִּקְנֵן בּוֹ, וְכָל-עֶרֶב לְמִינוֹ;
 עַל-שְׁפָה וְרִירוֹ עַל-זְקָנוֹ,

ובקערות וחיל צרות צררתו —
ואולם כִּי-בִצְדָקָה תִּמְכְּתוּ,
תִּדְרֹל מִבֶּן-אָנוּשׁ, בְּמֵה חֲשַׁבְתוּ,
וְאִם-חָטָא לָךְ — דִּי כִי-מִחֲצִיתו
בִּזְאת בָּא, גְּעוּה לִבְבִּי חֲקֵרְתוּ,
וְשׁוּב אֵלָיו בְּרַעֲיוֹן בֵּר, רַחֲמֵי
וְהוּא רַחוּם וְכֹפֵר חַטָּא תִּרְצֵתוּ,
לְהִיטִיב יַחֲשֵׁק בְּךָ אִם-חֲשַׁקְתוּ,
וְיִשְׁשָׁד זְמַן — אִם-עַת נִשְׁשֵׁתוּ,
וּמִחֲצִי זְמַן רַבָּה בְּקִשְׁתוּ,
אֲזִי תִּבּוֹא אֶל־קִבְרִי חֲצִבְתוּ
לִבְכֶּךָ שִׁים לְיוֹם קֶצֶף לְדַעְתוּ,

ובצור מִאֲסָר מִצֹּר צִרְתוּ,
וְעַם-רוּחַ נְדִיבִתְךָ סִמְכְתוּ.
הֲלֹא בֵּין חֲקִירֵ-אָנוּ חֲקִיקְתוּ,
בְּכִשְׁלִי יְלִידֵי יוֹם הִלְמָתוּ!
לְהַתְנוּחַת פָּנֵי אֱלֹהֵי דִרְשָׁתוּ,
בְּמִי מַעֲנוּ, וְכֵר דְּעָה חֲנֻנְתוּ,
וְהַעֲנוּ בְּחִבְלֵי-שָׁוֵא מִשְׁכְּתוּ.
וַיֹּאמֶר אַתָּה אִם-הֵאֱמַרְתוּ,
וַיַּעֲזֹבְךָ לְעַד — אִם-יוֹם עֲזַבְתוּ;
קָחָה צָנָה וְסַחֲרָה — אָמַתוּ,
בְּכִלְתָּ, כַּעֲלוֹת גְּדִישׁ בְּעֵתוּ. —
וְלֹא-תִחַשֵׁב יָקָר עוֹלָם לְרִשְׁתוּ!

2

רַבִּים לְחַכְמֵי הַזְּמַן יִתְמָהּ:
אֵיךְ יִכְסְפוּ הֶבֶל וְרוּחַ יִרְדְּפוּ,
גָּלוּי בְּעֵינֵיהֶם וּלְפָנֵיהֶם יִסּוּד
בָּם חֵן וְשִׁכְל מִזֵּב — וְאֵיךְ עֵינֵי מְאוּר
יִחַשֵׁב לְתֵבָן בֵּר, וְאִכְנֵי יִהְלֵם
שִׁכְל מִיֶּשֶׁר אֵיךְ יַעֲזוּת מוֹעֲצוֹת
אִיכָּה תִּסִּיתוּ תִּאֲוֹתוֹ לֶאֱכֹל
אֵד זֶה בְּחָטָא יִצֵּר לִבְבִּי אָדָם, אֲשֶׁר
יִצֵּר, אֲשֶׁר נֹצֵר לְכוּנֵן מִצְעָדִי-
עֲשֵׂה אֱלֹהִים הָאָנוּשׁ גִּבֹּר יִשְׂרָאֵל
פְּתִים לְהַשְׁגֵּב בְּמִשְׁגֵּב גְּעוּת
וּבְסוּר הַזְּמַן נָעַר וְכִלִּיל יִחְלָה,
יְבֹא זְמַן זָקֵן, וְחֲשָׁקוֹ לְחֻזּוֹת
אֲזִי מַעֲגָם שִׁיבָה: אָהָה, כִּי אֲחֵרוּ
בְּרִיל בְּהַתְרַחֵץ הִתְלַבֵּן, וְעַתָּה
אֲנִי לְשַׁעֲבֵר, וְאִבְלוּ עַל-זְמַן

אֵיךְ אֶל-חֲמֻדוֹת הַזְּמַן יִכְמָהּ?
אוּ אֲחֵרֵי דְבָרֵי תְלוּם יִנְהוּ?
עוֹלָם — וְאֵיךְ לֹא-יִגְדְּעוּבוּ: מִהֵ-הוּא?
שִׁכְל לְהַשְׁכִּיל סוּד יִסְדוּ כֵּהוּ?
יִתֵּן כְּאִכְנֵי-גֵר וְאִכְנֵי-בֵהוּ?
יִשָּׁר לִבְבִּי חֲכָמָה וְיִתְלַהֲלֶהוּ?
בִּסֵּר, וּבִז שְׁנֵי תִבּוֹנוּ קֵהוּ?
הַבְּתֵרוֹת הַמִּשְׁכִּיל וְהַשְׁלִיטָהוּ,
גִּבֹּר, אֲכָל יִלְדוֹת אָנוּשׁ פְּתָהוּ.
דִּרְךָ, וְלִבִּי הוֹתֵל, אָהָה, הַטָּהוּ;
יְזַמֵּן, וְלִתְמוּרוֹת זְמַן לֹא-יִרְהוּ,
טוֹבוּ כְּאִין יִהְיֶה וְיִכְתָּהוּ.
זִהְרֵי מְאוּר חֲכָמָה — וְלֹא-יִנְהוּ;
פִּעְמִי רָצוֹן לְמוֹד וְהִתְמַהֲמָהוּ!
כְּתִב בְּחוּל אִם-כִּז רְשָׁמִיו שָׁהוּ?
עַמָּה, וְלַעֲתִיד בְּמִסְפָּד נָהוּ.

זמרים שר ורוח צר בְּחִפְנוּ,
 וּשְׁוֹסְלֵעוּ לְמַחֲסֶה אֶל־שִׁפְנוּ,
 בְּלִי יִיעָף, וְעָף בְּכַנְף רִנְנוּ,
 וַיָּבֹא אֶל־מְלוֹן קִצֵּה וְקִנּוּ,
 לְמוֹל יִקְרַת פֶּאֶר רִצְפַת מְלוֹנוּ,
 עַל־אֶחָד עֵנֶק מִצְוִירָנוּ.
 וּבְגִבּוּרֹת תְּבוּנוֹת הוּא עֲדִינוּ,
 לִפְנֵי עֲבָרִים כְּבִי מְרוֹנוּ.
 הֲלֹא יִשְׁנֶה בְּמִשְׁפָּטוֹ וְדִינוּ;
 וּמִי־מִב שִׁיר כָּזָב הוּא וַאֲזִינוּ;
 הֲכִי מִכְּל־יִקָּר הוּא סוֹג וּמִינוּ,
 הֲכִי אִי־יִקָּץ וּתְכַלֶּה אֶל־תְּכוּנוֹ —
 גְּדוּלִים חֲקִיר־לֵב עוֹ גֵּאוֹנוּ?
 וְאֶדָּר הִיקָר חֲזָא לוֹ לְמִשְׁנוּ;
 וְהוֹלִיד בֵּין — וְלֹא־אִמַּר: מְכִינוּ.
 אֲסִיר תַּקְנוֹת — וְלֹא חָלַל צְפוּנוּ!
 רַחֲב־יָד רַב לְרוֹת צִמְאוֹנוּ,
 וְכִי הִתְקַדְּשׁוּ דָרְשׁוּ לְשִׁכְנוּ,
 גַּעִים זָכְרוּ עַדִי קִצְנוּ צְפוּנוּ,
 וּמִמְלִי פִקְדָּתִיהוּ — וַיִּשְׁנוּ.
 וַיִּנְחִיל מַעֲלַת כְּתָרוֹ לְגִינוּ,
 תָּמִים דְּעִים, לְהַשְׁלִים אֶת־רִצּוֹנוּ,
 וּבְשִׁלּוּמוֹ אֵהִי נִפְקֵד וְחִנוּ.
 מוֹמוֹתָיו, וּבֶדֶךְ כָּל־מַעֲיָנוּ,
 וְעוֹ פָּנָיו יִשְׁנֶא — הוּא מְלִשְׁנוּ,
 לְזֹאת לֹא־יִכְלֶה עוֹד תַּצְפִּינוּ;
 וּבְמִמָּר עוֹד תִּכְיֹן דִּגְנוּ,
 אֲמַת, יִקְצֹר וַיִּצְבֹּר־בֶּר בְּגִרְנוּ,
 לְגִנְדֵּךְ רֵץ וְאֵן גִּפְרֵץ תּוֹזֵנוּ,
 גְּדוּד שִׁירוֹ, תִּקְרֹ גַם־הִכִּינוּ,

וְלֵב נִמְהָר לְשִׁיר נִכְסָף, וְאִסְפָּה
 וְעַל־הֶרִיו יִדְלָנוּ יַעֲלִיו,
 וְלָרוּץ כְּצִבִי לְצִבִי מַעֲוֹנו
 וַיִּדָּאָה כְּדָרוֹר וּזְמִיר בְּזִמִּיר,
 וְשֵׁם לוֹ חֵק לְהַשְׁתַּחֲוֹת בְּרַחוּק
 כְּאֵיל יַעֲרֵנִי, יַעֲרֹךְ תַּהֲלֹת
 בְּשִׁיר — קֶרְחִי, וּבְמַדַּע — בְּדָרְדַּע,
 וְכַל־נִגְנָנִים וְסוֹד שָׁרִים יִשְׁרִים
 אֲנוֹשׁ עַל־הַיְדוֹת הוֹדוּ יִרְנֵן —
 הֲכִי כָל־מַעֲשָׂהוּ בְּאִמּוֹנָה —
 וְאִין כָּלֵל כָּלֵלִי מַעֲלוֹתָיו,
 וְאִין־מְגִיד בְּמִלּוֹ מַהֲלָלוֹ,
 וּמִי יוֹכֵל לְפֶאֶר אֹז לְבֶאֶר
 כָּלִיל כְּבוֹד — וְלֹא־אִמַּר: מְכַבֵּד,
 אָבִי הַשִּׁיר — וְלֹא־אִמַּר: מְשׁוֹרֵר,
 וְלֵב חֲרָד לְלִפִּיד פִּיד פְּרִידָה,
 יֹאזֵר לוֹ עַל־שִׁפְתָיִם גְּדוּדִים,
 נִרְדִּיו נִתְּנוּ רֵיחַ לְדוֹדָיו,*
 וְאֵלּוֹ יִחַנֶּה בְּפֶאֶת יְמִינוֹ —
 דְּרִשְׁתִּיהוּ — וְהוּא אֶצֶל גְּבוּלִי,
 אֲשַׁחֵר אֵל: כְּבוֹד כְּסֹאז וְכוֹנֵן,
 וַיִּתֵּן־לִי הַיּוֹת לְבִי בְּחֻקּוֹ
 וְהוּא־גַם־הוּא בְּלִי יְבוֹהָ עֲנוּתִי,
 רָאָה, אָבִי, רָאָה עֶבֶד בְּךָ שֵׁם
 חֲלִי עוֹ חֲשָׁקֶךָ נוֹעֵץ לְעֵלָם,
 וּנְפִשׁוֹ יִצְאָה מִרֵּב תִּלְאָה,
 וַיִּזְרַע שִׁבְלֵי הוֹדֶךָ בְּשִׂדֶּךָ,
 וּמִמֶּנֶּד תִּבּוֹאֵת שִׁיר בְּרָנָה,
 וְעַת עֲדִיו וְסֵן בָּלֵם בְּרִסְנוֹ
 וְשִׁלַּח חֵיל הַמּוֹנוֹ אֶל־קִצְיָנוּ,

בְּאִישׁ גִּדְהֶם לְצוּקוֹתָיו, וַיִּגְהֶם
וַיִּשְׁכַּר מַחֲמַת כּוֹס וַיֵּין עֲנוּשִׁים,
וַיִּפֹּחַ בְּמַפְּחַ פֶּחַ לְבָקֶשׁ
וַיִּזְזוּ נִצְחוֹ בְּצַר רוּחוֹ, וַיִּשְׁפֹּךְ
וַיִּנְאֹק גִּאָּקוֹת חָלָל וְאִמְלָל,
וַיִּשְׁתַּמֵּם וְאִין מַחְזִיק בְּיָדוֹ,
וְדָרַשׁ אוֹב בְּרַב מִכְאוֹב, וְאִין קוֹל
וְעַת יוֹעֵם, בְּטוֹב טַעַם שְׁעִיפּוֹ
אֲנוּשׁ צָרָה וַיִּגְזוֹן, עֵשׂ וַיִּסְדּוּ,
וְנוֹצַר מִדְּמִי שׁוֹאָה הַיּוֹכֵל
וְנוֹלַד מִכְּאֵשׁ מִי רֹאשׁ וְלַעֲנָה
עֲצִי עוֹלָה פְּרִי-כַחַשׁ יִשׁוּי,
אָהָה לַיּוֹם, הִקְמַמוּ שׁוֹר וּבִידוֹד,
וּפְרוֹד מִמְּצוֹא חֲפָצוֹ הִרְיָצוּ,
אֲסֻרוֹהוּ חֲבָלָיו בְּתַבְּלִיז,
וְסֵן אֲכֹר בְּמִצְרָפוֹ צָרְפוֹ,
וַיִּמְלֹךְ קַפְדָּה וַתַּחַרְדָּה
וְעוֹד יָדוֹ עָלֵי אִירוֹ נְטוּיָה,
עַדִּי הִסִּיר גְּבִירוֹ, אוֹר וַיִּקְרוּ,
לְהַמְלִיכּוֹ בְּמַקְהֵל סוֹד־קִדְשִׁים,
וְרוּחוֹ שָׁת בַּעַת גִּידוֹ בְּיָדוֹ,
וַחֲץ פְּרוֹד יַפְלֹחַ אֶת-כְּבִדּוֹ,
וְכַמְעַט יֵצְאוּ מַעְיוֹ בְּתַלְיִז,
וַיִּמִּי אֶתּוֹ בְּאַרְץ-גִּידוֹ לְמַעֲזוֹ,
וַיִּמִּי יִמֵּן נִכְאֹת וַצָּרִי לְצִירִי
בְּמוֹ יֵצֵא לְהַרְפִּיעֵזוֹ, לִישְׁעוֹ
וְכַלְכֵּל מַחֲלַת לְבוֹ בְּגִיבוֹ,
נִשְׁוֶה יִגְזוֹן יַחֲדִי, אִם-מִנְחָשׁוֹ
וּבִצְפָּעִים יִרְפֵּא לְנִגְעִים —
עַדִּי הִבְחִין בְּחִין עָרְכוֹ לְהַרְנִין
לְשׁוֹד הַלְמוֹ, וְאֶת-טַעְמוֹ יִשְׁנוֹ,
וְכֵן יִפֹּת בְּפֹת אִיפֹת רְזוֹנוֹ,
בְּתוֹךְ מוֹקֵשׁ לְקִשְׁקֵשׁ פַּעֲמָנוֹ,
מְרִי שִׁיחוֹ, וְסָר בַּחוֹ וְאוֹנוֹ,
וְכַמְעַט מוֹעֵק נִחַר גְּרוֹנוֹ;
וְאִין סוֹמֵךְ וְתוֹמֵךְ יִדְ-יְמִינוֹ,
וְאִין עֲנָה בְּאִפְדּוֹ וְחִשְׁנוֹ.
יְשִׁיבָהּ, וְקוֹל קוֹרָא בְּאִזְנוֹ:
הִישָׁתָּאָה בְּיוֹם יָרֵב וַיִּגְזוֹ?
לְהַנִּיחַ וְהַשְׁבִּיחַ שְׁאוֹנוֹ?
הִיִּדְרֹשׁ לְהִיזֹת גְּבַהּ מַעֲוֹנוֹ?
וְצִיץ-רִשְׁעֵי הַלֵּא יִפְרַח וְדִנוֹ!
יִקְדַּל לְהַב גִּידוֹ עָלָה עֲשָׂנוֹ,
וְשֵׁת כּוֹסוֹ בְּכוֹסוֹ אוֹ יַעֲנוֹ;
וּבַעֲבָתוֹת בְּעָתוֹת יִלְכְּדֵנוֹ.
וְתוֹךְ מִבְּחֵן תִּלְאוֹתָיו בְּחֵנוֹ,
אֲפֻסָּהּ, וְהִרְבּוּ עֲצָבוֹנוֹ;
וְלֹא-רָאָה הַיּוֹת שְׁלָם עוֹנוֹ —
וְהַפְּנָה מִפָּאֵת פְּנִיּוֹ פְּנִיּוֹ,
לְהוֹשִׁיבוֹ בְּאַפְדּוֹנוֹ וְכֵנוֹ;
וַיִּמְשֹׁךְ אַחֲרָיו לְבוֹ וְעֵינָיו,
וְצוֹר חֲרִב גִּידוֹ נִתְקַע בְּבִטְנוֹ,
וְכַמְעַט קֵט וַיֵּצֵא פֶּרֶשְׁדָּנוֹ.
וַיִּמִּי יִכִּין בְּרַעֲבוֹנוֹ מוֹזוֹנוֹ?
חֲרִי עִתּוֹ וַיִּשִּׁיב אֶת-חֲרוֹנוֹ —
בְּטוֹב דַּעַז וּמַעֲנִה גִיד לְשָׁנוֹ,
וְהָיָה לוֹ בְּיוֹם אוֹנוֹ שְׁשׁוֹנוֹ?
צָרִי יִקַּח וַיִּינֹק רֹאשׁ-פָּתָנוֹ,
וְאַף כִּי עַם-מוֹזֵר דִּבְשׁוֹ וְשִׁמְנוֹ,
לְשׁוֹן גִּלְעָג, וְעִיר בֶּן-אַתָּנוֹ,

גם-לא צדת האללים הסובאים
 גם לא-יהי מזהיר חכם-לב אל-בני
 לא תנכחות מוסר אמריו יעדו: אוי ואבוי למאמרים על-יו.
 לא על-פיוצא בו לפנים אמרו: כהן ונביא נבלעו מין,
 לא נבאי קוב לפתי הזמן או יאמרו: אסף לך ליו.
 הגה אני חכליל ועיני כהתה מתמרזות עשן ולא מין!

2

סבאי בראש מהול ותמה אני: איך ענבי רזש פרחת הנפן?
 אולי ומשדמת סדם היא, ואני אאר עסים פריה ועץ-הנפן;
 לא על-עסים נפן ודם-ענב כזה אודה לאל, בורא פרי הנפן!

רבי שלמה בן-ראובן בונפיד

(בספרד; נולד לערך ה"א ק"מ ומת לערך ה"א ר"י)

שירי ידירות

1

לדון וידאל בן-לביא, בהתאסף ראשי עם לזכות טרמזשה

שמש יקר ירדה תוד מערבנו — מה-זה ולא עלתה על-חוג מסבנו?
 האם קטבי גלילה מזבל נתקו, או נצפנה בין עננינו ועבינו?
 בקר וערב בתבל נחזה יום ויום — עד-אן יהו מבלי-בקר ערבינו?
 עד-אן אהלך שבי, וצבי והוד פצבי יברח, ועבי גדר יהיו רכובינו?
 מה-לתלאות רדפנו ברכבי המון חיל, חבף תקעו להיזות ערבינו?
 העוד ימי-גיל אקו, בראות ומן קו לקו יוליד חדשות, להרבות מעצבנו?
 ילוי בשורים עדי גליון בתוד קן-דרור, לנו כתנת יקר — אברת וכונינו.
 לנו תלונות עלי ימים — ואין צר כמו עין ולקב, ואיך גריב מריבנו?
 עין ולב סר ראות משאות תלאות, וכי לא-נואשו — חדשו כל-יום כאבנו;
 אמה מעט קט תנחמנו מנת צערם: עין אשר-תבך, וחיל יחיל לבבנו!

ואם דל־הוא, לפי שכלו, ואין לו
קחה אֲשֶׁכּר מִלֹּא קִמֵּץ דְּכָרוֹ,
והנִשָּׂא עָלַי כֶּסֶּא, וְתַצֵּא
לְהַקְרִיב לָךְ לְשֵׁי תָרוּ וַיּוֹנוּ —
תַּמּוּרֶת כָּל־יָקָר כָּרוֹ וְצֹאנֹו;
כְּגוֹר אֲרִיָּה, יִזְגַּק מִבְּשָׁנֹו!

(עוד ספנים למספר בתי השיר)

1

נָאֵם עֶבֶד זְמִיר, מֵתוֹק לְחַפּוֹ,
לְקֹדֶם אֶת־פָּנַי רַבּוֹ בְּשִׁפְתֵי
לְשֵׁי מִבְּיָא, וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ,
רְנָנוּתִיו, וַיִּתֵּן עִזּוֹ לְמַלְכוֹ.

2

בְּתַדְרַת קִדְשֶׁךָ מוֹפֶת וּפֶלֶא,
בְּסֵלֶם חֲשָׁקֶךָ יִרְדַּע וְעֵלֶה
בְּכַתֵּם טוֹב וְטָהוֹר לֹא־יִסְלָה,
חֶסֶד לִבִּי, וְסוֹד בִּינָה יִגְלָה,
שְׁבַע־רָגְוֹ — שְׁבַע רְצוֹן וּמִ"לֹא.

*

על־הַזְמָן

אִם־הַזְמָן יִכְרַח בְּצֵל, לֹא־יַעֲמֵד
בֶּן טוֹב וְהַפָּסוֹ: לֹא לְגִצַּח יֶאֱרֹךְ,
רָגַע, כְּאוֹר בְּרָק וְקוֹל הַרְעָם —
רַק יַעֲלֶה פַעַם וַיִּצִּיץ פַּעַם;
עַל־בֶּן חֲכַם־לֵב לֹא לְצוֹקוֹ יִתְרַד,
כִּי־עוֹד מַעֲט מוֹעֵד וְכֻלָּה זַעַם.

*

צוּחָה על־הַיּוֹן

(על־הַיּוֹנוֹת הַרְעִים מִבְּצִיר שְׁנַת ה"א קע"ו)

1

מִצָּר וְצוֹק אֲשֶׁכּר וְלֹא מַיּוֹן,
יּוֹן יִשְׁמַח־לֵב, אֲבָל זֶה יַעֲצִיב
כִּי אֲשַׁף חֲמַת תַּנִּין חֲמַת מַיּוֹן,
לִבִּי, וְכִלְיוֹתַי הַלּוּמִי יּוֹן.
לֹא־נֶאֱסַר אֶל־הַנְּזוּרִים יּוֹן, —
תּוֹרָה בְּכֹל־קֶרְבָּן: וְנִסְכּוֹ יּוֹן;
גַּם־לֹא לְחֶכֶר כְּהָנִים אֹז צוּתָה

או איך סנה לבי בער באש פרוה, בער ולא אכל צלעי באש רשפי —
 אך מל ידידותך יום יום יחגי, טרפי אהביך הפה מזון טרפי.
 לא יכלו עתים עד-כח להכעיס, עד-בא נדדנו — קדח חרון אפי;
 לזה יצרך צור שלם עלי-כל-איש: עת-בא פרידתך יגדל יגון ועפי!
 הן על תשוקתך אמשך, ואחרש בו אדמת נדד, עד-חוס יצרי עלי ערפי;
 אזרע שדה פרוה זרע תהלתך, ופרי אשונה-לך על-יד זמיר תפי.
 נא, הוד, שלח שירך, אראה קצה הודך, אתה — ראה בשיר כל-מעשה תקפי.

*

שירי חשק

1

על-אהובתו

שמש בלחיה תקעה נוח, להיות כצלמה תארה נאנה,
 וישאלו ראים: הגם היא עב או על-פני הוד לחיה מסוה?
 הנה לי, אני כואב, אשר אכסף לעלות בתמר הוד ואתאנה!
 אתאב — אכל אדאב ואתניה אב חלי אהבים, מבלי שנה.
 ראש לחלי — שחת-בלי טוב-לי, אם-מבלי חשקה אני הנה.
 הנה, כי באור אהבה מעט חשב לבי להתחמם והוא נכוה!
 קום, לב שרוף-אהב, והשפתה נבחה ותיית פגן נוה!

2

כאשר הגדלו כי נסעה אהובתו דרך-אגניה בלבנים לסיסיליה

בכו אהבה חלה, קנויה בדמעות,
 ותזחלת מזכה וראשיתה רעות,
 ועל-חשק חשק לחבק ולנשק —
 וארכו הימים ורחבו השעות!
 בכו כסף כסף, מחירו לא כסף,
 לבד לעבר קצר פגנים ותנועות!

עדיפה זמן נחשב חכם להרע, ואף היום חשבו כפתי מחשבנו;
העיר והביא שאון עקביו לכלע גאון נפש, ועם-שד ואון מזקשיו יעקבנו;
החריד והקהיל צדת כל-ידיעי דין ודת, אכן בקרבם גביר נפש משיבנו,
גר מחשבי צפון חכמות, ואור מאפל מסתור תבונות — ראו ננהו סביבנו;
נחנו ילידי ענק בענק כבודו, אכל שבנו חנכים לרב פצעי אהבינו.
מה-יעשו עוד בני ימים — והן מעיני דעו יכבון פני להבות שביבנו!
מה-יסכנו ערפלי חשכם — והן יעלה אורו עלי צללי אפל יסבנו?
לוח ומירו יהי מגן וצנה, ועט ידו חנית, להדף מחנה יריבינו.
לא לערף אל-גאון שירו אשור, אכל לחריד תמון חיל-זמן כל יאדיבנו;
רקמת בתבופלי אהה היא לעין איש, ואיך נחשב לדמות אלי יפיו כתבנו?
עורה, חליל גאלם, כנור מגנן אשר דומם, הלה חיל יגוננו ועצבנו!
עורה והעיר צבא נגנים, לקחום צבא עת וחליפות בני ימים מארבינו!
התר אגדות יגון לבם במיתרי זמיר, שא קול וינשאו פנפי כרובינו!
אהל תעודה, קהל משרה וסוד הוד, יהי שלום בחילם ועז ללחם קרבינו;
שלום בחילם, וחיש ילכו ונלכה באור שמש יקר, ירדה תוך מערבנו!

2

„לרע ודור, הרחיק גדור, וחשקו גדול מאד“

אמלי מעט, שחר, אמלי בליל נשפי, אמלי ואל-תעל לאיר בהר נשפי,
כי הנני נצב עם-מחנה דודי, בחלום — ופן-יקיץ אורף לעפעפי,
פן-יעלה אורף על-פאתי ערשו, אה מאפל פרוד יעל בשרעפי!
ארצה בחיוני דודי, מאור נפשי, תוך ארמנות חכמה דומה לרב פפי,
נאה כמטה-אל עמו בתוך ידו, ספרו כמו לחות גאון ביד-צפי.
מה-נעמה ליל, ששובבת רוחי, אחר גדר הוציא נפשי עלי כפי!
מי בלתך, דודי, גאון תהלות לו? הודך יתללק, הודך ואף לא פי;
הודך וחסדך מעטה תהלתך, וצניף יקרף ארגו כוכבי נשפי.
הוד תאריך אל-תאר בני-מלך, דמה לבכי בפעלות וביפי,
אור שכלך עבר אור סהרי — כי היא תלקה, אכל אורף תמיד בלי-דפי;
אלו תהלק על-נפשי מרום שמי, לא-יצרו צעדי אונך עלי בפי.
אתמה, יריד, איך בלתי תאריך אחיה — ורצונך נפת רוח בתוך אפי.

רשימת הפיטגים והמשוואות

המנוא (רב) . . . . . יג; יד	אברהם בן יצחק . . . . . רצו
זכריה . . . . . מט	אברהם בן מאיר בן עזרא . . קצה
זרחיה בן יצחק הלוי . . . . . רלא	אברהם בן מנחם . . . . . רצב
חייא בן אלדאודי . . . . . קצד	אברהם בן שמואל . . . . . רצג
ידעיה הפניני בן אברהם . . . רצח	אלחנן בן יצחק . . . . . רמ
יהודה בן יצחק בן גיאת . . . קפט	אליה בן שמעיה . . . . . רלג
יהודה בן קוריש . . . . . ג	אליעזר בן נתן . . . . . רכג
יהודה בן שלמה חריו . . . רמח	אלעזר בן יהודה . . . . . רסה
יהודה בן שמואל הלוי . . . קנג	אלעזר בן יעקב הבבלי . . . רנו
יוחנן (רבי) . . . . . ג	אלעזר הקליר . . . . . לז
יוחנן בן נורי (רבי) . . . . . ח	אמתי בן שפטיה . . . . . מז
יוסי בן יוסי . . . . . כו	אפרים בן יצחק . . . . . רלח
יוסף בן אביתור . . . . . נח	בחיי בן יוסף . . . . . קי
יוסף בן אשר . . . . . רמו	בנימן בן אברהם . . . . . רעא
יוסף בן דוד בן סולי . . . שמו	בנימן בן זרח . . . . . ריב
יוסף בן סהל . . . . . קנג	בנימן בן שמואל . . . . . ר
יוסף בן צדיק . . . . . קצא	בר קפוק . . . . . יד
יחיאל בן יעקב . . . . . רסו	ברכיה בן יצחק הלוי . . . רל
ינאי . . . . . לו	גרשם בן יהודה . . . . . סב
יעקב בן מאיר . . . . . רכו	דוד בן אלעזר בן בקודה . . קצג
יצחק בן גיאת . . . . . קיד	דוד בן משלם . . . . . רכא
יצחק בן זרחיה הלוי . . . רכו	דוד בן שמואל הלוי . . . רמו
יצחק בן יהודה השנירי . . . רנט	דוד הכהן . . . . . רצג

לַאֲטִלִי, בַּת־גִּלִּים, רְאֵי כִי־נִבְהָלִים
 בְּנֵי־יָם גַּם־חִבְלִים, בָּסֵעַר וַיִּנְעוּת;
 וּמַה־לָּךְ צִי אֲדִיר, רְאוּת רוּחַ כְּפִיר?
 אֲנִי־שֵׁיט גֹּדֶה, רְדִידֶךָ כִּירִיעוֹת!
 רְאֵי, רוּח־קָדִים, שְׁפֹתֶיךָ יִקְדִּים,
 שְׁנֵתְךָ יִהְיֶה גֹד, וְנִיחָךְ מַסְעוֹת —
 וּמַה־לָּךְ גַּל יַם־סוּף, וְתוֹךְ חִבְדֶּךָ יַם־צוּף,
 וְנִפְתַּת יַמֶּךָ עַת, שְׁפֹתֶיךָ גְעוֹת;
 שְׁפֹתֶיךָ שָׁנִי, אֲכַל אֵין עוֹד שָׁנִי —
 הִכִּי חוּט הַשָּׁנִי, שְׁפֹתֶיךָ צִבְעוֹת.
 עָנִי: כִּי נִעְמַרְתִּי, וְחִמְלִי רַעֲיָתִי
 עַל־לֵב מִתְחַזֵּל, וְעִינַיִם דֹּמְעוֹת;
 הֵי גֵא אֲזַרְעוֹת, לְיָדִים זְעוֹת,
 כִּנֶּךָ חֲטָאֵי קָרְעוֹת, בְּבִרְכִים כָּרְעוֹת!

*

שיר המעלות — לשלמה

בְּכָל־יוֹם אֲשַׁלַּח בְּרָכוֹת בְּרָכוֹת
 וְאֶמַע עֲרַגַת הַדָּסִים — וְלָצִים
 אֶהְיֶה לְרִנָּנִים סָבָבָם יַעֲנִים,
 אֶהְיֶה לַעֲלָמוֹת, כְּבוֹדוֹת פְּנִימוֹת,
 וְשִׁירֹת מְתוֹקוֹת שְׁפָתֵי מְרִיקוֹת —
 וְאֶפִּיז מְאֹרוֹת לְלִבּוֹת, קִשְׁרוֹת
 אֲכַל בִּי לְנַפְשִׁי, אֲשֶׁר־שָׁם זְמִנִּי

לְאֵיבִי, וְהֵם מִי מְרִיבָה הַפּוֹכוֹת,
 הַפְּכוּם לְקוֹצִים, וְחִרוֹל עָרוֹכוֹת.
 וְאֵל צַפְרֵי־חֵן לְכָדוּם שְׁבָכוֹת!
 שְׂדֵי־חֵן בִּיד לְצִצֵּי שִׁיר מְעוֹכוֹת!
 בְּכִסּוֹת אֲוִילִים בְּלַעֲנָה מְסוֹכוֹת,
 בְּחִבְלֵי קִנְאוֹת — וְשָׁבוּ חֲשָׁכוֹת;
 מְלֹאכֶת זְמִירִי צְנִיף רֹאשׁ מְלֹאכֶת!

רשימת הפיוטים והשירים

עם מראה המקומות, שנויי הנוסחאות וקצת הערות

הספרים אשר הזכרתי רק בשמם או בראשי תבות הם

(א) עברים:

אנרות = אנרות שד"ל אשר הו"ל ש"א נראָבער. פרעמישל־קראקא תרמ"ב—תרנ"ד.
אוינגון = מחזור אוינגון לר"ה ויוה"כ. אמשטרדם תקכ"ו.
איסאלייאני = מחזור מכה"ש כמנהג איסאלייאני עם מבוא מרשד"ל. ב"ח.
ליוורנו תרמ"ז.

אלגיר = קרובץ למועדי קדש וארבע שבתות [כמנהג אלגיר]. חמ"ד (ווינא?)
תרמ"ד.

דיואן ראב"ע = דיואן לר' אברהם בן עזרא . . . הו"ל . . . עקיבא איגר.
ברלין תרמ"ו.

דיואן רי"ה = דיואן כולל כל שירי ר' יהודה הלוי י"ל ע"י חיים בראדי. כרך א':
ברלין תרס"א; כרך ב': שם תר"ע. כרך ג' (צד 1—308) לא נשלם עוד.

דיואן רמב"ע כ"י, הוא כ"י אוכספורד, סמן 1972 ברשימת גייבואיר.
טל = טל אורות, שירים קדמונים אשר העתיק והגיה שד"ל. פרעמישל 1881.
טריפולי = שפתי רננות, כולל סליחות ובקשות . . . כמנהג טריפולי. ליוורנו תקע"ו.
יוצרות מ"פ = יוצרות מכה"ש כמנהג פולין . . . מתורגם ומבואר מאתי מאיר
הלוי אלמאר. פראג תקצ"ו.

מחזור מ"פ = מחזור לכה"ש כמנהג פולין מתורגם ע"י יחיאל מיכל זקש. ט"ח.
ברעסלויא תרנ"ז—ג"ח.

סליחות כ"פ — כתב יד בעקד הספרים אשר לעדתנו ק"ק פראג ברשימתי סמן 1.
סליחות מ"א = סליחות מכה"ש כמנהג אשכנז. אמשטרדם תע"א.
סליחות מ"פ = סליחות מכה"ש כמנהג פולין . . . מתורגם ומבואר ע"י משה הלוי
לנדא. פראג תקצ"ו.

סרע"ג = סדר רב עמרם גאון. ב"ח. ווארשא תרכ"ה.

נא . . . . . סעדיה נאון	יצחק בן מאיר . . . . . רלה
שה . . . . . עמנואל בן שלמה	יצחק בן סעדיה . . . . . רמא
ריו . . . . . קלונימוס בן יהודה	יצחק בן עזרא . . . . . רמ
מ . . . . . רב	יצחק בן ראובן . . . . . קכא
יג . . . . . רבא	יצחק בן ששת ברפת . . . . . שיז
יד . . . . . רבה בר רב הונא	יצחק הכהן החבר . . . . . רמה
רמד . . . . . שלמה בן אבון	לוי בן יעקב אלתכאן . . . . . קנא
עו . . . . . שלמה בן גבירול	מאיר בן ברוך . . . . . רצה
גז . . . . . שלמה בן יהודה הבבלי	מאיר בן יחיאל . . . . . רעד
רסח . . . . . שלמה בן יוסף	מר ברית דרבינא . . . . . ז
שכב . . . . . שלמה בן משלם די-פיאירה	מרדכי בן שבתי הארוך . . . . . רעד
שכמ . . . . . שלמה בן ראובן בונפיד	משה בן אברהם . . . . . שנ
רפח . . . . . שם טוב בן יוסף פלקירה	משה בן יעקב בן עזרא . . . . . קכג
סה . . . . . שמואל הנגיד	משה בן גחמן . . . . . רפא
סא . . . . . שמעון בן יצחק	משה בן שמואל . . . . . רלז
א . . . . . שמעון בן סירא	משה הכהן נקטילה . . . . . קט
שימ . . . . . שמעון בן צמח דוראן	משלם בן קלונימוס . . . . . ס
מו . . . . . שפמיה	משלם בן שלמה די-פיאירה . . . . . רפה
	נחום . . . . . רפט

אבות עולם ישני מכפל (ש"נ). — תחנוני בני ישראל לר' יצחק ברוך הלוי
(קבץ על יד ח"ר, תרמ"ח) צד 17.

אבטחה על-פְּעָלִי (קצ"ה). — דיואן ראב"ע צד 1.

אבי הבן קרב לספר (ר"ה). — שער השיר צד 137.

אבן הראשה לעינים ולתרישה (רצ"ב). — סליחות כ"פ, סמן קכ"ח; סליחות
מ"פ ומ"א לעשרה בטבת. — שורה ו', עתה, בכ"י: ועתה. שורה י', ימים,
בכ"י: שנים וימים. שורה י"א, ולליוה, לשון שלא להוציא ליוה על בניה
(ירושלמי יבמות סוף פ"ג). שורה ט"ז, וימים, בכ"י: וגם ימים.

אברהם ויִרְחֹתֶלִי (רי"ב). — סליחות כ"פ, סמן ע"ט; סליחות מ"א לעשרה
בטבת. — שורה ד', ליום, בכ"י: אל יום. שורה י"א, אם בשרי, בכ"י:
ובשרי; ראה איוב ו' י"ב. שורה י"ד, אלף ועוד, חסר בכ"י. שורה ט"ז,
חפיות, בכ"י: חפיות. שורה י"ו, מקדשי... קדשי, קרי: מקדשי... קדשי.
שורה כ', הם, בכ"י: אמת הם. שורה כ"א, הלא, בכ"י: הכל. שורה כ"ו,
הנאנחים והנאנקים, בכ"י הסדר מהפך; ראה יחזקאל ט' ד'. בשורה הזאת חסרה
מלה אחת מן המנין. שורה כ"ו, נלות, בכ"י ובדפוס: עול נלות. שורה כ"ח,
רגלי, בכ"י: ברגלי. שורה כ"ט, אי, בכ"י ובדפוס: איה. שורה ל"ד, נאוצם,
בכ"י: תירופם. שורה ל"ה, משפמך, קרי: משפמך. שורה ל"ו, מצדיק,
בכ"י: מצדקת. שורה ל"ז, אלהים, בכ"י: יי. שורה ל"ח, והוצא לאור, בכ"י:
שפטה. שורה מ"א, אל-תפר, בכ"י: גא אל תפר. שורה מ"ד, יאברו,
בכ"י: יכלו.

אדון בְּפִקְדֵךְ אֲנִישׁ (רמ"ה). — סליחות כ"פ, סמן פ"א; סליחות מ"פ ומ"א
לערב ר"ה. — עמוד א' שורה ד', יכלו, בכ"י: יוכלו. שורה ט', בתבו, בכ"י:
הוא. עמוד ב' שורה ג', המצא, בכ"י: תימצא. שורה ט', לנו, חסר בכ"י.
שורה ט"ז, מהר, בכ"י: מהרה.

אדון דין אִם-יִדְקֶדֶק (מ"ט). — סליחות כ"פ, סמן ע"ח; סליחות מ"פ ומ"א
לערב ר"ה. — שורה י', מעיד, בכ"י: רחמך. שורה י"ח, צדקה, בכ"י: צדק.
שורה כ"ה, דרכיך, בכ"י: דרכך; אחר מלת דרכיך כתוב בכל הנוסחאות:
הודעת, והמלה מיתרת גם לפי הענין וגם לפי הבנין (שלש מלות בכל שורה).
קשב, בכל הנוסחאות: קשוב; ראה ישעי' ל"ב ג'. עפ"י יש לתקן בכל מקום
שנקדתי גם אני: קשב.

אדיר בְּעוֹדוֹ, ראה: מעשה אלהינו.

אדני, ראה: יי.

אדני אֱלֹהֵי רַבַּת צָרְרוֹנִי (רמ"ו). — סליחות כ"פ, סמן קל"א; סליחות מ"א
לערב ר"ה. — שורה ד', דברים, בכ"י: דובקם. שורה י', ממעצותיהם, בכ"י:
ממעצותיהם וממחשבותיהם. שורה י"א, נפשני, בכ"י: נפשי. שורה י"ב, לא

עבודת ישראל = סדר עבודת ישראל, כולל התפלות והברכות לכה"ש... ממורד
ומונה ע"י יצחק בן אריה יוסף דוב. רעדעלהיים תרכ"ח.
עלזאם = סדר סליחות מכה"ש כמנהג עלזאם, מונהגות ע"י ר"ו היירנהיים. רעדעל-
היים תר"ס.

עמנואל = מחברות עמנואל, קושטאנטינא רצ"ה; ברלין תקנ"ו.
קונטרס = קונטרס הפיוטים עם הערות ותקונים מאת חיים בראדי. ברלין תרנ"ה.
קמלוניה = מחזור קמלוניה. שאלוניקי רפ"ו.

קינות לת"ב מ"א = סדר הקינות לתשעה באב לפי מנהג האשכנזים, מונה ע"י
יצחק בן אריה יוסף דוב. רעדעלהיים תרס"ט.

קינות לת"ב מ"פ = סדר תשעה באב כמנהג פולין... מתורגם ומבואר מאת
משה הלוי לגדא, פראג תקצ"ה.

רש"ו = שירי השירים אשר לשלמה בן גבירול... יצאו... ע"י שניאור זק"ש.
פאריש תרכ"ח.

שירי רש"ה = כל שירי ר' שמואל הנגיד... מנהגים ומבארים ע"י חיים בראדי.
ווארשא [תר"ע—תרע"א]. החברת השלישית (צד 161—208) גרפסה ולא
יצאה עוד לאור.

ש"ש = שירי שלמה, שירים... מר' שלמה בן גבירול... הו"ל... י"ל דוקעס.
הנובר תרי"ח.

תחכמוני = תהכמוני לר' יהודה חריוו. אמסטרדם תפ"ט; הוצאת ר"א קאמינקא;
ווארשא תרנ"ט.

תשלום = תשלום אבודרהם י"ל ע"י אליעזר ליפמן פרינץ. ברלין תר"ס.

(ב) לועזים:

Jewish Quarterly Review. New Ser. Philadelphia 1910 ff.
Monatsschr. f. Gesch. u. Wissensch. d. Judent. Berlin-
Breslau.

Dukes, L., Moses ben Esra. Altona 1839.

Dukes, L., Zur Kenntniss d. neuhebr. relig. Poesie.
Erf. a. M. 1842.

Rosin, D., Reime u. Gedichte d. Abraham Ibn Esra. Bd. I:
Breslau 1885—1891; Bd. II (nur ein Heft) das. 1894.

Neuhebr. Dichterschule, herausg. von Dr. H. Brody und
Dr. K. Albrecht, Leipzig 1905.

בערג (ברלין תרמ"ז) צד 1 והערות שם צד 86 והלאה. לפעמים תקנתי את
הנוסח עפ"י סדר עבודת אתה כוננת (שם צד 111, איטליאני, ח"ב דף רי"ב).
אַזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאַהֲמִיָּה (מ"ח). — מחזור מ"פ לוי"כ צד 532.
אֲחֻזוּ אֱלֹהִים פָּנֵי כִסֵּא (קצ"ו). — דיואן ראב"ע צד 38.
אֲחִי תִבֵּל שָׂאֵל תִּבֵּל (ק"ג). — רש"ז צד ח'.

אֲחֻרֵּשׁ וְאַתְּאַפֵּק (רי"ג). — סליחות כ"פ, סמן קי"ג; עלואם ליום ה'. —
שורה ג', בפי . . . שמרתי, בכ"י: בפה . . . שוכרתי, שורה ז', מבסה, בכ"י
ובנדרפס: מובסָה, אולם ההפעל משרש בוס ראוי שיהיה: מובס, כמו שהוא
במקרא (ישעי' י"ד י"ט), וע"כ שהפיטן הלך בדרך המדרקים החושבים את
החסרים לפעלים בעלי אותות שתיים, אשר על כן לא הבריל בין נחי ע"ו ובין
נחי ל"ה (ומנהג זה נהגו גם פיסנים אחרים) ויתכן לנקד מבסָה (פֶּעַל) או
מבֶּסָה (הֶפֶעַל) כדין נחי ל"ה, והבוחר יבחר. שורה י', עוילי, כ"ה בכ"י
ובנדרפס; ואולי יתכן יותר לקרוא: מְעוֹלִי (תהלים ע"א ד'). שורה י"א, מענלי,
בכ"י: במענלי. שורה י"ג, וקרבי, בכ"י ובנדרפס: ובקרבי. שורה י"ט, ושמה,
בכ"י: ושם. שורה כ', באנו . . . ותוציאנו, בכ"י: באתי . . . ותוציאני.
שורה כ"א, בעוני, חסר בכ"י. שורה כ"ה מעילות, בכ"י: מחלות, שורה כ"פ,
שעיר וחתנו, עשו וישמעאל (ראה בראשית כ"ח ט'), וכ"ה בפזמונו של
שפטיה (צד מ"ו); בכ"י: וְחַתְּנוּ, בנדרפס: וְחַתְּנוּ. שורה ל"ט, אדני, חסר בכ"י.
אַחֲשֶׁק וְלֹא אֲדַע מְקוֹם עִפְרָיִם (ר'). — אליגד דף ס"ב. שורה י"ט, רהבה, קרי:
רַחְבָּה.

אֲמַלִּי מַעַט שְׁחַר (ש"ל). — ממזרח וממערב ח"ב (ווינן תרג"ה) צד 119.
אֵי יֶשֶׁן מְחַדֵּשׁ גִּילִים (רי"ו), ראזין ח"א, צד 121; יק"ר כרך ד' (1913) צד 89,
ולפי הנמסר שם מחבר השיר הוא ר' יוסף בן צדיק וחברו לכבוד ר' יוסף בן
מיגש. שורה י"ז, יכבה, מתנגד לחרוז, וכבר חפצתי להגיה: קָבָה, אבל
התנהה הזאת לא ישרה בעיני.

אֵינֶע לְהַעֲלִיָּה (ר"ט). — ראזין, שם צד 98 סמן 59 (באמצע).
אֵיה קְבֻרוֹת אִישִׁים מְתוֹ (קמ"ח). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן מ'.
אֵיךְ אוֹכֵל לְבֹא עֲדִידָה (רמ"א). — סליחות כ"פ, סמן רמ"א; סליחות מ"א
ליום ד' דעשי"ת. — שורה ב', עזבונו, בכ"י: עזבוני, וכן נכון. שורה ט',
דְּמָעִי, קרי: דְּמָעִי. שורה ל"ה, מצאתי, כ"ה בכ"י ובנדרפס, ואולי צ"ל:
נפתלתי. שורה ל"ח, גללו, בכ"י: גיללו. שורה מ"ה, בתסדך, בכ"י ובנדרפס:
ברוב חסדך. שורה מ"ט, ומהוללי, בכ"י: מהוללי. שורה נ', ולא, בכ"י: לא.
שורה נ"ג, דאג, בכ"י: כואב. שורה נ"ח, כזה, בכ"י ובנדרפס: בזה. שורה נ"ט,
נְשָׂאִים, בכ"י: נְשִׂאִים. שורה ס"א, בס, בכ"י: בה. שורה ס"ג, ואדרכון,
בכ"י: והדרכון. שורה ס"ה, המוני, בכ"י: חשבוניות. שורה ס"ו, גא, חסר בכ"י.

(הראשון), בכ"י: ולא. שורה י"ד, מחל, בכ"י: מחול. שורה י"ז מכף, בכ"י: מיר. שורה י"ח, גבור, בכ"י: וגבור. שורה י"ט, מצדיקיהם, קרי: מצדיקהם. שורה כ', תרעץ, בכ"י (ביני שיט): תרעוץ. שורה כ"א, שחרנוך, בכ"י: שיחרנו. שורה כ"ד, ובם, בכ"י: ובה. שורה כ"ט, גדול, חסר בכ"י.

אֲדָנִי יְהִי שְׁבָרָה לְבִי, ראה: דאנה שברה לבי.

אֲדָנִי מֶה־אָדָם (פ"ה). — תשלום צד 91 והערות שם צד 174. הבית הרביעי שונה בבנינו משאר הבתים, ואולי בכונה ואין פה טעות.

אֲדָנִי נִגְדָךְ כָּל־תְּאֻתִּי (קס"ז). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 266.
אָהָה נִלְקַח אֲרוֹן־דָּת (רג"ז). — דיואן ראב"י כ"י אדלער דף ע"ט סמן קצ"ט (לפי מגני); קינות י"ל ע"י שוח"ה בקכץ על יד ח"ט (קראקא תר"ס)
צד 2. — שורה י"ב, שבבים, בכ"י ובגרפס: שביבים; ראה הושע ח' ו'.

אָהָה שְׁבָתִי בְּצַר רוּחִי (ע"א). — שירי רש"ה צד 76.
אָהָלִי אֲשֶׁר תֵּאֱבָתָ (מ"ג). — קינות לת"ב מ"פ דף ע"ג ומ"א צד 74.
אוֹיְבִים חִיָּבִים (רל"ג). — סליחות כ"פ, סמן ר"ט. — שורה ו', נדרם פריץ; בכ"י: נזירם פרוץ רויץ. שורה י"ב, למה יי, בכ"י: ולמה, ומלת יי חסרה. שורה י"ג, ורערה, כ"ה בכ"י, ואולי צ"ל: ורנוה. שורה י"ד, ועקים, בכ"י: נועקים. שורה י"ז, בלא מל, ר"ל אין ממלל, אין מניד, סובל בדומיה. שורה כ"ה, מצולה בלבב, בכ"י: במצולה בלב; ראה יונה ב' ד'. שורה ל', שכר . . . מעולים, בכ"י: שכך . . . מעולים; תחת חמתך קורא צונץ (ליטעראטורנעש. צד 616) חמתם. שורה מ"ב, תמכהו, בכ"י: תסמכהו. בשורה מ"ה חסרה מלה אחת, ואולי צ"ל: הסה נא. שורה מ"ח, למה, בכ"י: קום למה.

אוֹיְהָ לִי כִּי־נִרְתִּי מִשֶּׁךְ (רע"ב). — תחנוני בני"י לרי"ב הלוי (קכץ על יד, ח"ד, ברלין תרנ"ח) צד 24.

אוֹיְהָ לְנַפְשִׁי (ש"ו). — עמנואל מחברת ד'. — בית י"ג, עָרַשׁ, קרי: עָרַשׁ.
אוֹתָהּ נַפְשִׁי אֶל־מְקוֹם נַפְשָׁהּ (ק"ל). — שער השיר צד 80.
אֲזַ בְּחַטָּאֵינוּ חִרְבַּ מְקַדֵּשׁ (י"ז). — קינות לת"ב מ"פ דף כ"ט. במנהג אשכנז צד 23 הנוסח משנה מאד, ונראה בעיני שהיו בתחלה שמנה מלות בכל שורה, ארבע בדלת וארבע בסוגר, וברבות הימים נרעו והוסיפו, אבל הדבר עוד מוטל בספק, ועל כן לא שלחתי יד בנוסח שלפנינו לשנותו. יש מיחסים הקינה הזאת לקליר, ויש חולקים.

אֲזַ בְּמִלֵּאת שִׁפְךָ (מ"ד). — קינות לת"ב מ"פ דף צ"ז ומ"א צד 83.
אֲזַ רַב גָּסִים (ל"ו). — מחזור יניי לר"י דאוורדאן (נויארק תרע"ט) צד 37.
אֲזִכִּיר גְּבוּרֹת אֱלֹהֶי (כ"ו). — קובץ מעשי ידי נאונים קדמונים לר"י ראזענ-

אֱלֹהִים לֹא־אָדַע וּזְלַתְךָ (רל"ח). — יוצרות מ"פ לשבת החמישית אחר פסח;
עבודת ישראל צד 751. — בית ט'—י שְׁנֵי מַסַּעַם יְדוּעַ, וּבמ"פ יש אמנם,
כנראה, הנוסח הישן בעקרו, אבל גם בו יש שנויים, וע"כ הנחתיו. בשורה
כ"א חסרה מלה אחת, ואולי צ"ל: והרמים הם מודיעים.

אֲלִיךָ אֲדָנִי שְׁנֻעָתִי (רל"ו). — סליחות כ"פ, סמן פ'; סליחות מ"א ליום ב'
דעשי"ת ועלזאס ליום ג' דעשי"ת. — שורה ג', לרוחתי, חסר בכ"י. שורה ח',
ואם כפעל, בכ"י: ואף חרון כפי פועל. שורה י"ב, לך, בכ"י: לו. שורה י"ט,
כבד, בכ"י: שבר. שורה כ"א, כְּבִקִּיר = כאשר בקיר. שורה כ"ח, ארני,
חסר בכ"י.

אִם אֶהְיֶה דוֹדִי (קל"ט). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קכ"ט; אוצר נחמד ח"ב
(ויען תר"ו) צד 184. — בית ו', חננו, בכ"י ובנדפס: חוננו. בית ח', ירונו,
שם ושם: ירונו. בית י', בי, חסר שם ושם. בית י"ד, חמס ותוך, בכ"י:
און וחמס. בית כ"א, תבונתי, בנדפס: תבונתו; בכ"י חסר סוגר הבית כלו.
אם אִידִי כְּמֹדֶסֶלַע (רפ"ח). — המבקש (האג תקל"ח) דף י' ע"ב.

אִם בְּאַרְזִים, ראה: בארזים.

אִם הַזֶּמֶן יִבְרַח כְּצֵל (שכ"ח). — שירים ומליצות כ"י בספריה הלאומית בברלין
(Or. fol. 1059) דף כ"ב. כונת הבית השני לפי הנוסח שלפנינו היא: רק
פעם יעלה הטוב ורק פעם יציץ הפכו (הרע); ואולי צ"ל: ישקע (או מלה
דומה לה בענין) תחת יציץ.

אִם־לֹא תִדְעִי נִפְשִׁי אַחֲרֵיתְךָ (ר"ג). — רשי"צ קאעמפף, עשרה שערים
(פראנא תר"ח) צד 221; תשלום צד 115 והערות שם צד 179; ראה גם
דיואן ראב"ע צד 165.

אִם לְפִי כְּתִירְךָ (נ"א). — יק"ר, כרך ג', צד 88. אחרי כלות ההדפסה באו
לידי הערותיו של באכער (שם צד 119) ועל פיהן יש לתקן: צד ג' שורה ד':
סמאָה; צד ג"ד שורה י"ב: וַיִּטְפַּח. שם שורה כ"א: זָעָעוּ . . . נָעָעוּ.
צד ג"ז שורה ד': וַיִּמָּג. לשאר תקוניו אין הכרח, והבוחר יבחר.

אִם תִּקְטְלֵנִי אֵל לֶךְ אוֹחִילָה (ש"ה). — עמנואל מחברת י"ט.

אִם־תִּרְאִי אֶת־מַרְאֵיךְ (ק"ט). — Journal of Jew. Lore and Phil. שנת
1920 צד 316.

אִמֵּר לְצַפּוֹן תְּנִי חֲלִי (קצ"ט). — ראיון ח"ב צד 44; כוכבי יצחק כרך כ"ה
צד 22; אלניר דף כ"ג.

אִמְרוּ אֲשֶׁר סוֹד הָאֱמֶת דִּרְשׁוּ (רפ"ה). — הצופה לחכמת ישראל כרך ה'
(בוודאפעשט תרפ"א) צד 131.

אֲנוֹשׁ חֲשֵׁב יִקְרַע עוֹלָם. לְרִשְׁתּוֹ (שנ"ג). — שירים ומליצות כ"י בברלין (Or.
fol. 1059) דף כ"א. — בית א', אהה, בכ"י: והה.

אֵיךְ מָכַל אֲמוֹת (מ"ו). — סליחות כ"פ, סמן רמ"ב; אנרות צד 898. —
שורה ג', ומיום, בכ"י: מיום. שורה ט', תרבוכות, כ"ה לנכון בכ"י, והוא
לשון שאין והמולה (ראה בערוך ערך רכך). שורה י"א, ובנות, בכ"י: בנות.
שורה י"ג, יודעי ב', בכ"י: ידועי ל'. שורה כ"ה, שכן, בכ"י: יושב. שורה כ"ו,
תפלותינו וכו', בכ"י: תהינה אונך קשובות. שורה כ"ז, אשר הראיתנו,
בכ"י: כשם שהראיתנו.

אֵיךְ תַּחֲשֶׁה נַפְשִׁי (קצ"ה). — דיואן ראב"ע צד 1.
אֵין בְּפִי מִלָּה (קכ"ה). — שער השיר צד 76.
אֵין מִלָּה בְּלִשְׁוֹנִי (ר"ג). — תשלוס צד 114 והערות שם צד 178.
אֶכְסֵף לְסַפֵּר בְּבוֹד אֶרֶץ מְקַדְּשָׁת (שע"ט). — צפנת פענח לרי"ץ מרעלי
(קבץ על יד ח"א, ברלין תרנ"ו—תרנ"ז) צד 26; ראה ירחון שנת 1897 צד 664.
אֵל אֲדוֹן (ט"ו). — עבודת ישראל צד 211.

אֵל אֵל וְמוֹבֵז (קצ"ח). — שער השיר צד 148.
אֵל־בֵּית הַמִּלֶּךְ לְבוֹא נִקְרָאתִי (ר"ב). — תשלוס צד 108.
אֵל־מִטַּל עָלֵי תֵבֵל (קמ"ד). — ירחון שנת 1896 צד 198. — שורה א', בָּה, קרי: בָּה.
אֵל־מִי מִנְּאֻלֵי דָם אֶצְעֵק (רצ"ג). — מחזור ספרדים שבקושטמנדינא (ליוורנו
תקפ"ג) דף קל"ז ע"א, מונה על פי כ"י ווינא (רשימת ר"ו שווארץ סמן 48).
אֵלֶּהי חֲשַׁף הַיּוֹם (ס"ה). — שירי רש"ה צד 170.

אֵלֶּהי הַרוּחוֹת לְכָל־בֶּשֶׂר אֲתָה (קצ"ו). — שער השיר צד 146.
אֵלֶּהי לֹא יְכִילֹךְ שְׂתַקִּים (רנ"ו). — צייטשריפט פיר העבר, ביבל. ת"ד צד 27.
אֵלֶּהי נֶצַח לְשׁוֹנֵי טָרַע (ז'). — עבודת ישראל צד 104.
אֵלֶּהי עַד שְׁלֹא נּוֹצַרְתִּי (י"ג). — שם צד 421; יומא פ"ז ע"ב.

אֵלֶּהי תִּהְלָתִי בְּשִׁמְךָ אֲשַׁהְרֶךְ (קצ"ו). — דיואן ראב"ע צד 2.
אֱלֹהִים אֱלֹהֵי לְדָמִי (רכ"א). — סליחות כ"פ, סמן קכ"ו; סליחות מ"פ

למוסף יוה"כ ומ"א לער"ה. — שורה ד', תכסהו, בכ"י: תכסה. שורה ה',
ישפך, בכ"י: ינלה. שורה ח', הנשפכים, בכ"י: הנשפך. שורה י"א, שם
ישראל, בכ"י: שם קדש ישראל, ואולי העקר: שם קדש, כמ"ש במ"א. שורה י"ב,
התהו משקץ, בכ"י: תהו מותעב. שורה כ"א, לעלה, בכ"י: עולה. שורה כ"ו,
ובדמיהם, בכ"י: ובדמים. שורה ג"ג, אם נשמע, בכ"י: נשמע. שורה ג"ז,
נשענו, בכ"י: שועננו. שורה ג"ה, טמון, בכ"י: טומן. שורה ס', קָם . . .
וצרתינו, בכ"י: קָנוּם . . . וצרתינו.

אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲמִשְׁיִלָךְ (קס"ב). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 286.
אֱלֹהִים בְּאַנְיָנוּ שְׁמַעֲנוּ (רכ"ג). — יוצרות מ"א לשבת שלפני שבועות (בס' יד
כל בו, פפר"מ תפ"ו). — שורה כ"ו, דרך ארחותיך, הנהתי כן לפי הענין,
אף כי ההנהגה הזאת מופלת אצלנו בספק; בנדפס: קינ אורחותיך.

אֲשֶׁר אִמְתַּךְ בְּאַרְאֲלֵי אֲמֶן (ל"ו). — מחזור מ"פ למוסף יוה"ב צד 298;
איטאליאני לשחרית יוה"ב, דף פ"ג.

אֲשֶׁר בָּנָה עַל־אֶרֶץ מְעוֹנִים (קמ"ט). — אריענט (ליטעראטורבל) לשנת 1845
עמוד 716.

אֲשֶׁר נָסָה זְמַן בְּגֵד (ק"ג). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קל"ב. — בית ד', יכנה,
בכ"י: יכנה.

אֶשֶׁת נְעוּרִים הָאֵהוּבָה (ר"ט). — סליחות כ"פ, סמן כ"ו; עלזאס ליום ה'
דעש"ת. — שורה ג', ואיך, בכ"י: איך. שורה ו', הבאתה, בכ"י: החייתה.
שורה ט', מלת ומשי אולי יש למחקה. שורה י"ד, כנפיד, בכ"י: כנופד.
שורה ט"ו, אחר, בכ"י: אחר. שורה י"ח, בכ"י ובנדפס: תרא בכל־זאת לא
פנתה. שורה י"ט, ולא, בכ"י: לא.

אֶשְׁתַּחֲוֶה אַפִּים אֶרְצָה (ר"א). — דיואן ראב"ע, צד 147; רי"מ זקש, רעליג.
פאעזיע (ברלין 1901), חלק העברי צד 40.

אֶת עֶפְרָה צִבִּית אֶרְמֹן (קע"ז). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 49.
אֶת הַרְבֵּבֶת אָנוּשׁ מֶרֶאשׁ (רצ"ט). — בחינת עולם פרק י"ד (מנמובה שט"ו,
ו, ד'; ברלין תקצ"ח צד 50).

אֶת זֶכֶר מַעֲשֵׂה עוֹלָם (י"א). — עבודת ישראל צד 400.
אֶת מִבֵּין שְׂרָעֲפֵי לֵב (י"ט). — דוקס, עהרענזיילען (וויען 1837) צד 95.
אֶת גְּלִילֵת בַּעֲנַן בְּבוּדָד (י"ב). — עבודת ישראל צד 403.
אֶתוֹתֵינוּ לֹא־רָאִינוּ (רע"א). — תחנוני בניי (קבץ על יד ח"ד) צד 22.
אֶתֵּן יְהִלָּה לְאֵל הַמֶּהָלָל (כ"ד). — צונץ, ליטעראטורנעש. (ברלין 1865)
צד 646.

בְּאֲרָזִים נִפְלָה שְׁלֵהֶבֶת (י"ד). — מועד קטן דף כ"ה ע"ב; ראה דקדוקי
סופרים שם.

בְּדֶת־אֵל אֲדַבֵּקָה (קצ"ה). — דיואן ראב"ע צד 1.
בְּהִדְרַת קִדְשֶׁךְ (שכ"ח), סמן לבתי השיר „כנור אריה“, עפ"י כ"י ברלין.
בִּי הַזְמַן חָצִי נָדַד שְׁלַח (ר"ט). — עפ"י העתק ששלח לי מר עזרא סילוירא
בארס צובה מתוך דיואן רי"צ בן עזרא כ"י אשר לו. — בית א', פצע, בכ"י:
בצע. בית ג', אחר, בכ"י: ארור. בית ח', מוקדם בכ"י לבית ז'. בית ט"ו,
ירפש, בכ"י: ירפש.

בִּימֵי יְקוֹתִיאֵל אֲשֶׁר נִגְמְרוּ (ק"ד). — בשירי רשב"ג שהוצאתי לאור (שיר
השירים, ברלין תרנ"ח) צד 12; ראה גם ירחון לשנת 1911 צד 82. בית ס"ט
(צד ק"ו שורה י"ח), יַחְמָה, קרי: יְהִמָּה.
בְּכֹו אֶתְכָה חִלָּה (של"א). — עפ"י העתקת הח' פאטאי מתוך כ"י אוכספורד

אָנוּשׁ יִרְאֶה יִקָּר תִּבְל (ק"נ). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קל"ג. — בית ג', יהלם, בכ"י: יהלים.

אָנוּשׁ מַה־יִּזְכֶּה (כ"ג). — מחזור מ"פ צד 92; איטאליאני ח"ב דף פ'.
אָנִי נָבֵר לְכָל־שֹׁכֵר (רצ"ח). — שירים ומכתבים (לר"ש די-פיאורה ואחרים),
כ"י בעקד הספרים לעדתנו ק"ק פרנא. — בית א', נבר, בכ"י: הנבר.
אָנִשׁ לִבִּי שְׁמֹעִי־לִי (ק"כ). — קטלוגיה ליל יו"כ. מסגנון לשונו אני למד,
שהוא לר"צ ניאת.

אֲסִירִים בְּשִׁיר יִצְאֹו (רס"ו). — קינות לת"ב מ"א צד 108; קינות וסליחות
(קבץ על יד ח"ג, תרמ"ז) צד 28.

אֲעִירָה שְׁנֵת עֵינִי (קכ"ו). — אויגנון דף כ"ג ע"ב.

אֲפָקֵד צָבָא מְרוֹם (שי"א). — עמנואל מחברת י"ו.

אֲרֹוִי הִלְבֵּנוֹן (רע"ט). — קינות לת"ב מ"פ (דף פ"ח) ומ"א (צד 124).

אֲרִכּוּ הַיָּמִים וְדַבֵּר כָּל־חֲזוֹן (ס"א). — סליחות כ"פ, סמן קכ"ג; סליחות מ"א
ליום ה'. — שורה א', כל, חסר בכ"י ובגרסא. שורה ב', נטש, בכ"י: נותש.
שורה ז', בלחיה, בכ"י: על לחיה. שורה י', המה, בכ"י: הוטם. שורה י"ג,
נחתמו, בכ"י: חותמו. שורה י"ד, נהרותיה, מלשון ואל תופע עליו נהרה
(איוב ג' ד'). שורה י"ח, שמרי, בכ"י: שומרי. שורה כ"ב, בכ"י: כנורה
ועונבה נהפך לאבל. שורה כ"ג, כלימתה, בכ"י: כלימותיה. שורה כ"ד,
מסבל, בכ"י: מכבל. שורה כ"ח, בכ"י: נהיה יחד באופל מגורה. שורה ל',
חרוץ, בכ"י: וחרוץ. שורה ל"א, כפרץ, בכ"י: בפרץ. שורה ל"ב, עוזר,
בכ"י: עיווזר. שורה ל"ג, בכ"י: לעזרתי אילותי. שורה מ"א, בעמד, בכ"י:
לעמד. שורה מ"ב, בכ"י: לגקות ולטהרו. שורה מ"ג, עדרך, בכ"י: עדרו.
שורה נ', ירגו, בכ"י: רגו. שורה נ"ה, ורחב להעמס, בכ"י: ורוחב להכמס.
שורה נ"ו, כחם, בכ"י: קולם. שורה נ"ח, ארצך, בכ"י: ארצה. שורה ע"א,
שלומים, בכ"י ובגרסא: שילומים.

אֲרֵץ שֶׁנֶּעַר הָרָה וַיִּלְדָּה (ט"ו). — מועד קמן דף כ"ה ע"ב.

אֵשׁ נִצְצָה כְּבֶרֶק לֵיל (קצ"א). — ספר הדין והחשבון לבית"ס, תלמוד תורה"
בפרנא לשנת 1909/10 צד 12. — תרגום שני החרוזים האחרונים הוא:

הָרָף חֲתָד אֶפֶק, תָּרַס, בְּרוֹם מְאִיר,

וַשְּׁחָה לְרֵב יִצְחָק, נֶצֶר לְמֶהֱאֲנִיר

אֶשָּׂא עֵינִי לְכָל־דֶּרֶךְ (קצ"ח). — דיואן ראב"ע צד 25. בחרוז ח' ובחרוז י'

שְׁנֵה הַמִּשְׁקָל, אוֹלִי בַהֲתַם לְחֻקֵּי הַשִּׁיר וְלֹא בַטְעוֹת.

אֶשְׁבֶּע בַּעַת אֶרְעֵב לְהִלָּלֶךְ (קצ"ה). — כוכבי יצחק מחברת כ"ה צד 85.

אֶשְׁכִּים לְבֵית הַשָּׁר (ר"ט). — ראיון, ח"א צד 98.

אֶשְׁמְנוּ מִכָּל־עַם (י"ח). — סליחות מ"פ דף ג"ג.

- דָּאָנָה שְׁכָרָה לְבִי (קצ"ג). — סרע"ג ח"ב צד 4.
 דְּבָרֶיךָ בְּמִזְרֵי עֵבֶר רְקוּחִים (קפ"א). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 164.
 הָאֵל הַעֲרִיחַ וְרָאָה (רג"ט). — אלגיר דף ו' ע"א; טל צד 49; אנרות צד 897.
 תָּבֵא מְבֹול וְשֵׁם תָּבֵל חֲרָבָה (קפ"ג). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 169.
 הָהָה לְזִמְנִי כָּתַב שְׁמֹנֶה (ש"ח). — עמנואל מחברת ד'. — בבית כ"ג (צד ש"ט שורה ט"ו) נשחת החרוז, ובמחברות דפוס קושט' שלפני הניה אחד הקוראים וכתב: יַעֲזָנָה (תחת: יפעתה), אולם מלבד שלא נמצא השם יפע לא במקרא ולא במדרשים, הנה הרבים לנקבות אין לו מקום פה.
 הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי הַכֹּל (א'). — בן סירא פרשה ל"ו בהוצאת שטארק (לייפציג 1903) צד 28; פרשה ל"ה בהוצאת ר"ד כהנא (ורשא תרע"ב) צד 56.
 הַיְדַעְתֶּם יְדִידִי (קט"ז). — צ"ק צד 159.
 הַיִּכְלֹו פָּנִים (קפ"ו). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 184. בבית כ"ז (צד קפ"ח שורה כ"ו) קרי: בְּתוֹכָהּ.
 הֵנָּה בִּינִי וּבִינְךָ (ע"ב). — שירי רש"ה צד 82.
 הַיִּשְׁמַח הַיְּהוּדִי הָאֶמְלָל (רפ"ח). — המבקש (האג תקל"ח) דף ו' ע"ב.
 הֵלִי תַעֲשֵׂ בְּכָל-שָׁנָה פְּעָלִים (ס"ה). — שירי רש"ה צד 142.
 הֵם הֵם יְמֵי תָבֵל (קע"ד). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 222. בבית כ"ג קרי: שוֹתָה.
 הֵם בְּבִהְמוֹת מַבְלִי זָנַב (רג"ה). — תחכמוני, הוצאת קאמינקא צד 451.
 הֵנָּה יַחֲדִירְתִּי בְּלִילָה (ע"ג). — שירי רש"ה צד 49. בבית כ"ה קרי: לְכָלָה.
 הַנְּשִׁיג עָרֶךְ שִׁיר (רמ"ד). — קונטרס צד 54.
 הַסִּתְיוֹ אָרַח (רפ"ט). — צ"ק צד 162.
 הַעוֹלָם יֵם זֹעֵף (רצ"ח). — בחינות עולם פ"ח (מנטובה שט"ו, ב' ג'; ברלין תקצ"ח צד 14).
 הַצִּיקְתִּנִּי תִשׁוּקְתִּי לְאֵל הָי (קפ"ג). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 172.
 הַקִּיצְתִּי תְנוּמַת רַעְיוֹנֵי (קט"ז). — שער השיר צד 70.
 הַרְמַתִּי לְאֵל עֲלִיזֹן יְמִינִי (ק"ג). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קי"ח; ראה נוסח שונה קצת בדברי חפץ (לונדון תרי"ג) צד 27.
 הַשִּׁמְשׁ בְּגִבְעִים אוֹ לְהִבִּים (קט"ג). — תהלה למשה (הוא ספר היובל לרמשי"ש, לפסיא תרנ"ו) צד 40.
 הַשְׁתַּחֲוִי וּבִרְכִי לִפְנֵי צוּר (רצ"ג). — ארגיל דף ט"ז ע"ב.
 הַתַּעֲזָרוּ תַמָּהִים רְאוֹת (קכ"ג). — אויגנון דף מ"א ע"א. — בית י"א (צד קכ"ד שורה ב'), ברוח, אולי צ"ל: בכחו. בית כ"ח (שם שורה י"ט), מתנרת ידך, פסוק כצורתו (תהלים ל"ט י"א), ועל כן לא השגיח המשורר על מספר התנועות.

- (ברשימת נייבואיר סמן 1984). — בית ג' כסף כסף, בכ"י: קצף. בית ד', וועות, בכ"י: ושמועות.
- בְּכֶל־אֶף יַעֲלֶה רִיחַ לְבוֹנָה (קע"ח). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 56.
- בְּכֶל־יוֹם אֲשַׁלַּח (של"ב). — עפ"י העתקת הח' פאטאי מתוך כ"י אונספורד הנ"ל. — בית ד', ביד לצצי שיר, בכ"י: בעד לצצי צור.
- בְּכֶל־לִבִּי אֶמֶת וּבְכֶל־מְאֹדִי (ק"ע). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 221.
- בְּלִיל זֶה יִבְרִינִן (מ"ב). — קינות לת"ב מ"פ דף כ"ו; מ"א צד 22. יש מיחסים את הקינה הזאת לר"א הקליר, ויש מטילים בזה ספק.
- בְּלִילִי עַל־מִשְׁכְּבִי (קכ"ח). — אויגנון דף כ"ו ע"א; טריפולי דף י"ג ע"ב.
- בְּמִרוֹמֵי עֶרֶץ כְּסֵא שְׁבֶתֶךָ (נ"ח). — סרע"ג ח"ב צד 48; זקש, רעליג. פאעזיע, חלק העברי צד 9. — בשורה י"ב מיתרת מלה אחת, ואולי צ"ל: מהללים ומודים לפדה וגאל.
- בְּנִי עוֹלָם אֲשֶׁר עוֹלָם בְּלָבָם (קמ"ח). — גבעולים, שנה א' (ווען 1919) צד 66.
- בְּנִי תַמְיָמִים מִשְׁפִּימִים (קכ"ח). — אויגנון דף ל"ו ע"ב; טריפולי דף כ' ע"ב.
- לפי דעתי נפלה טעות בשורה ד', וצ"ל: ויתודו על חטאתיהם ועונות אבותיהם (נחמ"ט' ב').
- בְּנַפְשִׁי לִיל יְדוּת (קמ"ו). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קמ"ו. — בית ב', ויין, בכ"י: ואת.
- בְּעֶבְרִי עַל־מְקוֹם קְבָרוֹת שְׁכֵנִי (רפ"ח). — הצופה לחכמת ישראל שנה ה' (תרפ"א) צד 133.
- בַּעֲלַת־אוֹב וְקַסָּם (קט"ו). — טל צד 28.
- בָּרוּם גִּלְגַּל סוֹבֵב (ר"ל). — ארגיל דף י"ד ע"א.
- בֶּרֶחַ דִּוְדֵי אֶל מְכוֹן לְשִׁבְתְּךָ (ס'). — מחזור מ"פ ליום ב' של פסח צד 258.
- בֵּת הַנִּפְנִינִים יִחְשְׁכוּ שְׁמִיָּה (רג"ג). — תחכמוני שער כ"ו.
- בֵּת הַנִּפְנִינִים יִקְרוּ דְמִיָּה (רג"ג). — תחכמוני שם.
- גָּבְהִי שְׁתַּקִּים אֶל־הֶדֶם נִכְנָעוּ (ר"ו). — ראזין ח"א צד 128.
- גָּבְהִי שְׁמַיִם לֶךְ כְּסֵא כְבוֹד (קצ"ד). — שער השיר צד 131.
- גְּבִירִי בְּלִתֶּךָ עֵינֵי מַבְרִים (קמ"ד). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן צ"ה. — בבית י' יש למחוק את הקו אחר מלת יהביעו.
- גְּדוֹל אֶחָיו וְתַפְאֶרֶת עֲמוֹ (ב'). — בן סירא פרשה ג', הוצאת שטראק (לייפציג 1903) צד 52; הוצאת ר"ד כהנא (ורשה תרע"ב) צד 93. — בשורה י"ג קרי: תפארת, תחת: תפארת.
- נָנַע יְשִׁישִׁים עָלָה מִבְּבֶל (י"ד). — מועד קמן דף כ"ה ע"ב; ראה דקדוקי סופרים שם.
- גִּלְגַּל וּמִזְלוֹת בְּמַעֲמָדָם (ר"ח). — ראזין ח"א צד 98.

- יום עירם אַעמר מצדקתי (ק"ח). — אגרות צד 775; תשלום צד 100.
 יום שששעתיהו עלי ברפי (קע"ח). — שער השיר צד 93.
 יוםם עינינו תלויזת (רל"ה). — טל צד 43.
 יונה יעלת-חן (קכ"א). — מאנאמסשריפט (הוספה לעתון ייד. פרעססע) לשנת 1906 גליון 4.
 יונה פותה יקושת כל-מעבר (קס"ד). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 177.
 יונה תקונו על-אמיריה (קע"א). — שם כרך א' צד 164.
 יושב במעמק מצולה (ק"ז). — קונטרס צד 32.
 יזכר נבר בימי חייו (קמ"ח). — שער השיר צד 71.
 יחידה הנחמא (ר"ס). — אריענט (ליטעראטורבל) לשנת 1843 עמוד 701, 713, 727. — צד רס"ד שורה 10, ערות עלומי, אולי צ"ל: בשת עלומי, כלה"כ ישעי' נ"ד ד'.
 יחידה עקבך ברוך בקץ (רכ"ז). — מחזור תלמסאן לימים גוראים (ליוורנו תרכ"א) דף קכ"ו ע"ב; המניד לשנת 1872 צד 463; ראה גם אללגעמ. צייט. דעס יודענט. לשנת 1839 עמוד 679. — בית י"א (צד רכ"ח שורה ד'), רק, קרי: רק.
 יחידה שחרי האל (קנ"ג). — שער השיר צד 101.
 יי יי אל רחום, ראה: אזכרה.
 יי יי מעזן אמה (רס"ד). — סליחות כ"פ, סמן כ'. — שורה ד' גתנו, בכ"י: גותננו. שורה ה', מעולל, בכ"י: מוולל; ראה דברים כ"ד כ"א. שורה ט"ו, בנו, בכ"י: בה. שורה כ', ירחם, בכ"י: ירוחם, ומלת חרבו חסרה.
 ייסב בעיניך נעים שירי (ק"ע). — דיואן רי"ה הוצאת שד"ל (ליק 1864) דף י"א ע"ב.
 ימין אדני הלא את (ק"ע). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 42.
 יעבר עלי רצונך (קס"ט). — דיואן רי"ה הוצאת שד"ל דף ח' ע"ב.
 יעירוני בשמך רעיוני (קנ"ג). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 65. — שורה ג' קרי: ויאמן.
 יעירוני רעיוני וסוד לבי (קס"ח). — שם צד 182.
 יעלה אשר לבי בחוט משכתהו (רנ"ג). — תחכמוני שער כ'.
 יעלה הביאתני (רנ"ב). — תחכמוני שער ג', בהוצאת קאמינקא צד 428.
 יעלה נשואה בכנפי נשרים (רמ"ו). — קונטרס צד 60.
 יעלת-חן ממעונה רחקה (ק"ע), שער השיר צד 107. — בית ב' קרי: חשקה.
 יעץ ומקים במרום שחקים (קפ"ד). — שם צד 97.
 יפה נוף משוש תבל (קפ"ג). — שם צד 95.
 יפו בעיני כל-הרביך (קנ"ט). — קונטרס צד 34.

הַתְּרִדָּה נַעֲרוֹת אַחַר חֲמִשִּׁים (ק"פ). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 160.
וּבְכֵן הֵן פִּתְחֵדָה (ח'). — עבודת ישראל צד 384; ראה ירחון לשנת 1911 צד 594.
וּבְנִיּוֹנָה בְּרֹאשׁ אָמִיר (קמ"ו). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קל"ז. — בית ב',
ינונן, בכ"י: תנונן. בית ו', תשן, בכ"י: תצו. בית ז', והבה לו אברך, כן
נראה לי, ובכ"י מטשטש מאד.

וּבְנִי-שִׁרְק חֲשַׁבְתִּיו נֶאֱמָן (רנ"ד). — תחכמוני שער ג'.
וְחִיּוֹת בּוֹעֲרוֹת מְרֵאִיהֶן בְּגִתְלֵי-אֵשׁ (ר"י). — מחזור מ"פ ליום א' דר"ה צד 147.
וַיָּאֲתִיו כָּל לַעֲבָדָה (י"ט). — מחזור מ"פ שם צד 238; סדור רש"י (ברלין
תרע"ב) צד 86.

וַיֵּשׁ אִישִׁים תְּמֻדָּה (קנ"ב). — יק"ר כרך ד' צד 80.
וְכָל שְׁנָה בְּהוֹן עוֹלָם (קמ"ט). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן ק"א. — בית א',
וכל, בכ"י: לבל. בית ג', ישק צופו, בכ"י: צוף ישקה.
וְלֵב נָבוֹב וְתוֹשִׁיָה סְתוּמָה (ק"ב). — ש"ש צד 34.
וְרֵאָה בְּלִבָּבוּ זָמָן רַע (רנ"ה). — תחכמוני שער ג'.
זָכַר בְּרִית-אֲבָרְהָם (ס"ב). — סליחות מ"פ וסליחות כמנהג פוזנא והראדני
(קראטאשין תקצ"ט) לערב ר"ה ולצום גדליהו. הכתים החסרים לא יכלתי
להמציא לי.

זָמְמִי הָהָ בְּהַר בְּסֵל (צ"ג). — ש"ש צד 36.
זָמָן הַבְּלִי יָמִי סְכָלִי (קכ"ט). — אויגנון דף ל"ג ע"א; מב"ע צד 90.
זָמָן תִּקְרַב בְּצֵל בְּרַח (קמ"ו). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן כ"ו. — בית ה', ישיב . . .
מלבב, בכ"י: ישיר . . . מלבבו.

חֵי הַבְּרִית דּוֹדִי (קע"ח). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 3.
חֲנֻם אֲדָמָה תַעֲרֶה עֲדֶיהָ (קמ"ח). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן פ"ה. — בית ג',
קרי: צִרְיָה.

חֲסִין גְּבוּרוֹת יִדְּךָ גָּלָם (רנ"ו). — תחכמוני שער ג'.
יֹאמֶר יוֹן עוֹ אֲזַרְתִּי (שי"א). — עמנואל מחברת כ"ה.
יְגוֹנִי וַיִּמָּר חֲכִי (רכ"ו). — קונטרס צד 45.
יְדִידִי הִשְׁכַּחְתָּ (קס"ט). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 4.
יְדִידִי קוֹם בָּבֶר אֶסְרוּ (ע"ה). — שירי רש"ה צד 194.
יְדַעְנוּהָ גֵדֵד מִיָּמִי עֲלוּמִים (קע"ב). — דיואן רי"ה כרך א' צד 154. — כית כ"ח
(צד קע"ג שורה כ"ג), חדשים, ח"ג ביאליק קורא: תְּרָשִׁים, ובוה סר כל הקשי
שבתרונו.

יְדַעְתִּנִּי בְּמָרָם תַּצְרִנִּי (קנ"ג). — קונטרס צד 44.
יָהּ אָנָּה אֲמַצְאָהָ (קנ"ז). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 150.
יֹם אֹזֶר בְּהִיר (קנ"ח). — שם צד 38.

אפריו, את צעימו השחור, או אסיר אני מעל עיני לבכי את אפריו, הנני דורש
בחכמה ואור לי, בית מ"ח (צר צ"ו שורה נ'), גם בזה סבכר ביאליק את
נוסח דוקעס (בחבריו), אלא שהוא מנסח וקורא: פתקרי, עדה כ' ישעי' מ"ו י"ב,
פתר מעט פירוד (קל"ח). — אוצר נחמד ח"א (ווינץ תר"י) צד 166.

לבי במזרח (קע"ט). — דיואן ר"ה כרך ב' צד 155.
לבי לפרעש חלל יצועי (רג"ד). — תחכמוני שער נ'; נייבואר, מלאכת השיר
צד 46.

לבי סחרחר (ש"א). — עמנואל מחברת נ',
לו היתה נפשי מעט שאלת (צ"ד). — ש"ש צד 87.

לי יועקו רעי (רפ"א). — עפ"י כ"י ואמיקן (ראה בראש דבר). בסוף השיר
כתוב בכ"י לאחר: „הנה מאה בתים שעשה הרב ר' משה בר נחמן שיחיה
לשלחם למורו הרב ר' יונה קרובו וצק"ל". — בית ה', ראה משלי י"ג י"ט
מ"ו; ואולי יתכן יותר לקרוא: תערב, עדה"ב שם י"ג י"ט. בית ו', כתר, אולי
צ"ל: ערי; שם, הרגלו, ובבית ז', והתנצלו, מוסב על „לימינו" בבית ה'.
בית ט', וסוס, בכ"י: וסוס; למשאות, בכ"י: למשואות. בית ל"א (צר רפ"ב
שורה י"ד), ולשחורות, בכ"י: ולשחורות. בית ל"ח (צר רפ"ב שורה י"ח),
ומכללים, בכ"י: כמכלולים. בית מ"ד (צר רפ"ב שורה כ"ז), יסכלו, ראה
קהלת ב' י"ט; בכ"י: יסכלו. בית מ"ט (צר רפ"ב שורה ב'), קללי, כתב כן
(פה ובמקומות אחרים) בשביל החרו, ובמקרא לא נמצא דונסטי רק פעם
אחת לנקה יחירה (קצצה, מיכה א' ז'). בית נ"ג (צר רפ"ב שורה ו'),
בערים יסכלו, ראה ירמ' י' ח'; בכ"י: ביערים נכשלו. בית ס"ב (צר רפ"ב
שורה ט"ו), מעלליהם, בשביל המשקל פלס במשקל מעגלתם. בית ס"ג
(צר רפ"ב שורה כ"ו), נאצלו, בכ"י: אצלו. בית ע"ד (צר רפ"ב שורה כ"ו),
בכ"י: אל נן בעדן ואל טובו. בית ע"ה (צר רפ"ב שורה כ"ח), משכ, בכ"י:
מהם. בית ע"ח (צר רפ"ד שורה א'), מלו = מלאו (יחזקאל כ"ח ט"ז),
בית ע"ט (צר רפ"ד שורה ב'), להתעטר, בכ"י: להתעט, וא"כ אפשר לקרוא
גם: להתעטף. בית פ"ט (צר רפ"ד שורה י"ב), ויתנאלו, ראה דניאל א' ח';
בכ"י: ויתנאלו. בית צ"ו (צר רפ"ד שורה י"ט), נבלעה מות, במקרא לא
נמצא רק בלשון זכר.

ליל גלתה אלי (קע"ח). — דיואן ר"ה כרך ג' צד 20.
לך אסר לבי (נ'). — מסמני מסתרים ח"ד = הצופה מארץ הנר שנה ב
(תרע"ב) צד 73.

לך עיני צפיות (קנ"א). — מריפולי דף ט"ו ע"א; סליחות הדייטנים (ירושלים)
דף י"ט ע"א.
לכל צרי אמצא (שי"ט). — צפנת מענה לר"י"ן מרעלי (קבץ על יד ה' ז', ברלין

- יפת מראה מנגנת בכנור (רנ"ב). — תחכמוני שער מ"ט.
 יקרה מיקר יצרך לקיחה (קנ"ו). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 35.
 יקרה שכנה גויה (קנ"ד). — דיואן רי"ה הוצאת שר"ל דף ה' ע"ב.
 ירושלם למזניה השקי (קס"א). — שער השיר צד 116.
 יריעות שלמה (קנ"ח). — קונטרס צד 27.
 ישלם הסתיו נדרו (ק"ח). — ש"ש צד 7.
 ישן אל-תרדם (קס"ו). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 203.
 ישן למתי עינה עצמת (רנ"ה). — תחכמוני שער ג', הוצאת קאמינקא צד 484;
 גייבואיר, מלאכת השיר (פפר"א 1865) צד 53.
 ישנה בחיק ילדות (קנ"ד). — שער השיר צד 100.
 ישראל נושע ביו (מ"ז). — עבודת ישראל צד 604.
 כבודי במקומי (ר"ט). — ראיון, ח"א צד 221.
 כפר שלמו ימי אכלי (ע"ב). — שירי רש"ה צד 80.
 כנור אריה יונק (שכ"ה). — כ"י ווינא קבץ 72 (ברשימת קראפמדייטש
 צד 121 סמן CVIII) דף של"ו ע"א (= כי"ו); כ"י ברלין 1059 (ברשימת
 רמ"ש ח"א צד 94 סמן 114) דף ח' ע"א (= כי"ב). — בית ג', בערנות,
 כי"ב: בערנות; ולרעות, כי"ו: ולראות. בית י"ט, נאקות, בב' כה"י: נאקת,
 אולם ראה יחזקאל ל' כ"ד. בית כ"ג, עש, בב' כה"י: אש; ירב, כי"ו:
 יריב, כי"ב: ריב. בית כ"ה, ולענה, כי"ו: מלענה; גבה, בב' כה"י: גבוב.
 בית כ"ו, רשע, בב' כה"י: ישע. בית ל', במצרפון, על משקל מקהלים; צרפון,
 כי"ב: שרפון. שורה מ', ניד, בב' כה"י: גיב. שורה מ"ג, ובצפעים, כי"ב:
 ובפצעים; ראה דיואן רי"ה כרך ב', הערות צד 27. בית מ"ה, שר, כי"ב:
 שח, בכי"ו חסרה המלה תואת; צר, בב' כה"י: צת. בית ג', עלי, כי"ו: עדי.
 בית ג"א, תבונות, כי"ב: תבונה. בית ג"ב, שרים, כי"ב: שירים. בית ג"ג,
 ישנה, כי"ב: משנה; כי"ו: משנה כמשפטם ידינו. בית ג"ד, שיר, כי"ו:
 השיר; כי"ב: הזמיר. בית ס', חלל, כי"ו: חולל. בית ס"א, גרדים, בב'
 כה"י: הנרודים. בית ס"ו, בחקין, כי"ו: בחקי. בית ע"ב, בגרנו, כי"ו:
 גרנו. בית ע"ה, לפי, כי"ו: לפני.
 כל-הקנה עבד עברי (שמ"ו). — עמנואל מחברת כ'.
 כל-פזכבי בקר (קנ"ד). — שער השיר צד 100.
 כל-מעשה אדני (קל"ב). — תשלום צד 98 והערות שם צד 175.
 כשרש עין יהי ארך אמיכיו (צ"ה). — תפארת שיבה (ספר היובל לכבוד
 צונץ, ברלין תרמ"ד) צד 197. — בית ל"ז (צד צ"ו שורה כ"ב), ח"ג ביאליק
 מבכר את גוסס דוקעס (שירי שלמה צד 24), והוא קורא: ואסיר מעלי עיני
 לבבי — בהתלות אפר ליל — אפריו, ר"ל: כאשר ישים הליל על עצמו את

- מִה־תִּהְיֶה נִפְשִׁי (רל"א). — ר"י רייפמאן, תולדות רז"ה (פראג תר"נ) צד 31.
 מִה־יִכְלִי בְּלִגְלִי יִקְרַע גְּלִיתִי (רמ"ח). — תחכמוני שער י"ג.
 מִה־יִנְאֵא אֵלַי מְעוֹנֵי אֲהוּבִים (קכ"ו). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן רמ"ג
 (= דכ"י); כ"י הקראי נאמן באייפסוריה דף מ' ע"ב (= כ"י"ג); נבולות
 שנה א' (ווען 1919) צד 67. — בית ב', מעון, נסמך בשביל המשקל. בית ג',
 אשמעה . . . מכלואי, דכ"י: אשמעה במ. . . מכלא. בית ד', תבך, כ"ה
 לנכון בכ"י, שם בטעות: ואלופי. בית ה', כבאשישות, דכ"י: נא באשישות.
 מִי־יִתֵּן רֹאשִׁי מִיָּם (רי"ז). — קינות לת"ב מ"פ (דף צ"ה ע"ב) ומ"א (צד 116).
 צד רי"ט שורה י"ט קרי: עֲלֵתָהּ לָהּ.
 מִי־יִתֵּנִי עֶבֶד אֱלֹהֵי (קג"ד). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 228.
 מִמְּרוֹם קוֹל עֶבֶר (קל"ד). — מב"ע צד 62.
 מִנְחָלִי בָּכָה אֲשֶׁר נָטִיו (קמ"ב). — ירחון לשנת 1896 צד 36.
 מַעֲשֵׂה אֱלֹהֵינוּ אֲדִיר בְּעוֹדוֹ (ל"ט). — איטאליאני (ח"ב דף פ"ג ע"א)
 לשחרית ומחזור מ"פ (צד 296) למוסף יוה"כ.
 מִפְּלִמִּי אֵלַי צוּרִי (רע"ו). — מחזור מ"פ לשחרית יום הכפורים; מעירי שחר
 (סנטובה שפ"ד) ליום ב'; אילת השחר (מנטובה תע"ו) ליום א'.
 מִצֵּר וְצוֹק אֲשַׁכֵּר (שכ"ח). — שירים ומכתבים כ"י פרנא הג"ל דף פ"ט (= כ"י"פ);
 כ"י ברלין 1059 דף קס"ב (= כ"י"ב). בית א', מצר, בכ"י"פ: מצור; אשת,
 שם: אשתה. בית ד', לחבר, שם: לחברת. בית ו', בשני כה"י: חכם לב
 אל בניו (כ"י"ב: בנו) חדלו לכל תהיו. בית ז', יין, בכ"י: היין. בית ט', ליין,
 בכ"י: מיין.
 נֶאֱוָה בָּעוֹ הַתְּאֵרִי (ר"צ). — עפ"י העתקה שהעתיק לו שד"ל ובאה לידי מעובון
 מר מורי ר"א פרופ' ברלינר ז"ל. — שורה ט', צלם אליל, מלת „צלם“ חסרה
 בכ"י וממלת „אליל“ נשארו רק אותיות יל. שורה ט"ו, בכ"י: תעלוז ומלת
 אם חסרה. שורה י"ח, בכ"י: ובצעקתך.
 נֶאֱם עֶבֶד (שכ"ח). — סמן לבתי השיר „כנור אריה“; עפ"י כ"י ברלין. — בית א',
 לשי, בכ"י: כשי.
 נָדוּ לְנַפְשׁ נִרְדָּה מִפַּחַת (רצ"ו). — כ"י ווינא קבץ 72 הג"ל, דף רכ"ג
 (= כ"י"ו); כ"י לונדון Add. 27168, רשימת מרגליות כרך ג' צד 246
 (= כ"י"ל). הקינה הזאת היא הראשונה משורה של קינות אשר קראה ר"א
 בדרשי בשם „בעל פרצים“ וחברה על מות דון בונפוש רונגט, דון אישתרוג
 דצנבאי ור' אברהם בן שלמיה. — בית א', נודדה . . . יומם . . . נפלה,
 בכ"י"ו: נודדת . . . מפח יום . . . נופלת. בית ב', לשד, כ"ה בב' כה"י,
 ואולי נכון יותר לקרוא: לָסֵד. בית ד', בכ"י"ו: תדפק בדלת; כ"י"ל:
 תפתח בדלת. קרבי תהי, כ"י"ל: קרבי זמן; כ"י"ו: קרי . . . והשאר ממשמש

תרנ"ו—תרנ"ז) צד 15; ראה ירחון לשנת 1897 צד 662. — שורה ד', דאגתי, משקל תעלתי, אף על פי שאין בניגון אחד, וכתב כן בשביל המשקל.

למי אָנוֹס לַעֲזֹרָה (ר"ה). — ראיון ח"א צד 99.

למתי נָע וְנָד אֶהְיָה (רנ"ה). — תחכמוני שער ג'; נייבואיר, מלאכת השיר צד 48.

לַצִּיּוֹן שְׂאֵפָה נִפְשִׁי (רנ"א). — שער השיר צד 195.

לְקִרְאָת חֲלָל חֲשֵׁקְךָ (קע"ח). — דיואן רי"ה כרך ב' צד 34.

לְקִרְאָת מְקוֹר חַיִּי אָמַת (קע"א). — שם צד 296.

לְשׁוֹר עִירִי גְדוֹל בְּיָם שְׁבָרִי (שי"ז). — צפנת פענח לרי"צ מרעלי (בקבץ על

יד ח"ו, ברלין תרנ"ו—תרנ"ז) צד 16.

מֵאֵן מְעוֹן הָאֱהָבָה הָיִיתָ (קס"ט). — דיואן רי"ה הוצאת שד"ל דף כ"א ע"ב.

מֵאֲנָה הִנָּחֵם נִפְשִׁי (רע"ד). — אילת השחר (מנמובה תע"ו) דף מ"ד ע"ב.

מִבֵּין עֲפָאִים הַמּוֹת יוֹנִים (קפ"ט). — שער השיר צד 123.

מִה־יִנְעֵשׂוּ אֵלַי צָבָא מְרוֹם (שי"א). — עמנואל מחברת א'.

מִה־יִתְרוֹן לְאָדָם (קי"ט). — שער השיר צד 21.

מִה־לְאֶהוּבִי בְּיִקְצָף (קכ"ו). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן רמ"ד.

מִה־לְאֶהוּתִי כִּי חֲשָׁבָה יָמִים (ק"ס). — דיואן רי"ה כרך ג' צד 83. —

בשורה ז' קרי: כָּמָה.

מִה־לֶּךְ יְחִידָה תִּשְׁבִּי דוֹמָם (צ"ז). — עומר השכחה לר"א גבישון (ליוורנו

תק"ח) דף קל"ו ע"ב. — בית ל"ח (צד צ"ח שורה ג' מלמטה), בן לבי,

הנאון שי"ר כתב על גליון ספרו (המונח לפני): „הוא דור המלך משבט יהודה

שנקרא לביא (בראשית מ"ט, ט'), והוא קלל את המריבים אמו באש ונפרית

(תהלים י"א ו') הכתוב פה בסמוך, ולביא יקרא בכתוב גם לְבִי, והרבים לְבָאִים,

לְבָאוֹת, כמו מן צְבִי צְבָאִים, ומן לְבִיא היה הרבים לביאים כמו מן גביא

נביאים". וח"נ ביאליק קורא: בְּנ־אֲבִי = בְּנ־אֲבִי־גְדוֹר = משה, שאמר נפרית

ומלח שרפה כל ארצה (דברים כ"ט כ"ב). — תרגום הבתים הערביים בסוף

השיר הוא לפי ענינו:

אויה לפני עמלי; . . . .

אויה לעם מבקש עזר, ולא ישכיל ולא יבין פעלי;

אויה לְשִׁכְנִי בקרבו ולבקשת שלומי עמו.

אויה לזמן מתקוממי, ונפלא הוא בעיני.

אויה לארץ, אשר כה נכסף נכספתי לה;

בדד אשב בה וְאֶבְךָ, ורעיוני לבד הוא רָעִי.

דברי ירשוני לעזובה — האלהים יודע את דרכי!

מִה־לֶּךְ צְבִיָּה תִמְנָעִי צִירְךָ (קע"ה). — שער השיר צד 92.

לכבוד העין החכלילי, והזכיר את עין אהובתו ולא אותה בעצמה, יען כי בעינה
לפבתהו.

עבדי זמן עבדי עבדים (קע"א). — דיואן רי"ה כרך נ' צד 300.
עבי שחקים פשוורים געו (ק"ו). — ש"ש צד 34. — בית ב', עננים, ח"נ ביאליק
קורא: תרנים.

עדיאן תאריכון המריבים (רנ"ח). — דיואן ראב"י כ"י ארלער דף צ"ה
סמן רי"א (לפי מניני). — בית ב', עלי, כ"י: עלי. בית ד', אפל, כ"י: אהל.
בית ה', עתבים, כ"י: זהובים. בית ו', וכמורים, כ"י: והמורים.

עולמך תראה בתיך (ט"ו). — ברכות דף י"ז ע"א ודקדוקי סופרים שם.
עז תדרכי נפשי (שכ"ה). — סמן לחרוץ השיר: פגור אריה.
עמה הזר ועמה ולבש פאזנים (צ"ט). — ש"ש צד 18; התחיה לר"ש זקש
ח"א (ברלין תר"י) צד 47; אנרות צד 1044.

עיני עננים בפכי נמאסו (קל"ו). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קמ"נ. — בית
כ"א (צד קל"ז שורה 4), שפה, קרי: שפה; זקרה, קרי: זקרה. בית ל"ה
(שם שורה י"ח), יטמאו, בכ"י: יתטמאו.

עיני עבדי תרכולי קשת (רנ"ב). — תחכמוני שער ג'.
עליהם תבטח (קמ"ד). — כמדומני שראיתי את השיר הזה נדפס ע"י דוקסס,
אבל איני יודע מקומו איו, ואני מוציאו עפ"י שלשה כ"י והם: דיואן רמב"ע
כ"י, סמן צ"ז (= דכ"י); כ"י אוכספורד סמן 1970 ח"נ הנקרא מחנה הנשאר
(= כי"א); שריד מדיואן רמב"ע ביד הח' ר' ישראל לוי בפריז (= כי"ל). —
בית א', בחול, דכ"י: ברוב. בית ח', גוע וגות, כי"ל: גוח וגוע. בית ט',
צמאה, דכ"י וכי"ל: צמאך. בית י"א, שמי, כ"ה בכי"ל על הגליון בתור ג"א,
ובפנים ממשמש; דכ"י וכי"א: ימי. בית י"ב, יבוא, דכ"י: בא. בית י"ד,
עזרה, דכ"י: עזרך. בית ט"ז, יהיה, דכ"י וכי"ל: יהי. בית י"ז, שכל, דכ"י
וכי"ל: השכל. בית כ', ההוד, כי"א: ההוא. בית כ"ב, ואטעמה, כי"א:
אטעמה. בית כ"ג, והוד, דכ"י: לטוב. בית כ"ד, ים, כי"ל: יום. בית כ"ז,
תבלה, כי"א: תבל. בית כ"ט, להיות, כי"א וכי"ל: הוא מנת. בית ל"א, צדקך,
כי"א וכי"ל: צדק. בית ל"ב, ומשמילך, כי"ל: ומשמאלך.

על-כן נקודה לך (י). — עבודת ישראל צד 398; ירחון לשנת 1911 צד 596.

על-מה גרש מנאץ עלמה (ק"ד). — אנרות צד 499.

עלינו לשבח (ט). — עבודת ישראל צד 397; ירחון לשנת 1911 צד 595.

עלמות הן ועיניהם צבועים (רפ"ו). — עפ"י העתקת ר"י פאטאי מתוך כ"י
אוכספורד 1970 ח"ד סמן ל"ז. — בית א', סלעים, בכ"י: צלעים. בית י"א,
בכ"י: וקלעי השרר לנו קלועים. בית י"ט (צד רפ"ז שורה ח'), צנועים, בכ"י:
צבועים. בית כ"ב (שם שורה י"א), וישכת, בכ"י: וישאל. בית כ"ה (שם

ולא יוכל להקרא. בית ז', בגזרי רעיוני, כ"ל: בגזרי רעיוני; כ"ו: בעזרי
 בעיני. בית ט', ממתים, כ"ל: ממותים. בית י', פלך, קרי: פלך; תלכדו, כ"ו:
 נלכדו. בית י"ד, גנף, כ"ו: עב; לפי לה"כ ירמ' ט' כ' צ"ל: מות. בית ט"ו,
 נסחפו, כ"ו: נספחו, כ"ל: נשחפו. בית י"ז, איך בעי נמלחת, כ"ה בב' כה"י,
 ואולי צ"ל: בַּעֲמָקִים גָּחַת. בית י"ח, מול, כ"ה בב' כה"י, ואולי צ"ל: אל, או:
 על. וסס, כ"ל: ועש. בית כ"ג, מותה מנל, כ"ל: המות המנל. בית כ"ה, טבחת,
 כ"ו: טופחת, ואולי ר"ל: מְכַסָּה באדמה כמו במטפחת. בית כ"ו, תְּבִינוּת,
 כ"ו: תבואתי; כ"ל: תבונתי. בית כ"ח, כ"ל: מקום מקלט ועיר מבצר.
 בית כ"ט, בחרבך, כ"ו: בסירך. אבחת, כ"ל: זובחת. בית ל', רוח תלאות,
 כ"ל: רוח מתלאות; כ"ו: כוס מתלאות. רוחות, כ"ו: כפות. בית ל"א,
 למעוה, כ"ו: למעבה. בית ל"ב, הלמות שדרה, בב' כה"י: הולמות שורדה.
 עיני, כ"ו: עיניו. נחת, כ"ה בב' כה"י; קרי: גָּחַת? בית ל"ח, שבמה,
 כ"ו: שבמו; כ"ל: אחי. ראה ישעי' ט"ו, ח', ט'. בית מ', בסור, כ"ל:
 בסוד. בית מ"ב, ארי . . . הרחב . . . כפיר, כ"ו: חרי . . . תרחב . . .
 כפור. בית ל"ג, ומאין, כ"ו: המאין. בית מ"ו, מן, חסר בכ"ל. בית מ"ז,
 תִּאֲבִיל, נראה שצ"ל: תִּאֲבִיל; בובל, כ"ו: באבול. בית מ"ט, ידה, כ"ו: דיה.

נְדִיבִי עִם קְרָאוּנִי (ש"ג). — עמנואל מחברת י"א.
 נֹרָא מַכְלֵ וְאִיזִם (קל"ג). — מב"ע צד 79; אויגנון דף ל"ו ע"א.
 נַחֵם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ (ו'). — עבודת ישראל צד 96.
 נֶפֶשׁ אֲשֶׁר עָלוּ שְׁאוּנֶיהָ (צ"ב). — ש"ש צד 10; ר"ש זקש, התחיה ח"ג
 (ברלין תר"ו) צד 1.

נֶפֶשׁ יִקְרָה אֵיךְ בְּשִׁכְלָךְ תִּבְטְחִי (רמ"ט). — שער השיר צד 192.

נֶפֶשׁ יִקְרָה צִהְלִי קוֹלְךָ (שכ"ב). — שירים ומליצות כ"י ברלין הנ"ל, דף ר"ו
 ע"א. — חרוז י"ד, גו תערך, בכ"י: גי תערב. בית ט"ו, אל יום, בכ"י: ליום

נִפְשִׁי אֱוִיתִיךָ, ראה: אותה נפשי.

נִפְשִׁי בִי מִה־תִּהְיֶה (רמ"ח). — צ"ק צד 169.

נִפְשִׁי בְּקֶרְבִי תִחַשֵּׁב (ש"ד). — עמנואל מחברת ט"ו.

נִפְשִׁי לְצִיּוֹן מִסְפָּרְד גִּלְתָּה (רמ"ט). — תחכמוני שער כ"ח.

נִפְשִׁי עַז תִּדְרָכִי (ק"י). — חובות הלבבות (ווען תרמ"ז).

נִרְדָּה וּכְרַכְסָם צִין בְּגִנִּי (רצ"א). — צ"ק צד 163.

נִשְׁמָה מֵאֲשֶׁר תִּתָּאוּ גִדְעָה (ע"ד). — שירי רש"ה צד 108.

סְבִאי בְּרֹאשׁ מְהוּל (שכ"ט). — שירים ומכתבים כ"י פרנא הנ"ל דף פ"ט
 כ"י. ברלין 1059 דף קס"ב.

סִבֵּב חֶשֶׁק עַל־יַד תִּיֵּאָר (רנ"ב). — תחכמוני שער נ'. — בבית ג' הנחתי מל
 חכלילי (ולא שניתיה לכתוב: תְּכַלִּילת), כי אפשר שכונן המשורר לאמר

- שְׁאֵלוֹנִי חֲכַם לָבָב (רפ"ו). — דוקס, נחל קדומים (הנובר תר"ג) צד 57, מונה
 עפ"י העתקת ר"י פאטאי מתוך כ"י אוכספורד 1970 ח"ד סמן כ'.
 שְׁאֵלוֹנִי שְׁעִיפִי הַתְּמָהִים (ע"ו). — מל צד 22; קונטרס צד 4.
 שְׁאֵלִי שְׂרָפָה בָּאֵשׁ (רצ"ה). — קינות לת"ב מ"פ דף ק"ב, מ"א צד 146.
 שְׁבִיָּה בַת צִיּוֹן (פ"נ). — שער השיר צד 50.
 שְׂדֵי אֲשֶׁר יִקְשִׁיב (ע"ו). — רש"י צד קי"ח.
 שׁוּבִי נַפְשִׁי, רֹאה: יִקְרָה מִיָּקָר יִצְרָךְ לְקוּחָה.
 שׁוּבִי נַפְשִׁי לְקִנְיָה (שט"ו). — מריפולי דף י"ד ע"ב; תשלום צד 109.
 שׁוֹעַ וְרַע נְדִיבִים (ע"ו). — שירי רש"ה צד 198.
 שְׁחִי לֹאֵל יִחִידָה (ע"ו). — שער השיר צד 41.
 שְׁחַר אֲבִקְשָׁךְ (ע"ח). — רש"י צד ק"ג.
 שְׁחַר עֲלָה אֵלִי (צ'). — צ"ק צד 157.
 שֶׁכֶּב עָלִי מַצּוֹת וְהֵב (צ'). — צ"ק צד 158; כ"י ברלין qu. 576 (רשימת
 רמ"ש ח"א צד 69 וצד 126) דף קמ"ב ע"ב. — בית א', שֶׁכֶּב . . . יִצְוִעִי
 יָה, כִּי"ב: שׁוֹכֵן . . . יִצְוִעִיה. בית ג', הַנְּנִי, כִּי"ב: אֲנִי מֹבֵב.
 שְׁכֻלָּה אֲכֻלָּה לְמָה תִּכְפִּי (פ"ב). — עבודת ישראל צד 745; חוונים
 (קושטאנדינה שמ"ה) ליום א' של סכות.
 שְׁכַחִי יִזְנוּךְ נַפְשׁ הַמִּיָּה (פ"ו). — חוונים (בסוף הספר); קונטרס צד 43.
 שְׁכַנִּי בְּתִיחֶחֱמָר (פ"ח). — תשלום צד 137 והערות שם צד 137.
 שְׁכַנְתָּ בְּתוֹךְ שְׂדֶה (צ"א). — אריענט (לימערמורבל) לשנת 1843 עמוד 307;
 שְׁבַחִי אֱלֹהִים (והראן תרמ"ה) צד ק"ט.
 שְׁלֹמֶם לְעִיר שְׁלֹם (ר"ג). — תחכמוני שער ג'.
 שְׁלֹמֶם עָלִי גֵרִים (ק"ג). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן ק"ל.
 שְׁלַח יוֹנָה מִבְּשָׂרָת (ע'). — שער השיר צד 81.
 שְׁלֻשָּׁה נִזְכָּרִים יַחַד לְעֵינֵי (ע"ח). — רש"י צד קנ"ט.
 שְׁמַמְתִּי בְּרוֹב יְגֻזִּי (פ"ד). — תשלום צד 72 והערות שם צד 170.
 שְׁמַעְהָ אֲדוֹן עוֹלָם (ע"ח). — רש"י צד ק"מ.
 שְׁמַעֲנוּ בְּנֵי שְׁכָל (רנ"ד). — תחכמוני שער ג', בהוצאת קאמינקא צד 453.
 שְׁמַשׁ בְּלַחֲיָה תִקְעָה נֹוֹה (של"א). — עפ"י העתקת פאטאי מכ"י אוכספורד
 1984.
 שְׁמַשׁ יָקָר יִרְדָּה (שכ"ט). — ממזרח וממערב ח"ב (וויזן תרנ"ה) צד 114.
 שְׁנֵאֲנִים שְׁנֵאֲנִים (ע"ט). — מחזור ספרד (אהלי יעקב, ירושלם תר"ע) ליו"ב,
 דף פ"ח ע"ב.
 שְׁעַר אֲשֶׁר נִסְגָּר (צ"א). — כ"י ברלין qu. 576 הנ"ל; אריענט (לימערמורבל)
 לשנת 1843 עמוד 307. — בית ב', שֶׁם, בכ"י: וְשֶׁם.

שורה י"ד), ל', בכ"י: בי. בית כ"ו (שם שורה ט"ו), בחשקים, בכ"י:
בחשוקים. בית כ"ט (שם שורה י"ח), אהובי, בכ"י: אהבי. בית ל' (שם
שורה י"ט), צבירהחן, בכ"י: צבית חן. בית ל"א (שם שורה כ'), רקועים,
בכ"י: קרועים.

ענגו אֲדָנִי עֲנֵנוּ (ה'). — עבודת ישראל צד 91.
עַת אֲחֻזָּה קִבְּרִי בְּנֵי הָעָם (ש"ז). — עמנואל מחברת כ"ו.
עַת כָּל־אֲנוּשׁ (רנ"ה). — תחכמוני שער ט'.
פְּנֵי הָאֵל לְבַד תִּמִּיד אֲחֻלָּה (קט"ט). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן ק"ב.
פְּתָאם יִצְרִי אֲהָבִים עֲזֻבָּתִי (ק"ט). — אוצר נחמד ח"ג (וויען תר"ך) צד 44.
צָאָה לָךְ אֶל־חֶצֶר מֹות (קט"ט). — גבולות (וויען 1919) צד 66; דיואן רמב"ע
כ"י, סמן ק'.

צְבִי הַחֵן אֲשֶׁר לָחִיו (רנ"ב). — תחכמוני, הוצאת קאמינקא צד 417.
צְבִית חֵן לְכֵנָה כְּלָכְנָה (רנ"א). — שער השיר צד 192.
צִיּוֹן הָלֹא תִשָּׁאֲלִי (קע"ט). — דיואן ר"ה כרך ב' צד 155. — בית ח', אכחר,
קרי: אכחר.

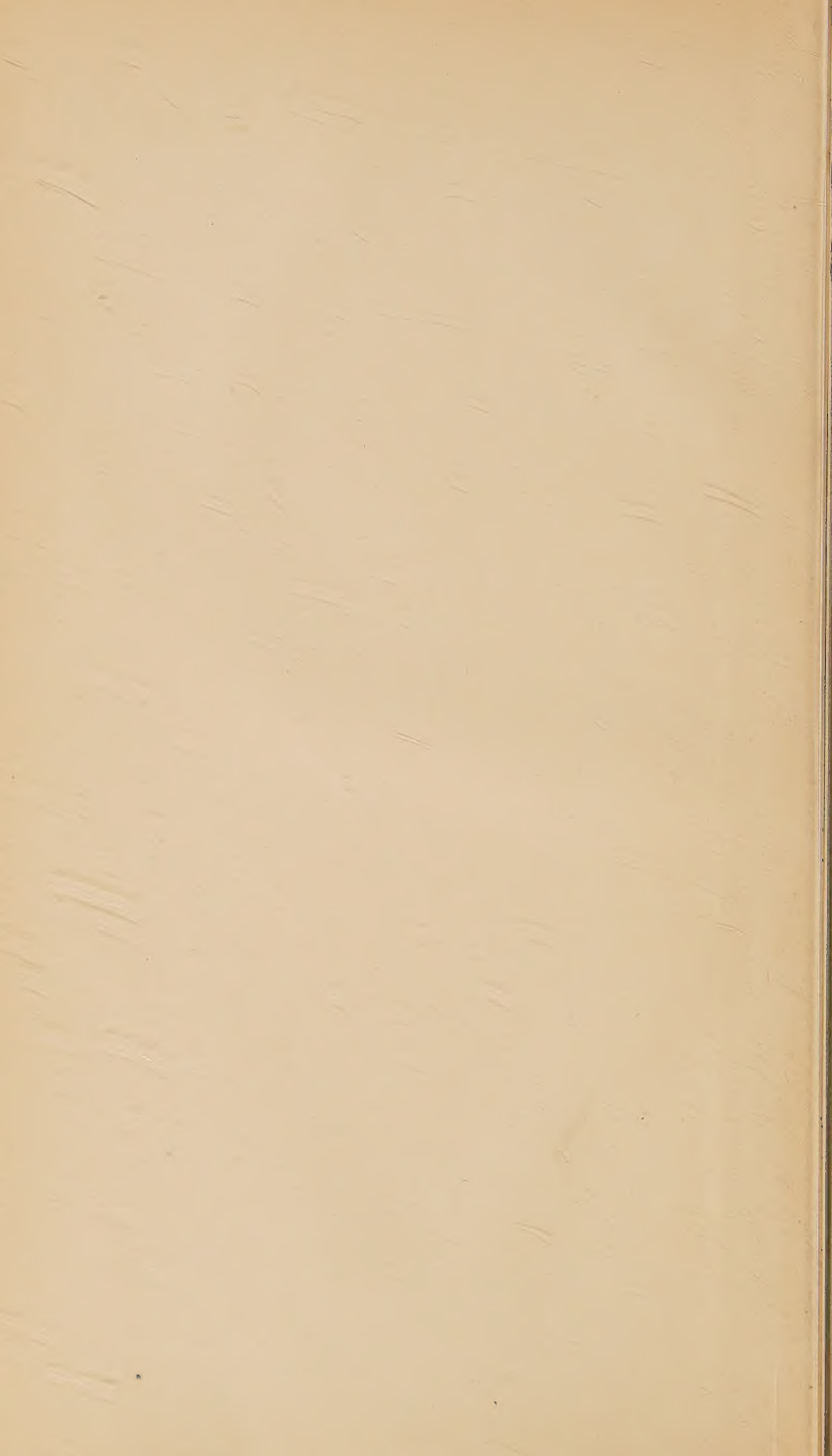
קִבְּרִים מִן־זֶמַן קָדָם (ק"נ). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קל"א.
קו אֲתֵרִיקוּ (קט"ט). — גבולות (וויען 1919) צד 69.
קח מִצְבִּי כּוֹס (ע"ה). — שירי רש"ה צד 189.
קִרְאֵנִי גְבִיר הַקִּדִּישׁ קִרְאֵיו (קל"ה). — דיואן רמב"ע כ"י, סמן קט"ח. —
בית ז', רקיעוי, בכ"י: רקעיו. בית י"ג, ולרניע, בכי: ולרנוע. בית כ"א,
וחסר, בכ"י: בחסר. בית כ"ה (צד קל"ו שורה ד'), עיפי, בכ"י: יְעִיפִי.
רְאוּ כְּנֹזֵר בְּחִיק עֲלֻמָּה (רנ"א). — תחכמוני שער ל"ב.
רְבוֹן כָּל־הָעוֹלָמִים לֹא עַל־צִדְקָתֵינוּ (ג'). — עבודת ישראל צד 44; סדר התפלה
להרמב"ם; מכילתא בשלח פרשה י'.

רָבִים לַחֲכָמֵי הַזֶּמַן יִתְמָהוּ (שכ"ד). — שירים ומליצות כ"י ברלין הנ"ל, דף
קע"ד ע"א. — בית א', איך, בכ"י: אך. בית ו', יעות, בכ"י: יעוה. בית י"א,
ולתמורות, בכ"י: ולתמורת. בית ט"ו, רשמיו, בכ"י: רשומיו. בית כ',
זמירי . . . נבהו, בכ"י: זמירו . . . ננבהו.

רַחֵם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ (ו'). — ירושלמי ברכות פ"ד (קראמאשין דף ח' ע"א);
סרע"ג ח"א צד 43; איטאליאני ח"א דף ט"ז ע"ב. — צד ז' שורה י"ב,
מארץ, אולי יתכן לקרוא: מַעֲרָשׁ.

שְׂאֵי עֵין יִחִידָתִי (ע"ו). — רש"י צד קי"ז.
שָׂאֵל לַהֲדוֹת לָךְ לְבִי (ע"ז). — שם צד קמ"ה.
שְׂאֵלוֹ שְׂתָקִים וְשִׁיתוֹ לְאֲדָמָה (פ"א). — עבודת ישראל צד 626; קונטרס
צד 17. מיוחס לרשב"ג בנחלת שד"ל צד 67.

- שַׁפְלֵרוּחַ שְׁפֶל־בֶּרֶךְ (ע"ט). — קונטרס צד 42.
 שֶׁרֶשׁ בְּנוּ יִשְׂרָאֵל (צ"א). — טל צד 23.
 שְׁשׁוֹנֵי רֶב בֶּךְ שֶׁכֶּן מְעוֹנֵי (צ"ב). — קונטרס צד 47 והערות שם צד 80.
 שְׁתֵּי בֶךְ מַחְסִי (ע"ט). — רש"ז צד קנ"ו.
 תִּבְלָל כְּאֶשֶׁת פְּתִיזָה (קמ"ח). — ירחון לשנת 1896 צד 200.
 תִּבְלָל כְּשִׁמּוֹ הִדְוַעַ (ש"ח). — עמנואל מחברת י"ט.
 תַּעֲרַג אֱלֹהֵי בְּאֵל (ג"ז). — סליחות כ"פ, סמן מ"ז; סליחות ט"פ ליום ג' ומ"א ליום ד'. — שורה ב', צאת לרויה, בכ"י: לקץ רויה. שורה ג', ולדלות לא, בכ"י: ולרות אין. שורה ג', וחוכים, בכ"י: קודרים. שורה י', עמך, בכ"י: לעמך. שורה י"א, עוד, בכ"י: עדר. שורה י"ב, ועניך, בכ"י: עניך. שורה י"ד, בכ"י: טיפי כומר וגבל. שורה י"ט, תנים, בכ"י: תנין; ואלך, בכ"י: ועליך. שורה כ"א, נקרא, בכ"י: נא. שורה כ"ג, חלל, בכ"י: חילל. שורה כ"ג, מלל, בכ"י: ימלל. שורה כ"ה, שים, בכ"י: שם; ולא קנס, בכ"י: ואין כונס. שורה כ"ז, יבוש האונס, בכ"י: ובוש והאונס. שורה כ"ח, יתנוסס ונדחי, בכ"י: נוסס נדחי. שורה כ"ט, וקרבן, בכ"י: קרבן. שורה ל"א, יוכר, בכ"י: ימצא.
 תְּרוּפָה בְּפִנֵּי (ע"ה). — שירי רש"ה צד 177.
 תְּרַתִּי בְּלִבִּי (ש"ו). — עמנואל מחברת ד'.

מבחר השירה העברית